

ŽIVOT

Potřeba katolického sjezdu

Encyklika Pia XI. „Světlo pravdy”

Katolická akce v civilním povolání

Kolem filmu „Jiří Stříbrný”

Architektům o stavbě chrámů

Rus se dívá na ČSR.

FEUILLETON: PANEVROPA TECHNICKÁ

ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá Dr. Josef Doležal. Vychází 1. a 15. každého měsíce. V y d á v á Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—.

Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce

K části dnešního nákladu jsou přiloženy složenky pro vyrovnání předplatného na rok 1932. Prosíme všechny naše odběratele, aby částku 30 Kč za celý ročník poukázali nám co nejdříve. — Nové číslo ročníku XIV. revue Život posíláme na větší počet adres pracovníků veřejných, politických, kulturních, náboženských a představitelů katolického života u nás. Prosíme všechny, kterým ukázkové číslo bude doručeno, aby se stali odběrateli a předplatiteli jediné kulturně politické revue Život.

Knihovna „Života“

Dr. Josef Doležal:

Politická cesta českého katolicismu 1918—1928. (Rozebráno.)

Dr. Josef Doležal:

Řím-Moskva-Praha. Cena 15· Kč.

Dr. Josef Doležal:

Český kněz.

Je to stručně přehledná historie a rozbor reform. hnutí v katolickém kněžství v posledním pětadvacetiletí.

Cena 15· Kč.

Dr. Josef Krlín:

Svatý Josef. (Rozebráno.)

Dr. Josef Krlín:

Návrat vzdělců. I. díl. Cena 25· Kč.

Dr. Josef Krlín:

Návrat vzdělců. II. díl. Cena 25· Kč.

Všechny knihy dodá každý knihkupec nebo vydavatelství knihovny „Života“, Praha II., Spálená ul. 15., III. p.

Ž I V O T

ROČNÍK XIV.

V PRAZE 25. ledna 1932.

ČÍSLO 1.

Potřebujeme katolického sjezdu.

I když jen povrchně sledujeme život, musíme pocítiti potřebu jednoty, které se nám nedostává. Nemají ji naši nepřátelé povšechně, ale mají ji, když je toho třeba, kdežto my, katolíci, jí nemáme právě tehdy, když bychom jí nejvíce potřebovali. A přece slovo jednota máme na rtech každého dne, když se modlíme Věřím v Boha.

Poslední papežové byli velcí lidé, kteří daleko viděli. Znali velice dobře dobu, ve které žili a opírajíce se o věčné zásady Boží Pravdy, mohli předvídati, co jest nutno konati, aby budoucnost byla co nejlepší. A právě oni zdůrazňovali a Pius XI. ustavičně zdůrazňuje jednotu v našem konání. Katolická akce není nic jiného, než uskutečnění jednoty do posledních důsledků. Ježto jsme všichni údy jedné Církve, jest nezbytno, aby naše konání mířilo k jednomu cíli. *Jednota znamená stejný program, koncentraci všech sil k uskutečnění onoho programu.* Ne nové spolky, ale soustředění stávajících.

Katolická akce není dílem Pia XI. ani Benedikta XV., jest prostě plodem vyrostlým na stromu Církve. Všichni lidé jsou vykoupeni Krví Kristovou, všichni jsou povoláni ke spáse. Ovšem, každá doba nese s sebou *nové metody, nové prostředky*. Jde o to, aby slovo Boží proniklo všude, aby bylo co nejvíce lidí jím ovlivněno. Aby se tak stalo, musíme hledati cesty, které nejspíše vedou k srdcím lidským. Před padesáti lety se psaly apologie katolicismu, a bylo toho třeba. Pak veliký myslitel a historik německý Hertling uvedl, že více než největší svazky a apologetické knihy platí jeden katolický učenec, a dnes jest oprávněnost jeho slov patrnější, než když byla vyslovena — ale Hertling dospěl ke svému názoru na základě pozorování života německého a boje, který musili vésti v říši katolíci němečtí. Protestantism a jeho sílu přemohli katoličtí učenci, kteří dávali i jiný směr celému počínání katolíků.

Těchto několik slov má vztah k tomu, o čem chci psáti: o katolických sjezdech. Psal jsem

o nich již několikrát, ale zdá se, že naši vůdcové nemají času na čtení, nebo se domnívají, že by bylo předčasným dělati něco, co se dělá v Německu 75 let, ve Francii, v Holandsku, v Itálii, v Anglii řadu let. Nuže, mám za to, že jest u nás nevyhnutelným a naší největší povinností uspořádati v tomto roce

I. katolický sjezd.

Je si třeba uvědomiti několika věcí. Co jest katolický sjezd — Katholikentag, jak říkají Němci — Settimana cattolica, jak říkají Italové? Je to sjezd, k němuž dávají popud biskupové a který svolává zvláštní výbor, který jedná se souhlasem hierarchie. Ke sjezdu, jehož nepořádá jeden spolek, jsou svoláni zástupci všech katolických organizací a mnohé z nich konají při něm své vlastní porady. Výbor, připravující sjezd, připravuje i sjezdový program a určí hlavní téma jednání. Propracuje ve zvláštních sezeních celé téma, ustanoví řečníky a oznámí to jednotlivým katolickým organizacím, které mají dosti času, aby jednak probraly téma, jednak prozkoumaly, jak samy mohou pracovati k jeho uskutečnění. Tím se dokáže, že při sjezdovém jednání se zabráni neplodné rozvlácnosti debat a současně jest ulehčeno rozdělení úkolů pro následující rok.

Katolické sjezdy nejsou manifestací, ač i hlavně v protestantském Německu a anglikánské Anglii není ten prvek manifestační úplně odsunut. Ale sjezd jest hlavně pracovní. Zástupci všech katolických spolků jsou přítomni. Jednalo se v Německu přede dvěma lety o rodině na základě encykliky J. Sv. Pia XI. Byli ustanoveni řečníci, probralo se téma a byl určen program činnosti na příští rok. Neboť katolické sjezdy mají dvě znamenité vlastnosti: Shromažďují všechny síly a jejich jménem dávají jim pro příští rok směrnice. Stanoví, co každá organizace má vykonati pro uskutečnění určitého programu a požadují od ní svědectví.

Zavazují prostě. A ne nadarmo se účastní těch sjezdů biskupové, kteří dávají své placet sjezdovým jednáním.

Jaké dobré účinky plynou z takových sjezdů, vidíme nejlépe na německých katolicích. Letos konali svůj sedmdesátý sjezd. S myšlenkou sjezdu, katolického dne, přišli v dobách velice těžkých, v dobách rozmachu a silného náporu protestantismu a myšlenka sjednocení všech států pod jedním vládcem, který byl největší oporou protestantismu. Těmto sjezdům se podařilo soustřediti všechny složky katolického hnutí a vzpružiti je — to jsou fakta, kterých nikdo nepopře. Nejlepší příklad máme z doby poválečné. Sociální demokraté zahájili ostrý boj proti konfesijní škole, hájící neutrální školu státní. A tehdy na katolickém sjezdu byl vydán rozkaz: Všechny organizace veškeru svoji činnost budou orientovati ve směru boje za konfesijní školu. Dělo se tak dvě léta a dnes jsou již patrné výsledky. Centrum, které v Německu jest usměrněnou složkou celého katolického hnutí, mohlo ve sněmovně a ve sněmovnách proraziti své návrhy, poněvadž se mohlo opřít o jednotný celek. Něco podobného se událo i v Anglii, kde v Birminghamu na katolickém kongresu, před sedmi lety konaném, byl rovněž řešen problém konfesijní školy a uloženo všem složkám bojovati za ni. Loni byl přijat v parlamentě zákon, který navrhuje podporu konfesijním školám.

My jsme zvláštní: Zatím co ve všech zemích kolem nás se konají národní eucharistické kongresy, u nás nic. Zatím co se všude pořádají sociální týdny, u nás nic. Zatím co se všude konají katolické sjezdy, u nás nic. Ale při tom se lamentuje nad úpadkem morálky. Tedy to nestačí, třeba jednati podle toho, co se osvědčilo jinde.

U nás existuje, řekněme, 150 katolických

spolků. Možná, že jest jich více, možná, že méně, na tom ani nezáleží. Každý ten spolek něco dělá, často ta činnost nemá páteře, nemá určitého, vyhraněného cíle. Nejednou pět spolků má konečný cíl stejný. Nejednou též v těch spolcích jsou činní titíž lidé. Je třeba sjednotiti jejich činnost a zapnouti je v celé hnutí.

Kdekdo u nás není spokojen s nynější výchovou ve školách. Právem. Rovněž si přejeme, aby mezi naší mládeží zavládla jednotu. Jest nutno vštípati Katolickou akci, ne na papíře, nýbrž ve skutečnosti. Bylo by možno uvést ještě jiné věci, ale tyto stačí. Máme dosti spolků, máme dosti inteligence, máme dosti sil. Sjednotme je!

Naši ndpp. biskupové mají naši důvěru, důvěru všech katolíků. Dnes všude jest pozorovati touhu, lásku ku práci. Všude jest slyšeti návrhy, jak by se mělo vše udělati, aby byly výsledky činnosti opravdu kladné. Myslím, že by se vyhovělo nejlépe té všeobecné touze, kdyby se připravoval katolický sjezd.

Jest mnoho nejasného v tom pojmu Katolická akce. Každý ji chápe jinak. Je to dnes problém nejakutnější, problém přímo životní. Nebylo by možno, aby ndpp. biskupové jmenovali komitě, kterému by uložili vypracovati směrnice, jež by byly rozeslány jednotlivým spolkům, jejichž delegáti by na katolickém sjezdu pojednali a odnesli si domů zásady, jež by byly platné pro další činnost? Že by tyto sjezdy posílily sebevědomí katolíků, jest samozřejmé.

Ostatně sama Katolická akce vyžaduje katolického sjezdu. A jistě nelze pochybovati, že naši ndpp. biskupové se snaží, aby ve všech diecésích Katolická akce zakotvila, neboť je to přání Otce všeho křesťanstva. Jde jen o to, aby byly včas vykonány přípravné práce, neboť na nich závisí zdar sjezdu i jeho výsledných usnesení.

Encyklika J. Sv. Pia XI. „Lux veritatis“ o Koncilu Efezském.

Světlo pravdy a svědek časů, historie, je-li správně vykládána a pečlivě zkoumána, učí, že slib, daný Ježíšem Kristem: „Já jsem s vámi až do skonání světa“ (Mat. 28, 20), se vždycky na Církvi vyplnil a že ji bude chrániti vždy i v budoucnu. Cím zběsileji se valily vlny na lodičku Petrovu, tím jistěji a plněji zakoušela pomoci milosti Boží. A to se osvědčilo způsobem opravdu podivuhodným i v prvotních dobách Církve, netoliko když jméno křesťanské bylo

považováno za neodpuštělný zločin a trestalo se smrtí, nýbrž i když pravá víra Kristova, napadená proradností bludařů, kteří řádili především v Orientě, byla vystavena opravdovému nebezpečí. Skutečně jako pronasledovatelé křesťanů jeden po druhém bídne hynuli a sama říše římská se rozpadla, tak i všichni bludaři jako uschlá ratolest (Jan 15, 6), neboť byvše odříznuti od božského vinného kmene, nebyli s to čerpati mízu životní a nésti ovoce.

Naproti tomu Církev Boží v četných bouřích a za všech změn, důvěřujíc jediné v Boha, ubírala se stále vpřed pevným a jistým krokem a ustavičně a neohroženě hájila neporušenost svatého pokladu evangelické pravdy, který jí svěřil její božský Zakladatel.

Takové úvahy vyvstávají v Naší mysli, ctihodní bratří, když vám chceme mluvit v tomto Listě o té přeblahé události, jíž byl církevní Sněm, slavený v Efesu před 1500 lety, a na němž byla i odhalena zchytralá prohnalost bludařů, a zároveň zazářila neochvějná víra Církve, chráněná Boží pomocí.

Jak jest známo, jmenovali jsme komitét dvou znamenitých mužů (v. Dopis J. E. kard. B. Pompilimu a L. Sincerovi, ze dne 25. prosince 1930, Acta Apost. Sed., sv. XXIII, str. 10 až 12), kterému jsme uložili, aby bylo oslaveno co nejslavnostněji ono výročí netoliko zde v Římě, středu katolického světa, nýbrž na celém světě. A víme dobře, že osoby, jimž jsme svěřili tak výjimečné poslání, vynaložily všechno úsilí, aby oslava dopadla v každém směru zdařile. Za tu činnost tedy, které napomáhal všude oddaný a opravdu podivuhodný souhlas biskupů a nejoddanějších laiků, můžeme jim opravdu děkovati, a věříme zároveň, že i pro katolickou věc v budoucnosti z ní vzejde veliké dobro.

Uvažujíc pozorně o této historické události a o věcech a okolnostech ji provázejících, pokládáme za hodné Svěho apoštolského úřadu, svěřeného Nám Bohem, obrátiti se osobně k vám Okružním listem na sklonku výročí a ve svaté době, v níž blahoslavená Panna Maria nám porodila Spasitele, a promluvit s vámi o oné události, jež jest jistě nanejvýš důležitá. A máme naději, že naše slova budou nejen milá a prospěšná vám i vašim věřícím, nýbrž i budou o nich vážně přemýšleti v touze po pravdě i Naši bratří a synové, kteří jsou odloučeni od Apoštolské Stolicе. Doufáme, že oni, jaksi přesvědčení historií učitelkou života, nebudou moci nezakoušeti alespoň stesku po jediném ovčinci pod jediným Pastýřem a po návratu k té opravdové víře, která se až žárlivě uchovávala vždy jistá a neporušená v Římské církvi. Vždyť v zápasu Otců a z celého jednání Efezského sněmu proti bludu Nestoriovu zazářila v plné kráse hlavně tři dogmata katolické víry, o nichž zvláště pojednáme. Předně, že jest v Ježíši Kristu jediná osoba, a to božská; dále, že všichni musí uznati a uctívati blahoslavenou Pannu Marii jako pravou Matku Boží. A konečně, že Římský Velekněz má božským ustanovením nejvyšší autoritu, svrchovanou a nezá-

vislou nad všemi, i jednotlivými křesťany v otázkách týkajících se víry a mravů.

I.

Významný sněm.

Začínajíc tedy od počátku, odvoláváme se nejprve na toto povzbuzení apoštolo^{vo} k Efezskému (Efes. 4, 13 — 16): „Až bychom se sešli všichni v jednotu víry a poznání Syna Božího, v muže dospělého, v míru plnosti Kristovy, abychom již nebyli nedospělci kolísavými a zmítanými každým větrem, učení skrze podvod lidský a lstivost, směřující ku provedení bludu, nýbrž bychom vyznávajíc pravdu, v lásce rostli, ve všem k němu, ke Kristu, jenž jest hlavou, z něhož celé tělo, jsouc spojováno a svazováno každým svazem služebným podle působivosti v míře jednoho každého údů, běře vzrůst svůj ke vzdělání svému v lásce.“

Jako Otcové Koncilu Efezského uposlechli v podivuhodné jednotě srdce oněch slov Apoštolových, tak i My si přejeme, aby všichni bez rozdílu, odvrhnuvše předměty, přijali ta slova, jako by k nim byla řečena a šťastně je prováděli.

Jak jest všeobecně známo, původcem celého sporu byl Nestorius. Ne snad ve smyslu, že ono učení sám vymyslel a sám vytríbil, vždyť je, jak jest jisto, přejal od Theodora, biskupa z Mompuestie. Ale on, rozvinuv je co nejšíře a dáv mu zdání původnosti, kázal je a rozšiřoval všemi prostředky, se strhující výmluvností, jíž byl opravdu velice nadán. Narodiv se v Germanicii, městě syrském, vydal se jako jinoch do Antiochie, aby se tam vzdělával ve vědách svatých i světských. V tomto městě, tehdy proslaveném, žil nejdříve jako mnich. Ale později, jsa nestálý, zřekl se tohoto způsobu života a vysvěcen na kněze, věnoval se úplně kázání, hledaje v něm ne tak slávu Boží, jako svou vlastní. Pověst o jeho výmluvnosti se tak rozšířila, že byl povolán do Cařihradu, kde bylo osiřelo biskupství a byl tam povýšen na biskupa, v něhož skládali mnoho nadějí v tomto tak slavném městě.

Nestoriův blud.

Abychom pochopili jasně tento spor, musíme si všimnouti stručně zásadních bodů nestoriánského bludu. Ten pyšný člověk, hlásající, že dvě dokonalé osoby, totiž lidská Ježíšova a božská Slova, se spojily v jedné osobě, či „prosopo“, jak to nazýval, popřel onu podivuhodnou podstatnou jednotu dvou přirozeností, kterou zoveme hypostatickou. Dále učil, že jedno-rozené slovo se nestalo člověkem, nýbrž dlelo

v lidském těle svým bydlením, svým zalíbením a mocí svého působení. Proto Ježíš se nemá nazývat Bohem, nýbrž „Theophoros“, totiž deiferos, „nositel Boha“, asi jako ve smyslu podobném se zovou „deiferi“, proroci a ostatní světci, totiž milostí Boží, jež jest jim dána.

Z těchto bludných zásad Nestoriových následovalo, že v Kristu se musí uznávat dvě osoby, jedna božská a jedna lidská; dále, že blahoslavená Panna Maria nebyla skutečně Matkou Boží, „Theotocos“, nýbrž jen Matkou Krista člověka, tedy „Christotocos“, nebo přijímající Boha, tedy „Theodocos“ (srov. Mansi, Conciliorum amplissima Collectio, IV, č. 100; Schwartz, Acta Conciliorum Oecum. I, 5, str. 408).

Toto bezbožné učení, hlásané netoliko potajmu soukromým člověkem, nýbrž veřejně samým biskupem cařihradským, způsobilo v myslích, hlavně ve východní Církvi, velice těžký zmatek. A mezi odpůrci nestoriánského bludu, kteří nescházeli ani v hlavním městě Orientu, vynikl nejvíce onen svatý muž, obhájce neporušené pravdy katolické, Cyril, patriarcha alexandrijský. Jakmile poznal, bezbožnou nauku cařihradského biskupa, starostliv netoliko o spásu svých vlastních synů, nýbrž i bloudících synů cařihradských, hájil neohroženě doma pravověrnou víru a hleděl bratrsky přivést Nestoria k zásadám pravdy, což učinil zvláštním listem.

Tento čin, prýstící z lásky, se nesetkal s úspěchem, ježto Nestorius se úplně zatvrdil, a proto Cyril i obeznámen i odvážně obhajuje autoritu Římské Církve, nechtěl dále zacházeti ve sporu, ani svou vlastní autoritou rozhodovati ve věci tak vážné dříve, než by neseznal mínění Apoštolské Stolice. Napsal tudíž „Blaženému a v Bohu milému Oci Celestinovi“ dopis, dýšící úctou, v němž mu mezi jiným píše: „Starý zvyk Církve nás pudí, abychom se s Tvou Svatostí sdělili o této věci“ (Mans. I. cap. IV, 1011). „Nechceme s ním přerušiti obcování (s Nestoriem) dříve, než bychom to neoznámili Tvé Svatosti. Račiz nám tudíž naříditi, co soudíš, aby nám bylo naprosto jasno, sluší-li se s ním obcovati, nebo mu oznámiti, že s ním nesmí nikdo obcovati, ježto káže své bludné učení. Celé Tvé mínění a Tvůj soud v této otázce musí býti jasně vyloženo zbožným biskupům a Bohu oddaným v Macedonii a Pastýřům celého Východu. (Mansi, c. IV, 1015.)

Legáti římské.

Sám Nestorius uznával autoritu Biskupa Římského nad celou Církví. A právě proto psal Ce-

lestinovi, snaže se ospravedlniti svoji nauku a nakloniti si svatého Velekněze. Ale nadarmo. Vždyť jeho listy obsahovaly bludy, a to ne lehké, a Hlava Apoštolské Stolice hned je rozeznala a zakročila, aby mor bludu se odkládáním ještě více nerozšířil. Odsoudil je na Synodě, slavnostně je zavrhl a nařídil, aby byly i zavrženy všemi ostatními.

A přejeme si, ctihodní bratří, abyste pečlivě uvážili, jak se liší způsob, jímž jednal Velekněz, od způsobu, jímž jednal alexandrijský patriarcha. Tento opravdu, ačkoliv spravoval biskupství velice vážené v Církvi východní, nechtěl, jak jsme pravili, rozhodnouti sám od sebe důležitý onen spor, týkající se katolické víry, dokud by neseznal mínění Stolice Apoštolské. Naproti tomu Celestin, svolav do Říma synodu, prozkoumav vážně nauku, ze své nejvyšší a absolutní autority vynesl rozsudek nad cařihradským biskupem. „Uvaž tedy,“ psal Nestoriov, „že jsme rozhodli, že, nebudeš-li kázati o Kristu, Bohu Našem, co hlásá Církev Římská a Alexandrijská a celá katolická Církev, jak věřila i Církev cařihradská před tebou, a neodvoláš-li v deseti dnech ode dne, kdy obdržíš tento dopis, jasným prohlášením a veřejně svoji proradnou novotu, která usiluje odloučiti, co spojuje Svaté Písmo, budeš vyobcován ze společenství celé katolické Církve. Toto své odsouzení tvého učení posíláme po svém drahém synu, jáhnu Posidoniovi, se všemi listinami, svatému Svému spoluknězi, biskupu alexandrijskému, který nás důkladně zpravil o celé této věci, aby naším jménem je sdělil tobě a všem bratřím, neboť všichni musí býti zpraveni ovšem vždy, když jde o zájem všeobecný.“ (Mans. I. c. IV, 1034).

Římský Velekněz ukládal alexandrijskému patriarchovi provedení rozsudku těmito slovy: „Opíraje se o autoritu Našeho Stolce a jednaje naším jménem, provedeš přísně toto nařízení, buď aby do desíti dnů po jeho obdržení odsoudil písemným prohlášením svoji bludnou nauku a prohlásil, že se přidrží té víry o narození Krista, Boha našeho, kterou vyznává i Církev Římská i církev Tvé Svatosti i všichni křesťané na světě; nebo, neučinil-li by toho, ať jest ujištěn, že Tvá Svatost jménem Církve ho vyobcuje z našeho společenství.“ (Migne, P. L. 50, 463; srv. Mansi, I. c. IV, 1019 sq.)

Někteří staří i noví spisovatelé, pokoušejíce se jaksi zmenšiti úplně jasnou autoritu uvedených dokladů, vyslovili se o této otázce způsobem, v němž často probleskuje jistá pýcha. Připustme, tak neuctivě praví, že Velekněz Římský pronesl nevyhnutelné a absolutní odsouze-

ní, které alexandrijský patriarcha, sok Nestoriův, vyvolal a pak je rád přijal za své; nicméně zůstává jisto, že Koncil, svolaný později do Efesu, odsoudil znova a cele věc již rozsouzenou a naprosto zavrženou Stolicí Apoštolskou a z nejvyšší své autority nařídil, co mají všichni v tomto bodě věriti. Z toho vyvozují, že Oekumenický sněm měl vyšší a větší práva než autorita Římského Biskupa.

Ale každý, kdo s historickou poctivostí a nestranností zkoumá poctivě události a psané doklady, musí uznati, že taková námitka spočívá na mylném základě a jest jen předstíranou výmluvou. Je třeba především připomenouti, že když císař Theodosius i jménem svého spoluvládce Valentiniána opověděl Oekumenický koncil, rozsudek Celestinův nebyl ještě do Cařihradu doručen a nebyl tam tudíž znám. Mimo to když Celestin zvěděl o svolání Koncilu prostřednictvím císařů, nepostavil se na odpor. Píšeť Theodosiovi a biskupu alexandrijskému (Mansi, l. c. IV, 1291), schvaluje opatření a oznamuje jmenování patriarchy Cyrilla, biskupů Arcadia a Proiecta a kněze Filipa jako svých legátů, aby předsedali Koncilu. A počínaje si takto, neodevzdával Římský Velekněz při ještě rozsouzenou dobrozdání Sněmu, nýbrž zdůrazňuje výslovně, „jak bylo již námi ustanoveno“ (Mansi, l. c. IV, 556), a tak doporučil Otcům Koncilu provedení odsouzení, jež sám vynesl, aby oni, bylo-li by to možné, poradivše se vespolek a poprosivše Boha, se snažili přivést k jednotě víry cařihradského biskupa. Proto psal Cyrillovi, žádajícímu Velekněze, jak si vésti v této věci, zda totiž „Svatá Synoda má přijati člověka, který by odsoudil své bludy, či zda má platnost výrok dříve pronesený, neboť vypršela lhůta stanovená: „Postarejš se, Tvá Svatosti, spolu se ctihodným Concilem bratrů, aby totiž byl překažen rozvrat vzbuzený v Církvi, a Nám bylo sděleno, že s pomocí Boží byla záležitost ta ukončena touženým potrestáním. Nepravíme však, že jsme neúčastni na Sněmu, neboť ani nemůžeme býti vzdáleni od těch, s nimiž, ať jsou kdekoliv, jsme spojeni jednotou víry... Tam jsme, neboť myslíme na to, o čem se jedná ve prospěch všech. Duchovně činíme, co neděláme tělesně. Myslíme na katolický pokoj, myslíme na záchranu hynoucího, chtěl-li by aspoň přiznati svoji nemoc. A to pravíme, aby se nezdálo, že nechceme dobra toho, kdo se chce snad napravit... Nechť uváží, že nechceme prolévat krev, neboť zná lék, který je s to ho uzdravit.“ (Mansi, l. c. IV, 1292.)

Primát Petrův.

Projevují-li tato slova Celestinova otcovskou lásku a svědčí-li, že si přeje jediné, aby zazářilo zbloudivším duším světlo víry a aby Církve se rozradovala z návratu bludařů, nicméně příkazy, jež dal legátům, odjíždějícím do Efesu, jistě ukazují zřejmě i starostlivou péči, když Velekněz nařizoval, aby byla zachována neporušitelná práva Římské Stolice. Čtemeť mezi jiným: „Rozkazujeme, že musíte chrániti autoritu Apoštolské Stolice, tak rovněž mluví i předpisy, které vám odevzdáváme, že totiž se musíte zúčastniti Koncilu, a přijde-li k rozpravě, musíte rozsuzovati sami a ne přijímati opak.“ (Mansi, l. c. IV, 556.)

A podle toho si vedli i legáti s plným souhlasem Otců Koncilu. Skutečně, uposlechnuvše věrně a ve všem rozkazů Veleknězových, když přišli do Efesu po skončení prvního sezení, žádali, aby jim byly vydány všechny dekrety předcházejícího jednání, aby mohly býti potvrzeny jménem Apoštolské Stolice: „Žádáme, abyste nám ráčili vyložiti, o čem bylo jednáno v této Svaté Synodě před naším příchodem, abychom podle vůle našeho blaženého Papeže a před tímto svatým Concilem i my to schválili.“ (Mansi, l. c. IV, 1290.)

A kněz Filip pronesl před celým Sněmem tento slavný výrok o primátu Římské Církve, který byl pojat do Dogmatické Konstituce „Pastor Aeternus“ (Conc. Vat. sess. IV, cap. 2): „Nikdo nemůže pochybovati, a i celé věky uznávají, že svatý a blažený Petr, kníže a hlava Apoštolů, sloup víry a základ katolické Církve, obdržel klíče království od Našeho Pána Ježíše Krista, Spasitele a Vykupitele lidského pokolení, a že mu byla dána moc rozvazovati a svazovati hříchy: a on až dodnes a vždy žije ve svých nástupcích a rozsuzuje.“ (Mansi, l. c. IV, 1295.)

Co více? Zda se Otcové Koncilu vzepřeli tomuto postupu Celestina a jeho legátů? Nikoli. Ba, jsou dosud uchovány psané doklady, které velice jasně svědčí o jejich úctě a poslušnosti. Když papežští legáti ve druhém sezení Koncilu, čtouce poselství Celestinovo, dělali mezi jiným: „Poslali jsme ve své starostlivosti svaté bratry, a spolukněze, Arcadia a Proiecta, biskupy a svého bratra Filipa, kteří jsou s námi zajedno, aby obcovali vašim sezením a plnili to, co bylo námi již ustanoveno; a nemáme pochybností, že jim vaše svatost odeprě svého souhlasu“ (Mansi, l. c. IV, 1287), Otcové nejen že se nebouřili proti slovům, mluvícím o nejvyšší autoritě, nýbrž nadšení jimi společně pozdravili Římského

Velekněze: „Je to spravedlivé rozhodnutí! Celestinovi, novému Pavlovi, Cyrillovi, novému Pavlovi, Celestinovi, strážci víry, Celestinovi, sjednocenému s Koncilem, celý Sněm vzdává díky. Jest jeden Celestin, jeden Cyrill, jedna víra Koncilu, jedna víra na světě.“ (Mansi, I. c. IV, 1287.)

Odsouzení bludaře.

Když pak došlo k odsouzení a zavržení Nestoria, sami Otcové Koncilu, v přesvědčení, že nesmějí sami svobodně a znova souditi při, veřejně vyznávají, že se podrobují výroku Římského Velekněze, a jsou jím jaksi „přinuceni“: „Uznávající . . . že Nestorius smýšlí a káže bezbožně, puzení zákony a listem přesvatého Otce našeho a spolukněze Celestina, Biskupa Církve Římské, se slzami nad ním vynášíme toto smutné odsouzení. Proto Náš Pán, Ježíš Kristus, jehož zasáhla rouhavá jeho slova, prostřednictvím tohoto svatého Synodu prohlásil téhož Nestoria za zbavena důstojnosti biskupské a za odloučena veškerého styku a obcování kněžského.“ (Mansi, I. c. IV, 1924 sq.)

Totéž prohlásil jasně i Firmus, biskup caesarejský, ve druhém sezení Koncilu: „Apoštolská a Svatá Stolica, dopisem Biskupa Celestina, zaslaným zbožným Biskupům, proslovala dříve odsouzení a rozhodla o této otázce, k čemuž jsme se i my připojili. Ježto Nestorius, ač povolán, se nedostavil na Sněm, nařídili jsme, aby rozsudek byl proveden a vynesli jsme proti němu kanonický a apoštolský trest.“ (Mansi, I. c. IV, 1827 sq.)

Skutečně Doklady, které jsme dosud uvedli, vyjadřují tak jasně a výrazně víru, již tehdy společnou v celé Církvi, víru v nezávislou a nepochybnou autoritu Římského Velekněze nad celým stádcem Kristovým, že si připomínáme onen krásný a skvělý výrok Augustinův o odsouzení, jež vynesl několik let předtím papež Zosima nad Pelagiány: „V těchto slovech víra Stolic Apoštolské je tak stará a zdůvodněná, tak jistá a jasná víra katolická, že není křesťanu dovoleno o ní pochybovati.“ (Epist. 190: Corpus Script. Ecclesiast. latin. 57, str. 150 sq.)

Kéž by se byl mohl zúčastniti na Koncilu onen slavný Biskup hipponský! Jak by byl osvětlil články katolické pravdy tak podivuhodnou pronikavostí svého genia, prozíraje celé nebezpečí bludu a jak udatně by je byl hájil! Ale když císařští legáti dojeli do Hipponu, aby mu odevzdali pozvací list, mohli jen zaplakati, že zhaslo ono světlo křesťanské moudrosti a že bylo jeho sídlo zpustošeno Vandaly.

Není Nám tajno, ctihodní bratří, že někteří z těch, kteří se dnes věnují historickému badání, hledí netoliko sejmuti s Nestoria nařčení z bludu, nýbrž snaží se i obviniti Biskupa alexandrijského Cyrilla, jako by on z bídné revnivosti nařkl Nestoria a pokoušel se všemožně vyvolati odsouzení, předstíraje nauky, kterých on nikdy nehlásal. A titěž obhájci cařihradského Biskupa nestydí se ani vrhnouti totéž obvinění na blaženého Našeho Předchůdce Celestina, jehož nezkušenosti prý zneužil Cyrill, a i na samý svatý Koncil v Efesu.

Ale takovou nepravdu, tak marnou, jako nerozváznou, zavrhuje celá Církev, která v každé době uznávala za spravedlivé odsouzení Nestoriovo, považovala za pravověrné učení Cyrillovo, stále měla v účtě a kladla Koncil Efezský mezi oekumenické koncily, slavené pod vůdcovstvím Ducha Svatého.

Pomiňme mnoho jiných, velice výmluvných dokladů a všimněme si četných následovníků Nestoriových. Viděli na vlastní oči vývoj události a nebyli s Cyrilem v přátelském poměru. Ačkoliv byli hnáni přátelstvím s Nestoriem, velikou přitažlivostí jeho spisů a mocným zápallem disputací proti druhé straně, nicméně po Koncilu Efezském, jakoby sražení světlem pravdy, opouštěli jeden po druhém heretického Biskupa cařihradského, kterému se musili dle církevních zákonů vyhýbat. A někteří z nich jistě ještě žili, když Náš Předchůdce blahé paměti, Lev Veliký, takto psal lilibetánskému Biskupu Pascasinovi, svému legátu na Koncilu chalcedonském: „Víš dobře, že celá cařihradská Církev se všemi svými kláštery a mnohými Biskupy projevila svůj souhlas a podepsala odsouzení Nestoria a Eutychia, a jejich bludů.“ (Mansi, I. c. VI, 124.) A v dogmatickém Listu císaři Lvovi obviňuje zřejmě Nestoria jako bludaře a učitele bludu, a píše: „Buď tedy odsouzen Nestorius, který kázal, že blahoslavená Panna Maria jest matkou toliko člověka a ne Boha, že jinou jest osoba božská a jinou lidská, a který nevěřil, že jediný jest Kristus ve Slově Božím a v těle, nýbrž odlučoval a prohlašoval, že byl v něm odloučeně Syn Boží a člověk.“ (Mansi, I. c. VI, 351 — 354.) A každý může věděti, že totéž bylo slavnostně schváleno na Koncilu chalcedonském, který opět odsoudil Nestoria a pochválil učení Cyrillovo. Tak i Náš Předchůdce Řehoř Veliký sotva byl povýšen na Stolec svatého Petra, připomenuv ve svém synodickém Listě východním Církvím čtyři koncily oekumenické, totiž nicejský, cařihradský, efezský a chalcedonský, napsal jim tato překrásná a významná slova: „Na nich stojí jako na úhelném kamenu budova

svaté víry, na nich spočívá všechen život a činnost. Kdo se jich nedrží, i kdyby se zdál býti skalou, leží přece mimo budovu.“ (Migne, P. L. 77, 478; Mansi, l. c. IX, 1048.)

Všichni tudíž necht pokládají za naprosto jisté, že Nestorius skutečně hlásal heretické bludy, že Patriarcha alexandrijský a Velekněz Celestinus s Koncilem Efezským hájil zděděnou nauku a nejvyšší autoritu Apoštolské Stolicе.

Efezský Koncil, který byl slaven r. 431, měl velikou důležitost pro celou Církev, neboť na něm byl potřen jeden z nejnebezpečnějších bludů, které byly vymyšleny pýchou lidskou. Encyklika „Lux veritatis“ definuje podstatu bludu Nestoriova, uvádí jeho nebezpečí a mluví o správném učení Církve. Při té příležitosti se překrásně rozmlouvá J. Sv. Pius XI. o neomylnosti Římského Biskupa, která byla tehdy jasně dosvědčena a v níž celá Církev věřila. Poslední část listu Veleknězova, která pojednává o Bohorodičce, obrací se k východním národům pravoslavným, kteří vynikají velikou láskou k Panně Marii, a doufá, že ta láska je přiblíží k jednotě. (Pokračování.)

katolická akce

Katolická akce v civilním povolání.

Podstatnou a první známkou, tvořící pojem Katolické akce, jest *soustavnost a jednotu práce*. Kdo hledá její základní vlastnost na *prvém* místě v nutnosti, aby byla *formálně* ustavena, mylí se.

Leč jest to právě lidské, že člověk hledá vnější formace a účinky.

A právě pro tuto snahu, aby Katolická akce se dala konkrétně poznat, hledíme k nutnosti, aby byla ustavena formálně, obávajíc se často technického znemožnění za určitých předpokladů, a přehlízíme *jeden její moment a funkci*, která nese *všecky* její znaky *plně*, ano, eminentně, patří do její sféry, a přece je pomíjena: jest to nejbližší pole působnosti, pole nejširší, ale právě pro svou šíři a všeobecnost se přechází *funkce Katolické akce v civilním povolání*.

I. *Jest nedostatkem a omylem spatřovat Katolickou akci výhradně a pouze v organisovaných podnicích náboženských.*

Nárek, dnes napořád slýchaný, že zde a tam nelze *ničeho* s Katolickou akcí začít, vychází

z tohoto omylu. Jest jisto, že podstatou Katolické akce je její soustavnost, čili konkrétně — organisace. Ale hledající její organizaci ve formě místní (farní, diecéšní), přehlízíme, že jako určité funkce Katolické akce se vymykají Katolické akci farní a přestupují do diecéšní a jiné opět z této do zemské atd. — jsou určité složky její činnosti tak obecné, že jsou *pro všechny katolíky*. a jsou pojeny jen tou nejvyšší autoritou církve samé, jsou *Katolickou akcí světovou*.

Takovou jednou funkcí jest to, co má *každý* katolík, co není rázu místního, to jest jeho *občanské povolání*.

Organisovat, t. j. uvést v soustavnou službu Katolické akci civilní povolání katolíka, jest nejširším jejím polem.

II. *Civilní povolání jest nejbližším, obecným, nutným a účinným polem Katolické akce.*

Známe mnoho vzdělaných, společensky výhodně stojících a platných katolíků, kteří vykonávají svůj úřad, povolání či zaměstnání jakožto práci naprosto indiferentní vůči Bohu — a když opustí místo svého povolání, věnují volný čas do určité míry práci pro zájmy Boha, Krista, duší a dělí svou práci takto: v úřadě (škole, obchodě) jsem pracoval pro stát (podnik, osvětu), nyní pracuji pro Boha, nyní pracuji v Katolické akci.

Zde jest jádro omylu!!

Neboť

III. *dnešní věřící musí jasně, pevně a výslovně považovat „službu Bohu“ za své skutečně pravé, své a praktické povolání!*

Jsem pro Boha, abych k Němu došel, jest mým lidským povoláním! — Nuže, nic nového, stará exerciční pravda! — Ano, ale dnes, kdy každý stoupenec směrů Bohu-Kristu protivných se stává fanatickým a obětavým „apoštolem“ své strany neb svého názoru na společenský řád, čili stává se „z povolání“ náhončím svého sociálního přesvědčení a jeho civilní povolání jest mu pouze *pomůckou a místem*, kde uplatňuje, šíří a zasévá své názory, získává stoupence, — dnes katolík, věřící *v toto* své konečné povolání, musí je přiblížit životu, a mítí se za „*služebníka, zaměstnance Božího z povolání*“, což by znamenalo:

Ve svém úřadě, škole, obchodu, podniku atd. nejsem na prvém místě úředníkem, učitelem, zaměstnancem: na prvém a hlavním místě jsem tam, abych tam sloužil Bohu a jeho zájmům!

Že mám v onom místě to neb ono zaměstnání, to jest pouze důvod — „*záminka*“ — abych tam měl proč být!

Ale jsem tam, abych tam pracoval primérně a účelově pro Boha.

To jest jen důsledkem této III. zásady.

Pravdu jeho vzhledem ke Katolické akci potvrzuje Pius XI. v listě ke kardinálu Bertramovi (13. listop. 1928): „A tak se sjednotí v Katolické akci *všichni věřící* bez rozdílu věku neb pohlaví, bez rozdílu postavení a vzdělání...“ — Že pak skutečně tuto činnost jest zařaditi též do *Katolické akce*, neboť by mnohý namítl, že to jest samozřejmý důsledek posledního cíle každého katolíka, nikoli částí Katolické akce v přesném slova smyslu, ukazují další slova téhož listu: „Nebot' tvrdíme o Katolické akci, že pojímá celého člověka, podporujíc ho po stránce náboženské i občanské..., bude pak *různého* druhu podle různých věků a pohlaví, podle různosti dob a míst, a to tak..., že kdo má širší pole působnosti, a možnost skýtatí lidské společnosti více dobrodiní, *nemá jich ani v nejmenším zmenšovati*, jen když nějak souvisí s posláním sv. Církve.“

Tato praxe osobního apoštolátu, fungujícího při každé příležitosti a neomezující se pouze na oficiální práci ve službě neb formě nějakého již zřízeného sdružení, jest skutečně prvokřesťanská: vzpomenouti stačí způsobu prvních křesťanů, kteří, jakmile poznali Krista, stávali se jeho apoštolové: otroci mezi otroky a u svých pánů, vojáci ve vojsku, úředníci u dvora... Sv. Pavel takřka approbuje tento apoštolát a prohlašuje jej za *svůj*, ano, staví jej do jedné linie se svým: „Evodii prosím a Syntgelu žádám, aby jednotejně smýšlely v Pánu..., neboť ony se mnou pracovaly v evangeliu i s Klementem a ostatními spolupracovníky mými...“ (K Filip. 4, 2 — 3.)

Tím se stává tedy skutečně celý život, jak tomu ve skutečnosti jest, *přímou* službou Bohu.

IV. *Je-li tento životní směr a smysl pravým, a skutečným povoláním, musí býti prováděn cílevědomě, soustavně a plánovitě.*

Podstata Katolické akce, řekli jsme, jest *organisace* její. Jen tehdy bude tento druh apoštolátu Katolické akce civilním povoláním, skutečně Katolickou akcí v pravém a užším slova smyslu (neboť v širším smyslu jest každá činnost jménem církve a pro církev Katolickou akcí), bude-li *soustavná a organizovaná*.

Soustavná: Apoštolát civilním povoláním nesmí být jen náhodným a příležitostným. Musí být *aspoň* na tolik soustavný, jako je civilní povolání samo. A je tedy nutno *zdůraznit*, že *jádro tohoto pojednání tvoří tyto podmínky*:

a) *Vědět přesně, co v tomto směru ve svém*

povolání chci. — To může být všeobecný a celkový cíl, na př.: vnést křesťanské smýšlení do svého obchodu, kanceláře, okolí... Může být speciálnější: zamezit nepočetné řeči, dosáhnout, aby byly odstraněny neslušné obrazy, časopisy; může být docela osobní: do určité doby — podle poměrů a předpokladů — se přičiním, aby onen kolega přijal náboženskou knihu, aby jiný neb jiná zanechali zhoubné četby, známosti, aby jiný — podle daných podmínek — přišel na určitý cyklus kázání neb konferencí, aby přijal sv. svátosti a pod.

b) Tento program nebo cíl si vytкну, uvážím, *zda a kolik mohu chtít*, neboť nutno upozornit, ač je to samozřejmo — že mohu postupovat pomalu a mohu chtít dosíci vždy jen *nejbližšího*, pravděpodobně dosažitelného cíle: tedy u nevěrce aspoň zájem, u vlažného aspoň slabé vyburcování, u nedbalého, ale věřícího aspoň zachovávání hlavních Božích a církevních přikázání.

c) Přirozeně, že může být, podle sil, těchto plánů několik, že však hlavní věcí při nich jest *opatrnost a vytrvalost*.

Opatrnost — což se naprosto nerovná bojácnosti a nerozhodnosti — vyžaduje jednak jistého vrozeného taktu a citu pro náladu a jakost prostředí, jednak sebeovládání, a hlavně to, co líčí Pius XI. v citovaném listě: „Katolická akce káže svým pracovníkům, aby se skvěli bezúhonnými mravy, aby zachovávali neporušeně domácí a rodinný život, aby pomáhali ke svornosti a souladu občanskému, pořádku a vůbec vše, co prospívá k pokoji a ochraně lidské společnosti.“

Katolík, a tedy katolík takto činný zvláště, musí býti na prvním místě tak *dobrým pracovníkem*, tak důstojnou a dokonalou osobností po všech stránkách, že budí u svého prostředí úctu a jest svou spolehlivou kvalifikací závodů neb podniku, úřadu neb školy do jisté míry naprosto neb silně *potřebný*. Třeba si skoro nikdy nezíská dnes osobních sympatií, přece jest mužem nebo ženou té mravní váhy, že konečně se musí skoro každý naň obrátit o poradu, výpomoc, laskavost a pod. Tím odpovídáme na možné pochybnosti, zda katolík, maje podle horřejší zásady za hlavní cíl ve svém povolání zájem Boha a církve, nehřeší proti spravedlnosti směnné, že neslouží primérně svému zaměstnavateli: muž neb žena těchto osobních zásad dává podniku *více*, než by musili, právě, aby na byli této převahy, dávají mu nejen mechanicky, nýbrž i vnitřně a subjektivně dobrou práci, a konečně primérním účelem lidského života jest vždy Bůh jakožto cíl.

Organisace tohoto úseku katolicko-akční práce — jakožto nutný soupojem podstaty její — jest právě v její *všeobecnosti* pro každého katolíka. Jiné úseky jsou organisovány v určitých jednotkách, buď podle diecézí neb farností, buď podle oborů činnosti — tento však jest tak univerzální, jak místně, tak i co do mnohostrannosti oborů, že snese jen jedinou organisaci, to jest světovou Katolickou akci, totožnou se svatou Církví.

Dály-li by se právě pro tuto všeobecnost námitky, že jest to vlastně něco, co vždy bylo, co tedy nelze nazvat Katolickou akcí v dnešním slova smyslu, tu by bylo nutno odpovědět opět otázkou: Jest jádrem Katolické akce právě jen její vnější organisace? Nikoli. Jádrem jest sama *činnost* (materiální složka Katolické akce), bez níž by organisace nebyla možnou, ani myslitelnou, protože by jednoduše nebylo co organisovat. Organisace jest formální — třebas podstatnou — známkou Katolické akce. A proto tato práce, stavějící do služeb Božích vše, nejen volný čas, nejen práci v náboženských podnicích, *nýbrž vytvářející ze všeho náboženskou činnost* a tvořící i z civilního povolání *přímo také náboženský podnik*, jest skutečně *nejbližším, všude* možným polem Katolické akce.

Povázíme-li však, co by znamenalo její důsledné, omilostněné, trvalé provádění všemi věřícími katolíky, připustíme, že by dosáhla účinků působících silně sociálně a kulturně, čímž by se naplňoval charakter Katolické akce po stránce jejího úkolu sociálního království Kristova.

P. Dr. Jan Ev. Urban O. F. M.

politika

Okolo filmu natáčeného na thema: Jiří Stříbrný.

Cena Stříbrného, majitele protisocialistické pražské ulice. — Pohled Fráni Zemínové protrženým plátnem filmu. — Rudolf Halík volá energického vůdce pravice.

Osvobozovací rozsudek kraj. trestního soudu v Praze rozvířil hladinu vnitřní politiky české více, než se mohlo čekat, a také hlouběji, než jenom osobní věci Stříbrného. Tento muž, jenž si s prominutím tax dal postupně tituly: muž 28. října, vůdce oposice a korunuje se jistě časem ještě honosněji, stává se pomalu u nás zkušebním kamenem celého ostatního světa po-

litického. O tom není sporu: pravice s ním sympatizuje, levice ho nenávidí. Ne pro tu korupci, ne proto, oč vůbec všechny bitky a bitvy jsou vedeny a sváděny, ale pro věc významu daleko hlubšího: *Stříbrný je první politik v republice, kterému se podařilo ukrást socialistům pražskou ulici, a chcete-li mírněji: stvořiti ulici nesocialistickou.* To je největší cena Stříbrného pro pravici, proti které, vlivem celého svého životního osudu se on už nikdy bojovně nebude moci postavit, ale které může eventuálně dodati jednou to, co pravice nejvíce politicky postrádala, co bylo trvalou slabinou její síly ve státě: *demonstrující Prahu.*

Akademická mládež pražských vysokých škol, příruční, soukromí zaměstnanci, dělníci, kteří všichni nemají už žádné úcty k programům (proto si s ním Liga hlavu neláme), ale mají touhu jíti za osobností, tato generace, vychovaná kultem hrdinů z biografů a mající čich pro život jako sportovní výkon, která při řeči Stříbrného křičí stejně jako na Letné nebo v ringu Lucerny Frantovi Nekolnému, tato mládež, schopná demonstrací a toužící po nich . . . , ta už vině Stříbrného nevěří. Lidé od 20 do 30 let se matně jen pamatují, nebo vůbec neznají osobně věci, pro které je Stříbrný souzen. Oni vidí, že za deset let vyrostla nová česká buržoasie finanční, průmyslová — tu na své kůži cítí nejvíce, a pozemková, že všichni, kdo jsou dnes nahoře, se tam dostali příliš lehce a pro všechny, kdo nyní jdou do života, už jsou šraňky snadných možností spuštěny. Z toho roste pocit závistí a mluví-li se už o korupci, považují ji za obecnou. Vždyť Stříbrný nezbohatl sám. Rudé Právo vypočítalo majetky a cestu do panského stavu už všem socialistickým vůdcům a útok proti Stříbrnému nevedou geusové.

F. Peroutka se mylně domnívá, že 50.000 lidí, kteří volili Stříbrného, jde za Stříbrným pro jeho život. To je nejtěžší omyl v diagnose. Zatím se Stříbrný přilepil na něco, co zde vzniká v nové generaci a slepuje dohromady pod deštníkem Ligy tyto různorodé prvky odporu k dnešnímu systému politickému, který představuje společnost dnešních stran a vůdců, vesměs přešlých z ničeho do panského stavu. Je to fašism české ražby a Stříbrný, který využiv Gajdy, spolkl ho, neschopného něčeho jiného než imitace cizích vzorů, stává se vůdcem sil, které jinde působí fašisticky.

Když se podíváte podrobněji na stoupenectvo Ligy, vidíte, že se v něm slily všechny frakcičky antisemitské, ač Stříbrný chytře tuto ideologii zahodil, exploatovav ji zato na židech insertně, husitské ženy, fašisti, část národních socialistů,

ale nyní i protisocialistická a protihradní nacionalistická mládež akademická, soukromí zaměstnanci, na které působí víc fotografie blahobytu ředitelů nemocenských pojišťoven, zbytkových statkářů a milionových politiků socialistů, než ideál socialistického státu, všechny síly závesti, dále i část inteligence, vysokého úřednictva, umělců i universitních profesorů — z nichž každý byl nějakým způsobem, ať fakticky nebo domněle uražen dnešním režimem, nebo v něm nenašel, co hledal. Dnešní doba, kdy je Stříbrný sám v opozici za těžké hospodářské krise, dává mu pak příležitost ukázat své ruční krise, dává mu pak příležitost ukázat své umění demagogie v plné formě.

Za lidi zde uvedené nemá kdo mluvit a nikdo nemluví, i jdou za Stříbrným, který v tisku tuto závest neuspokojených široce rozvádí.

Přece však masa voličů Stříbrného byla uvnitř nejistá počtem, že ten, kdo ji vede, má za sebou nepěknou minulost. Tento pocit se stupňoval k tísní po výroku vyšetřovacího výboru sněmovního, a proto Jiří Stříbrný před obecními volbami příliš nestrkal do popředí sebe, ale Perglera, který mu díky nemožnému zacházení s jeho mandátem znamenitě v této době posloužil. Udělal ho také druhým předsedou Ligy, aby po vyhraném procesu jej opět postavil za sebe jako místopředsedu. V obecních volbách dostala Liga 50.000 hlasů v hlavním městě republiky. Teď zvolili životní odpůrci Stříbrného chvíli, aby ho mravně i politicky popravili. Z materiálu vyšetřovacího výboru byla vybrána část materiálu, která se zdála zralá a dostatečná, aby Stříbrného znemožnila a přesto nekompromitovala žádnou politickou stranu jinou. Proto Stejskal po čas procesu k obecnímu gaudiu léčil pochroumané nervy ve Švýcarsku. A teď přišel rozsudek: Stříbrný osvobozen. Více však: soud mu dal vysvědčení opačné než vyšetřovací výbor. Vyslovil příznivé mínění o jeho jednání při koupi vagonů z Německa a tak ho ve věci, o které jednal, úplně rehabilitoval. V soudní síni, když svědčil předseda vyšetřovacího výboru poslanec Koudelka, to vypadalo, jako by obžalovaným byl on, nikoli Stříbrný. Způsob shánění svědků — z Kolína, Slovenska — pikolíků z Wilsonova nádraží, v lahůdkářském krámkě, byl úplně zpocený a dodal obrazu soudu ráz dokonale prohry žaloby a Stříbrného tisku nepřeborný materiál posměchu, jásetu, vtipů.

Tento rozsudek pozvedl mysl masy stoupenců Stříbrného, která řičela radostí, když ze sítě žalobních svědectví, zvednuté do výše rozsudkem trestního senátu, vypadl Stříbrný obveselen na těle i na duchu.

Ano, tento rozsudek je hranicí. Dál to touto svědeckou a žalobní metodou už nepůjde a bude nutno volit cestu boje jinou.

Že rozsudek tento znamenal opravdu věc mimořádnou, toho důkazem byly dvě veliké schůze ligistů a národních socialistů na Slovanském ostrově a v Lucerně — a řeči Klofáčova, Stránského i Zemínové prozradily více, než chtěly. Za nimi odhrnula se záclona na pozadí — ó ženo — které ukázalo jako raketa v noci hlubší smysl filmu, natáčeného na thema: Stříbrný.

Co řekla poslankyně Zemínová? Její výrok zaznamenalo jen komunistické Rudé Právo, kdežto list vlastní strany jej potlačil:.

„Pravice sleduje cíl ovládnout celý stát, až zavře oči Masaryk. Zatím dodávají Stříbrnému materiál z ministerských porad.“

Tento výrok není možno popřít, poněvadž každý ví a vidí, že dnešní soustava vlády u nás a dnešní poměrný politický klid spočívá především na autoritě presidenta Masaryka. Z odlesku této autority také je Udržal ministerským předsedou a tím, čím vůbec jest a není žádnou tajností, že v agrární straně má proti sobě většinu vedení, která si bouřlivě žádá ostřejšího kursu pravicového, dávajíc to zatím najevo útoky proti podporám nezaměstnaným a všem sociálním vymoženostem. Tato část agrární strany zřejmě sympatizuje se Stříbrným, který nechal sice Gajdu řídit na českém jihu proti generálnímu tajemníku strany agrární, poslanci Beranovi, ale sám se na tyto cesty nepustil, drže se prozíravě měst.

Stejně ve straně národně demokratické sympatie s ním jsou nemalé a generální tajemník Hlaváček jen nepostřehl čas, dobu, když žádal spojení strany národně demokratické s Ligou už teď — a musel proto odejít. Tato kapitola není přesto navždy uzavřena a dr. Hořák možná ani sám nemá v úmyslu víc, než zvyšovat požární zeď mezi svou stranou a domem Ligy. Národní demokracie se nepřeměnila v minulosti od mladočestství jen jednou.

A radio v neděli 10. ledna večer hlásilo do všech stran, že ze sjezdu Národní ligy položeny byly věnce na hroby: Rašínův, Jiráskův, Dykův.

Tradice těchto mužů: Rašína, muže 28. října, jehož syn obhájil Stříbrného v posledním procesu, Jiráska, který podepsal manifest pro zrušení vázaných kandidátních listin, Dyka, který byl odpůrcem Hradu a nikoli Stříbrného — tato tradice je most, na kterém se parlamentáři mohou jednou sejít. Konvalinky na tomto mostě tři velikých mrtvých bude Stříbrný jistě pečlivě zalévat.

Všechny síly pravice dnes jsou vázány nespornou národní autoritou Masarykovou, která ovšem působí i na levici v zmírňovacím tempu. Proto dnešní mír a dnešní vyrovnání sil za převahy levice je drženo v rovnováze právě vahou presidentovou. Je ovšem nepochybné, že v okamžiku, naznačeném Zemínovou, půjde o revisi mocenských poměrů a bude záležet na tom, co se bude dít kolem nás, kdo se ujme iniciativy. Že toto vědomí roste už dnes, že zejména agrární strana se vyvíjí od Švehlových počátků napravo, je čím dál zřejmější.

V Havlíčkově kraji podnikl 7. ledna kamarád Staňkův a Vraného, red. Halík, zakrytý, ale nicméně ostrý útok na Udržala a jeho zajetí babylonské ve zdech levice. R. Halík volá po silném muži, po vůdci pravice. Stojí za to slyšet tento hlas:

„... hledáme východisko z bědných poměrů ve svém státě, který trpí polodiktaturou socialistickou, posilovanou tím, čemu říkáme důvodně vedlejší vláda, popíraná a přece takřka hmatatelná.

Zájmy stran triumfují a rozhoduje mylná zásada: držet a udržet tuto koalici — na místo správné devisy: zajistit budoucnost státu a národa.

Mužům a osobnostem může imponovati zase jen muž a osobnost, ne hystriion, uhýbající podle nálady masy, ne janusovská figurka s několika tvářemi, podléhající náporu jednou z prava, jednou z leva. Chtěli bychom mít u nás muže Brüningovy rozhodnosti, odvahy a číno-rodé lásky ke státu, spojené s krajním smyslem odpovědnosti za budoucnost státu.

Sociální demokraté by republiku samou láskou k ní udusili a — rozdali pro své stranické účely. Jméno státníka může podržeti dnes jen ten, kdo v rozhodné době v kritickém čase dovede ukázati sílu pramenící z lásky ke státu, z odvahy dané smyslem pro odpovědnost ke státu a k jeho budoucnosti. Proti šílené politice socialistické, proti diktátu, opřenému o zdánlivě neviditelné přemocné ruce...“

R. Halík pokračuje, že by nebylo třeba hledat vůdce pravice, kdyby v levém táboře povstal nějaký náš Mac-Donald, ale na to u nás není naděje:

„Tím více roste potřeba obratu v táboře druhém, bohužel rozvráceném a dále uměle roztráštěním.“

Halíkův hlas, jenž téhož dne vyšel, kdy Zemínová mluvila v Lucerně — byl odpovědí už na její prorocství, listem vlastní strany zkonfiskované.

Závěr? V bitvě stran, frakcí a směrů na thema „Stříbrný“ srazily se opravdu výzvědné oddíly armád, které v budoucnosti se střetnou znovu o rozšíření nebo zúžení vlastních území, o novou rovnováhu. Generální štáby obou stran popírají smysl této hry v oficiálních bulletinech. Z poslankyně Zemínové vyhrklo v žáru řeči slovo, které roztrhlo oponu za Stříbrným.

Budeme mít ještě příležitost velmi jasně ukázat, že zájem katolictví nedovolí lidové straně, aby se svezla s první vlnou reakce, která z prava se vrhne nalevo. K tomuto poznání postačí jenom podrobněji si zhodnotiti bilanci katolické politiky v republice.

Budoucnost fašismu.

Některé zjevy v různých částech Italie nasvědčují tomu, že fašismus začíná nyní ztráceti půdu, ačkoliv sotva lze mluvit o viditelných změnách v celkové situaci režimu a nejeví se ani známky porušení fašistické kázně. Ale pod krásným povrchem fašismu, jemuž bylo popřáno času státi se dostatečně silnou podstatou, jež může odolávati značnému tlaku, ukazuje se podzemní hnutí, jehož výrazem jest neusínající touha po změně, a Italové — ačkoliv málokdo odvažuje se veřejně kritisovati slova neb skutky nynější vlády — orientují své smýšlení směrem, který byl dosud neznámým od pochodu na Řím. Ačkoliv jest Italie plně vděčna za velkolepé dílo, vykonané Mussolinim, a uznává bez výhrady, že jeho diktatury bylo nezbytně zapotřebí k překonání kritické doby, přece přeměna dočasného diktátorství v politickou doktrinu jako konečný cíl způsobila reakci, kterou nelze podceňovati. Jsou dvě hlediska, s kterých možno posuzovati fašistický systém autority: první, podle něhož jest sám o sobě účelem a má tudíž býti vůdčí zásadou pro všechny budoucí vlády italské, a druhé, podle něhož má býti pouze prostředkem, vedoucím národ k takové úrovni, aby mohl sám vzít na sebe vlastní odpovědnost a určovati si samostatně svůj osud. Povzbuzování vývoje stále vzrůstající odpovědnosti a svobody veřejného mínění mělo by býti považováno za vůdčí princip každé dobré vlády spíše, nežli pouhé zdůrazňování autority a kázně, a není pochyby, že fašistický systém změnil by se ku svému prospěchu, kdyby na místě vynucované loyality podporoval dobrovolné úsilí o blaho státu. Národ, který má býti navždy podroben panovačné autoritě, buď pozbude časem svého národního charakteru, anebo se musí vzepřít proti této autoritě. Že známky nebezpečí se již

začínají ukazovati, vysvítá z údajů mnohých cizinců, příslušníků nestranných národností, a došlo-li by dnes v Itálii k svobodnému hlasování, je jisto, že většina by se vyslovila proti fašismu. V jistém směru mohlo by se naléztí vysvětlení toho ve skutečnosti, že Italové byli finančně velmi těžce postiženi světovou depresí, jež přišla tak brzy po stabilisaci liry, takže by obviňovali každou vládu, která by byla u vesla. Není však pochyby, že v celé zemi vzrůstá oposice, jež v jednotlivých částech Itálie nabývá různých rozměrů.

Frant. Schwarz.

co život dal

**Valerij S. Vilinskij:
Rus se dívá na ČSR.**

(1931, Václav Petr, Praha.)

Budiž řečeno hned na začátku, co je na této knížce znamenitých, pro každého Čecha poučných a hned zatím povrchních a neúměrně nesusoudných postřehů nejlepší: je to v první části konfrontace snu ruského emigranta o Češích se skutečností, když do ČSR. přišel; za druhé jeho rozbor čechoslováctví a čsl. státní ideje; za třetí portréty postav jeho t. zv. katolického gheta, Floriana, Durycha, Fuchse, Demla, Hlinky a na nich hlavně ostře viděné lidské stíny postav na zemi; konečně v závěru zpověď o poměru člověka; po léta mezi námi žijícího ve vyhnanství, k nám. Jsou to všecko části, kde autor mluví z vlastní zkušenosti, líčí vlastní zážitky a rozmluvy s lidmi a toto vše zhodnocuje základním, širším pohledem, který stále se snaží a vidí celé území ČSR. jako jednotku. Tato knížka ruského emigranta a unionistického pracovníka v našich katolických kruzích je opravdu knihou státo-
tvornou a přes všechny chyby v menších částech, přes všecko přehodnocení zjevů, kterých si my vůbec skoro nevšímáme (pražské sektářské stolní společnosti v náboženském obrazu ČSR.), velmi zajímavou hlavně tím, že vědomě nechává v pozadí historii a pátrá očima jen po tom, co se děje teď, co jest, po obraze dneška. Má to pro nás překvapující některé postřehy, zejména pro ty, kdo příliš mají vyvráceny hlavy do minulosti, historie a nechápou, že dnešek žije především ze sociálních, kulturních sil dnešní Evropy, ale na druhé straně nejednou soudy autorovy jsou trochu příliš snadné a proto povrchní. To však nebudeme vytýkati knize Rusově, jehož upoutal

především živý, vykypělý ruch a civilizační tempo „desíletky“ naší státní samostatnosti.

Autor docela správně vidí hlavní základ státo-
tvorného úsilí nového útvaru ve vytvoření harmonického poměru mezi Čechy a Slováký a zde zřejmě více žádá na Češích. Německý problém nepokládá za ústřední otázku Československa a domnívá se, že jazykové spory pro příští generaci ztratí na ostroiti. Chválí, že v Československu není antisemitství a že židé tu našli plnou svobodu. Ideu nového Československa vykládá tímto civilizačním ideálem: „Není a nebude československého národa ve smyslu anthropologického typu“, poněvadž Maďaři se nepočestí, stejně jako Němci. Avšak „je a bude společná výhoda zůstatí v rámci hranic, vymezených mírovými smlouvami pro ČSR. a je zájem, především hospodářský, aby toto společné dílo vzkvétalo; později z historických ideálů, z hospodářských zájmů a z blaženosti klidného života zrodí se velice upřímné vlastenectví; jeho vzrůst bude urychlen tím, že v ČSR. existuje skutečná svoboda. To je zcela konkrétní cíl a pokud se jedná o něj, lze uznati, že ČSR. je státem bez národních menšin. Prvními skutečnými Čechoslováky jsou lidé, kteří slouží tomuto cíli a v jeho službách ztratili svou maloměstskou nostalgii a nabýli jakéhosi nového „říšského uvědomení“. Československo je velkou říší en miniature: je tu spleť různých národů, zvyků, povah, krojů, zájmů.“ „Čechoslováctví je hodnotnější než staré češství nebo slováctví, a to již proto, že převrat vytvořil nové Československo, neobnovil však staré království české, rozšířené o několik přifařených kolonií. Jedině tento názor dává plné morální právo uplatňovati čechoslováctví na úkor a újmu Němců anebo Slováků — poněvadž každé jeho uplatnění bude také na újmu češství.“ A poslání Prahy vidí autor v tom, býti Babylonem všech, republikou v malém.

Tento vývoj zde skutečně je, ale vidíme na našich universitách, že to vzbuzuje časem odpor a neklid — a že tento neklid je oficiálně potlačován. Stejně bouření proti německým filmům v Praze a jazyková, tabulková praxe Baxova je rovněž oficiálně kritisována. V této partii knihy Vilinskij dobře postřehl, třebas už i zde s mírným přehodnocujícím optimismem, uvědomělý postup čechoslováctví jako nadstavby nad kořeným češtvím, slováctvím, ale i ostatním světem menšinovým.

V druhém oddílu knihy podává autor několik portretů z katolického gheta, především zapeklitého poutníka k absolutnu Floriana, jenž násilím chce spasiti a holí vehnati do nebe své přátele i vše pokřtěné a od něhož kdekdo na

konec uteče. Však už Vilinskij od Floriana dostal co proto, ačkoli Florian není v slovech autorových nijak snižován. Stejně Jaroslav Durych nabývá zde podoby civilní a správně rozlišuje Vilinský mezi básnickou tvorbou jeho a jeho nevypočitatelnými směrnicemi politických rad i přemírou polemičnosti pro úrážky, na které nikoho nenapadlo myslit. Je v tom ostatně něco Florianovského občas po hlavě natřít své přátele — jakož se od Floriana stalo Durychovi. V básnickém rozboru díla Durychova ovšem je Vilinského popis jen letmý. Lidsky velmi shovívavě, hledě k ústřední vášni básníkův, dívá se autor na střídavé, časové lásky, pod nimiž chytá náznak své lásky jediné a trvalé Jakub Deml. Práv je i svým kladným soudem Alfredu Fuchsovi, na němž kdekdo vidí tisíce chyb a pro které popírá jeho velikou práci kulturní i žurnalistickou a životnímu stylu jeho upírá opravdovost.

Jak Vilinský má schopnost vidět realitu plně a ne jen v zrcadle své představy o ní, o tom rozmilou episodickou anekdotu podává v popisu návštěvy u Andreje Hlinky. S jediným čl. politikem, o kterém se zpívají písně, jak praví autor, seděl u večere na ružomerské faře: „Začíná se večere; Msgr. Hlinka vytahuje z kapsy kleriky svazek klíčů a někam odchází. Vrací se s lahve vína. Že by sám vůdce ludové strany musel do sklepa, když má tři kaplany? Aha, chápu, slovenské víno je příliš dobré a není radno uvádět v pokušení mladé lidi. Tato maličkost je charakteristická a vůbec maličkosti jsou nejzajímavější. Vzpomínám, že jsem pochopil politickou povahu Šrámkovu teprve tehdy, když jsem se dověděl, že se mlčelivý monsignore na dovolené rád prochází celé hodiny v zahradě a pobručuje si nějakou písničku.“

Smysl pro konkrétnost je na celé této knížce nejlepším rysem. Nejslabší v celku částí je oddíl: Bůh v Československu. Je tu popis sekt, které z tisíce Čechů a Slováků sotva zná jeden — až na Pražáky, kteří v nich vidí ne mnoho více než atrakci nebo neškodné úchytky od normálního rozumu. Ve zmínce o protestantech správně vidí určitý smutek a pochmurnost evangelictví, ale neprávem přešel jen letmo J. L. Hromádku a jeho ekumenické úsilí křesťanské. Zajímavé je setkání autorovo s českou církví pravoslavnou, se kterou se on, pravoslavný, nepoznává.

Zajímavá a neromanticky klidná i kladná je hlavní část posledního oddílu, kde podává bilanci svého zisku z pobytu v ČSR. To rozumné polemické stanovisko je sympatické svou otevřeností a křivdí nám jen, myslí-li, že dnešní Čech

se ještě domnívá, že by v Rusku pobolševickém — je-li to věc naší generace ještě — chtěl a mohl nějak mesiansky slovansky působit.

Kniha Vilinského je živá a zajímavá přes nerovnoměrnost, s jakou vedle sebe klade věci velké a malé. A žádný čtenář neodloží knihu, líčící jarmark dnešního Československa, jak jej vidí náš přítel Rus emigrant, bez užitku. Nejcennější na knize je, že dívá se a cestuje celou republikou, nenašel v ní jen Čechy. To bude z knihy překvapujícím poučením nejednomu Čechu, a pro tento základní klad není třeba pozastavovat se nad příliš zúžujícím vymezením funkce českého živlu ve státě, rozhodnou vůli českou především zbudovaném. J. D.

umění výtvarné

Architektům o stavbě chrámů.

V době, kdy se staví mnohé nové kostely a kaple v rostoucích městech, nebude na škodu, jak architektům, tak kněžím, opakovat zásady o stavbě chrámů, jak je uveřejnil profesor A. Croegaert v Belgii a přetiskly Ephemerides liturgicae a nyní emauzský měsíčník „Pax“ (č. 12.). Normy, jímž se dostalo takto církevního schválení, je možno uplatnit i v kostelích a kaplích ostatních, odporuje-li v nich něco těmto zásadám a je-li oprava proveditelná.

1. Aby křesťanský lid byl s to prožívat posvátnou bohoslužbu, je třeba, aby s kteréhokoli místa v chrámu řádně *obřady viděl a modlitby slyšel*. A tak kostely (pokud jen to je možno) nesmí být příliš dlouhé, ba naopak spíš *ať se rozšíří*. Tak potom nikdo z věřících nebude příliš vzdálen od oltáře.

Dnešní stavitelské umění dovede lehce překlenout šířku 20 až 25 metrů.

2. Pokud jen lze, nechť kostel stojí tak, aby kněžiště (chór) s oltářem podle starodávného zvyku *mířily k východu*.

Mimo to zkušenost dokazuje, že pro tyto dispoice zřejmě mluví i ohled na uchování stavby, a to hlavně právě v našich krajinách, kde deště přicházejí většinou od západu. A tak věž, postavená v průčelí je jaksi ochranným štítem celé stavby.

3. *Hlavní loď* ať je co nejširší. Zato *postranní lodi* nechť jsou omezeny na nejužší možnou míru a nechť jsou vyhrazeny jediné zpovědnicím, zastavením křížové cesty a průchodu věřících.

4. Často se stává, že ve farních chrámech *chór* je příliš protáhlý do hloubky. A přece duchovenstva určeného pro farnost není mnoho! A věřící proto nesnadno vidí na oltář stojící až na konci chóru. Nechť tedy chór se zmenší na nejnižší možnou míru, vždyť prakticky mu stačí i rozlehlejší kněžiště.

V novějších pak chrámech kněžiště je značně

rozlehlé a o několik schodů vyšší a spolu s hlavním oltářem přiléhá přímo k příční lodi. Tak lze pohodlně sledovat obřady s každého místa chrámu.

Ba dokonce v některých chrámech hlavní oltář se tyčí na zkrřížení obou lodí. Lid tak vidí k oltáři s obou částí příční lodi.

Vně chrámu oltář je logicky označen čtverhrannou věží „lucernou“, zdobenou malovanými okny, jež je mu překrásnou korunou.

Vpředu *střední lodi* před chórem či kněžištěm (blízko ambon, kde se čte Epištola a Evangelium) má být volný prostor, na podlaze vyhraničený mosaikou či mramorem, pro „schola cantorum“, čili zpěvácký sbor.

Mimo chór ve střední lodi nechť se rezervuje místo pro pohřební katafalk, zdobené náležitými odznaky.

5. Oltář musí býti vidět odevšad. Proto:

a) nechť je vyvýšen: zpředu i s obou stran nechť k němu vedou schody, zpravidla tři nebo pět, nejméně jeden, vždy však v lichém počtu.

Hlavní oltář nechť není přistaven přímo ke zdi, aby biskup a kněz při svěcení docela volně mohli jej obejít.

b) Pokud jen to lze, nechť je zřízen na místě, kde se kříží příční loď se širokou lodí hlavní.

c) Je třeba, aby byl zcela a nádherně osvětlen: nechť na oltář hojně padá světlo okny se stran, z hlavní lodi však viditelnými. Pozor však, aby v chrámu obráceném k východu nebylo okno za oltářem: ranní světlo totiž oslepovalo by ty, kdo by hleděli na oltář. Je-li však přece na konci chóru za oltářem okno či oko, má být ze skla temné barvy.

Proto též vítězný oblouk nechť jest tak sklenut, aby okna na stranách *nebyla viditelná*.

Mnozí stavitelé sestrojí střechu tak, že světlo na oltář dopadá přímo shůry.

Za šera nechť oltář je skvěleji osvětlen elektrickým či jiným světlem, avšak světelný zdroj musí zůstat skrytý.

6. Nepřenosný *oltářní stůl* čili mensa (taktéž posvěcený kámen) nechť je z jediného, přírodního a neporušeného kamene a *nerozbitného* (ani ze sádky ani z cementu ani ze dvou či tří kamenů spájených cementem). Na nepřenosném oltáři má býti kamenná oltářní deska veliká jako oltář a ke kmeni má řádně přiléhat.

Stípes (spodek oltáře) pak budiž kamenný nebo alespoň nechť jsou z kamene strany nebo sloupy, jež nesou oltářní desku.

Kdyby vršek sloupů, jež nesou oltářní desku, byl kovový, takže deska by nebyla přímo spojena s kamenným kmenem, oltář nesmí se posvětit.

7. Velmi se doporučuje nad oltářem *ciborium* (kopule na sloupech). Jestliže však pro nedostatek místa sloupy ciboria i sebe tenší překážejí jáhnovi či podjáhnovi v obřadech, nechť se nad oltář zavěsí *umbraculum* (baldachýn).

8. Mrtvé tělo nesmí se pochovávat pod oltář; jsou-li však zemřelí pochováni snad blízko oltáře, nechť to není blíž jak jeden metr (kánón 1202, § 2); tato míra neznačí hloubku pod oltářem, nýbrž boční vzdálenost od něho.

Přes to se smí sloužit Mše svatá na oltáři, pod nímž přímo dole jsou pochováni zemřelí, jen když oltář od rakví zemřelých je oddělen kamennou komorou vlastní hrobky.

9. Chrámová *podlaha*, pokud lze, nechť je zho-

tovena z pěkně hlazeného mramoru či z mosaiky; jen výjimečně, vyžadují-li toho místní poměry, z cihel či dřeva a v tom případě ze dřeva dubového či jiného solidního materiálu.

Podlaha chóru a kněžiště nechť je výš než chrámová (o tři až pět stupňů) a ať je ozdobnější.

Na podlahu (ani na koberec) se nedovoluje výzdoba kříží nebo posvátnými zobrazeními; zneuctuje totiž posvátná znamení, chodí-li se po nich.

Podlaha pak křestní kaple nechť je o tři schody níž než podlaha chrámová.

10. Pokud se týče místností pod chrámem nebo nad jeho klenbou, jsou i ona svěcena spolu s chrámem a proto se nesmí dovolit jich používat ke světským účelům. Svátá kongregace obřadů zvláště zakázala zřizovat pod podlahou posvěcených chrámů sklepy, kde by se ukládalo víno či jiné světské věci, třeba by vchod do nich byl mimo chrám (dekret 3157, 3546). Ani se nedovoluje propůjčit podzemních chrámových místností k tomu, aby se tam konala „představení divadelního rázu, i slušných k výchově mládeže“. Jde-li o oratoře neposvěcené, zákaz nezdá se tak důtklivý, jen když nad kaplí, kde se slaví Mše svatá, nejsou místnosti bytové či ložnice.

Nezdá se, že by knihovna sloužila účelu čistě světskému, proto se zdá, že se může zařídit nad chrámem. Tak byla kdysi knihovna v chrámu sv. Apolináře v Římě.

11. Nelze vysvětit chrámy, jež nejsou vystavěny z kamene. Chrámy postavené z materiálu zvaného „železobeton“, vysvětit lze, jen když místa dvanácti křížů a věžeje hlavního vchodu jsou z kamene (dekret 4240). Tyto kříže možno vysekat do kamene buď po třech na každou chrámovou stěnu, nebo po šesti na pravou a po šesti na levou boční stěnu, avšak tak, aby dva byly u hlavního oltáře a dva u chrámového vchodu.

12. Věž pravidelně a nejlépe nechť se postaví na zadním průčelí lodi. Může se však též postavit buď v rohu, jež tvoří hlavní loď s příční, a to na severní straně, nebo nad středem chrámu, kde obě lodi se protínají.

13. U význačnějších chrámů, je-li to možno, a i u jiných, je-li dost místa, nechť se při chrámovém průčelí zřídí vnější *portikus* (sloupová síň).

14. V chrámovém průčelí nechť se zřídí *vchody* v lichém počtu. Střední však vchod nechť je význačný výškou a ozdobou, nechť je široký, aby procesí mohla jím pohodlně procházet a aby jím řádně a slavně mohl vcházet kněz s duchovenstvem a lidem na Květnou neděli a jindy.

Nechť je skvěle vyzdoben sochou Krista Bohočlověka, kněžského Prostředníka mezi Bohem a lidmi, jímž jediným stoupáme k Otci.

V chrámu, jenž má být svěcen, nechť se pamatuje na dvojí kamenné věřeje s vytesaným křížem, jež by se pomazaly svatým olejem.

Aby mužové byli odděleni od žen a pro pohodlí hlavně ve dnech velikého návalu lidu, nechť je několik vchodů, jak v průčelí tak i na koncích příční lodi.

Ke vchodům nechť vedou *schody* v lichém počtu.

15. Poblíž každého vchodu nechť stojí po obou stranách nádoby se svěcenou vodou, a to buď vystupující ze stěny či lépe umístěné na vlastním podstavci. Nechť jsou z mramoru nebo pevného kamene, nikoli pórovitého.

16. Někdy se to zdá praktické, aby se zařídila

vnitřní chrámová předstíň v celé šířce chrámu, ohrazená a zamřížovaná, v níž nechť jest přístup ke křtitelnici a rezervuje se místo pro věřící, kteří mezi dnem navštěvují nejsvětější Svátost, když ostatní část chrámu pro nedostatek dohledu zůstává uzavřena.

17. *Okna* nechť se umístí tak, aby zvenčí nebylo do chrámu jimi viděti. Nechť se pamatuje na to, aby okna se dala otevřít či vysadit, aby se mohlo řádně větrat, a aby byla dvojítá, by chrám nebyl příliš studený.

18. *Kruchta* s varhanami nechť se zařídí spíše blíže chóru, to je u kraje chóru, avšak tak, aby pohled na oltář zůstal docela volný, nebo též na severní straně v příční lodi, pokud to dovolí poměry: nechť je co nejbližší sboru zpěváků.

19. Podle velikosti chrámu nechť se postaví dvě mramorové či kamenné *ambony* (kazatelny), jedna vyšší a výzdobnější se symboly Evangelia a svícem pro velikonoční svíci, kde by se četlo Evangelium, druhá pro čtení Epištoly. Kde nelze zbudovat ambonu, s níž by se i četlo Evangelium i kázalo, nechť se zřídí tribuna na evangelní straně.

20. Pod obloukem při vstupu do chóru, či kněžiště, který sluje obloukem triumfálním, nechť se

zavěsí nebo vztyčí na trámu veliký a vysoký kříž s podobou těla Krista Pána.

21. *Zpovědnice* nechť se umístí na volném a dobře viditelném místě v chrámu mimo chór a kněžiště, částečně na jižní straně, částečně na severní. Vše, co patří k pokání, má být vzdáleno od oltáře.

22. *Křtitelnice* nechť se umístí poblíž hlavního vchodu na straně evangelní. Je-li křestní kaplí nějaká prostranná a dobře patrná postranní kaple chrámová, tím spíše se dá zařadit skvěle a řádně vyzdobit podle norem liturgických zákonů.

23. Vhodná poloha *sakristie* je se strany jižní, aby mešní roucha a posvátná náčiní se uchránila vlhkostí.

Ze sakristie nechť se vchází do chrámu několika vchody. Alespoň jeden vchod má být široký, aby snadno mohl projít slavný průvod celebranta s asistencí.

Kromě toho nechť se pamatuje, aby do sakristie byl vchod i z ulice, aby se nemusilo procházet kostelem.

Sakristie má být dostatečně rozsáhlá, aby se tam mohla uchovávat všechna posvátná roucha a celé bohoslužebné nářadí.

f e u i l l e t o n

Panevropa technická.

Soergelova utopie o vysušování Středozemního moře a spojení souše evropské s africkou.

Trochu utopie je v návrhu Hermana Soergela na technické vybudování Panevropy. Autor sám je ostatně natolik kritický, že to uznává. Což však nebylo v každé velké myšlence, již teprve budoucnost měla využít, pro současníky kus utopie? A konečně není v Soergelově návrhu o nic více utopie než v návrhu Briandově, a tím, se přece zabývají státníci i ti nejrealističtější.

Herman Soergel dává se, zdá se mi, na svou myšlenku nejen idealistickými brýlemi francouzského ministra zahraničí, nýbrž jakožto Němec má smysl pro praktickou stránku. Jedná-li se Briandovi o založení Spojených států evropských, pak Soergelovi jde o to, připravit jim co největší životní možnost, neboť založil svůj plán na myšlence vklínit mezi kapitálově silnou Panameriku a mezi lidnatou Panasii svou Panevropu, teritoriálně zvětšenou o celou Afriku. Vidíme hned, že v uskutečnění tohoto plánu překáží především moře Středozemní. Nikoliv však jakožto překážka komunikační, nýbrž spíše jakožto dělitko osudů národů evropských a afrických. Středozemní moře a Sahara jsou mrtvé plochy, které způsobily, že národové ev-

ropští a afričtí mají dodnes velmi málo společných zájmů. Osudy obou šly příliš odlišnými cestami. Měla-li by býti tudíž příští Panevropa útvarem zdravým, v níž by oba kontinenty nebyly spojeny toliko zevním poutem, jaké váže pány a otroky, je především nutno co nejtěsněji spoutati osudy obou kontinentů. V tom právě je jádro myšlenky Soergelovy, která velkolepě řeší problém Středozemního moře a Sahary, chtíc z těchto odvěkých překážek vytvořiti hlavní a vydatné pojítko mezi oběma kontinenty, a sice technickou cestou. Soergel uvažuje asi následovně:

Úžinou Gibraltarskou proudí z oceánu Atlantického do moře Středozemního mohutný tok vodní, jímž Atlantik vrhá do moře Středozemního každou vteřinu na 90.000 m³ vody. Příčina tohoto zjevu tkví v tom, že moři Středozemnímu jest jeho přítoky říčními přiváděno daleko méně vody, než se jí na jeho velké vodní ploše vypaří. Veliký tento schodek je hrazen vodou přitékající Gibraltarem z moře Atlantického a Dardanelami z moře Černého. Ročně se na 2 1/2 milionech km² hladiny vypaří na 4.000 km³ vody. Kdyby se mu nedostalo odkud náhrady, klesla by hladina jeho ročně o 1 3/4 m, čili za několik století by toto moře úplně vyschlo. Atlantický oceán dodá ročně 2.800 km³ vody, tedy hodně přes polovinu vody vypařené.

Moře Černé dodá 150 km³, řeky 230 km³, zbytek, asi 100 km³, dodají dešťové srážky.

A právě na faktu, že Gibraltarem proudí do moře Středozevního z Atlantiku více než polovina vypařené vody, zakládá Soergel svoji myšlenku. Postavením mohutné přehradu v průlivu Gibraltarském by se tento průliv zastavil; podobně by se také uzavřely Dardanely. Následkem toho by hladina moře Středozevního rychle klesala, a sice ročně asi o 1 1/2 m.

Toto vysychání by se podstatně urychlilo tím, že by se prolákliny na severu Sahary spojily kanály s mořem Středozevním a vhodným zavodňovacím zařízením by se pak na 6 1/2 mil. km² dnešní Sahary dalo proměnit v úrodný kraj, čili získala by se polnímu hospodářství a plantážnictví nová plocha, větší než polovina Evropy, ovšem daleko úrodnější, než je průměrná úrodnost půdy evropské a klimaticky pro polní hospodářství vhodnější. Soergel chce snížit hladinu Středozevního moře o 200 m. Tím by se ovšem také na pobřeží získala velmi úrodná půda značné rozlohy. Moře Adriatické by skoro zcela zmizelo. Sicílie, Sardinie a Korsika by utvořily s Itálií jeden územní celek. Celkem by bylo tím způsobem získáno na 660.000 km², t. j. plochy dvakrát větší, než zabírá nynější Itálie.

Velkolepý užitek by poskytla ohromná vodní síla, již by bylo možno potom využítí jednak pro Evropu, jednak pro Afriku. Po obou stranách přehradu ve směru úžiny Gibraltarské by se vyhloubily dva velké příkopy, otevřené do Atlantického oceánu. Až by hladina moře Středozevního klesla o oněch 200 m, otevřely by se tyto dva reservoiry do moře Středozevního. Š výše 200 m nechaly by se padati ony spousty vod, jež druhdy dodával průliv Gibraltarský. Tím by bylo možno získati sílu o 160 milionech koňských sil.

Čeho by se tím vším získalo pro Panevropu? Především ohromné plochy úrodné půdy na Sahare a po pobřežích evropských, čímž by bylo možno vydatně zmírniti přelidnění Evropy, zvláště některých částí. Za druhé bylo by k dispozici ohromné množství energie, čímž by byla Panevropa zabezpečena proti hrozícímu nedostatku uhlí. Za třetí by se tak uskutečnilo těsné spění osudů obou kontinentů Panevropu tvořících, což by bylo i po stránce hospodářské neobyčejně výhodné. Afrika by byla územím, jež by dodávalo suroviny a hospodářské plodiny Evropě a byla by pro panevropský průmysl, koncentrovaný v Evropě, znamenitým odbytištěm.

Dnes o Soergelově plánu se sice hodně diskutuje, leč praktičtí lidé dneška, kteří počítají jen

s tím, co je za právě stávajících poměrů možné, usmívají se nad ním shovívavě. A možno říci, že právem. Za našich evropských poměrů je věru plán Soergelův nejvyšším výborným námětem pro Julia Vernea. Překážky, jež se staví v cestu, jsou hlavně dvojího druhu.

Především jsou to překážky technické. Soergel staví svou přehradu nikoliv na místě nejužším, nýbrž na místě širším, zato však daleko mělčím, o největší hloubce 320 m. Hráz by byla 29 km dlouhá, na spodu půl kilometru, nahore 50 m široká. K tomu by bylo třeba na 10 miliard m³ staviva. Na to by stačil materiál z vyhloubených pobočných kanálů, jenž by byl vyplní mezi dvěma mohutnými betonovými plotnami na straně atlantské a středomořské. Ovšem právě toto budování betonových ploten klade příliš velké požadavky na dnešní techniku, která i při vši své vyspělosti by sotva byla s to tento úkol splniti.

Jinou důležitou otázkou je, co počítí se světovými přístavy, jako jsou Marseille, Janov, Alexandrie. Také Suezský průplav by byl vyřazen z provozu. Ale i to je rovněž potíž vedlejší, neboť s hlediska Panevropy by bylo možno tyto přístavy zcela jinak hodnotiti, než jak si je hodnotí dnešní jejich majitelé.

Velmi důležité slovo by však měla v tomto plánu také příroda, a tu nelze naprosto opomenouti. Bohužel, přes všechny naše znalosti stavby zemské kůry, jejich fyzikálních vlastností atd., nejsme dosud s to říci předem, jak by na tento projekt odpověděla. Dno moře Středozevního je na mnoha místech značně labilní, o čemž nás přesvědčují nezvratně některé sopky činné a celá řada sopek vyhaslých. Tlak vody snížením hladiny o 200 m na dno by se podstatně zmenšil. Tím by se ovšem značně porušila rovnováha celých ker zemských, což by se mohlo státi pro mladou Panevropu i katastrofálním.

Krom těchto překážek jest ještě celá řada menších, jež by si však už dnešní technika troufala zdolati. Také otázku finanční — projekt je rozpočten na 8 miliard dolarů — by pro Panevropu nebyla nerozřešitelná.

Hlavní však překážka, kterou sám tvůrce geniálního návrhu považuje za nejobtížnější, tkví v člověku, resp. v Europeanu samém. Za nynějších poměrů mezi národy evropskými je Soergelova myšlenka utopií, i kdyby technicky byla nejlépe proveditelná.

Snad někdy v daleké budoucnosti. Šťastné oči, které to uvidí, šťastná srdce, která se toho dočkají? Sotva. Budou zas jiné bědy jiných lidí.

Sigma.

Knihy a časopisy redakci zasláné.

Poplatník a berní úřad

jest název právě vyšlé praktické daňové příručky, která obsahuje všechna nejnovější důležitá ustanovení daňových zákonů a nařízení, dále celou řadu vzorců různých daňových podání, žádostí, přiznání a odvolání, vedle řady tabulek formulářů pro přiznání všech daní. Příručka jest souborem všech potřebných informací pro každého poplatníka v jeho styku s berním úřadem nepostradatelných.

Příručka jest uspořádána tak, že stačí pouze do ní nahlédnouti, vyhledati si v obsahu či rejstříku věc, kterou nutno právě vědět, aniž by bylo třeba studovati celý daňový zákon. V tom směru jest příručka skutečně nepostradatelnou pomůckou pro každého poplatníka, protože radí rychle a prakticky v každém případě.

Cena této praktické daňové příručky, jež má 160 stran velkého formátu, mimo řady tabulek různých příznávacích formulářů

činí pouhých 15.— Kč,

tedy obnos jistě nepatrný vzhledem k vysoké její praktické hodnotě.

Příručku možno dostati v každém knihkupectví, nebo přímo u autora V. Ševčíka, redaktora a odborového živnostenského tajemníka v Praze VII., Argentinská ul. č. 1284, který ji zašle i na ukázkou vyplaceně. — Doporučujeme ji proto pozornosti našich čtenářů.

Ročenka Čsl. Orla

vychází již druhý rok v úpravě kapesního kalendáře, letos s názvem „Orelský kalendář 1932“. Mimo kalendářní části s organizačními poznámkami obsahuje obšírnou zprávu o činnosti Čs. Orla v roce 1931, informační článek o nových proudech v tělesné výchově, eucharistickém hnutí Orelstva, zprávu o činnosti slovenského Orelstva. Čs. Orel jako jedna z největších čs. katolických kulturních organizací nepomíjí významného jubilea křesťanstva: 10 let pontifikátu sv. Otce Pia XI., což komentuje případným článkem.

Celou československou veřejnost bude zajímati podrobná statistika Čs. Orla, ústředí, žup a jednot v organizační sdružených. Statistické přehledy hodnotí jak práci organizační, která přinesla další značný vzrůst Orelstva, tak práci tělovýchovnou a osvětovou, která rovněž zaznamenává rozmach všeho podnikání. Sportovci uvítají přehled rekordů světových i československých. Z dalšího bohatého obsahu nutno upozorniti hlavně na podrobné informativní články o větších organizacích katolické mládeže v ČSR. s adresáři ústředí i činovníků.

Praktické pokyny organizační i všeobecné doplňují vhodně obsah letošního ročníku.

(Cena vázaného „Kalendáře“ Kč 6.—, vydal Československý Orel, Brno, Francouzská č. 34.)

CHVÍLI ODDECHU

příjemně prožijete, budete-li čísti

R. H. BENSONA

nábožen. psychologické romány

Žádných jiných bohů. Stran 402. Cena brož. Kč 25.—, váz. Kč 38.—. **Obyčejný člověk.** Stran 398. Cena brož. Kč 25.—, váz. Kč 38.—. **Zkouška.** Stran 267. Cena brož. Kč 18.—, váz. Kč 31.—. *Romány Bensonovy řadí se mezi jedny z nejlepších, neboť Benson, tvořící trojhvězdi slavných anglických spisovatelů — konvertitů s Chestertonem a Bellocem, jest skutečný mistr náboženského a psychologického románu.*

Těm, kdož volný čas chtějí si zpříjemniti, doporučuje

**Nakladatelství Československé akc.
tiskárny v Praze II., Karlovo n. 5.**

KAŽDÉMU
INTELEKTU
doporučujeme
prof. J. Fr. HRUŠKY
velkolepé národopis-
né dílo

NÁŠÍ POD ČERCHOVEM

řada chodských
povah a postav,

DÍL I. - IV.

Kč 54.—

K dostání
u všech knihkupců
a

V NAKLADA-
TELSTVÍ ČES-
KOSLOVAN-
SKÉ AKCIOVÉ
TISKÁRNÝ
V PRAZE II.,
KARLOVO N.
ČÍS. 5.

Za Vaše hodnotné peníze nabízíme Vám hodnotné KUNCÍŘOVY knihy.

Po stránce obsahové představují **dokonalý** výběr naší i světové literatury, řízený přísně kulturními a uměleckými hledisky, po stránce vnějšího vybavení dostává se jim té největší možné péče. Jejich cena jest úměrná; jsou kalkulovány s nejnižším občanským ziskem. Z bohatého seznamu upozorňujeme Vás dnes na tyto novinky.

Sigrid Undsetová: KRISTINA VAVŘINCOVÁ.

Historická epopej. Část I. VĚNEC. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 65'—.

Sigrid Undsetová: GYMNA DENIA.

Společenský román. Kč 55'—, v plátně Kč 70'—, v poloperg. Kč 95'—.

Frant Roubík: ČESKÝ ROK 1848.

Bohatě ilustrovaná kronika bouřlivého roku. Kč 70'—, v plátně Kč 90'—, v polokůži Kč 110'—.

Jaroslav Durych: PANÍ ANEŽKA BERKOVÁ.

Román matky. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 70'—.

Maurice Baring: SUK NICE NESEŠÍVANÁ.

Román neklidného srdce. Kč 40'—, v plátně Kč 52'—, v poloperg. Kč 60'—.

C. F. Ramuz: KRÁSA NA ZEMI.

Román tento jest z nejlepších přínosů roku 1931. Kč 30'—, v plátně Kč 42'—, v poloperg. Kč 50'—.

Lytton Strachey: ALŽBĚTA A ESSEX.

Tragická historie. S 9 portréty. Kč 35'—, v plátně Kč 47'—, v poloperg. Kč 55'—.

Kuncířovy knihy dodá Vám každý knihkupec.

LADISLAV KUNCÍŘ, PRAHA.

Úspory lidovců do vlastních záložen!

Žádnou municí do nepřátelských baterií!

Lid. záložny úspěšně pracují v těchto okresech a městech:

Benešov: Lidová záložna. **Březnice:** Lidová záložna. **Čáslav:** Lidová záložna. **Červený Kostelec:** Lidová záložna. **České Budějovice:** Lidová záložna. **Česká Skalice:** Lidová záložna. **Domažlice:** Lidová záložna. **Dvůr Král. n. L.:** Okres. lidová záložna. **Horažďovice:** Okres. lidová záložna. **Hor. Jelení:** Lidová záložna. **Hořice:** Okresní lid. záložna. **Hradec Král.:** Spoř. družstvo katol. duchov. **Hradec Král.:** Lid. záložna Eliáška. **Hronov n. M.:** Lid. záložna. **Chlumec n. C.:** Okres. lid. záložna. **Chotěboř:** Lid. záložna. **Chrudim:** Chrudimská lid. záložna. **Jablonec n. Jiz.:** Lidová záložna. **Jaroměř:** Lidová záložna. **Jičín:** Okres. lidová záložna. **Kamenice n. Lip.:** Lidová záložna. **Kdyně:** Lidová záložna. **Klatovy:** Lidová záložna. **Kolín:** Lidová záložna. **Kyšperk:** Občanská záložna. **Lišov:** Okresní lidová záložna. **Mělník:** Lidová záložna. **Milevsko:** Zemědělská lidová záložna. **Náchod:** Vzájemná (lidová) záložna. **Nové Město n. Met.:** Hospod. záložna lidová. **Nymburk:** Lidová záložna. **Opava:** Lidová a zemědělská záložna. **Pardubice:** Lidová záložna. **Pelhřimov:** Lidová záložna. **Písek:** Okresní lidová záložna. **Plánice:** Lidová záložna. **Plzeň:** Lidová záložna. **Polička:** Záložna »Unitas«. **Polná:** Lidová záložna. **Praha:** Záložna »Velehrad«. **Praha:** Živnostenské úvěrní družstvo. **Prachatice:** Lidová záložna. **Příbram:** Příbramská lid. záložna. **Přeštice:** Lidová záložna. **Rychnov n. Kn.:** Okresní lidová záložna. **Slatina nad Úp.:** Lidová záložna. **Stachy:** Lidová záložna. **Tábor:** Lidová záložna. **Týn n. Vlt.:** Okres. lidová záložna. **Úpice:** Hospodářská záložna. **Vimperk:** Lid. záložna. **Vlašim:** Zeměděl. lid. záložna. **Vodňany:** Lidová záložna. **Volyně:** Lid. záložna.

V činnost vstupují dále:

Turnov: Lidová záložna. **Kostelec n. Orli:** Lidová záložna. **Holice:** Lidová záložna. **Skuteč:** Skutečská lidová záložna. **Hlinsko:** Lidová záložna. **Spálené Poříčí:** Lidová záložna. **Ústí n. Orli:** Okresní záložna lidová. **Sušice:** Lidová záložna.

Lidové záložny spravují 100 mil. Kč úsporných vkladů a mají u Ústřední záložny lidové na 25 mil. Kč přebytků.

Peněžní centrála Lidových záložen:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená ulice čis. 15.

Přijímá vklady záložen i soukromých vkladatelů. Zvenkova možno ukládati poštou. Naprostá jistota a likvidita všech vkladů zaručena. Složenký na požádání.

ŽIVOT

Žaloba a odpověď

Pohyb studentstva na vysokých školách

K novým osnovám pro střední školy

Křesťanská demokracie evropská

Krise pětiletky v třetím roce

Deset let pontifikátu Pia XI.

Miljukov v Praze - Gajda - Stříbrný

ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá Dr. Josef Doležal. Vychází 1. a 15. každého měsíce. V y d á v á Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—.

Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce

K dnešnímu číslu jsou přiloženy složenky pro nové odběratele, které prosíme, aby nám předplatné v částce 30 Kč poukázali co nejdříve. Prosíme své odběratele a přátele, aby nám byli hmotnou oporou, předplácejíce časopis včas a co nejdříve, poněvadž v těžké době, ve které žijeme, jen tak můžeme splniti své povinnosti a zdokonalovati list.

Za Vaše hodnotné peníze nabížíme Vám hodnotné KUNCÍŘOVY knihy.

Po stránce obsahové představují **dokonalý** výběr naší i světové literatury, řízený přísně kulturními a uměleckými hledisky, po stránce vnějšího vybavení dostává se jim té největší možné péče. Jejich cena jest úměrná; jsou kalkulovány s nejnižším občanským ziskem. Z bohatého seznamu upozorňujeme Vás dnes na tyto novinky.

Sigrid Undsetová: KRISTINA VAVŘINCOVÁ.

Historická epopej. Část I. VĚNEC. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 65'—.

Sigrid Undsetová: GYMNAZÉNIA.

Společenský román. Kč 55'—, v plátně Kč 70'—, v poloperg. Kč 95'—.

Frant Roubík: ČESKÝ ROK 1848.

Bohatě ilustrovaná kronika bouřlivého roku. Kč 70'—, v plátně Kč 90'—, v polokůži Kč 110'—.

Jaroslav Durych: PANÍ ANEŽKA BERKOVÁ.

Román matky. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 70'—.

Maurice Baring: SUKNICE NESEŠIVANÁ.

Román neklidného srdce. Kč 40'—, v plátně Kč 52'—, v poloperg. Kč 60'—.

C. F. Ramuz: KRÁSA NA ZEMI.

Román tento jest z nejlepších přínosů roku 1931. Kč 30'—, v plátně Kč 42'—, v poloperg. Kč 50'—.

Lytton Strachey: ALŽBĚTA A ESSEX.

Tragická historie. S 9 portrety. Kč 35'—, v plátně Kč 47'—, v poloperg. Kč 55'—.

Kuncířovy knihy dodá Vám každý knihkupec.

LADISLAV KUNCÍŘ, PRAHA.

Ž I V O T

ROČNÍK XIV.

V PRAZE 10. února 1932.

ČÍSLO 2.

Žaloba a odpověď.

Knížka „Český kněz“, kterou jsem před měsícem vydal, vzbudila spor, jímž v zájmu věci samé jsem nucen se šířeji obírat a zejména odpovédět na základní výtky a pochybnosti. Tyto výtky asi v největším rozsahu sebral přípis, který zaslal autoru knížky z konference duchovenstva v Pardubicích Monsignore Josef Palouš, biskupský vikář pardubický. Považuji za nutné jej v plné šíři otisknout současně s odpovědí.

Duchovenstvo, praví se tu:

1. Bolestně nese, že celé knize mohl býti dán takový název: „Český kněz“, ač vlastně kniha líčí vývoj a postup reformních snah vyvrcholných ve vzniku československé církve.

2. Autor nedůstojným způsobem zmiňuje se o žijících i zesnulých biskupech naší sv. katolické Církve, přímo zesměšňuje jejich vystupování a projevy (viz na př. kard. Skrbenský, arc. Stojan, biskup Doubrava na str. 30 až 33 a na str. 120 a n.).

3. Spisovatel zlehčuje a s pohrdáním se vyslovuje o veškeré pastorači, „která (dle něho) trvala ve formách barokně protireformačních“ (viz str. 29 n.). Podceňována jest činnost duchovních správců (str. 30 dole), kritisováno nespravedlivě chování představených vůči horlivé a apoštolské práci podřízených kněží.

4. Generalisuje výjimečné pouze zjevy a mluví o působení nás katechetů a učitelů náboženství na školách středních a obecných, jako bychom všichni byli vyučovali náboženství v duchu „habsburského katolicismu“. P. autor nazývá nás ve své knize „byrokraty“, kteří citili se více profesory než kněžími, vychovateli to se studentstvem necítícími, jichž „metoda učebná a výklady byly zastaralé, kulhající za předčasnými vědomostmi žáků“ (str. 31).

5. Cítí se neméně dotčení bývalí polní kuráti jeho statí na str. 31, kde bez výjimky zkresluje jejich působení temnými barvami. Kněží

tito pracovali apoštolsky i národně v zázemí, na obvazišti, v nemocnicích, ale také na frontě, z nichž nejeden zemřel z útrap válečných, byl navždy zmrzačen a padl v ohni samém na frontě. Mluví o polních kurátech jako o důstojnících „rakouské ražby“ a zdání vyvolává, jako by pracovali ne pro Církev a spásu nesmrtelných duší, nýbrž jediné pro Rakousko.

6. Není pravdou, že většina nás českých katolických kněží šla koncem minulého století do seminářů nedobrovolně (str. 35). Není pravdou, že v českém katolickém „kněžstvu staly se snahy po zdobrovolnění (odstranění) celibátu hnutím živelným“ (str. 45). Odmítáme tvrzení, že v českém katolickém kněžstvu vládla tradice husitská.

7. V knize mluví se také (str. 104 a n.) o „konfliktu“ odstoupivšího arcibiskupa Dra Korďáče s apoštolským nunciem Pietro Ciriacim takovým způsobem, jako by t. zv. tento konflikt byl rázu čistě osobního, ač, jak všem nám nyní již jest známo a tím více p. pisateli by známo mělo býti, věc tato konfliktem — aférou osobní nebyla, nýbrž celé jednání apoštolského nuncia dalo se výhradně a pouze z přímých disposic a instrukcí Sv. Stolice. To potvrzuje také všem nám známý list Sv. Otce biskupům v ČSR. ze dne 21. října 1931, který autorem na str. 118 jest citován. S bolestí proto čteme v knize p. Dra Doležala všechny jeho výrazy a projevy, kterými osobně se dotýká osoby našeho milovaného apoštolského nuncia a osobuje si právo kritiky o způsobu jednání zástupce Sv. Stolice v této záležitosti. V celém líčení t. zv. konfliktu nezachovává spisovatel jemný takt a rezervovanost, jakou by bylo očekávati od katolického spisovatele.

8. I výtku činěnou na str. 127 a n. všem bohosloveckým fakultám, vyjímaje jednu, jako by „neplnily obecně v žádoucí míře své posádky býti dodavatelem nejúčinnějších myšlenkových zbraní církvi bojující, jak nově a nově toho čas

vyžaduje“, rozhodně odmítáme jako bývalí posluchači těchto fakult, na nichž jsme získali vzdělání a jejichž profesorům dodnes vděčíme.

9. Celá kniha jest psána tónem, že jest s to vyvolati roztrpčenost v nejširších kruzích katolického duchovenstva a uvéstí nový zmatek do kruhů laických, což jest tím nebezpečnějším, poněvadž autor jest redaktorem různých katolických časopisů a listů.

10. Připomínáme ještě, že katolický spisovatel má věděti, že knihy jednající o věcech náboženských a eminentně církevních spadají pod církevní censuru (viz Kod. Juris Can. C. 1385).

11. Duchovenstvo nedovede pochopiti, jaký účel a cíl sledoval katolický spisovatel vydáním této knihy. Český katolický kněz ode všech stran tolik potupený dostává nyní nezaslouženě bolestný úder z rukou katolického spisovatele. Má to snad býti odměnou katolického žurnalisty a vedoucího redaktora „Lidových Listů“ duchovenstvu, jež vyšlo z těch jím pohaněných fakult a seminářů a které působí ve věrné a nerozborné jednotě se svými biskupy, za to, že pracuje až do úmoru pro tu lidovou stranu a pro šíření lidového a katolického tisku?

Msgr. Josef Palouš,
biskupský vikář pardubický.

Monsignore,

vysoce důstojný pane vikáři!

Račte přijmouti můj dík, že jste list, adresovaný nadřízené instanci strany, zaslal také mně a umožnil mi okamžitou odpověď na řadu výtek, které, jsou-li plně sdíleny částí důstojného duchovenstva, ať už jednotlivci spisek můj četli nebo nikoli, mohly by uvéstí v obecnou pochybnost jak mou bonam fidem osobní, tak vůbec základní smysl fotografického popisu hnutí, v „Českém knězi“ vyličeného.

Než odpovím nominatim na každý bod žaloby, račte mi, prosím, dovoliti několik všeobecných poznámek. Téměř všechno, čeho se týkají shora uvedené výtky, bylo otištěno již v „Životě“ v šestém ročníku před osmi lety a je to v mé knížce jen opakováno v doslovném takřka znění. Tenkrát nevzbudily tyto věci žádného odporu, tím méně pohoršení. Jestliže dnes vyvolává všechno to jiný ohlas, pak asi proto, že na tuto hořkou minulost padl post tot discrimina rerum závoj usmířeného zapomenutí a že se doba pronikavěji změnila. Na tutéž věc, na tentýž čin reaguje se v různých dobách a v různém prostředí zcela různě a právě reakce, kterou nyní způsobila moje publikace, ukazuje, že zapadla do zcela jiného ovzduší, než z jakého vznikla.

Druhým důvodem, proč právě ve východních Čechách je odpor ještě citlivější, je skutečnost, že právě zde projevilí síly katolicismu nejmuhotnější odolnost a pevnost a že jednota mezi kněžstvem a katolickým lidem byla zde nejpevnější. Odmyslíme-li si východní a jihovýchodní Čechy, co zbylo z katolické moci v Čechách? Je pravda, že tyto kraje byly odpadem zasaženy, nejméně, byly-li vůbec. V tom jistě, monsignore, je objektivní základ Vašeho subjektivního pathosu, s jakým základní kritické poznámky mé knížky odmítáte. Já sám jsem přece z východních Čech — Litomyšle — tam na gymnasiu nás prudce ovlivňovala činnost hradeckých profesorů (nad pěti námi gymnasisty zasedala r. 1909 profesorská konference s delegátem zemské školní rady jako soudná stolice pro rozšiřování katolického tisku), díky tomu jsem hned po převratě s jinými ještě kolegy zaujal v „Lidu“ (Pražském Večerníku) jasně odmítavé stanovisko proti reformnímu hnutí, až nám to mnozí kněží měli za zlé, ale díky této výchově jsem i s větším vzrušením pozoroval rozměry událostí, které skončily odpadem katolíků a vznikem církve československé.

Aby byl zcela jasný smysl mé knížky, položil jsem hned na začátek obraz odpadů, které za sebou smršť kulturního boje popřevratového zanechala. Jeden a čtvrt milionu lidí, kteří se v Čechách zřekli příslušnosti k církvi a víře římsko-katolické, to je událost tak veliká, výkřik její tak mocný, že nutně všem budoucím vyvstane na rtech otázka: Jak to bylo možné? Stejně velikou věcí je vznik samostatné církve československé, založené katolickými kněžími. Vy se domníváte, vysoce důstojný pane biskupský vikáři, že všechnu vinu na těchto událostech jest hledati mimo katolický tábor a že není správné, ano nebezpečné a škodlivé, aby se přiznala a ukázala, třeba fide optima, i oesta vnitřního rozkladu, který uvnitř katolictví u nás nesporně byl. Jestliže při vnějším pronásledování církve vznikne odštěpná církev nová, je to vždy důkazem, že tu bylo něco nezdravého i uvnitř, nejen útisk z venčí.

Já jsem v celé své knížce nikde neobviňoval kněze jako takové, nikde jsem neužíval žádných osobních příkladů jako důkazu a příčiny vnějších protikatolických účinků, odpadů, ale snažil jsem se vyličiti prostředí, ve kterém vedla část kleru svůj tragický životní boj. Ale ovšem: psát vůbec o těchto věcech, sáhnout vůbec do této nanejvýš choulostivé látky a zachovat zde neutralitu, je nad normální možnosti kohokoli. Nikdo jiný, kdokoli se pokusí o dokonalejší obraz těchto událostí, jejichž kořeny a souvislosti

jsem se odvážil v nedokonalé zkratce zhodnotiti, nikdo jiný neprojde tímto úskalím, aniž by nenarazil. Leda, až se o tom bude psát za padesát let jako o mrtvé historii, z jejíž účastníků už nikdo nežije.

Nyní rače dovolit, monsignore, abych odpovéděl na každou výtku zvláště.

1. Studie „Český kněz“ líčí jednak reformní hnutí českého katolického kleru poslední generace se stručným odkazem na kořeny hnutí již v minulém století (osvícenství a rok 1848); dále dílo oné generace kněžské, která probudila katolický lid český k veřejné činnosti a obraně církve v demokratické státní soustavě; konečně jako symbol zvláštních mohutností české náboženské povahy jsou zde podány i dvě postavy arcibiskupů, různorodých typů životních. Konec knížky pak navazuje na její počátek závěrečným tvrzením: že klíč k nadějím českého katolictví v budoucnosti má český kněz. Je pravda, že to není catalogus omnis cleri bohemo-slavonici, že to jsou jen výseky toho, co navenek se nejvíce projevilo a že zkratka názvu je něco jako totum pro parte, ale přesto myslím, že dramatické napětí mezi národním osvobozovacím procesem, který zachvacoval celou českou společnost a stavěl ji proti Římu z důvodů historických i současných, a mezi úsilím kněžstva o zachování jednoty národního myšlení i římskokatolické jistoty životní, tento dramatický souboj dvou sil je pro celou kněžskou generaci tak typický, že název studie „Český kněz“ je oprávněn.

2. Je rozhodně omylem označiti za nedůstojný způsob, jakým jsem glosoval odraz určitého činu nejdp. biskupa Doubravy a kardinála Skrbenského na veřejnost a dokonce už neviděti můj obdiv a úctu k arcibiskupu Stojanovi, z největších náboženských postav novočeských, jak výslovně a s vnitřním obdivem píše.

Zde připouštím jedno: že moje básnické srovnání této veliké lidské osobnosti se symbolem Hloupého Honzy může býti, když se popře celá souvislost a smysl tohoto přirovnání, cítěno jako nedůstojné. Moje srovnání s Don Quichotem a Faustem přece mělo svým věčným typem všelidským ukázati, a reprodukcí pohádky jsem to dotvrdil, že Stojan patří svým svatým životem do galerie těchto základních typů lidských. Nemám strach před tímto srovnáním. Cožpak největší svatí, jako svatý František z Assisi, se nezdaří ve své božské moudrosti a prostotě hloupými mazaným mudrcům tohoto světa? Buď pozdravena tato hloupost v Bohu, která je vrcholem moudrosti. U tohoto srovnání jsem se zdržel proto, poněvadž jí byl dotčen i jeden kněz moravský, jak mi sdělil.

3. Třetí výtku o všeobecném podceňování pastorační práce je neurčitá. Už v úvodu jsem řekl, že východu Čech se to skoro netýká a že jde hlavně o místa a oblasti, kde později nastaly hromadné odpady. Bylo-li všechno správné, jak tyto hromadné odpady v místech a krajích, kde katolicism se stal pak menšinou, vysvětliti? Jenom a jenom agitací nepřátel?

4. Na středních školách za starého řádu učilo se náboženství až do oktávy. Přes to devadesát procent inteligence vycházelo z těchto škol protikatolicky orientováno. To dnes, kdy ve vyšších třídách se náboženství neučí, není co do výsledku horší. Je nutno viděti více smutek věcí a fakt, než mých slov, připouštím, že někdy nedostatečně odstupňovaných.

5. Nelze popřít skutečnost, že v agitaci pro vystupování z církve katolické v letech 1919 a 1920 a v tisku socialisticko-liberálním jedním z hlavních argumentů bojových byl útok proti polním kurátům (čím nemyslím jen aktivní kněze vojáky) a že tento útok se opíral a dovořoval souhlasu mínění vojáků, hrnoucích se z front domů. Polní kněží měli v rakouské armádě privilegia (opačně tomu bylo v armádě francouzské) a v obrovské většině nebyli v bitevní čáře s vojáky. Konstatoval jsem nešťastnou formu této instituce, která byla vlastně institucí zázemí a ne zákopů a hluboký psychologický vliv této skutečnosti na náladu vojáků. Uvedl jsem, že polní kurát, který by se byl chtěl vymotat z této klece, byl by odstraněn. Dovoluji si proto znovu tvrditi, že tato instituce (za ní nemohli jednotliví kněží), tak jak byla v armádě rakousko-uherské, byla nešťastná a že v československé armádě musí býti v zájmu katolicismu vzorem typ francouzský.

6. Hledaje kořeny duchovního zmatku části kněží v moderně a potom, v popřevratovém hnutí činných nebo odpadnuvších, citoval jsem jejich vlastní zpovědi a časopisy t. zv. moderny. Není to tedy moje tvrzení. Že hnutí pro zrušení nebo zdobrovolnění celibátu bylo mocné, pochybuji, že je možno vyvrátiti. Dotazník Zahradníka-Brodského, pojetí tohoto požadavku do celého reformního programu, akci menšiny pro cestu via fakti atd. není možno popřít. A žádost o revisi procesu Husova a husitství jako základ nově vzniklé církve a obhajoba Husova v memorandu mnou citovaném? Zajisté, že to nebyla a není tradice českého kněžstva katolického, ale nelze jíti tak daleko, aby bylo možno neviděti fakta tak evidentní, jak jsem je uvedl.

7. Touto výtkou jsem se octl v situaci jako člověk, který byl postaven na hlavu a je mně houlou záhadou, jak je možno z popisu událostí po

resignaci p. arcibiskupa dra Kordače vyvozovat dojem či moje tvrzení, „jako by t. zv. tento konflikt byl rázu čistě osobního“ a že si osobuji právo kritiky o způsobu jednání zástupce Sv. Stolice. Horlivost této výtky, svědčící o neomezené úctě k zástupci Apoštolské Stolice, snaží se neprávem z této úcty vyřaditi mne. Zatím do líčení těchto událostí jsem dal já svých názorů tak málo, že jen zřejmě nedostatečné pochopení čteného může vyvozovati závěry tak dalekosáhlé. V celém líčení uvedl jsem totiž jen fakta a citoval doslovně projevy páně nunciovy, kapituly, biskupské konference a Sv. Otce. Vedle toho jsem pod čáru zařadil útoky prof. Šandy a otiskl to, co mluvil p. arcibiskup dr. Kordač. Směl jsem toto zapírat? K tomu si obecněji dovolím připomenouti, že zrovna já jsem to byl, který po celou dobu po resignaci arcibiskupa dra Kordače velmi jasně hájil v „Lidových listech“ stanovisko církevní autority, to jest nejdř. kapitulního vikáře a pana nuncia; já jsem to byl, který odmítl veřejně na schůzi katolíků v Praze útoky na zástupce Sv. Otce (za protestů některých kněží) a řadou kněží ústně i v dopisech bylo to listu i mně vytýkáno. Toto bezvadné chování tisku strany lidové nebylo bez mé zásluhy, a to si nedám vzít a biskupská konference nepřímou toto naše vzorné chování vzala na vědomí. A což není v mé knížce přímá obrana páně nunciova, odmítnutí kritiky prof. Šandy a německého katolického tisku? Mohu já snad za výroky pana arcibiskupa dra Kordače a smím si dovoliti útok na jeho osobu? Já jsem zasáhl jako katolický novinář účinně podle své povinné poslušnosti k dané církevní vrchnosti v době, kdy věc nebyla jasná všem, komu je jasná dnes. Opakuji, že kdybych se byl řídil podle dopisů i kněží, kteří nejsouce dobře informováni, naléhali, abychom psali jinak, byl bych hoden výtky. Jsem vázán redakčním tajemstvím, a prosím, aby mi to bylo věřeno. Ostatně jsou svědci i v Pardubicích, kde po jedné své schůzi jsem dokonale obhájl pana nuncia proti všem předneseným pochybnostem. Dovoluji si proto tvrditi, že zrovna v této věci já, jehož byl arcibiskup Kordač učitelem, jsem se zachoval, jak bylo povinností katolického novináře a na prospěch strany lidové. V mé knížce je pak jenom fotografie toho, co se na venek dělo a stanoviskem mým zde je jasně to, co bylo učiněno církevními představenými.

8. Při zmínce o bohosloveckých fakultách nešlo o činnost vychovatelskou, nýbrž vnější činnost, hlavně vědeckou a vnější aktivitu. Toho se dotýká i zmínka dr. F. X. Nováka z dob předválečných. Před válkou skutečně stála v čele

čestné aktivity fakulta královéhradecká (nikoli náhodou došlo tam k „hádání“ profesorů s Masarykem r. 1906) a v tom znovu, monsignore, máte právo korigujícího protestu. Obecně však opět měřil jsem stav všech fakult stavem národní kultury současné a k tomu jsem připojil jen svůj nezakrývaný obdiv pro fakultu olomouckou posledních let.

9. Nemyslím, že by dnes mohl vyvolat v duchovenstvu roztrpčení popis toho, co bylo a je zavřeno. V kruzích laiků rozhodně ne, poněvadž sem zmatek nevneslo ani reformní hnutí samo.

10. Moje studie je fotografií živých skutečností, událostí a fakt. Něco jako záměrná reportáž. Neřeší se v ní žádné zásady theologie a morálky, jejichž principy jsou mně prostě dány katolickou morálkou a dogmatikou. Ani v těchto jedenácti výtkách není obsaženo nic, co by mně kladlo za vinu přestupek contra fidem nebo bonos mores.

11. Závěrečná apostrofa míří na několik stran. Víím, že v tom není obsažena výzva k disciplinárnímu zákroku vedení strany nebo tiskových podniků proti katolickému publicistovi, který ohrožuje práci kněžstva pro katolický tisk, jehož jest redaktorem; jsem naprosto přesvědčen, monsignore, že jste vzdálen každé myšlenky na proměnu protestu názorového v důsledky konkrétně hmotné. Práce pro šíření katolického tisku je nutnost katolického života vůbec a represálie proti tomuto tisku by nepostihly katolického redaktora více než katolického kněze. Všecky tyto poznámky a zejména ona: „má ta býti odměnou katolického žurnalisty duchovenstvu“ vznikly jistě z okamžité dojmové reakce, jejíž objektivní základ nedovedu postřehnouti.

Rozhodující je však otázka: „Jaký účel a cíl sledoval katolický spisovatel vydáním této knihy?“ Abych ukázal, že souhrn všech těch líčených krisí dnes již je vyřešen změnou časů a že popřevratový výbuch krise byl závěrem minulosti nikoli už akce, obrácená v budoucnost. Ze za všech těch revolučních bouří nejdokonaleji dostáli svému vysokému a těžkému úkolu všichni biskupové, kteří přese vše a proti všemu trvali pevně ve svém v jednotě se Svatou Stolicí a ti kněží — byla jich postupně obrovská většina — kteří trvali přese vše a proti všemu ve svém v jednotě se svými biskupy. To je nesporný smysl mé knížky s dodatkem, že budoucnost katolicismu v národě českém je v rukou katolického kněžstva.

Vysoce důstojný pane biskupský vikáři, byl bych velmi potěšen, kdybyste z této mé odpovědi k výtkám, jež jste mi s takovou laskavo-

stí sdělil, nabyt přesvědčení o mé dobré vůli a nejlepšímu úmyslu, jehož cíl pro futuro jsem stručně znovu připomněl. Ač pro ty, kdo mne znají, poněkud nadbytečně, chci Vás, monsignore, ubezpečiti svou naprostou oddaností k církevním představeným i zástupci Sv. Otce v našem státě.

Kdybyste na některé z příštích konferencí důstojného duchovenstva Vašeho vikariátu uznal za vhodné vzpomenouti mých vysvětlujících poznámek, byl bych Vám zavázán zvláštní vděčností.

Buďte ujištěn, pane biskupský vikáři, mou hlubokou úctou.

Dr. Josef Doležal.

Vedle přípisu shora otištěného došel mne (zatím pomímám kritiku v tisku) tento dopis moravského kněze, jemuž děkuji:

Milý pane doktore! — Děkuji Vám srdečně za poslední Váš spis „Český kněz“, který jsem dychtivě od prvního oznámení vyhlížel, a když přišel, hned skoro celý pročetl. Děkuji Vám zejména za *upřímnost* a otevřenost na vše strany. Je to mé životní přesvědčení, že pravda sebe trpčejší — pronesena-li upřímně a s porozuměním i *láskou* — působí hojivě, blahodárně. (Veritas liberabit vos). Na mě aspoň nic nepůsobí tak rozladivě (i v politice i v obyč. životě) jako vědomí nebo tušení, že se před námi cosi zatajuje, maskuje, přemalovává. Sám to nemám ve zvyku ve svém nejbližším okolí (jsem farářem v malé horské farnosti), ač naše dobré, ale nedůvěřivé a podezřívavé lidi to zaráží a překvapuje, a nesnesu též od jiných. Víím, že se nemůže všechno všem povědět veřejně (zejména ne předem), ale myslím, že i mlčenlivostí a dohroučáním se může hřešiti per excessum.

Kdyby si naši pp. vedoucí (ať politikové, ať redaktori) představili a uvědomili, jak nám venku je, když na př. opětovně čteme a slyšíme, že je vše v klidu, v pořádku, že se na volby nepo-

mýšlí, co se o rozporech a pod. píše, že jsou manévry — a pak najednou z čista jasna volby! Nebo že k novému zatížení občanstva nějakou daní dojiti nesmí a nedojde — a ono zatím dojde. Zkrátka důvěru zviklati nebo pozbyti, to jde hračkou, ale úplně na 100 % znovu získati je snad už nemožno. Proto tak vyhlížím a dychtivě prohlížím každé číslo „Života“, že v něm vidím — doufám, že oprávněně — korektiv obyčejných novin našich. Ne klevety, ani kritiku pro kritiku, ale pravdu, vysvětlení toho, co se stalo a děje.

Celkový dojem z četby zmíněné knihy, abych se vrátil k ní, byl spíše bolestný než radostný. Toho „českého bratra“ je mně, moravskému spolubratru, srdečně líto. Tak se mi zdá, že by mu dobře dělalo (více po lidsku než asketicky — kněžsky), pravím více pochopení a lásky zdola, od lidu, i shora. Snad bude třeba, aby ještě někdo věci podrobně znalý napsal obsírnější dodatek či úplnou studii o „moravském knězi“, a to z brněnské i olomoucké diecése, aby se mladší chybami z minulosti poučili, kladnými stránkami *povzbudili*. Neboť kopírovati nemožno nikoho (ani Stojana, ani jiných), ale ze všech (Stojana, Šrámka, Světlíka, Sušila...) něco si vzít a následovati. A to jsem si již umínil, takže o kladný účinek své knihy nemusíte mít obav.

Jenom bych ještě si dovolil upozorniti, že dedukce o „moravském“ směru kněžském připjatá kdesi na zmínku o Gorazdovi — *Pavlíkovi* (při četbě jsem si nepoznačil a teď nemohu najít) bohužel v tomto pádě neodpovídá pravdě. Také jsem tak až donedávna soudil, ale četba Cinkovy studie o počátku čsl. církve mě poučila, že *Pavlík v začátku patřil mezi radikály na levici*, a teprve *později* hořkou zkušeností se přeorientoval. (Pro jistotu se račte ještě jednou důkladně přesvědčiti!)

Uctivě oddaný

P. A. O., severní Morava.

Pohyb studentstva na vysokých školách.

Josef Hora: »Musíme si přiznati otevřeně, že v dnešní mládeži nastal odliv od socialismu.«

„Politická Evropa zestárla. Náleží víc minulosti než přítomnosti, je v ní daleko víc vzpomínek, neplodného historismu, lpění na něčem bývalém, čemu nelze vdechnout nový život. Je tomu tak s jednotlivci i s politickými útvary. Buďe úkolem dostat se z toho začarovaného kruhu.

To neznamená nedostatek úcty k tradici, ani nedostatek úcty k práci generací minulých. Ale je třeba nových sil, každé mladé hnutí politické žádá nové, neopotřebované jednotlivce, vůdčí lidi, samostatně myslící. Jde o hlubší problém, než jen nějaké mechanické střídání generací.

Neboť mládí není jen řadou let, nýbrž také nový poměr k věcem a událostem. A je to především určitá rozhodnost v akci, které je nanejvýš třeba. Mluví-li se a píše o obtížích doby, jsou především námitky proti všeobecnému kvietismu, proti pohodlnému vyčkávání vývoje k lepšímu, zatím co je se třeba starat, aby politická akce byla živá a průbojná.“

Tato slova ze sociálně demokratické revue „Nové Svobody“ byla sice určena evropským i našim vnitropolitickým poměrům, v nichž se znova a znova vzмáhá volání po nových lidech a nových činech v současné bezradnosti mezinárodní i vnitřní politiky, ale hodí se dobře za úvod k poslednímu pohybu studentstva na vysokých školách pražských.

Není pochyby, že se znova a znova hlásí k slovu generace mladých lidí, kteří už pozorují svět bez osobních zkušeností z války a starého, rakouského režimu a kterým schází měřítko minulosti, kterým by srovnávali to, co bylo, s tím, co jest. Ti, kterým bylo v den 28. října 1918 18 let, čítají dnes 32 roky. To už je dvanáct prvních ročníků voličských v české demokracii, a těmto lidem už neimponuje odkazování, jak jsme na tom dnes všichni dobře proti starým rakouským časům. Oni nemají už znalostí starého světa a pro ně je rozhodující pozorování života dnešního a soudí i vůdce české politiky podle toho, co dělají dnes, ne podle jejich zapadlé a jim neznámé slávy minulé. A dnes vidí, že výzvy k omezení životní úrovně jim adresuje generace, která je u moci hospodářsky i politicky, generace, která patří mezi horních deset tisíc ČSR. Je to prudce nápadné u socialistických stran, kde život nové buržoasie je možno měřit teorií socialistickou i vlastními minulými slovy nových držitelů moci a výhod režimu, je to jasně patrné i u agrární vrstvy, omlazené pozemkovou reformou a rozdělením funkcí v správních radách bank a průmyslových podniků. Tito lidé, kteří mají za sebou dny masopustu, nemají autority, vyzývají mládež československou k pokání o středě popeleční.

Tohle je kus psychologie, z které roste vlna studentského odboje. Sem se také obrátili dva profesori, na toto místo uhodili Zdeněk Nejedlý a prof. Fr. Krejčí svou výzvou k studentstvu, aby nečekali ničeho od sociálně saturevané a naježené vrstvy, která je u vesla. Dotýkajíce se jednak současných bolestí studentských, ukazují jim i těžkou budoucnost: „Desetitisíce studují na středních a vysokých školách. Před nimi před všemi vyvstává palčivá otázka: Co bude zítra? Co bude po skončení studia? Počet státních zaměstnanců se omezuje. Průmysl se hroutí a

s ním je zaražen vývoj celé nadstavby, dnešní společnosti. Tento stav kreslí dorostu naší pracující inteligence černou perspektivu pro budoucnost. Tato velká otázka zítřka leží nad dnešním studentstvem jako těžká chmura. Odtud jeho neklid — jeho nespokojenost.“ A dva polokomunističtí profesori, odhadující kořen bolestí studentských stejně jako protisocialistická pravice studentská, varují je před pravici a ukazují jim cestu opačnou: „Proto osud budoucnosti studentstva a pracující inteligence jest možno řešiti jen společně se všemi pracujícími. Společně s dělníky a pracujícími rolníky — proti dnešnímu systému. Zkušenost Sovětského Svazu ukázala, že takovéto řešení problému inteligence jest nejenom možné, ale se stanoviska vědecké práce a materiálního zajištění pro inteligenci jediné přijatelné.“

V těchto studentských bojích jde zřejmě o více než o věci jenom studentské, jde tu o náznaky budoucího vývoje české politiky vnitřní.

Na pražské universitě, na fakultě právnické, medicínské a technice zvítězila fronta pravicová. Na filosofické fakultě ještě levice pod protektórátem profesorů filosofie Nejedlého a Krejčího uhájila svou posici, byť slábnoucí už většinou 224 proti 185 hlasům. Přijímáme fakt, že zde mezi vůdci pravice byl kol. Šnevajs z České Ligy Akademické, stejně jako tutéž taktiku volí katolické studentstvo na všech ostatních fakultách i na technice. To je dáno loyálními stanoviskem pravicových skupin ke katolicismu a katolickému studentstvu.

Těm z českých politiků, kteří mají ještě nějaké politické aspirace pro budoucnost a jejichž úsilí nevyčerpává se jen snahou udržeti se co nejdéle na vrchu jejich životní hory, musí býti nápadné, proč studentskou nespokojenost nemohou už nyní zachytiti v oblasti svého vlivu strany socialistické (i s pomocí části agrárního studentstva) a že pohyb děje se napravo, kde na neštěstí nemůže býti zachycován jiným než Jiřím Stříbrným, ačkoliv tento muž zřejmě přeceňuje nosnost studentských sympatií k němu.

Katolické studentstvo vysokoškolské rozhodně není fašistické, ale což — jsou-li jen dvě fronty bojovné — může se postavit k socialistům, zásadně protikatolicky orientovaným?

Orientace v studentstvu vysokoškolském byla vždy charakteristickou pro směr politického vývoje. V Jugoslávii jsou to už jen studenti bělohradské university, kteří křičí do světa, že dnešní diktatura není ideálem jugoslávské inteligence ani lidu. I v Čechách studentstvo vysokoškolské — bylo vždy ukazovatelem politických změn.

Tak také je nutno se dívat na události na pražské universitě.

Ve stejné generační souvislosti pozoruje tento studentský pohyb i spisovatel Josef Hora. „Musíme si přiznat otevřeně, že v dnešní mládeži nastal odliv od socialismu,“ píše v Č. Slově v neděli 7. února a ptá se:

„Tu se musíme opravdu ptát, proč socialismus ztrácí svou přitažlivost na mládež, jež sama přece žije pod tlakem sociální bída a jež je objektivně mládeží proletářskou. Musíme se podívat na školy, v nichž je tato mládež vychovávána a na literaturu, z níž čerpá svůj nezájem o osudné otázky dne, jež rozhodují o její vlastní budoucnosti. Ano, proč si to neřící: nestaral-li se socialismus, tolik jinak zaměstnaný, o mládež, má nyní čas, aby s touto prací opět počal. Aby zase probudil v mládeži vědomí, že žije ve velké době a že má povinnost jí rozumět a v ní se orientovat.“

Josef Hora načas tu něco, co nedorékl, ale co studentská mládež pozoruje: může naočkovat socialistické myšlení mládeži vůdcovská vrstva socialistů, kteří objektivně nejsou proletáři? A mládež je velmi citlivá k rozporům teorie a praxe a tak také se rozhoduje: když socialismus, tož nalevo ke komunismu, když proti komunismu — tedy napravo!

Studentské nepokoje — po dvou letech znovu opakované — vznikly konkrétně opět z protestu proti přílišnému počtu cizinců, kteří při skrovných místnostech a pomůckách vysokých škol znemožňují pak řádné studium studentům domácím. Poměr cizinců k domácím akademikům je na všech čl. vysokých školách tento:

Karlova universita Praha: tuzemců 9724, cizinců 1257, úhrnem 10.981.

Masarykova universita Brno: tuzemců 2937, cizinců 76, úhrnem 3013.

Komenského universita Bratislava: tuzemců 2001, cizinců 379, úhrnem 2380.

Vysoká škola zeměvědná Brno: tuzemců 320, cizinců 143, úhrnem 463.

Na všech čl. universitách, samostatných bohoslov. fakultách a zeměvědné škole dohromady: tuzemců 15.363, cizinců 1861, úhrnem 17.224.

Německá universita Praha: tuzemců 4358, cizinců 924, úhrnem 5282.

Česká technika Praha: tuzemců 4722, cizinců 624, úhrnem 5346.

Česká technika Brno: tuzemců 1267, cizinců 390, úhrnem 1657.

Báňská Příbram: tuzemců 195, cizinců 26, úhrnem 221.

Zemědělská Brno: tuzemců 199, cizinců 42, úhrnem 241.

Na československých celkem: tuzemců 6383, cizinců 1082, úhrnem 7465.

Německá technika Praha: tuzemců 1476, cizinců 541, úhrnem 2017.

Německá technika Brno: tuzemců 1082, cizinců 802, úhrnem 1884.

Na všech vysokých školách v ČSR. dohromady: tuzemců 28.662, cizinců 5210, úhrnem 29.387.

V procentech na československých universitách je 10.8 procent cizinců, na československých technikách 14.5 procent cizinců, na všech vysokých školách v ČSR. je 17.8 procent cizinců.

Naproti tomu pro srovnání na př. Anglie měla na vysokých svých školách jen 5068 a Německo 5817 cizích studentů.

Největší počet cizinců je na německé technice v Brně a zde to také nejvíce křičí, poněvadž tato technika je vlastně udržována pro cizince, kterým se zde studium také značně ulehčuje. Druhý nepoměr je na lékařské fakultě pražské, kde studuje přes 500 cizinců, většinou židů z Polska. Poněvadž není možno rozšířit fakultu, pomáhají si profesori tím, že tyto studenty teď nechávají propadat při zkouškách. Tak se část těchto studentů postěhuje nyní do Itálie.

Studenti, zejména na technice, nejsou proti studiu cizinců, vždyť chápou, že je to vlastně národohospodářský zisk, ale žádají, aby studovali na technikách českých, a aby vláda tyto náležitě vybavila. Vláda nekoná plně svou povinnost k těmto školám. Proto zde začíná objektivní odpor proti vládě a celému režimu, jenž se nestará o dorůstající pokolení, sám jsa syt. A zde je brána, kterou se odpor z důvodů školských rozlévá široce i do politiky.

školská reforma

K novým osnovám pro střední školy.

Jak se zdá, míní pan ministr Déřer vydati nové osnovy pro střední školy, aniž by parlament vůbec o tom věděl. Je toho mínění, že stačila paušální poznámka o úmyslech ministrůvých o kulturním výboru poslanecké sněmovny. Prof. Bydžovský slibuje, že návrh osnov bude

rozeslán dříve profesorským a učitelským organisacím (proč těm?) a jednotlivým odborníkům, ale nic na nich asi nebude lze měnit. Vždyť i odborné subkomise musely se držet předepsaného rozvrhu reformní komise.

O rázu těchto osnov píše pan E. Vlasák (je lépe informován než členové kulturního výboru Nár. Shr.), že „návrhem tím podrobně se provádí další program sjednocující nižší střední školy. Rozvrh předmětů na jednotlivých typech vyšší střední školy nyní více přihlíží k speciálnímu rázu těchto typů. V nejvyšších dvou třídách zavádí se mírný elektivní systém. Osnovy jsou jen rámcové, podrobné osnovy si vypracuje každý profesorský sbor sám. Povšechné poznámky, k osnovám připojené, obsahují pokyny metodické a směřují ke koncentraci a k pracovním metodám.“

Tato poznámka ukazuje, že se obě reformní komise středoškolské a obecněškolská neshodly, ale pan doc. Příhoda přece prosadil svou, protože se provádí cestou nařizovací sjednocování nižší střední a měšťanské školy a prosazují novoty, které nejsou dosud vyzkoušeny.

Novinkou je, že se ponechává sborům profesorským, aby si vypracovaly podrobné osnovy. To je opět ústupek středoškolské komisi, která doufá, že profesori reformní výstřelky omezí na nejmenší míru.

Nechceme hájit urputně nynější střední školu. Velké procento propadajících spadá sice z 90 % na vrub nedbalosti dětí, ale s tím se již musíme smířit, že dnešní studenti jsou takoví, jací jsou. Jejich roztěkanosti, nervositě a malému smyslu pro povinnost nutno čelit vhodnou změnou osnov.

Vytýkáme jen to, že se profesori dali od reformní práce odstrčit a že si dají střední školu reformovat učitelům. Ti rozhodují dnes i o obsazování ředitelských míst na středních školách a učitelských ústavech.

Jednu podstatnou výtku přinesl ohehdy „Venkov“. Všiml si, že universitní profesori pedagogiky, psychologie a filosofie, pokud prakticky ve svých oborech působí slovem i písmem, pracují výhradně takřka jen s učitelstvem národních škol. Co překvapuje v této věci nejvíce, je to, že tito profesori, kteří jako universitní učitelé vychovávají na universitě po praktické stránce středoškolské profesory, vychovávají z nich učitele mládeže, která navštěvuje střední školu, považují toto vlastní své poslání buď za věc vedlejší anebo za věc, ve které nemohou mít úspěchu. Jak jinak bylo by možno, aby vůbec nepracovali s organisacemi středoškolských profesorů, když tak úsilovně a v takovém rozsahu

pracují s učitelstvem národních škol, na které nemohou mít přímého vlivu. Vidíme tu podivuhodnou věc, že učitelé nepracují se svými žáky, nevedou je dále, ale že naopak si hledají žáky, kterých školsky vzdělávat vůbec nemohou. Můžeme začít již naším Lindnerem, prvním universitním profesorem pedagogiky u nás. Pracoval převážně jen a jen s učitelstvem národních škol, pro ně založil pedagogickou revui, pro ně psal knihy. Jeho nástupci Fr. Drtina a nástupce tohoto dr. Kádner jsou právě typickým příkladem toho, co zde tvrdíme. Drtina i Kádner nepracovali takřka s organisacemi středoškolských profesorů a s profesorstvem vůbec, nepracovali se svými žáky, ale věnovali a věnují mnoho práce a času učitelstvu národních škol, s kterým pracují v mnoha jeho pedagogických podnicích, pro které zpravidla píší i své práce literární, kritické a j. Nebyli a nejsou vůdci středoškolského profesorstva, které na universitě vychovávají neb vychovávali, ale jsou vůdci učitelstva národních škol a tu zase převážně učitelstva obecných škol. Také profesor Krejčí jako filosof a psycholog i profesor Masaryk pracovali především a skoro výhradně s učitelstvem národních škol, na toto působili. A konečně z této generace univ. prof. Čáda pracoval vlastně jen s učitelstvem národních škol. Jako pedopsycholog měl ovšem tento k učitelstvu nejbližší. A nyní se podívejme na mladší generaci universitních profesorů a docentů. Vidíme, že jdou cestou, kterou šli jejich předchůdci. Profesor Chlup, prof. Hendrich, docenti Klíma, Příhoda, Uher, Stejskal, Velinský — všichni ti, kteří vyučují na universitě budoucí středoškolské profesory, kteří toto mají hlavní složkou svého poslání na universitě, řekl bych — odřikají si své přednášky na universitě a jdou mezi učitelstvo národních škol.“

Tato výtku je tak závažná, že není možno přes ni přejít, poněvadž vysvětluje, proč se profesori chovají k chystaným reformám z valné části odmítavě. Není to jen pohodlí a lenost, jak se často výtýká nýbrž často neinformovanost.

Na otázku, proč nejdu naši universitní profesori mezi středoškolské profesory, máme jen jedno vysvětlení. Bojí se jich. Na universitě nemáme, bohužel, ani pedagogické ani filosofické kapacity a profesori měli příležitost nahlédnouti do jejich duševní dílny. Proto je nerespektují a tito se jich opět bojí. Je to nezdravé pro obě skupiny. Universitní profesori jdou proto mezi učitele, kde i jednooký jest králem, kde jsou nekriticky zbožňováni. To je nesporně kazí. Reformám středoškolským chybí praktická znalost věcí, jež teoreticky řeší.

Ještě jedna věc by po našem soudu pomohla. Velkou chybou je, že se separují učitelé a profesori. Učitelé mají své spolky (dělí se ještě na učitelstvo obecných a měšťanských škol) a profesori mají své spolky. Odtud to vzájemné neporozumění. Kdyby pohromadě pracovali profesori a učitelé, jako je tomu na př. v Zemském spolku katol. učitelstva, leckteré nedorozumění by padlo samo sebou.

Tohle učitelské kastovnictví je velkým zlem. A proto nejsme nadšeni tím, že se v Brně ustavil spolek katol. profesorů. Je třeba sice prolomit monopol spolku čsl. profesorů, který se v poslední době více méně specialisoval na obsazování ředitelských míst a odborově pracuje jen málo (jsou tu též výtky, že musil být u každé protikatolické štvánice), ale to vše by nevyvážilo škodu, která by nastala, kdyby se nový spolek vyhýbal spolupráci s učitelstvem katolickým. Zvláště pro katolíka je jen jeden typ: *katolický učitel*, ať je při tom učitelem na obecné, nebo na střední, nebo konečně na vysoké škole.

V posledních dnech došlo k dvěma protichůdně zajímavým událostem. Filosofická fakulta Karlovy university vyslovila se jednomyslně — až na hlas člena reformní komise — proti Dérerově středoškolské reformě, která chce postupně vyloučiti latinu z nižší školy střední. Stejného názoru jako pražská jsou i filosofické fakulty ostatních dvou universit.

Naproti tomu v ministerstvu školství nastala změna opačná. Byl odstraněn z druhého odboru — věci středoškolské — sekční šéf dr. Vilém Appelt, který se bránil úplné nivelisaci střední školy. Byl přeložen do odboru sedmého (pověštná legislativa, věci zaměstnanecké, sociální a j.) Nástupcem Appeltovým je dr. Spíšek.

politika

Mezinárodní sekretariát demokratických stran křesťanských v Paříži.

Jest ještě v živé paměti, jak italská strana lidová, Partito popolare Italiano, v době svého rozkvětu pokoušela se o vybudování jakési centrály, která by sdružovala všechny strany poli-

tické, organisované na podkladě demokratickém a křesťanském. Pokusy tyto ztroskotaly, když v Itálii nastolen byl režim fašistický a lidová strana italská rozpuštěna. Myšlenka však nezhylnula. O její realizaci pokusila se Francie. V listopadu r. 1924 ustavila se v Paříži demokratická strana lidová. Založení této nové politické strany francouzské nebylo hazardním podnikem několika dobrodružných jednotlivců. Utvoření této nové formace politické bylo dlouho připravováno. Již před válkou pracovala řada katolických spisovatelů a sociálních pracovníků na odstranění předsudku, u katolíků nejvíce rozšířeného, jako by přesvědčení náboženské bylo nerozlučně spojeno v politice s reakcí a v sociálních otázkách se strohým konservatismem. Působením těchto mužů katolíci francouzští pomalu smiřovali se s republikou, víc a více začali se uplatňovat politicky v jednotlivých stranách a zbavovali se příliš konservativního hlediska v řešení moderních otázek sociálních. Mají nyní řadu pracovníků sociálních, kteří se nelekají ani radikálních řešení sociálních problémů a jejichž organisace jsou nejvážnějšími soupeři sociální demokracie. Tak připravena půda pro odvážný pokus, totiž založení strany politické, která by sdružila časem katolíky, hlásící se věrně k republikánskému zřízení a mající smysl pro sociální problémy dneška. Nová strana, „Le parti démocrate populaire“, chce uplatňovat v řešení politických sociálních problémů francouzských křesťanské zásady, brání se však živelně tomu, aby dostala ráz konfesionální, což by se zatím jejímu dalšímu vývoji mohlo státi nebezpečným. Má nyní 14 poslanců. Nejvíce stoupenců má v Bretani, v porýnských departementech a v jižní Francii. Její význam jest oceňován i v současné politice. Jest zastoupena ve vládě jedním ministrem, Champetier de Ribes, ministrem pensí.

Nová strana francouzská chopila se brzy po svém ustavení myšlenky založení mezinárodního sekretariátu stran demokratických, ustavených na podkladě ideologie křesťanské. Francouzským demokratům šlo především o to, aby získali německé centrum pro tuto myšlenku, neboť v politice zahraniční docházeli k přesvědčení, že vyřešení sporných otázek německo-francouzských bude usnadněno podstatně osobními styky katolických politiků francouzských a německých. Německé centrum rovněž pochopilo velmi brzy důležitost osobních styků tohoto rázu a pozdravilo francouzský počín velmi sympaticky. Tak mohl být sekretariát utvořen a funguje v Paříži v místnostech demokratické strany francouzské od r. 1925.

S počátku činnost sekretariátu byla dosti skrovná. Mnozí hleděli na novou organizaci velmi skepticky, součinnost Němců a Francouzů v politické organizaci podezřívána s mnoha stran. Myšlenka se však pomalu dosti vžila a sekretariát funguje velmi dobře, zvláště od roku 1930. Nyní jsou v sekretariátu sdruženy tyto strany: německé centrum, rakouští křesťanští sociálové, belgická národní liga křesťanských dělníků, francouzská strana demokraticko-lidová, holandská strana katolická, polská strana křesťansko-demokratická, švýcarská lidová strana konservativní, litevská strana křesťansko-demokratická a lucemburská strana pravicová (parti de la droite). Rovněž italská strana lidová zúčastňuje se všech prací sekretariátu svými zástupci, kteří jsou nyní ve vyhnanství. Tyto strany tvoří pevný kádr sekretariátu. Občas vysílají i některé jiné strany své pozorovatele, na př. maďarští křesťanští sociálové, německá strana křesťansko-sociální z Československa, následně též lidová strana československá. Na loňském kongresu v Lucemburku mluvil též po prvé zástupce katolických politiků španělských.

Jednotlivé strany posílají dvakrát, třikrát do roka své zástupce (nejvýše tři) do Paříže nebo jinam, kde právě mají se konati porady. Společné porady jsou napřed připraveny generálním tajemníkem, který rozešle oběžníky na jednotlivé strany, v nichž jsou naznačeny problémy, vyžadující zvláštního studia. Delegáti formulují stanoviska jednotlivých stran k oněm problémům, které již byly místní komisí prostudovány. Usnesení se jednotlivým stranám jen doporučují, neboť každá politická strana má úplnou volnost jednání. Publikují se jen závažná usnesení, určená pro veřejnost. Tak na příklad publikováno po lednových poradách loňského roku svolání křesť. demokratických stran pro zachování demokratického vládního systému ve státech. Prohlášení vzbudilo dosti silnou odezvu v tisku francouzském a došlo povšimnutí též v Itálii. Letos, u příležitosti odzbrojovací konference, publikováno bude prohlášení, jaké stanovisko zaujímají křesť. demokratické strany k tomuto problému. V červenci každého roku pořádán jest sjezd zástupců stran přistoupivších do mezinárodního sekretariátu. Loňský kongres konán v Lucemburku, letos projektován jest kongres v Kolíně nad Rýnem. Zvláště za nynějších napjatých poměrů mezi Německem a Francií kongres kolínský, dojde-li k němu, může býti velmi zajímavý.

Jaký jest praktický význam této organizace? Jest samozřejmé, že vliv sekretariátu jest omezen. Strany nerepresentují ani všechny frakce

politických organizací katolíků, ani směrdatnou politiku zúčastněných států. Přece však význam podobné organizace nelze podceňovat. Jen tak lze prohloubit styky mezi jednotlivými politiky katolickými různých národů. Schůzky jiného rázu mohly by snad vzbudit podezření u politických protivníků demokratických stran křesťanských. Jednotlivé strany též podávají zprávy o své činnosti, sekretáři sdělují si své zkušenosti organizační, politikové mohou se tímto způsobem informovat o chystaných zákonech v jednotlivých zemích a pod. Víme ze zkušenosti, co znamenají osobní styky i v politice. Mnohé věci se vysvětlí, mnohé hrany se obrousí.

Měl jsem příležitost zúčastnit se posledních dvou porad lednových v Paříži. Musím doznat, že, ačkoli jsem na věc hleděl od počátku velmi skepticky, odnesl jsem si z nich celkem dobrý dojem. Překvapilo mě, s jakou vážností jsou jednotlivé problémy studovány. Zvláště německá delegace přichází vždy velmi dobře připravena. Viděti z jejího jednání, že každý bod byl velmi pečlivě ve výkonném výboru centra připraven. Jak vážně jednotlivé strany hledí na činnost sekretariátu, možno usoudit z toho, že na př. posledního zasedání lednového letos v Paříži zúčastnili se vesměs význační činitelé jednotlivých frakcí. Mezi delegáty byli dva ministři, šest poslanců, dva universitní profesori, dva bývalí poslanci, pět redaktorů a tři sekretáři stran.

Zdá se, že organizace se vžila a bude se dále rozvíjet. Dvě nové strany z centrální a východní Evropy se hlásí ke spolupráci. Velký zájem jeví sekretariát o československou stranu lidovou a všechny sdružené strany by s povděkem přijaly její spolupráci. O její politice, kterou tak obratně řídí Msgre Šrámek, mluvili všichni zástupci s velkým respektem. Jest věcí říšského výkonného výboru strany, aby rozhodl, považuje-li již nyní užší spolupráci se sekretariátem za žádoucí a jeho rozhodnutí nutno vyčkat.

Fr. Dvorník.

Konflikt na východě a československé sympatie.

V člancích dra Karla Kramáře a Václava Klofáče v nedělních číslech jejich listů jsou konstatovány dva československé úsudky na náš poměr k Rusku. Kdežto dr. Kramář netají se svými sympatiemi k dnešnímu ruskému režimu a v náporu Japonců vidí pro protirevoluční ruské směry vhodnou příležitost, jak zbavit Rus so-

větské nadvlády, pokládá Klofáč další postup Japonska po východočínské železnici za vážné ohrožení slovanských zájmů a celého ruského národa, ať se jeho režim jmenuje jakkoliv. Kramář je tudíž proti sovětům, i za cenu snad dočasného poškození zájmů ruské říše, kdežto Klofáč je pro Rusko i za cenu udržení sovětského režimu.

Snad málokdy se tak konkrétně vyhrotily proti sobě dva zcela protichůdné názory na náš poměr k Rusku, mezi nimiž naše politická veřejnost od počátku bolševické revoluce kolísala. Socialisté mají zajisté svůj speciální důvod pro své sympatie k dnešnímu Rusku a stejně svůj zvláštní důvod pro své sympatie mají naši sto-percentní konservativci, kteří se v hospodářských věcech hrozí ruské nákazy. Odmyslíme-li si však obě tato *separátní* hlediska a vezme-me-li v potaz *jedině* *povšechný* zájem celého našeho státu jako politické formace naší *národní* kultury a národního života, pak naše stanovisko k ruským věcem nabude zcela jiné tvárnosti. Nemůžeme popřít, že dnešní vládní forma v Rusku orientovala ruského kolosa po bok našich nepřátel ze světové války, proti jejichž úsilí vznikla naše republika. Avšak bylo by krátkozraké, kdyby naše zahraniční politika chtěla natrvalo promítnout minulá nepřátelství do svých budoucích směrnic a počínů. Založili jsme svůj poměr k sousedům a cizím mocnostem na myšlence dohod a vyloučili jsme přípustnost mocenského vyřizování mezinárodních konfliktů. Naše místo při východním konfliktu může být proto *jen na straně mezinárodních smluv*.

Dr. Ad. Procházka.

Politika ad hoc.

Politika je vědou nomothetickou a tím je v těsném styku s etikou. Je tak dobrá nebo špatná, jak je mravná nebo nemravná. Každé jiné hledisko je falešné. Hovoří se o politice ovšem v různém smyslu a většinou nesprávně. Nejčastěji nazývají politikou jednu z jejích složek a to taktiku, tedy metodu úspěchu v politice. Pak je pochopitelné, že na př. pouhý demagog pokládá se za rozeného politika a čestný člověk se politice naopak jako nečistému řemeslu vyhýbá. A poslední se nemýlí méně než první: jako když někdo zamítá náboženství s poukazem na jeho zneužití. A dosud dochází vděčného sluchu tvrzení, že náboženství do politiky nepatří. Mnozí liší podstatově náboženství a mravnost, ačkoliv mravnost je v náboženství nutně obsažena. Náboženství je nadřazeno mravnosti, protože řeší nejen vztah k bližnímu, nýbrž

i Bohu a je tak mravností sub specie aeternitatis. A protože vliv náboženství v politice je důsledně odmítán, usiluje v ní marně o domovské právo i mravnost. A činy v soukromém životě jako bezectné odsuzované jsou jako politické namnoze omlouvány. Některé politické iunctim uzavřené dohody jsou klasickým příkladem nemravnosti s právem veřejnosti. Politika přestala být vědou a stala se rutinou, uměním uzavírání kompromisů co nejméně bolestných pro sobecké zájmy zápasících stran. Vytvořil se typ politika-makléře, který se vyzná ve všech situacích a dovede v příhodné chvíli vytěžit co nejvíce k splacení smének jeho stranou voličům vydaných. Politika, která je sebeúčelem a povoláním. Politika ad hoc, mravně v nejlepším případě neutrální, zásadně odlišná od sekulární politiky církevní.

Bohužel i mnohým katolíkům je politika hrou na šachovnici, vyměňováním figurek dobra a zla a jsou plně spokojeni, když partie dopadají na jakési remis z milosti zla. Ale politika, která se vyčerpává sama sebou, která nemá rozhodné tendence k dobru, skoná na zlo. Je pravda, že kde není podmínek k rozhodnému vítězství dobra, nezbyvá než volit nejmenší zlo. Jsou to případy nouze, která omlouvá, ale zásadně pro katolíka musí být politika vědou mravním zřetelem posvěcenou. I v politice musíme být v zásadách nesmlouvaví. A kdekoli v politice není respektován Boží řád, musíme říci své veto. Ale to také znamená, že kromě případu nutnosti nesmíme se spojovat s těmi, kteří mají boj proti náboženství přímo v programu. Není to připomínka zbytečná, není to dobývání se do otevřených dveří.

Mám na mysli nedávný výstražný případ. Studentský odbor mladé generace čsl. strany lidové připojil se při volbách správního výboru Spolku posluchačů filosofie k levé frontě a pomáhal tak k udržení „důrazně pokrokového vedení“. Postup odboru překvapil národní studentskou pravici jako zrada a pobouřil katolic-kou veřejnost jako opuštění mravních výhrad. Připomínám, že Studentský odbor má své zástupce v pravicovém výboru Všehrdy a je členem Národního studentského souručenství, jehož předsedou je člen výboru Č. L. A. A najednou: katolíci ze Studentského odboru nejen porušili pravicovou linii, ale šli proti svým nejbližším z Č. L. A. a koleje Arnošta z Pardubic. Politika osob zvítězila nad programem. A padla na vysvětlenou dokonce slova, že v politice přísná zásadovost je diletantstvím. Dozvěděli jsme se tak, že některým katolíkům se v politice nekryjí pojmy „katolický“ a „poctivý“ Kdyby

měli tihle lidé většinu, bylo by ovšem lhostejno, je-li politika katolická nebo kterákoli jiná.

Jsem členem Č. L. A. i členem Studentského odboru a je nás v tomhle dvojčlenství víc. Kdybych byl posluchačem filosofie, byl bych býval opačnými direktivami obou spolků neutralisován. Jinak šla Č. L. A. a jinak odbor. Katolíci si sami brali vítr z plachet. A provinili se ti, kteří zapomněli, že pilířem a legitimací katolické politiky je mravní zásadovost. Dělejme politiku katolickou, ne katolicism politickým.

Pánové Nejedlý a Krejčí alarmují otevřeným listem studentstvo proti kulturní reakci k důraznému pokrokovému boji a ve spolku jejich fakulty pomáhá část katolických filosofů k vítězství levé fronty. A tady prosí rozum o vysvětlení téhle ad hoc politiky. Varujeme před politikařením. To je politika nejbídnější.

Hořina.

sovětské Rusko

Důsledky krise pětiletky ve třetím roce.

Ústup od primitivního, spotřebního komunismu. — Mzdy podle výkonnosti. — Vyšší mzdy technickým odborníkům. — Akordní práce.

22. ledna t. r. ústřední exekutivní výbor spojených socialistických sovětských republik uveřejnil nový plán pro čtvrtý, a to zase „rozhodný“ rok tak zvané „pjatiletky“, plán, který se hemží fantastickými číslicemi pro další zvýšení průmyslové a zemědělské výroby.

Jak známo, už před rokem byl prohlášen třetí rok pětiletky za rozhodující pro celý její další vývoj, a to ospravedlňuje k tomu, aby se na základě skutečného výsledku toho rozhodujícího roku uhodly vyhlídky do budoucnosti.

To udělal nedávno v zevrubném článku, uveřejněném v posledním prosincovém čísle „The slavonic review“, Sergius Prokopovich, který ovšem vychází z ryze opozičního stanoviska vůči bolševismu, avšak udává zdrcující důvody o pravděpodobném ztroskotání pětiletky, důvody, které dokládá statistickými číslicemi, čerpanými právě ze samého sovětského tisku, jako na př. z „Ekonomičeskaja žizň“, z „Za industrijaljaciu“ atd., atd.

Především pisatel článku přináší programové procentuální číslice vzrůstu průmyslové výroby v roce 1931, to jest v třetím roce pětiletky, vů-

či předešlému období velkolepého plánu, totiž pro:

Olej (nafta)	35.4 %
Uhlí . . .	47.4 %
Surové železo	50.9 %
Bavlna, šaty .	12.5 %
Doprava zboží	35.2 %

Celkový průměrný vzrůst 44.3 %

Pro porovnání toho plánu se skutečným výsledkem máme k dispozici číslice, vztahující se jen na první tři čtvrtletí r. 1931, které však pro celkové posuzování jsou úplně dostatečné:

Výroba za dvouročí 1929/1930 = 100.)

Čtvrtletí:	IV./30	I. 31	II./31	III./31
Azov olej .		121.—	130.—	142.—
Uhlí Dombas	114.—	103.—	109.—	106.—
Surové železo	98.80	87.50	99.50	97.30
Bavlna, šaty	95.80	94.	94.	84.30
Doprava zboží	100.90	87.10	112.90	114.70

Skutečný celkový průměrný vzrůst průmyslové výroby se páčí tedy pro první tři čtvrtletí roku 1931 jenom na 16.3 %, číslice, která je hodně pozadu za úmyslem plánu pětiletky pro r. 1931, a samozřejmě nemůže ani v nejmenším dohoniti až do prosince zbývajících 28 procent navrženého vzrůstu výroby.

Sám Lomov, bolševický národohospodářský znalec, podává následující procentuálky vzrůstu výroby:

1928/1929	20.3 %
1929/1930	22.7 %
1930/1931	20.5 %

Poslední procentuálky, jak vidět, se vztahují také ještě na druhé pololetí roku 1930! A nicméně zaznamenává již úbytek.

Jestliže se zastavujeme jenom na kvantitativním výsledku třetího roku pětiletky, jak správně vyzdvihuje Prokopovich, výsledku, který sám o sobě je dosti přesvědčujícím dokladem o jistém ztroskotání pětiletky v jejím třetím roce, nemáme ještě úplný obraz pro správné zhodnocení skutečné situace. Musíme se podívat také na jakost vyráběného průmyslového zboží, a v tom ohledu přicházíme k daleko špatnějším výsledkům skutečné výroby.

Tak na př. v textilním průmyslu (bavlna, šaty) v okrese Ivanovo-Voznesensk se zjistilo — opa-

kujeme, podle bolševických pramenů — že 18 až 30 % vyráběného zboží bylo poškozeno a 70 % zboží nebylo na výši standardu. Stejně jest tomu v jiných průmyslových odvětvích: tak v obuvnickém Moskovském Trustu 20 % celé výroby musilo býti odhozeno, v Leningradském Trustu 43 %, v ukrajinském Trustu 34 %. 77 % celé výroby z jemné vlny z prvního pololetí 1931 bylo poškozeno tak, že se nemůže užívat. Není ani jinak v těžkém průmyslu, tak uhlí z Donbas mělo více než 20 % popele.

V zemědělství výsledky jsou stejně neutěšené. Pisatel i k tomu udává zajímavé statistické číslce:

	Obilí	Technické byliny	Celkem
	v milionech ha		
1930	102—	10·70	127·80
1931			
<i>Podle pětiletky</i>	108·70	13·50	143—
Vzrůst v %	6·60	26·20	11·90
<i>Podle skutečnosti (začeto)</i>	105—	14·10	137—
Vzrůst v %	2·90	31·80	7·20

Jelikož však se zaznamenává vzrůst obyvatelstva o 2.36 %, skutečné zvýšení obilní výroby není 2.9 %, ale jenom 0.5 %.

Na základě těchto dat Prokopovich odvozuje následující uzávěrky:

1. První dva roky pětiletky byly uspokojující, ale výsledky třetího roku jsou těžkým úderem do celé soustavy velkorysého programu, poněvadž byl „rozhodujícím“ rokem, po kterém se doufalo, že by se mohla skončiti celá pětiletka za jeden rok. Je teď zřejmé, že všichni opozičníci v bolševické straně a nekomunističtí národohospodáři, kteří dnes trpí v žalářích, zhodnotili správněji skutečnou hospodářskou situaci v Rusku.

2. Rozdíl mezi skutečnou výrobou a číslicemi, udanými pětiletkou, je tak veliký, že pětiletka pozbyla vůbec smyslu plánu. Sovětské pokusy mají spíše ráz monopolu, který však nepracuje ve shodě s plánem. Jenom olejová výroba se zvětšila více, než bylo předvídáno, ale zato těžba uhlí se zvětšila jenom o 6.2 %, místo 47 procent. A jedná se to tady o základní průmysl pro rok 1931, na kterém spočíval celý program industrialisace. Stejně ani kolektivisace nesledovala směrnic plánu, a rozhodující je zvýšení obilní produkce jenom o 2.9 % (nebo vlastně

jen o 0.5 %), místo 6.6 %. Velké zvýšení výroby technických bylin nemá po programové stránce veliký význam.

Dále se zabývá Prokopovich snahou bolševiků zmenšiti i výrobní náklady. Podle plánu byla ustanovena procentuálka 11.5 %, skutečně však bylo dosaženo jen zmenšení o 6.5 %, kterážto cifra je velmi nepatrná, zvláště když se uváží, že to šlo i na úkor jakosti celé výroby.

Že tyto výsledky působily i na samotné bolševické vládce, vysvítá nejen z toho, že bolševický tisk se velice touto otázkou zabýval, hledaje vhodné prostředky, aby se nedostatky odstranily, a z diskusí, které byly provedeny dosti otevřeně, nýbrž i z reform, které vláda prováděla za stejným účelem.

Prokopovich při tom poukazuje zvláště na uznání technických inženýrů jako rovnoprávných s obyčejným dělníkem, což znamená významné upuštění od známého proletářského a bolševického stanoviska. Ovšem, jak sděluje pisatel, tyto výhody pro inženýry, ovšem ruské (s cizinci zacházejí jinak, a to velkolepě), při praktickém provádění se často neuskutečňují, zvláště pro opozici z dělnických řad a jejich výkonných orgánů.

Ale bolševici se nezastavují jen při těchto reformách. Podle původní zprávy z Moskvy, otištěné nedávno v „Manchester Guardian“, dne 26. ledna t. r., sovětské odpovědné kruhy zamýšlejí teď dokonce na zavedení diferenciace v dělnických mzdách podle výkonnosti jejich práce, což umožňuje, aby pilnější a dovednější dělník si více vydělal než méně schopný soudruh, jistě to epochální ústup od bolševické nauky. Zvláště se chtějí zavést mzdy podle počtu vyráběných kusů, a zvláštní odměny pro nejlepší dělníky z tak zvaných úderných brigád. Že jsou to vážné úmysly, svědčí okolnost, že se tím zabývá i oficiální list „Izvestie“, který před několika dny napsal, že „ústředním problémem sovětských dělnických organizací jest zavedení *neomezené akordní práce*. Také v jiných listech se o tom už otevřeně mluví. Tak na př. A. Sazhin v listu „Gudoku“, kde píše zvláště proti pojmu rovnosti, kterou pěstovali vlastně petit bourgeois, a žádá, aby práce byla odměněna zase podle výkonnosti, a tuto odměnu žádá nejen v odstupňovaných mzdách, ale také ve výhodách, poskytnutých dělníkům se strany státu a dělnických organizací, které mají snad v Rusku pro dělníka větší význam než peníze, jako na př. obědy a večeře ve veřejných restauracích, státní pomoci lékařské, komfort v domech, kde dělníci ztráví dovolenou a vůbec po práci odpočívají.

Stejně prošly novinami nedávno zprávy, podle kterých se zakrojuje se vši přísností proti neschopným inženýrům. Velmi živé byly novinářské rozpravy o velkých, ne-li ohromných nedostatecích železnic, které vůbec nemohou zdati práci, takže mnoho zboží leží ve stanicích a skladištích, až se někdy stává neupotřebitelným. Zvláště se poukazuje na tento nedostatek pro případ války, a jistě není mýlkou, když se tvrdí, že je to jeden z četných jiných důvodů, pro které Rusko se vlastně bojí války, jak se ukázalo v Mandžusku i zajišťováním hranic v Evropě pakty neútočení.

To všechno přece jasně dokazuje, že bolševici jsou si dobře vědomi krise, kterou prodělává jejich pětiletka, krise, která vypukla právě v „rozhodujícím roce a sotva ustane ve čtvrtém roce, a i kdyby ustala, narážela by pětiletka nejen na těžký problém odbytu obrovské výroby, nýbrž také na obtíže její dopravy po železnicích, které trpí jak kvantitativními, tak i jakostními nedostatky.

Kdyby bolševické nebezpečí spočívalo jenom ve zdaru pětiletky, pak jistě optimismus v jeho porážku v dohledné době by byl nějak podle dosavadních výsledků oprávněn. Ale tomu ve skutečnosti tak není. Bolševismus není jenom národohospodářským činitelem, ale je ideou, a dnes už světovou akcí, nejvážnějším soupeřem kapitalistického a liberalistického řádu. Bolševické nebezpečí zůstane i po eventuálním ztroskotání první pětiletky, za kterou už je hlášena druhá, a proti němu nesvede nic kapitalismus, který dnes si neví rady se světovou křesí. Jediným východiskem jest křesťanská sociální obroda podle směrnic posledních velkých papežů a katolická církev, která jest jedinou světovou mocí, která by zdolala skutečnou světovou revoluci, jež dnes už je v proudu...

Že tento rozbor Prokopovičův je správný, to ukázaly i oficiální relace sovětských vůdců na sjezdě komunistické strany 1.—5. února 1932.

Sovětský předseda lidových komisařů (ministerský předseda) Molotov měl na tomto sjezdě delší výklad o budoucím rozvoji a úkolech druhé pětiletky. I když se vyjádřil velmi optimisticky o jistém vítězství socialismu proti kapitalismu ke konci druhé pětiletky, t. j. roku 1937, a viděl v konečných výsledcích třetího roku (1931) a ve čtvrtém a posledním roce první pětiletky (1932) soustavnou přestavbu do socialistického státu a úplné odpoutání se od posledních kapitalistických elementů v sovětském Rus-

ku, přece se musil přiznati, přes tyto spíše teoretické postřehy, že plán třetího roku pětiletky nebyl uskutečněn celý, zvláště pokud se týče zvýšení produktivity práce, výnosu žní a rekonstrukce dopravních prostředků, čímž krátce řečeno je naznačeno všechno: zklamání v nejdůležitějších bodech plánu pětiletky.

Ještě podrobněji to rozvedl ve svém referátu Ordžonikidze:

Ordžonikidze uvádí, že plán na rok 1931 nebyl splněn ani co do množství, ani co do jakosti. Hlavními příčinami zde byly:

1. Špatná činnost transportu v prvním čtvrtletí r. 1931, která brzdila rychlý rozvoj průmyslu;
2. velké nedostatky v práci průmyslu samého, především pak nedostatky v organizaci práce;
3. těžkopádnost vůdčích hospodářských organizací, jakož i nedostatečný jejich styk s podniky;
4. naprosto nedostatečný rozvoj soběstačné základny a
5. nedostatečná kontrola výkonu.

V organizaci průmyslu je zdůrazňována nutnost těchto zásad:

1. Musí býti odstraněna desindividualisace; ke každému stroji musí býti postaven dělník, který za svěřený mu stroj bude odpovědný;

2. nutno zrušiti vyrovnávací systém při honorování práce;

3. postavit na prvé místo mistra a instruktora, jako přímé organizátory výrobních procesů;

4. projevovati největší péči a pozornost k inženýrsko-technickému personálu, a to jak ze staré školy, tak i k novému pokolení.

M. Wchl.

co život dal

Desáté výročí pontifikátu Sv. Otce Pia XI.

Dne 17. ledna roku 1922 zemřel papež Benedikt XV. a svět vzpomíná právě těchto dnů jeho mírových projevů, jimž dnešní rozháraná doba dodala nové aktuality. Jeho nástupcem byl zvolen dne 6. února Msgre Achille Ratti. Slaví tedy katolická Církev a s ní i celý vzdělaný svět dne 6. t. m. desáté výročí jeho zvolení a dne 13. t. m. desáté výročí jeho korunovace. Snad bude někomu nápadné, že ani desáté výročí papežské volby, ani desáté výročí korunovace svatého Otce není slaveno tak okázale, jako bývají slavena jiná církevní jubilea. Vysvětlení je

v tom, že podle starobylého zvyku papežové neslaví desetiletí, nýbrž šestiletí, lustra. Nicméně byla sloužena v den jubilea za přítomnosti svatého Otce pontifikální mše svatá u svatého Petra a nikoli pouze v Sixtině, jak tomu bývá jindy při podobných příležitostech. Po prvé od roku 1870 zúčastnili se slavnosti i členové italské královské rodiny.

Svatý Otec Pius XI. narodil se v Desiu v provincii milánské dne 30. května 1857 jako čtvrtý z pěti synů svých rodičů. Pochází z rodiny středostavovské. Studoval v Monze, v Miláně a na papežské universitě gregoriánské v Římě. Jest doktorem bohosloví, filosofie a práva kanonického. Roku 1879 byl vysvěcen na kněze, roku 1882 se vrátil do Milána a stal se profesorem homiletiky a docentem dogmatiky na tamním semináři. Později byl jmenován jedním z knihovníků slavné milánské knihovny Ambrosiánské. V tomto postavení setrval po 24 let. Čeští historikové, kteří v Miláně studovali, se na něho dobře pamatují a někteří z nich mají dodnes excerpta psaná jeho rukou. Ve svém úřadě podával také Msgre Ratti dobrozdání o rukopise Královédvorském a Zelenohorském a našel nejstarší životopis blahoslavené Anežky České. Po smrti svého představeného stal se prefektem knihovny. Náležel k nejlepším knihovníkům tohoto ústavu a pochází od něho řada edicí a nová katalogisace.

Papež Pius X. povolal jej do Říma jako asistenta učeného německého jesuity P. Ehrle, tehdejšího prefekta knihovny Vatikánské, nynějšího kardinála. I tu získal si Msgre Ratti značných zásluh, zvláště o restaurování starých rukopisů, neboť jest velmi dobrým odborníkem v paleografii. Roku 1914 resignoval P. Ehrle na svůj úřad a prefektem knihovny Vatikánské se stal Msgre Ratti. Spolu s Msgrem Mercatim vydal „Studie a texty“ a reorganisoval službu v knihovně.

Roku 1918 poslal ho papež Benedikt XV. jako papežského visitátora do Polska a do Litvy a později bylo rozšířeno jeho poslání i na území ruského Polska, jež tehdy bylo obsazeno Němci a Rakušany. R. 1919 uznal Msgre Ratti jménem papežovým de jure sjednocené a svobodné Polsko. Na žádost polské vlády stal se nunciem ve Varšavě a titulárním arcibiskupem Lepantským. Roku 1920 byl jmenován papežským komisařem v plebiscitních územích Horního Slezska, Marnewerderu a Allensteinu.

Když roku 1921 zemřel kardinál Ferrari, arcibiskup milánský, povolal papež Msgr Rattiho na jeho místo, uděliv mu současně i purpur kardinálský. 6. února 1922 byl kardinál Ratti

zvolen papežem a přijal jméno Pius XI., jakožto 261. nástupce svatého Petra.

Pius XI. má všechny vlastnosti osobnosti evropského a světového formátu. Mluví všemi hlavními evropskými jazyky a jest znám i jako sportovec-alpinista, neboť vystoupil na Monte Rosu a popsal svou cestu vědecky i turisticky. Podobně jako Lev XIII. jest mužem universálního duchového rozpětí, a proto jest velmi snadno charakterisovati jej několika epithety. Vykonal velmi mnoho i v oboru ryze náboženském i v oboru politickém. Osobně platí za muže velmi odvážného a energického. Lidé, kteří ho znali jako nuncia ve Varšavě, líčí ho jako diplomata, jenž se nikdy nebál osobní odpovědnosti a který se nikdy nebál riskovati svou osobní kariéru. Za bolševického vpádu setrval jediný z diplomatů na svém místě. Svátý Otec zná i Prahu z autopsie.

Heslem jeho pontifikátu jest: „Pax Christi in regno Christi“, jež vyslovil ve své vstupní encyklice „Ubi arcano“ ze dne 23. prosince 1922. V tomto listě projevil svůj náboženský a mírový program, vyzvednuv hlavně otázku sjednocení církvi a poměry ruské. Vydal již 20 encyklik a nesčetné jsou jeho projevy rázu politického, bohoslovného, charitativního a diplomatického. Jeho program politický jest na stejné linii s duchem Locarna, arbitráže a Kellogova paktu. Jeho intervencí byl smířen na př. konflikt mezi Bolivií a Paraguají, které již provedly vojenskou mobilisaci. Mírovou manifestací bylo i Milostivé léto 1925. Liturgický výraz propůjčil svatý Otec těmto snahám zavedením svátku Krista Krále inaugurovaného encyklikou „Quas primas“. Hlavní myšlenkou encykliky jest, že království Kristovo má býti veřejné a že nesmí zůstat omezeno na sféru toliko soukromou. Vedle snah mírových a unionistických lze pokládati za hlavní směrnice jeho pontifikátu zavedení Katolické akce a zvýšenou aktivitu misijní. Jeho projevy se vztahují ke všem oborům bohosloví a náboženského života. Velikou pozornost věnuje svatý Otec otázkám školským a výchově kleru. Zvláště záleží svatému Otci na vybudování národních kolejí v Římě. Založil, resp. podstatně rozšířil tyto ústavy: ústav Biblický, Orientální, Archeologický, semináře ruský a etiopský, kolej Propagandy, Gregoriánskou universitu a československé Collegium Nepomucenum. Zvláště veliký politický význam mají dohody Lateránské, jimiž byl vytvořen nový poměr k Italii. Uzavřel smlouvy s celou řadou států. Velkým diplomatickým úspěchem jest zvláště konkordát pruský. Dílem jeho pontifikátu jest také modus vivendi s naší republikou. K čes-

koslovenským katolíkům — nehledě k menším a osobním projevům — promluvil po dvakráte: při cyrilském jubileu a při mileniu svatováclavském. Od dob Lva XIII., který promluvil o stárolavném království Českém v zakládací listině České koleje, je to po prvé, co papež promluvil přímo k českému, resp. československému národu.

Studium poválečných smluv a konkordátů by vyžadovalo zvláštní monografie, jež byla ostatně již i napsána. Celkem lze říci, že svatý Otec se vzdává rád státních privilegií a prerogativ Církve, když za tuto cenu nabude Církve svobody, zvláště pokud jde o jmenování biskupů. To dokazuje i nedávné jmenování biskupů v našem státě. Zvýšený význam papežství v nynější době lze ovšem vysvětliti i vlastnostmi této posvátné instituce samotné, i sociologicky, nynějším stavem světa, ale do značné míry i osobními vlastnostmi svatého Otce, jež se dostatečnou měrou projevy v jeho desetiletém pontifikátu. Již nyní lze říci, že jest z největších Velekněží, kteří kdy seděli na stolci svatého Petra.

Dr. Alfred Fuchs.

Miljukov a Kerenský v Praze.

Koncem ledna přijeli do Prahy bývalý ministr zahraniční Miljukov a bývalý předseda ruské prozatímní vlády předbolševické Kerenský, aby informovali emigraci ruskou o situaci na východě a významu války japonsko-čínské pro možnou změnu poměrů v Sovětském Rusku. Není pochyby o tom, že ruská emigrace vidí v přítomné době na dosah ruky možnost, že po válce s Japonskem, kterou by sověty prohrály dnes jako roku 1908, by se dostavily podobné důsledky jako tenkrát i ve vnitřním Rusku: převrat, který by smetl Stalina a bolševism. Ruské revoluce následovaly vždy po prohraných válkách. Sovětské Rusko také se vyhýbá srážce s Japonskem a chce se jí vyhnout za každou cenu. Je dnes po postupu Japonců na Charbin otázka, zda se to Stalinovi podaří. Konce událostí, které se rozvinuly v Mandžusku a Šanhaji — na počátku konference pro odzbrojení — jsou dnes ještě nedohledny. V ruské emigraci je v celé Evropě pohyb, na hranicích mandžuských stojí část emigrační armády ruské připravena. Mluvílo se v Praze, a nikoli bez všeho podkladu, že Gajda byl žádán, aby převzal velení a organizaci náporu proti sovětům z Mandžuska pod tichou ochranou japonskou, ale že neměl k tomu potřebnou rezervu peněz. V tomto osvětlení pražská návštěva, hlavně Miljukovova, dnes hlavy ruské emigrace, není bezvýznamnou.

Rudolf Gajda v žaláři.

Prvního února nastoupil bývalý šéf generálního štábu čsl. armády Rudolf Gajda trest dvuměsíčního těžkého žaláře, k němuž byl odsouzen za účast na přepadení min. rady Vorla na Sázavě. Národně socialistický tisk doprovázel jeho ná-

stup k trestu jásavým pokřikem, že je „konečně za mřížemi“. Toto gentlemanské divokého západu pobouřilo mnoho lidí, kteří nepociťují potřebu tancovat kolem hranice, a zmatek byl dovršen, když současně se zprávou o vstupu do pankrácké trestnice přinesly některé listy zmínku, že Gajda byl povýšen v jihoslovenské armádě a z Anglie došlo propůjčení řádu Ordre of Bath (jednoho z 12 řádů uvedených v Gothajském almanachu) i Gajdovu 12letému synovi. Je to první řád po podvazkovém řádu anglickém. Polcoficiálně byly tyto skutečnosti popřeny, ale účel konfrontace obou skutečností zůstal: aby byl zanechán dojem prudkého rozporu, jak se nakládá s vojákem od Zborova doma a jak v cizině. Věc je zatím rozhodnuta soudem, při čemž nelze říci, že by obecné mínění uznávalo rozsudek i za mravní degradaci Gajdovu. Považujeme za nutné upozorniti, že tanec národně-socialistických listů pod šibenici Gajdovou působí opačně, než se tyto listy domnívají. Tento názor je asi všeobecný a proto Národní Osvobození, vyjímajíc pověsti o udělených cizích vyznamenáních, mluví o Gajdovi správně jiným tónem: „Nepíšeme rádi.“ pravi list, „o bývalém generálu a náčelníku štábu, jenž je nyní na Pankráci. Jeho osud není jinak lákavý. Tento konec je lidsky smutný a jsme daleci toho, abychom se mu vysmívali, nebo měli radost z toho, že takto skončil jeden z tisíců zahraničních vojáků, i když Gajda si svůj trapný konec připravil sám.“ Tato řeč „o vojákovi, jenž tak strašně ztroskotál na politickém kolbišti, kdež odhalil všecku svou slabost“, je jinou řečí odpůrcovou než jásot nad tím, že „je konečně za mřížemi“. I odpůrci Gajdovi si musí uvědomiti, že konečný soud nad životním slohem i dílem Gajdovým je v rukou veřejného mínění národa a nikoli profosa v pankrácké trestnici. Soudy konají povinnost zákonou, ale pramenem suverenity ve státě je lid. Boj proti fašismu musí býti veden sice rozhodnou a pevnou rukou exekutivy demokracie, ale za pomoci veřejného mínění a metodou, která nebudí více odporu než sympatií. Co takový jásot „Telegrafu“ natropí, nespraví tučet rozumných hlasů jiných.

Úprava finančních poměrů socialistických politiků.

„Lidové Noviny“ přinesly v pondělí 8. února zprávu o schůzi Stříbrného v Brně. „Stříbrný“, píše list, „v Brně po prvé veřejně pověděl, čeho se dosud dotýkal jen nesmělými narážkami. Že mu po převratu prezident republiky daroval vkladní knížku na 300.000 Kč, že on dar přijal, ale později vrátil, aby prý si zachoval svou nezávislost. Stříbrný neřekl, kdy peníze dostal, ani kdy je vrátil. Bylo by dobře, kdyby tato data byla zjištěna a publikována, neboť jen tak se zabráni demagogickému zneužívání známé skutečnosti, že prezident po převratu užil zbytku amerických sbírek k úpravě finančních poměrů některých nemajetných politiků, z nichž ovšem každému tato dispoze čestných rukou čistými penězi mohla býti jen ke cti.“ „Lidové Noviny“ řekly po prvé veřejně něco, co nebylo obecně známo, a zdá se, že se tak stalo z unáhlení. Stříbrného i komunistický tisk toho teď dokonale využije a autoritě politiků to neprospěje.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

Cyrillo-Methodějské knihkupectví v Praze vydalo krásný obraz nejdp. arcibiskupa Dr. K. Kašpara, který za cenu 14.— Kč včetně poštovného rozesílá. Obraz tento lze doporučit všem důstojným farním úřadům pro ozdobu kanceláře a výzdobu spolkových místností.

Proti církvi katolické je moderním bezbožským souručenstvím veden boj prudší než proti kterému jinému náboženství. Je to vlastně svědectvím, že právě jen církev katolická je opravdu pevným náboženským útvarem, který blahodárně zasahuje do života jednotlivce, celých národů a věků. Působnost církve nezůstává omezena čistě na osobní vztah jedince k Bohu, nýbrž dává jasné normy, ať již přímo nebo nepřímo, veškeré lidské činnosti v životě soukromém i veřejném, v činnosti duchovní i hospodářské. Dílo vykonané církví jest obrovské a velikou snahou nepřátel jest dílo církve zlehčit, církev zbavit důvěry lidstva a potom církev spolu s křesťanstvím úplně vyloučit ze života národů. Na druhé straně hlubocí opravdoví i nekatoličtí duchové poznávají význam katolické církve pro kulturní a hospodářský život a obrácení duchovních velikánů k církvi se množí. Důkladný a všeobecně přístupný obraz díla Církve a jejího významu pro lidstvo podává spis Dra Vrchovického „Církev katolická“, který právě vyšel nákladem Matice Cyrilometodějské v Olomouci (str. 336, cena Kč 34). Šestnáct kapitol díla je hlubokou studnicí vědění a svědectví o církvi, jejíž význam a důležitost zvláště vystupují v současné duchovní bídě lidstva, zbaveného pevné náboženské formy a smyslu pro

vyšší mravní příkazy. Čtěte a dejte číst dílo Dra Vrchovického — má veliké apoštolské poslání, pomozte mu je splnit.

Subskripce nových československých dějin. Katolické veřejnosti oznamujeme 2. přepracované, opravené a značně rozšířené vydání „Československých dějin“. Napsal prof. Blažej Ráček S. J. Neobyčejný úspěch 1. vydání v roce 1929, kdy celý náklad 4000 výtisků byl rozebrán v 6 týdnech a stále vzrůstající potřeba praktické a pravdivé dějepisné příručky dává naději, že i toto 2. vydání setká se s podobným úspěchem. Očekáváme podporu všech katolíků, zvláště pak důstojného kněžstva, učitelstva, Orelstva, všech náboženských a lidových spolků, sdružení a jednot. Očekáváme, že Vám záleží na tom, aby katolický lid byl správně informován o historii svého národa a že se ujme jeden každý propagace této knihy. Subskripční cena jest stanovena na 50 Kč, což jest při obsáhlosti knihy a dokonalosti její výpravy cena výrobní. Po subskripci bude zvýšena na 75 Kč. Celoplátěná vazba bude účtována 15 Kč. Na 10 výtisků společně objednaných jest 1 výtisk zdarma. Při zásilkách poštou budou zaúčtovány jen skutečné výlohy. Doba vydání: červen 1932. Subskripce končí 31. května 1932. Podmínky: při objednávce nejpozději však do 31. května 1932, se skládá záloha v částce 20 Kč a to ať za výtisk brožovaný či vázaný, zbytek jest splatný až po dodání knih. Za stejných podmínek dodá i každé knihkupectví. Nakladatelství Ladislava Kunčice v Praze II., Voršílská 3.

CHVÍLI ODDECHU

příjemně prožijete, budete-li čísti

R. H. BENSONA

nábožen. psychologické romány

Žádných jiných bohů. Stran 402. Cena brož. Kč 25.—, váz. Kč 38.—. **Obyčejný člověk.** Stran 398. Cena brož. Kč 25.—, váz. Kč 38.—. **Zkouška.** Stran 267. Cena brož. Kč 18.—, váz. Kč 31.—. *Romány Bensonovy řadí se mezi jedny z nejlepších neboť Benson, tvořící trojhvězdi slavných anglických spisovatelů — konvertitů s Chestertonem a Bellocem, jest skutečný mistr náboženského a psychologického románu.*

Těm, kdož volný čas chtějí si zpříjemniť, doporučuje

**Nakladatelství Československé akc.
tiskárny v Praze II., Karlovo n. 5.**

KAŽDÉMU
INTELEKTU
doporučujeme
prof. J. Fr. HRUŠKY
velkolepé národopis-
né dílo

NÁŠÍ POD ČERCHOVEM

řada chodských
povah a postav,

DÍL I. - IV.

Kč 54.—

K dostání
u všech knihkupců
a

V NAKLADA-
TELSTVÍ ČES-
KOSLOVAN-
SKÉ AKCIOVÉ
TISKÁRNY
V PRAZE II.,
KARLOVO N.
ČÍS. 5.

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hořovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Společenské družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablunné n. Orl.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orl.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kyšperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Mělník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatice: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Přeštice: Lidová záložna.
Rychnov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Upice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orl.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

*Hospodářská síla zvyšuje
naš vliv ve státě
i ve společnosti!*

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových
záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých
důvodů nechcete všechno ukládati doma,
dopíše si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé
vkladatele z venkova. Nenápadný způsob
korespondence pro duchovenstvo, které z
celých Čech, i z Moravy, velice čteně u
Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují dne 31.

prosince 1931 již

130 milionů Kč vkladů.

ŽIVOT

Změnila se od staletí daná tvářnost čsl. měst,
krajů a vesnic

Encyklika „Lux veritatis“

Život a dílo biskupa dra Podlahy

Obrázek od Pavly Kytlicové

Baisse panenství

Otázka sebevrahů: Proč žíti?

Papini: U Ghandiho

ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá Dr. Josef Doležal. Vychází 1. a 15. každého měsíce. V y d á v á Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—.

Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

Za Vaše hodnotné peníze nabízíme Vám hodnotné **KUNCÍŘOVY** knihy.

Po stránce obsahové představují **dokonalý** výběr naší i světové literatury, řízený přísně kulturními a uměleckými hledisky, po stránce vnějšího vybavení dostává se jim té největší možné péče. Jejich cena jest úměrná; jsou kalkulovány s nejnižším občanským ziskem. Z bohatého seznamu upozorňujeme Vás dnes na tyto novinky.

Sigrid Undsetová: KRISTINA VAVŘINCOVÁ.

Historická epopej. Část I. VĚNEC. Kč 55.—, v plátně Kč 60.—, v poloperg. Kč 65.—.

Sigrid Undsetová: GYMNA DENIA.

Společenský román. Kč 55.—, v plátně Kč 70.—, v poloperg. Kč 95.—.

Frant. Roubík: ČESKÝ ROK 1848.

Bohatě ilustrovaná kronika bouřlivého roku. Kč 70.—, v plátně Kč 90.—, v polokůži Kč 110.—.

Jaroslav Durych: PANÍ ANEŽKA BERKOVÁ.

Román matky. Kč 45.—, v plátně Kč 60.—, v poloperg. Kč 70.—.

Maurice Baring: SUKNICE NESEŠÍVANÁ.

Román neklidného srdce. Kč 40.—, v plátně Kč 52.—, v poloperg. Kč 60.—.

C. F. Ramuz: KRÁSA NA ZEMI.

Román tento jest z nejlepších přínosů roku 1931. Kč 30.—, v plátně Kč 42.—, v poloperg. Kč 50.—.

Lytton Strachey: ALŽBĚTA A ESSEX.

Tragická historie. S 9 portrety. Kč 35.—, v plátně Kč 47.—, v poloperg. Kč 55.—.

Kuncířovy knihy dodá Vám každý knihkupec.

LADISLAV KUNCÍŘ, PRAHA.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

Blahoslavená Anežka Česká, kniha z péra spis. Běly Pečínkové-Dlouhé, vydaná nakladem Mariánské družiny u sv. Kajetána v Praze III. Kniha tato vydána v rámci velkých oslav 650. výročí smrti bl. Anežky České a byla v prvním vydání rozebrána do dvou měsíců. Čtete tuto knihu, abyste si drahou Přemyslovnu zamilovali. Rozšiřujte ji, aby tak známost o Anežce naší pronikla do všech koutů drahé naší vlasti; odevšad aby zaznělo volání po jejím svatořečení, kde bude vzývána, neboť osvědčí jistě svou věkovitou, propastnou lásku k lidu svému, ke svým chudým; bohatým ukáže cestu. Každý, kdo rozšiřuje známost a účtu Blahoslavenky, pomáhá zdvíhati ji na oltář. Zároveň prokazuje službu vlasti, kterou hubí špatný příklad, na sestě svádí špatný tisk.

Sigrid Undsetová dožije se dne 20. května t. r. padesáti let. Pražské nakladatelství Ladislava Kuncíře připravilo péči známého znalce severské literatury Dra Ěmila Waltra souborné autorisované vydání celého díla této neobyčejné ženy. Soubor obsáhne oba velké romány historické *Kristina Vavřincová* I. Věneček (již vyšel), II. Paní, III. Kříž (vyjdou tento rok), *Olav Audunssøn z Hestvi-*

ku a *Olav Audunssøn a jeho děti*, dva společenské romány z dob počátků: *Jaro* (vyšlo) a *Jenny* a oba velké psychologické romány z posledních dob: *Gymnadenia* (vyšlo) a *Hořící keř* (v tisku), dále svazek *Povídek a novel*, svazek *Essayí* a svazek studií: *O sv. Olavu a o sv. Halvardovi*. Ve vkusné propagační brožurce, kterou uvedené nakladatelství vydalo před vánocemi, jest uváděn též výrok páně presidentův o Undsetové a Lagerlöfově: „Nejvíce se obdivuji oběma severským spisovatelkám ne proto, že jsou ženy, ale proto, že jsou veliké ženy.“

P. V. Bělohlávek O. Cr.: *Sedmero křížových cest*. Cyrillo-Methodějské knihkupectví vydalo již čtvrté vydání rozebrané překrásné pobožnosti svatých křížových cest, kterou napsal P. V. Bělohlávek O. Cr., básník hluboce nábožensky založený, který dovede rozechvěti nejskrytější struny svého velikého nadání v akord lásky k Eucharistii a k té, jež byla její nejdrahocennější monstrancí — k Neposkvrněné Panně. Tak jako hřejivě milá ozvěna mystických dramat Calderonových, jichž jedinečně dokonalým interpretem jest náš básník, se line v měkké harmonii doprovod jeho na bolestivé křížové cestě Spasitelově. Kniha

Změnila se od staletí daná tvářnost československých měst, krajů a vesnic.

Jedete-li autem přes půli Čech nebo Moravu, nebo díváte-li se z okna rychlovlaku polykajícího vzdálenosti, či jdete-li jen pěšky k městu a vesnici jako trampové, vidíte všude po okrajích sídlišť nové domky, stavby, čtvrti. Tam se protáhla řada domků podle silnice, podle všech silnic od středu města, bývalá pole okrajová zastavěna, okraje měst a vesnic jsou jiné, docela jiné než před dvaceti, třiceti lety. Přibyla nová výstavná škola, budova okresního či jiného státního úřadu, novostavba sociální pojišťovny, biografu, tovární budova, staré domky se povytáhly o patro, dvě výše, nový peněžní ústav, kasárny, silnice, regulace toků a řek, elektrické stožáry a elektrárny... a co všechno ještě.

Starší pamětník dívá-li se s návrší nebo z dálky na město, ves, vidí, že za posledních 15 let, to jest za doby samostatnosti národní, změnil se podstatně vzhled měst, hlavně vstup do nich, vzhled vesnic novými hospodářskými družstevními podniky i okrajovými stavbami, tvar krajů a sídlišť, a že to všechno mluví o novém slohu života. Města a vsi se vzájemně přiblížily nejednou autobusovou dopravou, ale i životem, vzhledem, duchem.

Takové mocné, v obrovitých obrysech rozmáchlé pohyby dějí se vždycky po dlouhých dobách, za nových etap celého národního života, po staletích.

Nejde vlastně jenom o posledních patnáct let, jde na vesnicích o dobu delší, řekněme od dob hromadnějšího zakládání cukrovarů, které ohlašovaly období selského vnitřního rozmachu, zprůmyslovění, které se projevovalo v tvářnosti vesnic tím, že mizely došky a šindelové střechy a stavení rudla taškami nebo modravou krytinou — ale poslední desetiletí dokončila prudkým rozběhem tento pochod, v němž nová generace česká, dobyvši svobody, zvýšila svou životní míru, osvětovou potřebu i bytovou a stavební kulturu.

Nejde zde jen o Prahu, Brno, Bratislavu, Košice, Hradec Králové, Plzeň, Pardubice, Ostravu a vůbec velká města. Zejména hlavní město Praha, kde po okrajích vznikla úplně nová celá města a uvnitř narostla sta velikých novostaveb průmyslových, finančních, školních a úředních budov, zejména toto hlavní město mluví o mocném rozmachu národní energie a vzepětí samostatného státu.

Avšak ve větším nebo menším měřítku týká se to všech měst. Tak na příklad vezmeme město bez průmyslu, nebo kde průmysl, pokud tam byl, byl ještě ochromen, na příklad starobydou Litomyšl, rodiště Smetanova, Mařákovo, Braunerovo, Litomyšl Jiráskovu, Rettigové, Šmilovského, tedy malé kulturní město, ve kterém ubylo od doby před válkou do r. 1931 skoro tisíc obyvatel. Baťa zde totiž zabil ševcovský průmysl a jiného tu nebylo.

A z tohoto města rozběhly se podle všech silnic, z něho běžících, nové domky k Nedošínu, České Třebové, Svitavům, Poličce, Vysokému Mýtu; na západě na levém břehu Loučné vznikla úplně nová velká čtvrť na kopci s obrovskou budovou gymnasia, politického úřadu, nové školy průmyslové a řadou činžovních i soukromých budov a vil. Staletí nazpět nestal se takový rozmach stavební, staletí nazpět nezměnilo město svou tvářnost tak jako v posledních patnácti letech.

Obyvatelstva ubylo, staveb a bytů přibýlo a přibýlo i... bytové nouze. Snad už se zase zmenšující, ale přece nouze. Tohle je nejmarkantnější doklad, že životní míra a požadavky na byt stouply. Tytéž rodiny, které se před válkou tlačily v bídných bytech, vlastně kuchyních polovenkovských chalup na Záhradí, Lánech, u Osíka, dnes bydlí ve vlastních nebo úředních domcích, postavených většinou podle zákonů o stavebním ruchu, ale i bez něho.

Úmyslně vybírám takové město, kde rozmach

stavební plynul nikoli z rozmachu výroby, nýbrž hlavně ze státní podpory (úřední budovy, školy) a zvýšené životní úrovně obyvatelstva (vilové domky).

Tak by se dalo jít od města k městu, ode vsi ke vsi a říci: hle, to je dílo národní samostatnosti, národního osvobození. To vše bylo umožněno rozmachem výroby průmyslové a zemědělské v prvním desetiletí republiky a teď začínáme ohmatávat konce této periody. Restrikce národní výroby na rozsah a kapacitu vlastních sil, nikoli hlavně exportu. To není jen světová krise hospodářská, to zkrátka nešlo takhle trvale do věčnosti ani jinde, ani u nás. Skutečně byl to život poněkud nad poměry; zde je také kousek krise samosprávných financí, a zdá se, že jsme za kulminačním bodem tohoto velikého poválečného rozmachu.

Podívejme se, co o tom praví přehled stavebního ruchu v letech 1919—1930. (Zprávy st. úřadu statistického č. 194-7, 1930), vzaté ze 74 větších měst čsl.

Podle nich byl ryzí přírůstek nových staveb a bytů (stržené stavby odpočítány) tento:

Rok	staveb	bytů
1919	605	1.738
1920	1.396	4.273
1921	2.156	7.751
1922	2.763	7.738
1923	3.808	11.096
1924	5.510	15.536
1925	5.234	13.001
1926	6.774	15.135
1927	8.429	22.122
1928	9.626	33.807
1929	7.190	25.405
1930	5.216	21.417

Už z této tabulky je vidět, že vrcholu rozmachu stavebního a také průmyslové konjunktury a zaměstnanosti, což všechno zapadá do sebe, bylo dosaženo roku 1928.

Zde vidíme i hospodářský základ t. zv. občanské koalice vládní. Od té doby nastává pokles, který letošního roku jistě bude velmi hluboký.

Jsmo uprostřed veliké hospodářské krise světové i vlastní, zakončené nyní finanční krizí státní.

Je pravděpodobné, že až přejde krise, snad za dva, kdož ví, roky, že se obnoví znovu i stavební ruch v širším měřítku, ale do roku 1928 už se nevrátíme na dlouho. Něco je za námi. Prudký rozmach osvobozených údů národního těla

už nebude tak extensivní v budoucnosti. To se neopakuje častěji, než jednou, dvakrát za staletí. Rozhodně nikoli dvakrát v téže generaci. Omezujeme výrobu, export, zhubnou i plody jejich.

Vzhled měst a vesnic českých je asi dán zase na dlouhá desetiletí. *Josef Doležal.*

doba a lidé

Pluk mrtvých.

V čsl. armádě, píše —gel v Přítomnosti, zemřelo od roku 1921 celkem 1080 mužů sebevraždou. „Tisíc osmdesát, to je pluk, příznačný pluk. Má svého plukovníka, jenž si přerezal žíly, má své majory a štábní kapitány se zčernalými dírkami v pravém spánku a zejícími ranami na levé straně lebky. Poručíci s veronalem v žaludku a za nimi mrtví rotmistři a poddůstojníci vedou jako zde, na tomto světě, i tam veliké defilé: prapory a roty mrtvých hochů s dírkami v hlavě, s rudými pruhy kolem hrdla, s vazy zlámanými pádem na tvrdou, komisičními botami zdupanou hlínu kasárenských dvorů: pěchotu, jízdu, dělostřelce, tréňáky, letce, sanitu, všechno tam mají. Tisíc osmdesát sebevražd za jedenáct let, to je průměrně 98 za rok, to je osm za měsíc, dvě do týdne...“

Poslanci a senátoři stárnou.

Ve „Frontě“ sestavil Jiří Just statistiku věku poslanců a senátorů za posledních 25 let. „Za tuto dobu naši zákonodárci průměrně zestárlí o více jak pět let. Na vídeňskou radu říšskou bylo r. 1907 zvoleno 107 českých poslanců, jejichž průměrný věk činil 44.31 let. Při volbách r. 1911 měli jsme pouze na říšské radě 107 poslanců s průměrným věkem již 45.22 let. Revoluční národní shromáždění z r. 1918 mělo 249 poslanců (jejichž stáří se podařilo přesně zjistit) a průměrný věk tohoto parlamentu byl zase vyšší — 46.06 let. Roku 1920 bylo voleno po prvé do sněmovny a senátu celkem 440 poslanců a senátorů a jejich průměrný věk stoupl na 46.28 let. Při volbách r. 1925 zvoleno 450 poslanců a senátorů průměrného věku 48.15 let a v posledních volbách r. 1929 dosaženo rekordu věkového 49.61 let.

Encyklika J. Sv. Pia XI. „Lux veritatis“ o Koncilu Efezském.

II.

*Dogma o hypostatické jednotě: Ježíš Kristus
jest pravý Bůh a pravý člověk.*

A nyní, ctihodní bratří, si všimněme důkladněji učení, které veřejně vyznal oekumenický sněm Efezský, odsoudiv Nestoria, a které svou autoritou potvrdil. Neboť mimo zavržení bludu pelagiánského a odsouzení jeho přívrženců, mezi něž patřil jistě i Nestorius, — hlavním předmětem, o kterém Otcové jednali a který slavnostně a jednohlasně vyhlásili, bylo, že nauka tohoto bludaře jest absolutně bezbožecká a odporuje Písmu svatému: bylo prohlášeno za pravdivé, co on popíral, že totiž v Kristu jest jediná osoba, totiž osoba božská.

Zatím co Nestorius, jak jsme právě řekli, hlásal zatvrzele, že Božské Slovo se nespojilo s lidskou přirozeností v Kristu způsobem podstatným a hypostatickým, nýbrž jakousi jednotou nahodilou a mravní, Otcové efezští, odsoudivše biskupa cařihradského, vyznali veřejně správnou nauku o Vtělení, které se musí všichni držeti. A skutečně Cyrill ve svých listech a knihách zaslaných Nestoriově před Koncilem a vložených mezi akta oekumenického Sněmu, v naprostém souhlasu s Církví římskou, napsal jasně a často krátce: „Žádný důvod nedovoluje rozdělovati našeho jediného Pána Ježíše Krista ve dva syny... neboť Písmo nepraví, že si Slovo přisvojilo osobu lidskou, nýbrž že se stalo tělem. A když pravíme, že se stalo člověkem, rozumíme tomu tak, že jako my se spojilo s tělem a krví; přijalo tedy za své naše tělo, narodilo se člověkem ze ženy, aniž se zřeklo božství a svého synovství s Otcem: vzavši tělo lidské, zůstalo, čím bylo.“ (Mansi, I. c. IV, 89 I.)

Hypostatická jednota.

Vždyť i Písmo svaté i tradice božská nás učí, že Slovo Boha Otce se nespojilo s jakýmsi člověkem, majícím již svoji vlastní podstatu, nýbrž že jediný a týž Kristus jest Slovem Božím, jsoucím v lůně Otcově od věčnosti a stavším se člověkem v čase. Tak božství a lidství se spojují v Ježíši Kristu, Vykupiteli lidského pokolení, podivuhodným poutem, jež důvodně a plným právem nazýváme hypostatickou jednotou. To ostatně dokazuje jasně i Písmo svaté, v němž

netoliko jeden a týž Kristus jest nazýván Bohem a Člověkem, nýbrž i jedná jako Bůh a jako člověk, a v němž konečně ho vidíme umíratí jako člověka a vstáti z mrtvých jako Boha. Jinými slovy, jenž byl počat v lůně Mariině působením Ducha Svatého, který se rodí, který leží v jeslích, nazývá se synem člověka, trpí, umírá, přibit na kříži, jest jistě tím, jež věčný Otec nazývá slavnostně „Svým Synem vyvoleným“ (Mat. III, 47; XVII, 5; II. Petr 17), týmž, který svou božskou mocí odpouští hříchy (Mat. IX, 2—6; Luk. V, 20—24; VII, 48 etc.), svou vlastní mocí uzdravuje nemocné (Mat. VII, 3; Marek I, 41; Luk. V, 13; Jan IX etc.) a křísí mrtvé (Jan IX, 43; Luk. VII, 14 etc.). Toto vše jest pádným důkazem, že jsou v Kristu dvě přirozenosti, z nichž pramení i činnost lidská i božská, a že Kristus jest jeden, současně Bůh i člověk, v důsledku jednoty osoby, již se zove „Theanthropos — Bohočlověk“.

Všichni víme, že tato nauka, již Církev ustavičně hlásala, jest potvrzena i Dogmatem o Vykoupení lidstva. Jak by bylo lze nazývati Krista „prvorozeným mezi velikým počtem bratří“ (Řím. VIII, 29), jak by mohl býti poset ranami pro naše nepravosti (Isai. LIII, 5; Mat. VIII, 17), jak by nás mohl osvoboditi z pout hříchu, kdyby neměl lidské přirozenosti podobné naší? Jak by však mohl učiniti zadost spravedlnosti Boha Otce — té spravedlnosti, již pokolení lidské urazilo, kdyby neměl svou božskou osobou nesmírné a nekonečné důstojnosti?

A není dovoleno popíratí onen článek katolické pravdy důvodem, že nemá-li náš Vykupitel lidské osoby, schází něco jeho lidské přirozenosti, čímž nám připadá menší jako člověk. Svatý Tomáš poznamenává věcně a hluboce: „Osobnost potud patří k důstojnosti a dokonalosti té které věci, pokud k této vznešenosti a dokonalosti té věci patří existovati sama o sobě, a to nám naznačuje slovo: osoba. Teď však rozhodně důstojnější jest existovati něčím vznešenějším, než samou sebou. A proto se dostává lidské přirozenosti v Kristu větší důstojnosti než v nás, poněvadž v nás existuje sama sebou, a má takto svou vlastní osobnost, v Kristu však existuje v osobě Slova Božího. Je to podobné jako v řadě přirozenosti...“ (Summa theol. III, II, 2.)

Jest rovněž třeba poznamenati, že Arius, velice lstivý nepřítel katolické jednoty popíral bož-

skou přirozenost Slova a jeho soupodstatnost s věčným Otcem, a že rovněž, ale jinými prostředky, Nestorius zavrhuje hypostatickou jednotu Vykupitelovu, neuznával plné a dokonalé božství, když ne Slova, tedy aspoň Krista. Nebo jestliže toliko mravní svazek, tak dovozoval, spojoval v Kristu přirozenost božskou s přirozeností lidskou — což jistým způsobem, jak jsme řekli, bylo u proroků a jiných hrdinů křesťanské svatosti díky jejich spojení s Bohem — Vykupitel lidského pokolení lišil se velice málo, nebo skoro nic, od těch, které vykoupil svou milostí a svou krví.

„Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“

Popře-li se tedy nauka o hypostatické jednotě, o níž se opírají a již stojí Dogmata o Vtělení a Vykoupení, řítí se všechno a padá základ katolického náboženství.

Neudivuje Nás proto, že rozšířením nebezpečného bludu nestoriánského se zachvěl celý katolický svět. — Nedivíme se ani, že Koncil efezský se vši svou vahou postavil se proti biskupovi cařihradskému, který, pln lstivosti a zloby, bořil víru předků, a že prováděje rozsudek Římského Velekněze, vynesl nad Nestoriem anathema.

Proto též se všemi stoletími křesťanské historie uctíváme Vykupitele lidského pokolení, ne jako „Eliáše nebo jednoho z proroků“, v němž Bůh přebývá svou milostí, nýbrž slavnostně prohlašujeme s Knížetem apoštolů, který z vnuknutí Božího znal ono tajemství: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého“ (Mat. XVI, 14).

Nyní, když tato dogmatická pravda jest pevná, lze z ní snadno vyvoditi závěr, že všichni lidé a věci stvořené byli povzneseni díky tajemství Vtělení k takové důstojnosti, že si nemůžeme nad ni představit větší, jistě k daleko vyšší, k níž byli povoláni stvořením. Vždyť mezi syny Adamovými existuje jeden člověk, to jest Kristus, který má nejvyšší a nekonečné božství, a které jest s ním spojeno tajemným a důvěrným způsobem: Zveme ho Kristem, on jest naším bratrem, má lidskou přirozenost a přece jest „Bůh s námi“, Emanuel. Svou milostí a svými zásluhami nás přivedl všechny k božskému Stvořiteli. Dává nám nebeskou blaženost, o níž jsme přišli bídným dědičným hříchem. Poděkujme mu tedy, následujme jeho příkázání a řídme se jeho příkladem. To nám umožní stát se účastnými božství Toho, „který se ráčil stát účastníkem našeho lidství“. (Miss. Řím.)

Jestliže tedy, jak jsme řekli, pravá Církev

Ježíše Krista uchovávala vždycky po všechna staletí správnou a neporušenou nauku o osobní jednotě a o božství svého Zakladatele, není tomu, budiž Bohu žalováno, tak u těch, kteří tápají daleko od jediného ovčince Kristova. Vždy, když se někdo odtrhl od neomylného magisteria Církve, pozorujeme s bolestí, že zvolna opouští jisté a správné učení o Ježíši Kristu.

A skutečně, tážeme-li se tak různých náboženských sekt, hlavně těch, které vznikly v XVI. a XVII. st. a později, a které se zdobí ještě jménem křesťanským, vidíme, že když se odlučovaly, vyznávaly veřejně, že Kristus jest Bůh a člověk; a tážeme-li se, co smýšlejí nyní, obdržíme odpovědi velice odlišné, ba odporující si. Opravdu jen velice málo z nich uchovalo správné učení a víru o osobě našeho Vykupitele. Jiní však, tvrdí-li ať z jakéhokoli důvodu něco podobného, přece to připadá jako vůně pro věci již uvadlé.

Vždyť si představují Krista jako člověka obdařeného božskými charismaty, spojeného jakýmsi tajemným způsobem nad jiné s božstvím a přibližujícího se nejvíce k Bohu. Ale jsou velice vzdáleni od neporušeného a upřímného vyznání katolické víry. Jiní konečně neuznávají v Kristu nic božského, vidí v něm prostého člověka, nadaného, pravda, tajemnými dary jak duševními, tak tělesnými, ale podléhajícího bludům a lidské slabosti. Jest zřejmo, že všichni tyto lidé jako Nestorius chtějí opovázlivě „rozdělit Krista“ a, jak dí apoštol Jan, „nejsou z Boha“ (I. Jan IV, 3).

Čistota a jednota Církve římsko-katolické.

Proto My z nejvyšší autority Apoštolské Stolicе vybízíme otcovsky všechny, kteří se chlubí býti učedníky Kristovými, kteří v něho kladou naději a spásu jak jednotlivců tak společností lidské, aby přimkli se ještě pevněji a úžeji k Církvi římské, v níž jediné se věří v Krista neporušenou a dokonalou vírou, v níž jediné jest Kristus uctíván a milován vroucností planoucí lásky. Necht se rozpomenou hlavně ti, kteří stojí v čele stáde od Nás odloučeného, na víru, kterou jejich předci v Efezu slavnostně hájili, na víru, již tato nejvyšší Stolicе Pravdy v dobách minulých i přítomných uchovávala neporušenou a bez bázně bránila. Ať si vzpomenou, že jednota opravdové víry spočívá na jediné skále vybudované Kristem, a že tato jednota může býti zachovávána neporušena toliko nejvyšší autoritou nástupců svatého Petra.

Před několika lety jsme mluvili šířeji v Encyklice „Mortalium animos“ o této jednotě ka-

tolického náboženství. Jest však třeba věnovati jí zde aspoň několik slov, neboť hypostatická jednota, slavnostně potvrzená na Koncilu Efezském, obsahuje a skýtá obraz té jednoty, jíž chtěl Náš Vykupitel okrášlit své mystické tělo, totiž Církev, „jediné tělo“ (I. Kor. XII, 12), tělo „spořádané a spojené svazky“ (Efez. IX. 16.). A skutečně, jestliže osobní jednota Kristova jest jako tajemný příklad, podle něhož chtěl vytvořiti úzkou jednotu údů křesťanské společnosti, každý musí uznati, že by nemohla býti uskutečněna vzájemným spojením lidí si odporujících, nýbrž jediného toliko řádu, jediného a nejvyššího magisteria, jediného pravidla víry, jediného víry všech křesťanů. (Sr. Encykl. „Mortalium Animos“.) Tato jednota Církve spočívající v obcování se Stolicí Apoštolskou, byla překrásně potvrzena Filipem, legátem Římského Biskupa na Koncilu Efezském. Obrátiv se ke shromážděným Otcům, kteří schválili jednohlasně s nadšením list Celestinův, pronesl tato památná slova: „Vyslovujeme své díky svatému a ctihodnému Koncilu za to, že po přečtení listu našeho svatého a blaženého Papeže jste potvrdili jednotu jako svatí údové se svatou hlavou, svým svatým svědectvím a svými svatými slovy. Neboť Vaše Blaženost dobře ví, že hlavou víry i apoštolů jest svatý Petr.“ (Mansi, I. c. IV, 1920.)

Bylo-li kdy třeba, ctihodní bratří, aby všichni lidé dobré vůle se spojili tímž upřímným a jediným vyznáním víry v Ježíše Krista a v jeho mystickou Nevěstu, Církev, je to tím více třeba nyní, když se všech stran tolik lidí se namáhá setrásti sladké jho Kristovo, zavírá oči před světlem nauky, ucpává kanály milosti a konečně odvrhuje božskou autoritu toho, který podle slov Evangelia jest „jediným znamením, jemuž bude odporováno“. (Luk. II, 34.) A ježto tato hrozná vzpoura proti Kristu nese s sebou ustavičně stále více neštěstí, jest nutno pro všechny hledati vhodný lék u toho, který jediný pod nebem byl dán lidem, aby jím byli spaseni.“ (Sk. ap. IV, 13.) Jedině tak, s pomocí Nejsvětějšího Srdce Ježíšova, když se i život jednotlivců i společnosti rodinné i občanské tak zmítá, zasvitnou lidstvu šťastnější dny.

III.

Dogma o božském mateřství.

Je-li syn Panny Marie Bůh, zasluhuje ona název Matky Boží.

Z článků katolické nauky, o kterých jsme se dosud zmínili, vzniká nutně dogma o mateřství

božským, jež vyznáváme, když mluvíme o Panně Marii: „Ne proto, jak dí Cyrill, že přirozenost Slova a jeho božství má své božství od Svaté Panny, nýbrž v tom smyslu, že Slovo obdrželo od ní své svaté tělo, zdokonalené rozumnou duší, s nímž Slovo Boží hypostasí spojené se narodilo.“ (Mansi, I. c. IV, 891.) Opravdu, je-li Syn Přesvaté Panny Marie Bohem, ta, jež ho zplodila, právem se nazývá Matkou Boží. Je-li osoba Ježíše Krista jedna a božská, musí jistě všichni nazývati Marii netoliko Matkou Krista člověka, nýbrž Matkou Boha, Bohorodičkou.

Všichni uctíváme tu, již Alžběta, příbuzná její, pozdravila jako „Matku Pána mého“ (Luk. I, 43), o níž svatý Ignác mučedník pravil, že porodila Boha (Ad Efes. VII, 18—20), a z níž, jak vyznává Tertullián, se zrodil Bůh (Decarne Ch. 17, P. L. II. 781). Uctíváme ji jako vznešenou Matku Boží, již obdařil věčný Otec plností milosti a již povznesl k tak veliké důstojnosti.

Nikdo tedy nemůže zamítnouti pravdu hlásanou od samých počátků Církve, že totiž blahoslavená Panna Maria dala tělo Ježíši Kristu, ale že nezplodila Slova Otce věčného. Neboť již Cyrill odpovídal správně a jasně, že jako všechny jiné ženy jsou nazývány a jsou skutečně matkami, ježto vytvářely ve svém lůně naši hybnoucí podstatu a ne proto, že stvořily lidskou duši, tak dosáhla skutečně božského mateřství i ona od samé osoby svého Syna.

Proto právem Koncil efezský zavrhl bezbožné učení Nestoriovo, jež Římský Biskup odsoudil z vnuknutí Ducha Svatého.

Proto efezské obyvatelstvo milovalo tolik Panu, Matku Boží, a bylo tolik rozradostněno, že když zvědělo o výsledku jednání Otců Koncilu, vítalo je jásavě a doprovázelo je v hustém zástupu při svitu planoucích pochodní až do jejich obydlí. A jistě vznešená Rodička Boží, usmívajíc se laskavě s nebe na ten překrásný průvod, odměnila svou mateřskou a mocnou ochranu své syny z Efezu a všechny věrné katolíky, pobouřené nestoriánskou heresí.

Z tohoto dogmatu o božském mateřství jako z tajemného živého pramene tryská zvláštní milost Marie a její nejvyšší důstojnost u Boha. Správně píše svatý Tomáš Aquinský: „Tím, že jest Matkou Boží, blahoslavená Panna Maria má jakýmsi způsobem důstojnost nekonečnou, pocházející z Dobra nekonečného, jímž jest Bůh.“ (Summ. theol. III, a. 6.) Cornelius a Lapidus komentuje a vysvětluje tato slova, píše: „Blahoslavená Panna Maria jest Matkou Boží. Převyšuje tedy vznešeností všechny anděly, i serafíny a cherubíny. Jest Matkou Boží. Je tedy nejčistší a nejvznešenější, takže před Bohem ne-

možno si představití čistoty větší. Jest Matkou Boží. Proto ať jakékoliv výsady obdrželi světci v řádu milosti posvěcující, ona je obdržela přede všemi ostatními. (In Math. I, 6.)

Proto novátoři a četní nekatolíci zavrhuji tak přísně naši úctu ku Panně, Matce Boží, jako by chom ubírali na účtě Bohu samému. Zdaž nevědí, nebo nechtějí věděti, že nic nemůže býti milejší Ježíši Kristu, který jistě miluje svoji Matku horoucí láskou, než když vidí, že ji uctíváme a milujeme, jak zasluhuje a napodobující její příklad, snažíme se vyprositi si její mocnou přímlovu?

Naděje Církve.

Nechceme ani pomlčeti o tom, co nás velice potěšilo, že totiž i v současné době mnoho těchto novotářů nahlíží správněji na důstojnost Panny, Matky Boží a lnou k ní s větší úctou a láskou. Vychází-li tento cit z hlubokosti a upřímnosti jejich vědomí a ne z nějakého tajného důvodu, aby si naklonili srdce katolíků, jak se, pokud víme, leckde stalo, můžeme doufati plným právem, že modlitbami a dobrými skutky a na přímlovu blahoslavené Panny Marie, která shlíží v mateřské lásce milostivě na zbloudivší, se vrátí konečně do jednoho ovčince Ježíše Krista a tedy k Nám, který, ač nehoden, jej zastupujeme na zemi a jednáme s jeho autoritou.

Ale musíme, ctihodní bratří, uvažovati ještě o jiné stránce mateřství Mariina, ještě sladší a libeznější, že totiž Maria, protože porodila Vykupitele lidského pokolení, se stala též určitým způsobem milující matkou všech nás, jež chce míti Ježíš Kristus za bratry. (Řím VIII, 29.)

„Takovou, jak dí Lev XIII., Náš Předchůdce blahé paměti nám ji Bůh dal, vnuknuv jí tím, že ji vyvolil za Matku svého jediného Syna, mateřské city lásky a odpuštění. Takovou ji ukázal Ježíš Kristus, když dobrovolně se podroboval Marii a poslouchal ji jako syn matku. Za ni ji prohlásil i s kříže, když svěřil její péči a její lásce celé pokolení lidské v osobě svatého Jana. Za takovou se ostatně sama považovala, přijavši odvážně těžké dědictví od svého umírajícího Syna a přenesši na všechny svou mateřskou lásku. (Encykl. „Octobri mense adventante,“ die XXVII. Sept. MDCCCXCI.)

Z toho následuje, že se k ní utíkáme se zvláštní důvěrou, abychom jí přednášeli s důvěrou vše, co nám náleží, své radosti, když se radujeme, své zkoušky, když se ocítáme v úzkostech, naděje, že zvítězíme v boji. Proto, když Církve prožívá nejtěžší chvíle, když víra poklesá u těch, u nichž odumírá láska, když upadá sou-

kromá i veřejná mravnost, když nebezpečí ohrožuje katolicitu i stát, k ní se utíkáme s důvěrou prosíce ji, aby nám přispěla svou božskou pomocí. Proto v poslední hodině smrti, když nás opouští každá jiná naděje a nedostává se nám žádné jiné pomoci, zdvíháme k ní v pláči své oči a spínáme své chvějící se ruce, aby nám vyprosila odpuštění svého Syna a věčnou blaženost v nebesích.

V nynějším neštěstí, jež na nás doléhá, utíkejme se k ní s vroucností ještě větší. Prosme ji ustavičně, aby se přimluvila u svého Syna, aby se zbloudilí národové vrátili ke zřízení a zásadám křesťanským, které jsou základem veřejného blaha a které jsou i zárukou pokoje, po kterém tolik toužíme, a pravého štěstí. Prosme ji rovněž bez přestání o dobro, jehož si musíme všichni nejvíce přát, totiž aby Církve, Matka naše, měla svobodu a mohla jí užítí, aby tak opatřila lidem nejvyšší dobro, z něhož nikdy ani jednotlivci ani státy neměli škody, nýbrž čerpali z něho vždy veliké a hojné dobrodiní.“ (Encykl. s. c.)

Prosba o přímlovu za návrat odloučených Východňanů k jednotě.

Ale prosíme především o zvláštní milost přenesmírně velikou, již bychom rádi obdrželi na přímlovu Královny nebes: aby ona, kterou východní národové uctívají a milují s takovou vroucností, nenechávala jich v bludu mimo pravou jednotu Církve a tudíž daleko od svého Syna, jehož zde na zemi zastupujeme. Kéž se vrátí ke svému společnému Otci, jehož rozsudek přijali všichni Otcové na Koncilu efezském s opravdovou radostí a kterého pozdravili jednohlasně jako „ochránce víry“ Nechť se vrátí k Nám, kteří k nim máme otcovskou lásku, a kteří rádi běříme za svá krásná slova Cyrilla, vybízející Nestoria, aby „pokoj Církvi byl zachován a aby pouta lásky a svornosti zůstala nezníčitelná mezi kněžími Božími.“ (Mansi, I. c. IV, 891.)

Kéž nadejde brzy ten den, den, ve kterém Panna a Matka Boží bude patřiti ve své basilice liberijské na to, co Náš Předchůdce Sixtus III. dal zobraziti mosaikou, a kterou chceme obnoviti v její prvotní nádheře, totiž na návrat všech svých dětí od Nás odloučených a na poctu, kterou jí budou vzdávati s vámi v jednotě lásky a víry. To bude jistě Naší nejvyšší radostí.

Oslavy patnáctistého výročí Koncilu efezského považujeme za dobré znamení i My, kteří jsme hájili důstojnost a svatost křesťanského manželství (Encykl. „Casti conubii,“ die 21.

12. 1930), dožadovali se svatých práv na výchovu mládeže katolickou Církví, a řekli a vyložili, jakými metodami se musí ona výchova řídit, a jakým zásadám se musí připodobnit (Encykl. „Divini illius Magistri“, 21. 12. 1930). Vždyť ona tvrzení mají krásný vzor v poslání mateřství božského a ve Svaté Rodině nazaretské. Předkládáme tento příklad všem k následování: „Otcové rodin, dí Náš Předchůdce blahé paměti Lev XIII, mají skvělý příklad v bdělosti a otcovské prozřetelnosti Josefově. Matky mají v přesvaté Panně, Matce Boží, vznešený ideál lásky, čistoty, pokory a dokonalé věrnosti. Děti vidí v Ježíši, který byl poddán svým rodičům, božský vzor poslušnosti, který musí obdivovati, ctíti a napodobovati.“ (Litt. apostol. „Neminem fugit“, 15. I. 1892.)

Ale jest zvláště důležité, aby ony moderní matky, které jsou znechuceny dítkami a svazkem manželským a nerady plní své povinnosti, obrátily své oči k Marii a rozjímaly pozorně o té, která povznesla k tak vysoké důstojnosti velice těžký úkol mateřství. Zastydí se snad tehdy a zardí před Královnou nebes nad neúctou, již zmenšují velikou svátost manželství a zatouží, aby se co nejvíce přiblížily jejím podivuhodným a překrásným ctnostem.

Bude-li Naše slovo ve všem skutečně, vrá-

tí-li se rodina, základ veškeré společnosti lidské, ke správnému pravidlu svatosti, bude možno jistě pomoci a vyléčiti i onu hroznou katastrofální krizi, v níž se zmítáme. Tak „pokoj Boží, který převyšuje všechno pomyslení, ochrání srdce vaše i myšlenky vaše v Kristu Ježíši. (Filip IV, 7.)

Zavedení officia mše božského mateřství.

Nechceme ukončiti tento Okružní list, ctihodní bratří, abychom Vám nesdělili věc, která Vás jistě velice potěší. Přejeme si, aby k tomuto výročí se pojila liturgická vzpomínka, která přispěje i mezi kněžstvem i mezi věřícími k rozvoji úcty ke svrchované Matce Boží. Nařídili jsme proto svaté Kongregaci obřadů, aby vypracovalo officium a mši božského mateřství, která bude sloužena v celé Církvi. Jako záruku odměny věčné a na důkaz své otcovské lásky udělujeme Vám rádi v Pánu každému z Vás, ctihodní bratří, Vašemu kněžstvu i věřícím Apoštolské požehnání.

Dáno v Římě u Svatého Petra 25. prosince, v den Narození Našeho Pána Ježíše Krista, r. 1931, desátém roce Našeho Pontifikátu.

Pius P. P. XI.

Život a dílo biskupa dra Antonína Podlahy.

Některé postavy jsou určeny Prozřetelností, aby zasáhly do vývoje života zvláště důrazně. Bývají to světci, kteří jsou leckdy většinou národa neznámí, pokud žili, ale jejich velikosti a kráse se všichni musí obdivovati, když ze světa odešli. Bývají to umělci, básníci, kteří ozářili zemi paprsky krásy, již zpodobovali svými uměleckými výtvary, svými skladbami, svými obrazy, svými sochami, svými stavbami. Nyní odešel na věčnost jeden věrný syn českého národa, kněz, biskup, který žil životem vpravdě kněžským a který chápal duši těch nesčetných uměleckých velelů, jimiž, díky Církvi římskokatolické, jsou posety naše nivy, obohacena naše města, které mluví z našich chrámů.

Biskup dr. Antonín Podlaha zemřel v neděli 14. února a odešel tak tiše, jako žil. Ani ne v hodině po okamžiku, když byl raněn mrtvicí, vydechl naposledy tento šlechetný kněz, z nejlepších kněží celé naší země, který snad nikomu neublížil a jenž zanechává po sobě dílo, pro které navždy bude kladen mezi nejlepší syny svého národa.

Jeho život byl prostý, nenacházíme v něm žádných velikých zevních otřesů, ale byl nadmíru plodný a bohatý. Dr. Podlaha se narodil v Praze dne 22. ledna 1865, vystudoval na gymnasiu a dal se zapsati na právnickou fakultu. Ale práv nedostudoval, vstoupil do semináře a r. 1888 prvně přistupoval jako novokněz k oltáři, aby přinesl Bohu svoji první obět. Krátký čas kaplanoval na venkově, pak působil jako katecheta na gymnasiu a na reálce v Praze a r. 1891 byl jmenován adjunktem theologické fakulty Karlovy university. Již tehdy obdivovali u něho všichni dvě vlastnosti, bez nichž si nemůžeme představit a vyložiti jeho rozsáhlé dílo, které i svou rozsáhlostí i svou poctivostí a propracovaností připomíná četné a hustě popsané folianty středověkých doktorů a myslitelů vynikajících svatým životem: zbožnost se spojovala u něho s pílí a z jejich jednoty vyrostlo celé jeho dílo a jimi byl určován celý jeho život. Pro onu zbožnost a pílí dávali ho představení za příklad všem bohoslovcům. Dr. Podlaha si nedopřával odpočinku, pracoval celé dny a večery

a nastavoval noci. Jeho tělesný organism tak zeslábl, že často jen s největším vypětím vůle mohl dokončiti mši svatou a jednou ani ta síla vůle nepomohla a mladý kněz se u oltáře zhroutil v mdlobách.

Jako adjunkt suploval na fakultě biblické studium a semitské jazyky a r. 1894 byl promován na doktora bohosloví. Působil pak na několika středních školách, až r. 1901 byl jmenován docentem dějin umění na theologické fakultě a r. 1903 zvolen kanovníkem kapituly svatovítské. Tato hodnost podnítila jen jeho horlivost a umožnila mu vykonati dílo, které obyčejně koná několik lidí. Biskupem byl jmenován r. 1920 a děkanem metropolitní kapituly u sv. Víta r. 1930.

Toť jeho život. Jaké zanechal po sobě dílo? Žil-li prostě, skoro jako by nežil pro tento svět, byly-li všechny jeho činy určovány láskou kněžského srdce, milujícího vše, co jest krásné a pravdivé, nelze se diviti, že jeho dílo jest veliké a že přetrvá celé generace. A nebylo by možné je pochopiti, kdybychom právě neuvážili onoho důvěrného vztahu mezi kněžským povoláním a dílem. Kdybychom nepopatřili do hlubin a do tajů srdce, které celé hořelo pro vznešený ideál kněžský a které právě tím plamenem se tolik rozšiřovalo a dávalo tak živné plody. Bez nadpřirozené lásky není možno si vysvětliti ono dílo.

Dr. Podlaha si odnášel již z domova lásku k uměleckým dílům a studiem ji stále zvětšoval a prohluboval. Církevní oddělení při Národopisné výstavě r. 1895, které sám uspořádal, budilo všeobecnou pozornost, neboť v něm bylo shromážděno opravdu to nejlepší. Znal dokonale jednotlivé předměty, jak o tom svědčily jím vypracované katalogy a dovedl je seskupiti v ladný celek, který mluvil jasně o vývoji křesťanského umění v Čechách. Nikdy se od svých mladých let nepřestal zabývati díly křesťanského umění a proto mohl sepsati řadu „Posvátných míst království Českého“, v nichž se obráží veliké bohatství umělecké tvorby ukryté v našich chrámech a klášterech. Těžko si představíme, kolik hodin musil zasvětit tomuto badání. Dotazoval se archivů a tlumočil jejich tajemství, prostudoval historii krajů a jejich svatyní, popsal jejich umělecká díla a činil tak s přesností a jistotou odborníka úplně znajícího svoji věc. Nebylo mu nic malicherným. Všimneme-li si a pročítáme-li jeho stati věnované v „Časopisu katolického duchovenstva“ o každém čísle soupisu uměleckých památek svatováclavských nebo jiných, jsme přímo ohromeni poctivostí, s jakou studuje každý předmět. Ve své residenci,

ve své pracovně se obklopol uměleckými výtvary všeho druhu a důvěrným stykem s nimi zbystřil svůj pohled. Od svého mládí s nimi hovořil a není divu, že se toho od nich tolik dověděl. Osvědčovala se u něho pravda, že čím hlouběji a vážněji se člověk obírá určitým předmětem, tím mohutnější se stává jeho láska k němu. A ta láska ho udržuje při síle, když by klesl.

Jeho „Posvátná místa království Českého“ jsou hlasem. jímž hovoří minulost nasycená a živená vírou ku přítomnosti, odvrhující víru. Jsou apologií cennější než celé svazky knih apologetických. Jsou důstojným svědectvím šíře a hloubky inteligence dra Podlahy a jsou zároveň obhajobou katolicismu, který i u nás jako jinde byl velice tvořivý a plodný.

Není možno nezmíniti se o jiných dvou dokladech činnosti zesnulého učenice na tomto poli. Myslím uspořádání svatováclavské výstavy v miléniovém roce 1929 a dokončení nejkrásnější naší svatyně, svatovítského dómu, jehož „strážcem“ bývá dr. Podlaha výstižně nazýván. Žil v těsné blízkosti naší národní svatyně gotické, žil v blízkém sousedství hrobu našich národních mučedníků, svaté Lidmily a svatého Václava, vdechoval ustavičně vůni jejich ctností a jejich krásy a stal se nejnadšenějším jejich pěvcem a heroldem. Celý život jeho a všechny činy jeho byly písní na ně vyzpívanou a překrásným jejím závěrem byla právě svatováclavská výstava. Byla uspořádána ve Vladislavském sále, grandiosním výtvaru gotiky, jenž svou vznešeností se jistě nejlépe hodil, aby přijal předměty víry a krásy. Výstava byla opravdu monumentální a stala se středem miléniových oslav svatováclavských. Přípravy vyžadovaly mimořádného napětí a leckdy se zdálo, že organism dra Podlahy, vyčerpaného ustavičnou celoživotní prací, ho nesnese. Kolik hodin prodlel ve výstavní síni, vědí nejlépe ti, kdož mu pomáhali a z nichž nejoddanější byla Zdeňka Braunerová. Kolik dalo námahy, než bylo z celého státu a i z ciziny sneseno bohatství úcty svatováclavské, jak dlouho bylo třeba studovati jednotlivá díla, jak svědomitě se musilo roztrídovati a hodnotiti, ví jenom zesnulý biskup sám. Žil s dílem, které zvolna rostlo, radoval se z onoho růstu, napomáhal k němu a díky jeho obětavé práci, díky jeho námaze a znalostem byla výstava tak uchvacující. A ndp. biskup dr. Podlaha procházející velebnými prostorami tiše se jen usmíval, pokyvuje pokorně svou hlavou, jako by nejméně byl učinil pro to vedle lásky k národnímu našemu světu.

A dokončení svatovítského dómu: bude držimati věčný sen pod jeho kamennou klenbou on,

který má největší zásluhu o to, že svatyně se objevila po dokončení v celé své zářivé kráse.

V lásce Dra Podlahy ke svatovítskému dómu jest skryta i jeho láska k národu a jeho slavné minulosti. Kněz-vlastenec se rozšiřoval radostí nad tím veledílem svého národa, které zůstává jeho slávou a svědkem jeho kulturní vyspělosti. Tedy bylo v jeho lásce ke svatyni ještě něco vyššího než záliba čistě umělecká, a proto mohl pro ni tolik vykonati. Mohlo by se říci, že znal každý její kvádr, tvořící část té uchvacující krásy, znal předobře její historii, chvíle její bolesti, jejího zpustošení, i dny její radosti a její slávy a předsevzal si, zmařiti to, co spoutávalo její život a znemožňovalo jí ukázati člověku a světu uchvacující ladnost. Splnil, co si předsevzal. Když v roce svatováclavského milenia byl velechrám vysvěcen, když byla stále patrnější jeho krása, Dr. Podlaha se ze všech nejvíce radoval. Dal jí své srdce, které odpočívá nyní pod klenbou chrámu, který mu odplácí všechnu lásku a všechnu vyčerpávající námahu.

Jest ku podivu, kde vzal ndp. biskup tolik času. Prostudoval mnohé naše svatyně a archivy, uspořádal a zkatalogisoval metropolitní archiv, jež popsal ve dvou obsáhlých dílech: *Editiones archivi et bibliothecae s. f. metrop. capituli Pragensis* (r. 1905) a v „Soupisu rukopisů knihovny metropolitní kapituly“ (I. díl r. 1920, II. díl r. 1922). Odvážil se a s úspěchem prováděl „Dějiny a bibliografii české katolické literatury náboženské od r. 1828 až do nynější doby“. Studium a badání v metropolitním archivu i v jiných dalo vznik jeho „Dějinám arcidiecése pražské od konce století XVII. do počátku století XIX.“. Plnil své povinnosti spojené s hodností, jež mu byla udělena jeho úřadem. A tím není ještě vyčerpána jeho činnost.

Jak jsem již několikrát zdůraznil, vynikal dr. Podlaha hlubokou inteligencí. Na jeho stole a v jeho knihovně nebyla jen díla, pojednávající o uměleckých výtvorech, nýbrž díla theologická, filosofická, historická. A poněvadž studiem jejich pronikal k samým kořenům problémů, poněvadž, díky studiu, sílila s jeho poznáním i jeho láska a vědomí všeho toho, čeho potřebuje národ k silnému a zdravému životu, mohl zanechat národu a dlouhá léta mu dávat, inteligenci i prostému lidu, sílu vnitřní, jež tryská z pravdy. Pokora, která ho krásnila, ho přizpůsobovala, že mohl dávat z náplně svého ducha a svého srdce všem společenským třídám, a že zanechal nádherný odkaz jak kněžstvu a inteligenci, tak prostému lidu. Byl v tom ohledu tvůrcem, vydavatelem, organisátorem, a podnikáním, které uváděl v život, nebo řídil, dá-

val i své síly, svůj rozum i peníze. A nezapomněl na ně ani ve své závěti, ustanovuje, že jeho cenné sbírky mají býti prodány a výtěžek rozdělen na práce v katedrále svatovítské, Dědictví svatojanskému a svatoprokopskému a na různé dobročinné účely.

„Vzdělávací knihovna katolická“ byla založena r. 1896 a hned první svazek přinášel Podlahův překlad „Apologie víry křesťanské na základě věd přírodních“ od F. Duilhé de Saint Projeta. Začala vycházeti skutečně včas. Rozmach filosofie a vědy byl v oné době ohromný a věta o nesmiřitelnosti vědy s vírou byla nesčetněkrát opakována. Odklon od náboženství byl i u nás veliký. A tu bylo třeba děl, která by přinášela odpovědi naléhavým otázkám moderního člověka, bojovala proti jeho skepsi a ukazovala na vznešenost nauky a filosofie křesťanské. Ve Francii, Německu, Itálii se objevovala hluboká díla katolických myslitelů a vědců, „Vzdělávací knihovna katolická“ je přenášela k nám. Vyšly v ní knihy apologetické, exegetické, filosofické, theologické, vychovatelské atd. atd. od autorů cizích i domácích. Některé z nich dr. Podlaha překládal, jiné doplňoval. Sám sepsal pro knihovnu dílo „Bedřich Nietzsche a jeho filosofie“. Po válce bylo ve vydávání pokračováno, takže dodnes vyšlo na 80 svazků. Všimneme-li si jmen autorů a výběru jejich knih v Knihovně uveřejněných, vidíme hned, že dr. Podlaha byl znamenitým organisátorem, že jeho volba projevuje nevšední znalost současné literatury různých odborů, a zároveň přicházel vždy s věcmi, kterých lidé nejvíce potřebovali.

„Bohovědný slovník“ byl vyvolán touž snahou učiniti lidem přístupnými všechny poklady katolické nauky a seznámiti je se všemi složkami katolického tvoření a všemi projevy katolického života. Jen muž takové píle a rozpětí poznání se mohl odvážiti na toto dílo. Volil spolupracovníky a rozděloval hesla. Kolik látky zpracoval sám, nelze vypověděti. Nejednou se mu stalo, že v poslední chvíli musil sám prostudovati určité heslo, aby vydávání nevázlo. Tento slovník jest chloubou katolického snažení u nás a největší zásluhu má o to dr. Podlaha. Srovnáme-li dosud vyšlé svazky s podobnými encyklopediemi cizími, musíme s radostí uznati, že jsou na stejné úrovni a pro naše pracovníky jsou nevyhnutelnou a potřebnou pomůckou, již se i prohlubují i dobře orientují.

„Časopis katolického duchovenstva“, který si též nedovedeme představit bez dra Podlahy, přináší ještě v prvním dvojčísle nového ročníku jeho studie z bibliografie a ikonografie svatová-

lavské. Shromáždil v něm nejvýznačnější pracovníky, všiml si v něm všech otázek a literatury současného katolického života a tak se stal „Časopis“ užitečnou četbou netoliko kněžím, nýbrž i laikům. Na tomto časopisu, jehož významu naše kněžstvo nechápe, ovšem ke své škodě, dru Podlahovi velice záleželo. Jím byla nejedna sporná otázka historická nebo theologická řešena a rozřešena, nejedna námitka vyvrácena. Za vedení dra Podlahy dosáhl „Časopis katolického duchovenstva“ vysoké úrovně, které zasluhuje jeho tradice.

Ndp. biskup nezapomínal ani na lid. Bylo zde „Dědictví svatojanské“, i ujal se ho. Nešetřil na ně peněz, vždyť ty knihy, které v něm vycházejí, jsou téměř zadarmo. Kněžské srdce jeho s bolestí cítilo, jak mnohé neštěstí lidské a utrpení jest zaviněno četbou špatných knih. V té četbě tkví hlavní příčina rostoucího rozvratu našeho venkova, pozvolné odnáboženšťování našeho lidu, jemuž v patách kráčí úpadek mravní. Proti špatné knize je třeba rozšířit knihu dobrou, a on jich rozšířil mnoho. A nezapomněl na hlavní: na slovo Boží. Navždy zůstane spojeno se jménem dra Antonína Podlahy vydání českého překladu Starého i Nového zákona, jež pořídili dva universitní profesori, dr. Hejčl a dr. Sýkora. Ani těžké poměry za světové války nepřerušily vycházení bible. A když veliké vydání s podrobnými exegetickými poznámkami bylo rozebráno, odhodlal se k novému činu, hodného jeho apoštolského ducha: začal vydávati v „Dědictví svatojanském“ lidové vydání Písma svatého.

Posledním jeho činem, důstojně se řadícím ke všem předcházejícím, bylo vydání misálu. Liturgické hnutí, obroda liturgie připravuje obrodu náboženskou a dr. Podlaha, umožniv svou podporou vydání misálu v dokonalém tlumočení benediktina P. M. Schallera, se zasloužil velice o příští obrodu náboženskou, která, doufejme, s pomocí milosti Boží povznese i náš národ k výšinám.

Všechny řádky, které by chtěly vypsati činnost zesnulého ndp. biskupa, jsou jen slabým pokusem. Vždyť se často při obcování s ním vtíralo na rty slovo: To jest světec. Z hlubokosti jeho duše, cele oddané službě Boží, z propastí srdce, zaníceného láskou k Bohu, rostlo celé to dílo, jemuž musí vzdáti poctu i nejúhlavnější nepřítel katolického kněžství. Jeden muž vykonal toho tolik pro víru a pro národ, že jen vroucí modlitbou splatíme mu nepatrnou část svého ohromného dluhu.

J. Krlín.

co život dal

Gertrud v. le Fort:

Umučení Páně.

Hlas Tvůj dí k mé duši:

Před mým zlatým rouchem bázně neměj,
neboj se též záře mojich svěc,
To jen závoje jsou mojí lásky, jež jak něžné
ruce tajemství mé chrání!

Odhrrnu je před tvým bolem, duše, abys pochopila,

jak jsem s tebou blízce spřízněno:
zdaleiž nemá matka rysů svého děcka?
Ve mně najdeš vrchol všech svých bolestí!
Zrozeno jsem z utrpení, v svatých pěti ranách
můj květ rudě zaplál,

Vzrůst můj živil hanby strom a sílu dalo
trpké víno slz —

Jako bílá růže vzkvétám z kalichu,
jenž krví přetéká!

Žití jsem, jež z utrpení roste, síla jsem, jež z utrpení

kypí, vznešenost jsem z utrpení vzešla:
Blíž pojď k duši mé, kde domov nalezneš!

(Z knihy „Chvalozpěvy na církev“ přel. J. Brechensbauer.)

Obrázek od Pavly Kytlicové.

Paní Pavla Kytlicová zemřela, Neznal jsem ji, nikdy jsem ji neviděl, ale cítil jsem jejího ducha, který vystupuje z jejího díla. Duši těžce zkoušenou, zármutky a žaly prošlou, duši křesťanskou, odevzdanou, trpící, bojující a milující. Tak mi utkvěla v paměti a tak mi v paměti zůstane a všechno neznámé své duchovní přátelství jsem toho dne, když jsem četl o její smrti, vložil do Otčenáše za tu její duši, do prostého křesťanského přání: Odpočívej v pokoji!

A dnes mi poslal P. Jakub Deml obrázek Panny Marie Tasovské. Stará malba na dřevě ze XVII. století provedená dokonalou reprodukcí technikou. Vydala Pavla Kytlicová v Tasově. Hle, obrázek od Pavly Kytlicové.

Vzpomněl jsem si, jak přicházeli naši z Hostýna a jak jsme, děti, stály kolem upocených poutníků, žízniých, radostných, blažených vykonanou poutí a ptaly se: A obrázek jste nám přinesli? Ovšem že přinesli. Obrázek Panny Marie. Obrázek z pouti.

Paní Pavla Kytlicová vydávajíc tento obrázek Panny Marie Tasovské, snad ani netušila, že to bude její obrázek z pouti. Obrázek z daleké pouti, z pouti do nebe. Jak jinak? Vždyť je to obrázek Panny Marie od Panenky Marie. Poutničkové z Hostýna a z jiných posvátných míst naší vlasti přinášeli a přinášejí jako pozdrav obrázky, obrázky Panny Marie nejčastěji. Nejen jako důkazy, že pout vykonali, ale zrovna jako pozdrav z posvátných míst.

Pozdrav od Pavly Kytlicové z poslední pouti, ale tento pozdrav — mariánský obrázek — dává radostnou záruku, že i Pavla Kytlicová putovala šťastně, radostně, došla svého cíle.

Zachováme jako vzpomínku veliké pouti veliké ženy a veliké umělkyně, které z celého srdce želáme, aby, protože si toho plně zasloužily, se na ni splnilo: Odpočivej v pokoji! A posíláme jí do lepší vlasti upřímné Pán Bůh zaplať!
František Hanzelka.

Baisse panenství.

Dopis panu dru Otto Rádlovi a redakci „Přítomnosti“ v Praze.

Vážení, otiskli jste v sedmém čísle svého listu článek „Ona“. Článek pozoru i odpovědi hodný; a adresuji-li ji nejen Vám, pane doktore, nýbrž i redakci „Přítomnosti“, činím tak

a) v předpokladu, že se redakce shoduje s Vašimi názory a staví se za ně (doufám totiž, že Váš článek otiskla z tohoto důvodu a ne snad proto, že jste módní autor, jehož *jméno* je účelem a ne obsah);

b) protože vím, že tak mnoho mladých lidí čte „Přítomnost“; a to je hlavní popud k odpovědi.

Z Vašeho článku mě zvláště zaujala kapitola, nadepsaná „Panenství pozbylo kursu“; a tak jsem si maně vzpomněl na onu satirickou rozmluvu ve Voskovec & Werichově „Golemu“, když Břeněk poučuje Siracla, že je nutno „řici určité věci upřímně a bez falešného studu“, abychom tak „nabyli práva k vedení oplzlých řečí“. Je tu určité analogon: vypadá to, jako byste Vy „bez falešného studu“ uvědomoval mládence a panny, kterým ještě poslední zbytek staromódního „pokrytectví“ bránil ve volné lásce, o výsadách své „modernosti“ a dodával jim k přemýšlení materiál, který až zdolají, je mravně uschopní, aby se spolu „bez falešného studu“ šli vyspat do hotelu.

Neboť Vy jste, pane doktore Rádle, napsal, a ty, milá redakci „Přítomnosti“, jsi otiskla tuto perlu:

„...s odvahou se počalo nahlas říkati, že stejně jako on (muž) má i žena plné právo na pohlavní styk i před svatbou, že zdrželivost není nejkrásnější a nejvzácnější ozdobou ženy; že mladé dívky nemají vyrůstat v rajské nevědomosti a že sexuální zkušenost před manželstvím bývá spoležití dvou lidí spíše na prospěch než ke škodě... že mají (roz.: dívky) býti bezpečně poučeny o technice prostředků antikoncepčních, které už nejsou vynálezem ďáblovým, prostředkem ke hříchu... Tak se muži ocitli před faktem, že panenská zdrželivost přestala býti z hodnot lidského života...“

To všechno jste konstatoval s uspokojením, pane doktore Rádle. Jako samozřejmost. Jako kdyby se dnes už nemusily stydět dívky, které pannami nejsou, nýbrž naopak ty, jež z jakýchsi nepochopitelných důvodů zůstaly „virgines intactae“; jako kdyby kurs panenství byl skutečně tak nízký.

Pane doktore, jste-li tak pevně přesvědčen, že je tomu tak, jak píšete, prosím, pojdte, uděláme pokus: svoláme veřejnou diskusi na thema „Panenství a naše doba“ a zeptáme se tam dívek (a dám Vám „napřed“ tím, že svolím, abyste na onu diskusi pozval jenom dívky ze své nepředpojaté společnosti), zeptáme se jich: „Slečny, jste ještě panny? Které nikoliv, račte zdvihnout ruku!“ Myslíte, že jediná ta ruka půjde nahoru? Já o tom těžce pochybuji, i když to budou moderní dívky z Vašich kruhů.

Neboť, pane doktore, panenství, to je přeci něco jiného než předsudek; a jeho ztráta je něco jiného než na př. ztráta ruky, nohy nebo oka; panenství není jen fyziologický stav, je to vnitřní hodnota; a jeho ztrátě, na rozdíl od předešlých, pravidelně předchází určitá mravní příprava, jež teprve učiní člověka na tolik ochabším, aby mu tato ztráta a její vědomí bylo méně závažné, než ony chvílky rozkoše, jež vyžadují oběti neposkvrněnosti. Pavel Radkovský jednou v nebožtíku Gentlemanu velmi vtipně rozdělil ne-panny na dvě odrůdy: Marketky a děvky. A, pane doktore, Marketek je na světě čím dál tím méně. Nejsme už tak romantičtí jako v době velikého Goetha. Ale pravíte-li Vy, že panenství přes to přestává být uctívanou hodnotou, tudíž že ho je stále méně, pak zbývá jen jedna odpověď. Máte ji hořeji napsánu v onom Radkovského rozdělení.

Velmi správně jste nadepsal onu kapitolu ve svém článku „Panenství pozbylo kursu“. Neboť dnes je mnoho hodnot podceněno. Kursy jsou přepjatě stlačeny, nikoliv přirozenými poklesy, nýbrž umělým stlačováním. Ale věřte, to je přechodné. Ono to půjde zas nahoru. Snad jste už

slyšel, že je zapotřebí jen více reálnosti a důvěry, a kursy se znamenitě zotaví. A i to panenství, jež u jednoho pokolení — a co to povídám, pokolení, u několika jednotlivců — v chaosu padlo za oběť kontremíně, prožije opět vzestup, bude opět v dobrých posicích à la hausse. Vyčkati, toť celá moudrost.

Pane doktore, vždyť musíme být odpovědnější. Nejde jen o nás. Nás vem čert, ale jde tu o ty, co ještě přijdou, a ti nesmějí být ošizeni o to nejsvětější, co si lidé mohou přinést na svět: o víru v mravnost a mravní hodnoty.

Zdraví Vás

Maham.

Otázka sebevrahů: Proč žít?

Sebevraždy vojáků v kasárnách jsou častější, než bývaly jindy. Každý takový mladý sebevrah je dítětem rozvratu vlastní duše a ta obrovskou většinou plodem rozvratu jeho vlastní rodiny, z níž vyšel.

To jsme u kořene příčin a viny moderní společnosti, která rozbila vyšší posvěcení svazku muže a ženy, učinila je chvilkovým hotelem zálib obou, ale odstranila z tohoto zřízení základní povinnost: překonat své vlastní sobectví a odevzdat se dětem a jejich výchově. Nebývá zvykem, že k témuž poznání dospěje i socialista. Proto nikoli nezajímavý je popis duševního stavu dnešní mládeže, která při první prohře uteče ze života, jak jej přinesl Večerník Práva lidu 19. t. m. Stojí za přečtení líčení prostředí, z něhož rostou tyto mladé otrávené lidské květy:

„Kasárna jsou zalidněna hochy dvaceti až dvaadvacetiletými. Byli tedy při vypuknutí světové války v roce 1914 v nejútlejším dětství. V průměru tří — čtyřletí. Jejich otcové odešli na frontu. Po léta slyšeli mluvit o smrti. Slyšeli během jednoho roku o smrti častěji, než jejich otcové za celá desetiletí. Viděli své táty, zmrzačené, osleplé, přiotrávené plyny. Slyšeli kdekoho spílat válce, k níž nikdo neměl kladného poměru, protože našim lidem to byla válka pro cizí zájmy. Prožívali v záhybech máminy sukně den co den strach ze zítřka: bude-li co jíst, bude-li co obléknout... Kolem nich ve všech domácnostech vládly ženy. Ovládly pomalu všechn život, staly se jim jedinou autoritou. Život chlapců mámou počínal a mámou končil... Žili stále jaksi v přítmí, nepoznali čisté dětské radosti.

Předčasně dospívali — aby v novém, poválečném světě bezohledně poznali dravost gryndérského sobectví a třídního boje na nůž. Viděli tvrdost sprosté dřiny u bezduchého běžícího pás-

ma v továrně a nesmyslnost přepychu dvanáctiválcového Chryslera pro nenasytný břich padesátinásobného správního rady. Kino je učilo šilenství, horečnatosti zážitků: každých deset metrů filmu jiná scéna — celý film dva tisíce metrů. Vyrůstali v jinochy denervované, slabé, roztržštěné. A když dorůstali k práci, řekl jim svět: „Není práce, je krise.“ A nechť se vrtli kam chtěli, všude narazili na konkurenci žen. V továrně, v obchodě, v kancelářích, ve škole. Souběžně s nimi rostla nová žena. Dcera těch žen, jež jediné vyšly z války vítězem. Těch žen, které zženštily své syny, instinktivně tak činny, aby jim vnutily odpor k válece. A zmužštily svoje doery, aby se uměly rvát se životem lépe, než uměly samy, když na jejich bedra dolehla bída války.

Tyto nové ženy učily chlapce lásce. Zmužatělé děvy učily zženštilé hochy. Dívčí romantismus se přeléval do jinošských žil. Citové ohroublejší děvčata se vyžívala „kamarádsky“ v náručí rozjhlé chlapecké sentimentality, zpívající o lunných nocích nad Yukonem a drnkající se slzami v očích na hawaiskou loutnu k písni o sladkém objetí v mechu krčského pralesa. Nějak se těm hochům nechce dařit stát se muži. I když se utíkají k pověstnému námořnickému loku rumu, při třetím hltu je dává melodie: „Ach, mámo, mámo, mamičko!“ Neboť ona je jediné útočiště, jediná ochrana před tvrdostí života a jeho nástrahami.

A tohle mužské pokolení bylo odvedeno na vojnu. Do jeho duše od nejútlejšího dětství skapával jen a jen rmut nejistoty, nestálosti, obav ze zítřka, vratkosti poměrů a citové rozbředlosti. Této duši do dnešního dne nikdo neuměl dát pevné opory, jasného průhledu do budoucnosti. Vše kolem ní i v ní je sypké, bez solidních základů. Nemá žádné ustálené víry, ba ani odvahy k víře v někoho nebo v něco. A je proto málo sobecká, soustředěná na malichernostech, nesebevědomá.

Vejde do kasáren, kde není žen. Přijde do nevlídných budov za ponurých podzimních dnů. Požadují se od ní vědomá podřízenost a úkony, jimž z devadesáti procent nebyla zvyklá. Vše kolem je strašně cizí, studené a odporné. Odporné proto, že není zde nikoho, kdo by chtěl této duši porozumět. Prvními instruktory mladých vojáků nejsou už lidé, kteří by něco znali o válce z vlastní zkušenosti. Není zde kamarádství vojáků z války, podmíněné stejnou zákopovou vší pro pána i pro kmána. Je zde mírové rozvrstvení na šarže a „lemouny“ (rekruty). Šarže „dělá službu“ a chce, aby se dělala i podřízenými, a čerta se stará o jejich duševní

stav. A v mnohých případech ani na to nestačí.

Vojákovi se ukrádá smutek do duše. Měl-li kdy jakýs takýs kladný poměr k životu, rychle jej ztrácí. Stačí první nepříznivá zpráva z domova, aby ho uvrhla do těžkého duševního konfliktu. Šedesát procent vojáckých sebevražd má za příčinu zhrzenou lásku. Skorem celý zbytek procent tvoří pak rozvrácené rodinné poměry. Uštvaný hoch prostě nemůže a nechce déle vydržet. I oprátka může být milosrdnou vykupitelkou.

Mluvte si o duševní či mravní úchylnosti, mluvte si o duševní méněcennosti — najdete si pro to ta nejučenější latinská jména: nebude tím nikomu pomoheno. Na ty hochy budete muset jinak. Pomozte jim k životnímu kladu. Jakkoli — ale pomozte jim. Naučte je radosti ze života. Dejte jim nějakou víru, nějakou oporu. Dejte jim víru v lepší život, ukažte jim skutky, že najdou práci a budou slušně žít. Nesvolávejte k tomu žádné komise. Ale dělejte to, dělejte! Nedívejte se tak udiveně, jak se vám vraždí jeden chlapec za druhým. Cítíte přece, jak je jich škoda, hrozně škoda. Všichni jste tím stejně vinni, všichni, protože jste zapomněli, v čem a jak ti hoši rostli. A pospěšte si! Neboť nedáte-li vy tento svět lépe do pořádku, než dosud je, nemůžete toho očekávat od pokolení, které má otrávenou duši.“

Dejte jim víru v život — tak končí analýsa mladého socialisty. Víru v život, sílu nésti jeho tíhu a výklad, proč jej nemá zahodit, když mu nepřinesl, čeho čekal. Dejte nám víru, cíl, řekněte, proč žít!

Na tento výkřik sebevrahů nemá generace, která řekla: není Boha, žádné odpovědi.

Soumrak individuálního kapitalismu.

J. A. Hobson uveřejnil v *Manchester Guardianu* (14. I.) článek „Can Capitalism Survive?“ jako čtvrtý a poslední své serie „Světová krize“. Jak napovídá titul, pojednává autor ve svém článku o možnosti udržení se či neudržení kapitalismu a prohlašuje hned na počátku, že kapitalismus individuální se blíží k zřejmému úpadku. „Je příliš oslaben a příliš rozplýván“, praví autor, „než aby se mohl udržet. Po stránce technické a organizační, trhové a finanční je již přežilý a je nahrazován kapitalismem novým, jehož tóninou je racionalisace a kombinace. Všechna odvětví průmyslu nastoupila již tuto cestu, místa soukromých, individuálních pod-

nikatelů zaujímají kartely a společnosti. Vyžaduje toho především ekonomické rozdělení práce a specialisace výroby, a za druhé regulování výrobní kvantit, nutné pro udržování určité výše cen.

Nový kapitalismus bude mít úspěch pouze tehdy, dovede-li krotit a omezit sílu produktivnosti, kterou založí, což zní ovšem hodně paradoxně. Taková situace vyplývá jednoduše z toho, že hospodářský systém — nynější i dřívější — nehledí k zásobám spotřeby. Bylo dosud prostě předpokládáno, že konsument odebere vše, co bylo vyrobeno. Tak na to dosud hleděl svět obchodní i věda hospodářská. Vzrůstající produktivnost moderního průmyslu ovšem vypěstovala v lidech jak do značné míry umění, tak zboží insarovati a prodávati, nebylo však dbáno nutnosti „racionalisovati“ spotřebu tak, aby zůstávala v úplné harmonii s výrobou, co do množství i jakosti. Bude nutno brát ohled na to, aby konsument dostal vždy to zboží, jež právě potřebuje a kolik ho potřebuje, a uchrániti ho před nebezpečím, aby standardisování průmyslu nemělo vlivu na standardisování jeho životní míry a jeho potřeb.

Hledíme-li takto na moderní kapitalismus, jeví se nám jako mocné monstrum, dychtivě hledající nová pole činnosti, stále však padající zpět pro nedostatek volné cesty, na které by se jeho síla uplatnila. A je nutno uvažovati, prorazí-li za těchto okolností nový systém, nebo zaujme-li jeho místo něco jiného, co bude moci ovládnouti průmysl jako určitý celek.

Americké metody zklamaly. Amerika myslila, že zavedením vysokých cen i mezd má zajištěn odběr stále vzrůstající výroby standardního zboží, jako automobilů, radio-přijímačů, elektrických výrobků a podobných věcí. V roce 1929 se však ukázalo, že je takového zboží více, než mohou spotřebovat konsumenty, protože jejich kupní síla zatím značně poklesla a ceny byly stále vysoké. Nebylo tedy možno investovati do určitých odvětví průmyslu nový kapitál, novými úsporami bylo hazardováno v akcích a podílech, a výsledky toho jsou známy.

Snad by bylo možno najít nová odbytiště zboží v Asii a v Africe, v zemích, jež jsou teprve ve stadiu vývoje. Bylo by však nutno riskovati kapitál a úvěry. Také moudřejší politika vůči Rusku, Číně a Indii by mohla znamenati značnou pomoc z nynější tísně, zvláště kdyby bylo do standardní měny přijato stříbro, jehož je ve východní Asii nadbytek. To by dodalo tamějšímu obyvatelstvu možnosti i chuti kupovati zboží ze západu. Avšak pro moderní kapitalismus, rozptýlený v mnohých zemích, je dosti ne-

snadno obsáhnouti takovou expansi trhů. To mohla dělati Anglie ještě v minulém století, kdy značný kus světa přijímal její výrobky, stroje, věci pro vybudování drah a pod.

Jedině správnou cestou pro moderní výrobu bude vymeziti kapitalismu určitou dráhu a uskutečniti pokud možno stejné rozdělení jmění a příjmů, čehož možno dosíci přiměřeným zvýšením mezd, rozšířením veřejné služby a účastí zaměstnanců na zisku. Takové rozdělení by vedlo ke značnému pokroku ve výrobě, neboť pracující třídy celého světa by měly potom větší požadavky: bylo by jim třeba mnohých věcí, jichž si nyní dopřát nemohou.

V povšechném vývoji by ovšem došlo k takové dokonalosti strojů, že by na výkonnost lidských sil bylo činěno stále méně nároků. To by však nemusilo vést k nezaměstnanosti. V rozmachu všeobecného blahobytu by se vyvíjel vkus lidí, a nastala by poptávka po mnohých věcech, jež nelze vyrobiti strojem. Tak by vzrůstající produktivnost kapitálu mohla vésti ke vzniku i vývoji nových zajímavých odvětví výroby.

Správné rozdělení států i práce by dalo lidstvu více volného času i příležitosti k lepšímu životu. A není pochyby, že je v naší moci dáti tuto možnost lepšího života všem, jen když dojdeme ke správnému pochopení lepšího hospodářského systému. Některým čtenářům se to bude ovšem zdáti fantastickou utopií. Je jistě k dosažení oněch cílů nutno roztržiti zastaralé hospodářské názory a míti dosti odvahy k nápravám místo oddávání se nečinné ztrnulosti nebo tápání po cestách, jež tak i onak vedou k úpadku.

Uprostřed hospodářské krise je tato perspektiva bezmála ilusí, avšak všimneme si, že v těchto výhledech v budoucnost a v názorech na novou úpravu společenského řádu hospodářského nic neodporuje křesťanským názorům, tlumočeným v papežských encyklikách. Je to důležité pro poznání, jak církev katolická vstupuje ve vývoj světový jako významnější součinitel než v stoletích posledních.

svaz katol. novinářů

Korespondence „Vox“

K veliké řadě polooficiálních a soukromých korespondencí, dodávajících zprávy novinám (hospodářské, politické, kulturní, soudní, denní), přistoupila prvním číslem ze 4. ledna korespondence Svazu katolických novinářů „Vox“ Potřebu její není třeba valně odůvodňovat a vy-

světlovat. Dodává zprávy pro katolické noviny, hlavně týdeníky, z celého katolického světa a je vědomě vřazena v tiskovou akci katolickou. Jestliže komu, mimo oficiální kruhy církevní, patřila iniciativa k vydání této korespondence, byl to zřejmě Svaz katolických novinářů, jenž prokázal, že chápe potřebu doby. Bohužel, jako všechny podniky, zůstává omezen na prostředky organizace, k této službě se odhodlavší, a vychází zatím týdně. Svého času učinila o něco podobného pokus Svatováclavská liga, nyní uskutečněna vlastně týmiž skoro osobami a zcela vhodnou formou. Přáli bychom si, aby zájem oficiálních kruhů nekončil tím, že fakt tento bude vzat na vědomí.

Sjezd polských novinářů a spisovatelů ve Varšavě.

Ve dnech 23. a 24. ledna konal se ve Varšavě první sjezd katolických spisovatelů a novinářů, jehož se zúčastnily především vysoké kruhy církevní s kardinálem Kakowskim v čele a řada spisovatelů a novinářů z tábora vládního i opozičního. Objevila se tu znova cena čistě katolické platformy sjezdu v poměrech politicky velmi napjatých. Na sjezdu zastupovali jako hosté české katolické novináře šéfred. „Našince“ P. Zamykal, vedoucí redaktor „Pražského večerníku“ Dr. Formánek a redaktor „Nového věku“ J. Nepraš.

Sjezd nebyl shromážděním novinářů v technickém smyslu a nevšímal si také odborných otázek tiskových, nýbrž byl jakýmsi sněmem katolických publicistů, spisovatelů a novinářů, jenž měl úkol usměrniti veřejnou tiskovou činnost všech jednotným vědomím a úkolem. Zapadal tak v rámec katolické akce, dav současně podnět k užší organizační jednotě, kterou má uskutečniti výbor na sjezdu zvolený. Smysl celého zasedání a akce vyjádřil sjezd v této závěrečné proklamaci:

„Katoličtí spisovatelé, shromáždění z celé Polsky na sjezdu, který je druhým sjezdem ve Varšavě — a prvním v hlavním městě země, vyvoleném milostí Prozřetelnosti — vědomi hluboko zasahující úlohy, kterou hrála římskokatolická církev při tvoření národa a říše polské, vědomí dále mocného náboženského obrození, jež se jeví zvláště po světové válce v jednotlivých intelektuálních elitách světových, vědomi rovněž velikých a hrozivých nebezpečí, kterými ohrožuje lidstvo popírání Boha a mravních zákonů víry — vstupují do „Jednoty polských katolických spisovatelů“ se sídlem ve Varšavě, uznávající potřebu:

a) aby jim bylo umožněno v ohledu mrav-

ním utvořením větší solidárnosti, než byla až posud a aby jejich duchovní tvářnost byla tak přesně vyznačena, aby odpovídala úplně požadavkům a heslům katolicismu;

b) aby jim dále bylo umožněna v ohledu hmotném neodvislost od činitelů, kteří nemají s katolicismem ničeho společného;

c) aby pro větší dělnost byli zorganizováni dohromady s příbuznými činiteli v celém katolickém světě...

Všepolský sjezd katolických spisovatelů, první v obrozené Polsce, navazuje na slavné tradice polského písemnictví zašlých věků, oživených myšlenkou náboženskou a národní.

Církev jest pokladnicí, ze které národ čerpal svůj duchovní život. Ve všech dobách, ve chvílích velikých činů a slávy, rovněž uprostřed pohrom a obav, kdykoliv národ pocítoval potřebu osvětlení a posílení svého ducha — obracel se k Bohu.

Sjezd polských katolických spisovatelů při svých poradách v době mocného rozmachu duševní zdivočlosti a boření zásad latinsko-západní civilisace, základů to pravého hodnocení lidské důstojnosti, rozhodl se pracovati v tom duchu, aby v životě jednotlivců i celé společnosti panovalo učení Ježíše Krista: učení lásky, spravedlnosti a nerušeného míru.

Přítomné časy jsou nabity událostmi, svět prožívá dnes bouři hospodářskou i duchovou. Zvláště proti rodině, na níž spočívá bytí veškeré společnosti, obracejí se hrozné útoky. Jest ohrožena osobní svoboda a svoboda svědomí v hranicích, jež vytyčilo právo nejvyšší moudrého Boha.

Katolickému písemnictví ukládají tyto doby velikou povinnost ostražitosti a obrany ducha

křesťanské civilisace proti znásilnění a zničení. Za těchto okolností polské katolické písemnictví, řídící se encyklikami apoštolské Stolicе, musí splniti své poslání, bránit pořádek a svobodu rytířským šetřením božských i lidských práv. Žádné postrauní ohledy je nesmí vázati. Musí si zůstati věrno — věrno své odvěké vůdčí myšlence.“ (Vox.)

škola ofensorů

(Z novoročního rozkazu.)

Uplynulý rok věnovali jsme se výhradně administrativnímu výcviku vůdců. Víme dobře, že jen tehdy lze myšlenku spolehlivě rozšiřovati, máme-li dostatek dobře vycvičených instruktorů, abychom všechny nově získané podchytili a nenechali je zklamané odcházet. Co by byly platné legie, jež by nemohly býti vedeny, zaměstnávány, když by se opět rozešly a nikdo by jich již nezískal. Proto největší péči jsme věnovali výchově 75 instruktorů, jakož i nově zřízené instituci 21 zpravodajů.

Ke dni 31. XII. 1931 jest stav Sborů tento: Divise I. 9, II. 13, III. 47, IV. 16, V. 15, VI. 27, VII. 16, VIII. 24, IX. 17, X. 3, XI. 32, t. j. celkem 219 Sborů v různém stadiu českateleského výcviku. Ve srovnání s r. 1930, kdy bylo činných Sborů 183, jeví se vzrůst o 36 Sborů. Z těchto Sborů jest 82 Sborů zvláště výkonných. V oblasti III. Legie přibyla 1 Divise, označená číslem XI. Ve Sborech pracuje celkem 400 Ofensorů, z nichž jest 11 náčelníků, 62 instruktorů a 23 zpravodajů. Z čekatelů a přípravníků zvláště intensivně pracuje 183 Ofensorů.

f e u i l l e t o n

G. Papini:

U Gandhiho.

Ahmedabad, 3. března.

Nechtěl jsem opustiti Indie, aniž jsem poznal nejslavnějšího žijícího Inda a dojel jsem před dvěma dny do Satyagraha-Ashram, sídla to Gandhiho.

Mahatma mě přijal v místnosti skoro prázdné, kde seděl na zemi v zadumání vedle přeslice v nečinnosti. Zdálo se mi, že jest ošklivější a vyschlejší, málo podobný dvojníku z fotografií.

Chcete věděti, — řekl mi mezi jiným, — proč chceme vyhnati Angličany z Indie. Důvod je velmi prostý: Angličané sami mi našeptali tuto myšlenku zcela evropskou. Mé smýšlení se vytvářelo za dlouhého pobytu v Londýně. Pozoroval jsem, že žádný evropský národ by nestrpěl, aby byl spravován a ovládán lidmi jiného národa. Zvláště mezi Angličany jest tento smysl pro důstojnost a národní autonomii velmi vyvinut. Nechci tudíž Angličanů ve své domovině prostě proto, že jsem příliš podoben Angličanům. Staří Indové se málo starali o to, co se děje na pevnině a ještě méně o politiku. Jsouce

pohřížení v kontemplacích o Atmanu, o Brahmanu, o absolutnu, toužili jedině po splynutí s jedinou duší vesmíru. Pro ně obyčejný, vezdejší život byl tkanivem ilusí a důležitě bylo, aby se ho rychle zbavili — nejprve extasí a potom smrtí. Kultura anglická a v zásadě západní — kterou k nám importovala jejich dobováčnost — pozměnila naše pojmání života. Pravím naše, to jest vzdělců, neboť masa zůstala po celá století netečnou k evropskému poselství o politické svobodě. První, kdo byl úplně proniknut západnickými ideami, jsem já — a stal jsem se tak vůdcem Indů, protože jsem méně Indem než každý jiný můj bratr.

Čtete-li mé knihy a sledujete-li mou propagandu, jasně shledáte, že čtyři pětiny mé kultury a mého duchovního a politického vzdělání jsou původu evropského. Tolstoj a Ruskin jsou mými učiteli. Křesťanství inspirovalo mou teorii o pasivním odporu více než Jainismus. Přeložil jsem Platona, obdivuji Mazziniho, přemýšlel jsem o Baconovi, o Carlylovi, o Böhmovi, použil jsem myšlenek Emersonových a Carpenterových. Mé myšlenky o nutnosti neposlušnosti zákonů jsou od Thoreaua, moudrého samotáře Concordova; a moje kampaň proti strojům jest jen napodobením oné, kterou stoupců Neda Luda prováděli v Anglii v letech 1811 až 1818. A konečně poesii přeslice jsem objevil, když jsem četl epizodu o Markéice v Goethově Faustu. Jak pozorujete, mé teorie ničím nejsou závislé na Indii, ale vším na Evropě a hlavně na anglických spisovatelích. Pomyslete si, že jen v Londýně v r. 1890 jsem studoval Bhagavad Gítu, a to na popud Angličana Mrs. Besanta! A bojuji-li dnes za sjednocení Indů, mohamedánů, parsů a křesťanů, sleduji tím jen princip náboženského sjednocení, které hlásá teosofie, myšlenka to výlučně evropského původu. A jest snad zbytečno podotýkati, že mé odsouzení kastovníctví jest pouhou aplikací principů o rovnosti francouzské revoluce.

Dějiny Evropy v XIX. století měly na mě rozhodný vliv. Boje Řeků, Italů, Poláků, Maďarů, jižních Slovanů za osvobození z cizích panství mi otevřely oči. Mazzini stal se mým prorokem. Teorie irské Home Rule jest vzorem hnutí, které jsem nazval u nás Hind Swarai. Tím vnesl jsem do Indie princip absolutně cizí indickému smýšlení. Indové, lidé metafysičtí a odevzdání osudu, považovali politiku vždy za podřadnou činnost: mysleli si, — je-li moc nezbytná a jsou-li lidé, kteří ji chtějí vykonávati, — ať ji tedy vykonávají; aspoň je tak pro nás o starost méně. Ind žije zcela duchovně v myš-

lenkách na věčnost. Co na tom záleží, vládnou-li zde rájové indiští nebo císaři cizí? Proto jsme po celá století snášeli vládu mongolskou a mohamedánskou. Pak přišli Francouzi, Holanďané, Portugalci, Angličané; vystavěli dvory na pobřeží, vnikali do vnitrozemí a nechali jsme je. Za naši nynější touhu vyhnati Evropany jsou odpovědní tedy Evropané — pouze Evropané. Jejich názory nás změnily, totiž odindičtily a v té chvíli, kdy jsme se stali žáky svých pánů, zrodila se v nás vůle nechťti pánů. Názory anglickými jsem nejvíce nasycen já a byl jsem tudíž určen, abych byl vůdcem protianglického tažení. Neběží zde, jak bájí evropští žurnalisté, o zápas mezi Východem a Západem. Naopak: evropské ideje tak pronikly do Indie, že jsme byli nuceni vzbouřiti se proti Evropě. Kdyby Indie byla zůstala čistě indická — tedy pravým Orientem — stále rozjímající a fatalistická, nikdo z nás nebyl by pomyslel na to, aby svrhl anglické jho. Jakmile jsem zradil starého ducha své vlasti, od té chvíle stal jsem se osvoboditelem Indie. Nyní konečně rozšířily se evropské myšlenky mým proselytismem — s výtečnou pomocí anglické kultury hlásané v našich školách — i v širokých vrstvách a není už pomoci. Skutečnému Indu není nesnesitelné býti otrokem; Ind poangliččený chce býti pánem v Indii jako Angličané v Anglii. Největší anglomeni — jako jsem byl koncem roku 1920 já — jsou nevyhnutelně smýšlení protibritského.

A to je celé tajemství toho, čemu se říká „hnutí Gandhiho“, ale které by se mělo vsutku jmenovati hnutím poevropštělých Indů proti odrodilým Evropanům — totiž proti týmž Angličanům, kteří by zemřeli hanbou, kdyby v jejich zemi dostali se k vládě Francouzi nebo Němci, kteří však činí si nárok vládnouti v zemi, která jim nepatří, omlouvajíce to filantropií. Změnili jste naši duši — a my nechceme věděti o vaší přítomnosti! Vzpomínáte si na „Kouzelnického učně“ Goethova? Angličané vzbudili v nás politického démona, který spal v hloubi ducha netečných asketů a nyní nedovedou jej zahnat nazpět. Tím hůře pro ně!

Již před několika minutami vstoupil jeho žák do pokoje a dal tiché znamení mahatmovi. Jakmile dokončil rozmluvu, vstal jsem, abych ho nezdržoval a poděkovav mu za neočekávané informace vrátil jsem se autem do Ahmedabadu.

Fiktivní rozhovor s Gandhim z knihy „Gog“, v níž autor ukazuje rozhovory s významnými osobnostmi současnými, vady a bolesti naší doby a celé západní kultury.

Přeložil J. B.

Bělohávkova vykoná v novém vkusném vydání své krásné poslání. Proto na ni upozorňujeme ty, kdož ji neznají.

Kard. Newman, v českém překladu Prokopa Holého vydává Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustava Francla v Praze. Jsou to: „*Úvahy a přímlyvy o Velkém pátku*“ Kč 2.— a „*Křížová cesta pro Velký pátek*“ Kč 1.50. Doporučujeme tyto dvě perličky duchovní literatury k hojnému rozšiřování. Knížky se hodí zvláště na chrámovou lištu pro jich nízkou cenu.

Obraz *Nanebevstoupení Panny Marie* právě vyšel 12 let po smrti mistra Fr. Urbana (60×45cm, Kč 25.—) nákladem knihkupce R. Prombergera v Olomouci. Jest zcela originální. Myšlenka mistra liší se od starších mistrů zvláštním poetickým kouzlem. Panna Maria v celé postavě v bílém hávu, podporována jsouc anděly s kyticemi lilíí vznáší se nad záhonem lilíí do nebe. Krásné postavy, soulad jemných barev. Obraz nalezne jistě mnoho ctitelů, hlavně mezi vzdělanými, nejen u nás, ale též za hranicemi.

Heřmana Paula „*Vandrák*“ je historie neklidného člověka, který nemá životního cíle, žije den ze dne a probíjí se jako vandrák životem a světem. Je to zajímavé líčení občana, který po válce nachází konečně klid a stává se propagátorem komunismu. Životní pouť vandráka končí v poklidném zaměstnání redaktora. Tendenční zabarvení románu je pochopitelné. Kniha vyšla v komunistickém nakladatelství K. Borecký v Praze.

Rosůlkovi „*Veteráni*“, vydáno v serii Sfinx v Praze. Živelné líčení osudové tragedie lidí zlomených a zničených válkou a účastí na odboji a klidu lidí vyrovnaných v zásadovosti a mravním nazírání na práci člověka ve spo-

lečnosti lidské. Je to drastické odsouzení poválečných poměrů a zjevů u nás a všech ubohostí, jak se u postav doby popřevratové projevovaly. Nebojácně jsou kritizovány ostudné činy některých osvoboditelů. Přiznání těchto výstřelků a rázné jich odsouzení, to je na knize nejlepší. Pro nové lidi, vyrůstající v nových poměrech našeho státu, má kniha cenu v přísné kritice nemorálních činů doby popřevratové jako poučení o době, ve které se rodila samostatnost.

Adolf Zeman: „*Siroťci*.“ Druhá kniha legionářské trilogie Mrtvá baterie. Nákladem Sfinx v Praze. Za hlaholů zvonů a jásotu davů po cestách sypaných kvítím vstupují vítězství osvoboditelé do Irkutska. Jen ještě horská přehraza, bajkalské tunely, které jsou v moci nepřátel, brání spojení západu s východem a osvobození celé Sibiře. Bajkal, hory a tunely Jak nepatrné zdají se tyto překážky opojeným hrdinům proti uchvacující skutečnosti, že slovanské Rusko strhává pouta bolševické tyranie, že ruská demokracie se staví po bok československé armády a že spojenci jdou jim na pomoc! — Leč krátce potom přichází doba těžkého rozhodování. Vrátit se domů, nebo stanout po boku dosud nepřipravené ruské demokracie? Spojenci nepřicházejí — zklamali — a osvoboditelé krvácejí, slábnou, zmocňuje se jich fyzická a mravní únava. Není již hrdých osvoboditelů. Zbyli jen lidé zmučení a zatrpklí. S touhou obrazení zraky k východu. Ale nehledají již spásy na francouzských bojištích, kde boj utíchl. Hledí ku Praze, kde již je uskutečněn jejich dávný sen — osvobozená vlast. — Zeman, vyrovnaný vypravěč, rozvíjí epickou nit anabase, jejíž jednotlivé události jsou pohyblivým filmem heroických činů a nejslavnějších dějinných okamžiků znovuzkříšení našeho národa.

CHVÍLI ODDECHU

příjemně prožijete, budete-li čísti

R. H. BENSONA

nábožen. psychologické romány

Žádných jiných bohů. Stran 402. Cena brož. Kč 25.—, váz. Kč 38.—. **Obyčejný člověk.** Stran 398. Cena brož. Kč 25.—, váz. Kč 38.—. **Zkouška.** Stran 267. Cena brož. Kč 18.—, váz. Kč 31.—. *Romány Bensonovy řadí se mezi jedny z nejlepších, neboť Benson, tvořící trojhvězdi slavných anglických spisovatelů — konvertitů s Chestertonem a Bellocem, jest skutečný mistr náboženského a psychologického románu.*

Těm, kdož volný čas chtějí si zpříjemniti, doporučuje

**Nakladatelství Československé akc.
tiskárny v Praze II., Karlovo n. 5.**

KAŽDÉMU
INTELIGENTU
doporučujeme
prof. J. Fr. HRUŠKY
velkolepé národopis-
né dílo

NÁŠÍ POD ČERCHOVEM

řada chodských
povah a postav,

DÍL I. - IV.

Kč 54.—

K dostání
u všech knihkupců
a

V NAKLADA-
TELSTVÍ ČES-
KOSLOVAN-
SKÉ AKCIOVÉ
TISKÁRNY
V PRAZE II.,
KARLOVO N.
ČÍS. 5.

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hořovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Spořitelni družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablunné n. Orl.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orl.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kysperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Mělník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatice: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Přeštice: Lidová záložna.
Rychnov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Úpice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orl.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i ve společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice četně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují dne 31. prosince 1931 již

130 milionů Kč vkladů.

ŽIVOT

U Dunaje stála, Dunaje se ptala . . .

Závěr sporu o Březinovu katolicitu.
(Dr. F. X. Novák, Antonín Kolek.)

Církevní pohřeb Briandův.

Baisse odpovědnosti.

Goethe a katolická mládež.

Bankovní zákon.

DOPISY: Katolický sjezd. — Změněný vzhled českého
venkova. — Spolek katolických profesorů.

ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá Dr. Josef Doležal. Vychází 1. a 15. každého měsíce. V y d á v á Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

Knihy a časopisy redakci zasláné.

PAPEŽSKÁ POLITIKA. Dr. Alfred Fuchs, známý publicista, vydal v „Politické knihovně“ vydávané nakladatelstvím „Orbis“ (Praha XII.), knihu: „NOVĚJŠÍ PAPEŽSKÁ POLITIKA“, v níž líčí vývoj novodobé papežské politiky od zániku Církevního Státu. Ukazuje, jaký jest katolický názor na politiku, vysvětluje papežské kurie k politickým stranám v jednotlivých státech, líčí Katolickou akci, genesi Lateránských dohod, poměr papežství ke Svazu Národů, vývoj francouzské rozluky, kulturní boj pruský, církev Rakousko-Uhersku a v Československu, přehled života pontifikátů posledních pěti papežů, papežství za války a po ní. Zvláštní kapitola je věnována snahám po sjednocení církví křesťanských, názoru katolickému na sociální otázku a jiným moderním směrnicím kuriální politiky. Mimo to jest velmi podrobně probírána organizace papežské kurie. Kniha jest psána bez vědeckého balastu živým novinářským slohem a jest ilustrována. Kč 40.—.

CO BUDE S EVROPOU? Eduard Herriot vydal knihu „EVROPA BUDOUCNOSTI“, která právě vyšla v českém vydání v nakladatelství „Orbis“ (Praha XII.). Dílo má jedinou tendenci: sloužiti velikému dílu evropského sjednocení, které ztělesňuje ideje evropské demokracie. Myšlenka Panevropy přestala již dávno býti utopií vstoupila do stadia reálných úvah politických a hospodářských. Z obsahu díla uvádíme: Úpadek a velikost Evropy. Předchůdci vzniku myšlenky nové organizace Evropy. Dnešní posice problému. Všeobecné hospodářství. Celní problém. Rozpětí kartelové struktury. Úloha ducha atd. Herriotova kniha není proroctvím a poselstvím, mluví již o předpokladech a nutnostech splnění a podává o tom zřejmé doklady ve svých bohatých stránkách konkrétních dat a hospodářských statistik. Vyšla v „Politické knihovně“ jako XII. sv. a je za Kč 30.—.

Z nakladatelství „Čin“, Praha II., Karlovo nám. 27. Kratochvíla „CESTA REVOLUCE“ Cena 99.— Kč. Kniha „SSSR.“ úvahy, kritiky a poznámky o současném Rusku.

Z Šupkova lidového nakladatelství v Hradci Králové velký román: „POD PRAPOREM KRÁLE PETRA OSVOBODITELŮ“ Cena neuvedena.

Václav Cimr, Praha, vydal knihu „MUŽ A ŽENA VE SVOBODNÉM ZEDNÁŘSTVÍ“ Cena 20.— Kč. Kniha vykládá, kdo jsou a co chtějí svobodní zednáři, mezi kterými uvádí i některé politiky, učence a umělce.

Nakladatelství Aventinum, Praha II., Purkyňov, vydává velmi pěkně vypravenou knihovnu „Plutarchos“ Jako druhý svazek vyšlo dílo E. Caesara Conte Corti-ho „ROTHSCHILDŮVÉ“ v překl. O. T. Kunstovného. Cena neudána. Do textu je vloženo 40 ilustrací a tento fakt již sám dosvědčuje, že se nejedná o věc málo významnou. Na 480 stranách předveden je tu vznik, vývoj a rozvoj rodu a

bankovního domu Rothschildů. — Třetí svazek knihovny „Plutarchos“ je obsáhlé dílo o svobodných zednářích od E. Lennhafa: „SVOBODNÍ ZEDNÁŘI“. Přeložil rovněž O. T. Kunstovný. Kniha téžé úpravy jako „Rothschildové“ Autor sám na počátku říká, čeho chce knihou dosáhnouti: vylíčiti úmysly a konání svobodných zednářů a také ihned přikročuje k podstatě zednářství a jeho vývoji ve třech hlavních střediscích: Anglii, Francii a Německu; neopomíjí však sledovati zednářství i v Rakousku, Itálii, Rusku, Španělsku, Portugalsku a v zemi Washingtonově. V dnešní době vykvetlo již národní zednářství a tu nás autor uvádí i do Československa, Jugoslaviie, Maďarska. V Československu je v první řadě německá veleníže „Lessing zu den drei Ringen in der tschechosl. Republik“ dále je tu dalších 24 loží (4 Praze) roztroušených po celé republice.

Nakladatelství Melantrich, Praha XVI. Emil Ludwig: „BISMARCK.“ Lze bez nadsázky říci, že po Napoleonovi to byl Bismarck, který nejpronikavěji zasahoval do politických osudů Evropy minulém věku. S jeho jménem je spojeno vytvoření německé říše a vyřazení Rakouska z vedoucího postavení mezi německými státy, on byl jako zahraniční ministr, předseda pruského ministerstva a konečně říšský kancléř inspirátorem a dirigentem všech politických tahů a smluv, které znamenaly válku nebo mír. At s parlamentem, bez parlamentu či proti parlamentu, vždycky dovedl najít v císaři, ve veřejném mínění nebo v rozhodující politické straně moc, s jejíž pomocí uskutečnil svou vůli. Až teprve bohorovnost Viléma II. to byla,

V době od 18. července do 10. srpna 1932
pořádáme

POUT DO SV. ZEMĚ
spojenou s návštěvou
EGYPTA.

Cena (včetně jízdy z Prahy do Prahy, veškerého zásobování z Terstu do Terstu, jízdy autobusy a parníky, vstupného, zpropitného a t. d., vyjma nápojů): jen do Palestiny: Kč 6000, do Palestiny a Egypta: Kč 7600. Jízda v II. ložní tř. o 3000 Kč výše. Blížíší dotazy, prospekty a přihlášky do 15. června k svazu

Volkshund deutscher Katholiken, Ústředí, Liberec, Birgsteingasse 44.

U Dunaje stála, Dunaje se ptala ...

Kdo jiný než naše republika?

Těžká hospodářská krise ukázala to, co by se bez ní bylo všem jasně objevilo mnohem později: že ve střední Evropě jsou dva státy, Maďarsko a Rakousko, jejichž vnitřní hospodářská struktura nemůže obstát bez soustavné občasně cizí pomoci. Dosud sanačním komisařem obou zemí byla Francie. Nyní však, když znovu měla a má sanovat hospodářství obou zemí novými půjčkami, promluvil Tardieu jasně na všechny strany. Ukázal Anglii i Itálii, že do Podunají by se mohly peníze investovat věčně a zbytečně, dokud bude trvat hospodářsko-politická guerila, drobná válka na územním prostoru, kdysi hospodářsky uspokojivě organisovaném zaniklou říší rakousko-uherskou.

Anglie to pochopila hned, poněvadž tohoto právě se bála anglická politika za války, když váhala dáti souhlas k rozbití habsburské říše. Ale ovšem jinak se na věc dívá Itálie a Německo. Itálie má strach, že hospodářské sblížení Malé dohody a Maďarska a Rakouska vytvoří v Podunají útvar, který bude brzdou italské expanse jak středoevropské, tak na Balkán, a Německo stejně vidí v plánu Tardieuově hráz proti svému tlaku na východ. Itálie i Německo přiznávají, že hospodářská válka mezi malými státy středoevropskými nemůže trvati věčně. Německo chce nabytí samo převahy v novém uspořádání. Proto nejprve ohlásilo celní anchluss s Rakouskem a když byl v Haagu odmítnut, nabídko přímo Rakousku a Rumunsku preferenční systém celní, jen aby rozbilo přirozenou kombinaci Tardieuovu.

Za stejným cílem Itálie totéž nabídla Maďarsku a chtěla by celní unii rakousko-maďarskou, tedy obnovu malého, nového Rakousko-Uherska, třeba i s Otou Habsburským v čele, aby spojenectvím s tímto útvarem trvale rozbila Malou dohodu, nás isolovala anebo donutila přistoupiti časem k tomuto útvaru rakousko-maďarskému.

To bychom se octli ovšem v úplném objetí Ně-

mecka, které by na konec — v tom italská politika je hazardně neprozíravá — ovládlo Podunají samo i proti Itálii. Byl by to návrat k roku 1914, k centrální Evropě německé a boj o Balkán by s tímto soupeřem Itálie bezpečně prohrála.

Itálii i Německu se tedy jedná o totéž: aby každá z těchto velmocí nabyla vlivu nad Podunajím sama, a když to nejde, aby raději udržovala dále dnešní stav do doby, kdy budou pro tuto politiku lepší šance.

Francie správně tvrdí a vidí, že dnešní stav středoevropské guerily ztěžuje celou obnovu evropskou a že nebude vyřešen žádnou převahou jedné z velmocí — ať Německa nebo Itálie — v tomto prostoru; taková převaha by napětí jen zhoršila. Proto francouzský návrh, aby se středoevropské státy hospodářsky koncentrovaly samy v celek bez přímého vlivu kterékoli velmoci, je hospodářsky i politicky nejrozumnější a jediné zaručující evropskou rovnováhu. Je pravda ovšem, že je pro Francii nejvýhodnější, ale pro Francii mluví přede všemi okolnost, že ona sama s tímto útvarem nesousedí.

Na francouzské linii stojí i naše zahraniční politika, hájíc tyto these:

1. Podunajské sblížení nástupnických států musí býti jen hospodářské a nesmí míti charakter útvaru politického.

2. Nesmí to býti proto celní unie, která má přirozený sklon k proměně v útvary politické (a také proto, že by zabila naše zemědělství), nýbrž jen soustava preferenčních cel a kontingentů.

3. Tato hospodářská soustava státní nesmí býti namířena proti žádné velmoci (Itálii, Německu, Francii, Anglii), ale také v područí žádné z nich.

4. Hospodářskou střední Evropu je možno tedy organisovati jen za souhlasu těchto velmocí, jejichž dohoda, musí předcházet před uskutečněním podunajské koncepce.

Francouzský plán i naše these mají jednu

slabinu. Že i tento nový útvar by musel své zemědělské přebytky vyvážet ven, za své hranice, a zde Německo jako velký konsument má značnou váhu. Nelze proto podunajskou koncepci organisovat proti Německu, ale za jeho souhlasu tak, aby části přebytků zemědělských přijala jak Francie, tak Itálie a Německo.

Výhodou naší jest, že my při své struktuře hospodářské vydržíme tlak poměrů nejdéle, že nežebráme o sanaci v cizině a že tedy do Dunaje skočit nemusíme.

Druhou výhodou je, že finanční pomoc Maďarsku a Rakousku dnes nemůže poskytnout nikdo jiný než Francie a ta už dále nechce financovat středoevropskou hospodářskou anarchii jako dosud.

Udržalův „sentinel“ zas točí koly na místě.

Názor veřejnosti, že dnešní vláda Udržalova ovládá pevně situaci a že je nejlepším dopravním prostředkem, kterým se stát může dostat ze zlých dob dneška k lepšímu, dostává v poslední době velké trhliny. Především je to deficit běžného státního rozpočtu, který nutí vládu, aby zvýšila státní příjmy novými dávkami a daněmi, ale platební schopnost obyvatelstva je už tak napjata, že jedna z koaličních stran, živnostenská, vidí větší prospěch pro sebe z přechodu do opozice než z další účasti na vládě.

Druhou velikou záležitostí současnou je náš vztah k zahraničí a nejednotnost názoru ve vládě, co až můžeme hospodářsky obětovat v nové smlouvě s Maďarskem a co novému režimu hospodářské spolupráce podunajských států.

Třetí veliká starost vlády je stále stoupající nezaměstnanost, která se ani na číslici 600.000 nezastaví, ačkoli se otvírá už jaro. Naopak hrozí další výluky dělnictva na Ostravsku a jinde a z obchodní bilance (pasivní v lednu 120, v únoru 40 milionů) a z malého dovozu surovin je vidět, že na veliký rozmach výroby není možno v dohledné době počítat. Na investice a stavební ruch nejsou peníze. Obtíže s francouzskou půjčkou ukázaly, že cizina žádá od náš režim větší úspornosti.

A v této době se vláda na ničem podstatném nemůže sjednotit, parlament po čtvrt roku se takřka nesešel, aby se ujal iniciativy a zeptal vlády, co myslí dělat, jaký má plán.

Do toho přišel spor o měnovou politiku státní a debata o agrárním režimu na Podkarpatské Rusi. Soc. demokracie svaluje vinu za nečinnost sněmovny na agrárníky, ale to je jednostranná výtka. Co znamená vůbec náš parlament

Hlavní cesta dohody leží zde mezi námi, mezi Prahou a Budapeští, o tom není pochyby. Proto obchodní smlouva s Maďarskem má tak zvláštní význam. Sem také jsou oči Francie upřeny.

S československého stanoviska je ovšem nemožné obětovat v značnější míře zemědělskou výrobu nové koncepci hospodářské a ve svých důsledcích i politické, ale určitým koncesím se vyhnouti nebudeme moci — a z toho budou potíže i vnitropolitické. Mezi hrozbou statisíců nezaměstnaných a ochuzením zemědělství musí býti nalezena rozumná a nutná rovnováha. Není třeba skákat do vln Dunaje; ale není možné dát si zahrát furianta a uprostřed hospody si tančit sólo.

proti vládě? Nic. Rozhodují strany, které mají zástupce ve vládě, a proto není nepravda v tom, jak odpověděla Nár. Politika na soc. demokratický protest proti sněmovní nezaměstnanosti: „Vinníkem je celý systém, založený na vázaných kandidátních listinách a udržovaný za souhlasu všech vládních stran, které jsou vlastně spolujednatelům státu ... systém, v němž parlament hraje skoro obrácenou úlohu toho, co mu ústava přiřkla. Nedovede uplatnit právo kontroly, ztratil právo iniciativy a čeká, až co mu koaliční vláda předloží k práci.“

Příčiny obtíží vládních jsou ovšem hlubší. I když si uvědomí vláda, co dělat, pak bezpečně názor strany agrární bude skoro protichůdný názoru sociální demokracie. Ministerský předseda Udržal pak není individualitou, která by dovedla něco víc, než slepenec dnešních vládních stran udržovat jakž takž pohromadě „bez programu“. Náš ministerský předseda se nebije za svá opatření s parlamentem za pomoci veřejného mínění, jako tomu je v jiných státech, žádný vůdce stran nespojuje svou osobní ctižádost a vůdcovskou váhu s tím, co vláda dělá a každý spíše řekne, že sice s tím nesouhlasí, že je proti tomu, ale ... co dělat? Je čím dál méně individualit, ochotných bít se veřejně o své vlastní návrhy, toužících po osobní odpovědnosti a hotových osobně odpovídat ...

Vydrží-li dnešní vláda do léta, zmůže-li všechny nynější obtíže — pak na podzim přece nastane nutnost skončiti bezplánovitý kurs Udržalův. Bez pevného plánu to už nepůjde do příštího roku. Půjde o nové snížení rozpočtu a toho se docílí těžko bez politického zápasu, který dnešní koalice, tak jak jest, sotva přežije.

Závěr sporu o Březinovu katolicitu.

Akkord: Otakar Březina, Jaroslav Durych, Jakub Deml.

Spor, vyvolaný Demlovým svědectvím o Otakaru Březinovi, spor o katolicitě a lidské tvářnosti Březinově na jedné a o Demlově pravdomluvnosti i lidské osobnosti na druhé straně, nebyl nejmenším z kulturních událostí dneška. Uzavíráme jej durychovským doslovem dvou katolických spisovatelů, kněze F. X. Nováka a Antonína Kolka.

Otakar Březina a jeho příslušenství ke katolické církvi.

V posledním (3.) čísle „Akordu“ dotýká se Jaroslav Durych v článku „Doslov k případu Otokara Březiny“ též a jmenovitě poměru tohoto básníka k církvi katolické. Činí tak s obvyklou sobě, alespoň v poslední době, neomylností, ale i — ledabylostí a povrchností, která právě v otázkách takového dosahu dojímat nejtrapněji. Jaroslav Durych v tom článku píše:

„Nejprve tedy nutno konstatovati jednu věc, která shodou okolností nabyla pro nás obzvláštního významu. Po smrti Březinově bylo rozhlášeno tiskem, že odmítl církevní útěchu, a nastal spor o jeho příslušenství ke katolické církvi. Výsledky ukázaly, že o Březinově příslušnosti k církvi lze mluvit jen podmíněně; musily by se připustiti věci, o nichž nikdo nemá bezpečné jistoty; nikterak není očividno, byl-li Březina přesvědčeným katolíkem. Jeho různým výrokům, jeho soukromým a třeba i dosti ohnivým projevům sympatií ke katolické církvi scházela určitost a závaznost. Lze říci s dobrým svědomím a po nejpresnějším vážení slov, že Otakar Březina v posledních letech svého života katolickou církev ctil a jejími nepřáteli pohrdal; nikdo ovšem z lidí nemá důkazů o tom, zda též v katolickou církev věřil tak, jak to katolická církev od jednoho každého ze svých skutečných členů žádati musí. Nestačí celé hory a propasti úcty, sympatií, zásluh a služeb, nedostává-li se pravé víry, jejíž jediná kapka má větší cenu než všechno ostatní. Nelze ovšem s jistotou říci, že v církev nevěřil a že určitě do konce setrval a umřel mimo církev; bylo by přece jen poněkud opovážlivé, ač jistě leckdo by k takovému úsudku mohl býti pohnut těmi různými svědectvími; jisto však, že Otokara Březinu nelze vydávati za katolíka uvědomělého a příkladného a že se nelze s obecnou platností dovolávati ani jeho výroků, ani jeho duchovní praxe, ani jeho smrti, ba ani jeho umění, díla k apologetickým účelům v našich zemích.“

Pane doktore Durychu, především nerozumím té vaší logice. „Nelze ovšem s jistotou říci, že (Březina) v církev nevěřil a že určitě do konce setrval a zemřel mimo církev.“ — „Nikdo z lidí nemá důkazů o tom, zda též v katolickou církev věřil tak, jak to katolická církev od jednoho každého ze svých skutečných členů žádati musí...“ „Nikterak není očividno, byl-li Březina přesvědčeným katolíkem,“ — „jisto však je, že Otokara Březinu nelze vydávati za katolíka uvědomělého a příkladného.“ Tedy samo „nelze“, „nikdo“, „nikterak“, když běží o zjištění nevěry (řekněme to prostě a jasně) Otokara Březiny. Ale na konci z toho všeho se činí závěr: „Výsledky ukázaly, že o Březinově příslušnosti k církvi lze mluvit jen *podmínečně*.“ A něco málo zase lze sice Otokara Březinu vydávati za „katolíka“, ale ne za „katolíka uvědomělého a příkladného“. A této logiky pana dra Durycha neviklají „celé hory a propasti úcty, sympatií, zásluh a služeb“ v katolické církvi. Pane doktore, s takovou logikou snadno upřete víru každému věřícímu, snad i samému papeži. A nepřeji Vám, aby nyní, a jednou po Vaší smrti, takové logiky bylo užito o víře Vaší katolické (o níž nikdy jsem nepochyboval) a o Vašem životním díle.

Připouštím, že tu vždycky bude nemožným nabytí naprosté jistoty, kde běží o svědomí, o skrytá konání duší. Ale pokud ta věc lidsky vůbec zjistiti se dá, byl *zvěčnělý básník Otakar Březina opravdovým, věřícím katolíkem*. To dokazuje jeho *životní dílo*, o němž „s velikou útechou“, ne jen tak mimochodem a jako z milosti, dosvědčuje, že „jest *katolické*“. Při Shakespearovi všechny vnější okolnosti jeho života zdají se nasvědčovati, že byl protestantem, a přece se ho nevzdávají angličtí katolíci pro katolický ráz jeho nesmrtelných děl. A při Březinovi, který přece jen v katolických poměrech žil a umřel, nad nímž visel meč pronásledování náboženských a o němž svědek nad jiné povoláný (třeba nepohodlný a až naivně upřímný), Jakub Deml, dosvědčuje, že „celé básnické dílo jeho vytrysklo z katolicismu a bez katolicismu je vůbec nevysvětlitelné“, o Otakaru Březinovi vám to nestačí? Ex fructibus cognoscetis eos.

A ty jeho *positivní výroky* o církvi, o kněžství a o působení církve; to rozhodně zamítnutí, *abych neřekl ztracení snah podvratných proti*

víře v našem národě, to *katolické jeho konání* (třebas ne ve všem důsledné, jak hned řeknu), to se nedá, pane doktore, odbýti výkladem, že tu šlo o „pouhé sympatie“ katolické. Tu šlo, pokud lidsky vůbec dovedeme souditi, o něco mnohem vyššího, tu šlo o *katolický názor světový*, názor plynoucí z *katolické víry*.

To vycítili (a jejich uzávěry jsou mnohem logičtější než Vaše dohadování — *nekrřestanské!* — pane doktore!), všichni, kteří nejsou s církví katolickou u nás. To je to právě, „co se Březinovi nikdy neodpustí“. A neodpustí se to ani Jakubu Demlovi, který svým „Svědectvím“ navždy rozhodl pro — *Březinu katolíka*. Smutno, že jste Vy toho nepoznal, pane doktore.

Ovšem „katolíkem uvědomělým, příkladným“ Březina nebyl, v tom se s Vámi srovnávám, pane doktore Durychu. „*Neboť, hleďte, bratři, že nemnoho moudrých, nemnoho mocných, nemnoho urozených, ale co pošetilého jest ve světě, to vymyslíl Bůh, aby zahanbil moudré*“ (I. Kor. I, 26). „Byl to přece jen učitel,“ řekl kdosi o Březinovi. A moderní český učitel je vtělený typus moderny, ne po té stránce horečných zápasů o nejhlubší, poslední problémy bytí (má i takové stránky moderna), ale po stránce té nejpovrchnější, nejhmotářštější, nejsmutnější a vpravdě povržení hodné. Březina to cítil, pokládal to v pozdějších letech svého života za své neštěstí, že k tomu stavu náležel, a netajil se tím ani před jinými. Nezůstal při své více *pasivní povaze* úplně ušetřen vlivů svého „kantorského“ okolí (Jaroměř!) ani ve svatyni svého života z víry. Žel, že se mu nikdy v tom nedostalo protiváhy v obcování s katolíky, vědci, kněžími, velké, vroucí, pevně vyhraněné, příkladné víry. Že naopak doba i literární činnost ho vodila mezi „reformisty“ z konce století minulého a z počátku století nynějšího. O jeho lektuře ani nemluvě. Zní podivně některé jeho výroky o celibátu, o tridentinu, o zřízeních církevních vůbec. Ale vezměte některé projevy, na př. Baarovy, Dvořákovy, z let po převratu, čtěte (anebo raději nečtěte), čeho u nás se směli odvážiti někteří naši, dosud v církvi sloužící kněží v listech t. zv. reformních. Kdo upře, že Baar, že Dostál Lutínov a mnozí z jich následovníků byli katolíky? Pokud lidsky smíme souditi, katolíkem, aspoň ne horším, byl a zůstal i Březina, katolíkem (podle děl jeho-li uzavíráme), aspoň tak dobrým, jakým je proslulý básník „Bloudění“.

Zbývá ještě zmíniti se o smrti Otokara Březiny, bez útěchy církevní, a proto pro nás katolíky tak smutné, ano i pohoršlivé. Praví-li Durych, že se Březina „choval v posledních dnech

jako člověk (církvi) cizí“, pak se mi to zdá upřílišováním. Pravdě blíže je asi, že „odkládal rozhodnutí“. Že čistě lidsky přece se ještě nevzdával poslední naděje na uzdravení. Církev odmítá svůj pohřeb sebevrahům, duelantům a jiným podobným pohoršovatelům, avšak nebrání za ně i mši sv. sloužiti, poněvadž se nespouští poslední naděje v milosrdné působení milosti Boží právě v tom posledním okamžiku života. Pokládá i takové ještě za své členy (oproti formálně odpadlým, o nichž platí zásada: quibus non communicavimus vivis, non communicamus mortuis), Bohu ponechávajíc soud poslední.

I tu, v tom boji posledním, těžko říci, kde počíná „nevěra“ a kde pouhá lidská slabost, nedůslednost, čistě lidské bloudění a tápání. Vy, pane doktore Durychu, přece opět, i do asketických listů, jste psal o *lásce*. Ale to Vám nebránilo zcela proti vši křestanské lásce, na opravdové pohoršení mnohých „popraviti“ kněze-básníka, když se Vám stal nepohodlným. Vy, pane podplukovníku, víte zajisté zcela přesně, jaké jsou závazky kodexu *čestného*, že ve věcech zásadních nikdy není dovolený, věčně zůstane nečestným boj osobní. A přece pro výtky literární o nichž jako Březinův *svědek* referuje Deml, neštítel jste se napadnouti ho zcela osobně způsobem u nás mezi katolíky dosud neslýchaným. I tu bídnou pensí jeho jste mu, člověku churavému, vyčtl, ačkoli ten kněz vyoral a vyorává na poli života církevního, a v důsledku i státního, svou brázdu sice způsobem sobě vlastním (jako každý opravdový člověk), ale poctivě a blahodárně. A toto poslední nebylo po prvé, pane doktore Durychu. Ale proto přece, přes tyto charakterní a jiné ještě nedostatky nikdo nepochybuje o Vaší víře, pane doktore, ano, chlubíme se Vámi jako básníkem a spisovatelem věrně katolickým: A tak si nedáme ani vzíti Březiny my čeští katolíci, přes to bolestné zklamání, které nám připravil v hodince své smrti. Nám Otokar Březina není katolickým básníkem, ale je a zůstane *básníkem-katolíkem*.

A že bychom „za tohoto stavu naprosto se nesměli dovolávat O. Březiny jako autority nebo spojence v boji o katolickou víru“? To zase není pravdou, pane doktore Durychu. Takový Tertullián umřel mimo katolickou církev, a ta církev užívá dosud velmi vydatně plodů jeho hlubokého ducha (ne příkladů jeho pomrveného života) v boji o katolickou pravdu. A to není zjev jedinečný. Denně se dovoláváme výslovně protestantů, moderních známých nevěrců, ano dávných pohanů, tam, kde nad bahnem a mlhovinami lidských vášní a bludů zvítězil v nich rozum po pravdě se snažící a pravdě svědectví vy-

dávající. Anima naturaliter christiana (tu máte hned toho Tertulliana!), i anima, duše takového odpadlíka, nevěrce, pohana. I taková může mít a má něco, čím chválí Boha a co pro Boha užíváme. Ale Otakar Březina odpadlíkem, nevěrcem nebyl, přes své lidské chyby, hříchy a slabosti. Otakar Březina byl člověkem našim a my se ho dovoláváme, podle potřeby citovati budeme a chceme, ať se to někomu líbí, nebo nelíbí.

Dr. Fr. X. Novák.

Doslov k souboji Durych contra Deml.

Je jisto, že Deml poctivě, až příliš poctivě podal národu obraz Mistra-samotáře. Věděl, předpověděl, že obraz zklamе onu vrstvu lidí, která tyto časy usurpovala název a „divina favente“ si dává říkati „národ“. Nejen že je zklamal, ale některé přivedl přímo do stadia zuřivosti. Vždyť Deml řekl tak upřímně, po horácku, poctivě — *všecko*, a tady je ten háček, poněvadž ti pánové ví, že Deml je člověkem, který *za každých okolností mluví pravdu*. A řekl pravdu — první ze 14 milionů obyvatel tohoto státu ukázal bezohledně na kořeny „všech věcí“ u nás. Přece nebude nikdo pochybovat o jeho stilistickém umění a o tom, že mohl nakresliti Březinu tak, že by mu byl „národ“ tleskal.

Jakube Demle, Mistrův interpretátore, nepraktický básníku, vidět, že rozhodně nechcete rozumět kšeftu. Čítejte a kalkulujte! Sokolů je tolik a tolik, pokrokových učitelů tolik a tolik, pokrokových křesťanů fidelní církve československé tolik a tolik, synů israelských tolik a tolik, komunistů tolik a tolik, k tomu osvětové sbory, obecní, školní, vojenské knihovny atd., atd.

Měl jste Březinu ukázat jako neškodného theistu, snad trochu estétského katolíka, který, když pokochal se krásami katolické liturgie, nadýchal kadidla a uspokojil umělecké touhy pohledem na buclaté barokové andělíčky a zčernalé obrazy starých mistrů, měl po jasném vzoru některých českých katolíků za chrámovými vraty fňukat po česko-bratrství, realismu, chválit všecko, co se v náboženském ohledu stalo u nás po roce 1918, chválit sokolíky, židy, zednáře, sektáře. O Březinovi se cosi šušovalo, cosi o katolictví, a právě proto měl zůstat před národem zahalen v záhadnou básnickou tuniku — s hlavou snivě na bok nakloněnou, an drnká na obližatní loutnu, vzdychá po květinách, ptáčcích, živí se měsíčním světlem a májovou vůní a „národ“ by mu byl jistě ochotně odpustil i některé filokatolické libůstky, no, vždyť — k velkým mužům máme býti shovívaví, každý máme svou

slabost. Pak by snad byli milostivě dovolili sbírku „po českých vlastech“ na stavbu nevkusného pomníku podle známých vzorů, a nějaký zastrčený kout v okresním městě, nezastavěný dosud statuemi „národních našich velikánů“ snad by se byl našel a excelenci páni měli na léta svatý pokoj.

Zatím nám Deml vymaloval portrét člověka, jenž, hrůza, kouří viržinky jako člověk, plivá, kašle jako obyčejný člověk, mluví dokonce s nevážností a ironií o „pokroku“, realistech, politice, zžidovštělém žurnalistice, politice a literatuře a dokonce s uznáním a nadšením o katolické církvi, což je za našich dnů zločinem horším otcovraždy. A jeho přítel má odvalu tohleto veřejně říci, protože u nás se smí psáti s pornografickou až nestoudností a svědomitostí o intimních Boženy Němcové — všecko, všecko je vítáno, jen u Březiny měla býti učiněna výjimka, protože se tušilo a také konečně se proklubalo, že vlastně byl věřícím katolíkem, nebo že aspoň neměl ke katolictví tuze daleko, což jsou pojmy, které naprosto odporují pokrokářské teorii o „národních našich velikánech“. Není divu, že se „národ“ vzbouřil. Bubnovou palbu zahájili literární kritikové, žurnalisté, spisovatelé a po nich lidé, kterým jméno Březinovo od maturity nezapadlo dosud po maturitě pod práh vědomí. Pozorovali jsme určitý zmatek, přece — nač jsou u nás hotové šuplíky, zrobené solidně literárními truhláři a stolaři?

Je pro nás katolíky velmi trapné, že mezi touto náramně pestrout společností, kterou nespojuje nic jiného, než zavilá nenávisť proti katolické církvi — u kouřících lafet těžkých houfnic stojí s nabíjákem v ruce Jaroslav Durych. Neupírám mu práva i nepříznivé kritiky, ale zdá se mi, že způsob, jakým posoudil „Mé svědectví“, jen potvrzuje hypotézu o dualismu osobnosti Durychovy. Odsoudil Demla hůře než — věru, těžko si člověk vzpomíná na vhodné přirovnání. O literární minulosti i přítomnosti Demlově ať si Durych myslí, co chce, my si také myslíme, ale vyčítá-li mu deficientní plat, prezidentův dar 20.000 Kč, nu, pak je to nechutnost a naprostý nevкус už proto, že Deml může klidně poukázat na stejný protiúčet na straně Durychově. Durych zapomíná, že Machar je nejen generálem, ale i literátem na pensi a že je proto nebezpečno pro literáta významu Durychova napodobovati — nolens volens — jeho metody, které už dávno jsou nečasové. Jeho výrok v Akordu: „Neboť bez milosrdenství Božího nelze dohlédnouti hloubku propasti, kteráž slove ješitnost,“ je bumerangem, o němž lze při trošce jízlivosti předpokládati, že hozen

po jiném, může se ke svému autoru vrátit. Je tu nebezpečí, že mnohé věci budou po Durychovi opakovat naši mladí, a že se tak mimoděk postaví v řady lidí, kteří jinak nemají pro ně a katolictví než obligátní pohrdání a úsměšky.

Loyalita je krásnou věcí, je svatou povinností věřícího křesťana, ale nebudme, pro Boha, loyální až až, vždyť opravdu několik studených, zdvořilých paprsků, které nám občas s „druhého břehu“ zasvitnou, nestojí za to.

Deml řekl, interpretoval Březinovu pravdu, naši povinností je tuto pravdu hájit, a co hlavního, všude šířit, a to proto, že její cesty vůstují kolmo na cestu Pravdy.

A vy, Demle, Durychu, oba slavní básníci, děti Boží, hvězdy rozdílné duchovní intensity, různého tepla i zdánlivě různého spectra, — přece oba svítíte svému národu tímže bílým Světlem — nuže, dejte vzplanouti tomuto Světlu ve svých srdcích takovým žářem, který by spálil všechny vaše vzájemné nechuti a zanechal v nich po kousku ryzího zlata — křesťanské lásky.

To od vás očekáváme a žádáme.

Ant. Kolek.

do ba a lidé

Baisse odpovědnosti, *neboli od relativismu k mravnímu bolševismu.*

Když jsme se v 3. čísle Života zabývali určitými názory dra Otto Rádl, jež projevil v „Přítomnosti“ v jedné kapitole článku ONA, domnívali jsme se, že tu jde se strany pana Rádl o nedopatření a omyl, nekonstatoval-li určité věci, na nichž jistě něco pravdy je, pouze v úzkém kruhu sociologů, nýbrž na stránkách listu hodně čteného; projevíli jsme také obavu, aby se z tohoto neprozřetelného konstatování nestala deviza pro lidi ochotné vždy přijímat za své to, co je — konec konců — nejpohodlnější pro jejich myšlení a svědomí. Neboť je nesporné, že v době všeobecné ochablosti nalézá ohlas snaha po zavedení takového řádu, který by kladl na naše já nejmenší zatížení požadavky kázně a odpovědnosti individua.

Strkáti před některými fakty hlavu do písku bylo by slepotou, právě tak jako zločinem hověti jim. Nebyli bychom nic namítali na př. proti větě, že „panenství přestalo být z uctívaných hodnot“, kdyby byla řečena jako vytčení charakteristického rysu poválečné morálky a ne

jako mírná domluva těm, kdo by si snad na ně ještě potrpěli, aby nesetrvávali v bludu pomíjením holé skutečnosti, kterou přinesla osvobozená přítomnost. Ale byli jsme a musili jsme být proti tomu, který prozrazoval autorovo uvědomení o pikantní zajímavosti psaného. Jedno a totéž není vždy totéž. Vědecká kniha o — řekněme — pohlavním životě toho a toho národa může být knihou vědeckou, ale stává se pornografií v nejhorším slova významu, prodává-li se s obalem a formou pokoutně známou „sběratelům soukromých tisků“.

Ale panu doktoru Rádlovi se zřejmě zalíbilo ve stylu kapitoly „Panenství pozbylo kursu“. Ba, přibýlo mu odvahy a siláckosti. *Z duchaplného vypravěče se stal hlasatel.* A lehkomyšlnost se změnila v neodpovědnost.

Kdyby článek „Ona“, tak jak je celé jeho pokračování v „Přítomnosti“, vyšel v některém jiném časopise, na př. v Trnu nebo Šejdrem, a bylo-li by přičleněno insertní číslo, nijak bych se mu nedivil a spatřoval bych v něm společnou reklamu továren na výrobu oněch antikoncepčních prostředků, o nichž se stále vede řeč.

Co je obsahem pokračování studie „Ona“, otištěného v 9. čísle „Přítomnosti“? O čem se tu mluví? O ničem méně závažném, než o pohlavním styku, jeho hodnocení, o tom, co je hřích, resp. co už jím není, o některých žlázách, o prostředcích, jak zameziti následkům coitů, o tom, že se děti přece rodí, a o některých výrociích Bertranda Russella (zřejmě nespřímně chápaných). Dr. Rádl tvrdí v podstatě toto:

Dnešní mladí lidé žijí volněji a svobodněji nikoli proto, že by jim to dovoľovaly morální zákony, nýbrž především proto, že jim to umožňuje pokročilý stav techniky. Pohlavní styk mladých mužů s dívkami svých vrstev a téměř úplné vymizení jejich styků s nevěstkami nebyly způsobeny mravním poklesem slušných děvčat, nýbrž odstraněním nejvážnější překážky, která jim v tom dříve bránila (roz.: obavy před následky). (Citováno doslovně.)... Technika antikoncepčních prostředků, t. j. její znalost, přestává býti výsadou zámožných vrstev, díky obchodnímu zájmu výrobců těch všemožných „ochranných prostředků“; a tak dnes si už každý chudák může napsat na padesátihalérovém korespondenčním lístku o poučení, jak zabrániti početí, a dostane se mu ho zdarma a nenápadně. Možnost zabrániti početí postavila morálku na novou, konkrétní basi... Ve filosofii, která věřila v posmrtný život a viděla ve všem, co poutalo člověka k této zemi, nebezpečí pro věčnou spásu, dostaly věci sexuální pojmenování *smilstva*. Ta-

to filosofie se dostala s tímto pojmem a jeho zařazením mezi sedmero hlavních hříchů do jednoho ze svých nejvážnějších rozporů se životem. (Opět doslovně.) V době, kdy pohlavní spojení neznamena už vytváření nového života, přestává i ponětí o něm jako o něčem osudovém a nesmírném a přestalo být také hříchem. Naopak, možnost pohlavního styku bez úmyslu mít děti má být usnadněna novým řádem morálního a společenského nazírání.

Toto je pouze výtah, který zbaven blasfemií i veřňové radosti, zdaleka ovšem nemá té sugestivní moci jako Rádlova chvála celku. Než i tak si lze učinit jakousi představu. A myslím, že je tu povinnost protestovat.

Co je to mravnost? Je to řád, který by si směli lidé podle své vůle upravovat? Nebo je pravdou to, co řekl Locher v komedii „Vzpou-ra starých“, že *mravnost zůstala, ale zmizel pojem nemravnosti*? Jaké má být konání, aby bylo mravné? Je správná jeho definice, jak ji formuloval Kant, že si počínáme tehdy mravně, může-li být pravidlo našeho konání přijato za obecné pravidlo? Jistě ne. Neboť pak by byla mravnost pojmem nejvýš subjektivním.

Pan dr. Rádl zapomíná, že mravní řád je takový řád, který směřuje k trvalému blahu *společnosti*, třebas vyžaduje potlačení některých přirozených sklonů člověka. Je nutno vždy a především vidět lidstvo jako celek a mít na mysli jeho úroveň, jeho spokojenost, jeho požadavky a strukturu. Prvním a základním příkazem života ve skupině, národě, státu, v celé společnosti je dovést se přizpůsobiti a přinést ústupky tam, kde toho je zapotřebí pro udržení nebo zvýšení úrovně společnosti. Nelze tu vycházet s hlediska jednotlivce.

Příkázání „Nesesmilniš!“ nebylo určeno jen dočasně, než lidé přijdou na to, že je možna profylaxe početí.

Základem společnosti byla vždy rodina. Již dávno předtím, než se ocitly kamenné desky v rukou Mojžíšových, pochopili lidé, že pouze život v rodině je zárukou spořádaných poměrů, a tudíž i podmínkou udržení celku. Byla-li uznána rodina jako zákonná instituce s monopolní výsadou „licet“ pro sexuální styk, bylo tu účelem, aby lidé *byli vázáni na rodinu* v naplnění nejzákladnějšího životního pudu. Je nutno počítati nejen s právem svobodného sebeurčení individua, nýbrž především s jeho slabostmi. Rodině s její nejvyšší procentuální zárukou spořádaného, klidného života musilo se dostati privilegia a ochrany nejen zákony veřejnými, nýbrž i nepsanými, nepřekročitelnými řády společnosti. A že byly přestupky proti nim trestá-

ny někdy velmi krutě, že to dnes téměř nechápeme, bylo jen dokladem podvědomého, zdravého a vrozeného strachu před chaosem sociálním, který by nastal ohrožením rodiny a jejího vlivu na člověka. O tom, co rodina pro společnost znamená, se snad pan dr. Rádl příti nebude.

Kdyby se tedy stal dnes mimorodinný pohlavní styk pravidlem, kdyby se tento domohl uznání jako nový řád společnosti, pozbyla by rodina svého mimořádného postavení, znamenalo by to rozbití rodiny a její funkce ve struktuře společnosti. Nebo, abychom to řekli nejjednodušeji: to, co dříve dostával člověk jako odměnu za ústupek své volnosti, bylo by možno získati kdykoliv, kdekoliv a s kýmkoliv bez ústupků, bez obětí, ale také zcela neodpovědně. *A lidi od zvířat odlišuje právě to, že nejednají jen pudově, že nehoví svým choutkám, nýbrž že jejich konání je a má být podřízeno jejich vědomí odpovědnosti*, nejen za sebe, ale i za společnost, kterou tvoří. Sub specie aeternitatis. Když tedy v minulosti bylo hříchem mimomanželské pohlavní spojení, ač bylo tak ztíženo onou neznalostí ochranných prostředků, tím spíše je hříchem dnes, když by dovolovalo volný, zvířecí život a přinášelo zánik rodiny.

Pan dr. Rádl píše, že předmanželské zkušenosti dívek a jejich znalost kontracepčních vynálezů je ku prospěchu manželství. Neznamenalo by to však, že *by prostitutka byla nejschopnějším tvorem pro manželský život*? Neboť ta se v těch věcech vyzná dokonale, věřte mi.

Pokles styků mladých mužů s nevěstkami v době pokročilé techniky jeví se dru Rádlovi jako světlý bod znalosti t. zv. slušných dívek. Ovšem. Ty t. zv. slušné dívky získaly však jen konkurenční schopnost, nic jiného, neboť dříve vyhledávali mužové nevěstky právě jen proto, že tyto nehrozily těhotenstvím a oddávaly se zcela ochotně a pro muže nezávazně. Ty mladé dívky se jim tedy nyní vyrovnají. Mohou posloužiti týmž — ejhle, pokrok. Nevěstkami se mají státi všechny. A tyto mladé dívky se mají jednou státi matkami.

Prostě: kredem pana dra Rádla je morální, sexuální anarchie, bolševism.

Kredem naším pak je, že příkázání „Nesesmilniš!“ trvá se všemi svými důsledky nezměnně a neoslabeně dál, neboť účel pohlavního pudu není ani pouze jeden (děti), ani dva (zpríjemnění života), jak myslí dr. Rádl, nýbrž že je ještě účel třetí, prvému na roveň postavený, a to je udržení společnosti v klidu a možnosti jejího duchovního, mravního i fysického rozvoje pomocí rodiny, jejíž vliv byl by uvol-

něním křesťanské morálky úplně potlačen k neodčinitelné škodě a záhubě lidstva.

Hlásání „moderní morálky“ není ničím jiným, než hlásáním veřejné a kolektivní prostituce, morálním bolševismem a branou v bolševismus úplný.

Maham.

co život dal

Církevní pohřeb Aristida Brianda.

Aristide Briand, několikanásobný ministerský předseda, zahraniční ministr a v posledních letech vůdce mírové a k Německu shovívavé politiky francouzské, byl smrtelně raněn při ložiské presidentské volbě. Co bylo potom, bylo zhasínání života.

Francie po několik let se snažila vycházeti loyálně s Německem a získati je pro politiku míru a evropské spolupráce na základně mírových smluv.

A Německo odpovědělo takto: na Briandův návrh Paneuropy — ohlášením celního anšlusu s Rakouskem, na konečnou už slevu reparací — zastavením platů a prohlášením, že už reparace platit nebude. Na konferenci odzbrojovací požadavkem, aby jeho zbrojení bylo zvýšeno na úroveň francouzskou. Na levicovou politiku Briandovu vzrůstem hitlerismu, jehož stín padl na celou říši.

Briandova politika dobré vůle a ústupků byla Německu jen fackovacím panákem — a tu při presidentské volbě si Francie uvědomila už rozhodně, že Německu ukáže jinou tvář. Zvolila prezidentem muže, jehož tři synové padli na bojišti proti Němcům.

Aristide Briand se stal obětí tohoto obratu. Byla to rána smrtelná, a tento houževnatý muž tohoto posledního otřesu politicky ani tělesně dlouho nepřežil. Srdce nevydrželo. Parlament francouzský odhlasoval, jako Fochovi a Clemenceauovi: Aristide Briand zasloužil se o vlast. Byl to věnec Francie na hrob velkého státníka.

A na jeho vychladlé tělo položila věnec i církev katolická. Kdo byl Briand ve vztahu k církvi? Syn své doby. Svobodný zednář, hlasatel laicismu, socialista, zpravodaj o rozlukovém zákonu z roku 1905, kterým byly z Francie vypuzeny řády a jejich jmění zabaveno. To bylo před válkou.

Po válce, která vytvořila zcela nové poměry a potřeby i duchovní, stal se Briand nástrojem

opětovného, rehabilitačního procesu vůči katolické církvi a prokázal to zas vlastními činy. Zasloužil se o obnovu styků Francie se Svatou Stolicí a s též tribuny sněmovní, kde r. 1905 bouřil proti Římu, žádal r. 1929 sněmovnu, aby z části sanovala a odvolala zákon rozlukový; aby povolila misionářským řádům návrat do země, právo zřizovat ve vlasti vlastní mateřince. Sněmovna tak učinila.

Briand byl symbolem své země. Jaká byla ona roku 1905, takový byl i on. Jak se změnila Francie po válce, jak uznala národní škodlivost a duchovní křivdu minulou, tak to vyřkl veřejně i on. Byl mluvčím země.

Nemůžeme souditi vnitřní život tohoto muže, poněvadž ho neznáme. Nemůžeme vědět, zda na sklonku dlouhé pouti vzrušeného a neklidného života nestanul jeho duch, aby naslouchal zvonům velkonočním...

My můžeme pozorovati jen povrch jeho života, obráceného dříve proti Římu a církvi a později vzdávajícího se tohoto postoje a částečně napravivšího, co dříve učinil.

Cesta jeho posledních let se v poměru k církvi katolické ohýbala zpět, a smrt ho zastihla na této křivce návratu. Vzat v úhrnu jeho život, hodnocen závěrečnou výslednicí, znamená příklad. Znamená resignaci na radikální proticírkevní boj, znamená obrat.

Bude-li se někdo přistě dovolávat jeho činů, jako vůdce rozluky Francie s Římem, bude mu odpověděno, že po bouři, kterou prošla Francie za obrovské války, byl vůdcem smíru. V úhrnu nemůže býti jeho příkladu užito jako kladiva proti církvi.

Nejsem moralistou, abych se směl odvážiti sestoupiti jako potapěč pod hladinu vnějších činů, do hloubek svědomí, nikdy nepostižitelných.

Jedno však vidím. Že činy veřejně činných lidí skládají se ze dvou sil: jednak z toho, co činí více jako zástupci směrů, hnutí kolektivních, kde se musí řídit více souhrnem vůlí cizích než svou vůlí osobitou; zde jsou více nástrojem skupin, celků, směrů. A teprve v druhé řadě z nejvlastnějšího hnutí vlastní vůle, z té vnitřní plnosti svobodného souhlasu s vnějším činem a smyslem jeho zevnějším. Jsme lidé nesporně s vůlí svobodnou; kdo by však chtěl popírat, že nejsme současně dětmi doby, za niž nemůžeme plně, a že jsme nástrojem akcí, které v posledních výsledcích unikají možností našeho určení a nejsoustředěnějšího dohadu?

Jak by bylo možno jinak zváti dějiny naše: Gesta Dei per Bohimos?

Tak také v pohledu v dílo Briandovo musíme

odlišiti tyto dva proudy pohnutek činů vnějších; v čem byl synem doby a co osobně přidal k tomuto spoluvlastnictví z plnosti své vnitřní svobodné vůle. A soudíme-li jen odraz vnějších činů, příklad jejich pro druhé, byly-li jiným na konec impulsem k pohoršení a zlému či k obratu a dobrému, nedopadne tento soud proti muži, který těmi prostředky, které měl, se snažil o mír v zemi i mezi národy.

Tak si vysvětlíme, že kardinál Verdier, syn Francie a kardinál církve římsko-katolické, provedl církevní obřad nad tělesnou schránkou Aristide Brianda, vracející se v zem rodného jeho kraje. Tak klademe věnec na hrob jeho i my, katolíci českoslovenští, o jejichž samostatnost se tento státník Francie a náš přítel také zasloužil.

Goethe a katolická mládež.

Katolíci v Německu nepořádají samostatných oslav Goethových, kdežto němečtí katolíci pražští takový oslavný večer uspořádali. Příčinou rezervy katolíků říšsko-německých jest ta okolnost, že Goethe nikdy nebyl křesťanem pozitivně věřícím. Na druhé straně ovšem nemají němečtí katolíci příčiny, proč by se všenárodních a jiných oslav Goethových stranili, neboť jako v díle každého genia naleznou katolíci i v díle Goethově velmi mnoho i pro svůj vnitřní život. Ježto Goethův duch byl vpravdě universální, měl básník samozřejmě smysl i pro kulturní hodnoty, jež dal světu katolicismus. Jest málo básnických děl v celé světové literatuře, v nichž by byla tak krásně vyjádřena radost velikonoční, jako ve Faustu, kde hlahol zvonů Bílé soboty zdrží Fausta od sebevraždy. Jest málo tak vroucích modliteb mariánských, jako je modlitba Markétčina k Matce bolestné; jež je vystřídána v závěrečné scéně radostnou modlitbou k Matce oslavené. Účinným zařazením veršů z „Dies irae“ do Fausta ukázal Goethe, že měl smysl i pro krásu latinského chorálu. Krásně vyjádřil obsah některých křesťanských legend, velmi pěkně psal na př. o sv. Filipu Neri, dovedl nerozstižně vyličiti procesí k svatému Rochu v Bingen a také jest od něho krásná lyrická básnička o večeru před svátkem svatého Jana Nepomuckého. Právě na české půdě se Goethe sblížil se světem katolickým. V tepelském klášteře poznal opata Reitenbergera, jehož si ovšem vážil především pro jeho vlastnosti společenské. Jeden z jeho prvních komentátorů byl tepelský premonstrát Zauper atd., atd. I v Goethově Sborníku, jež vydali na oslavu stého výročí Goethova ve Státním nakladatelství čeští germanisté,

nalézám zajímavou Goethovu poznámku o Purkynovi, jehož některých poznatků použil Goethe ve své nauce o barvách. S Purkynem si vyměňoval vědecké názory o obrázcích, jež se tvoří uvnitř oka (entoptické zření). A tu činí si Goethe v deníku trefnou poznámku, že Purkyně, jenž vyšel z katolického prostředí (byl nějaký čas piaristou), má pro vnitřní zření daleko větší smysl, než učenci protestantští, kteří jsou vychováni tak, aby reagovali především na vnější svět. Účinek katolického prostředí na Goetha se projevil zejména v období jeho poslední lásky. Ulrika v. Lewetzow byla a zůstala po celý život zbožnou katoličkou, o čemž přináší nové doklady i Goethův Sborník, který obsahuje dvě vzpomínkové stati ze života zámecké paní třebivlické, jednu od dra Antonína Kareše a druhou od Dyny Hallové.

Nemělo by však valného smyslu paběrkovati v životě a díle Goethově příznivé zmínky o katolictví, když známe jinak jeho světový názor vpravdě pohanský, třebaže Goethe byl v určitých stadiích svého života přes všecken titanism vskutku blízek víře v osobního Boha. („Wer kann ihn nennen und wer bekennen“ ve Faustu.) Od Goetha jest přece krásný a snad nepřeložitelný verš o tom, že by naše oko nemohlo reagovati na slunce, kdyby nebylo pro vnímání slunce vytvořeno, a právě tak že bychom nikdy se nemohli nadchnouti božskou myšlenkou, kdyby v nás nebylo síly Boží:

„Wär unser Aug nicht sonnenhaft,
die Sonne könnt es nie erblicken.
Und wär in uns nicht Gottes eigne Kraft,
wie könnt uns Göttliches entzücken?“

Lze říci, že pohan Goethe byl tak blízek křesťanskému zjevení, jako mu byli blízcí ti antičtí filosofové, kteří čerpali svou víru v Boha z poznávání přírody, což i křesťanství uznává za zjevení přirozené. Goethe byl nejenom básníkem, ale i přírodovědcem. Jako vědec nebyl pozitivistou. Byl si vědom tajemnosti přírody. (I o tom nalezneme velmi mnoho poučného materiálu ve stati „Goethe jako botanik“ od Velenovského, obsažené v Goethově Sborníku.) Byl velkým básníkem, byl klasikem, to jest vyjadřoval nejzákladnější pojmy a bolesti lidstva, a proto není možno, aby jeho dílo neřeklo mnoho i katolíkově. Goethe byl člověkem, jenž stanul na prahu dnešní technické civilizace. Třebaže sám přilnul ke vzdělanostnímu ideálu své doby, cítil plně, že přijde doba, kdy kultura akademická bude nahrazena vzděláním pro povolání. Rozhodně nelze říci, že Goethe byl „překonán“, třebaže Německo samo přijalo toto jubileum

dosti chladně. Německo dnešní, zmítané hospodářskou krizí a politickými vášněmi, nemá dnes dost smyslu pro básníka, jenž je ztělesněnou objektivitou, ztělesněným klasickým klidem. Zejména německá mládež stojí před Goethovou postavou namnoze dosti rozpačitě, a to nejenom snad ta část mládeže, jež se žene za hesly hakenkreuzerského nacionalismu nebo komunismu, jež obojí je tak protichůdné Goethovu kosmopolitismu, ale i ta část mládeže, jež skutečně usiluje o nový duchovní život. A tu jde o skutečné nedorozumění. Na nedávné oslavě Goethově německého malostranského gymnasia mluvil o této věci velmi pěkně doc. dr. Körner, který prohlásil, že dnešní mládeži nikdo neupírá práva, aby kritisovala dílo a jednání generací předchozích, jež zavínily válku a vše to, co z ní vzešlo. Ano, mládeži, selhali jsme, selhali tvoji otcové, selhali dospělí lidé. Svět se nepodobá uškatlukovaným obrazům ze slabikáře, je chaotický, pojmy dobra a zla jsou změteny až k šílenství. Není divu, že tato mládež si dobře uvědomila, že měšťanský svět, v němž Goethe žil a tvořil, již neexistuje, jako se hrouští celá kultura buržoasní epochy. Nebyl to „starý“ Goethe, kterého tento mladý pedagog doporučoval mládeži: vyvracel fable convenue o Goethovi, vítězi nad ženami. Nebyl vítězem, byl skoro vždy poraženým. Poznal i on důkladně, co jest chaos, co to znamená rozbítí svět. A právě tento Goethe může říci velmi mnoho ještě i mládeži dnešní. Pro ni platí Goethovo „Stirb und werde!“. Je nutno bořit, ale je nutno stavět, je nutno ovládnouti chaos.

Domnívám se, že toto veliké naučení z Goethova života, o němž nedávno psal i jesuita P. Muckermann, si může osvojiti i česká mládež katolická.

Dr. Alfred Fuchs.

Bankovní zákon — poslanci v bankách.

Dobrou stránkou bankovního zákona jest, že zvyšuje trestní i majetkovou odpovědnost bankovních ředitelů za špatné hospodářství a že nebude napříště tak lehce možno, aby ze zkrachovaných bank, které musel stát na konec sanovat z peněz poplatnictva, vycházeli bez trestu ředitelé jako těžcí milionáři. Druhou, vlastně první dobrou věcí na zákoně jest, že zvýší bezpečnost vkladů hlavně menším vkladatelům, což je zisk stejně hospodářský, jako morální. Méně radostná je skutečnost, že takové úsilí bylo vynaloženo, aby pro poslance a senátory byla zachráněna — aspoň na 50 procent — možnost býti

členy správ bank a pojišťovacích ústavů. Na konec přece jen zvítězil zdravý cit demokracie, že členství ve správních radách bude zákonodárcům zakázáno, zůstane jim však místo v radách dozorčích.

Je opravdu těžko najíti důvody, proč zástupci lidu by měli současně seděti ve správách kapitalistických společností, bankách, pojišťovnách, průmyslových koncernech. Jsou zkušenosti, že srdce zákonodárců, rozdělené zájmem mezi vůlí prospěti lidu nebo bankám, rozhodla se pro stranu kapitálově silnější. Kontrola parlamentu nad bankami a jejich hříchy valně upadla v zákonodárných sborech, kde banky, aniž měly v demokracii právo volební, měly bez volby mezi 259 českými poslanci a senátory 88 svých zástupců.

Z českých stran bylo členy správních rad bank a pojišťoven ze senátorů a poslanců: u agrárníků ze 70 dvacet, u soc. demokratů z 59 šestnáct, u nár. socialistů ze 48 patnáct, u lidovců z 38 sedmnáct, u národních demokratů z 22 dvanáct, u živnostníků z 18 šest, u ligistů ze 3 dva, u luďáků z 28 devět.

Mnozí členové měli těch správních rad tučnou řádku, a ať si kdo chce uvádí jakékoli důvody, pro znamenitost tohoto stavu, pravda je, že zdravý cit a rozum lidu pokládá hromadění těchto funkcí za neslučitelné.

My jsme v této revui se vyslovili hned na začátku pro neslučitelnost, a nebyl uveden žádný důvod, který by nás mohl přesvědčiti, že opak je pro parlament i zájmy lidu lepší.

Bylo řečeno, že vylučovat poslance z hospodářského života zákazem členství ve správních radách je určitá degradace poslanců na občany druhého řádu v demokracii. Tak to není. Čím vyšší funkce ve státě, v církvi, ve společnosti, tím ukládá jejímu nositeli více omezení. To je samozřejmé tak, že prezident republiky na př. je omezen ve svých právech osobních jako žádný druhý občan a nikoli proto, že je méněcenným, nýbrž právě že je prvním občanem státu, jemuž ústava dává na druhé straně práva jako žádnému druhému. Omezení svobody v různých směrech je právě nezbytným doplňkem jiných privilegií; proto zdravý cit lidu žádá, aby poslanci, kteří mají ústavou zaručena zvláštní práva, soustředili se na svou nejvlastnější ústavní povinnost. Je to jedna z cest, jak zvednouti vážnost parlamentu a pochroumanou vážnost poslanců.

Na druhé straně nezavírejme oči před námitkou, která sice nebyla nikde vyslovena, ale je hlavním důvodem obrany pro účast zákonodárců v bankách: že z těchto příjmů v celku legál-

ním způsobem je možno financovat podniky stran. Strany mají více vydání, než vyberou na příspěvcích od svých straníků; mají veliké úkoly a musí na ně sehnat peníze. To se děje různými spojkami a potrubími mezi stranami a státem nebo kapitálovými podniky, a je známo, že zákonodárci, zúčastnění ve správách bank a podniků, odvádějí část příjmů svým stranám. Není to nezákonné, ale trpí tím víra lidu v idealismus stran, rostou závazky stran k bankám a kapitálu a roste bezmocnost stran postavit se proti sancím zkrachovaných bank z peněz státu: nejsou to banky, které zaplatí na konec účet, nýbrž stát, poplatník.

Proto ministerský předseda Udržal, když trhal toto spojení stran s bankami, ihned přišel s návrhem, že by bylo možno dáti stranám podporu přímo z peněz státních: mluvil o 30 milionech Kč.

Jenomže tato forma je ještě méně stravitelnější, než dnešní skrytý režim a vyvolala by veřejný odpor a oslabila by takto subvencované strany v jejich agitačních možnostech.

Nezbývá nic jiného, než aby strany zvýšily své příjmy soukromými, vyššími příspěvky svých zámožných členů. Lidová strana žije skutečně na nižší finanční úrovni než strany druhé a ve volebních kampaních jsou její vydání nepatrná proti ostatním volebním stranám — ale nezapírejte si, že strhne na sebe také menší procento souběžců a nerozhodných než strany ostatní. Pro stranu katolickou však to není takovou nevýhodou, poněvadž nemůže provádět žádnou demagogii a svou aktivitu musí projevovat po celé období sněmovní. Je toho třeba hlavně dnes, v době tak velikých úkolů vnitřních i zahraničních.

Jak žije cizinec v SSSR.

Pod tímto titulem vylíčil před málo dny své dojmy z Ruska v milánské Corriera della sera dopisovatel Ceseo Tomaselli. Dopis je datován v tomto měsíci, takže jsou to zprávy nejnovější, a působí dojmem objektivnosti.

Moskva — a o té dopisovatel mluví — zkla-me cizince svým nevýstavným dojmem. Domy většinou nízké, jedno a dvoupatrové, mnohé dřevěné. Obecenstvo klopýtá po chodnících pokrytých vrstvou špinavého sněhu a tvoří dlouhé fronty před obchody. Provoz pouliční není veliký, ale neukázněný. Veřejné dopravní prostředky pouliční dráhy, autobusy a nájemní auta ve velmi bídném stavu a řízené nespolehlivými řidiči. Dlouhé vlaky nákladní, tažené koňmi,

izvosčící se saněmi a mezi tím provádějí rej zastupy kluků na lyžích a na bruslích, hrající nebezpečnou hru mezi kopyty koňskými a koly aut, takže pozorovateli naskakuje husí kůže.

Překvapení prvního dne jmenuje se druhá kapitola a jsou to věru překvapení, která jsou zkouškou trpělivosti turistovy. Totiž turisty, který se pustil do sovětského ráje na svou pěst, kterého nepřivezla bolševická cestovní kancelář „Intourist“, nebo není oficiálním hostem nějaké státní korporace. Nuže, takovýto opuštěný cestovatel dostane první lekci již na nádraží, když nosič mu odnesl zavazadlo na ulici a ponechal dalšímu osudu. Turista čeká u schodiště nádražního třeba hodinu, než se mu podaří sehnati nějaký dopravní prostředek. V hotelu se doví, že jest vše obsazeno a tak nezbude než čekat, uprázdnil-li se něco po odjezdu posledních nočních vlaků. Zatím možno se trochu upravit v koupelně za poplatek jednoho dolaru. Jakmile dostane turista pokoj, odejme mu úředník pas a žádá dvě fotografie, aby mohlo býti vystaveno povolení k pobytu, které jest asi za týden hotovo. Sovětská vláda uzavřela s většinou evropských států konvenci o dopravě turistických zavazadel. Dopisovatel učinil s touto vymožeností špatné zkušenosti: z Milána do Moskvy zaplatil sice asi 55 lir za každých deset kg, ale doprava zavazadla z nádraží se všemi poplatky ho stála 18 rublů (180 lir). Pohodlně a bezstarostně možno cestovati v Rusku jen s poukázkou „Intouristu“, který je zavedl zcela podle vzoru amerických cestovních agencí. Jsou přirozeně v různé ceně podle požadavků turistových a společnost stará se od jeho příjezdu o jeho hmotné i duševní požitky podle uzavřené smlouvy: byt, stravování, návštěvu památek, lístky do divadla i tlumočníky. Jinak žije osamělý turista v Rusku jako běloch v čínské čtvrti — úplně izolovaně. Tato izolace nepochází však z nějakého nepřátelství oficiálních kruhů, nýbrž jest přirozeným důsledkem poměrů. Dopisovatel považuje za směšné zprávy, mluvící o soustavné špiónáži cizinců ze strany hotelového personálu.

Stálá bdělost, třebas nepozorovatelná nad způsobem života turistova existuje však přece v určitém smyslu. Pokud totiž cizinec platí valutou své země, vše jest v pořádku, jakmile začne platiti rubly, vidí určité stíny, podezření na tvářích personálu. „Jaký to paradox? Není to paradox: znamená to, že cizinci se odpouští fakt, že jest nositelem měšťanských bacilů, jen s tou podmínkou, že při tom přiváží dolary.“ Rusko má totiž velmi zapotřebí cizích valut! — Ve čtyřech nebo pěti hotelích evropsky vedených, kde stojí pokoj od 100 lir výše, jest naří-

zeno platiti v cizí valutě. Obsluha, praní prádla, žehlení obleků, vše ve valutě. Pro zajímavost: vyžehlení pánského obleku stojí 2.50 dolarů. Pohlednice, známky, zápalky možno dostati v kiosku hotelovém, ovšem zase jen za dolary. — Podobný systém jest zaveden i v restaurantech některých hotelů, které jediné poskytují cizinci možnost nasytiti se podle své chuti a kde možno slyšeti dokonce i jazz band. Příchozí shledávají ceny na jídelním lístku nápadně nízké — až za chvíli zpozoruje, že jsou vyznačeny v dolarech. — V jiném restaurantu, kde se nečiní rozdíl mezi cizincem a domácím, jsou ceny vyznačeny v rublech a dolarech. Nejzajímavější při tom jest, že ceny v dolarech jsou podstatně nižší než ceny k oficiálnímu kursu. (Řízek na lístku ve valutě označen cenou 0.50 dolaru, na lístku s cenou v rublech 4 ruble.) „Závěr, který možno činiti z tohoto příkladu, je jasný: skutečná cena rublu jest úředně uznána za čtvrtinu kursu úředního.“

Pro cizince jsou zřízeny zvláštní bazary „Torgsiu“, kde možno kupovati jediné za cizí valuty. Původně byly určeny toliko k potřebě cizinců, dnes mohou v nich nakupovati i ti šťastní obyvatelé, již dostávají poukázky z ciziny. V bazarech — průměrných obchodních domech tohoto typu v evropských velkoměstech — nakupuje se s horečnou nedočkavostí a tak vláda dostává valuty dobrovolně od svých občanů pomocí pokladen těchto domů. „Ceny jsou označeny ve zlatých rublech, ovšem u pokladny možno platiti toliko v cizí valutě nebo šekem. Není tudíž nikomu možno nakupovati za papírové rubly, totiž za kurentní platidlo.“ — Pro zajímavost některé ceny: hrozny 7 rublů za 1 kg, husa 1.40 rublů za 1 kg, pánský oblek 22 až 40 rublů, kolo 100 rublů, petrolejový vaříč 5.40 rublů, kožištinová čapka 26 rublů. Ceny jsou tedy zdánlivě nepřehnané. „Ale nic jsem dosud neřekl o kvalitě zboží. S výjimkou některých poživatin jest zpravidla velmi mizerná. Sovětské výrobky standardního typu nemají té jemnosti zpracování a úpravy, které jsou předností našeho pokročilého průmyslu. Šifonový večerní šat, jaký naše švadlena oblékala v době libyjské války, byl vystaven ve výkladní skříní, před nímž v několika minutách se vystřídalo aspoň padesát žen úplně okouzlených.“ Výrobky sovětské, pokud se týče oděvu, jsou velmi pozadu, což ostatně jest přiznáno i oficiálně. Textilní průmysl má býti rozvinut až v druhé pětiletce, t. j. po r. 1933. V plánu jest rozvoj hedvábnictví, který má převýšiti i hedvábnictví japonské.

Co se odívání týče, jest tedy sovětský občan dokonale izolován od ostatního světa. A ještě

více v ohledu kulturním. Přísná opatření ochrany politické, t. j. censura, působí na cizince dojmem vyhnanství. Několik evropských žurnálů, revuí a knih, které je viděti v knihkupectvích, patří vesměs k těm, jež píší o sovětech příznivě. Z cizích jazyků těší se přízni němčina, které se dokonce povinně vyučuje na všech školách. Mnohem menší péče se věnuje angličtině. Francouzsky nemluví ani ti, kteří tento jazyk ovládají — jest jí opovrhováno proto, protože byla řečí předválečné aristokracie. Všichni cizinci žijí na své konto: diplomati na vyslanectvích, cizí specialisté v domech pro ně vystavěných blízko továren a reprezentanti cizích obchodních firem v soukromých domech, všichni pečlivě uzamčení řetězem zvláštních vládních nařízení. Pošta funguje nepravdělně. Bolševici svádějí vinu za vše to na státy kapitalistické. Mohou to činiti, pokud jim pomáhají osobnosti, jako B. Shaw nebo E. Ludwig (dopisovatel jej potkal u Litvinova — bude psáti životopis Leninův), ba dokonce sami představitelé kapitalismu. Bolševici nešetří prostředků k propagandě: auta, zvláštní vlaky, průvodci mluvící jazykem hostů, bankety atd. A tak hosté velmi často dávají průchod pocitům, jaké mívá člověk spokojeně trávicí po dobrém obědě. A úsudky těchto lidí působí aspoň zmatek v názorech na režim, nebudí-li přímo názory falešné. Ale i z takových zmatků mohou sověty jen získati. J. B.

Indičtí katolíci a národní hnutí neposlušnosti.

Řk. — Nové uvěznění Ghandiho po návratu z londýnské konference u zeleného stolu, kde marně chtěli z Ghandiho dostati po dobrém, co nešlo v Indii po zlém, a obnovené útoky indických revolucionářů na místokrále obnovily zase stav boje, jaký byl před konferencí. Anglie ukazuje znovu tvrdou ruku a hnutí neposlušnosti se propaguje novou silou, tvoříc stálou zálohu světových i britských komplikací.

Osudové chvíle, které prožívá „matka Indie“, nutí nás k úvaze, jak se dívají indičtí katolíci na hnutí neposlušnosti a zda se tohoto zápasu zúčastní. Nutno předem zdůrazniti, že dosud vládnoucí indické kastovníctví, tak jako v počátcích křesťanství v Indii, tak i nyní jest stálou a téměř nezlomitelnou překážkou šíření se křesťanství. K tomu přistupuje i okolnost, že Indové, jako jiní domorodci v misiích, namnoze staví v přímou souvislost hlásání kříže a politické tendence bílých. Metody, jichž musí misio-

náři používati v Indii, liší se podstatně od jiných misijních území. Má se zde získávati Kristu počínajíc vyššími kastami a pokračujíc směrem k nižším (metoda přizpůsobení, prvně užitá jesuitou P. Nobilim) anebo jíti k těm ubožejším pariům a od těch nejopovrhovanějších počítí zvěstování evangelia lásky a pokoje? Misiónáři posledních desetiletí věnovali svou péči a síly těm chudým a zuboženým. Pro pýchu brahmanů, kastovnictví tak nepřístupné svou svéráznou kulturou rozmachu křesťanství a nacionální zášť proti všemu původu evropského omezily se výsledky misijní práce na 3 miliony katolíků z nižších kast.

Snadno lze nyní uhádnouti, jak se indiští katolíci účastní národního zápasu. Jako celek zůstávají i v boji zákonnými prostředky v pozadí. Tkívá v tom i nebezpečí pro budoucnost katolicismu (protestantství zde valných úspěchů nedocílilo), protože by se mohlo snadno státi, že by katolíci byli oddáleni duchovního a politického vedení země, uzavření v jakési ghetto a stížení nenávistnou pověstí lidí, které křesťanství zbavilo lásky k vlasti a zotročilo je ve službách anglického imperialismu. Účast katolíků na vedení národního odboje ztupila by ostří těchto předhůzek a mohla by pro budoucnost katolicismu v Indii znamenati mnoho. Anglická vláda ovšem bedlivě hlídá katolické kněžstvo i episkopát v Indii, aby ničím nezasáhl katolicism do vnitřních rozbrojů a sami představitelé národního hnutí pomáhají v tomto směru Angličanům tím, že nenávidí křesťanství a tak nutí biskupy, aby se opírali o ochranu Anglie.

Zásah katolíků do událostí v Indii je znemožněn také výše uvedenou skutečností, že z obrovské části patří indiští katolíci stavovskému do nejnižších skupin kastovnictví. Na vyšších školách a universitách jsou mezi posluchači a žáky jen tu a tam konvertité. V čelných kastách není významných jednotlivců-katolíků a tak Kristovo evangelium v Indii, kdysi misijní území sv. Tomáše apoštola, zůstává majetkem téměř výhradně těch nejubožejších. Utěchou, která zmírňuje obavy před možným nebezpečím, hrožícím katolicismu v Indii, může nám býti vědomí, že kastovnictví je nejen překážkou šíření se Kristovy víry, nýbrž i všennárodního nacionalismu, který by mohl zničit setbu svatých evangelí. Pro budoucnost katolické víry v této rozhárané zemi bylo by jistě s užitkem, kdyby v čele národního hnutí vedle stále se svářících Hindů a mohamedánů stáli i katolíci jako smírlivý, vyrovnávací činitel, který by Indii včlenil v ono místo světové společnosti, kam patří.

dopisy

K uskutečnění katolického sjezdu.

Náměty, které touto cestou podávám, nejsou jenom ozvěnou úvodníku nepodepsaného pisatele v letošním prvním čísle „Života“, ale též názorem, který v různých obměnách hýbe myslí mnohých, a který jsem získal ve styku s činiteli katolického spolkového života. Ozval-li se na čelném místě tohoto listu jeden hlas, pokládám za vhodné připojit se do řetězu snah o uskutečnění myšlenky, kterou nutno slovem s veřejného místa zalévat, aby mohla býti přivedena do květu. Připomínám opět, že mám v úmyslu podati jen stručný souhrn myšlenek, které jsem nashbíral v prostředí nejmladší organizované katolické generace, ve Sdružení katolické mládeže.

Jest nesporné, že názory na *úkol* katolického sjezdu (v užším programovém slova smyslu) se budou různit i u jeho případných iniciátorů. O tom nutno hovořiti zvláště. Má-li však katolický sjezd uskutečniti požadavky kteréhokoliv druhu, jsou nutny předpoklady, zdar sjezdu podmiňující. To bude všeobecně nesporné. Můžeme si také říci, že předpoklady tyto lze viděti ve třech bodech, a sice:

1. ve *skutečné potřebě* sjezdu,
2. v *dobrém uspořádání* co do okruhu působnosti, místa, obsazení a způsobu jednání,
3. ve *vymezení působnosti*, čili stanovení dosažitelných cílů.

1. *Skutečnou potřebu* nemůže ze své vůle diktovati jednotlivec, ale určuje ji doba. Rozkazy doby jsou vlastně výslednicí sil lidského snažení.

Že pak doba si katolického sjezdu žádá, toho důkazem jsou hlasy den ze dne se množící, aniž by byly tlačeny *jedinou* silou. Hlasy ty ovšem již volají po konkrétních cílech, jako jest *soustředění* katolické veřejné činnosti.

Bez řádného katolického sjezdu však nelze tyto cíle uskutečniti. Těm, kteří tvrdí, že úkoly vznášené na katolický sjezd mohou i lépe provésti některé čelné osobnosti v okruhu zainteresovaných veličin, předkládáme vážnou námitku, že není u nás osobnosti, která by měla sílu rozhodující a s láskou respektované autority. Osobnosti, jejíž rozhodnutí by stačilo, aby masy se daly v pohyb. V tomto směru jest význam

sjezdu sugestivní. Jest v první řadě manifestací, která má v sobě dobrý příklad jednotícího postupu. Váha rozhodnutí spojených sil je patrná na první pohled. I účastníci samého sjezdu se vzájemně povzbuzují a v debatě se lámou hroty protichůdných názorů. Že úcastenství celé řady myslí na připravovaném plánu musí zvýšiti hodnotu usnesení, bude snad nesporné též.

Proto jest potřeba katolického sjezdu *skutečná*.

2. Uvésti sjezd v život je úkolem těžším, nežli dokázati jeho nutnost.

Má-li sjezd dokonale působiti na vůli lidu, musí míti plné zastoupení, vyjma odborníků, všech složek, jichž se sjezdové jednání týká.

První potíží k uskutečnění sjezdu bude bezpochyby názor: jaký sjezd? I laik po krátkém přemýšlení musí dospěti k úsudku, že svolati jakýsi *universální* sjezd, jednající o všem a pro všechny složky, by vzhledem k veliké různorodosti složek katolického života a k počtu jenom různých těch druhů řešitelných otázek neměl nikdy žádoucího výsledku.

Možno mysleti na *dva* druhy sjezdů. Sjezdy řešící společné otázky některého druhu katolické veřejné činnosti, jako by byl sjezd nábožensko-výchovných sdružení (Katolické akce), sjezd politický, sjezd odborových organizací, svazů mládeže. Primérním účelem takového sjezdu by bylo dosažení jednotnosti ve společném postupu, či v organizaci samé.

Sjezd může se v druhém případě zabývati *vyřešením* problémů všeobecných. Pak buď stanoví směrnice společných snah (k vyřešení školské otázky, sociální, směrnice tiskové spolupráce), nebo si bere úkoly nějakou pracovní společnou instituci v život uvádějící.

Myšlenka sjezdu, z něhož by vyšla instituce, třeba jen zase sjezdová, která by *pravidelně* řešila myšlenku prvním sjezdem jí do vínku přinesenou. Měli jsme programové sjezdy tábořský, litoměřický a jiné. Jejich chybu vidím v tom, že stavíce se jako samostatný celek se zakončením nezanedbaly po sobě pokračovatele v práci, jako mají katolíci Francie v *sociálních týdnech* a Němci v *katolických dnech*.

Těm pak, kdož by debatovali o tom, jakého druhu sjezdu by bylo třeba, sluší podotknouti, že každý sjezd by měl své plus a užitek by byl více převeden na dobré uspořádání páteře jednání k vyřešení určitého cíle, nežli na předmět otázky samé. Nelze podceňovati žádné nadhozené otázky. Vyřešení té nejmenší má větší cenu, nežli pouhé projednávání deseti důležitých.

3. Cíle sjezdového jednání. Máme jich už dnes tolik, že by sjezdy jimi se zabývající mohly uprostřed plné práce oslaviti padesátileté jubileum.

Nejdůležitější body, které by přicházely v úvahu: 1. *Sjednocení* spolkové práce politické, hospodářské, odborových organizací, hnutí mládeže, koncentrování sil náboženských spolků, či-li provedení Katolické akce se stávajícími svazy. 2. Položení základu k *vybudování* katolické ústředny po způsobu katolíků amerických, francouzských, holandských a německých. 3. *Upravení tiskových poměrů* zřízením společného zpravodajství, odstranění vzájemných polemik mezi listy i osobami a povznesení úrovně tisku v ostatním směru. Za zmínku stojí skutečnost, že neexistuje u nás instituce třídící nejen periodické časopisy, ale hlavně stále přicházející knižní novinky (námět, který v Našinci loni tak dobře nadhodil p. farář Odrážka), širší veřejnosti přístupný a katolíky zavazující index dobré a špatné četby. 4. *Škola*, jejímž stavem nemohou býti katolíci nijak spokojeni. 5. Zřízení soustavně vedené školy, či akademie, které by působily podle návrhů Dra Nell-Breuninga S. J. jako výchovny stavovských apoštolů, nebo by knihou či pravidelnou přednáškou vychovávaly smýšlení lidu. Pokusy toho druhu činí právě česká bohoslovecká fakulta a Otcové řádu kazatelského z Olomouce. A úkolů jiných.

Mohou zájemci podati narýsovaný program sjezdu v „Životě“? Byl by to druhý krok, který by „Život“ k dosažení veliké myšlenky vykonával.

Jos. Brožka.

K tomuto dopisu, pokud jde o program eventuálního katolického sjezdu, připojujeme, že se přímo vnucují některé nejnaléhavější otázky, které vyžadují akce celostátní a všekatolické, nikoli úzce stranické. Jsou to:

1. *Akce katolické charity*, jako praktický důsledek jednání o sociální encyklice „Quadragesimo anno“.

2. *Akce pro mravní ochranu a náboženskou výchovu mládeže*, jak toho vyžaduje křičící potřeba současná a jak po ní volají papežské encykliky Casti connubii a o výchově mládeže.

Tyto dvě věci vyžadují plánovitého vedení a spolupráce celostátní, v nich katolíky nemůže býti stranických rozporů; ony tvoří základnu opravdu široké Katolické akce. Řada nejdp. biskupů skutečně tyto dvě akce označila za nejnaléhavější a soustředění celostátní zde by vykonalo veliký čin.

dr. jd.

Změněný vzhled českého venkova.

V únorovém čísle „Života“ zabývá se p. redaktor Dr. Doležal vzhledem českých měst a vesnic po stránce stavebního ruchu a přichází k závěru, že jejich vzrůst i vzhled dán jest ochabnutím stavebního ruchu a důsledky hospodářské tísně na dlouhá desetiletí. Bude dobře, všimneme-li si vzhledu českých krajů a zejména venkova (máme na zřeteli poměry výhradně v českých zemích, nikoliv také v slovenských, poněvadž tam tyto poměry jsou valně nebo z části odlišné) ještě i po jiných stránkách, a to zvláště v ohledu kulturním a ochrany přírodních a stavebních památek.

Dominujícím střediskem českých měst a ještě více vesnic byl dříve kostel anebo alespoň kaplička na návsi. Byly postaveny na význačném místě a dodávaly obci svérázu. Na českém venkově byly tyto kapličky namnoze ještě obklopeny košatými stromy a byly nejenom jakýmsi ideovým střediskem opravdového náboženského života, ale i jinak střediskem obce. Zde obyčejně visel také zvonek, který byl vesnici jejím strážcem, zde bývá také vyhlášková tabule a všechny místní slavnosti a veřejné projevy, ať už poutě, pobožnosti, shromaždiště hasičů, měly zde své středisko a navečer bývaly místem besed starých i mladých. Nebyla-li kaplička, pak i v nejmenší vesničce stála zvonička, obyčejně s křížem. A na rozcestích u vesnic bývala socha některého svatého nebo aspoň kříž s nápisem a letopočtem, mnohdy mezi dvěma stromy. Jinde to zase byla Boží muka. Byl to typický obrázek svérázného českého venkova.

Na štítech domů ve výklenku u mnohých těch zachovalých starších domků spatřujeme sošku Panny Marie, svatého Floriána nebo sv. Jana Nep. A na štítě kromě toho nápis, začínající obyčejně: „Léta Páně...“ Na školních budovách pak bývaly známé nápisy: „Bohu a vlasti!“ Ve městech na náměstí takřka pravidelně stojí z těch starých dob — pokud zlá ruka je neskácela nebo osvětová činnost neodstranila — na kašnách či na vysokých podstavcích sochy nebo i skupiny, vesměs s nápisy svědčícími o hlubokém náboženském citění předků.

Kolik takových kapliček, Božích muk, křížů po našem venkově bylo v době popřevratové zničeno, a kolik jich stojí sešlých a opuštěných. Jsou bohuďák však nikoliv jen řídké výjimky, že kapličky jsou obnoveny, kříže udržovány, nebo i obrázky pod sklem a se stříškou na stromech nově zavěšeny.

Jinak ale ten vzhled našich měst, vesnic a venkova vůbec stavebním ruchem a modernisací mnoho se změnil. Jsou celé nové periferní čtvrtě měst s kotážovým zastavením, či s prozatímními rodinými domky, kde nedominuje kostelík s věží, ba ani kaplička, spíše bednovité stavby sokoloven, družstevních skladišť a pod. A vesnice nejenom že se všelijak protáhla, ojedinělé domky jako by se spíše odpuzovaly, nežli k sobě tuly. Místo kapliček vidíme tam nevzhledné stavby elektrických transformátorů, s izolátory a dráty, s rovnou střechou a s nápisy: „Dotýkati se nebezpečno!“ Doškové střechy ponenáhlu či rychleji mizí a jsou nahrazovány těmi křiklavými, jednotvárnými střechami cementovými, po př. s letopočtem a začátečními písmeny z barevných tašek. Všechno je tak nanejvýše střízlivé, monotonní!

Venkovská města a městečka snaží se napodobovati stavbami a vzhledem velkoměsta, ne-li hned Prahu. A vesnice snaží se stavbami dodávati si nepřirozený ráz a vzhled aspoň okresního města. Jest to ovšem přehnaná snaha modernisační, porušující ráz venkova, stejně jako život, požadavky a ústroj venkovské mládeže v ničem se neliší od městské. Vždyť na př. i v mnohé zapadlé vesnici spatříme bývalé pole přeměněno v hřiště sportovního fotbalového klubu S. K. Zadní Lhota. Uvažme jen, kolik zárných pozemků padlo za obětí těmto fotbalovým hřištím. Rozumí se samo sebou, že v každé jen trochu pokročilejší vesnici spatříme plakáty místního biografu a vedle nich plakátová oznámení zápasů v kopané.

Změnil se na úkor svérázu nejen vzhled českých vesnic, ale i život v nich. Besedy a přástky sousedské ustoupily všelijakým stranickým podnikům, národní písně oněm lascivním trampským, v nichž ovšem nesmí chyběti aspoň kamarádka a kapitán.

Jdeme mílovými kroky pokroku se všemi jeho stinnými stránkami vpřed oproti Moravě a Slovensku. Až jednou někdo objektivně vyčíslí všechny ty ztracené hospodářské hodnoty nevhodným zastavením, přeměnou orné půdy na sportovní hřiště, myslím, že dojde k číslicím tak značným, že pro náš malý, vnitrozemský a zemědělsky nesoběstačný stát to nemůže zůstat bez nepříznivých důsledků. A v ohledu kulturním to bude ještě horší.

Myslím, že naše t. zv. hospodářská krise může lehce se přeměnit v trvalý návrat k předválečné úrovni a míře životní. Pak na památku přemíry životních poměrů let popřevratových zůstanou nám — přehnaně zmodernizované vesnice a městečka bez poesie a idyl. *Inž. Lutrýn.*

O spolku katolických profesorů ČSR.

„Vážený příteli! V 2. čísle letošního prvního ročníku „Života“ v článku Školská reforma si někdo pospíšil, aby oznámil, že není nadšen nově založeným Spolkem katolických profesorů čsl. Poněvadž článek není podepsán, musím jej pokládati za redakční a mítí za to, že redakce „Života“ přijímá názor tam vyslovený za svůj a odsuzuje založení spolku katol. profesorů. Je sice nad mé síly vzbuditi nadšení pro náš spolek, ale pokusím se alespoň krátce vyvrátit námitky, vyslovené v článku proti spolku.

1. Vzájemné neporozumění mezi profesory a učiteli prý pochází odtud, že nepracují společně, jako na př. v Zemském spolku katol. učitelstva, a že se separují. Proti tomu namítám, že nejvíce nedorozumění je právě mezi učiteli organisovanými jednotně v Říšském svazu, a právě Zemský spolek by o tom mohl mnoho vypravovat. Jednotná organisace nechrání před vzájemným neporozuměním! Diference mezi profesory a učiteli, třeba obyčejně nevelké, vyplývají z různého stupně rozhledu (sám pisatel článku mluví o jednookém mezi slepými!) a z odlišnosti úkolů a organisace škol středních a národních. Zkušenosti profesorů, kteří působili a působí v učitelských organisacích, jsou nevalné, a katolické profesorstvo a střední škola z této spolupráce dosud neměly nic. Není mi také známo, že by český Zemský spolek byl něco vykonal pro naše profesorstvo nebo pro nábožensko-mravní ráz *střední* školy. Ostatně na valné schůzi katol. profesorů v Brně sám poslanec Vičánek jménem katolického učitelstva vřele vítal založení našeho spolku: bylo prý ho již dávno třeba, aby doplnil organisace katol. učitelů a katechetů.

2. Pisatel článku míní, že pro katolíka je jen jeden typ: katolický učitel, ať je učitelem na obecné, na střední nebo na vysoké škole. Není to příliš duchaplné. Výhybkáři, průvodčí, strojmistři, přednostové stanic atd. jsou také ve směr železničáři, a přece nebude nikdo jednotlivým skupinám upíratí právo na speciální odborovou organizaci. Právě různost jednotlivých stupňů škol, jejich organisace a cíle, odlišnost působení na různých stupních, nestejnost hmotného zaopatření, nižší nebo vyšší vzdělání a pod. volá po odlišných organisacích.

3. Je ovšem vedle toho u *katolických* učitelů všech stupňů mnoho zájmů společných. Proto se Spolek katolického profesorstva čsl. na své ustavující valné schůzi zavázal, že bude pracovat

vat k utvoření ústřední organisace katolických vychovatelů, a že ji uskuteční co nejdříve společně se spolky katol. učitelů a katechetů. Nemusí tedy pisatel článku mítí obavu, že se budeme vyhýbatí nutné a užitečné spolupráci.

Založení spolku katol. profesorů ocenili nejen katol. učitelé, jak jsem již řekl, nýbrž i spolky katechetské, bohoslovecké fakulty, arcibiskupské gymnasium v Bubenči, ndp. biskup brněnský Dr. Kupka, ministr Msgre Dr. Šrámek, který se jako profesor sociologie přihlásil za našeho člena, a j. Na mnohých místech se pocítoval již delší dobu nedostatek speciálně středoškolské organisace katolické, a tu se snažíme vytvořit. Zatím jako jednatel spolku prosím, aby nám odmítavý způsob psaní neškodil a leckterého váhavce z řad katol. profesorů, mezi nimiž je mnoho čtenářů a odběratelů „Života“, od vstupu do naší org. neodrazovala.

Se srdečným pozdravem a přáním mnoha zdaru katol. životu tak potřebné revui zůstávám oddaný

Josef Krpálek.

Boj o třetí říši v Německu.

Po první volební bitvě presidentské, ve které dostal prezident Hindenburg 18,654.244 hlasů, tedy jen o 170.000 méně než bylo třeba, aby byl zvolen v prvním kole, a Adolf Hitler 11,341.119, tedy o pět milionů více než v posledních říšských volbách, je už jisto, že bude zvolen Hindenburg.

Není to žádné slavné vítězství německé demokracie, když proti úhlavnímu svému nepříteli se nemohla postaviti přímo, ale za zády maršála ze světové války, proti němuž před sedmi roky mobilisovala Německo.

Od sociálního demokrata presidenta Eberta přes Hindenburga... k Hitlerovi, to je skutečná cesta Německa od světové války.

Více než k druhé volbě presidentské je upjata pozornost a soustředěn zápas k volbám 24. dubna o moc v Prusku, kde dosud vládne koalice centra se sociálními demokraty, ale kde má Hitler nejvíce nadějí na vítězství. Největší náskok hlasový získal totiž Hindenburg v katolických krajích jižního a západního Německa, kdežto ve středu a na východě měl Hindenburg zřejmě menšinu. V Prusku bylo odevzdáno pro Hindenburga 13. března 11,622.699 hlasů, kdežto pro ostatní kandidáty 12,394.699 hlasů.

Tak se zdá býti jisté, že koalice centra se soc. demokraty bude bez většiny a bude moci vládnout jen jako vláda minoritní. Jak dlouho?

Boj Hitlerovy fronty o moc zřejmě ještě nedospěl vrcholu.

jež vzala Bismarkovi v jeho pětasedmdesáti letech moc a přinutila jej omezit svou působnost jen na tisk a na politické soukromí. Ludwigova kniha je tedy i historií politického věřejška celé Evropy. „Podstatný příspěvek k dějinám přítomnosti.“ Brož. 90.— Kč.

Nakladatelství Melantrich, Praha XVI. André Maurois: „MARŠÁL LYAUTEY.“ Život francouzského generála, z jehož iniciativy a práce vznikla pařížská kolo-

niální výstava, je obdivuhodný a zaslouží pera Mauroisova. Lyautey narodil se z rodiny slavných vojenských tradic a z churavějícího dítěte, prožívajícího blažené mládí uprostřed knih a velkolepých plánů, vyrostl v ducha oceľového, hlubokého a vášnivého, ducha, který upevní chatrné tělo a přinutí je snášeti útrapy a napětí koloniálních bojů v Indočině a na Madagaskaru a potom v Maroku, jež hož se stane na konec guvernérem.

Za Vaše hodnotné peníze nabížíme Vám hodnotné KUNCÍŘOVY knihy.

Po stránce obsahové představují **dokonalý** výběr naší i světové literatury, řízený přísně kulturními a uměleckými hledisky, po stránce vnějšího vybavení dostává se jim té největší možné péče. Jejich cena jest úměrná; jsou kalkulovány s nejnižším občanským ziskem. Z bohatého seznamu upozorňujeme Vás dnes na tyto novinky.

Sigrid Undsetová: KRISTINA VAVŘINCOVÁ.

Historická epopej. Část I. VĚNEC. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 65'—.

Sigrid Undsetová: GYMNA DENIA.

Společenský román. Kč 55'—, v plátně Kč 70'—, v poloperg. Kč 95'—.

Frant. Roubík: ČESKÝ ROK 1848.

Bohatě ilustrovaná kronika bouřlivého roku. Kč 70'—, v plátně Kč 90'—, v polokůži Kč 110'—.

Jaroslav Durych: PANÍ ANEŽKA BERKOVÁ.

Román matky. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 70'—.

Maurice Baring: SUKNICE NESEŠÍVANÁ.

Román neklidného srdce. Kč 40'—, v plátně Kč 52'—, v poloperg. Kč 60'—.

C. F. Ramuz: KRÁSA NA ZEMI.

Román tento jest z nejlepších přínosů roku 1931. Kč 30'—, v plátně Kč 42'—, v poloperg. Kč 50'—.

Lytton Strachey: ALŽBĚTA A ESSEX.

Tragická historie. S 9 portrety. Kč 35'—, v plátně Kč 47'—, v poloperg. Kč 55'—.

Kuncířovy knihy dodá Vám každý knihkupec.

LADISLAV KUNCÍŘ, PRAHA.

Dr. Bedřich Vašek :

Křesťanská sociologie díl II.

Spravedlnost v životě hospodářském.

O B S A H

I. Důležitost etiky v životě hospodářském. — Nebezpečnost hospodářských problémů současných. — Kdo má povinnost spolupracovati o lepší hospodářský řád. — Etika v hospodářském životě. II. Obecné etické otázky života hospodářského. — Vlastnictví soukromé či společné. — Obtíže a důležitost otázky vlastnictví. — Boj proti soukromému vlastnictví. — Odůvodnění zásady soukromého vlastnictví. — Sociální zatížení soukromého vlastnictví. — Nerovnost v rozdělení majetku. — Veřejné vlastnictví. — Etika některých zdrojů a forem majetku. — Dědictví. — Práce. — Důchody bez práce vůbec. — Úrok. — Pozemkové vlastnictví a pozemková renta. — Majetek akciový, atd. Stran 460. Cena Kč 44'—.

Křesťanská sociologie díl III.

Sociální práce.

O B S A H

I. Zásadní stanovisko katolicismu k veřejnému životu. — Církev a veřejný život. — Kněz a veřejný život. — Laici a veřejný katolický život. — Katolická akce. — II. Význačné prostředky, jimiž lze prováděti sociální práci. — Ústředny pro sociální studium a sociální práci — Činnost spolková. — Tisk. — III. Některé význačné obory sociální práce. — Práce pro školu. — Lidová výchova. — Činnost charitativní. — IV. Zákonná ustanovení k veřejné činnosti. Stran 371. Cena Kč 40'—.

V Y D A L O

*Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II.,
Karlovo náměstí čis. 5.*

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hořovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Spořitelní družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablunné n. Orl.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orl.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kyšperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Mělník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatice: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Přeštice: Lidová záložna.
Rychnov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Úpice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orl.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i ve společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

*Lidové záložny spravují dne 31.
prosince 1931 již*

130 milionů Kč vkladů.

ŽIVOT

Populační změny
a změny v sociálním složení ČSR.

Tradice kultu svatojanského.

Katolická mládež a YMCA.

Uprostřed veliké diplomatické bitvy.

Změny náboženské příslušnosti na Ostravsku.

Vnitropolitické důsledky hospodářské krise.

Dr. Jos. Kratochvíl. — Kontingent prim. — Verše.

ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá Dr. Josef Doležal. Vychází 1. a 15. každého měsíce. V y d á v á Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

Předplatné na XIV. ročník Života obnáší Kč 30.—, prosíme naše odběratele, aby nám částku tuto poukázali co nejdříve. Musíme platiti účty tiskárně, máme ještě mezi odběrateli nedoplatky za minulý ročník. Prosíme své odběratele a přátele, aby nám byli hmotnou oporou, předplatili časopis včas a co nejdříve, poněvadž v těžké době, ve které žijeme, jen tak můžeme splniti své povinnosti a zdomalovati list.

Knihy a časopisy redakci zasláné.

„Samosprávné finance československé.“ Dr. B. Fux, soukromý docent Karlovy university a odb. přednosta v min. financí a E. Wichta, vicepředseda fin. ředitelství v Brně, napsali knihu, pojednávající o velmi aktuální otázce našeho veřejného hospodářství — totiž o samosprávných financích. Tento obsáhlý úkol zpracovává kniha ve dvou částech. První z nich probírá danou látku historicky přihlížejíc k vývoji samosprávy za Rakouska i v době popřevratové podle jednotlivých etap určených hlavními zákonodárnými úpravami. Předností knihy jest jednak, že líčí nejen stav samosprávných financí v zemích historických, nýbrž též na Slovensku a Podkarpatské Rusi, jednak že svůj úkol řeší nejen s hlediska finančně-právního, nýbrž i s hlediska finančně-politického. Sleduje se tu tedy nejen vývoj právní základny finančního hospodářství tak, jak se podává ze statistického zachycení příjmové i výdajové stránky samosprávných celků (obcí, okresů, zemí). Do této stránce lze o knize říci, že sebrala všechen závažný a dnes již těžko přístupný materiál statistický a zpracovala jej tak, že kniha bude vhodnou pomůckou při všech dalších řešeních tohoto ožehavého problému. — V druhé části finančně-právní sestavil odborový přednosta Dr. Fux z úředních pramenů celou dnes platnou právní úpravu finančního hospodářství samosprávných

svazků, takže kniha jest zároveň vhodnou příručkou pro všechny činitele, kteří se touto agendou zabývají. Pro tuto praksi jest zejména cenné, že po prvé je tu otištěn úřední výklad k zákonu č. 169/30, který jest poslední normou, upravující naše samosprávné finance. Vzhledem k tomu, že nebyly dosud vydány příslušné prováděcí předpisy k tomuto zákonu, bude tento úřední výklad po prvé zde otištěný velmi cennou pomůckou pro samosprávnou praksi. Obce, města, politické úřady a všichni, kdo interesují se o tuto důležitou stránku našeho veřejného hospodářství, najdou v této knize nepostradatelnou příručku. O významu této knihy, pocházející z pera vysokých úředníků finanční správy, svědčí mimo jiné okolnost, že rukopis prvé její části byl poctěn cenou Rašínova fondu. Kniha vyšla ve „Sběroce spisů právnických a národohospodářských“, v nakladatelství „Orbis“, (Praha XII.) a je za Kč 35.—.

Kard. Newman v českém překladu Prokopa Holého vydalo Cyrillo-Methodějské knihkupectví Gustava Francla v Praze I., 536. Jsou to: „Úvahy a přímluvy o Velkém pátku“ Kč 2.—, a „Křížová cesta pro Velký pátek“ Kč 1.50. Doporučujeme tyto dvě perličky duchovní literatury k hojnému rozšiřování. Knížky se hodí zvláště na chrámovou lištu pro jich nízkou cenu.

Ž I V O T

ROČNÍK XIV.

V PRAZE 20. dubna 1932.

ČÍSLO 5.

Populační změny a změny sociálního složení Čsl. republiky.

I.

Politika je jako vojenská strategie. Je v poslední fázi své uměním, avšak má nezbytný předpoklad: že předem ovládla dokonale vědecky a chladným pozorováním hmotné základy a předpoklady životní, že zná dobře duchovní i hmotné síly, s nimiž musí a v nichž musí pracovat, že zná terén i součet hmotných i kulturních energií, které má k dispozici. Proto není vyšší politiky bez znalostí duchovního i hmotného obrazu doby a proto každý politik musí sledovati pohyb přesunů sociálních, růst nových potřeb a tužeb, aby znaje tyto věci, mohl správněji voliti cesty k uskutečňování trvalých cílů politiky státní i kulturní. Pro každého člověka platí: nejprve žít, pak filosofovat a to není žádný materialismus. Právo na život je základním právem lidským; to jest to právo na zaměstnání, v kterém může občan vlastní prací užívati sebe a svou rodinu. Politikové, stát, mají povinnost ulehčovati úpravou zákonů a sociálního prostředí splnění tohoto práva všech. To je jedna část i úkolů politiky katolické ve státě; druhou tvoří obrana podmínek růstu mravního a duchovního, a obrana práv a svobod církve, která je toho růstu nejbezpečnější oporou.

Myslím, že bude čtenáře této revue zajímati, když dnes jim rozestřeme před očima obraz vývoje jedné ze základních sil politiky sociální a státní; populace v Čsl. republice a pravděpodobného jejího rozvoje či poklesu v souvislosti s úhrnnou tendencí tohoto vývoje v ostatních státech kulturní Evropy.

Užijí k tomu tři publikací profesora Dr. E. Schoenbauma, a sice: Poznámky k populačnímu problému (r. 1929/30), Nezaměstnanost a populační problém (1932) a článek: Pracovní trh a pokles porodů z Naší doby (1930) a konečně některých údajů z knihy E. Čapka: Politická příručka RČS (1931).

Nejdříve pro podrobnější informaci o věci tak veliké důležitosti, která musí zajímati nejen po-

litiky, ale i učitele, kněze a každého veřejně činného a myslícího člověka, uvedu širě obsah tvrzení a poznatků těchto publikací a na konec připojím některé poznámky a závěry, důležité pro zvláštní úkoly politiky katolické.

Populace evropského lidstva v posledních dvou stoletích v důsledku vývoje techniky a vzniku nových možností hospodaření a výživy a dále rozvojem lékařské vědy, zabraňující čím dál více hromadné epidemie i umírání dětí, vzrostla tempem nikdy předtím nebývalým.

Počet evropského obyvatelstva odhadoval se roku 1700 na 110 milionů, za sto let potom r. 1800 už na 174 milionů, za padesát let nato 263 milionů a roku 1900 na 403 miliony. Před světovou válkou r. 1914 čítalo se 471 milionů, kteréžto číslo zůstalo nezměněno po světové válce 1925 a vzrostlo opět 1932 na 494 milionů Evropanů.

Přes veškerý rozvoj techniky nemohlo se evropské obyvatelstvo užívati doma a tak nastalo v minulém a tomto století v dějinách jedinečné proudění lidstva z Evropy přes Atlantický oceán do Ameriky. Podle Woytinského opustilo Evropu během XX. století na 60 milionů lidí, což s přirozeným přírůstkem dětí dělá na 200 mil. lidí. Pouze z Čech, Moravy a Slezska odstěhovalo se v letech 1840 — 1910 více než 1 mil. 280.000 lidí.

Vypuknutí světové války zastavilo toto nesmírné proudění lidstva a válka odebrala Evropě na bojištích dokonale její pravidelný vystěhovalecký přebytek. Jestliže putovalo před válkou pravidelně do zámoří na 2 miliony lidí, většinou muži, padlo jich za světové války ročně na dva a půl milionu.

Po válce nastává důležitá změna ve vystěhovalectví Evropy. Amerika, saturovaná už lidmi, začíná se zavírat a Spojené státy vydávají ostrá nařízení proti vystěhovalectví. Opětným snižová-

ním našich vystěhovaleckých cifer se 14.000 klesla kvota československá roku 1923 na 3.073 a r. 1930 až na 2.874.

V letech 1922 — 1928 vystěhovalo se z Čsl. republiky do Spojených států 36.475 lidí a do Kanady 19.472 osob. Zastavení tohoto proudu, jakož i zaražení trvalé emigrace do Rakouska a Maďarska znamená veliký obrat v rozvoji populace v našem státě.

Obyvatelstva Československa přibývalo od r. 1900 takto: r. 1900 12,662.000, r. 1910 13 mil. 595.000, r. 1920 13,613.000, r. 1930 14,726.000 obyvatel. Tento přírůstek obyvatel za posledních 10 let činí 1,110.000 je dosti velký (0.80 %) a výdělečná část jeho vykonává tlak na pracovním trhu. To se stupňuje tím, že procento výdělečně činných z celkového počtu obyvatelstva stále stoupá a rozmnožuje se stále větší účastí žen na práci výdělečné.

Tak účast žen na výdělečné činnosti činila v historických zemích u úředníků r. 1890 11.19 proc., v roce 1900 12.46 proc., v roce 1910 18.17 proc., a v roce 1921 25.17 proc. U dělníků činí dokonce více než celou třetinu, přesně r. 1917 36.30 proc. V obchodě se zbožím je podíl žen 42 proc. a v oděvnickém průmyslu dokonce 44 proc.

Jednou z nejpozoruhodnějších známek moderní populace jest, že ubývá porodů, ale ubývá více ještě úmrtnosti, čímž se prodlužuje průměrný věk obyvatelstva; je to stárnutí populace. Přibývá starých zaměstnanců a ubývá mladých, a to má veliký význam sociální.

Vývoj moderního hospodářství vede totiž k rozmnožování příležitostí pracovních, pro která se žádá rychlá přizpůsobivost, která je vlastností mládí. Naproti tomu ubývá pracovních možností, pro které se vyžadují dlouhé zkušenosti získané stářím. Tak docházíme k podivnému stavu, že zatím co moderní hygiena prodlužuje délku života a tedy podíl starších ročníků v celkové populaci, ubývá v moderním hospodářství možností tyto starší ročníky zaměstnat.

V souvislosti s tím je zajímavé ještě ukázat, že u nás od roku 1910 přibývá stále a daleko intenzivněji zaměstnanců s úřednickým charakterem, tedy t. zv. zaměstnanců ve vyšších službách než dělníků. Kdežto na příklad od 1. července 1926 do 1. července 1929 se průměrný počet dělnických pojištěnců Ústřední soc. pojišťovny nezměnil, stoupl počet zaměstnanců u Všeob. pensijního ústavu pojištěných z 211.919 na 280.603, tedy o celou třetinu. Jednou z velkých příčin tohoto přesunu je racionalisace, která rozmnožuje počet technicky dozorcích kancelářských a správních sil a dále velmi stou-

pající počet školsky vzdělaného dorostu, což mimořádně umožňuje školská politika státu, hlavně t. zv. Dérerova reforma. Poněvadž v budoucnosti neporoste počet volných míst pro tyto vrstvy takovou měrou jako poptávka, můžeme počítati jednak s tím, že dělnické mzdy ve výrobě budou spíše stoupat při malé nabídce na trhu pracovním (ovšem to záleží na rozsahu našeho průmyslového vývozu) a budou se tedy vyrovnávat s platy zaměstnanců v t. zv. vyšších povoláních, což se děje už teď, jednak velký tlak na trhu pracovním v třídě t. zv. studovaných povede k větší nespokojenosti. Je zajímavé, že právě v těchto vrstvách u nás má t. zv. fašism a jeho český tvar liga nejvíce stoupenců.

Prof. Schoenbaum uzavírá své úvahy číselné odhadem, že v budoucnosti dojde k porušení rovnováhy mezi populací t. zv. produktivní (20 až 40 let) a mezi neproduktivní (dětí a starci nad 60 let) a z důvodů zmenšených příležitostí výdělečných k ubývání populace u nás.

Je známo, že při rozpočtové debatě na rok 1931 tehdejší ministr Engliš a po něm posl. Najman přímo se vyslovili pro regulaci populace vzhledem k výdělečným možnostem, a tedy pro omezování porodů.

Jak srovnati s tímto vývojem, namítne leckdo, katolický příkaz morální proti umělému omezování populace? Jak překlenout tento rozpor?

Není tu rozporu a katolické stanovisko a příkaz jsou jedině správné. Československý národ v nejvlastnějším svém zájmu životním musí vnitřní expansí stlačiti nadměrnou sílu jinonárodních menšin a brániti se úpadku ve stát smíšený. Toho nelze docíliti jinak, než vnitřní populační expansí českého a slovenského živlu, poněvadž tato expanse je jedině přirozená. Umělé stlačování populační síly československého národa bylo by zločinem proti jeho budoucnosti. Že stoupnou sociální boje a nezaměstnanost? I na to odpovídá katolická nauka. Sociální struktura společnosti musí se přizpůsobiti tomuto základnímu zájmu: národní důchod musí býti spravedlivě rozložen na všechny občany práce schopné. Katolická politika musí býti politikou sociálně reformní.

I zde je zřejmo, že řešení životních národních otázek v duchu a směrnicích katolictví není v žádném rozporu s národním zájmem československým, naopak, že oba dva se vzájemně doplňují. Není také žádným státním zájmem, aby ministři republiky doporučovali omezení populace. Národ tu není pro ně, aby jim ulehčil ministerské starosti, ale oni jsou tu pro to, aby životním zájmům národním sloužili.

život náboženský

Tradice kultu svatojanského.

Slovesná kontrola Cibulkova objevu.

Dobrá vědecká práce z oboru jedné historické disciplíny snese kontroly, provedené prostředky dějepisné disciplíny druhé. Objektivní postup badání Cibulkova o výtvarném baroku svatojanském v monografii „Socha barokního světce“ (Praha 1930), jeho klidné konstatování faktů kriticky ověřených, jeho dedukce střízlivě zdrženlivé budou mít vždycky hodnotu, s níž dějiny našeho umění barokového musí počítati.

Jak taková práce může obohatiti naše poznání i v otázkách dosud ožehavých, jakou je na příklad stáří vývoje kultu svatojanského, ukázati chci na malém příkladu z oblasti svatojanské poesie, vznikající právě v době, v níž Cibulka hledá původ prototypu barokové sochy Mučedníka zpovědního tajemství. Soudím, že výsledky mého šetření výtěžek studia Cibulkova nejen kontrolují, ale že jeho vývody i podporují.

Vyložil jsem již minule, jak Cibulka dovedl přesně určit *prototyp* svatojanského obrazu první vývojové fáze, kdy vznikala výtvarnický *epická* vypravování určitých konkrétních událostí ze života Světoova. Citoval jsem i výsledek badání, který Cibulka zhustil ve větě: „Aspoň v druhé polovině šestnáctého století, ne-li již roku 1532, existoval obraz, který život Jana Zpovědníka líčil scénou „zpovědi“, „svržení s mostu“ a „uctívaného hrobu““.

K tomuto svatojanskému prototypu *výtvarnému*, jehož vznik klade Cibulka do času kolem roku 1550, lze zjistiti slovesný pendant, *prototyp básnický*, vzniklý asi v téže době latinskými hexametry *epitafu* na hrobě kněze Jana Nepomuckého v katedrále svatovítské.

První bezpečně datovaná *báseň* svatojanská zachovala se nám v latinském hymnu „Inter tot celebres...“. Otiskl ji kapitulní probošt svatovítský Jiří Bartold *Pontán* z Breitenberka v třetí knize svého sborníku „Hymnorum sacrorum“, vydaného v Praze roku 1602. Známe tu tedy bezpečného autora, dobu vzniku i text. Hymna je psána trochu obměněnou formou sapfické strofy a počíná se slovy:

Inter tot celebres Czechia quos colit
patronos, minimus non celebraberis
votis, Jane sacer, presbyter optime,
prognate de Nepomutio.

Všechny tři epické motivy svatojanské legendy najdou se v tomto hymnu vyjádřeny stejně přesně jako na dřevorytu k hymnu připojeném i na rytině Berghauerově, datované rokem 1532. Je tu především jasně vypracován motiv „*zpovědi*“ se zdůrazněním zachování zpovědního tajemství:

Královy hříchy král chce bys mu zjevit
ohavné, aby našel důvod vhodný
odstranit vraždou krutou rázem choť svou
zbožnou a ctnostnou.

Výtečný kněz a zpovědník tak mluví:
Zločiny kněžny neznám, choti tvoji,
pokud znám její hříchy, nelze nikdy
svěřené zjevit.

Rozhněval král se, v žalář temný svrhl,
mučiti kázal hrozně toho kněze,
nejhlubší v srdci mlčení však chová
zpovědník dobrý.

V následující strofě čteme, jak pozdní humanista zpracoval motiv „*svržení s mostu*“ a v dalších dvou pak motiv „*uctívaného hrobu*“. Citovaný tu překlad čte se v deváté a pak v jedenácté i třinácté strofě latinského originálu:

Nezískav slova, utopit jej kázal
za tmavé noci v řece, ihned mnohá
ve vlnách světla víru jeho zjeví,
otřpytí tělo.

Preláti zbožně nesou svěží tělo
před oltář Matky Boží chrámu svého,
uctivě ve hrob složili tu kněze
mramorem krytý.

Zázraky skvělé Bůh tu schválně tvoří:
mramoru hrobu kdo se nectně dotkne,
ostatky smíchem zlehčí, ztrestán ihned
bezbožných hanou.

Literárně historická tradice sedmnáctého věku připisovala tuto hymnu scholastiku svatovítské kapituly a proboštu od Všech svatých Šimonu Fagellu *Villatikovi*, známému latinskému básníku z okruhu humanistického mecenáše Jana Hodějovského z Hodějova. Roku 1671 soudili v Praze dokonce, že Jiří Pontán tuto báseň z Villatikovy knihy pouze přejal do své sbírky „Hymnorum sacrorum“ v roce 1602. Jak mohl tento omyl vzniknouti, je nám nejasno. Expresse hymnu je pontánovská a povrchní děje-

pisci svatojanské slovesnosti zaměnili skladbu Pontánovu patrně s výtvozem jiným.

Když jsme v roce 1929 sbírali materiál k soupisu poesie svatováclavské a svatojanské, biskup Antonín Podlaha, byv upozorněn na výše zmíněný omyl, který tradičně přešel i do prvního svazku jeho „Series“ (Praha 1912, 117), podjal se prostudování nejasné otázky a ve své monografii „Simon Fagellus Villaticus“ (Praha 1930) podrobným rozbořem všech Villatikových spisů zjistil, že se v nich vůbec žádná svatojanská hymna nevyskytá. Tím tato otázka byla definitivně zodpovězena. Autorství Pontánovo je nepochybné.

Jak se to však stalo, že autorství Pontánova hymnu mohlo býti vůbec přičítáno právě Villatikovi? Bohuslav Balbín ve svém latinském „Životu svatého Jana Nepomuckého“, vytištěného roku 1680 v Antverpách, praví doslova: „Simon Fagellus, kolegiálního chrámu Všechných svatých na Hradě Pražském děkan, jenž před sto a několika lety napsal hymny o svatých Patronech českých a tiskem uveřejnil, též hymnu s titulem k blaženému Janu Nepomuckému složil veršem, na ten věk ne zcela bez půvabu“ (Strážníkův překlad z roku 1914, 54).

Villatikus byl skutečně plodným básníkem hymnů k světcům. Hned v prvním vydání svého básnického sborníku „Opuscula“ (1535) čteme 41. hymnus na svaté mučedníky a vyznavače, mezi nimiž jsou i hymny k českým patronům, svatému Václavovi a svaté Lidmíle. V druhém vydání sborníku (1538) přidáno bylo dalších šest hymnů, ale v žádné z obou těchto edicí nenalézáme hymny o svatém Janu Nepomuckém.

Villatikus byl však i neméně plodným básníkem náhrobních epitafů, psaných latinskými hexametry. V prvním vydání sborníku lze v cyklu „Epitaphiorum liber unus“ čísti 52 epitafy na svaté patrony české, Víta, Václava, Vojtěcha, Zikmunda a Ivana Poustevníka. V druhém vydání přidal nových dvanáct epitafů, nazvav cyklus „Liber tumulorum“. Obě vydání však postrádají veršů o Janu Nepomuckém. Soudím, že to byly tyto sbírky epitafů, jež měli na mysli spisovatelé XVII. věku, píšíce o „hymnách“ Villatikových. Obsahují oba cykly vedle epitafů řady českých patronů i epitaf o Svaté Dobrotivé (Divae Benignae, epitaf 34), a mylný údaj ze sedmnáctého věku tvrdí souhlasně, že Villatikus napsal „hymni in SS. Patronos tam primi, quam secundi generis, ut de B. Nepomuceno, de S. Benigna...“ (Balbín Ungar 146).

Avšak roku 1575 zemřel v Praze lužický protestant, Křištof Manlius, který u nás napsal

svou kroniku dějin lužických, „Scriptores rerum Lusaticarum“ kolem roku 1561. V této kronice napsal i text epitafu o Janu Nepomuckém, zavedeného na mříži hrobu Mučedníkovy v chrámě svatovítském. Tyto latinské hexametry, zachované v přepisu Manliově, posunují však vznik nejstarších památek svatojanské poesie oproti hymně Pontánově nejméně o celých čtyřicet let do středu století šestnáctého.

Je otázka, kdo by mohl v té době býti autorem tohoto epitafu? Villatikus proslul svými epitafy světců i četných vynikajících světských osob té doby tou měrou, že lze dobře přijmouti mínění znalce otázek svatojanských, zesnulého Františka Stejskala, který epitaf z hrobu svatojanského mu připisuje. Také jazykový rozbor veršů ukazuje všechny zvláštnosti italské školy humanistické šestnáctého věku, jež charakterizují hymny a epitafy Villatikovy.

Po určení autora lze nyní se stejnou pravděpodobností svatojanský epitaf i *datovati*. Viděli jsme, že verše svatojanské nejsou otištěny v žádném z obou vydání básní Villatikových v letech 1535 a 1538. Nečteme jich ani ve sbírce básní „De foelicissimo Caesarae“ z roku 1545, aniž v rukopisné pozůstalosti Villatikově ve sborníku „M.CXXIX.“ metropolitní knihovny Pražské, kde poslední text připsán jest dne 18. prosince 1545. Tím byla by určena časová mez vzniku „terminus post quem“, kdežto druhá mez, „terminus ante quem“ je dána smrtí Villatikovou, jež nastala dne 31. ledna 1549. Pravděpodobně vznikl tedy epitaf, do žádné ze sbírek nepojatý, po roce 1545, a pro konec čtyřicátých let skutečně mluví i ta okolnost, že teprve v této době, kdy neblahé hájkovské rozlišování dvou Janů Mučedníků počalo se určitě vyhraňovati v podobu umučeného „Jana Zpovědníka“, mohly vzniknouti verše tak ostře pointující známé tři motivy „mučednictví zpovědního tajemství“.

Manlius opisoval si verše do své lužické kroniky někdy na rozhraní let padesátých a šedesátých. Mohl je tedy zcela dobře čísti v pergamenu, upevněného na mříži hrobu koncem let čtyřicátých. Slyšme pak, co se píše v epitafu o Janu Nepomuckém:

Za mříží touto přesvatý
spocívá onen kněz tiše,
jenžto byl utopen v řece
vladařem nerozváživým,
mužně když odepřel zraditi
zpověď královně tajnou.

Když děkan kapituly vyšehradské Tomáš Berghauer ve svém díle „Protomartyr poeniten-

tiae“, vydaném v roce 1761, shledával památky úcty svatojanské, prohlásil za „prvobásníka prvomučedníkovu“ probošta Pontána z Braitenberka. Prvním básníkem Světcovým, dosud nám známým, byl však Villatikus o celé půlstoletí dříve než Pontán.

Soudím, že k Čižulkovu prototypu ikonografickému zjištěn byl tady protějškem prototyp slovesný. Oba vznikly v téže době, kolem roku 1550, oba prokazují uvědomělou již úctu Jana Nepomuckého jako „mučedníka zpovědního tajemství“. Literární historie podepřela tu tedy vývoje historie výtvarnictví, což bylo úkolem dnešní naší stati.

Že při tom i svatojanská apologetika nabyla nového důkazu o velkém stáří kultu Janova v českém lidu katolickém, je pro obranu doby „temna protireformačního“ v zájmu *pravdy* tím potěšitelnější. *Vilém Bitnar.*

Změny náboženské příslušnosti na Ostravsku.

Státní úřad statistický vydal v č. 23. svých mimořádných zpráv r. 1931 přehled dat o změnách náboženského vyznání na Ostravsku v letech 1921 — 1930. Díky tomu, že v tomto okrese byly zaznamenávány přesně každý rok všechny přihlášené změny vyznání, máme zde ojedinelý přehled vývoje náboženských změn během celého desíletí, kdežto jinak sčítání prováděné zachycuje jen stav v dobách desíletého sčítání.

V č. 1. „Sociálních problémů“ provádí V. Sekera podrobný rozbor těchto dat, která ukazují, že odpadová akce v tomto průmyslovém obvodu (politický okres Moravská Ostrava) trvala déle než v Čechách, probíhala zdlouhavěji. Průběh změn vyznání náboženského byl zde v letech 1921 — 1930 tento:

Rok	Změn náb. vyznání (všech)
1920	48
1921	10.950
1922	2.148
1923	3.214
1924	3.377
1925	2.726
1926	1.664
1927	1.174
1928	1.235
1929	946
1930	2.220
1931	887

Z tohoto číselného přehledu je vidět, že nejvíce přestupů bylo způsobeno vždy agitací před sčítáním lidu r. 1921 a 1930. Přesto však i během ostatních let byly v tomto nábožensky nejhorším kraji Moravy změny velké. Během desíti let mezi oběma sčítáními změnilo svou církevní příslušnost (odpady, přestupy, návraty) v Mor. Ostravě a jejím okolí 29.654 osob, což je více než pětina (22.8 proc.) z průměrného počtu obyvatelstva.

Z každého tisíce římských katolíků v Ostravě vystoupilo jich z církve v letech 1921 — 1930 více než čtvrtina, 273.6.

Naproti tomu však vyvínovala církev aktivitu a znovu a znovu bojovala o návraty, což se také pravidelně v menším měřítku dařilo a daří, jak ukazují tyto číslice.

Rok	Z církve katolické vystoupilo	Do církve katolické se vrátilo či přestoupilo
1921	10.582	190
1922	1.631	384
1923	2.718	250
1924	2.876	198
1925	2.257	184
1926	1.286	208
1927	717	246
1928	747	287
1929	539	234
1930	1.630	283

Trvá zde, jak vidět, trvalý, drobný zápas a boj o duše, zatím za stále ještě převahy protikatolických sil.

Nejpozoruhodnější na celém rozboru Sekerově jest poznatek a tvrzení, které jsem sám také dávno a v poslední publikaci zdůraznil: že obrovská většina těchto přestupů nedála se z důvodů náboženských, nýbrž politických, nacionálních a sociálních. „Jistě že velmi mnozí,“ píše Václav Sekera, „vystoupením z církve dali najevo svůj dávno promyšlený nesouhlas s jejím učením a někteří svůj úplný rozchod s křesťanstvím. Avšak rozhodujícím impulsem, poslední pohnutkou nebyly tu důvody náboženské, nýbrž podněty politického rázu. Právo vystoupiti z církve měl každý již za Rakouska a přece jak málo jednotlivců jej užilo skutečně. Tehdy právě scházel onen impuls, onen sociální konsens, který přinesl teprve politický převrat. Přeneseme-li se ve vzpomínkách k událostem oněch let, čteme-li znovu tehdejší denní tisk, zůstaneme překvapeni, jak málo místa v protiklerikální agitaci měly důvody směřující proti katolickému dogmatu nebo vysloveně protináboženské. Volná Myšlenka šla tehdy ruku v ruce s církví československou a českobratrskou.

Nikoliv snaha po náboženské reformě, nýbrž organisovaná agitace, tlak veřejného mínění, utvářeného po dvě léta novinami, způsobily rozhodující průlom v 90procentní majoritě katolického obyvatelstva.

Všude zde působila u odpadajících a přestupujících lidí „nadřazenost ideologie národnostní, marxistické, liberálně demokratické nad ideologií náboženskou“.

Proč to cituji? Abych ukázal i z rozboru jiných oprávněnost svého základního dynamického poznatku a požadavku: že v našich zemích velikou důležitost i pro církevní příslušnost občanů má politika katolických stran; že jejím historickým úkolem v těchto dobách je odstranit všechny politické impulsy a důvody, jichž by mohla agitace proticírkevní užití v pohnutých dobách, které mohou znovu přijíti; že katolická politika musí být v duchu encyklik sociálně aktivistická, protikapitalistická, národní a lidová. Že nesmí být spojencem sociálně reakčních sil. Musí spojovat národní ostražitost a sociální spravedlnost se světovým katolicismem římským v organickou, akční jednotu. V dlouhých stáletích minulých nebylo k tomu tolik předpokladů a prostředí tak příznivého jako dnes.

doba a lidé

Katolická mládež a YMCA

Pisatel tohoto článku byl po dva roky členem vůdcovského sboru chlapeckého oddělení pražské YMCA. Dva a půl roku řídil oficiální časopis tohoto oddělení, dvě sezony ztrávil v letním táboře YMCA. na Sázavě. Konečně pak zastupoval chlapecké oddělení Ymky na dvou konferencích, a to na konferenci vůdců v Kroměříži v únoru 1930 a na letní konferenci Akademické YMCA. v Litomyšli v červenci téhož roku. Předělá tato fakta, aby bylo zřejmo, že zná Ymku a její práci mezi mládeží po všech těchto stránkách, a že tudíž pravdu o ní říci nejen chce, nýbrž také může. — Protože bude nucen vysloviti Ymce některé výtky, podotýká předem (aby byl prost podezření, že, rozešed se s Ymkou, chce si s ní tímto způsobem vyřídit nějaké staré — neexistující — účty), že dříve než tento článek napsal, upozornil ředitele chlapeckého oddělení YMCA., sekretáře J. A. Firsta, na svůj úmysl, a konstatuje, že jmenovaný nic nenamítal proti kritice — s výhradou, že bude objektivní.

*

Co znamená „Y. M. C. A.“? Je to zkratka anglického názvu Young Men's Christian Association — Křesťanské sdružení mladých mužů. Tímto názvem se už také prozrazuje účel, t. j. sdružování mladých mužů křesťanských zásad.

YMCA. vznikla v minulém století a je dnes rozšířena po celém světě, majíc as dva miliony členů. Ve všech státech se s Ymkou setkáme; ovšem nepoužívají všude názvu původního, tak na př. v Německu bychom marně hledali nápis YMCA. — tam si jej přeložili a jmenují se C. V. J. M., Christliche Vereinigung der jungen Männer. U nás v ČSR. je sice ono YMCA. ve znaku a běžném označení, ale překlad byl upraven na Sdružení mladých křesťanských lidí.

Symbolem Ymky je rovnostranný trojúhelník, symbolisující tři základní úkoly: výchovu náboženskou, duševní a tělesnou. YMCA. vlastní budovy s knihovnami, klubovny, společenskými a j. sály, tělocvičnami, svobodárnami atd.; má letní tábory a hřiště; má vůdce, instruktory a především znamenité sekretáře, kteří jí pomáhají v plnění uvedených úkolů.

V Československu má YMCA. odbočky v Praze, Brně, Bratislavě, Plzni, Liberci, Hradci Králové, Rakovníku, Kladně, Českých Budějovicích, Kroměříži, Znojmě, (v Olomouci byla zlikvidována přes veliký počet a zájem členstva), Báňské Bystrici a Lučenci.

Zabývati se budu pouze Ymkou pražskou, jednak proto, že jediné o té mohu psáti z vlastní zkušenosti, a dále, protože pracovní systém, výchovné metody i program jest všude týž.

Soudíte-li podle názvu, nemajíce o Ymce dosud žádných vědomostí a tážete-li se třeba sekretáře Ymky, je-li YMCA. náboženskou společností a je-li některý směr či církev na vedoucím místě, dostane se vám rozhodné a záporné odpovědi na obě otázky: „Ymka je všestranná ve svém programu, usiluje ovšem o křesťanský život a zásady, ale hledí docílití zvýšení úrovně svých členů a lidstva vůbec, ve smyslu svého symbolického trojúhelníku a není tudíž společností náboženskou; a ku všem směrům i církvím se chová se stejnou neutralitou.

Tato odpověď je správná, ale jen z části, a to z části první; část druhá skutečnosti neodpovídá. Pro nás, katolíky, kterým ani neutralita nemůže a nesmí stačit, je nejvyšším vážným tento fakt:

1. Chlapecké oddělení pražské Ymky má 58 procent katolíků.

2. YMCA je protikatolická.

Jsem přesvědčen, že budou to nejen oficiální zástupci Ymky, nýbrž i členové, kteří budou odporovati tomuto tvrzení. Jest pak právě

to nebezpečným, že po dobu členství je velmi těžké uvědomit si skutečnost bodu 2.

Dříve než přistoupím k dokladům, bude lépe seznámiti se s prostředím, do kterého se dostane chlapec vstoupivší do Ymky.

Chlapci se rozdělují: a) *podle stáří*: na „stopaře“ (do 12 let), „průkopníky“ (12 — 15 let), a „kamarády“ (15 — 18 let); b) *na skupiny* o cca 20 členech; některé z těchto skupin jsou *zájmové* (ve kterých se chlapci sice věnují plnému programu, ale některou jeho část chtějí pěstovati zvlášť intenzivně), jiné sdružují chlapce na př. z jedné školy a třídy, kteří chtěli mít skupinu pro sebe, pak jsou skupiny *učňovské* (protože učňové mají ovšem své speciální zájmy, nutnost odlišné práce s nimi je samozřejmá). Toto jsou skupiny přirozené. Jinak většina skupin jsou skupiny umělé, t. j. chlapec byl prostě přidělen, a zde chlapci, vyjma přibližně stejného stáří a tedy i vzdělání a stupně vývoje nemají s počátku nic společného.

Skupině v čele stojí *vůdce*. Jeho úkolem je řídit život a práci skupiny tak, aby sice od něho vycházela iniciativa, ale aby chlapci měli stále dojem svobodného konání. Zvlášť nesnadná je jeho úloha ve skupinách umělých. Řed. First o tom píše, že umělé skupiny „... nesetkají se vždy se zdarem. Zde záleží hlavně na vůdci, aby dovedl najít společný zájem. U nás je několik skupin hochů stejného věku, které, ač uměle stvořeny, jsou dnes mezi nejlepšími zásluhou vůdců.“

Vůdce musí mít přirozeně po ruce nějaké direktivy, program. Dostalo se mu jich příručkou řed. Firsta: „Jak vésti chlapeckou skupinu“ (vydala pražská YMCA 1930). Ježto ta je základem veškeré práce, bude dobře učiniti zde výtah instrukcí vůdcům v hlavních rysech:

„*Jak může vůdce vzbudit zájem hochů a docílití rozmanitosti programu*: Je nejprve třeba lokalisovati dotazy a zájmy hochů. Z těch možno vytvořit řadu dalších zájmů. Je to:

Sport a jeho různá odvětví. Je jej možno provádět jednak prakticky, jednak teoreticky (výkladem pravidel atp.), diskutovati o treningu, pozvati si lékaře k výkladu o účincích a významu sportu, mluvit o amaterismu a profesionalismu, nutnosti spolupráce (odtud rozšíření významu spolupráce pro celý život a všechny obory lidského konání vztetím sportu, t. j. družiny hrajících za příklad); diskuse o životosprávě, zdravotních zvycích a pod.; úvahy o poctivé hře ve sportu, i v životě.

Divadlo, literatura, zpěv, umění vůbec; vůdce má sehrát se skupinou nějaký divadelní kus, navštívit společně divadelní představení, dávat

vědomosti o literatuře (podle vyspělosti hochů), dramatu, zpěvu atd. Je dobře při každé schůzce společně zpívat nějakou pěknou a slušnou píseň, vytvořit společně s členy jiných skupin hudební a j. kroužky, doporučovati určité dobré knihy, příp. i čísti ukázky z nich při schůzích atd.

Vůdce má podporovati určité koníčky chlapců. Má je vésti k práci, má docílití snahy hochů, aby získali co nejvíce vědomostí o své budoucí práci, aby tuto mohli co nejlépe vykonávat, má je povzbuzovat, učit je oceňovati práci (je tu možno navštívit továrny, různé podniky, výstavy, kde jsou plody tvořivé práce člověka).

Chlapci mají co nejvíce zvědět o první pomoci (nejlépe přednáškou lékaře), mají se v ní prakticky sami cvičit. Mají mít vědomosti o životě v přírodě, o vaření, táboření, úpravě ohňů a j. táborových nezbytnostech.

Má se diskutovati o válce a míru, pacifismu a militarismu, navazovati korespondence s hochy z jiných zemí, informovati o Společnosti národů, o předsudcích ras vůči rasám a možnosti odstranění těchto předsudků.

Má se sledovati veřejný život a události dne, vybírat z nich příklady, problémy, o kterých je možné a užitečné diskutovati.

U starších hochů je to pak *pohlavní výchova*, ke které je nutno obrátiti zřetel: Diskuse o poměru chlapce a děvčete. Stanovití určité zásady ve vztazích chlapců k druhému pohlaví. Vůdce nechť se snaží naučiti chlapce správnému názírání na pohlavní pud. Diskuse o důležitosti rodiny. Seznámení chlapců s problémy puberty, fyzické i duševní. I tu je dobře získati výklad lékaře. V žádném případě pak netrpěti dvoj-
smyslných a kluzkých slov.“

Potud výtah z Firstovy příručky. Ale je nutno jeden odstavec citovati zde celý. Je to kapitola *o studiu bible*.

„Zaveď s hochy rozpravu o bibli a o tom, jaký účel má bible pro dnešní život. Pročtete ve schůzi vybrané verše a diskutujte, jak tyto zásady životní prováděti v různých situacích.

Pozvete do schůze někoho, kdo by vyložil význam bible pro lidstvo a jeho náboženský život.

Doporuč svým členům *návštěvu nedělní školy* neb takových schůzek, kde by získali větších znalostí o bibli a životě náboženském.“

Toto jsou tedy úkoly vůdce; a u některých z těchto úkolů se budeme musit zastavit, neboť jsou mezi nimi také takové, které tvoří část našich výtek Ymce, a už ty, jak o nich píšeme dále, postačí k tomu, co jsme chtěli ukázati, t. j., že *katolický chlapec nepatří do Ymky*.

(Pokračování.)

Dr. Josef Kratochvíl.

Dílo brněnského filosofa dra Josefa Kratochvíla je tak rozsáhlé a mnohoznačné, že se nemusíme ani diviti, když u příležitosti jeho padesátin bylo napsáno o něm mnoho chval a když byl i vydán zvláštní „Filosofický sborník, věnovaný moravskému filosofu dru Josefu Kratochvílovi k 50. narozeninám“. A když ten Sborník neobsahuje snad jen povšechných studií, nýbrž přináší skutečně řadu hledaných prací od stati dra Antonína Podlahy až k biografii Bitnarově. A několik jen týdnů před tímto Sborníkem vyšel poslední, čtvrtý svazek vrcholného díla Kratochvílova, jeho „Meditací věků“. V tomto článku se chci stručně zmíniti o celém díle Kratochvílově a pak o jeho knize poslední, která nás seznamuje s myšlenkovými proudy moderní doby.

Doba, v níž začal mladý muž tvořiti, nebyla nijak příznivá hlasům o křesťanské filosofii. Ohlédneme-li se po počátku století, vidíme, že všude jest hlásán a s nadšením přijímán buď racionalism, ať již německý či anglický a pak materialistický positivism, kteréžto směry měly své zástupce na universitě a byly představovány i několika časopisy, jež byly považovány jaksi za mluvčí celé generace v ohledu filosofickém. Ale třeba říci, že katolíci rovněž nezháleli. Vždyť jest tlumočeno do naší řeči leckteré význačné dílo filosofické, dostáváme překlad „Summy proti pohanům“ sv. Tomáše Aquinského, „Filosofie“ dra Pospíšila byla beze sporu rovněž dílem, za které se nebylo třeba stydět. Ale nemůžeme ani zamlčet fakt, že intelligence se soustavně odvracela od katolicismu, a že t. zv. katolické intelligence téměř nebylo, nebo se jen málo projevovala. Moderní směry ve své pýše vedou ostrý a nemilosrdný zápas proti teologickým fakultám, nepřiznávající katolické teologii a filosofii ani nejmenší vědecké kvalifikace.

Ale nemylme se. Náš pokrok jest vždycky prostřední a pokulhává o několik desítek za cizinou. A v jiných zemích již dávno zúčtovali s materialistickým positivismem, když u nás jej vynášeli jako samospasitelný. Studium pramenů, studium středověkých děl ukrytých v archivech a bibliotékách, vydávání prací středověkých myslitelů a filosofů, horlivé jejich studium na katolických universitách a řádových kolejích ukazovalo hloubku myšlenky a její krásu, která tím více vynikala ve své zářící jednotě nad roztržitostí moderních filosofických soustav. Ale u nás bylo stále jen velice málo známé toto hnutí obrody scholastické filosofie.

Vždyť jsme neměli ani více časopisů a katolická moderna, ač se snažila seznamovati český svět s proudy, jež se přelévaly v cizině, byla přece jenom slabá.

Uvážíme-li si to, pak si i uvědomíme význam prací dra Kratochvíla, který věnoval všechno své úsilí studiu filosofie a který se i snažil vnést k nám směr, který nebyl znám. Od studia řecké filosofie přes studium moderní sestupoval k filosofii scholastické. Byl to správný postup. Jest třeba znáti filosofické směry řecké, abychom pochopili velikost filosofie scholastické, je třeba znáti moderní soustavy, abychom dovedli náležitě uplatnit zásady filosofie křesťanské. Již na prvních jeho statích zahledáváme zřetelně snahu zhodnotiti si správně jednotlivé proudy a jejich poměr k filosofii křesťanské, a zároveň pokusy obhlédnouti aspoň vrcholky filosofického myšlení a utřídit je. Nelze utajiti zájem mladého člověka o problémy dne a zároveň touhu postavit na pevné základy celé další badání. Kratochvíl si uvědomuje četbou a studiem, jak rychle pokračuje obroda tomistické filosofie ve světě a bere k ní zřetel. Tato obroda samozřejmě vzněcuje u četných filosofů touhu po poznání Boha. Hledají ho, jsou nuceni opět a opět se k němu vraceti. Dr. Kratochvíl hledá ideu Boha v řecké filosofii, v četných studiích si všímá jednotlivých jejích představitelů a nezavírá ani oči před moderním snažením. Všimá si bedlivě literatury, obohacuje tak ustavičně svého ducha. Zvědavost muže zaníceného pro věc tak bych charakterisoval Kratochvíla, a možno na základě jeho celé činnosti říci, že tato charakteristika má platnost i po 30 letech činnosti filosofické.

Hned od počátku, právě proto, že sledoval pozorně cizí literaturu, viděl, jak mohutní poznání filosofie scholastické a jaké divy v pravém slova smyslu koná v moderní době nauka Aquinatova. Byl si i vědom, že této nauky potřebujeme u nás více, než jí potřebují jinde. Proto se věnuje jejímu studiu stále vážněji a jeho „Úvod do filosofie“ již jasně ukazuje, že učinil dobře, i že se dobře připravoval. V časopisech rozebírá jednotlivé problémy a výsledky shrnuje pak v dílech, v nichž ukládá nejdůležitější ze svých studií, učleňuje vše a zhodnocuje. Čtenář jest překvapen spoustou snesené látky i zpracováním jejím. Kratochvíl není suchým a nezáživným spisovatelem, jest živý, jako jest živým jeho vztah k určitým problémům a i látka, o níž pojednává. Proto jest a byl hodně čten, a proto jeho dílo konalo tím účinnější apoštolát. Neboť nesmíme nikdy zapomenouti, že nechce jen vypisovati vývoj myšlení, nýbrž

chce býti i obhájcem nauky. Rostoucí křesťanská literatura italská, francouzská, německá mu dává v tom ohledu mnoho významných podnětů, které dovedl dobře zařaditi a jichž využil, kdy bylo třeba.

Vrcholným dílem dra Kratochvíla jsou čtyřsvazkové „Meditace věků“, jejichž první svazek vyšel r. 1927. Myslím, že dosavadní studie byly přípravou k této synthetické myšleni od starověku až do moderní doby. Jeho studie o pojmu Boha ve filosofii starověké, jeho práce o jednotlivých zjevech středověkých a novověkých vnukaly přímo myšlenku shrnutí vše. Co po více než dvacet pět let bylo skládáno část po části, musilo býti účelně usměrněno a řádně spojeno, aby dalo pevný celek. A o to se pokusil svými „Meditacemi věků“, jejich první díl, pojednávající o starověké filosofii, vymezuje stručně úkoly dějin filosofie, sleduje vývoj myšlení u národů východních a pak u Řeků a Římanů. Po dvou letech vydal druhý svazek o filosofii křesťanské ve středověku. O filosofii od Descarta až ke Kantovi mluví ve svazku třetím, kdežto čtvrtý jest věnován XIX. století a konečně vývoji filosofie před válkou i po ní.

Žádné století nebylo tak bohaté na filosofické soustavy jako právě věk devatenáctý, je muž zahajuje cestu nauka Kantova. Rodí se stále nové směry, jedny potírají druhé, jedny se stavějí nad druhé. Velice mnoho jmen se zapisuje v historii filosofie. Celkem lze je rozdělit ve čtyři skupiny, a čtvrtou skupinu tvoří právě ti, kdož přispívají svými pracemi a svým badáním k obrodě tomistické filosofie, kterážto obroda ve XX. století, a hlavně po válce pokračuje rychlým krokem, rychlejším než se nadáli ti, kdož stáli u jejích počátků. Kratochvíl se pokusil jednak roztržiti onen bohatý materiál, pokusil se dále o vymezení nauky hlavních a často i méně významných představitelů a tvůrců jednotlivých systémů filosofických a nezapomněl ani na hodnocení. Jest samozřejmé, že tento trojí úkol vyžadoval i pilné přípravy, která byla vykonána prací, o které jsem se výše zmínil, i pevného a jistého pohledu.

Vždyť nejde jenom o prosté vypsání, které samo sebou již předpokládá nemalých znalostí, nýbrž čtenář má býti i správně orientován, aby mohl dobře voliti. A nestačí ani všimati si jen filosofického myšlení, jest nutno ohlížeti se po výsledcích vědeckého badání, na nichž byly právě mnohé soustavy budovány. A dr. Kratochvíl ani na to nezapomněl, a tak máme v jeho knize podrobný i plastický obraz celého ducha složitých let minulého a nynějšího století. V jeho díle se ukazuje duše posledních 150 let. Vývoj

nedál se jediným směrem, byl příliš složitý a jest předností Kratochvílova díla, že se zdarem zachytil i jednotlivé příčiny, zavinující onu složitost i důsledky různých směrů na vývoj celé společnosti.

Dílo jest rozděleno ve čtyři oddíly. V prvním mluví o Kantech a jeho následovnících, ve druhém o německém filosofickém idealismu, jež představují tři filosofové, a sice Fichte, Schelling a Hegel. Třetí díl pojednává o materialismu, naturalismu a positivismu a do čtvrtého zabírá soudobé myšlenkové proudy. Poslední část jest zpracována skutečně znamenitě. V přesných obrysech vystupuje před námi celé období zmítání, hledání, bojů, zápasů, nadějí, klesání i stoupání. Čím dále tím více proráží ve filosofii různých národů spiritualism, který vítězí nad materialismem doby předcházející. Setkáváme se s Bergsonem i Solovjevem a začíná se naznačovati obrodné poslání filosofie sv. Tomáše a síla jeho jednoty, kterých právě potřebuje tolik současné lidstvo.

„Meditace věků“ jsou knihou kladnou a její četba mnohým prospěje. J. K.

politika

Uprostřed veliké diplomatické bitvy.

Naprostý neúspěch londýnské konference Francie, Anglie, Italie a Německa o středoevropské hospodářské konsolidaci ukázal i všem těm, kdo si neuvědomovali, oč se tu jedná, že jde o velikou diplomatickou bitvu, jejímž cílem jest dobudovati střední Evropu buď ve smyslu a na upevnění nové Evropy, vzniklé z mírových smluv, nebo proti těmto smlouvám ve směru německé expanse na východ, pro kterýžto cíl vlastně Německo válku vedlo a prohrálo. O tentýž cíl, o to, proč se válčilo, bojuje dnes Německo novými zbraněmi.

Ať si všichni státníci do očí říkají, že jde jen o hospodářskou spolupráci a sblížení středoevropských států, jde ve skutečnosti o zápas politický: o definitivní uspořádání poměrů v podunajské pánvi, o trvalou, novou organizaci prostoru bývalé rakousko-uherské monarchie a o to, kdo bude tuto novou organizaci fakticky ovládat.

Ohled po skončení války naše a francouzská zahraniční politika nahradila vnitřním rozkla-

dem rozpadlou říši habsburskou útvarem Malé dohody (RČS., Jugoslaviie, Rumunsko), kterýžto svaz států zorganizoval mocensky stav, vytvořený mírovými smlouvami.

Tato mocenská organizace stačila do té doby, dokud Německo nevstoupilo zase do velmocenské politiky evropské a dokud se nepřihlásilo veřejně k staré své předválečné politice, boji o cestu na východ.

Tento vývoj, naprosto neodvratný, byl mocně urychlen hospodářskou krizí světovou a v ní hlavně krizí zemědělskou, která zasáhla státy střední Evropy ne proto, že mírovými smlouvami byla střední Evropa špatně zorganizována, nýbrž že to jsou státy agrární. Těžká naléhavost časové otázky těchto států: kam s obilními přebytky, ukázala, že Malá dohoda, mocensky postačující všem těmto státům, nestačí si vzájemně hospodářsky.

Není pochyby o tom, že staletí spolužití podunajských států ve společném soustátí vytvořila tím, že v určitých částech (českých zemích, kde k tomu byly přirozené podmínky) se soustředila výroba průmyslová pro celou oblast podunajskou, hospodářský celek, který politickým rozpadem říše byl zničen, aniž však byly zničeny hospodářské síly, které se vzájemně v této prostore doplňovaly a vázaly.

Maďarsko a Rakousko patří přirozeně zeměpisně i hospodářsky do této oblasti a jestliže tedy francouzský plán Tardieuův usiluje o určitou vazbu všech těchto státních sil, má nesporně pravdu, že přirozené hospodářské síly těchto zemí samy v tomto směru působí.

Současně je však pravda, že v případě uskutečnění této spolupráce hospodářské by v celém útvaru podunajském se přirozeně uplatnila převaha tří států Malé dohody a především Československa a že by síly středoevropské byly tak organizovány ve smyslu politiky francouzské, k dalšímu upevnění, k petrifikaci mírových smluv, že by se nová Evropa stabilisovala ve smyslu výsledku světové války. Znamenalo by to mocné posílení bezpečnosti i našeho státu a vyzdvížení jej k historické funkci větší, než číselní by z izolovaného počtu obyvatel našeho státu jinak plynulo. Největším důsledkem této organizace by ovšem bylo zmaření nebo aspoň přirozená vazba německého expansivního tlaku na východ, který, máje v Polsku pevnější ještě hráz než před válkou, může se šířit na východ jen směrem toku Dunaje.

Prvním útočným činem Německa obnovujícího tlak, zastavený válečnou porážkou, bylo ohlášení celního Anschlusu s Rakouskem. Také „jen z hospodářských důvodů“ a zřejmě na roz-

razení středoevropské koncepce naší a francouzské.

Kdyby pak k Rakousku přistoupilo Maďarsko, bylo by pak jen otázkou vhodné příležitosti a mocenské politiky, aby přes Rumunsko byl uskutečněn cíl, pro který vlastně válka vznikla a který byl vítězstvím válečným zmařen.

Mocenský tlak naší zahraniční politiky směřuje od severu na jih, německý od západu na východ. Je proto pochopitelné, že v Londýně šlechtic Bülow řekl k Tardieuovu plánu své nedvojsmyslné: nikoliv a že připustil spolupráci středoevropských států — ale s vyloučením Československa. Německá ofensiva proti nám je zde už zcela nezakrytá. Vedle Německa postavila se proti nové organizaci střední Evropy za převahy Malé dohody také Italie. Její spojení s Německem v této věci není pozitivní, nýbrž jen negativní. Italie nemá shodného cíle s Německem, jí naopak záleží na tom, aby Rakousko a Maďarsko získala do sféry svého vlivu, ale s Německem má společný zájem odporu proti přiřazení obou malých států k Malé dohodě.

V okamžiku, kdyby měl zvítězit plán Německa na užší sjednocení s Maďarskem a Rakouskem, postavila by se Italie proti, jako to učinila proti celnímu Anschlusu s Rakouskem.

Italie jde s Německem potud, pokud jde o zmaření československého a Tardieuova plánu, ale dále ne. Tato neagilnost, bez pozitivního cíle je slabinou politiky italské s evropského hlediska, s hlediska stabilisace nové Evropy. Spojenectví italsko-německé je negativní, jako bylo vyhrůžné spojení německo-sovětské. Může bránit konsolidaci Evropy v duchu mírových smluv, ale nemůže stvořit organizaci evropskou dokonalejší.

Všecka vážnost situace je v tom, že Maďarsko a Rakousko žily dosud finančně z těchto sporů dvou směrů o trvalou organizaci střední Evropy a vypůjčovaly si od obou na svou dvojakou politiku. Srdcem a celým úsilím zaujaty proti novému stavu, vytvořenému mírovými smlouvami, žily z peněz těch, kdo tyto mírové smlouvy stvořili. Tento stav je trvale neudržitelný.

Kdežto Anglii, která znovu zřejmě podporuje rovnováhu evropskou, vytvořenou vazbou sil německo-italských proti francouzsko-polsko-malodohodovým, jde jen o záchranu finančních investic do dvou podunajských států a jinak se nechce přidat na žádnou stranu, zůstává zde vyrovnané napětí mezi koncepcí francouzskou a německo-italským odporem k ní.

Jsme uprostřed veliké diplomatické bitvy o svou budoucnost, o bezpečnost své samostatnosti a hospodářskou sílu a moc republiky. Pokraču-

jeme v bitvě započaté válkou. Tlak přirozených sil evropských nemůžeme změnit; jediné, co musíme a můžeme dělat, jest, všemi silami zabezpečit a zajistiti sílu svého státu doma. Výsledek zápasu, který vede vláda s hospodářskou krizí a který bude vyžadovat dalších obětí všeho občanstva, posílí v případě zdaru, způsobeného vlastními silami, naši posici i na venek. V těchto těžkých dobách největší oporou naší politiky zahraniční je mobilisace obětavosti státních sil vnitřních.

Hindenburg znovu zvolen, Hitler neprohrál.

V druhém kole presidentských voleb v Německu 10. dubna byl zvolen presidentem absolutní většinou hlasů kandidát spojených sil německé demokracie, bývalý císařský maršálek a vůdce německé branné moci ve válce, dosavadní president Hindenburg 19,359.642 hlasy (dříve 18,650.730, což je + 708.912 hlasů). Jeho protikandidát a vůdce útočné fronty protidemokratické, Adolf Hitler, dostal 13 milionů 417.460 hlasů (dříve 11,339.285, to jest + 2,078.175 hlasů). Komunista Thälman ztratil proti první volbě 1,276.809 hlasů, obdržel jen 3,706.388 hlasů.

K volbě v druhé bitvě dostavilo se 36 milionů 491.694 voličů, to je o více než milion méně než po prvé.

Toto znovuzvolení Hindenburgovo je jeho osobní výhrou, ale jenom Pyrrhovým vítězstvím německé demokracie. Hitlerovci vycházejí z voleb úžasně posílení. Čtenáři přece se pamatují, jak ohromujícím dojmem působilo zvolení 107 hakenkreuzlerů do říšského sněmu v minulých volbách před dvěma roky, a hle, dnešní počet hitlerovských hlasů znamená nový, více než stoprocentní vzrůst Hitlerovců: 223 mandáty.

Volba Hindenburgova oddaluje jen konečnou protifašistickou srážku německé demokracie, dnes už se udržující jen poplašným spojením sil katolického centra a sociální demokracie pod protektorátem bývalého maršála Hindenburga, kterého v minulých volbách ze všech sil potírala! Německá politika vnitřní i zahraniční stojí však už pod přímým vlivem obecného šepotu, ba křiku občanstva: Hitler ante portas. Útok, který šl. Bülow podnikl na Československo v Londýně, to už není nic jiného, než program Hitlerův, a proto my nad volbou Hindenburgovou nemůžeme ani na chvíli propadnout spokojenému oddechu. Hitlerovo Německo proti nám nemůže už nic více podnikat, než co dělá Ně-

mecko Brüning-Bülowovo, berouc hitlerovský program zahraniční úplně za svůj. Zde už není schopna německá demokracie Hitlerovi čelit, všechny své síly proti němu vyčerpávajíc na frontě vnitřní; a zde se ještě drží metodou, nikoli už demokratickou, nýbrž polodiktaturou. To už vojenská pohotovost udržuje pořádek v pracovních kolonách na hrázi, ohrožované rostoucím přívalem fašistické povodně.

V poslední neděli dubnovou bude vybojována třetí bitva velikého jarního tažení Hitlerova proti dnešnímu režimu v Německu: volby do pruského sněmu. Zde nebude mít demokratická fronta v čele jméno Hindenburgovo, které odvedlo mnoho „starých bojovníků“ z tábora Hitlerova, a obecně se čeká, že dnešní koalice centra se soc. demokraty v Prusku ztratí sněmovní základnu své moci. Vody Hitlerismu přelijí se přes hráz a dnešní většina rychle buduje archu Noemovu, ve které by se udržela nad těmito vodami, když už na suchu státi nemůže. Zvláštním zákonem (nutností absolutní většiny k volbě ministerského předsedy) prodlouží si dnešní vláda život na nejistou dobu budoucí; ne z vlastní síly už, ale z okolnosti, že Hitler nedostane ještě absolutní většinu pruských hlasů. Toto spočinutí pruské demokracie na bodáku pruského četníka a vojáka jako posledním svým volným místě k sezení je pro demokraty stejně pochmurné, jako pro hakenkreuzlery posměšně povzbudlivé. Bude-li postupovat hitlerism dále stejným tempem — a není žádných známek, že by tomu mohlo býti jinak — je jeho úplné vítězství a uchvácení moci nad Německem jen otázkou času. A nikoli dlouhého.

Pro Československo se tím nic nezmění k horšímu. Spadne jen s tváře Německa, usilujícího o zvrácení mírových smluv a nové výboje, maska mírumilovnosti a demokracie. Jen pro naše oči zde změní se podívaná k horšímu, nikoli pro skutečné naše postavení. Zdá se dokonce, že tato jasnost a tento konec iluze bude pro nás prospěšnější než kosmeticky nalíčená tvář chřadnoucí německé demokracie.

Pravda mezinárodní.

Jsi poražen a voláš k vítězi:

„Však pravda jednou přece zvítězí!“

Tvůj soupeř, do jiných jenž chodil škol,

zná heslo jen: „Co slabé, skol!“

a poutaje tě svými řetězy,

je zcela jist, že „pravda vítězí“

—a.

Socialismus a nacionální fašismus v Německu.

V pátek 8. dubna přednášel známý belgický sociolog Hendrik de Man v sále Ústřední knihovny hl. města Prahy o socialismu a nacionálním fašismu v Německu. Přednášející v podstatě uvedl:

V posledních letech sílí v Německu antikapitalistické myšlení a cítění, které se politicky projevuje trojím hnutím: sociálně-demokratickým, komunistickým a národně sociálním neboli fašistickým. Tato tři hnutí kryjí se do určité míry se sociologickými vrstvami. Za sociální demokracii stojí dělnictvo, které je buď schopno individuálního a sociálního vzestupu nebo v něj výrazně věří, resp. které vzestup také prodělávalo nebo prodělává. Sociální demokracii tvoří vrstva sociálního optimismu. Komunistické hnutí zahrnuje většinou dělnictvo, které prožívá sociální sestup a neodvažuje se doufat v možnost etapového zlepšování svého osudu. Propadá příliš strachu a zoufalství. V důsledku toho věří v jediné východisko — revoluci. Národní socialismus v Německu (hitlerovský fašismus) soustřeďuje ponejvíce proletarisovaný střední stav. Střední stav prodělává po válce proces prudké proletarisace. Zjevy rozrůstání industrialisace, postupujícího v hromadění kapitálu a šíření koncentrace (kartelů a trustů) zúžují vrstvu malopodnikatelskou, tvořící z poškozovaných proletariát. Proti tomu počet drobnějších kancelářských zaměstnanců v hospodářském podnikání poválečném rozrůstal, racionalisace a s ní souvisící mechanisace úkonů odduševňovala práci a v myslích drobných zaměstnanců usazovala se stupňovaná nespokojenost. Zejména velká nezaměstnanost této vrstvy v době krise působila na její proletarisování. Také akademicky vzdělaná vrstva vlivem hospodářských poměrů prožívá proletarisaci. V Německu je nyní již asi 40.000 akademicky vzdělaných lidí bez zaměstnání. Asi 50 % akademické mládeže nemá vyhlídky, že najde po vystudování zaměstnání. Následkem těchto poměrů dostavuje se u dosavadní střední vrstvy rozervanost. Zejména u akademické mládeže je jakýsi pocit vlastní bezvýznamnosti a bezúčelnosti. Začíná se pochybovati o účelnosti života vůbec. Zklamání mají sklon přidružovati se k extrémním reakcím. Pochybují o hodnotě rozumu a vědy. Nemohou si politicky vynutiti lepších poměrů, poněvadž tvoří slabou vrstvu. Projevuje se u nich mohutná touha po nějaké pevné autoritě a silném vůdci, který by dovedl zjednatí zlepšení jejich životního osudu.

U zemědělských vrstev projevuje se proletarisace, pokud lze o ní mluvit, stupňující se zadlužeností a uvědomováním závislosti osudu této vrstvy na kapitalismu. To vyústuje v odpor zemědělské vrstvy k peněžnímu hospodářskému světu, v zaujatost proti průmyslu a městskému obyvatelstvu. Tento psychologický stav zároveň vysvětluje ochabující smysl zemědělců pro pozitivní politiku obchodní a její vynucování celního a jiného ochranářství.

Proletarisace středních vrstev v různých svých složkách je zdrojem antikapitalismu představovaného v Německu národním socialismem (hitlerismem). Je zajímavé, že čím více střední vrstvy se proletarisují, tím více hledí se separovati od dělnického proletariátu, tím více stávají se zaujatými proti dělnictvu. Tento zdánlivý paradox spočívá v pýše deklasovaného středního stavu, jehož odpor k snižování vlastní úrovně a lidem na ní se nalézajícím vzrůstá. Hitlerismus svým odporem k dělnickému proletariátu a vystupňovaným nacionalismem chce v podstatě kompenzovati pocitovaný komplex méněcnosti u sebe.

Hitlerismus nevyrostl jen z poměrů hospodářských. Má také podmínky politické. Sluší uvést, že velmi rozhoduje o postupu tohoto hnutí uvědomování německé porážky ve světové válce a pokoření, kterého se Německu dostalo. Nerozhoduje tak míra a trvání reparací, jako spíše pokoření, které tyto reparace působí. Psychologické účinky porážky a pokoření nebudou v Německu vymáčeny ani za 15 nebo 20 let. Sociální nespokojenost hitlerovců staví se v odpor proti dělnickému proletariátu a nacionalismem snaží se hitlerismus odvésti mu příslušníky a získati je pro sebe. Zneužívání nacionalismu není v podstatě nic jiného, než kompensování méněcenného já. Hitlerismus značně abstrahuje od hospodářství a chce zjednat nápravu symplistickou oklikou, politikou. Hitlerismus roste hlavně na úkor starých občanských stran. Jen málo přibývají mu jednotlivci z periferie strany sociálně-demokratické a komunistické. Kdyby hitlerismus působil v zemi s revoluční tendencí, pravděpodobně by provedl při nynější své poměrně velké síle státní převrat. Avšak provedení státního převratu znamená velké riziko. Hitlerismus čeká, vymlouvaje se, že musí napřed zesílit. De Man zdůrazňuje, že typickou vlastností Německa je snaha organisovat. Národ trpí nadměrnou organisačností, čímž aktivita často trpí. Jinou příčinou, proč hitlerismus při své síle je celkem pasivní, spatřuje řečník v okolnosti, že střední vrstvy, které nyní jsou příslušníky hitlerismu, byly dříve politicky značně

pasivní. Slabost hitlerismu je, že v něm je málo rozumu a víry v rozum, že příliš zdůrazňuje fyzickou sílu, teror. Hitlerismus je vzpourou proti rozumu a ethickým hodnotám a je v něm příliš mnoho iracionálního. Lidstvo nesnese trvalé irracionality, potřebuje také skutečných duchovních hodnot. Hitlerismus pro své podprůměrné vlastnosti je zřejmě hnutím přechodným.

Tak jako jeho vzestup byl prudký, tak bude i jeho sestup lavinovitý. Nikdy by fašismus tak nevyspěl, kdyby se nebyl mohl opírat o chyby socialismu. Chybou socialismu bylo, že idealistické motivy nechával v pozadí za motivy materialistickými. Projevoval se zevně materialističtějším než ve skutečnosti byl. De Man má za to, že iniciativa a energie v socialistických stranách jsou menší, než tomu bylo před válkou. Vysvětluje tento zjev tak, že mnozí socialističtí vůdcové političtí i odboroví byli poměry za války a po válce příliš vyčerpaní, kterážto skutečnost nedovoluje jim prozatím přeměňovati defenzivu v iniciativu. Hitlerismus je epizodou. Nebylo v dějinách dosud doby, kdy socialismus by byl býval silnější než nyní. Nikdy totiž sociální ideje nebyly silnější než nyní. De Man věří, že se v brzké době podaří socialistické ideje pronikavěji realizovati než kdykoli dosud.

*

Nehledě k tomu, že De Man zde přechází mlčením velikou stabilizační demokratickou i státní sílu katolického centra, v závěru své řeči příliš si zjednodušil výklad socialistické bezmocnosti „únavou vůdců“ Zde sociolog De Man přespříliš přehodnocuje možnosti osob, individualit v socialismu a podceňuje sílu sociálních fakt, která jsou příčinou socialistické nehybnosti. Také nevysvětlil dostatečně skutečnost, proč obrovské hnutí Hitlerova fašismu je tak ostře protimarxistické a socialismu přímo nepřátelské, proč tyto vrstvy v socialismu svůj životní ideál nejen že nevidí, ale přímo se mu vzpírají. Správné rozpoznání Manovo, že v hitlerismu je nacionální vzpoura proti malé úloze Německa v dnešním světě, tedy vzpoura proti pokoření národnímu, svědčí spíše proti závěrečné víře Manově. A i když část socialistických požadavků skuteční hitlerovci, bude to možno nazvat vítězstvím socialismu? Jinak je De Manova přednáška zajímavá, poněvadž i u nás, ač do určité míry, jsou zjevy obdobné.

Vnitropolitické důsledky hospodářské krise.

Hornická stávka na severu Čech a odchod živnostníků z vlády do opozice.

Hluboká hospodářská krise, která se ze zemědělství rozšířila na průmysl, uzavřela proti sobě válečné hranice států, vstoupila do rozhodujícího stadia jako zápal plic v osmém dni; láme se finanční rovnováha i československého státního rozpočtu a vláda má teď před sebou úkol, jehož splnění je naprostou nezbytností státní, ale současně krutým uvězněním pudů a chutí stranické agitace a stranické demagogie. Snižuje se soustava hospodářských čísel, snižují se mzdy v průmyslu, aby byla umožněna soutěž a podnikání, ale zvyšují se daně přitáženým tlakem berního šroubu. Krise hospodářská mění se pozvolna v řadu sociálních bojů o novou mzdovou úroveň a objevují se první známky krise vnitropolitické dvěma nikoli malými událostmi: stávkovým bojem severočeského hornictva a vystoupením živnostníků z vlády.

Stávka na Mostecku má několik znaků dost povážlivých, pro které není možno ji jen tak odbýti. Předně se celá stávka vymkla z ruky i socialistickým odborovým organizacím a vedení socialistických stran. Stávka trvá čtyři neděle, ačkoli sociálně demokratická strana se postavila proti ní celou svou autoritou. Národní socialisté, vidouce vlastní slabost, se k stávce přímo přidali. Zde totiž je staré hnízdo socialisticko-anarchistických skupin hornických, kde mívá a jak se ukázalo, dosud má popularitu býv. min. Vrben- ský. Nár. socialisté byli strženi proudem, jemuž koryto a směr toku pevně určili komunisté. Není možno zapírat, že se zde po prvé podařilo komunistům uskutečniti jednotu, akční sjednocení veškerého socialistického hornictva pod vlastním vedením a přes hlavy vůdců socialistických odborových organizací a stran. Komunisté vedou zde vlastní členy, pak neorganizované a nezaměstnané a tato lavina strhla proudem všechno ostatní. Je to úspěšné potvrzení základního strategického výpočtu komunistického, že železně organizovaná a bojovná menšina dovede na sebe za příznivých okolností strhnouti vedení celé masy ostatního dělnictva k určitému konkrétnímu bojovnému požadavku a cíli. To se stalo za všech revolučních akcí, že v čelo se přirozenou nutností dostanou živly nejradikálnější: kováři, nikoli kováříčkové.

Nebezpečí této stávky na Mostecku je v tom, že je nesporným vítězstvím komunistické tak-

tiky a že, potká-li se s jen trochu větším úspěchem (záruky, že nedojde k žádnému hromadnému propouštění), bude pro budoucnost agitačním příkladem komunistů, jak se to má dělat a že sjednocení stávkujících „přes hlavy reformistických vůdců“ je jedinou cestou k úspěchu.

Nutno říci, že sociální demokraté se postavili proti komunistům a stávce daleko určitěji, pevněji než národní socialisté, kteří rozmnožili a zesílili přímo komunistickou akci.

Na Ostravsku se podařilo úsilí ministerstva veřejných prací docílit určité dohody o zastavení hromadného propouštění hornictva, ale zřejmě to zde není řešení trvale uspokojující ani pro horníky, ani pro těžaře. Horníci budou střídavě vysazováni z práce za současného zaražení veškerých přijímání nových sil a těžaři musí platit sociální dávky za celé osazenstvo, i onu část, která je „na dovolené“, ovšem bezplatně. Proto ač vedení odborových organizací toto vyrovnání v Praze přijalo, na Ostravsku je komunisté a národní socialisté opět zamítli a sociální demokraté se nechtěli angažovat k žádnému nátlaku na vlastní členstvo.

V celé republice naráží na sebe jako v poválečných letech v praskotu síly zaměstnanecké a zaměstnavatelské v boji o podíl, jakým kdo má na sanaci přispět ze své existenční úrovně. Můžeme-li počítat s tím, že jaro a léto přinese uvolnění na pracovním trhu a zmírnění nezaměstnanosti (březen se stabilisovanými 634.000 nezaměstnaných ještě nic neslibuje) sezonními pracemi, pak v základních průmyslech československých propouštění ještě bude se stupňovat úměrně s další restrikcí vývozu, zatarasného prohibičními opatřeními cizích států. Všecko pak ukazuje, že nezmění-li se nic k lepšímu do podzima, a nedej Pán Bůh, aby tak byla neúroda v zemědělství a my museli z ciziny dovážet více než dosud, čímž by se zhroutily základy naší platební bilance, na vývozu u nás závislé, nastane před zimou situace, kdy bude nutno snížit státní rozpočet přímo radikálně. Mluví se o půjčce vnitřní, ale ta by teď nebyla vůbec půjčkou investiční, poněvadž na ni není peněz, nýbrž jen výpůjčkou na krytí běžných potřeb státu (splacení části pokladničních poukázek, pokud nebudou prodlouženy či konvertovány už v úpisu půjčky) a tak podzimem bude podle všech známek dobou, kdy možná i jiné strany se zachvějí před přímou odpovědností za činy, které bude nutno udělat.

Už první část sanačního plánu finančního — zvýšení daně z obrátu — nevydržela koaliční strana živnostenská. Je pravda, že při demisi

Mlčochově hrály velikou úlohu vnitrostranické poměry, boj předsedy strany a kandidáta ministerství V. Najmana proti kolegovi Mlčochovi, držiteli křesla. Mlčoch se pokusil udržet stranu ve vládě, získal pro to i moravskou část strany, ale na konec přece jenom náhle odstoupil. Formálně dal najevo odpor k Najmanovi, že svou demisi mu vůbec neoznámil, ale nechal přečísti až z cizích novin, věcně však se vzdal obecné nálady své strany proti zvýšení daně obrátové. Musí se totiž pochopit, že ve volbách r. 1929 strana živnostenská slibovala snížení, ne-li zrušení daně z obrátu, pro hospodářství a živnosti nejtříživější, že na odporu proti vysokým daním tato strana vůbec je vybudována jako na důvodu a základu svého života, aby bylo jasno, že hlasovat stále pro nové a nové daně bylo pro ni agitačně a stranicky vraždinou politikou. Strana živnostenská dostala dále už ve volbách 1929 mandáty v první volbě jenom v pražské župě a hrozilo jí, že by za určité situace mohla i tuto základnu ztratit. Proto také parlamentní kluby strany se rozhodly pro vystoupení z vlády, aby nepodvrátily agitační schopnost strany pro možné volby příští. Živnostenská strana je první, která z vnitřní nutnosti svého složení nebyla schopna podat důkaz své státnosti v době zlé, a to je věc, na kterou tato strana na konec doplatí, i když teď přechodně agitačně získá. Straničky jednostranně zájmové nejsou schopny vésti stát v dobách nejkritičtějších.

Zde, v kontrastu s touto omezenou zájmovostí, ukazuje se hluboká státotvorná síla československé strany lidové a její význam pro stát.

Jako vedlejší příznak politických důvodů odchodu živnostníků z vlády není bezúčelno připomenout, že tento odchod děje se za zřejmé sympatie strany, pod jejímž protektorátem živnostníci žijí: strany agrární. Také agrární strana myslí už na dobu delší, než je život této vlády. Počítajíc s nejužší kooperací svou s živnostníky i pro budoucnost, propustila je bez výčitek nestátního jednání z koalice, aby v opoziční agitaci obrostli novým hlasovým peřím na úkor národních socialistů a nár. demokratů a tak zachytili v městech tu část voličů, která je nespokojena s těmito stranami, ale nechce jíti přímo k fašistům, nebo komunistům. Odchod živnostníků uznali agráři nutným také proto, že ze stranických důvodů nemůže si žádná koaliční strana dovoliti převzít odpovědnost za ta restriční a úsporná opatření, která k ozdravení železničního podniku jsou nezbytná. Poněvadž se to uznává za nutné, proto už živnostníci vůbec ministerstvo železnic dostali

jako strana bez státních zaměstnanců; ukázalo se však, že ani oni by politicky neunesli důsledky nutných zásahů restričních. Nový ministr železnic, úředník, sám se k tomuto úkolu přihlásil memorandem hlavě státu i vládě, ve kterém ukazuje, že je nutno během 10 let snížit počet zaměstnanců podniku o 30.000 a železnice učiniti schopnými konkurence s automobilovou dopravou. Je to úkol veliký a uvidíme brzy, bude-li už tento ministr míti možnost a schopnost jej splnit. Neprovede-li jej on, budou deficit volat po novém muži, ale to už by sotva bylo uskutečněno výměnou jen jediné osoby ve vládě. To byla věc celého režimu a prostý odchod opět ukazuje, že to bude podzim, kdy v souvislosti s úvahami o vyhlídkách na zimu bude možno zdar pokusu nového ministra zhodnotiti konkrétními výsledky prvního pololetí jeho ministrování.

Do podzimu zdá se býti po odchodu živnostníků z vlády a změně v ministerstvu s největším pasivem finančním trvání této vlády zabezpečeno, což je vidět také na obnovené pracovní intenzitě její i parlamentu a na rozhodnosti, s jakou uskutečňuje první část sanačního plánu finančního.

Odpolitisování stavovských zájmů.

Po odchodu živnostenské strany z vlády do opozice vznikl mezi stranami vládní většiny pozoruhodný návrh, aby totiž živnostenská poslanci všech koaličních stran vytvořili zvláštní parlamentní komisi pro otázky živnostenského a obchodnického stavu, které by byly řešeny jako čistě stavovské bez politického přibarvení stranického. Ať se tento námět uskuteční či nikoli, je na něm nesporně něco zdravého a politicky rozumného. Jen si představme, oč snadněji by se všechny strany dohodly o pomoci jednotlivým stavům, zejména na příklad zemědělcům, kdyby s touto pomocí nebyly spojeny současně prestižní mocenské rozpory vůči straně agrární. Strana agrární nemá dnes zájmy jenom zemědělské. Je angažována v průmyslu, bankovníctví a finančnictví a nejedna pomoc, vymáhaná touto stranou pro zemědělce, uvázne v přijímací síti stranických institucí, aby byla obrácena ne na účel, pro který byla určena, ale pro sanaci různých finančních podniků a k posílení politického aparátu této strany. Oč více by dostali zemědělci od státu, kdyby podstatnou část těchto prostředků nezadržel mocenský aparát této stavovské strany pro sebe.

Agrární strana je angažována na správním aparátu státu, je dědičnou držitelkou donucovací moci státní (ministerstvo vnitra, národní obrany), má své veliké zájmy nezemědělsky mocenské a k vůli ní bylo vyplýváno nesmírně státních peněz (zemědělské školství na př.), aniž by z toho zemědělec něco měl. Zato ministerstvo zemědělství projevilo úplnou neschopnost zvednouti konkurenční schopnost českého zemědělce, zvláště malého. Český len na př. žádný průmyslník textilní nechce koupit pro jeho horší kvalitu a objednává raději ruský. A tak tomu je v ovocnictví, chovu koní a celé řadě jiných druhů zemědělské výroby, kde ministerstvo zemědělství projevuje naprostou nevšímavost vůči potřebám zemědělství.

Ostatní strany pak právem, kdykoli agrární strana přijde s novým požadavkem t. zv. zemědělským, nejdříve zjišťují, kolik z této státní pomoci zemědělcům uvázne za nehty agrární straně na účely politické a nezemědělské.

Bylo by opravdu prospěchem státu, kdyby nemožná instituce dnešního senátu byla změněna na stavovskou komoru zastupitelskou a co možná odpolitisována. Takhle nemá senát, který je jenom duplikátem sněmovny poslanecké, naprosto žádného smyslu, leda že je jakýmsi pensijním doplňkem sněmovny dolní. Stavovský složený senát by uvolnil sněmovnu poslaneckou pro skutečné politické zájmy státu, a vrátil ji jejímu úkolu kontrolního i vůdčího tribunálu demokracie.

Pruští biskupové o zemských volbách.

U příležitosti blížících se voleb do pruského zemského sněmu vydali katoličtí biskupové prohlášení tohoto znění: „Příští volby poslanců do pruského zemského sněmu mají velký význam nejen s hlediska politického, nýbrž i vzhledem k vlivu zákonodárných a vládních institucí na podporování a ochranu náboženských zájmů, jakož i postavení církve ve veřejném životě. Tato okolnost ukládá všem katolickým křesťanům povinnost uplatnit volební právo, jak to vyžaduje odpovědnost věrných státních občanů a věrných katolických křesťanů. Volte poslance, o jehož čistém charakteru jste nabyli přesvědčení a jehož stanovisko v otázce míru, sociálního blaha lidu, ochrany náboženských škol, křesťanské víry a katolické církve souhlasí se zásadami našeho učení. Chraňte se před agitátory stran, které nejsou hodny důvěry katolických voličů. Čerpejte svoje poučení z osvědčených katol. listů.“

Kontingent prim.

O přívalu žactva do prvních tříd středních škol po reformě Dérerové a prvních nutných protipatřeních uvádí M. Sekerka v „Nár. listech“ (17. IV.) tyto číslice:

„Jakých rozměrů nabyl loni nával do prim, dá se posouditi z několika cifer. Pět ústavů pražských a jeden plzeňský měly po čtyřech primách; řada ústavů měla v primách celou třetinu všeho svého žactva. Celkový počet primánů v Čechách činil 28 % všeho studentstva. Primy, do nichž se před několika lety sháněl s obtížemi materiál, staly se rázem dominantní složkou našich škol. Letos se stanou problémem.

Počet primánů stoupal v posledních letech příliš rychle. Uvažujme jen ty střední školy — české i německé — v Čechách, na nichž nese stát osobní náklad. Je jich 145. Na těchto školách bylo přijato r. 1929 do prim 6000 studentů, r. 1930 již 8000, r. 1931 však již téměř 12.000. Za dvě léta počet primánů vzrostl na dvojnásobnou výši.

S počtem žactva rostl ovšem i počet poboček při primách. R. 1929 byl jich necelých čtyřicet, r. 1930 však již přes osmdesát a v roce 1931 vyskočil počet poboček jen při primách na úctyhodné číslo 149. Bylo tedy na jmenovaných ústavech loni otevřeno celkem téměř 300 prim, poboček i tříd kmenových.“

„Zřetely finančními a danými poměry na ústavech donuceno sáhlo ministerstvo školství k činu radikálnímu. Stanovilo, že letos nesmí počet příštích poboček při primách býti větší než 132, t. j. o 17 méně než jich jest v nynějším školním roce 1931-32. To platí, jak již nahoře bylo řečeno, pro ústavy v Čechách, na nichž náklad osobní nese stát. Počet všech prim ve školním roce 1932-33 nesmí v Čechách tudíž býti větší než 277.

Opatření, jimiž se zvýšený příliv primánů udrží v mezích tímto ustanovením daných, budou ovšem jistě málo po chuti rodičům žáků, hlásících se do prim.

Když tedy jest takto stanoven numerus clausus, ne sice pro primány, ale pro primy, vzniká otázka, co s žactvem, jemuž bude přijetí odmítnuto. Na to se dá snadno odpovědět: Půjde na měšťanky. A tam se také uchýlí nezaměstnaní profesori.“

Verše z jara 1916.

Prohlížeje náhodou zápisky z válečných let, našel jsem i tyto verše z jara 1916, psané v noci na hlídkách.

I.

V zrcadla štyrských bažin
hvězd pád se s nebem rítí.
Letní noc ruská v hlubokostech naříká.
Úzkost dálek vlá z tmy nekonečných nížin
v řídké vlasy borového lesíka...

Míjejíce močálová oka,
od jihu na sever zem ruskou zákopy protínají;
za hrdlo držíce pařáty sok soka
život a smrt, dvě armády se tu objímají.

Krvavě vpeření v sebe,
v křiku
císařští orli carským oči klovou;
nad jejich slepou nocí vojáci hledají nebe.
Každý mrtvý rozžihá v něm na žebříku
hvězdu novou.

Obzory zamčené, zážehy ohňů se rozvírají,
loudavě vyjí táhlá dunění děl.
Výstřiky raket v tisíci očích bdících
na zem kolmo dopadají
v nasládlý zápach nepohřbených těl...

II.

Za devaterou horou svých pochybností,
za devaterou řekou zlých náklonností,
o holi poutníkově,
o voru lodníkově
hledáme Boha.

Hvězdy nad horami,
hvězdy pod vodami,
oč se opře klesající noha?

Vzkřiknu-li Bůh, zem vrací prázdné jméno.
Nebesa jako dům, kde vše je vyplněno;
prázdným domem vítr utíká
a naříká.

Po nebesích chodím, dveře otevírám,
zůstávám stát, tiše volám...

Živý hlas
jak vymlácený klas
vrací stěny.

Nikoho tu není.

Vyhnáni ze srdcí lidí
nebesa opustili svatí
i Bůh, jenž všechno řídí.

Katolické studentstvo uspořádá v měsíci květnu propagaci svého hnutí pod heslem
Květen katolickému studentstvu.

Propagace, která potrvá od 5. do 26. května, bude rozdělena na akci tiskovou, přednáškovou a pořádání podniků. Prosíme studentstvo, aby sledovalo uveřejňované zprávy a veřejnost o účast při této akci. Dotazy zodpoví:

Ústředí katolického studentstva, Praha II., Spálená ul. 15.

Za Vaše hodnotné peníze nabízíme Vám hodnotné *KUNCÍŘOVY* knihy.

Po stránce obsahové představují **dokonalý** výběr naší i světové literatury, řízený přísně kulturními a uměleckými hledisky, po stránce vnějšího vybavení dostává se jim té největší možné péče. Jejich cena jest úměrná; jsou kalkulovány s nejnižším občanským ziskem. Z bohatého seznamu upozorňujeme Vás dnes na tyto novinky.

Sigrid Undsetová: KRISTINA VAVŘINCOVÁ.

Historická epopej. Část I. VĚNEC. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 65'—.

Sigrid Undsetová: GYMNA DENIA.

Společenský román. Kč 55'—, v plátně Kč 70'—, v poloperg. Kč 95'—.

Frant. Roubík: ČESKÝ ROK 1848.

Bohatě ilustrovaná kronika bouřlivého roku. Kč 70'—, v plátně Kč 90'—, v polokůži Kč 110'—.

Jaroslav Durych: PANÍ ANEŽKA BERKOVÁ.

Román matky. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 70'—.

Maurice Baring: SUKNICE NESEŠÍVANÁ.

Román neklidného srdce. Kč 40'—, v plátně Kč 52'—, v poloperg. Kč 60'—.

C. F. Ramuz: KRÁSA NA ZEMI.

Román tento jest z nejlepších přínosů roku 1931. Kč 30'—, v plátně Kč 42'—, v poloperg. Kč 50'—.

Lytton Strachey: ALŽBĚTA A ESSEX.

Tragická historie. S 9 portrety. Kč 35'—, v plátně Kč 47'—, v poloperg. Kč 55'—.

Kuncířovy knihy dodá Vám každý knihkupec.

LADISLAV KUNCÍŘ, PRAHA.

Dr. Bedřich Vašek:

Křesťanská sociologie díl II.

Spravedlnost v životě hospodářském.

O B S A H

I. Důležitost etiky v životě hospodářském. — Nebezpečnost hospodářských problémů současných. — Kdo má povinnost spolupracovati o lepší hospodářský řád. — Etika v hospodářském životě. II. Obecné etické otázky života hospodářského. — Vlastnictví soukromé či společné. — Obtíže a důležitost otázky vlastnictví. — Boj proti soukromému vlastnictví. — Odůvodnění zásady soukromého vlastnictví. — Sociální zatížení soukromého vlastnictví. — Nerovnost v rozdělení majetku. — Veřejné vlastnictví. — Etika některých zdrojů a forem majetku. — Dědictví. — Práce. — Úchody bez práce vůbec. — Úrok. — Pozemkové vlastnictví a pozemková renta. — Majetek akciový, atd. Stran 460. Cena Kč 44'—.

Křesťanská sociologie díl III.

Sociální práce.

O B S A H

I. Zásadní stanovisko katolicismu k veřejnému životu. — Církev a veřejný život. — Kněz a veřejný život. — Laici a veřejný katolický život. — Katolická akce. — II. Význačné prostředky, jimiž lze prováděti sociální práci. — Ústředny pro sociální studium a sociální práci. — Činnost spolková. — Tisk. — III. Některé význačné obory sociální práce. — Práce pro školu. — Lidová výchova. — Činnost charitativní. — IV. Zákonná ustanovení k veřejné činnosti. Stran 371. Cena Kč 40'—.

V Y D A L O

*Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II.,
Karlovo náměstí čis. 5.*

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hořovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Spořitelni družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablonec n. Orli.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orli.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kyšperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Mělník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatic: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Přeštice: Lidová záložna.
Rychnov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Úpice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orli.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i ve společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

*Lidové záložny spravují dne 31.
prosince 1931 již*

130 milionů Kč vkladů.

ŽIVOT

O druhou republiku.

Nejstarší redakční program katolické
žurnalistiky české.

Rozklad velkého průmyslu, vzrůst nových
maloživností.

Dr. Antonín Korošec.

Boj uvnitř Ruska.

Pohostinství proletářů.

O dnešním katolickém studentstvu. — Práce nové Italie.

ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá Dr. Josef Doležal. Vychází 1. a 15. každého měsíce. V y d á v á Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

Předplatné na XIV. ročník Života obnáší Kč 30.—, prosíme naše odběratele, aby nám částku tuto poukázali co nejdříve. Musíme platiti účty tiskárně, máme ještě mezi odběrateli nedoplatky za minulý ročník. Prosíme své odběratele a přátele, aby nám byli hmotnou oporou, předplatili časopis včas a co nejdříve, poněvadž v těžké době, ve které žijeme, jen tak můžeme splniti své povinnosti a zdomakalovati list.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

„CESTY TVOŘÍCIHO SOCIALISMU“, tak se jmenuje nová kniha známého socialistického pracovníka *Hendrika de Mana*, kterou ve své „Politické knihovně“ právě vydalo nakladatelství „Orbis“ (Praha XII.). Pět kapitol tohoto spisu zabývá se postupně filosofickou, kulturní, hospodářskou, politickou a taktickou stránkou socialismu. Kapitoly nesou tyto názvy: *Zdůvodnění socialismu — Socialism a kultura — Socialism a kapitalism — Socialism a národní fašism — Masy a vůdci*. Autor, překládaný dnes do všech světových jazyků, zaujímá tu stanovisko k aktuálním jevům a úkolům socialistického hnutí, a všichni ti, kdož jakýmkoliv způsobem jsou na socialismu zainteresováni, najdou tu určitou odpověď na mnoho otázek, kladených současností. V témže nakladatelství vyšlo před časem základní dílo Manovo: „DUCH SOCIALISMU.“ (Ku psychologii socialismu) Kč 25.—, které je zpovědí moderního socialisty, kritikou Marxova učení a výzvou k zduchovnění socialismu. Když vyšlo, bylo prohlášeno za nejvýznamnější dílo přítomnosti. H. de Man je vzdělanec, který problémy moderního socialismu prožil a protrpěl nikoliv ve studovně, a proto jeho hlas nezaznívá odněkud s věže ze slonoviny, ale jako dělník mezi dělníky v továrně v odborářských kampaních a konečně i v zákopech. Dílo „Cesty tvořícího socialismu“ je brož. za Kč 30.—, váz. Kč 45.—.

Dominik Pecka: „TAJEMSTVÍ ŽIVOTA.“ Aforismy. Vydalo Ústředí katolického studentstva čsl., Praha II., Spálená 15 (tam možno objednat), jako 1. svazek Edice „Jitra“, na jaře 1932 v souvislosti s akcí: „*Květen katolickému studentstvu.*“ Známý již spisovatel a aforista, P. Dominik Pecka, vydal krásnou knihu aforismů o smys-

lu života, o zdraví a o lásce. Není náhodné, že vyšla tato kniha jako 1. svazek Edice „Jitra“; kniha tato je psána v první řadě pro studentstvo, pro mladá, jež tonou v kalu dnešních materialistických nauk. Krásnými a výstižnými slovy píše autor v první části o smyslu života, který je oprávněn jen tehdy, je-li usměrňován myšlenkou na život posmrtný, na život věčný. Smysl života zde na zemi je jen tehdy, jsou-li naše činy a očekávání řízeny pod zorným úhlem Věčnosti. V druhé části, pojednávající o zdraví, doložené četnými pořekadly a citáty autorů děl filosofických, lékařských, pedagogických a sociologických, píše krásně o tom, že civilisace je vlastně pohodlí, poněvadž veškeren umělý pohyb, gymnastika, sport, to všechno je jen náhrada za to, aby lidské tělo bylo udržováno při zdraví, když z lidské pohodlnosti se mu nedostává tolik pohybu, kolik je třeba, aby bylo udržováno v normálním, svěžím, zdravém stavu. V třetí části, velmi důležité a aktuální pro dnešní mládež, všimá si slovy skutečně výstižnými a vybranými problémů sexuálních ve vztahu a právě lásce muže a ženy. Láska je zcela něco jiného než smyslnost. Láska je principem umění, smyslnost je principem pornografie. Panictví muže a dívky není jen privilegium klášterů, nýbrž vůně panictví má naplniti všechna zákoutí světa. K tomuto však nestačí jen síla rozumu, nýbrž je nutně zapotřebí síly vůle. Celá kniha je prodechnuta horoucí láskou podati dnešní mládeži několik přátelských rad. Necht není jednoho studenta a studentky a mladého člověka vůbec, který chce vážně jíti do života, aby si tuto vážnou knihu nepřechetl a nezamyslel se nad jejím hlubokým obsahem. Cena Kč 4.50 s portem činí knihu každému snadno přístupnou.

Ž I V O T

ROČNÍK XIV.

V PRAZE 15. května 1932.

ČÍSLO 6.

O druhou republiku.

Adolf Hitler je vůdcem německého lidu na velkém pochodu vnitřního stěhování do třetí říše. Po Vilémově císařství a jednom desetiletí demokracie, oblečené v poslední době v císařský plášť maršála Hindenburga, přechod přes rudé moře německého ponížení a hospodářské krise do země zaslíbené, do třetí říše. Hitlerovu stranu tvoří masy deklasovaného středního stavu, zproletarisované inteligence, vojenská a šlechtická tradice a mládež, už čtrnáct ročníků mládeže, která nepoznala válku, ale je nucena nésti její břímě, aniž by výsledek války chtěla uznat. Doba republiky splývá těmito lidem všem s dobou sociální a hospodářské deprese, ožebračení lidu a duchovního ponížení. Nad republikou v Německu nezapláče mnoho Němců, a ani sociální demokracie, pamatující dobu svého vlivu a rozvoje už za císařství, nepůjde pro ni do revoluce.

U nás, v Československé republice, je tomu jinak, opačně. Republika znamená splnění snu celých pokolení, pozvedla hmotně a sociálně statisíce lidí, a není u nás vůbec sociálně protidemokratických sil: šlechty a stavů, které by byly republikou ztratily svou slávu, majetek, čest, životní prestiž.

Avšak děje se přece jenom určitý znatelný pohyb i u nás a začíná mít své politické důsledky. Proti generaci nasycených, proti vrstvě, která si rozdělila všechny výhody samostatnosti, dorůstá také desítka ročníků mládeže, která přišla už po rozdělení všeho: pozemkové reformy, rychlých kariér úředních, zaměstnání v sociálních a obecních institucích, ve státních službách, v rostoucím průmyslu... Po sedmi letech tučných začíná bučet na lukách sedm krav hubených.

Státní aparát je přesycen lidmi a začíná se redukovat přirozeným odchodem a zastavením přílivu mladých. Postup bude ztížen, všechno dopředu je obsazeno dětmi a synovci revoluce. To je recept i ministra Hůly na sanaci podniku železničního. Hospodářská krise omezuje průmysl a některá jeho odvětví na trvalo a hrozí, že ne-

zaměstnanost stane se u nás chronickou. Racionalisace v zemědělství vrhá stále populační přebytky vesnic na krk městům. Roste počet studovaného proletariátu, který školská taktika ministra Dérera vyrábí zrychleným, umělým tempem.

Příležitostí k práci ubývá a nová republikánská generace začíná být beznadějná a hluboce nespokojena. Je nutno se pro nejbližší budoucnost uskrovnovat. A s tímto postním, popelečnickým kázáním přicházejí k hubenému mládí zasycení držitelé výhod a zisků revoluce. Konec pozemkové reformy ukazuje venkovanům při zdvižené oponě novou zemanskou šlechtu na zbytkových statcích, ve finančních a průmyslových podnikcích. Socialistické masy nevedou už dnes hnanci a vydědenci, ale lidé velmi zámožní z horních deseti tisíc. Desítky afér, ukazujících jakoby osvětlením blesku vždy divadlo činnosti kořistníků, počestných zbohatlíků i defraudantů, provise, sinekury, subvence, jen ještě zvyšují rozčarování.

Z těchto sociálních kořenů roste na vesnici fašism, v Praze Stříbrného liga a všude zvláštní deprese, zesilovaná přesvědčením, že k nápravě je třeba nových lidí, nové energie, nových symbolů. Kapitál důvěry, kterým lidové masy vybavovaly všechny vlády republiky až do dneška, je stráven. Vedení vlády nečerpá už svou sílu z veřejného mínění, ale ze stranického systému.

Mimořádný, autoritativní vliv na celý politický život má ovšem stále první prezident republiky, symbol jejích výhod pro veškeren národ, ale každý cítí, jak právě je tento vliv svázán s jeho osobností a že universálního, obecně uznaného dědice mimostranické autority tu není.

Hospodářská krise urychluje proces, který by zrál i bez ní, ale pomaleji. Půjde v nejbližší budoucnosti o novou stabilisaci mocenského poměru mezi občanskou pravíci a socialistickou levicí, o definitivum hospodářské politiky států vůči zemědělství a průmyslu, o poměr k německým stranám v souvislosti s vývojem politiky za-

hraniční, a o důsledky změn v sociální skladbě československé společnosti. Tyto tendence objevují se po válce všude jako výsledek ustalování nových poměrů, nástupu generace poválečné za zmenšených možností výrobních, pracovních, životního uplatnění.

Politickým výrazem těchto změn sociálních a generačních, charakterisovaných odporem k egoismu rozbitého stranictví — je evropský fašism, v každém státě živý z vlastních a odlišných pramenů. V neposlední míře přistupuje zde i vliv komunismu, hnutí vědomě protidemokratického, jehož rozpínavosti může čeliti zase jen hnutí autoritativní. Nesmí se pouštět se zřetele, že mládež po deset let vstupující do politického života pozoruje demokracii nikoli s věže svých snů o ní, jako tomu bylo před válkou, nýbrž podle její praxe současné. A skutečnost, že demokracie se s nejrůznějšími formami koruptivní, korupce a demoralisace nedovedla rázně vyrovnat, je nepopíratelná.

U nás, poněvadž demokracie dala národu svobodu a není sociálních sil tradičně jí nepřátelských, neobrací se veřejná nespokojenost přímo proti ní, nýbrž nabývá formy snahy „o pravou demokracii“. To zní z akce Stříbrného, Gajdovy a všech nespokojenců s dnešním režimem.

A tu je nesmírně zajímavé, že uprostřed tohoto řečiště stanul nedávnými svými projevy i předseda strany národně socialistické V. J. Klofáč, a svědčí to o jeho stálém živém citu a schopnosti pozorovat hnutí lidové nespokojenosti.

Podívejme se, co V. Klofáč napsal o současné situaci a cestě z jejích bled v minulé „Přítomnosti“

„Lid potřebuje vědět, k jakým činům je vláda odhodlána. Potřebuje také vědět, že není necitelně opuštěn. Myslím, že by ministerský předseda i ostatní členové vlády měli často vystoupit s podobnými prohlášeními, na jaké je zvyklý francouzský nebo anglický lid. Zdá se mi, že vláda příliš ochotně mlčí. Vláda musí býti silná a podle mého názoru bylo by znamenité, kdyby byla méněčlenná. Sbor šestnácti ministrů přesvědčil, že se tu síly navzájem paralyzují, místo aby se doplňovaly a popoháněly. Stačil by, řekněme, šestičlenný kabinet. Ostatní práci by bylo možno svěřit státním sekretářům, odborníkům. Zdá se mi vůbec, že v nynější době mají a budou mluvit víc odborníci, praktičtí národohospodáři a finančníci, než lidé, kteří jsou zvyklí mluvit na veřejných shromážděních o tak zvané „politické situaci“. Ministerstva nesmějí být už sekretariáty politických stran a aby nebyla, musí být v každém ministerstvu postaráno o dostatečnou a

vlivnou kontrolu. Podzim si vynutí nový, statečný režim i plnou moc pro mnoho věcí, neboť válka s hladem je také konec konců válka. Vláda musí vědět, že je třeba něčeho podobného válečné pohotovosti. Pomalost je nyní právě tak málo dovolena jako v bitvě. Vláda musí být zmocněna pro předem sjednané věci včas, protože někdy i 24 hodin je doba rozhodující. Tato technická opatření, týkající se vlády, musí být doplněna podobnými v zákonodárných sborech. Bude třeba změnit jednací řád sněmoven, v nichž senát po mém přesvědčení má být sborem hospodářských odborníků. Omezit plenární schůze a zvýšit činnost ve výborech, jimž se musí dostat práva publicity, právě pro kontrolu veřejnosti. Nesmíme si nic namlouvat, ani něčeho důležitého nechat: města i vesnice jsou znepokojeny a zradikalizovány a my můžeme jen tenkrát odradikalizovat ducha lidí, jestliže zradikalizujeme své činy. Otázka chleba musí nezbytně býti řešena. Všechny revoluce vznikaly z nedostatku chleba, jak ostatně už Havlíček upozoroval.“

Co všechno je obsaženo v těchto radách a ostré kritice?

1. Především touha po energické vládě a osobnosti, která vede na své osobní riziko, odpovědnost a svou autoritou. Proti tomu se staví postava Udržalova jako bezradný kontrast, u něhož motor jeho vládní činnosti se nachází mimo něj.

Mluví se pro úzký, šestičlenný, válečný kabinet s menší závislostí na stranách a stranických ohledech, tedy neodvislejší od dnešní základny moci a vlivu všech ministrů.

2. „Podzim si vynutí nový statečný režim i plnou moc pro mnoho věcí...“ Tedy něco jako Brüningovský vládní typ; plnou moc pro malý kabinet, tedy něco nedemokratického podle teorie, něco, co se podobá polodiktatuře.

3. Bude třeba změnit jednací řád sněmoven a senát proměnit ve sbor hospodářských odborníků. To je princip fašismu. Omezení plenárních schůzí parlamentu a jeho vlivu vůbec je opět týž princip.

Všecka tato mimořádná opatření, myšlená pro dobu akutní hospodářské krise a napjaté situace zahraniční, mají nesporně charakter přechodné likvidace integrální demokracie, oslabení stranictví a stran a podobají se jako vejce vejci počátkům nástupu diktatury v Itálii, Jugoslávii, Polsku i Hitlerově koncepci třetí říše.

Co jiného hlásá jako spásu Gajda po jiho- a východočeských vesnicích? Václav Klobáček zde zřejmě chce vzít vítr s plachet obecné nespokojenosti a kritice a dovršuje svou kritiku i zá-

věrečným heslem, otvírajícím po způsobu Hitlerově dveře k romantickému výhledu do lepší budoucnosti: *druhé republiky!*

F. Peroutka zřejmě sebou trhl, slyše tuto řeč mistra v uvádění tužeb davů do pevného koryta a tak jasný, odvážně nebojácný rým na třetí říši Hitlerovu a podmračiv se, rychle se otázal, co to má znamenat: „V nedávném projevu užil jste slov „druhá republika“. Jaký obsah skrývají tato slova?“ A. V. Klofáč ukázal holi v růžovější budoucnost, skeptikovi Peroutkovi ještě zakrytou: „Nelámu hůl nad demokracií, protože u nás demokratické cítění je v celém národě. Ale

podívejte se na prvních 13 let této republiky, na vystupování malých Kreugerů a různých politických hochštaplerů. V té první době byly omluvitelné různé improvisace, které je nutno dnes zastavit spolu s odklizením špatných lidí, kteří způsobili velkou krizi důvěry, ne menší hospodářské. Podíváte-li se pozorněji, spatříte společný kořen prohnílé morálky. Říkám-li „druhá republika“, jde mně v podstatě o postavení silné hráze této demoralisaci a o skončení této první etapy. Jde mi o vznik nového ovzduší vzájemné důvěry, které by vyvolalo onen optimismus, bez kterého nelze pracovat a nelze žít. Jde mi o republiku sociální spravedlnosti a mravní odpovědnosti. To stojí za hledání.“

Tato slova jsou nejasná, ale tím více fantasie a snu je možno vložiti do výhledů, jimi otevřených.

Václav Klofáč podlehl tu zřejmě pocitu obecné nespokojenosti s tím, co jest a dal mu výraz v hesle, vzatém ze zbrojnice evropského pohybu fašistického.

V jednom zachycuje heslo „druhé republiky“

kus zajímavého porozumění pro psychologii nové generace, která chce uskutečňovat, jako každá před ní, svůj vlastní ideál života, chce tvořit podle obrazu svého a nikoli jenom uctívat formu života svých otců, nota bene, když její vady vidí a jimi přímo trpí.

V druhém vyjadřuje opět základní požadavek veřejného života: aby ti, kdo stojí v čele vlády, nesli osobní odpovědnost za své činy. Není žádnou výchovou k demokracii, když šéf poražené „občanské vlády“ stane se hned zase šéfem vlády další, složení a ducha docela jiného. Není to jenom správný cit lidu, který chce mít určité naděje a cesty vládní politiky spjaté s určitými lidmi jako symboly, je to výchovná nutnost i pro vůdce, které spoutání jejich osudu s jejich činy učí zvýšené ostražitosti a odpovědnosti. Platí-li to v celém životě i podnikání, proč nejvyšší kormidelník by měl býti vyňat z tohoto přirozeného zákona?

Klofáčův projev pro „druhou republiku“ má však jednu základní vadu. Že je vysloven jím, tedy jménem těch, kdo byli plně účastni výhod „republiky první“, kdo za její vady mají odpovědnost, které se nemohou vymknout v očích cizích.

V celku je pravda, že demokracie se musí zleznout rukou zbavit svých těžkých vad, nemá-li za ně sama býti trestána, ale překvapením je, že cesta naznačená Klofáčem je souběžná s představou a první fází fašismu.

Politické poučení na konec! Ano: Dojde-li u nás k nutnosti provést určité korektury demokracie, nebude to provádět Stříbrný a Gajda, nýbrž... demokraté.

Nejstarší redakční program katolické žurnalistiky české.

K prehistorii našeho novinářství.

Současný rozvoj novinářství československého hnutí katolického vnukl některým jeho činitelům přirozeně myšlenku, aby „Svaz katolických novinářů“ uspořádal velký sjezd publicistů všech oborů, na němž by zrekapituloval dosavadní práci na poli žurnalistiky a ujasnil si i nejbližší cíle dalšího rozvoje. Dnes, kdy v republice vychází vedle řady velkých deníků i množství listů menších, týdeníků, čtrnáctideníků i měsíčníků pro veřejné otázky časové, kdy vedle dvou ryze novinářských spolků a dvou li-

terárních korporací mají katolíci i svou zpravodajskou kancelář „Vox“, zdá se nám býti pohádkou ona doba, kdy katolická žurnalistika počala nesměle vyrůstat na úhoru. Ale ani té dávne idyly nesmí býti zapomináno. Cosi povzbudivého pro dnešek je v tom srovnávání poměrně primitivnosti prvních našich programů s velkorysostí plánů, jež můžeme snouti do budoucna my, opíraje se již o rozlehlou síť orgánů i organizací, o četnou a pohotovou obec pracovníků ve všech oborech dnešní novinářské praxe.

Bylo to dne 22. března revolučního roku 1848, kdy pražský arcibiskup Alois Josef baron Schrenk vydal svůj iniciativní „Pastýřský list“, v němž velebil udělení ústavy a vybízel rozplešaný lid i duchovenstvo, aby za ni vzdali dík Bohu a zachovali věrnost svému králi. Na osadách měly se konati slavné služby Boží a pěti „Te Deum“, kněží měli lidu vyložití podstatu nové ústavy a varovati jej před nerozvážnými činy i řeči.¹⁾ Ale list prozíravého velepastýře nezapomínal ani na nebezpečí, jež i tehdy hrozilo katolicismu přílišným přezíráním náboženství a církve od liberálů nejrůznějších observancí. Vybízel v něm kněžstvo k literární činnosti a k potírání protináboženského hnutí stejnými zbraněmi, hlavně pak *tiskem*.

Vyložil jsem v tomto listě nedávno povahu reformního hnutí českého kněžstva v roce 1848, jež do svého programu přijalo i požadavek vydávání časopisu, ve smyslu pastýřského listu Schrenkova, i jak tento bod byl realizován založením brněnského „Hlasu“.²⁾ Tento „Hlas jednoty katolické pro víru, svobodu a mravní ušlechtilost“ byl *prvním českým* orgánem, který svým programem a posláním byl *novinami*, bojujícími v podobě týdeníku za věc *katolické* víry a církve. Dne 6. ledna 1849, kdy v Brně vyšlo první jeho číslo, zrodila se také *žurnalistika katolická* v tom smyslu, jak ji pojmáme dnes, s prvními náběhy k stavovské odlišenosti, doplňované odbornými pracovníky z jiných stavů a hojným počtem příležitostných dopisovatelů.

Zajímavé je srovnání redakční *program* tohoto nejstaršího novinového listu s programy, které byly třeba v posledním desetiletí otiskány v čele našich nových orgánů. Monumentální jednoduchost úvodní redakční stati, otiskné v prvním čísle „Hlasu“ a koncipované Matějem Procházkou spolu se Sušilem, nepřekvapí toho, kdo zná zásady vlastního iniciátora listu.³⁾ Byl jím zajisté tehdejší vůdce katolické inteligence moravské, František Sušil, nekompromisní vyznavač „kladného katolictví se všemi jeho závazky, s bezvýminečnou oddaností k autoritě církevní ve věcech náboženských, s úctou k institucím církevním...“⁴⁾ Stejně jako pražský metropolita Schrenk i Sušil nabádal kněžstvo k studiu bohovědy, filosofie a kultury, k literární tvorbě a publicistické činnosti.

¹⁾ Otisk listu čti v ČKD. 1848, 157, jakož i Blahověst 1848, příloha k číslu 20.

²⁾ Bitnar, Reformní program Náhlavského z roku 1848. Život 13, 1931, 265, 286.

³⁾ Jsou-li političtí zákonově dostateční k oblažení veškerého člověčenstva čili ještě něčeho jiného třeba? Hlas I, 1849, 1.

⁴⁾ Vychodil, František Sušil, Brno 1898, 193.

Životní ideál ztělesňoval se Sušilovi v důsledně přirozeném žití českém a křesťanském. Jako v národě představuje se národnost, tak náboženství představuje se mu v církvi. Oba tyto činitele jako forma a obsah vytvářovali mu českého člověka. Vlastenectví a náboženství slévaly se mu v jeho ideálu dokonalého člověka v jedinou ušlechtilou slitinu. Proto mu byly atheism a indiferentismus náboženský zjevy vnitřnímu prospěchu národa škodlivými, nevlasteneckými. Doufaje pevně v lepší budoucnost svého národa, viděl ji zaručenu pouze vnitřní silou vlastenectví a životem náboženským. Náboženství pak slučoval s církví, jedno bez druhého bylo mu nemyslitelným. Nutnost katolicismu pro zdar národní věci byla mu evidentní.

Byl to především Sušil, který proti směru národně liberálnímu vyvolával hnutí národně náboženské. Jenom toto hnutí budilo také v lidu skutečný život národní, nadšení, posilované zejména evokacemi slavné cyrilometodějské i svatováclavské minulosti. Na lid působila ovšem i okolnost, že sušilovští kněží proti národnosti, nebrojili a ji všude zaníceně posilovali, kdežto liberální vlastenci katolictví soustavně potírali. V tomto boji nemohli katolíci spoolehnoti ani na státní moc zákonodárnou a nezbyval jim než zápas na poli kulturním i církevně náboženském. Jednou z nejvydatnějších zbraní v tomto boji měl být ryze katolický list, svobodná tribuna literární, a tak došlo k založení týdeníku „Hlas“.

V dlouholetých bojích o české bohoslužby v Brně soustřeďovali se horlivci pozvolna v „Ústřední Katolické Jednotě“, jež vznikala ze schůzí údů „Bratrstva živého růžence“, konaných v bytě Matěje Procházky, tehdy kaplana v Zábřovicích u Brna. Již v roce 1843 seznámil se Procházka se Sušilem, který mu tehdy opravil české růžencové kázání a učil ho, vychovance německých škol, správné češtině. Oba muži přilnuli k sobě srdečným přátelstvím, které v nejbližších letech vydalo plody. Především založili dne 15. října 1848 oficiálně „Katolickou Jednotu“ za účely „náboženskými, politickými a čistě lidskými“.⁵⁾ Aby ušli nesnázím při schvalování, připojili zakladatelé do stanov ujištění, že činnost Jednoty nevybočí z mezí poslušnosti k biskupům. Členstva přibývalo záhy tou měrou, že již Procházkova kaplanka nestačila, schůze musily se konati v brněnských klášteřích a posléze v sále Reduty. Ale brzy rostly i odbočky po celé diecési a ještě v roce 1848 přerostlo hnutí i do arcidiecése olomoucké. Původní ti-

⁵⁾ Šmídek, dopis moravský, Květy 1848, 68.

tul musil býti pozměněn na „Ústřední Jednotu Katolickou“

Duchem této veliké organisace byl Sušil, který pracoval v Brně, jezdil na schůze odboček, řečnil, agitoval, povzbuzoval. Záhy stalo se samozřejmým, že tento mocný svaz duší potřebuje spojujícího orgánu tiskového. Široké odbytiště listu bylo zajištěno a Sušil inspiroval Procházku k tiskové akci, jejímž výsledkem bylo založení „Hlasu“ Počátkem ledna 1849 vyšlo tedy první číslo týdeníku o čtyřech stranách formátu kvartového, za redakce Matěje Procházky a tiskem závodu vdov po Rudolfovi Rohrerovi. Každou sobotu vydával čísla pan Findeys, funkcionář Jednoty, odběratelům nedočkavým, ostatní pak list obdrželi v neděli při schůzi jednoty.⁶⁾ Takový byl počátek našich prvních novin.

Z předchozích výkladů vysvitne nám i nutná jednostrannost programu týdeníku, která je při jeho čtení nápadná. Je to spíše obrana náboženství a církve proti názorům liberálů a redakce připravila si k ní půdu výmluvným líčením *zpolitisování* současného života: „Kamkoli vysíláme zraky své, všude vidíme, že téměř veškeren svět toliko se zabývá politikou. Po městech i venkovu, v domích, hostincích i káfiřnách. všude se politisuje, všude se slivají zákonové, všechno se snaží úcastenství mítí při vystavění nové budovy zemské správy. Zmíní-li se kdo o věcech svatých, podá-li se komu knížka nebo časopis církevní, hned se jeví nechut, i praví se pohrdavě: Nyní na to není kdy, nyní prý musíme o důležitějších věcech pojednávat, nyní se musíme toliko politikou zabývat, odtud prý vykvétá blaho veškerenstva. I jest mnohopočetná tlupa bohaprázdníků, kteří vším náboženstvím zhrdajíce, zřejmě hlásají, že politika jest nyní *jediným* náboženstvím světa. Nejlitěji však zuří zášť jejich proti svatému náboženství církve katolické, této nejjistější archy lidského spasení. Nemíníme zde politiku zavrňovat, nebo čtení časopisů politických vesměs zapovídat, aniž jsme proti užitečným a potřebným opravám zemským. Vímeť, že politika dobrému křesťanu neméně nežli jiným potřebná jest... Vímeť také, že moudrému křesťanu nesluší nyní dřímati a ničeho nešetřiti, an všudy vůkol něho nový, mnohem čilejší život vzniká a neobyčejné změny se všude uvádějí, anobrž i jeho svatou povinností jest k uvedení užitečných oprav všemožně napomáhati. Tážeme se toliko: Mohou-li zákonové zemští samojediní

utvořiti blaho lidské? Ničeho-li více třeba k oblažení člověčenstva?“

Z takto připravené půdy vyrůstají nyní postulaty redakčního programu listu. List doporučuje svým čtenářům činnost politickou, ale upozorňuje, že k politice nestačí býti jen „velikým rozumářem a prohnáním chytrákem, nýbrž potřebí také, aby podle srdce byl ušlechtilý a mravný“. Jen tací politikové mohou psáti zákony, oblažující lidstvo, ale základem zákonodárné jejich činnosti musí býti věrouka i mravouka křesťanská. List bude tedy hájiti víru a církev jako nutné předpoklady veškeré politické práce.

Blaho lidské předpokládá, aby služebníci svým pánům poctivě sloužili, páni s nimi co s bratry nakládali, aby bohatí k nuzným otcovsky se měli, chudí aby bohatým nezáviděli a na jejich statky nesahali. „Může-li to se však toliko lidskými zákony uzpůsobiti? Není-li mnohem více církev svatá schopna svým božským zákonem vdechnouti do srdce ducha nelícené lásky...?“ Ozývá-li se z předchozího odstavce po prvé nesměle stylisovaný požadavek „křesťanské politiky“, máme tady již jakési embryo budoucího „křesťanského socialismu“. A do těchto dvou příbuzných oblastí zapadají i ostatní požadavky programu našeho listu.

K zajištění pozemského blaha žádá program křesťanské politiky, aby úředníci bez ohledu na osobu spravedlivě svůj úřad vykonávali, aby občané byli vedeni ke spořivosti, k obětem pro vlast i spoluobčany. „A co dovedou zákonové zemští, bude-li třeba potěšiti Lazara, již mnohá léta na loži bolestném vzdychajícího, aneb bojovníka ozbrojiti rekovskou srdnatostí, aby hotov byl krev svou vycediti pro blaho vlasti? Ty a jiné výborné ctnosti, které jsou nejsilnější sloupové všeobecného blaha, tvoří toliko církev mocí božského náboženství svého.“⁷⁾

Námítku liberálů, že není kdy náboženstvím se zaměstnávat v době, kdy je třeba tvořiti zákony politické, vyvrací redakce poukazem, že křesťanství proniká a posvěcuje všeliké snahy, jednání i činy lidské, že tedy přirozeně musí vniknouti i do politiky, vytvářeti zákony na základě křesťanské spravedlnosti, neboť původem práva je Bůh... „A co posléz prospěje všechna stavba i nejvýbornějších zákonů zemských, nebude-li se lid řídit nábožným duchem. Vítr zdivočilého zbouření okamžitě všechnu tu stavbu jako domek z karet vystavěný sfoukne. Kdo nemá uctivosti k zákonům Božím, kterak ji mítí bude k zákonům zemským?“⁸⁾

⁶⁾ Bitnar, *Hlas*, Český Slovník bohovědný 4, 1930, 960. Tam i další literatura předmětu.

⁷⁾ *Hlas* 1, 1849, 2.

⁸⁾ *Hlas* 1, 1849, 3.

Redakce žádala *kooperaci* státu a církve, které „jsou jako dvě palmy, jež nejkrásněji vzkvétají a hojnost dobrého ovoce vydávají, když pospolu v pokoji rostou a jedna druhé dodává síly . . .“ Církvi pak míní redakce jediné onu katolickou, která „skrže osmnácté století uprostřed tisícových bouří podivně zachována“, a proti níž „v nynějších časech se nejvíce zuří“.

Takové jsou tedy požadavky programu nejstaršího našeho orgánu politického a nábožensky kulturního. Vidíme, že v jádře byly to postuláty, jež přecházely průběhem více než osm-

desátiletého vývoje politické i sociální praxe českých katolíků z programu do programu až podnes. To, co v prvním konceptu programu chybělo, bylo doplňováno ještě průběhem prvního ročníku, zejména zárodek *školského* programu přinesl „Hlas“ již v 13. čísle ze dne 31. března 1849 z pera vynikajícího učenice Jana Bílého. Je na čase, aby podrobným studiem nejstarších pramenů byly kladeny základy k dějinám politiky českého katolického hnutí.

Vilém Bitnar.

Boj uvnitř Ruska.

(Z chystané knihy, jež vyjde nákladem Šolce a Šimáčka.)

Politická aktivita odpůrců sovětské vlády usměrňovala se od prvního dne říjnového komunistického převratu do řečiště teroru. Kenegiser vraždí Urického, dělník Sergějev zabíjí Volodarského, G. Semenov připravuje atentát na Trockého a Zinovjeva, socialistka F. Kaplanová střílí po Leninovi. Skupina neodpovědných anarchistů hází pumu do místnosti komunistického klubu, levicoví soc. revolucionáři útočí na německého vyslance hr. Mirbacha — to jsou právě příklady individuálního chaotického teroru, plánovitě neřízeného, nahodilé výbuchy nespokojenosti, projevy citu, nikoliv rozumu. Některé strany — zejména pravicoví soc. revolucionáři a soc. demokrati — vůbec zamítly teror jako prostředek cílevědomého odboje. Paralelně však začíná organisace plánovitých akcí, jejichž důležitou součástí je politická vražda a vůbec teror v nejširším slova smyslu — tak pracuje „Svaz obrany vlasti a svobody“, spiknutí prof. Taganceva a nepřehledná řada menších protikomunistických skupin.

Když bílé armády, jež působily na jihu, severu a východu, jsou nadobro poraženy, přichází období poměrného zmenšení politické aktivity antisovětských sil — široké vrstvy lidové byly zeslabeny hladem, persekucí a érou „válečného komunismu“ — nová ekonomická politika umožňuje, aby národ zahojil své rány. Opět se rodí nová spiknutí, nové vzpoury: Kronštadt, „Střed činu“, z části tak zv. „Administrativní centr“ — obnovení „Svazu obrany vlasti a svobody“, jsou význačnými zjevy tohoto období. Kolem r. 1924 většina těchto organizací se rozpadla: sovětská provokace dovedla paralyzovat jejich činnost. Proslulý „Trust“ působil proti pravicovým emigrantům, analogická

falešná spiknutí, neboli „legendy“, zápolila s vlivem levicových skupin — tak Šavinkov byl vyhlášen do Ruska předstíranými zprávami o atentátu, připravovaném jeho stoupenci, kteří ve skutečnosti byli dávno v sovětských žalářích. Brzy však většina těchto provokatérských organizací byla prozrazena a znovu se rozpoutal spontánní teror, jehož se zúčastnilo více politických skupin.

Avšak teror i celá ilegální činnost emigrantů byly jen nepatrným úsekem onoho politického odboje, který zuřil uvnitř samotného Ruska. Emigranti ostatně ani nemohli podniknouti nějakou větší akci — neměli k tomu ani sil, ani finančních prostředků, ani znalosti místních podmínek. Jedině co dovedli učiniti — toť podněcovati politickou aktivitu obyvatelstva SSSR. — i když se pouštěli do teroru, jejich skutky měly povahu ryze demonstrační a řekli bychom — burcovatelskou. Chtěli toliko ukázati lidu, že policejní moc sovětské vlády není nezdolná, že za každých podmínek dá se bojovati proti komunistickému režimu.

Jako jediný živel, schopný prokázati bolševismu seriosní odpor, přicházelo v úvahu ruské rolnictvo. V době občanské války sedlák byl spíše nakloněn komunistům, nežli „bílým“, poněvadž se obával, že vítězství konservativních směrů umožní „pánům“, aby zabrali zpět půdu, již se mu dostalo v době drancování velkostatků. Ostatně agrární politika gen. Denikina odůvodňovala tyto obavy, a tak ruská vesnice tíhla buď k rudé armádě, anebo podnikala sporadická vystoupení, jež neměla dlouhého trvání. Selské rebelie proti sovětům vyplývaly obyčejně z nespokojenosti s hospodářskou politikou — rekvisice obilí, vybírání daní — toť příčiny, proč se

bouřil ruský zemědělec. Jakmile vzpoura byla potlačena, anebo tyto příčiny odstraněny, všechno se zase uklidňovalo — nebyl to tedy odboj politický, nýbrž čistě hospodářský, bez hlubšího podkladu, nahodilý a neujasněný.

První rok „přátelství“ ukázal, že vesnice nemůže odebírat městských výrobků — komunistická vláda, jež původně mínila zanechat zemědělský sektor v klidu, byla nucena přimět násilím sedláka, aby konsumoval, co vyrábějí továrny. Vláda zahájila kolektivizační akci, soukromé statky byly zestátnovány a rolník se stal dělníkem, ztratil svůj majetek, byl odkázán na kooperativ, který mu obstarával nákupy: dnes je kolektivisováno přes 63 % rolnických usedlostí. Jinými slovy: sedlák, který se obával, že ztratí příchodem „pánů“ snadno nabytou půdu, ztratil nejenom tuto, ale také celý svůj dřívější majetek na rozkaz sovětské vlády. Tím byl dán nejsilnější tlak k probuzení nespokojenosti venkova, a také byla odstraněna poslední překážka k projevům této nespokojenosti, půda byla zestátněna a tudíž pominuly obavy, že změna režimu může nějak uškodit beztak ožebračené vsi. Sedlák neměl již co ztratit, mohl však dobýt všeho.

Na vsích začala vlna šíleného teroru, namířené proti představitelům místní administrace. Sedláci vraždili dopisovatele sovětských novin, vojáky, policisty, knihovníky komunistických knihoven, učitele a instruktory protináboženské výchovy. Období 1927 — 1929 je jakousi epidemií teroru, jenž není podněcován z ciziny, nýbrž je čistě místní povahy. Soudr. Uljanova pravila na sjezdě vesnických dopisovatelů (viz „Pravda“ 7. XII. 28): „V roce 1927 bylo jen 13 případů vražd vesnických korespondentů sovětských novin, v roce 1928, a to pouze do srpna, vyskytlo se 32 vražd. Současně s vraždami je více případů týrání, zhářství a všemožného mučení“. V letech 1925 — 1926 bylo v Rusku celkem 20 tisíc úkladných požárů na vsích, v letech 1927 — 1928 jejich počet stoupl do číslíce 24 tisíc. Časopis „Sovětská justice“ č. 18 z r. 1931 přináší obsáhlý článek B. Zagorje „Teroristické akty na vesnici“; autor poukazuje na fakt, že 70 % všech vesnických zločinů proti bezpečnosti osob bylo namířeno proti komunisticky orientovaným rolníkům, anebo proti členům místních sovětů.

Protivládní spiknutí vznikají sama sebou a často dovedou se tak rozšířit, že tvoří opravdovou síť. V květnu r. 1930 v Chalturinském rajoně byla odhalena organizace, jež měla 32 buněk, a to nejenom na Ukrajině, nýbrž i na Sibiři. Všechno bylo vybudováno podle zásad nej-

přísnější konspirace; devět různých sekcí pracovalo docela samostatně. Skupina železničářů pomáhala udržovati spojení, sekce poštovních úředníků dopravovala instrukce a proklamace. Nejzajímavějšími snad byla spiknutí „Imjaslavců“ a „Křížáků“ „Imjaslavci“ působili na Kavkaze a vystupovali na venek jako náboženská sekta; deník „Gudok“ ze dne 8. srpna 1929 (č. 18) sděluje, že vedení organizace skrývalo se v lesích a odtud řídilo činnost odboček — ideologie spiklenců byla vyložene monarchistická. G. P. U. odsoudilo 12 vůdců k smrti, ostatní byli posláni do koncentračních táborů. Počátkem listopadu 1929 bylo zahájeno přelíčení proti „Křížákům“. Jsou to náboženští fanatikové, kteří nosí kříže na šatech, prohlašují, že komunismus je dílem Satanovým, a že má přijít monarchie. Zde výňatek z proklamace rozšiřované „Křížáky“:

„Musí přijít bratrský zákon, aby bratr si vážil bratra, matky, dcery atd. Za sovětské vlády není podobného zákona, a to je nepřijatelné. Dnes je všude loupežnictví. Chceme vybudovati takový řád, aby každý člověk mohl žít pro sebe. Sovětská vláda ničí sedláky, učí je tomu, co je škodlivé. Nutno ji zničit, a bude konec. Ničme všechny sovětské knihy, škodme sovětské vládě. Musíte to pochopit, pomáhati nám a bojovati proti sovětům! Bratři, pochopte to a pojďme proti SSSR!“

Tato naivní ideologie je nasáklá přímou nenávistí proti komunistům. Časopis „Gudok“ ze dne 24. listopadu 1929 sděluje, že bylo odsouzeno k smrti 16 „Křížáků“, 21 uvězněno — všichni ostatní byli vypovězeni. Avšak v květnu 1930 znovu se vyskytly zprávy, že potlačené hnutí se opět objevilo: ve voroněžské gubernii několik okresů bylo sektáři terorisováno.

Sovětská vláda, aby čelila tomuto živelnému hnutí lidové nespokojenosti, používá široce deportací — na Solověckých ostrovech, v Karelii a v Turkestaně jsou zřízeny zvláštní koncentrační tábory, kam jsou posíláni všichni nespokojenci — ke dni 1. května 1930 ve všech těchto táborech bylo celkem 662.256 vězňů. Ani to však nemůže potlačit vesnické vzpoury, teror a zhářství: stále se objevují noví vůdci, kteří hlásají myšlenku odboje. Ve městech mezi dělníky je rozšířeno záškodnictví: ledabylá práce, úmyslné poškozování strojů, vadnost vyrobeného zboží. Někdy podobné záškodnictví je nepatrné, jindy velmi značné — tak zv. „šachtinskij proces“ a „záležitost obchodně-průmyslové strany“ ukázaly, že všude je plno tajných nepřátel, kteří číhají na vhodnou příležitost, aby poškodili dílo sovětské výstavby.

Je to napjaté ovzduší nenávisti, vytrvalého a nepoddajného odboje. Z jednotlivých nespokojenců vznikají nové protisovětské organizace, jež nemají nic společného se starými politickými stranami — ve většině případů jsou vybudovány na docela nové základně. Uvedeme alespoň dvě podobné skupiny, jež zasluhují pozornosti pozorovatele: jsou to „Rolnické Rusko“ a „Bratrství ruské pravdy“. „Rolnické Rusko“ je politickou stranou, která spočívá na třídním principu: je to strana agrární; nutno pamatovati, že ani v době voleb do Ústavodárného shromáždění nebylo v Rusku žádné strany, která by se mohla považovati za čistě selskou. První skupina „R. R.“ byla vytvořena v prosinci 1920 v Moskvě. Ve dvou, ve třech měsících vypracovala skupina svoje „základní zásady“ — pak bylo podniknuto několik ilegálních cest pro získání nových spolupracovníků. V r. 1921 rozhodli poslati několik členů do ciziny, aby tam reprezentovali zájmy ruského rolnictva — dnes čítá strana 22 skupin za hranicemi a desítky odboček uvnitř Ruska. Vůdcem této organizace je člen Ústavodárného shromáždění, bývalý soc. revolucionář Sergěj Maslov — mimo to je samostatné vedení v Charbině. Uvedeme výňatek z provolání „R. R.“

„Rusko se znova octlo v ohni a dýmu občanské války, znova stojí před příkrými a závažnými změnami svého osudu. Válka se vede mezi vládní mocí a rolnictvem. Útočí vláda, rolnictvo se jen brání. Ve své obraně chápou se však vesnice a kozácké stanice Ruska všech válečných způsobů, počínají prostým manévrováním, pokračují ničením majetku protivníka a končí přímým bojem zbraněmi — ať bojem jednotlivců, ať hromadným.

Na výsledku nynější války záleží nejbližší osud Ruska. Boj vede, háje se proti politice vlády, poslední společenská vrstva Ruska, nezlomená komunisty. Bojuje poslední seriosní síla, k níž stoupenci národního a svobodného Ruska mohou připínati svoje naděje...“

Strana hlásá nutnost vybudování demokratické vlády, která by zajišťovala svobodný život ruskému sedláku. Mezi ruskými a zahraničními skupinami existuje velmi čilý styk: stále přijíždějí sem a tam emisáři, dopravuje se literatura, instrukce, agitátoři. Nedbají bdělosti sovětské policie — v brožurě Sergěje Maslova „Na revoluční práci v sovětském Rusku“ praví se toto: „Za deset měsíců v letech 1929 — 1930 členové „Rolnického Ruska“ vykonali osm cest do Ruska a zpět; kromě toho přešli hranice jedním směrem. Celkem byly hranice s pohraničními pásmy překročeny devatenáctkrát. Ti, kdož šli do Ruska, šli tam zpravidla bez osobních do-

kladů a dostávali je až v samotném Rusku. Bývali v městech, které dříve neznali. Stávalo se nejednou, že adresy osob, ke kterým se měli dostavit, byly nepřesné nebo se změnily a emisáři museli sami pátrati, jak napravit nepřesnost, anebo zjistiti novou adresu. Přes to však všechny cesty dopadly šťastně, ba i bez vážných komplikací.“

Je-li „Rolnické Rusko“ přece politickou stranou, pak „Bratrství ruské pravdy“ je zcela svéráznou organizací, pro kterou by se asi nejvíce hodil název „Bojovná družina“. Její struktura je taková: vedle organizace stojí skupina věry hodných osob, které zkoumají její činnost a svými posudky zaručují její seriosnost v očích veřejnosti. Jsou to: generál Krasnov, spisovatel Amfiteatrov, zesnulý vévoda z Oldenburgu, V. L. Burcev, S. Paleolog, metrop. Antonín, generál Horvát a j. Činnost „bratrství“ je řízena širším kruhem, mimo něj je také permanentní užší kruh; bezprostřední vůdcovství má „bratr č. 1.“. V různých zemích existují filiální, nezávislé a podřízené skupiny. „Bratrství ruské pravdy“ pozůstává vesměs z monarchistů, avšak tito, jak sami tvrdí, nechtějí nikomu vnucovati své názory, nýbrž bojují pouze za osvobození Ruska. Sympatickým jejich rysem je, že se vyhýbají antisemitismu. Podněcují neustále povstání v Bělorusku — jejich oddíly pozůstávající ze 3 až 10 lidí přepadávají komisary, organisují výbuchy muničních skladů, povzbuzují rolníky k odporu proti sovětským administrátorům atd. Chtějí svolání zemského sněmu, úplnou rovnost všech občanů, neodvislý soud a sedlákům zajištění jejich půdy.

Mezi těmito dvěma organizacemi, které jsme uvedli jako nahodilý příklad, je podstatný rozdíl spočívající v tom, že „Rolnické Rusko“ hledí si především organizační práce, která by směřovala k probuzení třídního uvědomení ruského rolnictva, kdežto „Bratrství“ pěstuje v první řadě příkrý teror proti komunistům. Tedy „Bratrství ruské pravdy“ sleduje především destruktivní cíle a vede agitaci mezi vojíny rudé armády, dělníky a sedláky. Působení členů této organizace bývá někdy velice účinné: přes noc celá města jsou polepována proklamacemi a plakáty, uskutečňují se odvážné podniky a místní administrace je ve stavu naprostého zmatku.

Mimo to existuje ještě celá řada podobných organizací — dnes není ani možné sestaviti jejich úplný přehled. Všechno to nemůže ovšem paralysovati moc sovětské vlády, avšak samotná existence tohoto revolučního národního odboje je nanejvýš charakteristická pro současnou situaci sovětské vlády. V Rusku zuří nenápadná,

drobná, ale vytrvalá občanská válka. Na jedné straně je pevná mocenská státní organizace, na straně druhé — sedláci, lidé beze zbraní, bez peněz, bez válečných zkušeností. A přece boj trvá.

Selské rebelie neohrožují bezprostředně sovětskou vládu, desorganizuji leda státní život. Mohly by býti pominuty pozorností badatele, kdyby nebyly důležitý jako neklamný důkaz nových politických přesunů a přerodů. Probuzení politické výbojnosti ruského rolnictva jest novou důležitou fází ve vývoji sovětské vlády. Dělnicko-rolnická vláda ztrácí pomalu svůj nejdůležitější pilíř — sedláka. Buržoasie v Rusku již dávno neexistuje, střední stav byl z převážné většiny likvidován a proletarisován. Nyní i rolnictvo brojí proti sovětům — je to proces politické a hospodářské izolace komunistické vlády. Kruh jejich odpůrců se nezmenšuje, ale roste. A tak... tak může nastoupiti za zvláštní shody vnějších událostí, nebo z podnětu jejich okamžik nečekaného finale.

Dr. V Vilimskij.

co život dal

Rozklad velkého průmyslu vyvolává v život tisíce nových samostatných podniků maloživnostenských.

Kdo sleduje výkazy zpráv obchodních komor, podiví se nápadnému přírůstku počtu nových živností, který jest za dnešní hospodářské krise nepoměrně vyšší, než v dobách normálních. Zvláště nápadný jest tento přírůstek v obvodu obchodní komory pražské, kde přibývá v poslední době měsíčně tisíce nových samostatných živnostenských podniků, ale velmi překvapující jest příliv nových živností v obvodu obchodní komory plzeňské, kde *od nového roku přibýlo přes 4 tisíce nových živností.*

Pátráme-li po původním zaměstnání těchto nových samostatných živnostníků, víme, že jsou to v převážné většině bývalí zaměstnanci, úředníci a dělníci, průmyslových podniků (v plzeňském obvodu hlavně Škodovky), které byly nuceny pro nedostatek objednávek výrobu zastavit či omezit. Úředníci těchto průmyslových podniků opovídati povětšinou nějakou živnost obchodní, kdežto průmysloví dělníci zřizují si, hlavně v případě plzeňském, vlastní živnostenské dílny stroj-

nické, zámečnické, mechanické, instalatérské, elektrotechnické, klempířské, truhlářské a pod. a jsou na dnešní dobu dosti zaměstnáni.

Tento zjev, kdy *na troskách průmyslové výroby začíná vyrůstat nový, znovu ku cti příšlý střední stav živnostenský*, jest jistě velmi potěšitelný jak z hospodářských, tak i sociálních a politických příčin. A jako každé zlo přináší s sebou i určité dobro, tak snad i dnešní hospodářská krise přinese s sebou určité ozdravení našeho hospodářského života tím, že posílí funkci středních stavů.

Žel, že tento přerod výrobního procesu z průmyslové velkovýroby ku střednímu podnikání živnostenskému není uskutečnitelný ve všech oborech živnostenského podnikání. Řada těch šťastných, kteří mohou po zastavení práce v továrnách zaříditi se pro sebe, jest poměrně malá. Nejsou totiž všichni zaměstnanci továrních podniků školenými a svůj obor všestranně ovládajícími odborníky, aby se mohli osamostatniti. Velká většina takových batovských a jiných robotů odkázána jest v případě zastavení či omezení provozu v továrně jen a jen na krumpáč či lopatu, protože se ničemu nevyučili a v továrně připuštěni byli jen k malému úseku či výkonu práce, takže vlastně nic samostatně neumějí.

Leč již okolnost, že aspoň část stagnací postižených zaměstnanců má možnost se osamostatniti a založiti si novou vlastní existenci, jest zjevem potěšitelným a dává naději, že vývoj poměrů rozřeší na konec sám dnešní zamotaný problém hospodářský a že potvrdí také správnost tvrzení křesťanských sociologů, že jedinou a spolehlivou oporou státu a spořádané společnosti jest střední stav, který nejen jest nejlepším vyrovnatelem sociálních protív, ale i zárukou klidného a řádného chodu hospodářského života ve státě. Vyroste-li nám tedy na rozvalinách zkrachované průmyslové velkovýroby nový, silný střední stav živnostenský, nemusíme míti obavy o budoucnost našeho státu.

V. Ševčík.

Poznámky o dnešním katolickém studentstvu!

Devisu „*Květen katolickému studentstvu*“ chápou jako hlas ke svědomí katolické veřejnosti; katolické studentstvo musí samo věnovati svému hnutí ne pouze květen, ale sebe cele.

Začátek této akce byl velmi šťastný a významný především oficiální ochranou čsl. episkopátu, což právem bylo označeno za jednu z

nejvýznačnějších událostí celé historie katolických studentských organizací.

Na propagaci práce, která má burcovat svědomí katol. veřejnosti, dívám se s jistou skeptičností, ale připouštím ji proto, že jest mi dobře známo, že ničeho se tak lehce a rádo nezapomíná, zvláště v dnešní době, jako povinnosti vůči hnutí mládí, zvláště vůči hnutí katol. studentstva. Jsou i ojedinělé názory, že hnutí katol. studentstva jest hnutím neproduktivním — takovým je shledávají ti, jimž britká kritika mládí jest nebezpečnou — a právě pro tyto názory je nutno s jistým druhem panegyrika jeho práce na venek.

Než nejde mi o idealisování něčeho, co není, a studentstvo samo si toho nepřejí; jde o kritiku současného hnutí. Proto snese toto studentstvo konstatování, že mnoho mu schází vykonati na poli práce zahraniční, kde hnutí bylo jeho zástupci vědomě idealisováno, což bylo diktováno národním studem početně slabší jednotky proti ne vždy příliš intelektuálně silnější kvantitě studentstva cizího. Nejde o zavinění současné generace studentské, jde však o to, nedostatek konstatovati a vyzbrojiti se na výboj. Také katolické studentstvo mělo svoje období odpočinku, které následovalo po vypětí sil v době poválečné, na katolickou akci v nejvlastnějším toho slova smyslu, akci všeobecně známou, v níž nutno zařaditi i Katolickou akci v rámci vyrůstající katolické strany, které ku prospěchu věci právě studentstvo dalo svůj ráz. Vypětím sil jinde a dočasným úpadkem hnutí vysvětluje si i nedostatek další, totiž ztrátu vůdčího místa mezi studentstvem slovanským. Praha je přirozeným střediskem slovanských národů, její slovanský ústav a slavistická studia zaujímají po této stránce přednostní postavení. A přece se stalo, že Cyrilometodějská Liga umřela, že vystává nová slovanská organizace, jež zapustila své kořeny mimo území naší sféry působnosti. Mám prosbu ke studentstvu, aby doby slavných sjezdů slovanského studentstva pod vedením Cyrilometodějské Ligy se vrátily a abychom nebyli pasivními tam, kde aktivita je nám uložena historií. Věsti v těchto otázkách může jen Velehrad a my máme býti jeho předvojem.

Dosáhla-li současná generace katol. studentstva ustavení celostátního orgánu provedením dohody se Slováky, jest to její nespornou zásluhou, a bude jí sloužiti vždy ke cti.

Současná generace katol. studentstva, zejména generace vysokoškolská, kterou musíme v prvé řadě schváliti nebo obviňovati, umístila se podle názoru mezi zápasníky čestně: v započatém zápase o idealismus proti materialismu rozhodla se

hráti roli vůdčí, soudíc, že stát u zdi a stranou jest největším hříchem, páchaným na příští generaci a na národu. Dnešní doba zve snad idealismus naivností, kde je ale popření toho, že právě naivní počín tvoří hodnoty ceny neobyčejné? Jen hříšné pohodlí zůstává při vyšlapané cestě, mládí však, které má ve svém štítě idealism, jde i proti době hodnoty tvořiti a vypovídá boj všemu všednímu; v tomto boji je i jeho právem a privilegiem chybovat. Současná generace katol. studentstva bude míti nespornou zásluhu o to, že soudobému materialismu, který náš národ rozežral a který oslabil i dřívější nekompromisnost katolíků samých, namnoze je i kompromitován, vypovězen boj za cenu vítězství nebo porážky. Římské pouťi, misie, systematické vzdělání v otázkách Božích, toť průprava — a apoštolát in partibus fidelium i in fidelium je realita. Katolické studentstvo dnešní nečerpá svoje sebevědomí jedině u tohoto ideového základu, jeho vůdčí hlavy mají však takovou předběžnou průpravu, že jejich vedoucí funkce ve studentských organizacích odborových i svazových, v institucích sociálních, v sociální péči studentské i národní, v akci periferní jest jen přirozeným důsledkem jeho schopností. Činnost katol. studentstva po této stránce nutno sledovati denně, aby se poznal její význam současný i budoucí. Také pohled na časopis „Jitro“ naplňuje uspokojením: 4000 studentů odebírajících Jitro jsou lepší falangou, než nejlépe vybraná SSS; kdyby došlo i k zhroucení katol. studentstva po stránce organizační, bude Jitro tak pevným tmelem, že organizační strukturu poděpře, zejména kdýž odvážný duch dnešního katolického studentstva najde i organizačně takovou formu, proti které ani nejbyrokratičtější služebník svého pána nebude moci ničeho namítati.

Za velké aktivum katol. studentstva považují jeho soběstačnost, v tom zůstalo věrno svým předchůdcům. My jsme věděli a víme, že katolická veřejnost má vůči nám povinnosti, že v nás by se mělo regenerovat vše až po katolické hnutí politické, přes to však na povinnosti jsme jen upozorňovali a nezebrali tam, kde nebylo pochopení. Ze soběstačnosti plyne totiž neodvislost. Za zásluhu o hnutí katol. studentstva považují též to, že katol. studentstvo vyhýbá se přímému zásahu do politiky, totiž přímé účasti na praktické politice. I ta nejlepší politická strana, jež často denní praxí odváděna jest od ideálů, potřebuje lidí celých a pevných charakterů se 100 procenty idealismu.

Proto je lepší pro katolické hnutí vůbec, pro katolické hnutí politické pak zvláště, doplňuje-li

se lidmi celými, pevnými charaktery, stoprocentními idealisty, pracovníky tak odborně vzdělanými, že v otázkách, které mají řešiti, mohou se vyrovnati nejzdatnějším protivníkům.

Uvedené je jen částí toho, co hýbe dnešním katol. studentstvem a mohl bych i já započatou řadu vésti ještě dále a k mé vlastní radosti soud o katol. studentstvu dnešním byl by příznivý.

Práce s mládím omladí i vás, kteří mu podáte pomocnou ruku a pomoc morální, materiální splatí pak dobrý bojovník, kterého ústřední organizace katol. studentstva do tuhého všedního zápasu vyšle.

V Plocek.

Pohostinství proletářů.

Býti hostem proletariátu, jenž právě provádí diktaturu, se stane celkem málokomu z bídých měšťáků. Stane-li se to však přece, pak nezbude dotyčnému, než aby byl okouzlen.

Roku 1928, dříve než si ve své zemi počal hráti na Petra Velikého, podnikl afganský emir Amanullah cestu Evropou, která začala v Římě a skončila v Moskvě. Bylo to v době přerušení diplomatických styků s Anglií, a bolševici měli strach. Soudruh Kara-chán, zástupce komisaře pro zahraničí, jenž ještě umí persky lépe nežli rusky, a nejlepší řečníci v moskevské vládě mohli se umluvit, aby zpracovali Afgánce pro SSSR. Recepce stíhala recepci, a slavnostní představení v divadle s řadou banketů poskytovalo prý dlouho látku k debatám řadových revolucionářů, kteří nemohli pochopit, že by takovým způsobem mohl býti vítán v socialistickém státě jeden z posledních absolutistických panovníků světa.

Minulý týden dorazila do Moskvy veliká delegace turecké Kemalovy vlády, skládající se z ministerského předsedy Ismeta paši, několika ministrů, mezi nimi i Tevofika Rušdy beje, ministra zahraničí, zástupců generálního štábu a vysokých úředníků téměř ze všech ministerstev.

Situace na Dálném východě je kritická, proto každý spojenec a přítel je v Moskvě vítán s náručí široce otevřenou. Tím se také stalo, že vůči tomu, co se nyní děje v Moskvě, bylo vítání afgánského emira pouhým nevinným žertíkem.

35.000 vojáků posádky hlavního města, několik set tisíc ozbrojených civilistů a 275 bombardovacích letadel s patřičným doprovodem tanků a všech druhů děl defilovalo 1. května na Rudém náměstí před zraky angorských hostů. Nato byl v Kremlu bál. Ano, zcela fakticky, po prvé za 15 let od revoluce v Kremlu byl bál. Za přítomnosti šéfů a zástupců všech vyslanectev buržoasních mocností tančili bolševičtí vrch-

ní proletáři na počest jejich fašistického spojence. Hosté byli přijímáni ve velkém saloně, jenž se kdysi nazýval „Svatého Jiří“, slavnostně vyzdobeném a tonoucím v záplavě světél. V sálech, jež slouží za byt soudruha Kalinina, který je v SSSR. jakýmsi druhem presidenta republiky, odbývala se potom na počest turecké delegace veliká hostina, jíž se zúčastnili soudruzi Stalin, Molotov, Vorošilov, Ordžonikidze, Litvinov, Krestinskij, ruský vyslanec v Angoře, turecký vyslanec v Moskvě a mnoho jiných vysokých hodnostářů. Protože však sovětská vláda není ještě dostatečně vypravena pro tento druh záležitostí, nezbylo nežli vytáhnouti ze starých skříní carské stříbrné přístroje, nesoucí ještě znaky Romanovů....

V jednom bodě jsou však v Moskvě přísní: v ohledu úboru. Ne ovšem absolutně, neboť stačí podívat se příležitostně na př. do některého německého ilustrovaného časopisu, abychom viděli pana Krestinského, sovětského velvyslance, v bezvadném fraku při některé mondénní berlínské příležitosti, ale v Moskvě se to netrpí. Proto také k vyličenému plesu, jehož se v hojném počtu zúčastnili také ruští a zahraniční žurnalisté, byli návštěvníci nuceni dostaviti se v obleku vycházkovém.

Potančili si tovaryši, i vodky zajisté popili, a k ránu asi mnohému z nich táhly hlavou vzpomínky na to, jak před časem, v oné odporné době kapitalismu, nebožtik Nikolaj Alexandrovič Romanov pořádal soirées dansantes na počest svého bratrance Willyho z Hohenzollernu. Zapadly by jistě do tohoto scenaria spíše, nežli vzpomínka na rozcuchanou bradku Vladimíra Iljiče Uljanova, onoho Lenina, kterému prý z celého Kremlu stačil jen jeden malý kumbálek s divanem, jenž sloužil jako jídelna, ložnice i pracovna diktátoru Ruska a jeho kocourovi...
Z.

Dr. Antonín Korošec.

12. května oslavila slovinská větev jugoslávského národa šedesáté narozeniny jednoho ze svých největších a nejzasloužilejších synů, Dra Antonína Korošce. Činnost tohoto vůdce slovinského národa, který převedl svůj lid z nepsoboty k svobodě, jest tak všestranná, hluboká a pestrá, že nelze v krátké stati ani vše naznačit.

Korošec především celou svou minulostí i přítomností je státníkem velkého evropského formátu. Svou politickou dráhu začal, jak v té době mnohý jiný pozdější slavný politik, jako novinář, když roku 1898 jako kaplan byl redaktorem „Slovenskega Gospodarja“, listu pro-

slulého pro své ostré výpady proti Němcům, za což jeho redaktor častěji byl i pronásledován. Již za dva roky po dokončení bohosloveckého studia v Mariboru (r. 1896), junák sotva 26letý (narodil se 12. května 1872, Biserjany při sv. Jurju, obec Ščavnici, Slov. Štyrsko), plný mladistvého ohně, vstupuje do tevéného boje za lidská práva svého národa způsobem tak význačným, že upozornil na sebe jak svůj lid, tak i vládnoucí kruhy. Německou „Südsteierische Presse“ řídil v duchu slovinském a proti němčicímu listu „Štajerec“ roku 1901 založil vlastní list „Naš dom“. Jeho skvělý organizační duch uplatnil se již dva roky po doktorátu bohosloví (nabyl jej r. 1905 v Štyrském Hradci), když založil r. 1907 Slovinský selský svaz ve Štyrsku, který byl složkou slovinské strany lidové. Jako 34letý r. 1906 byl po prvé vyslán do rak. říšské rady, od kteréžto doby byl jejím vynikajícím členem stále až do zhroucení rakousko-uherské monarchie. Jeho obstrukce v rakouské delegaci r. 1911 proti založení italské university v Terstu a proti maďaronskému režimu smutně proslulého bana Cuvaje v Chorvatsku byla předtuchou jeho budoucí široké politické koncepce. V boji proti germanisačním snahám, proti shnilému slovinskému měšťáckému liberalismu, jenž byl vždy hotov paktovati se s německým velkostatkem a zednářstvím, vycvičil se mladý, politicky nadaný a hluboce křesťanský, t. j. sociálně cítící politik, ideový žák biskupa dra Mahniče pro těžké chvíle světové války. Nejen ideová a politická škola, nýbrž osobní přátelství velkého genia slovinského národa Jana Evangelisty Kreka působily, že svou politickou slovinskou koncepci rozšířil na jugoslávskou. Po úporných bojích, podrývajících zdraví, přece roku 1917, stav se předsedou jugoslávského klubu ve vídeňském parlamentu (místo austrofilského dra Šušteršiče), přečetl v témže parlamentu 30. V. 1917 proslulou květnovou deklaraci. Po smrti vůdce a přítele svého dra Kreka neochvějně a nebojácně jezdí po celém slovanském jihu a zajíždí i do Čech a na Moravu, kde všude posilňuje ducha národa v odboji proti rakousko-uherské monarchii. Jsa dokonalým znalcem poměrů vyživající se monarchie, pevně očekává válečnou prohru Rakousko-Uherska a jeho rozklad.

Aby byl národ pro veliký okamžik schopen i připraven převzít suverénní řízení své politiky, založil v Lublani 16. VIII. 1918 „Narodni Svet“ (Národní Rada). Po všem Slovinsku, v každém městě i obci, byly založeny podobné národní rady, které měly v okamžiku převratu převzít na sebe veškerou moc veřejnou. Pro vše-

chny země rakousko-uherské monarchie založil v Záhřebě ústřední vládu zvanou „Narodno Vijeće“ (Národní Rada) již 5. X. 1918. Jako předseda obou těchto suverénních institucí vstoupil v Ženevě ve spojení se srbskou královskou vládou a i srbskou opozicí, jakož i s „Jugoslávským Odborem“ (revoluční to organizací Jihoslovanů v zahraničí). Resultátem těchto jednání je známý Ženevský Pakt, podle kterého všechna území jugoslávská zakládají jakožto jeden národ ze svobodné vůle jeden společný a nerozdílný stát. Události se vyvíjely s biografickou rychlostí a je k nemalé cti cílevědomé široké politické koncepce Korošcově, že v chaosu popřevratovém ani na chvíli neztratil orientaci a nervy. Od založení nového státu království Srbů, Chorvatů a Slovinců až dodnes je Korošec jednou z nejmarkantnějších a nejschopnějších politických osobností, jež ctí i političtí nepřátelé, jest státníkem evropským. V první vládě nového státu (byl to kabinet Stojana Protiče) byl Korošec místopředsedou. V další vládě téhož vynikajícího státníka r. 1920 byl ministrem dopravy a tento resort udržel také v následující vládě M. Vesniče. V této vládě předložil svůj známý autonomistický náčrt ústavy a vstoupil pro nepřijetí svého návrhu vládou do opozice proti centralistické ústavě Vidovdanské. Roku 1924 vstoupil do Davidovićovy vlády jakožto ministr školství a zástupce ministra kultu. Nešťastná centralistická politika Pašić - Pribičević - Žerjavova režimu a totální neschopnost Radiće a jeho mas zaujmouti jakékoliv stanovisko vůči státním záležitostem vedla jugoslávský parlament do zhroucení v sobě samém a diskreditování před národem. V těch těžkých časech, když padly výstřely ve skupštině, našel král jediného politika, který svou prozíravostí, šlechetností a pevnou vůlí byl s to vyvésti státní loď z úskalí občanské války. Největší zásluhou a snad nejsvětlejším bodem veškeré jeho činnosti politické je právě oběť, kterou on jménem svým a svého národa učinil tenkrátě svému státu. Nastolením diktatury (1929) Korošec vstupuje jako jeden z nejčelnějších členů do nového kabinetu Živkovićova, odkud teprve za dlouhou dobu pro chatrné zdraví je vyměněn svým stoupencem slovinským lidovcem Ing. Dušanem Sernečem. Od té doby aktivně neúčastňuje se politického života veřejného, třebaš používaje neochvějně a hluboké důvěry svého vladaře, koná misie pro stát krajně důležité a prospěšné. Vůči nově zakládající se jugoslávské státní straně zvané „Jugoslovenska radikalna seljačka demokracija“ zaujal stanovisko negativní pro její výlučně materialistický program. Na druhé stra-

ně ale odmítl též jakoukoliv politickou spolupráci s krajními opozičníky, jako s vůdcem bývalých radičevců Dr. Mačkem a zvláště Svetozarem Pribičevićem. Jisto je, že jeho velké a hluboké politické nadání a čistá a neposkvřená minulost předurčují jej za budoucího muže nové Jugoslavie.

Jeho poměr k panujícímu rodu byl vždy pozitivní, ba i více, hluboce oddaný, neboť si je vědom, že v Jugoslavii žádná jiná státní forma než monarchie není možná a není jí zapotřebí.

Korošec — kněz katolický — vykonal pro ideu sblížení pravoslaví a katolicismu ohromný kus práce, neboť pravoslavní, kteří ho poznali osobně neb z jeho díla, začínají jinak chápat a myslet o katolicismu, který zednářské živly stavěly vždy do nepříznivě potupného světla.

Dnes Korošce nemiluje jen slovinská větev jugoslávského národa, nýbrž i chorvatská a zvláště i srbská.

Josip V. Majcé.

Padesát let od smrti Darwinovy.

V katolickém tisku bylo již psáno o 50. výročí Darwinovy smrti, jehož nauky bylo svého času využíváno k protináboženské agitaci, ačkoli Darwin sám byl člověkem věřícím. Bylo již také zdůrazněno, že v těchto dnech napsal i socialistický list, že dnes již nelze nauk Darwinových používat ku propagaci materialistického monismu. Dnes již je o Darwinově nauce známo, že obsahuje sice mnoho správného, jinak je však jisto, že mnohé z Darwinových thesů byly překonány, a to právě ty, na nichž se nejčastěji zakládala protináboženská agitace. Populární interpretace Darwinovy nauky zní, že prý Darwin učil, že člověk pochází od opice. Této konkluse ze své vývojové teorie s její obvyklou materialistickou výzdobou Darwin sám ze své nauky nikdy nevyvozoval. Darwinova these učí toliko, že řada živočichů jest souvislá, že přechod od druhu k druhu jest ponenáhly a že tedy říše rostlinná a živočišná, celý organický svět tvoří jeden celek. Tato myšlenka sama není originálně Darwinova. Nalezneme ji formulovanou již u starořeckých filosofů a u církevních Otců. Darwin však dodal pro ni vědecký materiál. T. zv. „chybějící článek“ mezi člověkem a opicí se však nenašel a žádná materialistická filosofie není s to, aby popřela existenci lidské duše. A o to běží. V poslední době se již také nehledá onen „missing link“ s takovým přímo sportovním zanícením, jako

tomu bylo kdysi. Větší slabiny má však Darwinova teorie selekční, již právě nejvíce bylo využíváno k účelům mimovědeckým. Podle této teorie povstaly druhy tím, že bytosti života neschopné podlehly v boji o život, takže zůstaly zachovány jenom bytosti schopné života; přizpůsobením vnějším, hmotným životním podmínkám že se pak dál vyvoj. Tím měl býti především zeslaben theologický důkaz o existenci Boží, neboť účelnost světa, z níž soudíme na moudrého Tvůrce, se prý vyvinula z původní neúčelnosti. Ale právě teorie selekční byla značně korigována novějším vědeckým badáním. Materialism již dávno není vládnoucí ideou v přírodní filosofii, nýbrž vitalismus, učení, že život je svézákonným činitelem, který si sám klade cíle a účely. Život není mechanismem. Liší se od mechanismu tím, že jest na rozdíl od něho nevypočitatelný. Proto moderní přírodní věda vrací se od Darwina k Lamarckovi, jehož učení není tak jednostranně materialistické, nýbrž připouští kromě vnějších podmínek vývoje i příčiny vnitřní. Podle Lamarcka není vnější přizpůsobení jediným činitelem vývojovým. Přizpůsobení životním podmínkám je spolu podmíněno silami vnitřními, jež můžeme nazvat psychickými. (Terminologie je rozličná: Reinke mluví o „dominantech“, někteří se vracejí k aristotelovské enetelechií, Thysseilton Dyer mluví o „germinální selekci“, a ti, kdož se vyhýbají slovu účelnost, tento pojem nahrazují pojmy souzvučnými: Nägeli mluví na př. o snaze k cíli: Zielstrebigkeit.)

Nejenom každý přírodopisec, ale zejména každý lékař vám potvrdí, že nevysvětlíte ani jediného orgánu, když se neptáte zároveň, k čemu slouží. K těmto závěrům vedlo především pozorování přírody. Vědecký optimism let sedmdesátých a osmdesátých musil ustoupiti názorům daleko střízlivějším. Nepodařilo se najíti příčinu života. Život se nedá vysvětliti žádným fysikálním nebo chemickým procesem, a tím méně jest možno jej podobným procesem vytvořiti. Život jest a zůstává pro vědu tajemstvím. Jest celá řada jevů, jež se vůbec nedají vyložiti přizpůsobením vnějším životním podmínkám. Sem náleží na př. t. zv. princip ornamentálního. Některé květy, na př. orchidejí, nebo křídla některých motýlů mají na sobě ornamenty, jež vyhovují nejsložitějším zákonům estetickým. Tento fakt nedá se vysvětliti žádným bojem o život. Byly výklady, že ty květy jsou prý tak krásné proto, aby lákaly hmyz. Náhodou však jde o květy rostlin, jež nepotřebují opylování pomocí hmyzu. Nad to pak: Není hypothesou přímo krkolomnou, že hmyz je

lákán na květy krasocitem, že má tak složitý smysl pro krásu jako člověk? Bojem o život lze vysvětliti sice smrt, ale nikoli život. Lze jím vysvětliti, proč slabší druhy zahynuly, ale nikoli, proč se vyšší druhy udržely, proč si vytvořily vlastnosti lepší a proč se zejména tyto získané vlastnosti dědily. Právě v otázce dědictví získaných vlastností má věda mnoho co děkovati mužovi církve, starobrněnskému opatu Mendelovi. Církev nemá nejmenší příčiny, aby zamítala teorii descendenční, pokud se z ní nedělají ukvapené závěry. Výzkumy Mendelovy jsou toho dokladem. Právem tvrdí Dr. Mareš, že slabina darwinismu je hlavně v tom, že činí činitelem života smrt.

Moderní biologie nejvíce přispěla k tomu, že se již nedělají z Darwinovy teorie materialistické závěry, kterých ostatně, jak řečeno, Darwin ze své nauky nikdy nevyvozoval. Teprve Haeckel a Bölsche a řada popularisátorů vyvodili z Darwinova učení materialistický monismus, jenž dnes již patří mezi filosofické haraburdí. Musíme dnes jíti již hodně daleko na předměstí, abychom se setkali s plakáty, na nichž jsou oznamovány přednášky: „Od buňky prababna až ke člověku,“ kdežto kdysi před válkou byl tento domnělý „darwinismus“ nejoblíbenějším heslem protináboženským. Ještě před několika lety vyvolal jistou sensaci t. zv. „opičí proces“ v Daytonu. Katolická církev nemá zapotřebí, aby se takto primitivně vypořádávala s darwinismem, jako to činila americká puritánsko-presbyteriánská censura protestantská. Apologetika katolická vyrovnala se s darwinismem vědecky. Stačí poukázati na spisy jesuity P. Wassmanna, Jen 50 let uplynulo od smrti učencovy a jest již každému jasno, že i tento spor mezi vírou a vědou byl zbytečný, poněvadž byl, jako vždy, sporem pouze domnělým.

Dr. Alfred Fuchs.

Duch voleb ve Francii, Německu a Rakousku.

Serie voleb, ve kterých vyslovil své politické a evropské kredo lid Francie, Německa a Rakouska v posledních dvou měsících, ukázala znovu, jaký rozdíl je mezi duchem Francie a zmatenou a temnou duší dnešního německva: Německo, nad kterým vítězí Hitler, se nezměnilo v celku od císařských dob, a jako tenkrát i dnes je ochotno obviňovati ze své bídy stále někoho jiného, než sebe, stále sníti a volati o svých právech na základě nějaké představy o svém vlastním vyšším poslání a unikati uvědomení

si povinností, z kterých teprve morální oprávnění roste jako z přirozeného základu. Německé vědomí a rozpoznání světa je zakaleno sebepracením, které je kletbou a dědičným hříchem luterství a které je v podstatě namířeno duchovně proti nové Evropě. Nejenom mocensky, také duchovně je stále německý svět rozbit na kusy. desorientován, poražen. A Francie stojí nad ním nejenom mocensky, ale především duchovně silnější a svobodnější.

Svět demokracie byl v Německu zatlačen do obrany, je v menšině. Jeho reprezentantem a aktivním ochráncem je německý katolicismus za podpory sociální demokracie. Ti, kdo viděli před válkou v protestantismu německém princip evropského pokroku proti katolictví, mají zde důkaz, jak dokonale se mýlili ve svém protikatolickém zaujetí. Poražený duch Vilémovského, protestantského Německa zplodil Hitlerovu moc a rozmnožuje ji a nejpevnější hrází proti ní je katolicismus. Tohoto fakta, této řady ministerských předsedů z centra, nadlouho nebudou moci nedbati, kdo budou líčiti boj o emancipaci ducha v Německu.

V Rakousku byla v zemských volbách, a hlavně ve Vídni, křesťansko sociální strana oslabena právě pro svou dvojakost, dlouhá léta trvající. Shromažďovala v sobě pro přehnaný odpor k soc. demokracii všechny elementy protidemokratické tak dlouho, až jí začaly přerůstat přes hlavu a užírat vlastní svou ochrannou stranu. Mosty nejsou k tomu, aby se na nich trvale bydlilo; přes ty se jenom přechází. Také křesťansko sociální strana poznala tuto pravdu a všechny živly nedemokratické, které chtěla v sobě zadržet, od ní odcházejí a přecházejí na druhou stranu — přes Heimwehry přímo k hitlerismu.

Křesťanské strany demokratické musí si uvědomiti všude, že žijí z demokracie. To je zavazuje, a tímto poučením nesmíme pohrdati ani u nás.

Po volbě Hindenburgově a velikém nástupu Hitlerově v pruských volbách čekalo se všeobecně, jak odpoví Francie. A Francie odpověděla v duchu svém. Ani atentát a smrt presidenta Doumera, mezi prvními a užšími volbami nastavší, nezpůsobily nic, co by bylo možno vykládati jako reakci na náladu v Německu. Francie volila naopak levě. V zahraniční politice se tím nemění nic, poněvadž Herriot jenom jinou metodou provádí tutéž politiku francouzskou jako Tardieu a jako Briand, a vnitropoliticky se až snad na určitou sociální tóninu nezmění mnoho. Nejpozoruhodnější z těchto voleb je ona neodvislost ducha francouzského voliče, který se

nedal ovlivnit hitlerovským křikem za Rýnem k nějaké podobné reakci, ale šel svou cestou, určenou poměry ve vlastní zemi. A zase nepřehnal pohyb nalevo tak, aby i v čelo státu chtěl dát muže levice; presidentem byl zvolen předseda senátu Albert Lebrun; rozumná rovnováha sil je zachována.

Nová francouzská sněmovna je složena takto (v závorce počet mandátů ve staré):

krajní pravice (royalisté)	5	(8)
skupina republikánsko demokratické unie (Louis Marin)	76	(90)
nezávislí republikáni, pravice a střed	28	(26)
lidoví (katoličtí demokraté)	16	(19)
republikáni levice (Tardieu) a skupiny sociální a demokratické akce Paul Reynaudovy, dříve Maginot	72	(101)

nezávislí radikálové a skupina

Franklin Bouillonova	61	(90)
radikálové (Herriot)	158	(109)
francouzští socialisté, republ. socialisté a nezávislí socialisté levice	41	(32)
soc. demokraté (Léon Blum)	129	(112)
komunisující socialisté	11	(5)
komunisté III. internacionály	12	(10)

Při těchto francouzských volbách je dobře znovu upozorniti, že už dávno není pravdou, že katolíci francouzští nemají své vlastní politické strany. Je to právě strana lidových demokratů, katolíků demokratů a republikánů, jejichž hlavní vliv je v Bretagni, ale mají mandát i v Paříži. Hlavním listem jejich je „Le Petit Démocrate“ a generálním sekretářem p. Raymond Laurent, který byl o svatováclavských slavnostech také v Praze.

f e u i l l e t o n

Práce nové Italie.

Z dubnové cesty po Italii.

I.

Cizinec, který v desátém roce „nové éry“ navštívil Italii, těžko shledává symptomy únavy a skleslosti, na kterou prý režim churaví, a žasne, vidí-li to tempo práce, které jest rok od roku ostřejší a jehož výsledky jsou patrný ve všech směrech veřejného života, a to v oblasti hodnot hmotných i duchovních.

Nová výstavná nádraží, označená letopočtem fašistické éry, ve které byla postavena, na první pohled se liší svou účelností od budov starých. Most, který bude Benátky spojovati s pevninou a umožní automobilistům návštěvu města na laguně přímo, jest již napolovic hotov. Vzorné moderní nádraží milánské, kolos to z mramoru, skla a železa, překvapuje nejen svým geniálním řešením technického provozu, ale i uměleckým pojetím. V hodinách nejživější frekvence stojí na 22 kolejích vlaky, do kterých buď obecnístvo nastupuje, nebo je opouští, a přece, díky rozlehlé dvoraně, není nikde zmatku a nepořádku.

Jdeš-li jako turista úzkými alpskými údolími, co chvíli vidíš nové hydroelektrárny, které postaveny spoluprací italského dělníka a kapitálu zlevňují elektrickou energii a snižují položku na uhlí, které Italie musí kupovati ze zahraničí. Toto využití vodní síly umožnilo pře-

měnu veliké části železnic na elektrický pohon, takže dnešní Italie má větší počet kilometrů železnic na elektrický pohon než Švýcarsko. Vysoko v horách jsou postaveny údolní přehrady, které jsou reservoárem vodní síly a zásobují turbíny těch hydroelektráren, které nemohou počítati s konstantním množstvím vody. Zmiňuji se jen o údolní přehradě v Ceresole Reale, kterou postavilo město Turín. Stavba trvala tři léta a práci při ní nalezlo 5000 dělníků. Výsledek jest zlevnění elektrické energie v Turíně o padesát procent.

Odbočíš-li s hor do známého přístavu janovského, už z dálky vidíš z oken vlaku obrovské trupy obchodních lodí, natřené červenou miniovou barvou, které jsou určeny pro Rusko. Stavba byla umožněna poskytnutím exportních úvěrů.

Hlavní zájem režimu jest však soustředěn na hlavní město Řím. Jak ubohé bylo toto město světa před vládou fašismu, ví každý turista, který je navštívil. Ulice špatně dlážděné, namnoze nedlážděné vůbec, obytné domy, až na paláce na hlavních třídách, bídné svými fasádami a závadné hygienicky. V posledních letech většina nevyhovujících starých domů, hlavně uvnitř města, byla vykoupěna, zbořena a obyvatelstvo přestěhováno do nových, moderních čtvrtí. A náhodný turista, který nemá zájmu na moderním vzrůstu města, jest překvapen, když uzří se střechy svatopetrského chrámu výstavnou moderní

část města se širokými ulicemi, s vysázenými alejemi stromů, s náměstími, parky a fontánami. Než na místě stržených ohavných budov neustala práce. I věda archeologie přichází tu ke svému. Odstraňují se ssutiny, odváží se půda a pátrá se po zbytcích starých antických staveb. Touto prací bylo odkryto v původní své podobě forum Traianum a dále se pracuje na odkrytí fora Julia Caesara a ostatních císařských for. Vykopávky na foru Argentina měly netušený úspěch. Byly objeveny tři antické chrámy z doby republikánské a pozdní císařské se zbytky prvokřesťanského chrámu. Ke konci vykopávek na tomto místě byla po dvou tisíci letech opět vytažena na denní světlo krásná mramorová hlava Apollinova, zbytek to obrovské sochy. Hlava měří v průměru více než 1 metr. Práce tyto nejsou tak zcela bez významu. Nové vykopávky jsou již v dnešním svém stavu velikým obohacením vědy a v budoucnu stanou se atrakcí pro určitou část turistů. Hlavní a pro přítomnou dobu nejdůležitější pak jest, že jimi byl vykonán mohutný kus produktivní péče o nezaměstnané.

Třebas nové části města s činžovními domy a rozkošná vilová čtvrť žurnalistů na Aventinu mluví výmluvnou řečí o poctivé snaze režimu, najdou se pesimisté, kteří pošlou cizince, aby shlédli barákovou čtvrť dělnickou. A tak po mnohém dotazování se tam váš referent dostane, aby však neviděl nic jiného, než provisorní baráky našich velkých měst, s tím toliko rozdílem, že tyto nejsou původu moderního, ale byly postaveny v době, kdy lid římský těšil se péči vlády liberálních. Kdyby čtenář chtěl je příštího roku shlédnouti, marně by jich hledal, jsouť odsouzeny k zániku a na jejich místě vyrostou ulice s moderními hygienickými domy.

Moderní ulice, byty, komunikace, to vše, třeba velmi účelné, velkoměstu nestačí, nemá-li lázni. A tak tedy na místě, kde dosavad bylo několik bídých rybářských chatrčí — v Ostii — bylo založeno nové lázeňské město, spojeno s Římem pohodlnou elektrickou drahou a novou automobilovou silnicí, a dnes, po šesti letech, stojí na bývalém pustém břehu moderní město s kostelem, hotely, vilami a lázněmi, které znamenitě prospívají, poskytuje všem, kdož nemohou se vzdáliti na delší dobu z Říma, dobrodiní mořské a sluneční lázně.

Avšak nejkrásnější radostí pro každého, kdo má úctu před vykonanou lidskou prací, bude podívaná na meliorace, které provádí režim na neplodné půdě, kdysi úrodností proslulé římské campagne a v pontinských bažinách. Jde o to, proměnit tuto půdu, podobně jako v četných jiných krajinách Itálie, v úrodná pole,

která by dala obživu rodinám strádajících zemědělských dělníků a zbytkem úrody přispěla byk soběstačnosti Itálie v produkci zemědělské.

V římské kampagni, dosud po většinu roku zprahlé a poskytující jen skrovnou pastvu stádům ovčí, bylo nutno založiti síť silnic a cest a důmyslným systémem kanálů poskytnouti zemi trvalé vláhy. V další etapě zbudovány byly domky kolonistů a založeny nové vesnice. Zvědavý žurnalista vidí již v části této krajiny pozhlední této myšlenky: obydlené domky, obklopené malým hospodářstvím, ve středu polí, se zeleným osením a rašícími vinicemi, oživených růžově kvetoucími stromky broskví. Co chvíli přeletí auto můstek kanálu a v polních brázdách leskne se v hojnosti nezbytný živel pro tuto krajinu — voda.

Práce v pontinských bažinách braly se opačným směrem. Nejprve bylo nutno v hustých, bažinatých lesích založiti silnice a cesty, lesy vykáceti, založiti síť odvodňovacích kanálů, znivelisovati terén a vystavěti budovy. Měl jsem příležitost viděti všechny tyto práce v různém stadiu na ploše skoro 20.000 ha. S pracemi bylo započato v listopadu loňského roku a začátkem dubna t. r. byly tak pokročilé, že většina domků kolonistů (na této ploše má býti usazeno 500 rodin) jest pod střechou. Rovněž pět nově založených vesnic, každá s kostelem, družstevními budovami, kovárnou, četnickou stanicí, jest úplně postaveno. Pracuje se pilně na úpravě polí, jichž první orba obrovskými pluhy jest již skončena, takže věřím tvrzení provázejícího inženýra, že letos na podzim budou domky přesně podle plánu obydleny, aby příštím rokem tato panenská půda vydala první úrodu. Bude ovšem v prvních letech třeba určité opatrnosti, aby neuznikala malarie, kterou tato krajina byla dosud zamořena. Okna všech domů jsou opatřena sítí proti komárům a v jedné z pěti vesnic jest postavena nemocnice pro nemocné malarií, která po vyhubení komárů bude přeměněna na všeobecnou nemocnici.

Toto dílo, jak jsem již řekl, působí nejmohutnějším dojmem na diváka-cizince: jest giganticky umělé, dávajíc se v zápas s přírodou dosud nepodmaněnou a — což jest nejhlavnější — jest v konečném svém účelu a určení užlechtilé lidské. Starost o chlébездеjší, ze všech starostí nejtěživější, zmizí ze srdcí pracovitých otců rodin, které zde budou usídleny. Vystěhovalectví, nezaměstnanost, bída, hlád, malarie mají býti v budoucnu oddáleny aspoň od všech, jimž tento gigantický projekt přinese práci.

J. B.

Dvanáctá národní pout do Lurd bude se pořádati ve dnech 8.—22. července 1932. Protektor pouti: J. Ex. Dr. Mořic Picha, biskup v Hradci Králové. Duchovní vedení pouti: P. Ant. Stříž, spirituál arcib. semináře v Praze. Církevní schválení pouti: Pout byla schválena nejdůstojnějším arcibiskupským ordinariátem pražským dne 30. prosince 1931 čís. 16.537. Technické vedení: Poutní sekce cestovní kanceláře Wagons-Lits/Cook v Praze. Směr cesty: Brno—Praha—Mnichov—Curych—Einsiedeln (zastávka) —Luzern—Lausanne (zastávka) —Ženeva (projížďka v autokarech) —Grenobl—La Sa-

lette (3 dni) —Lyon—Ars (zastávka) —Paray le Monial (zastávka) —Lurdy (3 dni) —Marseille—Nizza (zastávka) —Janov—Milán (zastávka) —Padova (zastávka) Tarvisio—Salcburk—Praha—Brno. Ceny zvláštního vlaku s režijním příplatkem: Z Prahy: I. tř. 4950.— Kč, II. tř. 3840.— Kč, III. tř. a) 3150.— Kč, III. tř. b) 2370.— Kč. — Z Brna: I. tř. 5336.— Kč, II. tř. 4084.— Kč, III. tř. a) 3400.— Kč, III. tř. b) 2535 Kč. Přihlášky přijímá pořadatelský úřad pouti: Lurdský spolek v Praze I., Husova 8.

Za Vaše hodnotné peníze nabízíme Vám hodnotné **KUNCÍŘOVY** knihy.

Po stránce obsahové představují **dokonalý** výběr naší i světové literatury, řízený přísně kulturními a uměleckými hledisky, po stránce vnějšího vybavení dostává se jim té největší možné péče. Jejich cena jest úměrná; jsou kalkulovány s nejnižším občanským ziskem. Z bohatého seznamu upozorňujeme Vás dnes na tyto novinky.

Sigrid Undsetová: KRISTINA VAVŘINCOVÁ.

Historická epopej. Část I. VĚNEC. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 65'—.

Sigrid Undsetová: GYMNA DENIA.

Společenský román. Kč 55'—, v plátně Kč 70'—, v poloperg. Kč 95'—.

Frant. Roubík: ČESKÝ ROK 1848.

Bohatě ilustrovaná kronika bouřlivého roku. Kč 70'—, v plátně Kč 90'—, v polokůži Kč 110'—.

Jaroslav Durych: PANÍ ANEŽKA BERKOVÁ.

Román matky. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 70'—.

Maurice Baring: SUKNICE NESEŠÍVANÁ.

Román neklidného srdce. Kč 40'—, v plátně Kč 52'—, v poloperg. Kč 60'—.

C. F. Ramuz: KRÁSA NA ZEMI.

Román tento jest z nejlepších přínosů roku 1931. Kč 30'—, v plátně Kč 42'—, v poloperg. Kč 50'—.

Lytton Strachey: ALŽBĚTA A ESSEX.

Tragická historie. S 9 portrety. Kč 35'—, v plátně Kč 47'—, v poloperg. Kč 55'—.

Kuncířovy knihy dodá Vám každý knihkupec.

LADISLAV KUNCÍŘ, PRAHA.

Dr. Bedřich Vašek:

Křesťanská sociologie díl II.

Spravedlnost v životě hospodářském.

O B S A H

I. Důležitost etiky v životě hospodářském. — Nebezpečnost hospodářských problémů současných. — Kdo má povinnost spolupracovati o lepší hospodářský řád. — Etika v hospodářském životě. II. Obecné etické otázky života hospodářského. — Vlastnictví soukromé či společné. — Obtíže a důležitost otázky vlastnictví. — Boj proti soukromému vlastnictví. — Odůvodnění zásady soukromého vlastnictví. — Sociální zatížení soukromého vlastnictví. — Nerovnost v rozdělení majetku. — Veřejné vlastnictví. — Etika některých zdrojů a forem majetku. — Dědictví. — Práce. — Důchody bez práce vůbec. — Úrok. — Pozemkové vlastnictví a pozemková renta. — Majetek akciový, atd. Stran 460. Cena Kč 44'—.

Křesťanská sociologie díl III.

Sociální práce.

O B S A H

I. Zásadní stanovisko katolici-mu k veřejnému životu. — Církev a veřejný život. — Kněz a veřejný život. — Laici a veřejný katolický život. — Katolická akce. — II. Význačné prostředky, jimiž lze prováděti sociální práci. — Ústředny pro sociální studium a sociální práci. — Činnost spolková. — Tisk. — III. Některé význačné obory sociální práce. — Práce pro školu. — Lidová výchova. — Činnost charitativní. — IV. Zákonná ustanovení k veřejné činnosti. Stran 371. Cena Kč 40'—.

V Y D A L O

**Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II.,
Karlovo náměstí čís. 5.**

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hořovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Společenské družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablunné n. Orl.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orl.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kyšperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Melník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatice: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Přeštice: Lidová záložna.
Rychnov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Úpice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orl.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i ve společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

*Lidové záložny spravují dne 31.
prosince 1931 již*

130 milionů Kč vkladů.

ŽIVOT

Encyklika Pia XI.: Milosrdenství Kristovo nás
přimělo . . .

Obtíže moderní výchovy.

Stresemann, Brüning, Papen, Hitler.

Veterán českých deníků katolických.

Akční program katolické mládeže české.

Ostrý postup proti fašismu.

Kapitalism neдрží jen kapitalisté.

ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá Dr. Josef Doležal. Vychází 1. a 15. každého měsíce. V y d á v á Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

Předplatné na XIV. ročník Života obnáší Kč 30.—, prosíme naše odběratele, aby nám částku tuto poukázali co nejdříve. Musíme platiti účty tiskárně, máme ještě mezi odběrateli nedoplatky za minulý ročník. Prosíme své odběratele a přátele, aby nám byli hmotnou oporou, předplatili časopis včas a co nejdříve, poněvadž v těžké době, ve které žijeme, jen tak můžeme splniti své povinnosti a zdomakalovati list.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

„CESTY TVOŘÍCIHO SOCIALISMU“, tak se jmenuje nová kniha známého socialistického pracovníka Hendrika de Mana, kterou ve své „Politické knihovně“ právě vydalo nakladatelství „Orbis“ (Praha XII.). Pět kapitol tohoto spisu zabývá se postupně filosofickou, kulturní, hospodářskou, politickou a taktickou stránkou socialismu. Kapitoly nesou tyto názvy: *Zdůvodnění socialismu — Socialism a kultura — Socialism a kapitalism — Socialism a úrodný fašism — Masy a vůdci*. Autor, překládaný dnes do všech světových jazyků, zaujímá tu stanovisko k aktuálním jevům a úkolům socialistického hnutí, všichni ti, kdož jakýmkoliv způsobem jsou na socialismu zainteresováni, najdou tu určitou odpověď na mnoho otázek, kladených současností. V témže nakladatelství vyšlo před časem základní dílo Manovo: „DUCH SOCIALISMU.“ (Ku psychologii socialismu) Kč 25.—, které je zpovědí moderního socialisty, kritikou Marxova učení a výzvou k zduchovnění socialismu. Když vyšlo, bylo prohlášeno za nejvýznamnější dílo přítomnosti. H. de Man je vzdělanec, který problémy moderního socialismu prožil a protrpěl nikoliv ve studovně, a proto jeho hlas nezaznívá odněkud s věže ze slonoviny, ale jako dělník mezi dělníky v továrně v odborářských kampaních a konečně i v zákopech. Dílo „Cesty tvořícího socialismu“ je brož. za Kč 30.—, váz. Kč 45.—.

Dominik Pecka: „TAJEMSTVÍ ŽIVOTA.“ Aforismy. Vydalo Ústředí katolického studentstva čsl., Praha II., Spálená 15 (tam možno objednat), jako 1. svazek Edice „Jitra“, na jaře 1932 v souvislosti s akcí: „Květen katolickému studentstvu.“ Známy již spisovatel a aforista, P. Dominik Pecka, vydal krásnou knihu aforismů o smys-

lu života, o zdraví a o lásce. Není náhodné, že vyšla tato kniha jako 1. svazek Edice „Jitra“ kniha tato je psána v první řadě pro studentstvo, pro mladé, jež tonou v kalu dnešních materialistických nauk. Krásnými a výstižnými slovy píše autor v první části o smyslu života, který je oprávněn jen tehdy, je-li usměrňován myšlenkou na život posmrtný. Smysl života zde na zemi je jen tehdy, naše činy a očekávání řízeny pod zorným úhlem věčnosti. V druhé části, pojednávající o zdraví, doložené četnými pořekadly a citáty autorů děl filosofických, lékařských, pedagogických a sociologických. píše krásně o tom, že civilisace je vlastně pohodlí, poněvadž veškeren umělý pohyb, gymnastika, sport, to všechno je jen náhrada za to, aby lidské tělo bylo udržováno při zdraví, když z lidské pohodlnosti se mu nedostává tolik pohybu, kolik je třeba, aby bylo udržováno v normálním, svěžím, zdravém stavu. V třetí části, velmi důležité a aktuální pro dnešní mládež, všimá si slovy skutečně výstižnými a vybranými problémů sexuálních ve vztahu a právě láске muže a ženy. Láska je zcela něco jiného než smyslnost. Láska je principem umění, smyslnost je principem pornografie. Panictví muže a dívky není jen privilegium klášterů, nýbrž vůně panictví má naplniti všechna zákoutí světa. K tomuto však nestačí jen síla rozumu, nýbrž je nutně zapotřebí síly vůle. Celá kniha je prodechnuta horoucí láskou podati dnešní mládeži několik přátelských rad. Nechť není jednoho studenta a studentky a mladého člověka vůbec, který chce vážně jíti do života, aby si tuto vážnou knihu nepřečetl a nezamyslel se nad jejím hlubokým obsahem. Cena Kč 4.50 s portem činí knihu každému snadno přístupnou.

Ž I V O T

ROČNÍK XIV.

V PRAZE 10. června 1932.

ČÍSLO 7-8.

Pius XI. proti bojovnému atheismu.

Encyklika Pia XI.: Láska Kristova nás přiměla .

Ctihodní bratří, pozdrav a Apoštolské pozhénání.

Láska Kristova nás přiměla, že jsme Encyklikou „Nova impendet“ z druhého října minulého roku vyzvali všechny děti katolické Církve a všechny lidi dobrého srdce, aby se sjednotili v jakémsi svatém křížovém tažení lásky a pomoci, čímž by poněkud zmírnili hrozný následek hospodářské krise, již prožívá pokolení lidské. A na toto Naše vyzvání odpověděli všichni ušlechtilí lidé opravdu ochotně a kladně.

Ale krise se stále zvyšovala, počet nezaměstnaných stoupl téměř ve všech zemích, a toho neštěstí zneužívají podvrtní živlové ke svým cílům, čímž jest veřejný pořádek ohrožován a nebezpečí rozvratu a násilí doléhá na společnost stále tíživěji. V takových poměrech puzení touž láskou Kristovou se k vám po druhé obrácíme, ctihodní bratři, k vašim věřícím a celému světu, abyste se spojenými silami postavili proti bědám, jež doléhají na společnost a proti zlům ještě větším, která na ni čekají v budoucnosti.

I.

Žalostný současný stav.

Přehlízíme-li dlouhou a bolestnou řadu neštěstí, která jako smutné dědictví hříchu provázejí padnuvšího člověka na této pozemské pouti, sotva nalezneme od potopy tak hlubokou bídu duchovní i hmotnou a tak všeobecnou, jakou prožívá lidské pokolení v těchto dobách. I ta největší neštěstí a pohromy, které zanechávají nevyhladitelné stopy v dějinách národů, navštěvovala vždy jen některý národ. Ale nyní jest sevřen celý svět hospodářskou a finanční krizí do té míry, že čím úsilovněji se snaží oprostiti se od ní, tím se zdá nerozřešitelnější. Vždyť není národa, státu, společnosti nebo rodiny, aby tak nebo onak, přímo nebo

nepřímo, více nebo méně nepocitovali její tíže. I ti, a jest jich málo, kteří jsou obdařeni velikým bohatstvím a kteří, jak se zdá, vládnou světu, ti, a jest jich velice málo, kteří svým nemírným jednáním zavinili a zavinují tak hrozné neštěstí, i ti, pravíme, jsou často jejími nejkriklavějšími oběťmi a strhují s sebou do propasti majetek a jmění druhých. Tak hrozným způsobem a v celém světě nabývá oprávnění to, co Duch Svatý děl o některých špatných lidech: „Čím člověk hřeší, tím i schází.“ (Moudr. XI, 17.)

Tento žalostný stav, ctihodní bratří, naplňuje bolestí Naše otcovské srdce a stále důrazněji cítíme potřebu vyjádřiti vznešené city Nejsvětějšího srdce Ježíšova, jež jsou ve slovech: „Jest mi líto zástupů.“ (Marek, VIII, 2.) Ještě žalostnější jsou však kořeny tohoto bolestného stavu, neboť jsou stále pravdivými slova, která pronáší Duch Svatý ústy svatého Pavla, že totiž „kořenem všech věcí jest žádostivost peněz“ (I. Tim., VI, 10).

Příčiny všeho zla.

Zdaž již pohanský básník nenazval onu žádostivost po pomíjejících statcích plným právem „prokletým hladem po zlatě“? Zdaž tomuto sobectví nepřipadá hlavní role ve vzájemných vztazích osobních i společenských? Zdaž tato ctižádostivost, ať v jakékoliv podobě a vzezření, nedohnala svět k těm hrozným koncům, jichž se všichni děsíme? Z té žádostivosti pochází vzájemná nedůvěra, jež znesnadňuje veškeren styk mezi lidmi, z ní pochází nenávisť, která závidí bližnímu vše, co má. Ona jest příčinou nemírné sebelásky, která všechno řídí a podřizuje vlastnímu prospěchu, nepřihlízejíc k dobru bližního, nedbajíc ho a ničíc je. V ní tkví příčina anarchie a nespravedlivého rozdělení, ji-

miž jest bohatství národů shromažďováno v rukou několika jednotlivců, kteří řídí podle své vůle světový obchod na velikou škodu lidu, jak jsme vyložili minulého roku v Okružním listě „Quadragesimo anno“.

Jestliže toto sobectví, zneužívajíc oprávněné lásky k vlasti a přehánějíc onen cit zdravého vlastenectví, jehož správný řád lásky křesťanské nejen nezavrhne, nýbrž jej posvěcuje a oživuje), proniká do styků mezi národy, každá výstřednost jest ospravedlněna, a co by měli všichni pokládati za hodno odsouzení, jest považováno za dovolené a chvály hodné, děje-li se to ve jménu onoho přemrštěného nacionalismu. A tak nastupuje na místo božího zákona, bratrské lásky, která spojuje všechny národy a všechny lidi v jedné rodině pod jedním Otcem, jenž jest v nebesích, nenávist, která všechny hubí. Ve společnosti jsou uráženy svaté zásady, které byly, základem veřejného života, jsou zbořeny pevné základy práva a věrnosti, na nichž stojí stát, jsou znečištěny a zavřeny prameny těch starých tradic, které viděly ve víře v Boha a ve věrnosti jeho zákonům nejjistější základnu pravého pokroku států.

Nejhorší zlo: boj proti Bohu.

A co jest nejhorší, zneužívajíc této hospodářské krise a velikého mravního rozvratu, nepřátelé každého sociálního řádu, ať se jmenují komunisté nebo jinak, snaží se uvolnit všechna pouta zákona božského i lidského a veřejně i soukromě vedou ostrý boj proti náboženství, proti samému Bohu, rozvíjejíc ďábelský program, aby vykořenili ze srdcí všech, ba i dětí, každý náboženský cit, neboť vědí velice dobře, že, bude-li vytržena ze srdcí lidských víra v Boha, budou moci dělati vše, co se jim zlíbí. A tak dnes vidíme, co se nikdy v dějinách neobjevovalo, že totiž bezbožní lidé ve zběsilé zášti vyhlašují boj Bohu a náboženství a to na celém světě.

Bylo vždycky dosti bezbožných lidí, i těch, kteří popírali Boha, ale byli vždycky jednotlivci a neodvažovali se nebo nepovažovali za vhodné šířiti příliš veřejně své bezbožné myšlenky. Již sám Duch svatý praví v žalmu tato slova: „Rekl blázen ve svém srdci: Není Boha“ (Ž. XIII. a LII, 1). Bezbožník, nevěrec, jeden z mnohých, popírá Boha, svého Stvořitele, ale sám u sebe. Dnes však již proniká tento přehrobný blud do širokých vrstev lidových, svými organisacemi se vplízuje i do obecných škol, aby zasáhl co nejdále, užívá divadel a šíří se nemravnými představeními v biogramech, gramofonem

a přednáškami rádiem. Tisknou se nevěrecká díla v různých řečích, pořádají se zvláštní výstavy, konají veřejné průvody. A to není vše, byly založeny politické strany, hospodářské instituce i vojenské. Tato organisovaná a průbojná nevěra pracuje neúnavně svými agitátory, přednáškami a obrázky, všemi prostředky tajné i veřejné propagandy ve všech vrstvách, na všech místech, v každém sále, podporujíc morálně tuto zhoubnou činnost universitami a nevědomé strhujíc jistě do svých řad. Vidíme-li takovou činnost ve službách věci tak zhoubné, vzpomínáme si na slova, která proslovil náš Spasitel: „Synové tohoto světa jsou obezřetnější než synové světla.“ (Luk. XVI, 8.)

Ďábelská propaganda.

Vůdcové tohoto ateistického boje, dovolávajíc se současné hospodářské krise, s ďábelskou dialektikou ukazují na příčinu této všesvětové bídy. Svatý kříž Kristův, symbol pokory a chudoby, jest staven na roveň symbolům moderního imperialismu, jako by bylo náboženství spojencem těch tajemných sil, které konají tolik zlého mezi lidstvem. Tak se snaží, a ne bez úspěchu, spojit boj proti Bohu s bojem za vezdejší chléb, s touhou dosíci pozemských výhod, míti řádné mzdy, slušné obydlí, životní podmínky jako lidé. Nejoprávnější a nejnezbytnější přání jako nejnižší pudy vše slouží jejich protináboženskému programu. Jako by božský řád mařil blahobyt lidstva a nebyl jedinou jeho bezpečnou oporou. Jako by lidské síly s prostředky moderní techniky mohly závesti proti vůli všemohoucího Boha nový a lepší světový řád.

Nuže, jest hrozné, že tolik lidí věřících, ač jde o jejich dobro, se dalo svěsti těmito řečmi a dali se v boj proti Bohu a náboženství. Neútočí se jen přímo proti katolickému náboženství, nýbrž proti všem, kdož uznávají Boha za Stvořitele nebe a země a za nejvyššího Pána všech věcí. A tajné společnosti, které jsou vždy ochotny podporovati boj proti Bohu a proti Církvi, ať už je to kdekoliv, posilují ještě tuto nezdravou nenávist, která nemůže přinést ani pokoj, ani štěstí žádné společenské vrstvě a uvrhne všechny národy do zkázy.

Tak tato nová forma nevěry, zatím co uvolňuje nejhorší pudy člověka, s cynickou nestoudností prohlašuje, že nebude ani pokoje ani blahobytu na zemi, dokud nebude úplně zničeno náboženství a poražen poslední jeho představitel. Jako by se domnívali, že může býti potlačen onen soulad, v němž „vše vypravuje slávu Boží“ (Ž. XVIII, 2).

II.

Záchrana: Modlitba.

Velice dobře víme, ctihodní bratří, že všechny tyto snahy budou marné, a že v hodině, již určil „povstane Bůh a rozprchnou se jeho nepřátelé“ (Ž. LXVII, 2); víme, že „nikdy nezvítězí brány pekelné“ (Mat. XVI); víme, že božský Spasitel, jak bylo o něm předpověděno, „bude bít zemi metlou úst svých a zabije dechem rtů svých bezbožného“ (Is. XI, 4), a bude hroznou pro ty nešťastníky hodina, v níž „upadnou v ruce Boha živého“ (Žid. X, 31.) A tato neochvějná důvěra v konečné vítězství Boha a Církve jest každodenně potvrzována (jak neskonala jest Boží Dobrota!) láskou duší k Bohu na celém světě a ve všech vrstvách společenských. A skutečně přemocný van Ducha Svatého, vanoucí nad celým světem, vyzdvihuje hlavně mladé duše k nejvyšším metám zákona křesťanského a ony, neohlížejíce se na světský soud, jsou s to přinášeti nejvyšší oběti. Opravdu božský van provívá všemi dušemi, leckdy proti jejich vůli a vnuká jim vnitřní touhu, a vzbuzuje opravdovou žízeň po Bohu i u těch, kteří se neodvažují Ho vyznati. I Náš hlas k laikům, jímž jsme je povolali v šiky Katolické akce, aby se stali účastni hierarchického apoštolátu, byl všude přijat ochotně a velkomyslně. Jak v městech, i na venkově stále přibývá těch, kteří usilují o vítězství křesťanských zákonů v celém veřejném životě a snaží se svá slova stvrditi i skutky a příkladným životem.

Nicméně, patříce na tak velikou bezbožnost, na porušení božských zařízení, na tak hroznou pohromu nesmrtelných duší a konečně na tak nenávistné opovrhování Boží Velebností, nemůžeme netrpěti a musíme vypověděti celou tíhu bolesti, již pocituje Naše srdce. Musíme promluvit a se vši vážností Svého Apoštolského úřadu musíme hájiti porušovaná práva Boží a nejsvětější city lidského srdce, které absolutně potřebuje Boha. A to tím spíše, že tyto šiky, podnícené ďábelským duchem se nespokojují se slovy, nýbrž sjednocují se, aby co nejdříve provedly svůj bezbožný plán. Běda lidstvu, jestliže Bůh, tak urážen svým stvořením, nechá ve své spravedlnosti volný průchod oněm strhujícím proudům a užije jich jako biče, aby potrestal svět.

Pro Boha a proti Bohu.

Je tedy třeba, ctihodní bratří, abychom „postavili ochrannou zeď pro dům Israelův“ (Ezech. XIII, 5), spojivše všechny své síly v jediný pev-

ný a celistvý šik proti zlobným lidem, nenávidějícím Boha i pokolení lidské. Vždyť v tomto zápasu běží o zásadní problém světa a o nejdůležitější rozhodnutí pro svobodu lidskou: Pro Boha nebo proti Bohu, toť volba, která rozhodne o osudu veškerého lidstva. V politice, ve financích, v mravouce, ve vědě, umění, ve státě, ve společnosti veřejné i soukromé, na Východě i na Západě, všude se jeví tento problém jako rozhodný pro důsledky, jež z něho plynou. A tak se stává, že sami představitelé materialistického pojetí světa opět a opět se musí obíratí otázkou existence Boha, jehož považovali navždy za odbyta a jsou nuceni znovu a znovu o něm mluvit. Zapřisaháme v Pánu jak jednotlivce tak národy, aby odvrhli před takovými problémy a boji tak významnými pro život lidstva mělký individualism a nízký egoism, které zatemňují i duchy velice prozíravé a umlčují i nejušlechtlejší podněty, jakmile jde o více než osobní zájmy. Ať se všichni sjednotí, i když bude k tomu třeba těžkých obětí, aby zachránili i sebe i lidskou společnost. V této jednotě duší a sil musí býti přirozeně první ti, kteří se chlubí jménem křesťanským, pamětlivi slavných odkazů apoštolských dob, kdy „obec věřících měla jedno srdce a jednu duši.“ (Sk. ap. IV, 32.) Ale nechť i upřímně přispějí k utvoření oné jednoty všichni ti, kteří ještě uznávají Boha a klaní se Mu, aby oddálili od lidstva veliké nebezpečí, které všechny ohrožuje. Víra v Boha jest základem každého sociálního řádu a každé odpovědnosti na zemi. Proto všichni, kdož si nepřejí rozvratu a násilí, musí se vynasnažiti, aby nepřátelům náboženství se nepodařilo dosíci cíle, který si vytkli.

Lidské prostředky a Boží pomoc.

Jsme si vědomi, ctihodní bratří, že v tomto boji o náboženství musíme užiti i všech prostředků lidských, jež máme po ruce. Proto, v duchu skvělého příkladu Našeho Předchůdce Lva XIII., jsme se zasazovali ve Své Encyklice „Quadragesimo anno“ o spravedlivé rozdělení pozemských statků a ukázali jsme, jaký lék by mohl nejspíše vrátiti zdraví a sílu nemocné společnosti a obnoviti mír v jejích chorobných údech. Vždyť sám Stvořitel všech věcí vložil v lidské srdce mocnou touhu po jisté blaženosti již na této zemi, a křesťanství vždy uznávalo a podněcovalo všemožné oprávněné úsilí o pravou vzdělanost a zdravý pokrok ke zdokonalení a vývoji společnosti.

Ježto však, ctihodní bratří, nestačí na ďábelskou zášť proti náboženství, která připomíná

„skrytou bezbožnost“, o níž mluví Apoštol Pavel (II. Thess., II, 7), toliko prostředky lidské a lidská prozíravost, považovali bychom za chybu Svého Apoštolského úřadu, kdybychom neupozornili lidstvo na podivuhodná tajemství světla, která jediná jsou s to spoutati uvolněné mocnosti temnot. Když Mistr sestoupil s Táboru zahaleného jasně a uzdravil hochy posedlého ďáblem, kterého nemohli uzdraviti jeho učedníci, odpověděl jim na jejich otázku: „Proč jsme ho nemohli my vymítnouti?“ těmito jistě výraznými slovy: „Takovýhle rod však nevymítá se leč modlitbou a postem“ (Mat. XVII, 18, 20). Myslíme, ctihodní bratři, že tohoto božského napomenutí lze užití i na zlo současné doby, které může býti zažehnáno jen „modlitbou a pokáním“.

Uvažujíc tedy o své přirozenosti, která jest podstatně obmezena a závisí absolutně na nejvyšší Bytosti, oddejme se především modlitbě. Víme z víry, jak účinná jest moc pokorné, důvěřivé a vytrvalé modlitby: Žádnému jinému dobrému skutku nepříkl. Všemohoucí Bůh tolik štědrých, všeobecných a slavných slibů, jako modlitbě. „Proste a bude vám dáno, hleďte a naleznete, tlučte a bude vám otevřeno. Kdokoliv prosí, obdrží, kdo hledá, nalezne, a kdo tluče, tomu bude otevřeno“ (Mat. VII, 7—8). „Amen, amen, pravím vám: Budete-li zač prositi Otce svého ve jménu mém, dáť vám“ (Jan, XVI, 23).

Nechť zavládne zbožnost v celém světě.

Který předmět by byl hodnější naší modlitby a odpovídal lépe vznešené osobě Toho, který „jest jediným prostředníkem mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš“ (I. Tim. 2, 5), než modlitba, aby byla uchována na zemi víra v jednoho živého a pravého Boha? Taková modlitba má již sama o sobě naději na vyslyšení, neboť kde se člověk modlí, tam se spojuje s Bohem a jaksi přispívá k tomu, aby žila na zemi idea Boha. A skutečně ten, kdo se modlí, vyznává svým pokorným vzezřením před celým světem svoji víru ve Stvořitele a Pána všech věcí. Kolikrát však to činí ne v soukromí, nýbrž s jinými, tolikrát tím uznává, že netoliko jednotlivcům, nýbrž celému lidstvu vládne nejvyšší Bůh.

Jak krásný pohled skýtá nebi i zemi modlící se Církev, když ustavičně od věků od půlnoci do půlnoci jsou zpívány na zemi nádherné hymny vnuknuté božskou inspirací: Není ani jediné hodiny za celý den, která by nebyla posvěcena zvláštní liturgií. Každý úsek lidského

života má místo v díku, ve chvále, v modlitbě, v odčinění společné modlitby mystického Těla Kristova, jímž jest Církev. Tak sama modlitba zaručuje přítomnost Boha mezi lidmi, jak to přislíbil Spasitel: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni ve jménu mém, tam jsem já uprostřed nich.“ (Mat. XVIII., 20.)

Modlitba odstraní i samu příčinu nynějších béd, o níž jsme se zmínili výše, totiž nezřízenou žádostivost po pozemských statcích. Vždyť ten, kdo se modlí, má na zřeteli něco vyššího, totiž dobra nebeská, o nichž rozjímá a o něž prosí, cele se věnuje rozjímání podivuhodného řádu, stanoveného Bohem, v kterém není místa pro marnivé úspěchy a pro pachtění se po stále větších rychlostech na zemi. A tak jako by sama od sebe bude obnovena ona rovnováha mezi prací a odpočinkem, která schází současnému lidstvu na škodu života fyzického, hospodářského a mravního. Kdyby ti, kdož se ocitli následkem průmyslové nadprodukce v nezaměstnanosti a bídě, chtěli věnovati určitý čas modlitbě, vrátily by se brzy práce i výroba v rozumné meze a zápas, který nyní rozděluje lidstvo na dvě veliká bojiště pro pomíjející zájmy, by byl udržen v šlechetném, pokojném zápolení o dosažení dober pozemských i nebeských.

Jak možno dosíci pokoje.

Takovým způsobem by se razila i cesta míru, po němž tolik toužíme, jak překrásně zdůrazňuje svatý Pavel, když spojuje modlitbu se svatou touhou po míru a spáse všech lidí: „Napomínám tě tedy předem, aby se konaly prosby, modlitby, přímluvy, děkování za všechny lidi, za krále i za všechny, kteří jsou v důstojenství, abychom vedli život tichý a pokojný ve vši zbožnosti a počestnosti, neboť to je dobré a příjemné před Bohem Spasitelem naším, jenž chce, aby všichni lidé byli spaseni a přišli ku poznání pravdy. (I. Tim. II., 14.)

Budiž žádán mír pro všechny, ale hlavně pro ty, kteří mají ve světě odpovědnost vládnoucích. Jak by mohli dáti mír svým národům, když ho sami nemají? A právě modlitba, jak praví svatý Apoštol, přinese dar, míru, modlitba, jež se obrací k Otci nebeskému, a Otci všech lidí, modlitba, jež jest společným výrazem citů té rodiny, která přesahuje hranice jedné země a jedné pevniny.

Lidé, kteří v různých státech prosí Boha o pokoj na zemi, nerozsévají zároveň mezi národy nesvornost. Lidé, kteří uctívají Boží velebnost svou modlitbou, nešíří onen nacionalistický imperialism, který činí z každého ná-

roda vlastního Boha. Ti, kdož „ustavičně vzhlí-
žejí k Bohu pokoji a lásky“ (II. Kor. XIII,
11.), kteří se k němu obracejí pro Krista, kte-
rý jest „naším Pokojem“ (Efes. II, 14.), jistě
neustanou, dokud nepřijde mír, jež svět dáti
nemůže, a který přichází od Dárce všeho dobra
„lidem dobré vůle“. (Luk. II, 14).

„Pokoj vám“ (Jan XX, 19, 26), tato slova
byla velikonočním pozdravem Pána jeho Apoš-
tolům a prvním učedníkům, a tento pozdrav za-
znívá od oněch prvních dob až dodnes ve svaté
liturgii církevní, a dnes více než kdy jindy musí
siliti a potěšovati lidstvo, které se ocitlo v tak
hrozném soužení.

III.

Pokání.

K modlitbě je třeba připojiti pokání, ducha
pokání a konati křesťanské pokání, jak nás učí
Božský Spasitel, jenž začal svá kázání právě o
pokání: „Začal Ježíš kázati a říkati: Čiňte po-
kání.“ (Mat. 10, 17.) Tomu nás ostatně i učí
celá křesťanská tradice, celá historie církevní:
V těžkých neštěstích, v bolestných utrpeních
křesťanstva, když bylo pomoci Boží nejvíce tře-
ba, věřící, buď sami od sebe, nebo po příkladu
a povzbuzování svými pastýři, sáhli vždy k těmto
dvěma nejúčinnějším zbraním duchovního živo-
ta, k modlitbě a pokání. Tímto svatým pudem,
jímž jaksi bezděky jest veden křesťanský lid,
není-li otráven jedem nesvornosti, a který není
ničím jiným než onou „myslí Páně“ (I. Kor.
II, 16), o níž mluví Apoštol, citili vždy věřící
v takových případech potřebu očistiti své duše
od hříchu vnitřní lítosti, svátosti pokání a u-
smířiti božskou spravedlnost i vnějšími skutky
pokání.

Víme a spolu s vámi, ctihodní bratři, želíme,
že myšlenka a jména pokání a odčinení u mno-
hých lidí pozbyly schopnosti vzněcovati srdce
a povznášeti je k onomu heroismu oběti jako
v dobách minulých, kdy se jevily lidem víry s bož-
skými známkami příkladem následování Ježíše
Krista a jeho svatých. A někteří lidé by rádi od-
vrhli umrtvování jako přežitek minulých dob.
A to nemluvíme ani o tak zvaném moderním „au-
tonomním člověku“, který zpupně pohrdá po-
káním jako něčím otrockým. A přece jest prav-
da, že čím více jest zeslabována víra v Boha, tím
více se zatemňuje a mizí idea dědičného hříchu
a původní vzpoury člověka proti Bohu, a tím
rychleji zapadá pojem nutnosti pokání a odči-
nění. Ale my, ctihodní bratři, musíme z povin-
nosti svého pastýřského úřadu míti v hluboké
úctě ona jména a ony pojmy a uchovati je v pl-

né jejich síle, v jejich pravé vznešenosti, a přáti
si, aby byly uskutečňovány v životě. K tomu nás
nutí povinnost hájiti Boha a jeho svaté nábo-
ženství, za které bojujeme; neboť pokání jest
svou povahou uznáním a obnovením mravního
řádu ve světě, který spočívá na věčném zákoně,
to jest na Bohu živém. Kdo odčínuje hřích, u-
znává tím svatost nejvyšších mravních zásad, je-
jich vnitřní moc závaznosti, nutnost zadostiu-
činění, když byly přestoupeny.

Jest jistě z nejnebezpečnějších bludů sou-
časné doby, když chtějí odloučiti mravnost od
náboženství, čímž jest odňata každému zákono-
dárství pevná základna. Tento rozumový blud
snad připadal méně nebezpečný, když jej vyzná-
valo jen několik jednotlivců a když byla víra v
Boha společným vlastnictvím lidstva a mlčky
ji předpokládali i ti, kteří jí již veřejně nevyzná-
vali. Ale dnes, když se nevěra šíří mezi lid,
hrozné důsledky tohoto bludu se stávají zjev-
nými a lze je pozorovati v celém světě. Na mís-
to mravních přikázání, jež mizejí spolu s vírou
v Boha, nastupuje násilí, jež v prach šlape kaž-
dé právo. Poctivost a slušnost v jednání a ve vzá-
jemném obcování, které byly tolik opěvovány,
i řečníky a básníky pohanskými, ustupuje nyní
spekulaci beze svědomí, ať již jde o věci vlastní
nebo bližních. A skutečně, jak možno dodržeti
nějakou úmluvu, a jakou cenu může míti jaká-
koliv smlouva, kde schází každá záruka svědo-
mí? A jak možno mluvit o záruce svědomí tam,
kde padla víra v Boha a bázeň Boží? Když byl
odstraněn tento základ, padá každý mravní zá-
kon, a žádná moc není s to zabrániti pozvolné-
mu sice, ale nevyhnutelnému pádu národů, ro-
din, státu, společnosti.

Důležitost pokání.

Pokání je tedy jakousi spasitelnou zbraní u-
datných vojinů Kristových, kteří bojují o to,
aby zvítězil a opět byl zaveden mravní řád ve
světě. Jest zbraní, která zasahuje ke kořenům
všeho zla, k chtivosti totiž po hmotných statcích
a po nezřízených radovánkách. Pomocí dobro-
volných obětí, pomocí různých skutků pokání,
odřikání, i když bolestného, ušlechtilý křesťan
ovládá nízké vášně, které ho svádějí ku poru-
šení mravního řádu. Ale jestliže horlivost bož-
ského zákona a křesťanská láska jsou u něho
tak veliké, jak mají býti, tehdy netoliko koná
pokání za své hříchy, nýbrž chce odčiniti i hří-
chy svého bližního, napodobuje světce, kteří se
často dávali hrdinně v oběť za odčinení hříchů
celých pokolení, a napodobuje svého Vykupitele,
jenž se stal „Beránkem Božím, který snímá
hříchy světa“. (Jan I, 29.)

Zdaž není, ctihodní bratři, v tomto duchu pokání sladké tajemství pokoje? „Nemají pokoj bezbožní“ (Is. XLVIII, 22), pravý Duch svatý, poněvadž žijí v ustavičném boji proti Bohu a v odporu s řádem stanoveným přírodou a jejím Stvořitelem. Jediné tehdy, když bude tento řád upevněn, když jej všichni národové budou věrně a dobrovolně zachovávat i a vyznávat, když vnitřní život národů a vnější vztah s jinými národy se budou podle něho řídit, jediné tehdy bude možným na zemi trvalý mír. Ale toto o vzduší trvalého míru nebude způsobeno ani mírovými smlouvami, ani úmluvami a smlouvami sebe slavnějšími, ani mezinárodními konferencemi, ani úsilím sebe ušlechtilejším a nezištnějším některého státníka, nebudou-li dříve uznána svatá práva přirozeného i božského zákona. Žádný národohospodář, žádná organizovaná moc nerozřeší nynější sociální krise a nevrátí mír, jestliže dříve v samé oblasti národního hospodářství nezvítězí mravní zákon zbudovaný na Bohu a svědomí. To jest hlavní nerv každé moci jak v životě politickém, tak hospodářském jednotlivých národů. To jest nejistější valuta a když bude ona pevná, budou pevné i ostatní, ježto budou zaručeny nezměnitelným zákonem božským.

Harmonie modlitby a obětí.

I jednotlivcům jest pokání základem a darem pravého pokoje, odvracejíc je od dober pozemských a pomíjejících a povznášejíc je k dobrům věčným, udíljejíc jim i v dobách strádání a pohrom pokoj, který nemůže dát svět se všemi svými bohatstvími a rozkošemi. Zdaž jedním ze zpěvů nejjasnějších a nejradostnějších, který byl vyzpíván v tomto slzavém údolí, není „Píseň slunce“ svatého Františka? A přece její tvůrce, jenž ji i zpíval, byl jedním z největších penitentů, Chudáček z Assisi, který neměl na zemi naprosto nic a nesl na svém vyčerpaném těle stigmata našeho Ukřižovaného.

Modlitby tedy a pokání jsou dva mocné prostředky, které nám byly dány Bohem v této době, aby k Němu dovedly zbloudilé lidstvo, jež se potácí sem tam. Ony musí rozptýlit a zameziti základní příčinu vši vzpoury a revoluce, totiž revoluce člověka proti Bohu. Ale i sami národové jsou voláni, aby volili mezi dvěma věcmi: Buď se oddají těm dobrým a spasným vůdcům a obrátí se, pokorní a litující, k svému Pánu a Otci milosrdenství, nebo zanechají sebe samy a málo z toho štěstí, jež ještě zbylo na zemi, na pospas nepříteli Boha, to je duchu pomsty a rozvratu.

Zbývá nám jen vyzvat tento ubohý svět, který

prolil tolik krve, který vykopal tolik hrobů, zničil tolik veleděl, zbavil tolik lidí chleba a práce, zbývá nám, pravíme, než abychom jej volali slovy svaté Liturgie: „Obrátte se k Pánu Bohu svému!“

IV.

Svět kolem Nejsvětějšího Srdce Ježíšova.

Zdaž vám můžeme, ctihodní bratři, ukázat pro tuto jednotu modliteb a odčinění vhodnější příležitost, než jest svátek Nejsvětějšího Srdce Ježíšova? Zvláštní známkou tohoto svátku, jak jsme šířeji dokázali před čtyřmi lety ve Svě Encyklice „Misericordissimus“, jest duch zadostiučinění a proto jsme si přáli, aby v onom dnu se na celém katolickém světě ve všech chrámech konaly pobožnosti za odčinění urážek Nejsvětějšímu Srdci.

Nechť je tedy letošní svátek Nejsvětějšího Srdce Páně pro celou církev svatým závoděním v horlivosti pokání a modliteb. Nechť věřící přijmou Tělo Páně v počtu co nejvyšším a vroucně prosí před oltářem, a koří se Spasiteli lidského pokolení ve Svátosti oltářní, která, ctihodní bratři, podle Vašeho nařízení bude vystavena ve všech chrámech, nechť se všichni ponoří v to milosrdné Srdce, které zakusilo hořkost lidského utrpení, nechť mu podají svoji pevnou víru, jistotu naděje a výheň své lásky. Nechť prosí toto Srdce přesvaté na přímlovu Panny Marie, která zprostředkuje všechny milosti, za sebe a za své rodiny, za svoji vlast a za církev, za Náměstka Kristova na zemi a za ostatní pastýře, kteří se s Ním sdílejí o přetěžkou tíhu duchovní vlády nad dušemi. Nechť je prosí za věřící bratry, za bloudící, za nevěřící a bezbožné a konečně i za nepřátele Boha a Církve, aby se obrátili.

Tento duch modliteb a pokání nechť jest u všech věřících živým i po celou oktávu, kterouž to liturgickou výsadou vyznamenáváme tento svátek. V oněch dnech budtež konány, ctihodní bratři, způsobem, který uznáte sami za vhodný, veřejné pobožnosti a jiné skutky zbožnosti na úmysl, který jsme výše uvedli, abychom „obdrželi milosrdenství a našli milost v každé době“. (Žid. IV, 16.)

Bude to tedy pro všechny křesťanský lid oktáva pokání a svaté lítosti, umrtvování a modlitby. Nechť si věřící odeprou návštěvu divadel a zábav, i těch dovolených. Bohatší ať žijí dobrovolně v duchu křesťanské přísnosti skromněji, uštědrující spíše chudým to, co si odřeknou, neboť i almužna jest výborným prostředkem, aby bylo učiněno zadost Boží spravedlnosti a aby se Bůh smiloval nad svým lidem. Chudí a

všichni, kdož v této době hrozně trpí, ježto není dosti práce ani chleba, nechť obětují v témž duchu pokání, s větší odevzdaností svůj nedostatek, ježž mají v důsledku těžkých dob a sociálních podmínek, které Božská Prozřetelnost v nevystižitelném sice, ale jistě v milostivém úmyslu na ně dopustila: nechť přijmou z ruky Boží pokorně a s důvěrou účinky chudoby, které se stávají ještě hroznějším tísni, v níž se zmítá celé lidstvo, nechť pohlédnou oddaně k božské vznešenosti Kříže Kristova s myšlenkou, že, je-li práce z největších hodnot životních, právě láska Boha trpícího zachránila svět. Nechť se posílí v jistotě, že jejich oběti a jejich utrpení křesťansky snášené usplní hodinu milosrdenství a pokoje.

Božské Srdce Ježíšovo jistě vyslyší modlitby a oběti své Církve a řekne konečně své Nevěště, která lká pod tíhou tolika béd a neštěstí: „Veliká jest víra tvá, staň se tobě, jak si přeješ“ (Mat. XV, 28).

S touto důvěrou, zesílenou vzpomínkou na Kříž, svatým znamením a vzácným nástrojem našeho svatého Vykoupení, jehož nalezení dnes oslavujeme, udělujeme vám, ctíhodní bratří, vašemu kněžstvu a lidu, celému katolickému světu z otcovského srdce Apoštolské pozhřebání.

Dáno v Římě u Svatého Petra, na svátek Nalezení svatého Kříže, 3. května r. 1932, jedonáctého roku Našeho Pontifikátu.

Pius PP. XI.

Obtíže moderní výchovy katolické.

Na sjezdu katolického učitelstva v Příbrami pod Svatou Horou, konaném o svátcích Svatého Ducha, pronesl spirituál budějovického semináře A. Řeban znamenitý výklad o výchovné akci katolické, který v telegrafických takřka zkratkách a značkách svým čtenářům podáváme. Je to extrakt dlouhého, úsilného myšlení, poznání, praktických zkušeností a jsme přesvědčeni, že se zavděčíme vychovatelské části svého čtenářstva, nerozvodňujeme-li nijak náznakovou úsečnost autorových poznámek, které jsou kondenzovaným výchovným programem a jen trochu rozvedeny — celým kursem katolické výchovné akce.

Obtíže, které moderní výchova působí svým stoupencům, jsou:

1. Nejasnost, zmatek pojmů, změt teorií — písek!
2. Mravní neúčinnost, rostoucí úpadek mravní.
3. Protichůdnost názorů, krátký život teorií.

Jsme proti moderní výchově stůj co stůj? Jsme proti pokroku, pro zpátečnictví? — Nikoliv — aspoň ne bezvýjimečně, nikoliv nekriticky!

1. Víťame moderní dobu jako dar Boží; máme těžiti z mnohých duševních i hmotných zisků, je pokřestaniti a zapojiti do služeb Božích. Ve mnohém právě křesťanství přijde na pomoc jako záchrana.

2. Nejsme zásadními odpůrci moderní vědy, ani odpůrci moderní pedagogiky, ani odpůrci školských reforem. Distinguo! Měříme je jen kriticky...

3. Chceme *spolutvořiti* novou dobu i novou

výchovu — křesťanství je princip kladný, vždy životodárný. Právě proto úkolem nejvyšším katolického učitelstva je *studium pedagogiky*, úsilí o pokrok, produkce vědecká a literární, sebevzdělání.

Faktum však jest, že moderní výchova velmi často je *v příkrém rozporu s křesťanstvím — je nepřátelská křesťanství.*

Svým *laicismem*, t. j. ignorováním, ano popíráním nadpřirozeného cíle prostředků, života.

Omyl *nejtěžší, nejnebezpečnější*, protože mnohými cestami, nejvíce však školou vniká *do života vnitřního i vnějšího!* Tím trpí naše děti, naše krev!

Výchova rozhoduje o budoucnosti jednotlivce, rodiny, státu, církve. Z nezdravé výchovy vznikají duševní a mravní choroby lidstva. Tím dána též *naše nejvyšší odpovědnost*, čelíme-li dosti výchově nesprávné výchovou správnou! Toť smysl a cíl našeho hnutí, naší práce!

Jak to děláme?

1. Církev (historie! Sv. Petr Kanisius a j.) je si toho vědoma, co znamená výchova a škola. Encyklika Pia XI. o křesťanské výchově zaujala pozornost i našich protestantů. Projevy a direktivy biskupů (pastýřské listy 1921, 1922, 1924). Naše církevní soukromé školství.

2. *Stát*: úsilí o zestátnění škol, zmonopolisování výchovy (heslo omylné „jednotná škola“). Státu se zmocňují prostředky pseudokulturními a politickými živly ateistické a pomocí školy provádějí *sekularisaci života*. Škola dnešní je nástroj odnáboženštění. Ideálnější směry jen mizivými, droboučkými výjimkami.

3. *Rodiče* — *neteční!!* Nedovedou chápati,

nechtějí se projevit aktivně. Zavírají oči a uši — hmotné zájmy váží jim více než *dětské duše*. Nemají *vůdců* — nemají *středisk* (SKR., MCM.), nemají *prostředků*. Kolikrát zklamali, mlčeli ke zlému, opustili katolického vychovatele. To je otázka nejbližší budoucnosti.

Je pak možná aktivita katolíků na poli školském?

4. *Katolické učitelstvo*: aby bylo do jednoho důsledné, uvědomělé, uschopněné k duševní práci, k duševním zápasům. Organisační, pedagogická, didaktická, kulturní jeho činnost — *apoštolát katolické školy!* Smutné, že nemáme katolické české učebnice pedagogické (klášterní ústavy!), nemáme vědecky zpracovaných práv katolíků na školu atd.!

III. *Pro dobrou výchovu* musí spolupracovati tito všichni činitelé, zvláště:

Církev — nadpřirozenými prostředky modlitby a hlásáním slova Božího.

Stát — návratem ke křesťanským základům pravdy, mravního dobra a sociálního řádu.

Škola a učitelstvo: katolické učitelstvo musí zahájit nejintenzivnější práci; přispěje zkušenostmi, odbornými znalostmi, organisací školské akce, propagací ideovou (tisk!).

Rodiče: znalostí práv a povinností, bdělostí nad školou a neohrožeností, obětavostí pro duševní hodnoty, silou organisace a demokracie.

Katolické školství soukromé trpí mnohými nedostatky:

1. je početně slabé (střední, odborné školy?!).
2. závislé na normách a úřadech státních;
3. ne vždy náležitě vybavené právními osobnostmi a j. prostředky;
4. materiál žákovský? Škola může získati vlašné, může však jimi utrpěti! Tradice „z lepších rodin“ a její rub: domácí život pohanský, rozvrat rodinný.

5. *Více praktické výchovy pro dnešní život a poměry!*

Nežítí v ilusích o „hodných dětech“ Jiný materiál — jiné prostředí — jiná aplikace věčných pravd! Účinnější zásah do mladých duší a povah žádá změnu výchovných metod!

Dorost katolického učitelstva.

I. *Životní otázka* ne pouze spolku, nýbrž celého stavu! *Dosah* otázky: jaká bude škola — kdo jí bude vtiskovati ducha? Jaké budou *generace* — co přijme mládež od svých vychovatelů? Jaké budou *rodiny*? Co bude s *národem*, se *státem*, se *sociálním a kulturním životem*, s *Církví*?)

*) Bylo by záhodno zjistiti v řadách členstva a vůbec katol. učitelstva *poměr dle stáří*; nemá mládí relativně

H. *Chceme míti dorost* nejen kvantitativní nýbrž i *kvalitní*: ideál mladého katolického učitele (učitelky):

Náboženská vniternost a mravní ryzost, přímá náboženská pojetí povolání z motivů nadpřirozených láska k Bohu, k duším (Kristus — děti), zvláštní charisma: učitel, vychovatel z milosti Boží.

Odborná zdatnost a harmoničnost schopností vědeckých, technických, výkonných.

Smysl pro katolickou akci výchovnou, apoštolát stavovský, zvláště organisovaný a tvořivý, směřující ku všestrannému rozvoji výchovných sil a prostředků.

III. *Otázka katolického učitelského dorostu* je *kulturní naléhavostí* v zájmu duševního a mravního zdraví budoucnosti; je však i *velkou otázkou církevní a pastorační*, která co do svého významu nezůstává daleko za *palčivou otázkou dorostu kněžského*.

Proto mnozí biskupové, mnohé země katolické mají široké a podrobné organisace katolického dorostu učitelského.

Co by to znamenalo v misiích a — v našem Slovensku!

Pro svou souvislost s královstvím Božím jest otázka učitelského dorostu též *otázkou milosti Boží* — podobně jako „povolání“ kněžská, řeholní. Je tudíž na místě přivolávaní tuto milost *modlitbou*: vnesť ten podnět do lidu, mezi duše zbožné a horlivé, dejte jej za cíl pravidelných pobožností.

IV. *Činitelé produkující učitelský dorost* katolický, namnoze dnes nedostačující: půda neplodná.

Vlivy, povolání k tomu, aby budily a pěstily „povolání“ — *selhávají*.

1. *Rodina*:

a) sama nábožensky vychladlá, vyčerpaná a mravně ohrožená; již snad ani ne polokřesťanská.

b) Rodiče pozbývají vlivu na dospívající mládež.

c) Hledí na učitelské povolání jako na otázku chleba. Jako by nebylo jiné slušné existence, zvláště pro dívky ze středních rodin, než učitelství. Pedagogia vysílají fronty učitelů a učitelek: „Mnoho povolání, ale málo vyvolání.“ Nemají lásky, vyššího hlediska. Jen existence: zaopatření, nepřetěžování se prací a mítí prostředky ku požitkům (móda, sport, dobrodružství na cestách). Smutné zjevy: učitelé, učitelky s formální způsobilostí, ale mělkí a povrchní,

veliký podíl — protože staří byli těžkopádnější a příliš kompromisní?

neschopní hlubší kultury, z odbornění, pokroku.

d) Jsou rodiny vlažné, liberální, ano otrávené, které usilují dostat děti do klášterních pedagogií jenom jako prostředek k cíli... Co tamní výchova chce postavit, zboří několik dní prázdnin doma. Bude o tom zmínka při ústavěch — —

2. *Škola*: dá naše škola vyklíčiti povolání ke katolickému učitelství?

a) materiál osobní i věcný, ideje i metody zlaicisovány a vlastně (z vyššího ústředí) vědomě propagují orientaci protikatolickou, beznáboženskou.

b) Je tak málo důsledně a pronikavě katolických učitelů, učitelek, zřídka kdy před dětmi ve škole stojí takový živý vzor, který by v dítěti vyvolal touhu po stejném údělu životním.

3. *Studium*: odborná příprava na učitelské povolání:

a) Věnuje se málo péče probouzení vyššího ducha a idealismu vychovatelského.

b) Obsahem vědním i celkovou tendencí a názorovými základy jsou pedagogie ve službě pochybených směrů a zlaicisovaná kultura. (Jediná hodina náboženství v I. ročníku! — Psychologie, pedagogika, filosofie pozitivistická.

Reforma učitelského vzdělání? Ano — ale též reforma stavovské morálky a životního programu!

Nejsou na tom lépe ani

4. *soukromé katolické ústavy a střední školy*.

Pravda, byť trpká, je přece jen zdravá; lepším přítelem jest, kdo upřímně řekne kritiku, než kdo mlčí nebo mluví podle přání toho, kdo by měl zvědět pravdu.

Jste většinou odchovanci klášterních ústavů — jste ve styku s jejich žactvem, jste svědky života a působení jejich odchovanců. Jen láska diktuje tyto soudy!

a) Naše ústavy *přes nejlepší vůli nemohou plně nám vyhovovati*:

a) Nemají duševní svobody; jsou znásilněny zákony a nařízeními, osnovami, učebnicemi, inspekci.

b) Některé nemají dosti vlastních sil učitelských.

c) Jsou někdy obětí mylných informací a ohledů na význačné protektory, přijímají materiál vnitřně cizí, s nímž se nic nepořídí, který se soustavně přetvaruje a je přítěžkou, brzdicí každý ideálnější pokus, který vyšehe ze žactva lepšího (v ústavěch rozhoduje o duchu průměr a většina: ty bývají liberální, skrytě nepřátelské; elementy nedobré vedou a dobří mlčí a trpí).

b) *Neuvědomují si vždy celý dosah otázek, obtíží a pravý stav věci*.

Žactvo, chovanky na venek tváří se klidně, mile, dětsky. Kdo tuší, kolik bojů prodělávají? Je v akutní krizi zvláště víra a mravnost. Chovanci se stydí, bojí se svěřiti někomu. Dnešní mládež je myšlenkově rozvrácená, nemá žádné vnitřní jistoty. Je-li v ústavě skryta před nejhorším nebezpečím mravním — počkejme, osvědčí-li se na svobodě, ve vlnobití života!

Vzhledem ku vystupňovaným vnitřním obtížím a vnějším útokům *kdo z vychovatelů odváží se tvrditi*: vychovávám dobře, nemusím si připouštět starostí ani pochybností, očekávám úspěch? Kde jsou dnes spolehlivé metody? — Přiznejme pokorněji své slabosti a hledejme lepší, vhodnější metody! Změnil se materiál (děti ve 2.—3. tř. obecné jindy a dnes!), změnila se rodina, názory, zmizely tradice, změnilo se celé prostředí, sloh životní; musíme hledat pro věčné pravdy, neměnné hodnoty nový výraz, nové prostředky. (Mádle, Organizátor kněžstva str. 93 nn.)

Statistika: kolik procent absolventů katolických ústavů zůstává praktickými katolíky, kolik je jich v KA — v organizaci katol. učitelstva?

5. Nepřipisujeme našim ústavům všechnu vinu; příčiny neúspěchu jsou také jinde; především

prvky individuální a svobodné: v době takového subjektivismu myšlenkového a mravního jest nesmírně těžká výchova k objektivitě, pro nejvyšší autoritu! Každý má *svobodnou vůli*; sám Kristus: „Tys nechtěl!“ — Kdo trpí mravními vadami, *popírá* svobodnou vůli, *popírá* možnost a skutečnost ctnosti.

Je nepřirozená, hloupá, nemožná: „Tak nikdo nežije.“

Rozvrat jest podněcován a dokonáván prostředím, v němž mládí, studentstvo, žije: přátelství — četba, film, divadlo, přednášky — zábavy — spoluvýchova *staršími, dospělými* — duch doby — profesori, lékaři, představení atd.

Opravdu: nesnáze jsou ohromné, třebaže nejsou *nepřekonatelné*.

Doufáme a pracujeme!

Mnoho dobrého může způsobiti:

1. *Kněz*. Jako *katecheta* solidní náboženskou výchovou a *duchovní péčí o všechny* a zvláště o ty, u nichž lze zjistiti *známky povolání*.

Jako *duchovní rádce a vůdce* ve spolku, zvláště však ve zpovědnici, při exerciciích; bývá hlavním výchovným činitelem, jeho vliv leckdy roz-

hodující — jen najít si cestu k individuální výchově a pastorační — *obětovati se* mladým.

Jako *přímělník a protektor*: nikdy nedoporučovatí nevhodných — nikdy nejenom ze společenských, formálních ohledů!

2. *Katolický učitel(ka) a jednotlivec*: jsou-li to šlechtění, ideální osobnosti výchovatelské a dovedou-li zúrodnit ducha a srdce mladých. Již příkladem působí. Nepřímo a přímo dávají podnět ku volbě povolání. Jsou mladým ochotně k ochraně a pomoci = *apoštolát pro učitelské povolání*.

b) *organizace katolického učitelstva*: musí mít v našich ústavech své „semináře“ — „školy“.

K tomu třeba dokonalého života organizačního, bohaté práce pro učitele, školy, výchovu, styku s mladými: osobně a tiskem (knihy, brožury, časopisy; sjezdy a kursy atd.).

Zvláštní komise při spolku „dorostová“ měla by připravovat, zachycovat, podporovatí vývoj mladých a přivádět do spolku.

3. *Katolický život náboženský a kulturní* získává hlavně mladé: hnutí exerciční, liturgické, Katolická akce, prohloubení života duchovního, mravní opravdovost, — poměrná většina stoupenců mezi mladými! Katolická kultura vědecká a umělecká, zvláště literární dobývá si půdy (naše revue!).

Jsou příznaky, že *obrození katolictví u nás vyjde z mládeže* — někde již vědomě a účelně rodí se *nové typy katolického inteligenta*. — Při tom nutno zachováti rovnováhu mezi *výchovou individuální a kolektivní*: vychováváme jednotlivou duši, nikoli masu; ale jednotlivci nesoustředění, atomisovaní neznamenají nic!

4. Nezbytným prostředkem péče o dorost katolického učitelstva jest *jeho organizace* — tedy u nás SSS. — Ústředí katolického studentstva mělo by mít zvláštní sekci pro pedagogia; tam nutno ve mnohém zcela jinak pracovat; to je vlastní svět s poměry a nutnostmi, jichž jinde není.

Organizaci studentskou pokládají za povinnost:

Sv. Otec Pius XI. v Katolické akci a náš episkopát (květnová propagace 1932).

Tedy konec diskuse!

Je to nepříjemné mít v domě cizí těleso — ale hledme se *oboustranně přizpůsobiti, sblížit, přáteliti*.

Nezasívejte nedůvěry proti spolkům a pracovníkům! Nepřeceňujte své práce! Buďte rádi, jsou-li mladí horkokrevnější! Lépe, než kdyby byli na bodu mrazu! Trochu trpělivosti s jejich neobratností, bouřlivostí! Mladé víno — vy-

kvasí se! Kde však není kvasu — co lze čekat?

Oč nejvíce prosíme naše ústavy:

Teplý, vřelý poměr k organizaci naší i mladých, — k akcím přednáškovým, kursovým, — k tisku (časopisy, literatura katolická).

Apelujeme na *Svaz katolických ústavů výchovných a vzdělávacích*.

5. Nejednou bude třeba

hmotné pomoci chudým kandidátům, kandidátkám a našim SSS. — Dobrodinci! Organizovaná pomoc — fondy pro katolictví, učitelský dorost.

6. Péče o *dorost školských řeholí* dostatečný počtem a vynikající vzděláním. O budoucnost našich pedagogií, důsledky *školských reforem*.

7. Široké, všeobecné a živé přesvědčení:

Otázka katolického učitelstva a jeho dorostu patří k nejdůležitějším podmínkám náboženského života a musí býti mezi předními programovými cíli Katolické akce!

Organizace katolického učitelstva není spolek pro spolek, není plané spolkaření, nýbrž nepostradatelnou součástí zajišťovací práce katolické pro budoucnost. Katolické učitelstvo chce tuto práci a koná; jeho práce je vskutku katolickou akcí — činnost pro katolickou církev. Navzájem opět musí se státi sympatie, znalost a součinnost všech ve prospěch katolického učitelstva všeobecnou povinností — neboli: jen tenkrát, vykonáme-li vše, co je v našich silách, pro katolické učitelstvo a pro jeho budoucnost, pro jeho dorost totiž, jenom tenkrát pracujeme vskutku *pro Katolickou akci!*

Taktický obrat v agrární straně: pro vyučování náboženství na školách.

Absolutistický postup ministra školství dra Dérera, jenž celou reformu školskou, tedy věc obecného národního zájmu, chce provádět a provádí jak císař Josef II. z vlastní milosti, vlastním nařízením a bez parlamentu a rozumu se v duchu Jeho Veličenstva císaře Josefa, mělo účinek burcující na státní strany, jak je vidět z této resoluce klubu strany agrární:

„Klub usnesl se pak trvati na tom, aby i v historických zemích republiky zavedeno bylo ve všech třídách školní povinné vyučování náboženství, a dále zaslati přípis ministerskému předsedovi a ministru školství, vyslovující politování, že učebné osnovy pro střední školy byly vydány přes protesty jednotlivých stran pouhým nařízením a žádající, aby otázky školské byly řešeny cestou zákonů.“

Zatím, zdá se, jde jen o novou agrární taktiku, poněvadž agrárník Hodža držel dílo Habrmanovo zuby nehty. Ale přes to jde o pozoruhodný obrat, vynucený poměry na dnešní vesnici a hmatatelnými výsledky bolševisující výchovy protináboženské.

Veterán českých deníků katolických.

K prehistorii našeho novinářství.

V minulém čísle vypsál jsem podrobněji dějiny vzniku prvního novinářského orgánu českých katolíků, připojiv nejstarší stylisaci kulturního i politického programu hnutí.¹⁾ Vývoj tohoto brněnského „*Hlasu*“ potrvál celých sedmdesát let, a není druhého listu, o němž by se dalo tvrdit, že ve svých ročnících zachycuje dějiny celého našeho hnutí od počátku až do převratu, jako právě o něm.

Byl to František Sušil, který „*Hlasu*“ vtiskl hned s počátku ideový i citový ráz, neměnicí se celkem po dvacet let, tedy v době, kdy list řídila nejstarší generace sušilovská. Z ní Matěj Procházka²⁾ byl prvním redaktorem týdeníku, který se první léta vyhýbal otevřenému politickému, zůstává na pohled listem ryze náboženským a skrývá svůj politický program v statích i notickách apologetického rázu. „*Hlas*“ otiskoval pastýřské listy, náboženské přednášky, kázání, studie historické, stati hagiografické i liturgické, básně duchovní, drobné povídky mravoučné i anekdotické příběhy, literární kritiky, obzvláštní důraz kladl na hojné dopisy z českých zemí i ze Slovenska a na zprávy o katolickém ruchu z celého světa. Aby čelil moderním tehdy proudům nevěreckým, Procházka zajímal se o všechny oblasti kulturního života, o historii, filosofii, estetiku, literaturu i vědy přírodní, sám psal kritiky, verše, překládal, psal nesčetné stati, v nichž se snažil vědecky zdůvodnit a podepřít světový názor křesťanský. Jeho církevní rozhledy udržovaly souvislost s bratrskými hnutími celého světa, poskytovaly hojnost analogií s poměry cizími a objasňovaly světová hlediska velkých osobností katolických, Slomška, Newmana, Diepenbrocka a jim podobných.

Zredigovav samostatně jen první ročník týdeníku „*Hlas*“, zůstal Procházka po celé další desetiletí spolupracovníkem a korektorem listu, dbajícím o čistotu jazyka i o bohatý obsah. O

redakci druhého ročníku, jehož první číslo vyšlo v Brně dne 5. ledna 1850, dělil se již s jiným vynikajícím sušilovcem a proslulým publicistou Josefem Těšíkem³⁾ až do čísla 41. Od 42. čísla, jež vyšlo dne 19. října 1850, vystřídal příliš zaměstnaného Těšíka sušilovský spisovatel František Poimon,⁴⁾ Procházka označován na listě jako „odpovědný redaktor“. Expedici svěřil již odborníkům, brněnskému knihkupectví Nitsche a Grosse.

Třetí ročník „*Hlasu*“, jehož první číslo vyšlo dne 5. ledna 1851, redigoval již Poimon samostatně, ale v tradici Procházkově, tiskl list po smrti vdovy Rohrerovy u jejích dědiců. Od čtvrtého ročníku (1852) změnil podtitul listu v „*Hlas Jednoty katolické*“, od ročníku devátého (1857) pak tlakem okolností v „*Hlas, časopis církevní*“, stav se i jeho nakladatelem. Avšak dne 8. února 1859 rozloučil se Poimon ve čtvrtém čísle jedenáctého ročníku s čtenářstvem, odchází z Brna do Mašůvek, a předal redakci listu Karlu Šmídkovi.

Vynikající sušilovský učenec a publicista Karel Šmídek⁵⁾ působil od roku 1857 jako pro-

³⁾ Josef Těšík, narozen dne 8. září 1814 v Horních Bořích, studoval v Praze, stal se kaplanem v Kamenici u Třebíče, pak v Bystřici, farářem v Nosislavi, odkudž byl povolán do Brna za zemského školního radu, po záslužné činnosti stal se 1861 děkanem v Telči, kde také dne 30. ledna 1880 zemřel. Pracoval později žurnalisticky i v olomouckém „*Našinci*“ — Srovnej nekrolog anonymního spolužáka, *Hlas* 1880, 14.

⁴⁾ František Poimon, narozen dne 29. ledna 1817 v Polné jako syn tkalce, studoval gymnasium v Jihlavě, filosofii a bohosloví v Brně, kde 1841 vysvěcen byl na kněze, kaplanoval v zámku Žďáře a v Německém, přeložen k Svatému Tomáši do Brna, odkudž pro trvalou churavost musil odejít za lokalistu v Mašůvkách. Sotva trochu pookřál, stal se 1863 prozatímním ředitelem a pak katechetou na hlavní škole ve Slavkově, 1877 stal se farářem v Želetavě, kde jmenován děkanem, 1882 farářem v Dešné, kde stal se vikářem, ale po sedmi letech, pozbyv zraku, odešel 1889 do výslužby, žil ve svém rodišti Polné, kde také ve vysokém věku dne 1. června 1902 zemřel. — Srovnej stať Hornekovu, *Vlast* 9, 1893, 881, nekrolog Štastného, *Obzor* 25, 1902, 189.

⁵⁾ Karel Šmídek, narozen dne 17. května 1818 v Bystřici pod Hostýnem, studoval gymnasium a filosofii v Brně, jsa žákem Klácelovým, rok ztrávil v Olomouci studiem práv, pak studoval bohosloví v Římě, kde 1844 vysvěcen byl na kněze, kaplanoval v Hustopeči, 1851 jmenován profesorem náboženství, češtiny a filosofické propedeutiky v Jihlavě, 1852 přeložen do Znojma a 1857 na gymnasium v Brně, kde dne 30. září 1878 zemřel. — Srovnej podrobné studie Masákovy v Bitnarově „*Archivu literárním*“ a ve Vychodilově „*Hlidce*“, Procházkův nekrolog, *ČKD* 1878, 510 a Štastného, *Obzor* 1, 1878, 193.

¹⁾ Bitnar, Nejstarší redakční program katolické žurnalistiky české, *Život* 14, 1932, 83.

²⁾ Matěj Procházka, narozen dne 11. února 1811 v Brtnici, studoval gymnasium v Jihlavě (1821 až 1827), filosofii a bohosloví v Brně, kde 1834 vysvěcen na kněze, kaplanoval v Čejkovicích, v Brně, v Komárově a Zábrdovicích, všude zakládaje zbožná bratrstva ve smyslu tradice barokové, od r. 1850 katecheta a profesor češtiny na německém gymnasiu v Brně, v jehož žactvu zanechal trvale vděčnou vzpomínku, 1881 odešel na odpočinek, vyznamenán čestným kanovníctvím brněnským, zemřel dne 26. listopadu 1889 v Brně uprostřed pilné literární práce. — Srovnej nekrolog Borového, *ČKD* 1889, 628.

fesor gymnasia v Brně, kde pracoval se Sušilem i Procházkou v „Jednotě katolické“. Páté číslo jedenáctého ročníku vyšlo dne 4. března 1859 již za jeho redakce i nákladu a za poměrů změněných potud, že z týdeníku stal se teď *čtrnáctideník*, mající čísla o osmi stránkách textů. Šmídek položil obsahově ještě větší důraz na dopisy domácí, snaže se z listu učiniti i „archiv, v němž by po čase zkoumatel dějů vlasteneckých hojně látky k upotřebení a zpracování nalezl“, psal důkladné rozhledy církevní se zvláštním zřetelem k misionářství, zajímal se o moderní tehdy otázku *dělnickou*, a veliký význam pro vývoj národní i náboženský mělo jeho zasáhnutí do otázky *slovenské*. Ročníkem třináctým (1861) změnil Šmídek čtrnáctideník v list vycházející *tříkrát* do měsíce o osmi stránkách, tiskem Rudolfa Rohrera, a v této podobě vycházel „Hlas“ až do konce roku 1869, kdy se Šmídek v 36. čísle XXI. ročníku, ze dne 25. prosince 1869 s ním rozloučil.

Doba se zatím změnila, liberální duch opaloval rakouské vlády a ovlivňoval zákonodárství, česká národní politika počala se z Vídně persekvovati, a bylo tedy nutno dosavadní „Jednotu katolickou“ s programem ryze církevním změnit v katolicky politickou „Jednotu svatých Cyrila a Metoděje“. Ta se ujala v roce 1870 práce a svůj orgán „Hlas“, až dosud „časopis církevní“, změnila od ledna 1870 v „časopis *politicky* náboženský“. Kulturní pracovník Šmídek ustoupil sociálně a politicky orientovanému prefektu chlapeckého semináře brněnského, Josefu Klímovi,⁶⁾ který již dne 5. prosince 1869 oznámil nový *program listu*, v němž by, i „o školních záležitostech, o otázce sociální a vůbec o všech otázkách časových, pokud učení církve, jejího zřízení aneb života církevního se dotýkají, pojednáváno býti mohlo, následkem čehož časopis ráz listu nábožensky politického na se vezme...“

A tak v lednu 1870 vyšlo první číslo XXII. ročníku ve formě značně pozměněné. Dosavadní typický tvar kvartového listu o osmi stránkách změnil se ve formát velké osmerky o šestnácti stránkách, a list vycházel jen *dvakrát* do měsíce v tiskárně Rohrerově, expedován jsa knihkupectvím Antonína Nitsche. Heslem listu

⁶⁾ Josef Klíma, narozen 1839 v Milíkově, studoval gymnasium v Jihlavě a bohosloví v Brně, kde 1864 vysvěcen na kněze, po krátkém kaplanování stal se 1867 prefektem chlapeckého semináře a 1871 spirituálem alumnátu v Brně, 1877 odešel farářovat v Praci, potom v Kloboukách a posléze v Bystrci, kde 13. listopadu 1894 zemřel. — Srovnej Samsourovy Dějiny alumnátu brněnského, Hlídka 1907, 920 a Šťastného nekrolog, Obzor 17, 1894.

„Za pravdu a právo“ vyjádřeno bylo usilování mladší sušilovské generace, která se teď ujala vedení hnutí místo stárnoucích přátel Sušilových, o získání ztraceného vlivu na státní záležitosti a na školu, o vrácení zabraného papežského státu v Itálii a o obhájení Vatikánským sněmem dogmatizované papežské neomylnosti.

V čele této bojovné mládeže stál vedle Josefa Klímy ještě brněnský kaplan František Duda⁷⁾ jako jeho věrný spolupracovník a jejich společnému úsilí zdařilo se změnit list již XXIII. ročníkem (1871) v „týdeník *politicky* náboženský“, jehož odpovědná redakce svěřena formálně Václavu Hrdínkovi, tisk pak „Moravské akciové kněhtiskárně“ v Besedním domě. List vycházel každý pátek o osmi stranách a měl již vlastní administraci i expedici. Ročník XXVII. vycházel v roce 1875 již *dvakrát* týdně, a v této době předal Josef Klíma při svém odchodu na faru v Praci roku 1877 redakci XXIX. ročníku (1877) Karlu Eichlerovi.

Karel Eichler⁸⁾ byl od roku 1874 v Brně profesorem bohosloví a v redakci i v administraci pomáhal mu vydatně Adolf Růžička, vynikající publicista moravský,⁹⁾ s nímž vedl „Hlas“ do konce ročníku třicátého (1878). Tehdy ustoupil redakci nové, jsa však stálým spolupracovníkem listu až do r. 1880, kdy odešel na faru ve Veverží Bytyšce. To bylo tehdy, když hrabě Egbert Belcredi,¹⁰⁾ hlava politické-

⁷⁾ František Duda, narozen 1843 v Brně, kde studoval a 1868 vysvěcen byl na kněze, stal se farářem v Rájci, kde však předčasně zemřel dne 26. dubna 1874. — Srovnej nekrolog v „Hlase“ 26, 1874, 18.

⁸⁾ Karel Eichler, narozen dne 13. ledna 1845 ve Velkém Meziříčí, studoval gymnasium v Brně, po maturitě 1866 vstoupil do bohosloví a 1870 byl v Brně vysvěcen na kněze. Působil jako kooperátor a administrátor v Hovoranech, Kurdějově a v Hodoníně, 1872 poslán biskupem do Animy v Římě, kde studoval církevní právo, z něhož byl 1874 promován za doktora. Vrátil se do Brna, byl 1874 jmenován profesorem církevních dějin a práva na bohovědném učilišti, 1880 farářem ve Veveršské Bytyšce, 1892 katechetou měšťanské školy v Brně, kde žil od 1910 na odpočinku a dne 24. dubna 1917 zemřel. Vynikl jako znalec hudby a duchovní české písně. — Srovnej stat' Ignáta Zháněla, Náš Domov 1910, 129, Podlahovu stat', Český Slovník bohovědný 3, 1925, 730.

⁹⁾ Adolf Růžička, narozen v Brně 1834, od polovice listopadu 1870 redigoval brněnský německý deník s českou tendencí „Stimmen aus Mähren“, v němž zjednával federalistům přivržence mezi Němci, od 1872 redigoval „Moravskou Orlici“, 1878 s Eichlerem „Hlas“, později odešel do Prahy, kde zemřel dne 10. února 1907 na Smíchově jako vrchní zemský účetní rada ve výslužbě.

¹⁰⁾ Egbert Belcredi, narozen dne 2. září 1816 v Jíramově, věnoval se politice, 1864 veřejně se zřekl německých liberálů a šel s českým politikem Pražákem, 1879 vstoupil s českými poslanci do vídeňské Říšské rady, 1891 skončil svou činnost parlamentní, 1894 prožil první sjezd českých katolíků v Brně a brzo nato dne

ho hnutí moravských katolíků a původce jeho vzrůstu, odhodlal se k posílení „Hlasu“, který byl jeho orgánem, a zabezpečil jeho existenci utvořením „Vydavatelského družstva“,¹¹⁾ jež se ustavilo 1878 v Přerově za jeho předsednictví. Od ledna 1879 vycházel tedy XXXI. ročník listu *dvakrát* týdně za redakce Jana Novotného¹²⁾ a za spolupráce výše jmenovaného Adolfa Růžičky. Tento stav změnil se až v ročníku XXXVI. (1884), kdy profesor brněnské reálky Alois Hrdlička přešel po odstupujiícím Novotném redakci a vedl list s Adolfem Růžičkou do r. 1888.

Za redakce Aloise Hrdličky¹³⁾ stala se s listem nejdůležitější proměna, „Hlas“ přetvořil se konečně v *deník*. Když v červnu 1885 hrabě Belcredi propadl na Brněnsku při volbách a velehradské slavnosti, jím tolik podporované, nedostihly lesku oněch čarovných oslav v roce 1863, nejsouce žurnalisticky dosti připraveny, odhodlal se moravský magnát proti mohutnici publicistice liberální postaviti *deník katolický*. Po delších přípravách a jednáních konstituováno bylo v Brně dne 10. prosince 1885 na základě nových stanov „Družstvo Hlasu“, zapsané společenstvo s obmezeným ručením, jehož účelem mělo býti další vydávání „Hlasu“ jako *deníku*, vedle jiných časopisů a spisů politických i odborných.¹⁴⁾ Do výboru zvoleni vedle předsedy Belcrediho známí sušilovští pracovníci, filosof Josef Pospíšil, místopisec Alois Hruďička, unionista Jan Schneider, pozdější světicí biskup olomoucký Karel Wisnar, literární historik Jan Korec a dosud žijící olomoucký prelát i učenec Josef Kachník.

Dne 2. ledna 1885 vyšlo již první číslo deníku „Hlas“, zahajující *první* ročník *prvního*

katolického deníku českého národa. V pořadí vývojovém byl to ročník XXXVII. a toto číslování „Hlas“ i jako deník podržel. Do redakce byl na pomoc Aloisu Hrdličkově povolán známý publicista Jindřich Dvořák,¹⁵⁾ jemu k ruce přidán ještě redaktor Benjamin Popelka,¹⁶⁾ administraci listu vedl dále zkušený Adolf Růžička. Současně s deníkem vycházel však od r. 1885 ještě „Hlas Týdeník“, jehož čísla vnikala pak do vrstev, v nichž se drahý deník nemohl ujmouti. Po odchodu Hrdličkově v roce 1888 vedl list dále Jindřich Dvořák jako šéfredaktor. Když v ročníku XLV. (1893) odešel Adolf Růžička a redaktor Benjamin Popelka ujal se administrace, povolán za něho do redakce opět sokolnický lokalista Jan Novotný, který v redakci ztrávil tři roky.

Rok 1894 přinesl moravskému hnutí katolickému velký zisk prvního sjezdu českých katolíků v Brně, ovšem také ztrátu hraběte Belcrediho. V redakci „Hlasu“ nastaly změny. Jindřich Dvořák odešel na krátký čas do „Moravské Orlice“ a za něho přišel do redakce vynikající básník a publicista Jan Spáčil Žeranovský, který získal praxi již v olomouckém „Našinci“ a v „Prostějovských Novinách“.¹⁷⁾ Pra-

15) Jindřich Dvořák, narozen dne 21. dubna 1840 Jiřkoviciích, studoval gymnasium v Brně, kde se záhy účastnil ruchu literárního, práva ve Vídni, odkudž odešel do Prahy, kde se vzdělával žurnalisticky, redigoval „Moravskou Orlici“, 1870 věnoval se politice, zvolen byl poslancem a 1871 členem zemského výboru. Vystřídáv několik redakcí věnoval se „Hlasu“, odkudž vrátil se do „Moravské Orlice“, 1894 založil týdeník s českou tendencí „Der Beobachter“, po jehož zániku žil nuzně v soukromí až do smrti, jež ho stihla v Tišnově dne 15. srpna 1904. — Srovnej Jiroušek, Pod českým nebem 4, 1923, 13.

16) Benjamin Popelka, narozen 15. dubna 1856 v Šubířově u Jevíčka, studoval v Praze filosofii, byl v Chorvatsku vychovatelem, 1882 založil v Brně čtrnáctideník „Zora“, po jejímž zániku vstoupil do redakce „Moravské Orlice“, 1885 stal se administrátorem a spoluredaktorem „Hlasu“, potom redigoval úřední „Brněnské Noviny“, zemřel dne 4. září 1911 v Brně. — Srovnej Hýskovu „Literární Moravu“ 1911, 265 a Jirouškův román „Pod českým nebem“ 4, 1923, 84.

17) Jan Spáčil Žeranovský, narozen dne 26. ledna 1857 v Žešově, studoval v Kroměříži, na slovanském gymnasiu v Olomouci, po krátkém pobytu odešel 1882 do redakce vídeňského listu „Der Parlamentär“, 1885 stal se redaktorem „Našince“, 1888 vedl „Kutnohorské Listy“ Šolcovy, 1889 vstoupil do redakce deníku „Politik“, 1893 stal se šéfredaktorem pražského katolického „Čecha“, 1896 brněnského „Hlasu“, 1903 redaktorem „Ratibora“ a zemřel dne 9. ledna 1905 v ústavě choromyslných ve Šternberku. Byl znamenitým lyrikem a překládal Vrchlického do němčiny se stejnou bravurou jako francouzské sonety Herediovy do češtiny. — Srovnej Bitnarovu stat, „Jan Spáčil v Našinci“, Našinec 61, 1925, 7 a Ethenovu stat v „Portretech a siluetách“, Prostějov 1926, 78.

11. října 1894 zemřel. — Srovnej Brandlovu stat, Časopis Matice Moravské 19, 1895, 1 a nekrolog ve Vlasti 11, 1895, 188.

11) Šilinger, Hlas 1899, 5. — Hýsek, Literární Morava, 1911, 230.

12) Jan Novotný, narozen 1842 v Chroustově na Moravě, vysvěcen 1865 v Brně na kněze, farářoval v Sokolnici a Radostíně, po dvakrát ujal se redakce „Hlasu“, stal se děkanem okresu Měřínského a posléze arciknězem v Náměšti nad Oslavou, kde ještě 1. června 1925 slavil šedesáté výročí svého kněžství. — Srovnej Podlaha, Bibliografie 5, 1923, 2235.

13) Alois Hruďička, narozen dne 24. dubna 1843 v Třešti, vystudoval v Brně, kde 1868 vysvěcen byl na kněze, působil jako kaplan v Břeclavi, Podivíně, Hovoranech a v Třebíči, kde 1872 stal se profesorem náboženství na gymnasiu, přeložen 1883 na reálku do Brna, stal se okresním školním inspektorem okresu brněnského, 1890 presentován na faru v Telči, kde stal se děkanem, arciknězem jihlavským, 1908 tajným komořím papežským, 1911 odešel na odpočinek do premonstrátského kláštera v Želivě, kde 3. srpna 1912 zemřel. — Srovnej nekrolog v Stráži 14, 1912, 33.

14) Čti „Stanovy Družstva Hlas“, Brno 1885.

coval v kulturních rubrikách a ve feuilletonu. S ním zároveň vstoupil do redakce starobrněnský augustinián Tomáš Eduard Šilinger jako činitel politický.¹⁸⁾

Roku 1896 odešel z redakce Jan Novotný za faráře do Radostína, místo něho stal se šéfredaktorem XLVIII. ročníku mladý řeholník Šilinger. Za jeho vedení deník rozvinul se v list znamenitý. Šilinger uměl kolem sebe soustřediti mnoho významných stylistů své doby. Když byl Žeranovský 1903 z redakce vystoupil, svěříl Šilinger kulturní feuilleton osvědčenému publicistovi Aloisu Kolískovi¹⁹⁾ a v ročníku LIX. (1907) politické rubriky právníku Františku Němečkovi.

František Němeček²⁰⁾ byl se osvědčil jako politický sekretář strany v květnových volbách 1907, v nichž katolíci soustředili na své kandidátky 42 procent moravského voličstva. Jeho nadání publicistické bylo tak pronikavé, že po smrti Šilingerově 1913 stal se vedoucím redaktorem deníku i týdeníku „Hlas“. Redigoval oba listy v duchu tak vysloveně rakouském a dynastickém, že se „Hlas“ stal pověstným a vznítíl odpor českých kruhů tou měrou, že hned po převratu musil dne 31. prosince 1918 býti zastaven.²¹⁾ Náhradou za něj počal dnem 2.

¹⁸⁾ Tomáš Eduard Šilinger, narozen dne 16. prosince 1866 v Tučíně, studoval v Přerově, vstoupil do kláštera Augustiniánů na Starém Brně, 1891 vysvěcen na kněze, věnoval se politice a žurnalistice, vedle šéfredaktorství „Hlasu“ byl od 1906 zemským a 1907 říšským poslancem, první představitel katolické žurnalistiky vyššího slohu, zemřel 17. června 1913 v Luhačovicích. — Srovnej nekrolog, *Náš Domov* 22, 1913, 226.

¹⁹⁾ Alois Kolísek, narozen dne 1. dubna 1868 v Protičanově, studoval gymnasium v Brně, kde byl 1891 vysvěcen na kněze, 1891 stal se kooperátorem v Náměšti u Brna, 1892 poslán na vyšší studia do Říma, kde 1893 nabyl doktorátu filosofie, 1894 byl kooperátorem v Miroslavi a téhož roku stal se katechetou ústavu hluchoněmých v Ivančicích, 1898 profesorem reálky v Hodoníně, 1919 řádným profesorem slovenské literatury a estetiky při universitě v Bratislavě, zemřel dne 26. srpna 1931 v Brně. — Srovnej Bitnarovu monografii „Na paměť Aloise Kolíska“, Praha 1931.

²⁰⁾ František Němeček, narozen dne 14. září 1878 ve Velaticích u Brna, studoval české gymnasium v Brně, kde byl spolužákem Miloše Martena, práva studoval v Praze a v Berlíně, 1903 složil zkoušku soudcovskou, 1905 vstoupil do soudní služby, ale v zápětí povolán za sekretáře moravské strany katolicky národní. Již jako politický redaktor „Hlasu“ s poslancem Vincencem Ševčíkem pomáhal zakládati deník „Den“, který odevzdán družstvu, jež utvořil Msgre František Bulla. Z redakce „Občanských Novin“ přestoupil však 1921 do „Moravské Orlice“ a zemřel dne 11. prosince 1925 v Brně. — Srovnej stať Bitnarovu, Brněnští divadelní kritikové, *Našinec* 56, 1920, 60 a nekrolog *Den* 14, 1925, 335.

²¹⁾ Němeček byl přesvědčen o nutnosti udržení Rakouska a jeho strohé stanovisko bylo projevoováno mužně. Byl ostatně z mála českých studentů, kteří dostali cí-

ledna 1919 vycházeti v Brně deník „Občanské Noviny“.²²⁾ Němeček stal se opět jeho šéfredaktorem a současně s ním přešel z „Hlasu“ do nového deníku i redaktor Jan Ledinský,²³⁾ pracující v něm s Němečkem od smrti Šilingerovy. Tak zanikl první katolický deník „Hlas“ právě ve chvíli, když dokončil svůj *sedmdesátý* ročník...

Význam „Hlasu“ tkví nejen v posilování života náboženského a kulturního v katolické Moravě, nejen v soustavném organisování živlů *sociálně politických* na půdě křesťanského programu, ale také v obrozování *literatury* duchem katolickým. Během sedmdesáti roků existence listu vystřídaly se v něm tři generace spisovatelů sušilovských a dvě generace jejich žáků z kulturního hnutí Katolické Moderny. Již první číslo prvního ročníku 1849 zahájil František Sušil překladem latinského hymnu a zůstal listu věren jako básník až do smrti 1868, po níž ještě Šmídek otiskoval verše z jeho pozůstalosti. V období *Procházkové* tiskl tu své verše vedle Sušila jen František Valouch, ale za *Poimona* družina básnická rozrostla se o Beneše Metoděje Kuldu, Jiřího Šveinera, Tomáše Šimberu, Jana Soukupa, F. L. Valníčka, Jeronyma Jana Solaře, Jana Bílého, Daniela Heřmánka, Tomáše Procházku, Pelhřima Obdržálka, Matěje Procházku, Emila Černého, Františka Poimona, Antonína Weilicha, Josefa Jodase, Františka Musila, Františka Klinkáče, Františka Voceklu, Petra Floriána a o několik anonymů.

Redakční období *Šmídkovo* projevuje vkus estetikův přísnějším výběrem veršové produkce. K starším veršovcům připojuje se Jan Kypta, Vladimír Štastný, Sarkander Navrátil, Václav Kosmák, Jan Kolář, Jan Kovář, Vilém Ambrož, Ferdinand Indra, Adam Špaček, Věnceslav Chmelař a Ján Palárik.

sařské rodinné stipendium, aniž by musili studovati na německé fakultě, a cit vděčnosti posiloval jeho, často nepochopitelné, přesvědčení.

²²⁾ *Občanské Noviny* založeny jako deník „Svazu lidových zemědělců“ koncem roku 1918, šéfredaktorem a politickým úvodníkářem stal se František Němeček, ostatní rubriky vedl Jan Ledinský, který se po odchodu Němečkově 1920 stal vedoucím redaktorem. Když list stal se orgánem říšského svazu, přestěhovala se 1923 redakce i administrace do Prahy, kde byl redakcí pověřen Václav Satorie, 1930 zanikl. — Srovnej Bitnarovy stať „Josef Šamalík“, *Den* 14, 1925, 122, 124.

²³⁾ Jan Ledinský, narozen dne 27. listopadu 1877 na Orlíku, studoval reálku v Písku, stal se důstojníkem, 1902 věnoval se žurnalistice v „Ostravském Deníku“, pak v Šromotových „Hlasech z Pobečví“, 1911 přešel do Šamalíkových „Selských Hlasů“, spolupracoval v „Hlasu“, 1919 redigoval „Občanské Noviny“, 1923 přešel do redakce „Dne“ — Srovnej stať „Jubileum novinářovo“. *Den* 16, 1927, 326.

Politisující období *Klímovo* veršům valně nepřálo, ale redaktoru podařilo se získati Václava Kosmáka,²⁴⁾ aby pro čtenáře novin psal prosu s katolickou tendencí, a tak pomáhal uměním bojovati proti moderním proudům nevěreckým. Kosmák, který předtím „nedal do tisku ani slova prosy,“ počal roku 1871 otiskovati v „Hlasu“ drobné obrázky „Upomínky na mou zemřelou matku“, a v dalších ročnících objevily se již četné ukázky jeho slavného „Kukátka“.

Radikální obrat stal se až za redigování *Eichlerova*, jehož podnětem založen byl na počátku května 1878 list pro poučení a zábavu „Obzor“,²⁵⁾ jako čtrnáctidenní beletristická příloha „Hlasu“ Odpovědným redaktorem byl známý

²⁴⁾ O Kosmákovi čti vyčerpávající dílo Pavla *Vychodila*, Václav Kosmák, Brno 1916.

²⁵⁾ *Obzor* vycházel za redakce Vladimíra Štastného až do roku 1908, kdy šestým číslem ročníku XXXI. přejali řízení listu František Dohnal a Ladislav Tomášek. Ale již ročníkem XXXII. 1909 zanikl, aby ustoupil *Prombergovu* olomouckému měsíčníku „Nový Obzor“, redigovanému Františkem Dohnalem. — Srovnej stať *Zamykalovu* „Nová katolická revue“, Našinec 1910, 280.

nám již Adolf Růžička, ale duší přílohy stal se básník Vladimír Štastný,²⁶⁾ který tuto přílohu v roce 1880 osamostatnil.

Beletristická stránka „Hlasu“ pozvedla se znamenitě za redigování básníka Jana Spáčila Žeranovského, literární feuilleton spoluprací Aloise Kolíska, většina veršovců i prosaistů ukládala v „Hlasu“ svoje práce, ale sláva sušilovských desíletí se již nevrátila. Avšak těch sedmdesát ročníků „Hlasu“ je dnes literárnímu historiku studnicí zpráv a poučení stejně nevyčerpatelnou, jako dějepisci politického, sociálního i náboženského hnutí posledních tří čtvrtek století. Je na nás, aby nezůstaly zdrojem zasypaným.

²⁶⁾ Vladimír Štastný, narozen 17. března 1841 v Rudíkově, studoval v Jihlavě a v Brně, kde 1864 vysvěcen na kněze, kaplanoval v Židlochovicích, stal se prefektem chlapeckého semináře v Brně, 1867 profesorem českého gymnasia brněnského, od 1890 žil na odpočinku a zemřel v Brně 20. srpna 1910. — Srovnej studii Rypáčkovu, *Dědictví Svatých Cyrilla a Metoděje*, Brno 1910 a *Bitnarovu*, Našinec 56, 1920, 184.

Stresemann, Brüning, von Papen, Hitler.

Od jisté doby, praví ve své znamenité knížce „Diplomat“ pan Paul Cambon, až do roku 1914 francouzský velvyslanec v Berlíně, od jisté doby zvykli si ředitelé zahraniční politiky, diplomaté nebo hlavy států kolorovati svoje cíle a svoje činy jakýmsi vyššími abstraktními tóny. Od té doby nepřiznává se prostě: My choeme nebo nechceme to a to, nýbrž všechny akty zevní politiky zabalují se do jakýchsi pevně neurčitelných zájmů obrany míru, vlasti, civilisace, morálky, křesťanství, nyní i proletariátu a pod. Pravé, bezprostřední a praktické pohnutky těchto činů a cíle celé politiky probleskují potom jenom nejasně touto clonou frází jako světlo lucerny, které se mihá skrze barevná její skla. Za těchto okolností je těžko naléztí státníka, který by prostě, prosaicky a beze všech příkras prohlásil: Toto je náš cíl a tohle jsou prostředky k jeho dosažení. Jednou z těchto nemnohých rarit je nyní Gustav Stresemann.

Bývá zvykem, že memoáry velkých politiků své doby bývají publikovány až dlouhou řadu let po jejich smrti, kdy jejich eventuální překvapení už nemohou vykonávat vlivu na současnou politiku. „Stresemannovy papíry“ porušují toto pravidlo. Důvod tak časného jejich uveřejnění není dobře znám. Tvrdí se však, že již

před svou smrtí zjistil dr. Stresemann, že se finančně ruinoval ve službách své vlasti. Z toho se vyvozuje, že jsou to důvody rázu materiálního, které přiměly jeho vdovu a jeho dva syny k tomu, aby zpeněžili tento výnosný odkaz.

Jisto však je, že se tak stalo způsobem celkem integrálním, neboť v těchto písemnostech shledáváme se s mnohým, jež by bývalo mohlo býti vypuštěno. A právě v jedné z nejsensacnějších těchto listin, v dopise, psaném kronprinci v předvečer locarnských jednání, nalézáme jasný a zbytečně nezamlžený, často na bezohlednost a nad cynismus hraničící plán německé zahraniční politiky, jak jej pro budoucnost koncipoval Gustav Stresemann. Cíl jeho je jediný: znovuvvedení Německa do koncernu velmocí a usazení jeho na místo, jež by odpovídalo jeho hospodářské a politické moci. Prostředky jsou tři:

1. Vyřešení otázky porýnské a dosazení trvalé úpravy její, aby tím zaručen byl mír na západě na periodu potřebnou k vnitřní rekonstrukci země. Je proto předně nutno, aby Porýní bylo vyklizeno, a aby „škrtiči“ německé vlasti pustili oběť ze svých spárů.

2. Ochrana 10 — 12 milionů Němců, podrobených dnes cizímu jhu. Je zde třeba vyu-

žítí všech možností, které se dají vybavit z mírových smluv, je třeba dosáhnouti toho, aby tyto menšiny vzhlížely k Říši jako k jejich přirozené matce a ochránkyni.

3. Rektifikace hranic na východě, vrácení Gdanska a korridoru a modifikace rozdělení Horního Slezska. Později anšlus.

V celém tomto plánu vychází dr. Stresemann z premisy, že Německo je nyní vojensky zeslabeno tak, že ofensivní válka je pro něj dnes nemožná. President Hindenburg, který je přece odborníkem, prý prohlásil, že ani k útoku na samotné Polsko by Němci sami o sobě nestačili. Petrifikování nynějšího stavu na Rýně sice znamená, že se Berlín vzdává zpětných nároků na Elsasko, ale toto vzdání se je právě jenom teoretické, neboť pro dohlednou dobu na válku proti Francii není pomyšlení. Pokud se týče Společnosti národů, tato instituce jistě není pro Němce nijak sympatická, už proto, že ona rozhodovala o Horním Slezsku, kde prý nadržovala příliš Polákům. Ale uvažujme s p. Stresemannem. Říši se dostane stálého křesla v Radě, ve sboru, kde se rozhoduje jen jednomyslně. Osud této jednohlasnosti je tím v rukou Německa, neboť stačí, aby ono odepřelo svůj souhlas a usnesení Rady je znemožněno. Zde se tedy otevírá pro berlínskou politiku velmi široké pole možností k manévřům rázu prozatím negativního; akce pozitivní přijde až později. Taktika je tedy jasná. Není-li za nynějšího stavu německého odzbrojení revanšardská válka dohledně možná, je třeba připravit Spojence o ovoce jejich vítězství po kouscích a postupně. „Vytlačovati Francii ze zákopu do zákopu, když už generální ofensiva je mimo možnosti...“

To je tedy Stresemann-Němec, německý vlastenec, který se snaží z poraženého národa učiniti velmoc plné síly a důstojnosti její zašlé slávy. Zde ale zůstal Stresemann, anděl míru, Stresemann rekonstruktér a dobrodinec starého kontinentu, Stresemann Evropan a Panevropan? Nikde. Nikde, poněvadž nikdy neexistoval. Byl od okamžiku jeho narození až do smrti jen jeden Stresemann, až do roku 1914 pangermanista a přivrženec kronprincovy „svižné a veselé“ války, vyznavač až do roku 1918 mohutného vítězství s velikými teritoriálními aneksemi, od roku 1919 republikán a při tom přivrženec teorie o Dolchstoßu von Hinten, který prý jediný porazil Německo. Republikán! V celé výmarské ústavě ani na jednom místě nestojí slovo „republika“; mluví se jen o Reichu. Pan Stresemann se sice zabývá ve svých papírech široce faktem, že r. 1925 v celé říši neexistuje žádná organisovaná a bojující strana monar-

chistů à la Vendée. A při tom je to on sám, který, jako říšský kancléř, dovoluje kronprincovi návrat do vlasti. On sám, velmi polichocen pozváním, chodí do Potsdamu k intimnímu dîneru, kde mu tento Hohenzollern pohnutě děkuje, že „nikdy nezapomene, co pro něho učinil“ On sám, který mu píše dvořanský referát o locarnských vyjednáváních v dopise, kde se na čtyřech místech klaní „Jeho císařské Výsosti“ a zapřisahá se, že na požádání podá kdykoliv ústně detailnější informace. On sám, který je přesvědčen, že president Hindenburg je v hloubi duše pevným monarchistou, přesto, že přísahal republice. A tomu všemu se v Německu říká republikáni! Ne, kronprinc opravdu nepotřebuje žádnou bojující Vendée, neboť on má svou Vendée v srdci každého Němce...

Než vraťme se k jeho politice zahraniční. Roku 1924 je v Londýně přijat Dawesův plán, první reparační systém, který Němcům není diktován, ale s nimi vyjednáván jako se sobě rovnými. Edonard Herriot vyklizuje Poruří. R. 1925 Locarno. Porýní zajištěno před francouzskými separatistickými manévry. Německo vstupuje do Společnosti národů a navazuje ihned ožehavý rozhovor o menšinách a odzbrojení. Saarská otázka se dere ke konferenčnímu stolu. Roku 1927 vojenské kontrolní komise zrušeny. Německo zadržuje placení reparací a volá po revisi platů. Owen Young, druhý americký reparační počtář, přichází na pomoc. Youngův plán nahrazuje Dawesův, reparace hluboko sníženy, všechny válečné pohledávky definitivně vyřízeny, reparační komise zrušena a poslední zbytky spojeneckých vojsk odvolány z Porýní! „Škrtiči“ Německa rozevřeli své prsty a odtáhli ruce.

Po této triumfální cestě německého vzestupu Gustav Stresemann nedošel. Na počátku roku 1930 byl to už jeho přítel a nástupce Julius Curtius, který vedl německou delegaci do Haagu. Tento žák se ukázal býti daleko slabším nežli mistr. Tajemstvím Stresemannových úspěchů byl jednak způsob, kterak si on dovedl získávat důvěru partnerů ve svou „evropskou“ upřímnost, a potom hlavně to, čemu on sám říkal „umění možností“ To znamená obratnost nepřeháněti svých požadavků a žádati vždy jen to, co by mu za daných okolností protivná strana mohla ustoupiti. Pan Curtius toto umění neovládá. Anšlus sice také figuruje ve Stresemannově plánu germánské novostavby, ale je programem pro vzdálenější budoucnost. Dr. Curtius chtěl předskočit logiku tohoto vývoje a podrazil si nohy.

Chytrý, chladný a silný dr. Brüning nastoupil

na jeho místo na Wilhelmstrasse. Je jisto, že období vnitřní správy tohoto „kancléře hladu“ bude náležeti k odříkavým stránkám německých dějin. Miliony nezaměstnaných, stoupající hospodářská krise, latentní občanská válka, vládnutí za pomoci mimořádných prostředků říšské ústavy, to všechno byla těžká práce pro posledního kancléře německé demokracie. Dále světlejší byl však obraz situace zahraniční. Na odzbrojovací konferenci tíhne Německo k úplnému zrovnoprávnění s ostatními velmocemi ve smyslu vojenském — buď k roztrhání celé do-tyčné části versailleského míru a ponechání Německu plné volnosti, anebo radikální snížení francouzské branné moci. Čím dále tím větší germanofilství pánů Mac-Donalda a Stimsona pomalu, ale jistě přispívá ke zničení oněch posledních zbytků právních a morálních pout, která ještě existují mezi bývalými mocnostmi spojenými a sdruženými. Tito anglosaští gentlemani jsou totiž přesvědčeni, že dosáhne-li Německo svého bývalého místa na kontinentě, uspokojí se a přestane býti zneklidňujícím elementem. Dobře věda o této jejich víře, vystoupil už dr. Brüning jako strážce kleče s divokou zvěří, stále držící ruku na zámku své mříže: ukazuje, že jeho postavení bez zahraničních úspěchů by bylo neudržitelné, naznačuje, že po něm už je jenom jedna možnost — hitlerismus.

A v této době, dříve než se vůbec kdo mohl nadíti, Brüning padl. Nikoli pro politiku zahraniční, ale z důvodů vnitřních. Východopruským statkářům podařilo se přesvědčiti presidenta Hindenburga, že Brüningův a Stegerwaldův plán osídlení části pustých východopruských latifundií novým obyvatelstvem je bolševictví na sucho. Starý maršál se lekl sociální politiky Brüningovy a ovšem podlehl i naléhání vojáků, kteří ve zrušení hitlerovských úderných sborů viděli oslabení německé branné moci.

Hindenburg krátce odňal Brüningovi důvěru a vyzval ho k demisi. Předtím ovšem už měl zaručen souhlas šlechtice von Papena, také člena centra, orientovaného pro spojení s Hitlerem.

V této chvíli se centrum zachovalo s historickou příkladností. Odmítlo podporovat von Papenovu vojákovo-šlechtickou vládu, takže jí nezbylo, než vypsát říšské volby na 18. červenec, a von Papena, majitele většiny akcií „Germanie“, vyloučilo ze strany. Předsednictvo strany vyslovilo plnou důvěru Brüningovi i dělnickému vůdci Stegerwaldovi a odmítlo von Papenovo vládní prohlášení, kritisující posměšně dosavadní politiku centra: „— stát není sociálním ústavem“ Pruským junkerům ovšem stát není ústa-

vem sociálním, nýbrž nástrojem nadvlády protisociální.

Katolické centrum ukázalo zde své vysoké a vyspělé státnické umění a neoblomnou sílu jíti dobře rozváženou cestou proti politické, protidemokratické a protisociální reakci. Je to zajímavé, jak se vybarvuje německý fašismus, který nabírá do sítí skoro socialistických hesel i masy dělnické, ale v okamžiku jednání ukazuje se jasným spojencem a mluvčím východopruských junkerů a velkopřemyslníků, z jejichž financí ostatně od počátku žije.

Politika centra uvnitř říše byla důstojná programem strany, u níž mezi heslem a činem nebylo nikdy protikladů a rozpaků a která vědomě na přelomu hospodářských dob žádala daň i od bohatých tříd.

Hindenburg, jenž vyřadil Brüninga a Stegerwalda na přání šlechticů z moci v Německu, ukázal se v plnosti jen místodržitelem císařským, mužem vcerejška. Protestantismus a katolicismus německý, reprezentovaný v chvíli dramatické rozmluvy Hindenburgovy s Brüningem, našel zde ztělesnění, odpovídající opravdu světovému nadřazení katolictví nad protestantským duchem. Světový sociální pokrok našel mluvčího v Brüningovi, zřejmě se těšícím sympatií Vatikánu a odpůrce v maršalovi dekapitovaného císaře — Hindenburgovi.

Situace, která nemůže býti vyhlazena z mysli všech, kdo kdysi vídali v protestantství páku pokroku a přirozené prostředí pro růst demokracie.

Centrum zůstalo věrno demokracii, která katolicismu přinesla řadu úspěchů, za Hohenzolernů nikdy nedosažitelných.

Německo je tedy nyní před volbami, z nichž Hitler nesporně vyjde jako nejsilnější podílník na moci v říši.

Zahraněčně vzato, je to vyjasnění a spíše výhoda pro evropskou situaci. Uvnitř — těžko prokrokovat, ale zápas německé demokracie s hohenzolernským hitlerismem skončen není.

Květnová propagační akce katolického studentstva

konaná pod protektorátem čsl. episkopátu měla nesporný úspěch, a to několikrát. Především byli katoličtí vychovatelé a rodiče upozorněni na význam a existenci katolických studentských spolků, do nichž jejich synové a dcery by měli na vysokých školách vstoupit; za druhé konána byla řada studentských poutí, manifestujících, že pro katolické studentstvo žádného rozporu mezi vírou a vědou není; za třetí došlo

k jednotnému postupu katol. studentstva českého a slovenského ve společné ústřední organizaci; a konečně celá propagační akce uzavřena mohutnou schůzí katol. studentstva a mládeže na Slovanském ostrově v Praze, konanou 3. června na výzvu papežské encykliky proti bojovnému atheismu. Studentstvo katolické ujal se zde iniciativy k činu, k němuž je si přáti jen jedno: aby nezůstal osamocen.

co život dal

Akční program a požadavky české katolické mládeže.

Na valné hromadě katolické mládeže, konané současně se sjezdem čsl. strany lidové, přijata byla resoluce, dožadující se zvýšené péče vlády o mladou, pracující generaci českou a vyjadřující názor katolické mládeže na současnou situaci a cesty k nápravě. Resoluce zní:

Současné zjevy v životě veřejném, které po stránce hospodářské a sociální postihují i naši katol. mládež, nás nutí, abychom o letošní valné hromadě o těchto věcech mluvili a zaujali k nim stanovisko.

Krise hospodářská a sociální má kořen především v krisi mravní. Část lidské společnosti po celá poslední desetiletí zapomínala na Boha, místo něho uctívala zlato a touha po zisku vedla k překotnému chvatu ve výrobě. V životě veřejném projevuje se toto zapření Boha oním pomalým, ale strašlivým umíráním křesťanských ctností, místo nichž roztahují se zde nepoctivost, nespravedlnost, korupčníctví a úplatkařství, útisk slabých a protekcionářství silnějších. To výstižně charakterisuje Sv. Otec Pius XI. v encyklice „O sociálním řádu“: „... touha po zisku učinila místo nezkrocené ctižádosti po nadvládě. Veškerý hospodářský život stal se hrozně tvrdým a nesmiřitelně krutým.“ Vzdávající nespokojenost stoupá den ode dne a volání po ozdravujícím léku jest stále silnější. Jedni snaží se konejšením udržeti dosavadní stav, zatím co druzí peklým hřmotem chtějí přivoditi násilnou změnu dosavadního hospodářského řádu a nastolit proletářskou tyranovládu dle vzoru bolševického Ruska, vládu bez Boha.

Nebezpečí bolševismu jest stále akutnější a Sv. Otec Pius XI. ve zmíněné encyklice varuje před ním a praví: „... nemůže se nás však bolestně nedotýkati bezstarostnost těch, kteří jako by pohrdali tímto hroživým nebezpečím a v ja-

kési trpné ochablosti trpí, aby se šířila na všech stranách nauka, která násilím a vražděním směřuje ke zničení celé společnosti. Tím větší odsouzení zasluhuje nečinnost těch, kteří opomíjejíce potlačit nebo změnit tyto poměry, jimiž jest lid poštván, připravují tak cestu revoluci a ztroskotání společnosti.“

Jedná se o záchranu společnosti, běží o její budoucnost. K záchraně jest jen jediný lék a ten udává veliký papež Lev XIII.: „... má-li se lidstvu pomoci, pomůže toliko návrat křesťanského života a křesťanských mravů.“ A arcibiskup Dr. Fr. Kordač ve svém projevu v roce 1930 napsal věštecká slova: „Buď se Evropa vrátí ke křesťanství a nebo zahyne v plamenech bolševického ohně.“

Cesta k nápravě jest jen návratem ke křesťanství. A lék, jak pracovat k nápravě a záchraně lidské společnosti, udává zase náměstek Kristův ve zmíněné encyklice: „Kdyby vždy a všude dbali zákonů Božích, pak by v krátké době zavládla spravedlnost a spravedlivé rozdělení netoliko ve výrobě a nabývání statků, nýbrž i jejich užívání, což jest nyní často neukázněné: proti špinavému sobectví, které jest hanbou a těžkým hříchem současné doby, by byl postaven ten sladký a zároveň pevný zákon křesťanské umírněnosti, který rozkazuje člověku, aby hledal nejdříve království Boží a jeho spravedlnost, v přesvědčení, že časná dobra mu budou přidána štědrou rukou Boží.“

A kdo má pracovat k nápravě? Kdo má začít, kdo má uskutečňovat spravedlnost v životě hospodářském a sociálním? Všichni křesťané jsou k této práci povoláni, ale v prvé řadě jste to vy, katolická česká mládež. Vaším úkolem jest zásady křesťanské víry uváděti ve skutek v životě soukromém i v životě veřejném.

Všichni, kdož pracují k rozšíření království Kristova zde na zemi, musejí napřed projíti duchovní školou exerciční, aby srdce a údy zduchovněly. Musejí často přijímati svátostného Krista, aby ho byli sami plni. Proto i naši členové, kteří procházejí školou SKM., školou exerciční a eucharistickou, dostávají základní průpravu i k práci v životě veřejném.

Každoročně stovky takto vychovaných členů SKM. odcházejí z aktivního života SKM., osamostatňují se, žení a zakládají křesťanské rodiny. K těmto členům, jakož i k vám, kteří jako starší sledujete a i pracujete v jednotlivých úsecích života veřejného, pravíme: Nevzdalujte se nikdy práce v životě veřejném. Neuplatněte-li zde náš názor křesťanský, přijde k moci názor pohanský. Proto všichni se stejnou chutí a zápalem nastupte do druhé fronty práce, do našich orga-

nisací hospodářských, sociálních i organizací politických. Znovu zdůrazňujeme, že chceme přinést ozdravení i do života veřejného, proto jasně prohlašujeme, že hnutí eucharistické a exerciční musí zůstatí základem osobní výchovy všech, kdož ve veřejném životě pracují a pracovat budou.

Jen takováto generace může přinést ozdravení, po němž voláno z řad naší katolické veřejnosti, aby zavládl zase nový duch, plný obětavosti a chuti k práci, aby zde byl ruch, pohyb a výboj proti stojatým vodám dneška.

Samo ústředí SKM. za účelem speciálního sociálního, hospodářského a politického vzdělání mladých pracovníků pro veřejný život organizovalo vedle jiných podniků 8 třídních kursů v různých oblastech Čech a na přání praesidia čl. strany lidové doporučilo i písemný kurs o uvedených otázkách, zvaný škola mladých průkopníků.

Co se zvláště hospodářského a sociálního života týká, poukazujeme především na vyřazení několika set tisíc lidí z práce, na nezaměstnanost. Pouhý pohled do poměrů nám zjeví pravý stav věcí, který vám je také dobře znám.

Továrny zastavují pro nedostatek objednávek práci a jsou propouštěni dělníci a nejprve přicházejí na řadu mladí. — Samostatný řemeslník, nemaje práci, propouští tovaryše a zase jsou nejdříve na řadě mladí. —

V kancelářích soukromých podniků jsou propouštěni úředníci, k starším je brán důvodný ohled a z práce odcházejí mladí. — Stát chtěje uvést svůj rozpočet do rovnováhy, zastavil další přijímání úředníků a jen ministerstvo železnic pro příštích 10 let přijme méně o 45.000 úředníků. Kdo je zde postižen, jsou zase mladí.

Mladí lidé cítí, že jsou vyřazováni ze života. Není pro ně práce, není pro ně zaměstnání a není pro ně naděje, že si založí vlastní domov. Ti, kteří dnes ještě pracují, jsou plni obav, zda i je nepotká ten smutný úděl — býti bez práce — býti bez zaměstnání.

My mladí víme, že tyto poměry jsou nezávinné, že celý svět prodělává krizi, ale v zájmu tolika set mladých lidí jsme nuceni říci svůj názor a stanovit svoje požadavky.

1. Stavíme se bezvýhradně za svůj stát a jeho demokratickou formu vládní, avšak dožadujeme se přísné kontroly státního hospodářství zneumožňující korupčníctví a protekcionářství, aby důvěra občanstva nebyla podlamována.

2. Odsuzujeme stále vybičovávaní stavovských zájmů jednotlivých tříd proti sobě, které jenom prohlubují propast mezi jednotlivými stavy, vedoucí často k vzájemné nenávisti a stavíme

se s celou vahou za program křesť. solidarismu.

3. Jako složka Katolické akce chceme věrně podle směrnic episkopátu pracovat na záchraně duší a náboženské obrodě farností, krajů a celého národa. Proto apelujeme na duchovní správce, aby v intencích nejdp. biskupů podali pomocnou ruku k zakládání nových Skupin a aby spolupracovali k záchraně mladých duší kněžským a laickým apoštolátem.

4. Co nejrozhodněji odmítáme každý připravovaný útok na nerozlučitelnost stavu manželského, poněvadž jedině pevné křesťanské rodiny skýtají záruku šťastné budoucnosti národa, jak to slavně prohlásil v encyklice „O čistém manželství“ Sv. Otec Pius XI.

5. Nesouhlasíme se stálým oddalováním v projednávání a schválení zákonů, které mají přinést mládeži sociální zlepšení, zákaz noční práce, otázka odměny učňům, zrušení nedělního vyučování na pokračovacích školách.

6. Žádáme dále trvalou a úzkou spolupráci s veškerou katolickou mládeží československou, organizovanou jak v Orlu, Omladině, studentstvu, tak v jiných křesťansko-výchovných sdruženích, poněvadž jenom v jednotě může katolická mládež československá splnit úkoly na ni kladené. Proto apelujeme na ustavený ústřední výbor organizací, sdružujících katolickou mládež, aby ve svém akčním výboru vyvíjela permanentní činnost na základě společného pracovního programu.

Jako konkrétní návrhy k okamžité sociální pomoci tisícům mladých lidí jsoucích bez zaměstnání a v těžké sociální tísní žádáme:

1. Žádáme starší generaci, aby přinesla obět ve prospěch mladých. Jest to v první řadě pensionování starších 60 let. Ve státních úřadech, učitelstvu, soukromých úřadech, samosprávě atd. přeluhuje sta ba tisíce úředníků a zaměstnanců. Přemnozí z nich mají zajištěnou slušnou pensi. Proto nechť uvolní místo několika tisícům mladých lidí.

2. V druhé řadě jde o manžele, z nichž oba jsou zaměstnání ať ve státních či soukromých službách. Vydělá-li muž přes 2 až 2 a půl tisíce Kč měsíčně, pak to jistě stačí k výživě obou a jest tudíž spravedlivě, žádáme-li, aby ten druhý uvolnil své místo tomu, kdo nemá ani co dát do úst.

3. V duchu křesťanského solidarismu domáháme se zvýšené snahy po udržení snesitelné životní úrovně našich zemědělců, kteří velmi stávající krizi trpí, aby mladí hospodáři mohli s klidem převzít hospodářství svých otců ve vědomí, že zajistí snesitelný a slušný život nově zakládaným rodinám.

4. Pro naši mládež dělnickou žádáme zákaz práce přes čas, dodržování předpisů nedělního a svátečního klidu, omezení práce o svátcích státem uznaných a pro mládež, která není zaměstnána, žádáme zrušení podpor v nezaměstnání a místo ní poskytnutí nouzových prací, které nechť jsou státem opatřeny, poněvadž nic tak škodlivě nepůsobí na výchovu mladých, jako pocit méněcennosti a zahálka.

Toto jsou naše požadavky pro budoucnost, o které říkají, že bude nejistá. Ale já pravím, že bude taková, jakou ji Pán Bůh dá a jak se sami přičiníme. Proto naše deviza do budoucna zní: „Nevzdalovat se sociálních a hospodářských zápasů, ale jít do nich s odvahou Kristova vojína a přes překážky a obtíže uplatňovat zde nekompromisní zásady křesťanské spravedlnosti, poctivosti a lásky.

Prání prvního redaktora „Dorostu“, P. Vajse, který před 11 lety zde prohlásil, že v katolické mládeži vidí budoucí členy obecních zastupitelstev, členy okresních výborů, budoucí katolické poslance a pracovníky ve všech úsecích veřejného života, platí i dnes a v míře ještě potřebnější.

Proto i naše směrnice pro příští rok musí býti: úsilovná a nadšená práce ve všech složkách naší organizace SKM., spolupráce mládeže v odborových křesťanských institucích hospodářských, sociálních i v životě veřejném, kde se chceme domáhati vlivu a spolupracovati na další výstavbě státu a v něm zabezpečiti chléb a práci všem, jak starým, tak mladým.

Mladí přátelé! Za příkladem Ježíše Krista do boje pro vítězství křesťanského řádu sociálního v naší vlasti!

Ještě slovíčko.

Na můj článek v „Životě“ o Durychovi a Demlovi odpověděl v posledním čísle „Akordu“ jakýsi Drábek způsobem, jakým mluvívali a píšší skuteční drábkové. Úsudek o takovém psaní ať si utvoří podle svého gusta čtenáři sami. Mohlo by se říci o Drábkovi, že se připlét do věci, po níž mu naprosto nic nebylo — ale co chcete, byl to starý, dobrý tón barokových kavalírů, že mnohé věci dávali vyřizovat svým lokajům a kammerdienerům.

V zájmu cti Durychovy a cti své vlastní (Doctissimus Durych odpustí, že si sedám vedle něho — však jen růžek lávky — ostatně, jako ranhojič má po ruce hojně desinfekčních prostředků a může zničit každého bacila inferiority, kterým bych ho nakazil), prohlašuji:

Protiúctem na straně Durychově nerozumím a nerozuměl jsem pytlík s grošíky, dokonce pak ne od hlavy tohoto státu. Ovšem Durychův defensor proměňuje docela po židovsku všechny hodnoty na věci formy hmatatelnější. Já jsem měl na mysli likvidaci následků Durychova dotazu na hlavu státu.

Jenže samozvaný Durychův obhájce brkl na jinou strunu. Ví dobře, že „Věstník katol. učitelstva“ odebírá a čte spousta okresních inspektorů, že „Akord“ čtou také lidé s „druhého břehu“ v úředním postavení, a proto mluví o „zlechovském panu učiteli“, „cti stavu“ (rozuměj učitelského), se vzácnou drzostí píše „podplaceného a podpláceného“ — vždyť svého času se volaly soudy na majora či podplukovníka a ne na spisovatele, což kdyby se někdo vtípl... Nemám, co bych k tomu řekl.

Jinak můj poměr k Durychovi je jasný. Jako literární začátečník jsem se netřel a nevítám k stolům literárních magnátů, vím, že literární „čest a sláva“ (co je to vlastně?) se získávají Boží pomocí a pernou prací a proto koně Pegasova i urozeného jezdce na něm ať opatrují literární štalknechti a drábkové, kteroužto jinak užitečnou, ale přec subalterní práci jim milerád přenechávám, protože každý z nás dělá, co dovede a co je úměrno jeho schopnostem. Na ostatní osobní výpady neodpovídám, protože jméno Drábkovo je mi naprosto neznámo, ať už z literatury vědecké či krásné a proto jeho mistrování ať uplatní vhodněji u svých primánů a nemíchá se všetečně do věcí, po nichž mu nic není. Také moje oudy jsou na to, aby ho, metrakového chlapíka — nesly k herostratovské slávě — přece jen velmi outlé a slabé.

Jenom pikantní zakončení jeho říkání v „Akordu“: „učitelé a loyalita — difficile est satiram non scribere“, doporučuji pozornosti učitelstva obého pohlaví, neboť — jak je neznámo, má tento pán i (jeho potomstvo do 3. kolena) doživotní docenturu na prázdninových kursech katol. učitelstva.

Ant. Kolek.

Pravoslavný Rus katolickému Slovensku.

Dr. Valerij S. Vilinskij: Unionismus. Rukopis do slovenštiny upravil Ladislav Šulgan-Lazovský, výběr reprodukcí uspořádal Dr. Josef Myslivec. Autorka kreseb Tatjana Rodzianková. Vydal Spolok Sv. Vojtecha, Trnava 1932.

Dr. Valerij Vilinskij, representant filokatolického směru mezi pravoslavnými nejenom u

nás, ale i v cizině, jest jedním z těch pilných pracovníků, kteří nejsou již pomalu osobami, nýbrž institucemi. Nejenom že nás neúnavně seznamuje s pravoslavnou zbožností a s duchem ruské církve, jak učinil již v celé řadě publikací větších i menších, nejenom, že propaguje české kulturní věci, zvláště katolické, za hranicemi i doma, jest činný i organizačně. Kniha, kterou vydal ve slovenském jazyce, jest jistě jednou z nejlepších unionistických knih, protože se nezabývá jednostranně speciálními národnostními nebo bohoslovnými otázkami, nýbrž snaží se podati syntesu celé otázky, jak po stránce náboženské, tak i po stránce historické a organizačně praktické.

Autor se zabývá nejprve historickým a sociálním posláním církve Kristovy i náboženskou podstatou křesťanství. Vyšetřuje příčiny, proč jsou v teorii křesťané přesvědčeni o nutné jednotě církve, ale proč jest prakticky tato jednotota tak roztržena. Poukazuje i na tragické důsledky této antinomie. Vyzvedá učení o Církvi jako o mystickém těle Kristově a zdůrazňuje věroučnou nutnost jednoty. Proto jest snaha po sjednocení církví, unionismus, základní podmínkou náboženského rozkvětu. Uvádí rozličná stanoviska v otázce sjednocovací, stanovisko katolické, pravoslavné a protestantské a poukazuje i na sektářský odpor proti sjednocovacím snahám. Unie církví má ovšem na různých místech a v různých dobách rozličné předpoklady a podmínky. Autor stanoví nejprve zásadní rozdíl mezi církvemi episkopálními a presbyterními a analyzuje příčiny rozkolu. Podobně, jako to učinil ve dvou svých knihách předchozích, podává psychologický rozbor pravoslaví, dvojíry a východních heresí, jakož i caesaropapismu. V další kapitole podává dějiny unionistických pokusů od rozkolu až po naši dobu. Dále se zabývá nejzákladnějšími věroučnými i liturgickými rozdíly mezi Západem a Východem, otázkou učitelského úřadu v pravoslavné církvi a názorem Východanů na katolictví a konečně dnešním stavem jednotlivých pravoslavných církví. Věnuje pozornost sjednocovacím snahám Východanů, jakož i snahám katolíků i protestantů na Východě. Posléze se zabývá kulturním významem unionismu, myšlenkou cyrilometodějskou a významem slovanských národů pro dílo unie a prostředky unionistické práce. Kromě modlitby zdůrazňuje hlavně nutnost vzájemného poznání. Druhý díl knihy jest historický. Jsou to v podstatě stručné dějiny ruské církve, čímž plní autor onu část programu, kterou v prvním díle naznačil. Bez znalosti dějin a myšlenkových proudů v pravoslaví jest celá unionistická prá-

ce zbudována na písku. Stručně charakterisuje epochu před svatým Vladimírem, pokřestění Ruska, ukazuje na periodisaci ruských dějin. Období kijevské, mongolský vpád, přenesení katedry do města Vladimíra a později do Moskvy, spolupráce církve se státem, obtíže litevské a strigolnictvé. Další perioda dějin ruské církve jest ohraničena letopočty 1461 — 1589. Jest charakterisována vztahy mezi moskevskými metropolitami a panovníky, florentskou unií a novými heresemi. Následující perioda pak jest ve znamení zřízeného patriarchátu, polské invase a postavy patriarchy Nikona. Velmi důležitá jest kapitola o myšlenkových proudech v ruské společnosti v souvislosti s pravoslavím, jako byl caesaropapismus, messianismus a theokracie, jakož i konkurence mezi kulturním proudem řeckým a latinským. Dr. Vilinskij líčí pravoslavný konservatismus, ideovou stránku ruských heresí a směry racionalistické, zkoumá vliv myšlenkových proudů, příšlých z ciziny, a zejména si všímá katolicisujících tendencí. Mezníkem jest období Petra Velikého a perioda synodální, při čemž vždy autor hlavně akcentuje vliv těchto epoch na myšlenku unie. V předposlední kapitole snaží se autor nastíniti celkový obraz ruského náboženského života, při čemž věnuje svůj zřetel právě tak lidové pobožnosti, jako životu monastickému, oficiální theologii a liturgii, postavení duchovenstva, theologickým sporům, bohoslovné vědě, poměru ruského pravoslaví k ostatním křesťanským církvím, hlavně ke katolické. V závěru jest pak retrospektiva pravoslavných myšlenkových směrů a tradicí ruských a unionistických pokusů. V pravoslaví myšlenka ekumenicity nikdy nevymřela a její očištění od lidských nálezků jest nejlepší cestou k unii. To jest asi stručný obsah této hutné knihy, čítající 372 stran a jež imponuje nejenom svou obsáhlostí, ale i seznamem použité literatury a jmenným rejstříkem. Takovéto knihy o unionismu nemá ani česká literatura a jejím vydáním získali Slováci značný předskok.

Dr. Alfred Fuchs.

Ostrý postup státní správy proti fašistům.

Dlouhou dobu trvající krise v zemědělství a stoupající daňové zatížení na jedné straně a ustálení se bohaté zbytkářské vrstvy ve straně agrární na straně druhé stvořily napětí ve venkovském lidu, jehož využila agitace fašistů k získání nespokojených do svých řad. Dařilo se to

nejlépe v krajích, kde agrární předáci byli živým dokladem fašistické krátké a zjednodušené kritiky: z vašich vůdců jsou milionáři a zbytkáři, z vás, zemědělci, žebráci!

Fašism se rozlezl nejvíce v jižních Čechách, v rayonu gen. tajemníka strany agrární, posl. Berana, kde získal celé vesnice. V poslední době však stalo se bojovným, virulentním místem fašistické činnosti Pardubicko, zejména jižní jeho část. Hlavní zásluhu o toto rozšíření měl soudce Vážný, který mobilisoval svým osobním vlivem v samotných Pardubicích tak, že v obecních volbách zde dostali fašisti na 2000 hlasů, největší to číslo v českých městech (mimo Prahu) vůbec, a nastoupil pak cestu po okolních městech a vesnicích, kde získal hlavně bohatší sedláky protisocialistickými řečmi a část úřednictva a učitelů.

Když v Litomyšli přičiněním místních fašistů došlo k velké demonstraci zemědělců za fašistické požadavky, přetekla míra trpělivosti státní správy nad činností fašistické mnišky v straně a župě pana ministerského předsedy Udržala.

A nastaly noční výslechy, zabavování materiálu v bytech, četnická vyšetřování. Ukázalo se při podrobnostech — schůze na kunětické faře a hračky na rytířstvo a komonstvo Gajdovo — že ani soudce Vážný, skutečná politická hlava fašistů, nemůže z těchto dětinských hraček udělati vážný politický plán a vážnou práci. Je dobře, že demokracie energicky brání fašistickému nerozumu a rozvratné činnosti hned v začátcích.

Ale policie a četnictvo zde poslední slovo mítí jistě nebudou, jako nemají v žádném politickém hnutí.

Fašism je hnutí mezinárodní, namířené především ostře proti socialismu. Fašism vydupává bojovnou moc proti bojovné výzvě komunisticko-socialistické. Do nedávna jenom socialisti mohli postavit na ulicích velkoměstských demonstrující masu, o kterou se také opírali a kterou hrozili nejednou socialističtí politikové ve vládě stranám občanským. Nuže, fašism mobilisuje demonstrující a třeba násilím se brániti schopnou masu protisocialistickou...

To je jeden znak fašismu a obrat ve vývoji politickém i u nás. (Pojem fašismu je širší, než jen fašisti Gajdovi. Patří k němu Liga Stříbrného a část agrární strany i bohatších vrstev v občanských stranách.)

Druhým pramenem fašismu, a propagačně nejúčinnějším ve vrstvách politicky méně uvědomělých, je jeho boj, ať taktický či skutečný, proti korupci. Celá řada korupčních afér soustavně vtoukala do hlav čtenářů novin přesvědčení, že při státních dodávkách, odpisech daní,

osobních kariérách, sanačních akcích a zákonech je nutno se ptáti už nikoli: kdo krade, nýbrž: kdo nekrade, kdo se ještě neobohatil?

Tyto příklady zbohatnutí a korupce, šikovně sestavené ze skutečností a fakt nepopíratelných a pak zgeneralisované na obecně platný zjev... tyto příklady zapalují vesnice a jejich obyvatele. Stačí si vybrati vesnici, kde byla provedena nějaká exekuce na malém zemědělci a uspořádat tam schůzi s řečnickým programem, který by rozvíjel tyto otázky: Kdopak ve vaší obci, okrese dostal subvence na zvelebení hospodářství? Kdo dostal půdu? Či je nejbližší zbytkový statek? S kým jsou za dobře úřady berní a kdo neplatí daně, aniž by byl exekvován?

A tak se dá od okresu postupovat nahoru a a skončit, kde libo. A posluchači, když vyjdou ze schůze rozpaleni, říkají, co řečník ještě dořeknouti nechtěl.

Ne, boj proti fašismu musí začít také někde jinde, než na policii a v ministerstvu vnitra. Kde však je moc a odvaha demokratů chytit nejen malé, ale i velké korupčníky, kteří vždy včas vezmou do zaječích a nebo vůbec utíkat ani nepotřebují?

Ano: kapitalistický řád se neopírá jen o kapitalisty...

Toto poznání soudruha Fr. Modráčka, senátora soc. demokratického, jak je formuloval v posledním čísle „Naší doby“ (květen 1932, č. 8), není u něho žádnou novinkou, ale vzbudilo přece značnou, byť jen stranickou pozornost, když je vyjádřil ve své studii „Jsou sociální řády povahy mocenské?“ touto jasnou řečí:

„... nynější hospodářský a sociální řád, který vyvolává tolik nepříznivé a oprávněné kritiky, není přizpůsoben jen zájmům silných jedinců, nýbrž i duševní a morální strukture pracujících mas.

Kdyby jednoho dne zabrali u nás dělníci kapitalistické továrny, nedopadlo by to ani u nás jinak než v sovětském Rusku. K nesnázím úvěrovým a obchodním, jež by se dostavily, přidružila by se vnitřní rozpojitost a desorganizace. A buď by zabrané továrny opět převzali kapitalisté, nebo by je převzal stát, který by postavil v čelo své direktory „specialisty“ a vzal dělníkům rozhodovací právo. To se stalo právě v „komunistickém“ Rusku. I marxisté, sympatizující se sovětským režimem, přiznávají, že Rusko nepřekonalo kapitalismu, že dalo mu jen novou formu, podobnou té, jakou mají naše železnice a tabákové továrny. Rusko je právě pro

svou nižší lidovou vzdělanost vzdálenější skutečného socialismu — vzdor bolševické revoluci.

Je proto velikým omylem, domnívají-li se lidé, že nynější hospodářský a sociální řád udržuje jen policie a armáda, sloužíc kapitalistům. Jako minulé sociální řády i nynější řád má své kořeny v duši celé společnosti. Je dílem nejen kapitalistů a vlád, je dílem i proletářů, je dílem celé společnosti a je udržován horními tisíci i spodními miliony. Jako minulé sociální řády i tento je přechodný a ustoupí jednou vyšší formě společenského zřízení a pracovního poměru.

Nezmění jej však ani demokratický parlament ani revoluční diktatura, nýbrž jedině rozvoj oněch kulturních a morálních kvalit v širokých vrstvách národa, jež učiní zbytečnou vůdčí roli kapitalistů v hospodářském životě.“

Senátor Modráček pochopitelně neuváděl žádných konkrétních, životních ilustrací k této úvaze, jejíž náznak se mu podařilo vtělit už r. 1929 do nového programu soc. demokratického.

Stručně se dalo říci toto: kapitalistický řád neodstraní proletáři, jejichž hlavní, skrytou touhou jest, aby se stali kapitalisty sami. A život nám ukazuje takových proletářských metamorfos příliš mnoho; tolik, že vystačí, aby jejich příklad byl otloukán o hlavu mladých socialistických teoretiků ještě desíletí. Dnešní socialistická, vůdcovská generace dožila se neobyčejného úspěchu osobního i věcného, ale žádná porážka jejich nebyla by mohla býti tak mocnou vzpruhou mezinárodního fašismu, jako tato vítězství protikapitalistická, až příliš osobní.

f e u i l l e t o n

Adam-Stvořitel.

Archimedes se poněkud ukvapil, když se hledbal, že pohne zemí, dá-li mu někdo pevný bod, na němž by stanul. Avšak kdo z vás by se nikdy trochu neukvapil, tone-li v radosti či zlosti. A Archimedes měl právě tehdy převelikou radost, neboť objevil zákony páky. I kázal mu mocný vládce Syrakus Hieron, aby své tvrzení dokázal. A tehdy prý Archimedes přivlékl na břeh mořský všeliké kladkostroje a páky a jimi hračkou před tváří Hieronovou vyzdvihl s hladiný velkou loď.

To jest pověst, či spíše pohádka o onom ne-skromném výroku Archimedově. Toto pak vskutku tvrdili přírodopisci v druhé polovici minulého věku: „Dejte nám zrněčko živé hmoty a vybudujeme z něho nový svět bytostí nejméně právě tak velkolepý, jako je ten náš.“ Nejde nám dnes o pravdivost tohoto sebevědomého výroku, nýbrž o onen stesk, jež vyjadřuje — touhu po zrnku živé hmoty. Nejedná se tu totiž o živou hmotu, již je Země ve svých pozemských bytostech zaplavena, nýbrž o docela nové zrnko, kterého tu dosud nebylo, jež stvoří příroda ve své ohromné dílně chemických reakcí anorganických náhodou, či které vytvoří chytřý a důmyslný mozek lidský. Až jedenkrát přistihneme přírodu v její stvořitelské práci, či až my sami stvoříme první kousek živé hmoty, bude to nejslavnější okamžik, jehož se lidstvo dožije, neboť nejenže tím učiníme první krok k

vytvoření robota, nýbrž přírodověda tím okamžikem rozluští kardinálně otázky, jež dosud svou bláhou spekulací se snažili rozluštití nejučenější filosofové a teologové. To vše si tedy slibuje od onoho okamžiku přírodověda.

Ano, to první zrnko živé hmoty, to je dnes ústředním problémem celé biologie. Toho bychom rádi se dopátrali — kde se vzala ta první živá štipka — o níž už tak snadno bychom dokázali, že z ní vzešel veškeren život na naší planetě, jako že tisíciletý dub před roky vyrostl z jediného žaludu.

Není pochyby o tom, že nebylo u nás na Zemi vždy tak, jako dnes. Bývalo tu pěkněji, bývalo tu však i daleko hůře, neboť z ohně se zrodila naše živitelka a v klínu žhavého slunce jest její kolébka. Za velmi důmyslnou platila kdysi teorie Kant-Laplaceova, jež vykládala vznik Země tak, že odstředivou silou při otáčení slunce oddělil se od něho kruhový pás po pásu, ty se později sbalily a tak vznikly všechny planety. Dnes věříme ještě důmyslnější teorii Angličana Jeanse, podle níž máme co děkovati za vznik naší Země ze žhavé náruči Slunce neznámé jakés hvězdě, jež asi před 3000 miliony lety proletěla v sousedství našeho Slunce. Z jeho hmoty svou přitažlivostí vytáhla mocný sloupec žhavých látek. Hvězda odlétla do vesmíru, žhavý sloup však neklesl zpět ke Slunci, nýbrž roztrhal se na kusy — ty zchladly, utuhly — a tak vzniklo devatero oběžnic.

V jednom se obě teorie shodují a v tom se

asi shodnou s nimi i další teorie, budou-li jaké ještě vymyšleny, že totiž povrch Země byl kdys ohromně žhavý, tak žhavý, že jakýkoliv život na něm byl nemyslitelný. I musila tudíž kdys nastati doba, kdy první život byl na Zemi vštípen — kdy první zrnko živé hmoty se ocitlo na jejím povrchu. Veliký, tajemný okamžik! Co se při něm odehrálo? U této otázky otázek stojí vrchol všeho stvoření — člověk a snaží se na ni odpovědět. Kritická věda pak posuzuje jeho odpovědi co teorie, přiznávajíc jim jen určitou pravděpodobnost, avšak nezávaznost. Domněnek těchto je několik. Vrátime se postupně ke všem. Dnes sledujeme toliko jednu z nich.

První živé bytosti — bylo-li jich vůbec více — vznikly prostě tak jako vše, co nazýváme neživým — vhodnou jakous reakcí chemickou, o něž nebylo zajisté zle v onom chaosu chemických reakcí, jež se na zemi odehrály od prvního okamžiku, kdy opustila v žhavém stavu lůno Slunce, až po dobu, kdy pevné kry pokryly její povrch. Tato prabytost byla zajisté nevýslovně jednoduchá proti nejjednodušším tvorům, jež zjevil oku lidskému mikroskop, přece však žila. Bylo to něco mezi živým a neživým; jak vyjadřuje jeho jméno — *pro b i o n t*.

Těžko věru říci, kdo jest otcem této teorie. Tolik lze jen tvrditi, že je prastará. Vergil ve svých Georgikách detailně popisuje, kterak z mrtvého telátka možno získati včely a také Plinius touž myšlenku uvádí. Nelze se ostatně diviti básníkovi a povrchnímu polyhistorovi, že v takové věci věřili, vždyť i světlo pohanského starověku — Aristoteles byl přesvědčen, že mnozí živočichové bahenní přímo ze svého prostředí vznikají, a to i tak vysocí ústrojenci, jako ryby a žáby. Ostatně ještě i prostý člověk XX. století vám bude vážně tvrditi, že blechy se líhnou ze smetl a štěnice ze špíny.

S rozvojem věd přírodních a zdokonalováním metod pozorovacích tvorů rodících se z hmoty neživé ubývalo na počtu a velikosti. Když pak byl objeven mikroskop a pomocí tohoto nástroje divy mikrokosmu, věřilo se, že už toliko tyto tvorové, viditelní jen při silném zvětšení, povstávají z látek neživých. Slavní Francouzové Chevreul a Pasteur svými jemnými a přesnými pracemi i těmto tvorům upřeli původ z hmoty anorganické. A tak bylo skvěle potvrzeno to, co před dvěma stoletími napsal slavný anglický přírodopisec William Harvey: „*Omne vivum ex ovo*.“ — Každá živá bytost rodí se z vajíčka.

A tu se v moderní přírodovědě dovidáme jednoho prapodiivného paradoxu. Žádný moderní biolog — chce-li býti brán vážně — nevěří, že by kterákoliv žijící bytost za našich dob vznikala

z hmoty neživé. Přesto však je řada těch, kteří tvrdí, že se tak kdysi musilo státi. Rázem je tu hozena přes palubu veškerá vědecká kritičnost. To, co v přítomné době nelze připustiti, se odehrálo před věky. To, co v době přítomné tvrditi bylo by nekritické, to v minulosti, ku které kriticky vůbec nemůžeme přistoupiti, je „nutným vědeckým postulátem“ Na štěstí se starší generaci přírodopisců odchovaných ještě materialistickým nazíráním na přírodní dění minulého století vymírají i přívrženci této teorie.

A nepochybně by už jí bylo vůbec odzvoněno, kdyby jí nepomohly na nohy některé nové objevy biologické. Ukázalo se totiž, že nepochybně žijí ještě menší tvorové než ti, jež nám prozrazuje mikroskop. A právě tyto nikým dosud nespátřeni tvorové stali se útočištěm zastánců této teorie. Říkají totiž, že tyto tvorové jsou nejen miniaturní, nýbrž že patrně i jejich organizace bude prajednoduchá. Proč by tedy tyto tvorové, respektive jejich předchůdci nemohli vzniknouti z látek neživých?

Člověk v úloze Adama-Stvořitele, snažícího se v chemické laboratoři vytvořiti živou hmotu, se na celé čáře zklamal. Nic takového se modernímu alchymistovi nepodařilo. Bohužel — nezmoudřel a tvrdošíjně zůstává trčeti na své zamilované myšlence. Líbivé heslo jednoty veškeré hmoty jako by mu učarovalo.

Co je ta nynější teorie probiontická nového? Aristotelovi ušla vajíčka žab i tvrdil, že žáby se rodí z bahna. Když byly objeveny mikroskopičtí tvorové jednobuněční a nebylo známo jejich rozmnožování, tvrdilo se znovu — že vznikají přímo z hniјících látek. Prostý člověk vida svého zašpiněného bližního také zavšiveného, nerozpakuje se tvrditi, že se jeho příživníci zrodili ze špíny a moderní biolog seznav, že jsou ještě menší tvorové, než jaké mu může ukázati jeho mikroskop, mudruje, že oni by mohli býti tím prvotním zrnečkem živé hmoty, jež zplodila příroda ze své hmoty neživé.

A to všechno proto, že nechťejí uznati nad sebou někoho mocnějšího. Mnozí z nich říkají, že věří v Boha, ba naučili se ho i psáti s velkým B. Všechny ty ústupky už Mu udělali, ale za to chtějí jen jedno od Něho, aby jim nezasahoval do jejich spekulací, či jak se odborně vyjadřují: nelze připustiti nějakého nadsmyslného činitele v přírodním dění.

Ne Bůh stvořil to první živoucí zrnko, nýbrž příroda je vydala ze svého lůna. Pyšný mozek Adama „Stvořitele“ ani po všech zklamáních nezmoudřel! Lépe mu jest míti sto věř než víru jedinou.

Dvanáctá národní pout do Lurd bude se pořádati ve dnech 8.—22. července 1932. Protektor pouti: J. Ex. Dr. Mořic Picha, biskup v Hradci Králové. Duchovní vedení pouti: P. Ant. Stříž, spirituál arcib. semináře v Praze. Církevní schválení pouti: Pout byla schválena nejdůstojnějším arcibiskupským ordinariátem pražským dne 30. prosince 1931 čís. 16.537. Technické vedení: Poutní sekce cestovní kanceláře Wagons-Lits/Cook v Praze. Směr cesty: Brno—Praha—Mnichov—Curych—Einsiedeln (zastávka) —Luzern—Lausanne (zastávka) —Ženeva (projížďka v autokarech) —Grenobl—La Sa-

lette (3 dni) —Lyon—Ars (zastávka) —Paray le Monial (zastávka) —Lurdy (3 dni) —Marseille—Nizza (zastávka) —Janov—Milán (zastávka) —Padova (zastávka) —Tarvisio—Salcburk—Praha—Brno. Ceny zvláštního vlaku s režijním příplatkem: Z Prahy: I. tř. 4950.— Kč, II. tř. 3840.— Kč, III. tř. a) 3150.— Kč, III. tř. b) 2370.— Kč. — Z Brna: I. tř. 5336.— Kč, II. tř. 4084.— Kč, III. tř. a) 3400.— Kč, III. tř. b) 2535 Kč. Přihlášky přijímá pořadatelské pouti: Lurdský spolek v Praze I., Husova 8.

Za Vaše hodnotné peníze nabíjíme Vám hodnotné KUNCÍŘOVY knihy.

Po stránce obsahové představují **dokonalý** výběr naší i světové literatury, řízený přísně kulturními a uměleckými hledisky, po stránce vnějšího vybavení dostává se jim té největší možné péče. Jejich cena jest úměrná; jsou kalkulovány s nejnižším občanským ziskem. Z bohatého seznamu upozorňujeme Vás dnes na tyto novinky.

Sigrid Undsetová: KRISTINA VAVŘINCOVÁ.

Historická epopej. Část I. VĚNEC. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 65'—.

Sigrid Undsetová: GYMNA DENIA.

Společenský román. Kč 55'—, v plátně Kč 70'—, v poloperg. Kč 95'—.

Frant. Roubík: ČESKÝ ROK 1848.

Bohatě ilustrovaná kronika bouřlivého roku. Kč 70'—, v plátně Kč 90'—, v polokůži Kč 110'—.

Jiřoslav Durych: PANÍ ANEŽKA BERKOVÁ.

Román matky. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 70'—.

Maurice Baring: SUKNICE NESEŠIVANÁ.

Román neklidného srdce. Kč 40'—, v plátně Kč 52'—, v poloperg. Kč 60'—.

C. F. Ramuz: KRÁSA NA ZEMI.

Román tento jest z nejlepších přínosů roku 1931. Kč 30'—, v plátně Kč 42'—, v poloperg. Kč 50'—.

Lytton Strachey: ALŽBĚTA A ESSEX.

Tragická historie. S 9 portrétů. Kč 35'—, v plátně Kč 47'—, v poloperg. Kč 55'—.

Kuncířovy knihy dodá Vám každý knihkupec.

LADISLAV KUNCÍŘ, PRAHA.

Dr. Bedřich Vašek:

Křesťanská sociologie díl II.

Spravedlnost v životě hospodářském.

O B S A H

I. Důležitost etiky v životě hospodářském. — Nebezpečnost hospodářských problémů současných. — Kdo má povinnost spolupracovati o lepší hospodářský řád. — Etika v hospodářském životě. II. Obecné etické otázky života hospodářského. — Vlastnictví soukromé či společné. — Obtíže a důležitost otázky vlastnictví. — Boj proti soukromému vlastnictví. — Odůvodnění zásady soukromého vlastnictví. — Sociální zatížení soukromého vlastnictví. — Nerovnost v rozdělení majetku. — Veřejné vlastnictví. — Etika některých zdrojů a forem majetku. — Dědictví. — Práce. — Důchody bez práce vůbec. — Úrok. — Pozemkové vlastnictví a pozemková renta. — Majetek akciový, atd. Stran 460. Cena Kč 44'—.

Křesťanská sociologie díl III.

Sociální práce.

O B S A H

I. Zásadní stanovisko katolicismu k veřejnému životu. — Církev a veřejný život. — Kněz a veřejný život. — Laici a veřejný katolický život. — Katolická akce. — II. Význačné prostředky, jimiž lze prováděti sociální práci. — Ústředny pro sociální studium a sociální práci. Činnost spolková. — Tisk. — III. Některé význačné obory sociální práce. — Práce pro školu. — Lidová výchova. — Činnost charitativní. — IV. Zákonná ustanovení k veřejné činnosti. Stran 371. Cena Kč 40'—.

V Y D A L O

Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II., Karlovo náměstí čís. 5.

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hořovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Spolitelni družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablunné n. Orl.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orl.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kyšperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Mělník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatice: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Přestice: Lidová záložna.
Rychnov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Úpice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orl.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i ve společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čtne u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

*Lidové záložny spravují dne 31.
prosince 1931 již*

130 milionů Kč vkladů.

ŽIVOT

20 let katolické organisace novinářské.

Vývoj olomouckého „Našince“.

Proti přírodě, proti mravnosti a fysické síle národa.

K olomouckému sjezdu.

Dva eucharistické kongresy.

Mladé Slovensko.

K 6. červenci.

Normální učebné osnovy.

Genius loci.

ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá Dr. Josef Doležal. Vychází 1. a 15. každého měsíce. V y d á v á Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

Předplatné na XIV. ročník Života obnáší Kč 30.—, prosíme naše odběratele, aby nám částku tuto poukázali co nejdříve. Musíme platiti účty tiskárně, máme ještě mezi odběrateli nedoplatky za minulý ročník. Prosíme své odběratele a přátele, aby nám byli hmotnou oporou, předplatili časopis včas a co nejdříve, poněvadž v těžké době, ve které žijeme, jen tak můžeme splniti své povinnosti a zkonalovati list.

Knihy a časopisy redakci zasláné.

Dominik Pecka: „TAJEMSTVÍ ŽIVOTA.“ Aforismy. Vydalo Ústředí katolického studentstva čl., Praha II., Spálená 15 (tam možno objednat), jako 1. svazek Edice „Jitra“, na jaře 1932 v souvislosti s akcí: „Květen katolickému studentstvu.“ Známy již spisovatel a aforista, P. Dominik Pecka, vydal krásnou knihu aforismů o smyslu života, o zdraví a o lásce. Není náhodné, že vyšla tato kniha jako 1. svazek Edice „Jitra“; kniha tato je psána v prvé řadě pro studentstvo, pro mladé, jež tonou v kalu dnešních materialistických nauk. Krásnými a výstižnými slovy píše autor v prvé části o smyslu života, který je oprávněn jen tehdy, je-li usměrňován myšlenkou na život posmrtný, na život věčný. Smysl života zde na zemi je jen tehdy, jsou-li naše činy a očekávání řízeny pod zorným úhlem Věčnosti. V druhé části, pojednávající o zdraví, doložené četnými porekadly a citáty autorů děl filosofických, lékařských, pedagogických a sociologických, píše krásně o tom, že civilisace je vlastně pohodlí, poněvadž veškeren umělý pohyb, gymnastika, sport, to vše-

chno je jen náhrada za to, aby lidské tělo bylo udržováno při zdraví, když z lidské pohodlnosti se mu nedostává tolik pohybu, kolik je třeba, aby bylo udržováno v normálním, svěžím, zdravém stavu. V třetí části, velmi důležité a aktuální pro dnešní mládež, všimá si slovy skutečně výstižnými a vybranými problémů sexuálních ve vztahu a pravé lásce muže a ženy. Láska je zcela něco jiného než smyslnost. Láska je principem umění, smyslnost je principem pornografie. Panictví muže a dívky není jen privilegium klášterů, nýbrž vůně panictví má naplniti všechna zákoutí světa. K tomuto však nestačí jen síla rozumu, nýbrž je nutně zapotřebí síly vůle. Celá kniha je prodechnuta horoucí láskou podati dnešní mládeži několik přátelských rad. Necht' není jednoho studenta a studentky a mladého člověka vůbec, který chce vážně jíti do života, aby si tuto vážnou knihu nepřčetl a nezamyslel se nad jejím hlubokým obsahem. Cena Kč 4.50 s portem činí knihu každému snadno přístupnou.

Ž I V O T

ROČNÍK XIV.

V PRAZE 5. července 1932.

ČÍSLO 9-10.

20 let katolické organizace novinářské.

Trochu vzpomínek.

Na Mladátka po vánocích r. 1909 loučil jsem se se svým kaplanským místem v *Postřelmově* u Zábřeha na sev. Moravě. Odjížděl jsem do Olomouce, kde se svolením tehdejšího arcibiskupa kardinála dr. F. S. Bauera přijal jsem nabídnuté mně místo redaktora v „*Našinci*“, jenž se od 1. ledna 1910 měl státi *deníkem*. Současně se mnou stěhovala se i redakce a administrace týdeníku „*Severní Morava*“, který jsem od 1. května 1909 vedle svého kaplanství řídil a spravoval.

Druhého dne už jsem seděl v „*Našinci*“ a pomáhal na posledním čísle tehdy 4krátě týdně vycházejícího listu. Při prvním čísle „*Našince*“ deníku, byl jsem už v práci na plno a rovnýma nohama. Devítiměsíční praxe v týdeníku mi přišla velmi k duhu, takže jsem se v redakci příliš rozpačitě a nesměle rozhlížení nemusil.

Že jsem v Olomouci hned až po krk zapadl do spolkového života, nemusím ani připomínati. Arciť nebyl tehdy ten život tak mnohotvárný, rozvětvený a bohatý jako dnes po 23 letech. Byl tu vzdělávací spolek „*Sušil*“ s pěveckým sdružením „*Nešvera*“, skupina Všeodborového sdružení křesť. dělnictva, k níž zase připojen byl rodící se Orel, jako částka tehdy neoddělitelná. Kromě toho tu byla Raiffeisenka, Spolek Katolický dům a Matice Cyrilometodějská. Ty však pro veřejný společenský život olomoucký přicházely celkem málo v úvahu.

V redakci „*Našince*“ jsme byli pouze dva: šéfredaktor *Fr. Světlík* a já. Vydatným spolupracovníkem byl JUC *Vladimír Červenka*, tajemník katolické národní strany. Administraci řídil *Alois Dostál*, jenž však odešel koncem roku 1911 do Uh. Hradiště za redaktora „*Slováckých novin*“. V „*Našinci*“ jej vystřídal *Ludvík Geyer*. Později přišel do Olomouce z redakce „*Pozorovatele*“ v Kroměříži za sekretáře Matice cyrilometodějské *František Dolanský*.

R. 1910 stačil mi, abych se v Olomouci nejen okoukl a s prostředím úplně srostl, nýbrž abych začal i se všelijakými plány. *Karel Dostál Lutinov* nabažil se tehdy „*Evvy*“, jaksi ztratil na ni zájem a tož jsem ji, nemaje haléře v kapse, koupil za 500 Kč a přenesl z Prostějova do Olomouce, stav se majitelem, vydavatelem a redaktorem tohoto ženského měsíčníku.

Zato jsem se r. 1911 vzdal redakce „*Severní Moravy*“, kterou po mně převzal *Robert Cagásek*, býv. redaktor „*Selského jinocha*“, jenž tehdy pracoval v „*Jevíčských novinách*“.

Ale v roce 1911 počal mne znovu zajímati jiný problém: užší styk katolických novinářů. Na tu věc jsem myslil už od r. 1909. Že bychom se měli státi členy některé z pražských novinářských organizací (Jednota českých novinářů a Spolek českých žurnalistů) ani nám na mysl nepřišlo. Domnívali jsme se, že tam není naše místo pro rozdíly v názoru světovém. Do Sdružení mor. sl. novinářů rovněž jsme vstoupiti nemohli, poněvadž bylo směru pokrokového. A tehdy byla mezi námi redaktory katolickými a liberálními taková nepřeklenutelná propast, že jsme se nikdy k sobě nehlásili, nezdravili se, ruky si nepodali, tím méně si sedli za společný stůl organizační. Proto byla na snadě jediná myšlenka: *založiti vlastní organizaci katolických novinářů*. Šéfredaktor *Světlík*, s ní souhlasil a proto jsem se dal hned do práce.

Ovšem, když jsem se koncem r. 1911 rozhlédl a sčítával, kolik je nás katolických novinářů z *profese*, viděl jsem, že by pomalu na to stačily prsty rukou. Pokud se na to ještě pamaťuji, byli jsme tehdy redaktory opravdovými, totiž redaktory, které výhradně a jedině novinářství živilo, tito: *Fr. Světlík* a já, kteří nastoupivše službu redaktorskou, vyžádali jsme si dovolenou ze služby v duchovní správě a zřekli

se kněžského kongruálního platu, Tomáš Šilinger a Fr. Němeček v brněnském „Hlasu“ (Němeček však nikdy s námi nešel společně, do organizace nevstoupil, měl své názory a zvláštní povahu), Ant. Matoušek ve „Slovanských novinách“ v Uh. Hradišti (zemřel předčasně 7. října 1911), v Čechách Frant. Šupka z hradeckého „Štitu“, B. V. Pavlík-Sychra z budějovického „Hlasu lidu“, Tomáš J. Jiroušek z pražských „Našich listů“. Kdo byl tehdy v pražském „Čechu“ kromě Jul. Becka, věru ani nevím. Nehlásili se k nám a na naše zvaní nijak nereagovali. Ti ostatní, kdož pro katolické noviny pracovali byli sekretáři, poslanci a dobrovolníci především z řad kněžských.

Leč nepatrný počet katolických novinářů-profesionálů neodradil nás, abychom myšlenku o vlastní organizaci neprovedli. Konalo se několik předběžných schůzek v Uh. Hradišti, Kroměříži, Olomouci, Hradci Králové a Praze (bylo to vždy u příležitosti nějakého sjezdu), pracován byl a schválen návrh stanov, které z hlavní části vypracoval Ant. Matoušek a jimž zákonitou formu dal tajemník katol. nár. strany JUC. Fr. Václavěk a tak jsem je 1. března 1912 jménem pořizujícího výboru podal c. k. místodržitelství v Brně a ministerstvu vnitřní ve Vídni ke schválení. Dne 4. dubna 1912 byly už stanovy pod číslem 27.304 schváleny. Organizace naše se nazývala „Spolek českoslovanských katolických žurnalistů pro Čechy, Moravu, Slezsko a Dolní Rakousy“.

Sídlo spolku bylo v místě bydliště úřadujícího právě předsedy; v našem případě od začátku Olomouc, poněvadž předsedou spolku byl František Světlík.

Účelem spolku bylo: organisovati katolické žurnalisty, redakční a administrační zřízence, sekretáře a pracovníky vůbec, jichž povoláním jest veřejná činnost pro zásady katolické: napomáhati k mravnímu povznesení členství a bdíti nad zachováváním cti a vážnosti hlavně stavu novinářského.

Prostředky k dosažení účelu uvádějí stanovy tyto:

1. svoláváním sjezdů a schůzí novinářských ku projednávání stavovských otázek;
2. pořádáním odborných kursů vzdělávacích;
3. udílením cestovních stipendií;
4. podporou členů spolku za účelem dosažení vyššího žurnalistického vzdělání a praxe;
5. podporou členů v nemoci, v případech nezaměstnanosti, jakož i pozůstalých po zemřelém členu spolku, o které se tento výhradně musel starati;

6. pěstováním a navazováním styků se spolky příbuznými doma i za hranicemi;

7. opatrováním míst členům spolku;

8. opatrováním právnícké porady;

9. udílením informací krajinské žurnalistice ve všech otázkách novinářství se týkajících a vydáváním brožur, korespondencí, knih atd.);

10. pořádáním kulturně-uměleckých a historických výstav, společenských zábav, divadel, výletů, koncertů;

11. upravováním smluv mezi členy spolku a zaměstnavateli, dovolené a j.

Členové spolku byli činní, přispívající, zakládající (200 Kč) a čestní. Činní se dělili na dvě třídy: v I. třídě byli katoličtí žurnalisté, ať muži či ženy, kteří nejméně 1 rok u některého periodického listu působili, nebo osobnosti v žurnalistice pravidelně činné a od redakce některého listu za žurnalisty označené, do II. třídy patřili všichni, kdož při vydávání některého listu byli zaměstnání nebo kdo veřejně byli činní a jimž tato činnost byla povoláním, třebaš ne výhradním. Pro přijetí někoho za člena II. třídy musila se vysloviti většina výboru.

Ustavující valná hromada konala se v pondělí svatodušní dne 27. května 1912 v Olomouci v Katolickém domě. Tedy právě před 20 lety. Psal jsem o ní zápis, v němž pravím:

„... A tak v zmíněný svátek mohli se v Olomouci sejít zástupcové dosud do značné části dobrovolnické ještě čtyři katol. žurnalistů, aby sloučili se v organizaci, která by kulturní i hmotné zájmy jejich účelně a cílevědomě zastupovala. Katolický tisk v posledním desetiletí (od r. 1900) vzrostl neobyčejně. Na Moravě r. 1912 jsou už tři deníky, z nichž jeden krejcarák, a velká řada týdeníků, v Čechách jest jeden deník (druhý se připravuje) a též značná četa týdeníků. I ve Slezsku a v Dolních Rakousích máme své novinářské zástupce. Se vzrůstem katol. tisku vzrostla i řada zaměstnanců při žurnalistice, kteří nutně potřebují opory ve vlastní stavovské organizaci a to tím spíše, poněvadž jim přístup do ostatních více méně pokrokových novinářských organizací je zatarasen. O založení organizace katolických žurnalistů mluvilo se už od 4 let. O uskutečnění této krásné myšlenky usiloval zejména předčasně zesnulý náš kolega red. Matoušek. Nyní konečně to, po čem tak drahnou dobu bylo voláno, bylo uskutečněno. Kol. Matoušek se však bohužel toho dne již nedočkal. Bylo ho alespoň na ustavující valné hromadě vděčně a pietně vzpomenu.

Na ustavující valné hromadě zastoupeny byly, nebo souhlasné projevy zaslaly tyto redakce:

„Našinec“, „Den“, „Selské Hlasy“, „Ječmínek“, „Katol. učitel“, „Náš věk“, „Severní Morava“, „Jevíčské noviny“, „Eva“, „Naše Slezsko“, „Naše Listy“, „Slovácké noviny“, „Hlas Lidu“ (České Budějovice), „Jitřenka“, „Spravedlnost“, „Slovanské Listy“, „Ostravský Kraj“ a „Noviny z Poč Radhoště“. Jak vidět z výpočtu, zachovala se větší část katol. redakcí k ustavující valné hromadě pasivně, což není právě nejlepším znamením a svědectvím. Z jednotlivých osob omluvili se posl. Msgre dr. Stojan, posl. Kadlčák, posl. Šamalík, tajemník Zemské rady katolíků v Čechách JUC. C. Mourek a tajemník strany katol. národní JUC. Vl. Červenka v Brně. Blahopřejný telegram zaslal opat P. Alban z Emauz v Praze.

Valnou hromadu zahájil jménem přípravného výboru šéfredaktor „Našince“ P. Fr. Světlík. Krátce odůvodňuje nutnost a vysvětluje význam organizace katol. žurnalistů po stránce kulturní a sociální. Organizace ta je velmi důležitou pro katol. tisk a tím i pro veškeré katolické hnutí. Organizace bude mít účelem vychovati dobré žurnalisty a zabezpečiti jejich postavení. Tím se valně prospěje i katolické myšlence. Bude zároveň jednotícím poutem mezi katol. tiskem u nás. Vítá přítomné zástupce katolické veřejnosti pp. posl. dr. M. Hrubana a posl. doc. J. Šrámka, jakož i hosty ze Slezska.

Posl. dr. Hruban připomíná skromné začátky katolického tisku, líčí jeho nynější rozmach a přeje si dalšího vnitřního i vnějšího vzrůstu, jemuž nechť organizace katol. žurnalistů hodně napomůže. Posl. Šrámek klade důraz na praktickou sociální výkonnost nového spolku, která bude hlavním kořenem jeho trvání.

Do prvního výboru spolku byli zvoleni: předsedou šéfredaktor Fr. Světlík, členy red. Lad. Zamykal, adm. Lud. Geyer, red. Tomáš J. Jiroušek z Prahy, šéfredaktor „Dne“ P. Karel Haňávka z Brna a red. Fr. Šupka z Hradce Králové, náhradníky red. B. V. Pavlík-Sychra z Českých Budějovic, tajemník MUC. Fr. Dolanský z Olomouce a Matěj Koutný, nadučitel a redaktor „Katol. učitele“ v Krčmaní, předsedou smírčího soudu šéfredaktor „Hlasu“ posl. P. Tomáš Šilinger z Brna.

Příspěvek členů činných stanoven na 1 korunu měsíčně, přispívajících na nejméně 2 koruny ročně. Zápisné činných členů určeno 20 korun.

Na svátek Božího Těla 6. června konala se první výborová schůze. Zúčastnili se jí z Brna T. Šilinger a Vl. Červenka, z Olomouce Světlík, Zamykal, Geyer a Dolanský. Místopředsedou

zvolen Šupka, jednatelem Zamykal a pokladníkem Geyer. Podle § 11 stanov byli kooptováni do výboru Cyril Mourek, Vl. Červenka a redaktor „Našeho Slezska“ P. Fr. Hrubý z Jaktáře u Opavy. Konstatováno, že dosud se přihlásilo 15 členů. Usneseno poslat výzvy k přistoupení za členy do všech katol. redakcí českých, oznámiti ustavení spolku celému českému episkopátu, výkonným výborům katol. stran na Moravě a v Čechách, zemskému hejtmanu moravskému, c. k. místodržitelství v Brně a ostatním úřadům, s nimiž bude mít spolek v budoucnosti co jednat. Schválen návrh, aby se přistoupilo k „Všeslovanskému svazu novinářů“. Jednatel Zamykal jako navrhovatel pověřen vyžádati si informace a podmínky. Přistoupení ke Všeslovanskému svazu bylo, jak je zřejmo z výborové schůze 12. ledna 1913, odloženo z důvodů finančních, poněvadž svaz žádal příspěvek v obnosu jedné koruny ročně za každého svého člena.

První výroční valná hromada konala se 24. března 1913, v pondělí velikonoční, v Olomouci u příležitosti valné hromady Spolku katol. rolnictva moravského. Sestavil jsem pro ni jednatelem zprávu, ve které mimo jiné píšu:

„První rok činnosti spolku, tedy začátek činnosti. A každý začátek je těžký, říká se. Byl i u nás, poněvadž ani náš spolek, který je sice spolkem těch, kdož jiné k organizaci nabádají a povzbuzují, nemohl se dětským nemocem každého organizačního nového útvaru vyhnouti. Že tu bylo a je dosud dosti potíží, které musil náš spolek v prvním roce svého trvání překonat, dokazují i ona čtyři léta přípravy a chystání se k rozhodnému činu. Obtíže byly rázu zevnějšího i vnějšího. Těchto bylo více. Bohužel! Na první rok činnosti spolku mělo také vliv prostředí, v němž spolek vznikl. Na Hané povstal, Hanáci jej zakládali, Hanákům bylo svěřeno jeho počáteční vedení. Bylo tedy třeba jisté doby, aby se rozkýval. Nyní už se rozkýval, jde a půjde. Činnost spolku našeho ve správním roce 1912 až 1913 není ohromná, ba ani ne velká. Ale přece se nezahálelo a za daných okolností se vykonalo kolik bylo možno. První snahou výboru spolkového bylo, aby získal hodně členů a to jak činných tak přispívajících a zakládajících. Proto hned, jak se spolek ustavil a výbor konstituoval, byla existence spolku oznámena všem výkonným výborům katolických stran v Čechách a na Moravě, všem českomoravským biskupům a rozesláno přes 40 dopisů našim poslancům a vlivným činitelům veřejným v našem táboře, aby za členy spolku přistoupili. Na celou tu naši korespondenci nedostalo se nám ani jediné odpovědi a za přispívajícího anebo zakládajícího

člena spolku našeho se nepřihlásil nikdo. *Pra-
vím nikdo!* Jedině posl. dr. Hruban je našim
zakládajícím členem a ten se za něho přihlásil
ještě před ustavením spolku, na podzim roku
1911, chtěje tak uctít památku zesnulého na-
šeho kolegy red. Ant. Matouška. *Všechny tyto
činitele, v jejichž prospěch přece tak často katol.
žurnalisté pracují a se exponují, zahanbil pros-
tý venkovský farář P. Jiří Minarčík z Renot u
Unčova, který sám od sebe, bez nejmenšího po-
pudu z venčí, přišel o prázdninách roku loňského
a přinesl našemu spolku státních papírů za
600 Kč.* Veřejnost se dle přání dárcova nedo-
věděla, kdo tak vzácně konal a ocenil důležitost
našeho spolku, ale zato my budeme p. faráře
tím vděčněji vzpomínati.“

V dalším uvádím, že má spolek činných členů
I. třídy 26 a II. třídy 7. Stýskám si při tom:
„Povázíme-li, že v Čechách, na Moravě, ve Slez-
sku a ve Vídni vychází celkem 40 novin a 48
periodických časopisů katolických, v jejichž re-
dakcích a administracích je hodně mnoho lidí
zaměstnáno, jak je nás ve spolku dosud přece
jen trochu málo.“ Následuje pak výpočet všech
těch novin a časopisů.

Na valné hromadě samé, již se zúčastnilo 12
členů a hostů, bylo konstatováno, že spolek má
čistého jmění 885 korun. Změny ve výboru ne-
nastaly, leda že do něho přibyl redaktor „Dne“
F. M. Žampach. Obšírně bylo debatováno o
otázce redakčního tajemství, která byla tehdy
rozvířena procesem příborského profesora Kar-
la Judy proti „Našinci“ Valná hromada se
v podstatě vyslovila pro naprosté zachování re-
dakčního tajemství. Byl-li by však redaktor vo-
lán za svědka a jednalo-li by se o svědectví, tý-
kající se způsobu psaní, které úplně vylučuje
pojem kritiky veřejné činnosti a má ráz čistě
osobního ostouzení a zesměšňování, pak neměl
redaktor býti od svědectví redakčním tajemstvím
osvobozen. Dále se jednalo o *neslučitelnost od-
povědného redaktorství s imunitou poslaneckou*.
Znovu usneseno psát všem výkonným výborům,
poslancům a bohatým jednotlivcům v katolic-
kém táboře, aby se stali členy a pamatovali na
spolek dary a podporami... (Výsledku to o-
pět žádného nemělo!) Na konec precisováno sta-
novisko k Velehradskému tiskovému spolku a
Piovu spolku. Pozdravy valné hromadě poslali:
tajemník P. Ant. Havelka z Prahy, celá redak-
ce „XX. věku“ v Praze, redaktor „Čecha“ Jul.
Beck, redaktor „Českých listů“ JUC. Hatlák
z Ml. Boleslavě, K. Dostál-Lutinov, farář J. Ru-
dolecký z Unanova a j.

Druhá řádná valná hromada se konala 13.
března 1914. Předseda Světlík na ní projevil

radost nad tím, že spolek přece jenom zakotvil
a že stojí na pevných základech, které umožňu-
jí mu další vzrůst. Upozornil však hned, že co
do počtu spolek rychle neporoste, ale jde o to,
a všichni k tomu pracovati musejí, aby mohut-
něl finančně a mohl prováděti podpůrnou své-
pomoc. Ovšem i kulturní úkoly nemalého vý-
znamu spolek čekaly. Předseda poukázal na blí-
žící se rok 1915, rok Husova jubilea, kdy vzpla-
ne v národě českém velký kulturní zápas, v němž
katoličtí novináři budou musiti hráti úlohu ne-
bezpodstatnou. R. 1915 bude zkušebním ka-
menem jejich pohotovosti a bystrosti.

Ve své jednatelské zprávě jsem velké spolko-
vé činnosti za uplynulý rok uvést nemohl, vy-
světloval jsem to tím, že zemské volby úplně
zatlačily do pozadí naše vlastní zájmy. Toliko
otázka redakčního tajemství, vyvolaná stanovis-
kem radní komory krajského soudu v Olomouci
a Novém Jičíně, nás upoutala, zejména když se
jí zabýval pak i mezinárodní sjezd novinářů
v Londýně. Mimo to spolek zakročil u správce
rakouského ministerstva financí šl. Engla, po-
něvadž katolické listy české byly pominuty při
zadávání inserce o nové státní půjčky. Počet
členů vzrostl na 35. Ohlásil jsem také nového
dárce z řad venkovského kněžstva, faráře P. Fr.
Skývu z Citova u Přerova (dnes je už nebožtík),
který nám dal 400 korun. Zaznamenal jsem
úmrtí člena šéfredaktora „Hlasu“ P. Tomáše
Šilingra. Jména jsme vykazovali 1325 korun.
Nově do výboru byl zvolen tajemník Tiskového
spolku velehradského dr. Fr. Hrachovský z O-
lomouce.

V létě přišla válka a spolku podrazila nohy
skoro úplně. Převážná většina členů byla povola-
ná do zbraně. Doma nás zůstala hrstka a ti
na různých ustlání neměli. V jednatelské zprá-
vě za válečná léta 1914—1916, psané 1. kvě-
tna 1917, naříkám, že „na žurnalistiku dolehl
militaristický absolutismus tak tíživě, že všichni
cítili jsme se jako spoutáni. My novináři, kteří
v první řadě přicházeli do styku s různými vý-
jimečnými opatřeními (censura a pod.), zakou-
šeli jsme nejvíce. Není divu, že mnohý z nás
propadl nervose, že mnohý dobu válečnou od-
nesl ne-li úplnou ztrátou zdraví, tož jistě as-
poň silnou jeho poruchou. Ale ke cti katolic-
kých českých novinářů budiž řečeno, že *přes
všechny obtíže a nesnáze* stáli povždy důsledně
a pevně na linii, kterou zaujali už dávno před
válkou, že neměnili svých zásad a názorů dle
potřeby a okolností (šlo hlavně o otázku čes-
kého státního práva). Také vytrvali všichni (po-
kud nebyli vojáky) na svých místech, byť mno-
hý musil pracovati za dva i za tři. V plné práci

a ve stálém rozčilování zapomenu-li ovšem katoličtí žurnalisté na svůj spolek skoro úplně. Proto r. 1915 a 1916 nebylo vůbec žádných valných hromad a také výbor se nesešel, poněvadž by se byli mohli sejít pouze dva jeho členové. Stoupající dražota a neupravené platy žurnalistů katolických také způsobily, že většina členů nebyla s to své měsíční příspěvky zapravovat. Ale přes to — pravím — je náš finanční stav utěšený (hotovost 4055 korun). Zásahu o to má Velehradský tiskový spolek (stál v jeho čele dr. A. C. Stojan) a pak kníže-arcibiskupská konsistoř v Olomouci, která na žádost předsedu přiřkla našemu spolku z pozůstalosti velkoprosenského p. faráře Liebnera větší obnos. Tiskový spolek se pak usnesl, že bude na katol. žurnalisty pamatovati každý rok.“

Valná hromada, na níž jsem tuto zprávu podával, konala se dne 7. března v redakci „Nášince“, z čehož soudím, že byla účast minimální. Bylo usneseno zápisné zvýšiti z 30 na 40 korun a členům-vojákům po dobu jejich služby příspěvky odpustiti. Tehdy byl do výboru zvolen vedle dosavadních členů redaktor „Českého západu“ Ant. Havelka v Plzni a za člena přijat redaktor „Selské obrany“ Prokop Holý v Mnichovicích u Prahy.

Dne 21. října 1917 konala se výborová schůze, o níž zápis můj praví: „V českém katolickém tisku pozorován byl poslední dobou zmatek v nazírání na *současný stav české politiky*, různé listy psaly docela protichůdně, i jednal výbor o tom, zda by nebylo záhodno svolati *konferenci katolických žurnalistů*, na níž by se o věci pohovořilo. Návrh byl schválen a ustanoveno, aby konference byla svolána na 2. listopadu do Olomouce. Na konferenci mají býti pozváni všechny redakce katol. listů a také předáci strany dr. Hruban a posl. Šrámek. Jednateli se ukládá, aby konferenci svolal.“

Učinil jsem tak a konference se skutečně sešla. Trvala od 5 hod. odp. do 10 hod. večer. Debata byla velmi živá a zajímavá. Jednání řídil Fr. Světlík. Pro nepřítomné žurnalisty byla o konferenci vydána zpráva, která zní takto: „Velečtění pane kolego! Konference svolaná Spolkem katolických žurnalistů dne 2. listopadu do Olomouce pojednala za přítomnosti a účasti pp. poslanců dr. Hrubana a Msgra Šrámka v několikahodinovém všestranném rozhovoru o *stanovisku českého katolického tisku k současné situaci politické*. Bylo usneseno rozeslati všem našim redakcím k soukromé informaci *tuto přijatou resoluci*:

Konference českých katolických žurnalistů dne 2. listopadu usnesla se na *těchto zásadách*:

1. budiž psáno srdečně a radostně *pro samostatný český stát* pod dynastií habsburskou;

2. pro vybudování Rakouska *ve svaz samostatných států bez ohledu na dualismus*, jenž budiž potírán;

3. jest se *ujímati vřele Slováků* a psáti proti jejich národnostní a kulturní porobě;

4. budiž zdůrazňována potřeba, *aby katolíci v příštím českém státě se co nejvíce uplatnili* a proto všemi směry byli co nejpečlivěji a nejdůkladněji organisováni.

Tón našeho tisku budiž *sebevědomý, nebojácný a prostý všeho zhoubného a malomyslného pesimismu*.

5. Budiž voláno soustavně, důsledně a co nejdůrazněji po oživení všech našich stávajících organisací a po zdokonalení a doplnění jich; tisk nabádejž k svolání pracovních schůzí;

6. katolický tisk nechť se vřele ujímá potřeb kněžstva a píše pro úpravu kongruy, zrušení patronátů, úpravu štolý a *svobodu Církve*;

7. katolický tisk nechť bedlivě sleduje *všechny otázky aprovisační*, šlehá rázně všeliké zlořády, potírá sobectví a mamonismus a budí ve svém čtenářstvu *opravdovou křesťanskou lásku a spravedlnost*;

8. katolický tisk nechť se varuje *pohanského nacionálního šovinismu*.

Prosíme vás, pane kolego, abyste i vy tyto bedlivě uvážené a jistě správné zásady vzal za své a též své spolupracovníky vyzval, aby se jimi řídili. Jen tak bude umožněna imponující jednomyslnost našeho tisku.

V Olomouci 6. listopadu 1917.

Za Spolek katolických žurnalistů:

Fr. Světlík, předseda.

Lad. Zamykal, jednatel.

Druhý oběžník obsahoval výzvu, aby všichni členové katolických redakcí stali se členy spolku. Oznamuje se, že pro ty, kdož se přihlásí do konce roku, bude platiti nezvýšené zápisné 20 korun. Od 1. ledna 1918 bude zápisné už 40 korun. Uvádí se, že jmění má spolek už 6000 korun. *Vydavatelstva listů* se vyzývají, aby svým redaktorům umožnila vstup do spolku tím, že za ně zaplatí zápisné. *Po redakcích deníků* se žádá, aby základní plat jejich redaktorů se rovnal platu státních úředníků 9. hodnostní třídy a postupoval dle norem pro státní úředníky platných.

Ve výborové schůzi 10. března 1918 bylo usneseno valnou hromadou za rok minulý konati v Praze a sice dne 24. března v místno-

stech „U zlatého klasu“. Dále rozhodnuto vydati spisek dr. Al. Kolíska *o poměrech církevních mezi katolickými Slováky v Uhrách*. Potíž s provedením usnesení tohoto byla, že nebylo papíru. Ale i ten se konečně sehnal a knížka o 160 str. vyšla v 1500 výtiscích a prodávala se za 3 koruny.

Valná hromada se v Praze skutečně konala a celkem pěkně se vydařila. Zejména potěšila zpráva, že jmění je 6836 K.

*

Pak, než jsme se nadáli, přišel 28. říjen a samostatnost českého státu, arcit' ne ve svazu rakouských národů ani ne pod dynastií habsburskou. Samostatnost úplná, suverenita neobmezená, demokratický řád republikánský.

Nastal pro nás žurnalisty takový rušný život, jak nikdy v životě. Kdož by byl tehdy myslil na věci podřadné. A tak se zapomenulo i na Spolek katolických žurnalistů, zejména když Syndikát denního tisku počal nás české a později i slovenské novináře sbírat ke společné velkorysé práci a když nám počal vymáhati naše různé požadavky stavovské se zdarem nemalým. Pro tu dobu se zdálo skoro, že zvláštního spolku katolických novinářů ani skoro nepotřebujeme. Přes to jsme starý předválečný Spolek padnouti nenechali a v r. 1922 upravili jsme

jeho stanovy ve smyslu zákonů republiky.

Uplynulo 8 let od osvobození a vidělo se, že narostlo tolik nových úkolů pro české novináře katolické, že vlastní organizace pro ně bude přece třeba. Tentokrát vyšla iniciativa z Prahy a založen byl r. 1928 Svaz katolických novinářů a zpravodajů pro Československou republiku. Jeho ustavující valná hromada měla docela jiný ráz než mívaly valné hromady spolku starého. Byla slavnostní, konala se v Obecním domě pražském a sešli se na ní všichni oficiosové katol. tábora. Svaz překonal i tu obvyklou počáteční lethargii a dnes vidíme, že jeho energie, chut k práci a životu roste vždy více, že pěkné věci podniká a že mu také přibývá na vlivu. První sjezd katolických novinářů a spisovatelů do Olomouce, kde naše organizace novinářská i spisovatelská se zrodila, velmi vhodně umístěný je toho svědkem už nyní, máme-li jenom zájem veřejnosti na mysli. Průběh jeho pak jistě dokáže, že *Svaz počíná kráčetí za cíli velmi vznesenými a že chce býti v předních řadách průkopnických*... Ale právě proto je účelno vzpomínouti, že my katoličtí novináři nejsme tu teprve od včerejška a že *máme přece kousek historie*. Tu oživití bylo úkolem těchto střízlivých poznámek, které se už staly vzpomínkami...

Ladislav Zamykal.

Vývoj olomouckého Našince.

Na okraj olomouckého sjezdu.

Český živel olomoucké arcidiecése pokoušel se dlouho marně o založení novin, jejichž vycházení bylo by zabezpečeno na delší dobu. Brno bylo v tom ohledu mnohem šťastnější, v Olomouci celá řada pokusů ztroskotávala. Po prvé odvážil se vydávati noviny vlastenecký lékař Jan Helcelet,¹⁾ který dne 24. března 1848 rozeslal první číslo svého týdeníku „*Sedlské Noviny*“, ale pak vyšlo ještě číslo druhé a poslední. Nezdarem tímto nedal se však odstrašiti a ještě téhož roku rozvinul své nepopíratelné novinář-

ské schopnosti v druhém svém olomouckém listě, který počal dne 4. listopadu 1848 vydávati pod názvem „*Prostonárodní Holomoucké Noviny*“, jež však od čtvrtého čísla nadpisoval jednoduše „*Holomoucké Noviny*“. Vycházely zprvu dvakrát, později třikrát týdně a Helcelet je brzo rozšířil o samostatnou týdenní přílohu „*Konstituční posel*“. Když se musil odebrati do Brna, kde se stal profesorem na technice, předal redakci universitnímu profesoru Janu Ignáci Hanušovi,²⁾ ale ten již dne 28. dubna 1849 oznámil čtenářstvu, že list nemůže dále vydávati, protože vláda po něm žádá kauci 1500 rýnských

¹⁾ Jan Helcelet, narozen dne 2. ledna 1812 v Dolních Kounicích jako syn francouzského emigranta, studoval lékařství ve Vídni a v Padově, stal se r. 1841 profesorem národohospodářství na universitě v Olomouci, r. 1850 profesorem techniky v Brně. Byl předsedou „*Národní Jednoty*“, zemským i říšským poslancem, redigoval kalendář „*Koleda*“ a slyšel jako velký znalec poesie a umění. Zemřel dne 19. února 1876 v Brně. — Srovnej obsáhlou studii Kabelíkovu v jeho edici „*Korespondence a zápisky Jana Helceleta*“, Brno 1910.

²⁾ Jan Ignác Hanuš, narozen 28. listopadu 1812 v Praze, stal se 1835 adjunktem filosofie ve Vídni, 1836 profesorem filosofie na universitě ve Lvově, odkudž 1848 přešel na universitu do Olomouce a 1849 do Prahy, od 1860 ustanoven universitním knihovníkem v Praze, kde dne 19. května 1869 zemřel. — Srovnej monografii Josefa Hanuše v Ottově Slovníku naučném, 10, 1896, 870.

stříbra, kterých nemá. Nebyla tedy listu nic platná jeho loyálnost, pro kterou se nepostavil na půdu samostatnosti českého státu, zanikl nepřítel vlády vídeňské.

A tak, zatím co se v Brně udržel dne 6. ledna 1849 do světa vyslaný „*Hlas*“³⁾ zůstávala česká oblast olomoucká nadále bez politického orgánu až do 1. ledna 1862, kdy podnikavý František *Slavík*⁴⁾ vydal první číslo svého listu „*Moravan*“, vycházejícího v Olomouci třikrát týdně. Hlásal federalismus, stíhal neúprosně germanisaci a zejména později, za redakce Františka Jaroslava *Kubička*⁵⁾ stával se stále obsažnějším, vedle politiky věnoval své stránky i literatuře zábavné a poučné, národní ruch na Moravě sledoval kriticky. Vroucně věřící katolíci *Kubiček* získal za spolupracovníky i kněze tak významné, jako byli Jan Soukop a Josef Jan Sankot. Ale vládní persekuce zahubila záhy i tento list, který byl soustavně konfiskován. Když po *Kubičkově* odchodu ujal se redakce národně nespolehlivý *Bedřich Milota Rozehnal*⁶⁾, veden byl „*Moravan*“ až nápadně opatrnicky, takže ztratil oblibu čtenářstva, až jej *Slavík* koncem roku 1863 zastavil.

Takřka za několik dnů po zániku „*Moravana*“ objevilo se dne 2. ledna 1864 první číslo nového politického listu „*Morava*“, vydávaného a redigovaného *Bedřichem Milotou Rozehnalem*, vycházejícího nejprve třikrát, později jen dvakrát

³⁾ Bitnar, Veterán českých deníků katolických, Život 14, 1932, 107.

⁴⁾ František *Slavík*, soukromý nakladatel olomoucký, vydával od 29. března 1848 za redakce Jana Ignáce Hanuše německy psaný list „*Neue Zeit*“, jenž měl vlastenecké myšlenky získávat německy mluvící moravské kruhy, ale musil jej předati po šesti číslech liberálnímu Němci, *Jeittelesovi*, po nezdaru „*Moravana*“ vzdal se novinářského podnikání a zemřel dne 7. května 1867 v Olomouci u věku 64 roků. — Srovnej: Hýsek, Literární Morava 1911, 117 a Kabelík, Korespondence Jana Helcelety 1910, 461, 462.

⁵⁾ František Jaroslav *Kubiček*, narozen 14. září 1838 ve Smržicích v Prostějově, po maturitě vstoupil do bohosloví, ale za rok již opustil seminář pro plicní neduh, studoval pak klasickou filologii u Miklosiče ve Vídni, stal se žurnalistou a zemřel jako redaktor „*Moravské Orlice*“ dne 17. února 1865 v Brně. Vydal slavnostní album „*Cyril a Metoděj*“ (Brno 1863), napsal mnoho epických básní cyrilometodějských i jiných, z nichž *Miloslav Hýsek* vydal výběr „*Rozesmáláda a jiné práce*“ (Praha 1921). — Srovnej *Hýskovu* monografii „*Jeden ze zapomenutých*“, *Moravskoslezská Revue* 4, 1908, 111, 144.

⁶⁾ *Bedřich Milota Rozehnal*, narozen dne 23. března 1820 v Hulíně jako syn lékaře, studoval filosofii a práva v Olomouci, ale nedostudoval, uchýlil se v advokátní kanceláři *Adamčíkově* a stal se agentem. Později poslancem, obchodoval s cukrovkou a zemřel uvězněn dne 6. března 1876 v Kroměříži. — Srovnej: Hýsek, Literární Morava, 1911, 116.

týdně. Politicky se družila k brněnské „*Moravské Orlici*“, k církevním věcem katolickým se chovala velmi přátelsky. Pro českou literaturu má význam přetisky rukopisných básní slovenského spisovatele *Janka Krále*, pak svou humoristickou přílohou „*Ječmínek*“. Vinou redakce zanikla „*Morava*“ v polovině října 1864 stým číslem bez jakékoliv omluvy.

Taková byla situace olomouckého novinářství, když se na podnět spisovatele *Josefa Černocha*⁷⁾ sešlo několik moravských vlastenců, aby po přátelské úradě koncem roku 1864 podali magistrátu žádost o povolení k vydávání politického listu. Brněnská „*Moravská Orlice*“ byla příliš drahá a české čtenářstvo nebylo ještě dosti odchováno pro četbu bohatého obsahu denně přicházejícího. Mimo to severovýchodní oblast moravská potřebovala orgánu, vyhovujícího jejímu charakteru. Jakkoli bylo tedy menšího listu v Olomouci nutně potřeba, nebylo vydávání takového orgánu pro nepřátelství vládních kruhů nijak snadným.

Přesto nedal se *Černoch* obtížemi zastrašiti, byl to člověk národně uvědomělý, a idealista nadšený. Získal pro svou ideu zámožného velkostatkáře *Jana Koláře* z Laškova, a ten na podnět *Černochův* jednal o věci s majitelem vídeňského vzdělávacího ústavu *Petrem Bílkou*.⁸⁾ Oba dva muži podporovali *Černocha* v jeho snaze nejen radou, ale i hmotnou pomocí. Důvěra mužů byla posílena svatbou se vzácnou ženou ušlechtilé povahy, pocházející ze známého dobrého rodu, *Josefinou Špačkovou*,⁹⁾ takže hospodářská stránka podniku byla brzo zabezpečena. Do svě-

⁷⁾ *Josef Černoch*, narozen dne 3. března 1838 v Přerově, gymnasium studoval v Kroměříži a v Olomouci, kde pobyl nějaký čas v arcibiskupském semináři, chtěje se stát knězem. Pak studoval práva a stal se vychovatelem, psal mnoho básní do revue „*Hvězda*“ a přispíval záhy do českých i moravských časopisů. Jako redaktor „*Našince*“ stal se věhlasným buditelem češství olomouckého, podporován svou znamenitou chotí, zemřel dne 18. května 1882 v Olomouci. — Srovnej *Vackův* „*Nekrolog Josefa Černocha*“, *Našinec* 14, 1882, 60, 61.

⁸⁾ *Petr Bílka*, narozen dne 4. května 1820 v Boskovicích, usadil se ve Vídni, kde proslul jako znamenitý pedagog a horlivý podporovatel českých snah národních. Stal se středem české společnosti a vyhledávaným všemi, kdož z Moravy do Vídně dojížděli. Když dne 11. září 1881 ve Vídni zemřel, truchlila celá česká Morava. — Srovnej *studii* *Masákovu*, *Koncepty* dopisů *Pavla Křížkovského*, *Bitnarův Archiv Literární* 2, 1922, 103. Životopis *Petra Bílky* vyšel v *Boskovicích* 1904.

⁹⁾ *Josefina Černochová*, narozena dne 29. ledna 1840 v Podolí u Uherského Hradiště jako dcera bohatého mlynáře, v Olomouci stala se záhy středem české společnosti, duchem mužových novin, které hospodářsky spravovala dlouho po jeho smrti, než je prodala redaktoru *Jiříčkovi*, zemřela dne 3. ledna 1902 v Olomouci. — Srovnej *stat* ve *Světě* 19, 1885.

ta české publicistiky vstupoval člověk ryzího charakteru a čistoty povznesené nad jakoukoli pochybnost. Černoch nebyl geniálním dobrodruhem, jakými se stali výborní žurnalisté Ohéral a Rozehnal, ale rovněž jako oni byl rozennou novinářskou osobností, která se svým listem žila i padala, imponující i nejlepší společnosti dokonalostí svých způsobů.

Když Černoch na podzim 1864 zadával o povolení k vydávání novin, byl teprve mužem šestadvacítiletým, přes to však dosáhl souhlasu úřadů a tak vyšlo dne 4. ledna 1865 první číslo „*Olomouckých Novin*“, jež potom vycházely dvakrát týdně, ve středu a v sobotu, tiskem Josefa Grodka,¹⁰⁾ redakce, administrace i expedice listu nalézaly se v domě „U černého orla“ na Dolním náměstí číslo 27. Vydavatelem i odpovědným redaktorem byl Josef Černoch, majitelka Josefina Černochová.

„*Olomoucké noviny*“ navazovaly vědomě i svým názvem na staré Helceletovy „*Holomoucké Noviny*“, zaniklé v dubnu 1849. V úvodním „*Přátelském slovu všem!*“ vyložil Černoch tento poměr čtenářstvu, ale zjistil i vztah svého listu k oběma nedávno zaniklým novinám „*Moravanu*“ a „*Moravě*“, jež kriticky odmítal. Rozvinul hned na počátku redakční program listu, který si přinesl hotový a jež časem zdokonaloval jen v podrobnostech. Proto jeho noviny byly hned s počátku tak bohaté obsahem, rozloženým do četných rubrik. Program *politický* měl jednoduchý, nechtěl vytvářeti stranu, ježto drobení zeslabuje, bojoval od počátku za federativní zřízení Rakouska, žádal o generální sněmy pro země české koruny. Zahraniční politiku vedl Černoch sám, přátelskou pozornost věnoval slovanskému Rusku a posiloval soustavně slovanské uvědomení čtenářstva. V samosprávě viděl cestu k spáse českého lidu a bojoval za její dosažení nebojácně. Věnoval velkou pozornost i obecním věcem samosprávným, otiskoval úvahy o silničním zákoně, o trestním právu obecním, o místní policii, o okresních zastupitelstvech, o záložnách, o nutnosti hypoteční banky pro Moravu. V tomto oboru našel si hned od počátku spolupracovníka věhlasného v osobě Antonína Mezníka,¹¹⁾ který zůstal listu věren až do smrti.

¹⁰⁾ Josef Grodek, narozen 11. dubna 1840 v Miškolci, tiskařství vyučil se u Deutsche v Miškolci a dostal dne 1. července 1856 list výučný. Přes Vídeň a Budapešť dostal se 1861 do Prostějova, kde s Rothbergerem založil tiskárnu, pak odešel do Olomouce, koupil tu tiskárnu Halouskovu, již vedl od 1864. Jsa rodilý Němec, staral se o tisk „*Našince*“ poctivě i přes vyhrůžky policie a má tedy o list své dobré zásluhy. Zemřel dne 20. dubna 1907 v Olomouci.

Závažnou část listu tvořily „*dopisy*“, neboť Černoch vyložil českým lidem, že noviny mají býti pravým zrcadlem národního, politického, duševního i hmotného života všech okresů země, a tak získal nejen v městech, ale i ve vesnicích nesčetných dopisovatelů, píšících o všem možném. Zvláštní rubrikou byl v nich „*dopis z Prahy*“, psaný Anonymem a poskytující všestranné poučení o věcech uměleckých i literárních, politických i společenských, o studentstvu, slavnostech a zemřelých osobnostech.

Nejsilnější oporou bylo Černochovi vlastenecké duchovenstvo, jemuž on zase pomáhal k probouzení lidu novinami. Věnoval proto v listě hojnou pozornost osobním věcem kněžstva, i záležitostem církevním, jež zaznamenával s péčí kronikářskou. Vytknouti sluší i jeho upřímný kult *cyrilometodějský*, jeho četné stati o Velehradě, o Sušilovi a jeho básnické družině „*velehradské*“, kultu svatováclavskému i svatojanskému věnoval rovněž mnoho pozornosti a list jeho, vedený směrem „*mírně pokrokovým*“, byl orgánem katolíků spolehlivým.

Část *feuilletonní* přinášela oblíbené „*Epištoly k mému strýčkovi*“, stati folkloristické, cestopisné, historické i zdravotně, životopisy slavných mužů i populární úvahy politické. Poměrně málo otiskoval básní, jež psal sám a které mu posílali Jan Soukop, Wurm Čejkovský a farář Alois Potěhník. Stejně povídka nenašla v prvních ročnících mnoho místa. V rubrice *literární* otiskoval bohatou směs drobných zpráv o knihách, obrazech i hudebninách, mnoho recensí, zpráv osobních i nekrologů. Znamý český bibliograf František Augustin Urbánek¹²⁾ referoval tu o „*pražském trhu literárním a uměleckém*“. Také dějepisec divadla najde hojných referátů o dramatické produkci olomoucké stejně jako o Národním divadle v Praze.

Vynikající zájem měl Černoch o české školství. Přinášel nesčetné zprávy o školách všech stupňů a sváděl pravé boje za české školství olo-

¹¹⁾ Antonín Mezník, narozen dne 28. dubna 1831 v Křižanově, vynikající právník a národohospodář, věnoval se politice a poslancoval od 1862 na zemském sněmu moravském, byl členem zemského výboru v Brně a podepsal českou deklaraci. Pracoval i na říšské radě až do 1897, stal se členem panské sněmovny a zemřel jako prezident senátu správního soudu dne 10. září 1907 ve Vídni. — Srovnej stat ve Světozoru 18, 1884.

¹²⁾ František Augustin Urbánek, narozen dne 23. listopadu 1842 v Moravských Budějovicích, po vystudování gymnasia vstoupil 1861 jako praktikant ke Kobrovi v Praze, vydával sám záslužný „*Věstník bibliografický*“ a referoval do četných časopisů, když se byl 1872 osamostatnil jako knihkupec i hudební a pedagogický nakladatel v Praze, kde 1917 zemřel. — Srovnej monografii v Ottově Slovníku naučném 26, 1907, 223.

moloucké. Staral se o „slovanské“ gymnasium olomoucké, nespouštěl se zřetele německou řeč na školách národních, psal o reformě středních škol a ukazoval paralely se školstvím cizím.

List se rozvíjel ovšem v politickém ovzduší velmi dusném. Ročník druhý (1866) redigován byl ve znamení války s Pruskem. Třetí ročník (1867) cítil pohanu Beustova „vyrovnání“ s Maďary, i podporoval smělý počín „slovanské pouti do Moskvy“, zahájené dne 15. května 1867, začež se list počal těšiti zvýšené pozornosti censury.¹³⁾ Ročník čtvrtý (1868) čekal stísněně na bezohledné lámání opozice Čechů, které ministr Giskra ohlásil svým výrokem o „přitlačení Čechů ke zdi“,¹⁴⁾ zažil marnou návštěvu císařovu v Praze i mužné gesto „deklarace“ ze dne 23. srpna 1868...

Ale persekuce, kterou na deklaraci odpověděla vídeňská vláda, byla tak prudká, že jí není rovno v dějinách nové doby. Svoboda spolčovací i shromažďovací byla zkrácena, v Praze vyhlášen výjimečný stav, noviny napořád zastavovány. Černoch v tomto boji šel zmužile proti násilí. Kde nemohl mluvit politický úvodník, promluvil feuilletony a mistrovské zahrocování časových básní. Rojily se verše na thema „Orlice a orličata“, „Píseň svatováclavská“, některé pak byly tak smělé, že olomoucký státní návladní Chmelarž posléze pochopil, oč jde a pronásledoval list konfiskacemi i procesy, které skončily přelícením dne 23. října 1868, konaném v Brně, při němž byl Černoch odsouzen na deset a na pět měsíců těžkého žaláře a skoro celá jeho kauce prohlášena za propadlou.

Za takové nálady počal dne 2. ledna 1869 vycházeti pátý ročník „Olomouckých Novin“ Černoch referuje o tiskových přích, píše zaslána i satirické verše.¹⁵⁾ Ale když rozsudky nad ním vyneseny byly potvrzeny, když lékař neručil za to, že by redaktor snesl útrapy dlouhého těžkého věznění, Černoch poručil list své choti Josefíně a přátelům, sám pak opustil dne 29. ledna 1869 tajně Olomouc a odjel do Berlína, kde tentokrát byla již celá kolonie českých uprchlíků. Péči paní Josefíny vycházely „Olomoucké Noviny“ ještě několik týdnů, ale rozsudkem krajského soudu v Olomouci ze dne 3. března 1869 další vydávání listu bylo zastaveno. Poslední číslo 18. vyšlo ve středu dne 3. března 1869. A jím končí se první období dlouhého vývoje olomouckého „Našince“.

¹³⁾ Patera, Episoda z pouti do Ruska, Památník Františka Palackého, Praha 1898, Maticе Česká.

¹⁴⁾ Šromota, Poměry politické na Moravě, Lidová čítanka moravská, Telč 1907.

¹⁵⁾ Černoch, Persekuce Olomouckých Novin, Olomoucké Noviny 4, 1868, 87, 88, 89, 90, 94, 98, 99.

České kruhy na Moravě nedívaly se na útěk Černochův brejlemi úředními, a věděly, proč musil ujít z domova, aby neshnil v žaláři nekonečně prodlužovaném. V očích českého lidu nebyl odsouzcenem, nýbrž šťvaným národním mučedníkem.¹⁶⁾ Což tedy divu, že když list osiřel od redaktora, nebyl opuštěn českou veřejností. Ujala se ho v první řadě ovšem choť Černochova, ale jí po boku stáli s dobrou radou a pomocí mnozí čeští vlastenci, kteří jí byli nápomocni především v přípravách k vydávání listu nového. Na takový myslil již sám Černoch, když těsně po svém útěku dal v devátém čísle pátého ročníku dne 30. ledna 1869 otisknouti noticku, jež dokazuje *těsnou souvislost* nového orgánu se starým: „V Olomouci bude vycházeti nový časopis směru federalistického, jménem *Našinec*, a sice dvakrát týhodně. Majitelkou jeho bude prý paní Josefína Černochová a redaktorem Jan Božek. List ten má nahrazovati obecenstvu „Olomoucké Noviny“, které trpkými poměry zaniknouti musí.“

Vstup „*Našince*“ do života nebyl ovšem snadný. Celých šest týdnů bylo Josefíně Černochové namáhavě odstraňovati celé hory překážek a obtíží, než se mohlo první číslo vypraviti do světa. Ještě dříve, nežli vyšel, měl „*Našinec*“ již své dějiny. Z těch, kdož je s paní Černochovou vytvářeli, stojí v popředí Josef Vrla.¹⁷⁾ Povolán jsa z Tumačova do Olomouce, ujal se s paní Černochovou práce, podal žádost o povolení „*Našince*“, jež byla dvakrát zamítnuta, teprve po třetí bylo vydávání listu povoleno. Vedle Vrla byl to olomoucký dómský vikář Ignát Wurm,¹⁸⁾

¹⁶⁾ Ambros, Z malých kořenů. Vzpomínky a úvahy z vývoje národního života v Olomouci. Olomouc 1912.

¹⁷⁾ Josef Vrla, narozen dne 2. dubna 1844 v Tumačově z rodiny kovářské, vystudoval gymnasium v Olomouci a připravoval se na zkoušky profesorské, ale na žádost Ignáta Wurma věnoval se žurnalistice v nově zakládaném „*Našinci*“, který redigoval do 16. září 1871, načež se odebral do Prostějova, kde založil vlastní tiskárnu a 1875 týdeník „*Prostějovské Noviny*“, jež se 1882 změnil v „*Hlasy z Hané*“ Pracoval statečně k počestění Prostějova a získal si názu „tribun lidu“. Zemřel dne 27. ledna 1896 v Prostějově, zanechav závod své choti a dětem. — Srovnej: Vrla, Jak stal jsem se redaktorem, *Našinec* 26, 1890, 2. Čáp, Knihtiskaři prostějovští v době novější, *Grafický Obzor* 4, 1924, 5.

¹⁸⁾ Ignát Wurm, narozen dne 12. července 1825 v Kloboukách u Brna, studoval gymnasium v Kroměříži, bohosloví v Brně, kde byl 1850 vysvěcen, kaplanoval v Mutěnicích a Dědicích, 1859 stal se správcem ústavu pro zanedbanou mládež v Brně, 1861 poslancem zemským i říšským, 1866 vikářem metropolitního chrámu v Olomouci, kde rozvinul plodnou činnost národní i kulturní, jsa duší nesčetných podniků, posléze jako konsistorní rada a auditor zemřel dne 4. října 1911 v Olomouci. — Srovnej Procházková, Ignát Wurm ve svém životě, Olomouc 1900. Dokoupil, Besedy bohoslovců

který si o nový list získal velkých zásluh. Byl tvůrcem názvu „Našinec“, protože „veškeré zájmy naše pěstovati má a s pomocí Boží a pomocí našinců také pěstovati bude.“ Wurm sehnal i potřebnou kauci, jež odsouzením Černocha kdysi zcela propadla a musila nyní znovu býti položena. Na Wurmovo vyzvání přispěla celá řada lidí, zvláště rolníků, většími i menšími dary.

První číslo „Našince“ vyšlo v sobotu dne 20. března 1869, přesně osmnáctý den po zániku „Olomouckých Novin“. List vycházel *dvakrát* týdně, ve středu a v sobotu, tiskem Groákovým, redigoval se v Panské ulici, v domě číslo 185, kde byla umístěna i administrace a expedice. Odpovědným redaktorem byl Josef Vrla, jako majitelka a nakladatelka byla podepsána Josefin Černochová.

Program, otištěný v čele prvního čísla „Našince“ dne 20. března 1869, podepsala Josefin Černochová a Josef Vrla, ale opsán byl z konceptu, zanechaného uprchnuvším Černochem. Postavil se na půdu říjnového diplomu z roku 1860 a co do obsahu rubrik nelišil se podstatně od programu „Olomouckých Novin“. ¹⁹⁾ Vrlovo redaktorování bylo odvislo od Černocha, který do listu posílal z Berlína politické úvodníky a články.

Persekuce vídeňské vlády dostoupila toho času vrcholu, ale bezvýsledně. Když parlament posléze opustili i Tyrolané, Slovinci, a Dalmatinci, povolán byl v dubnu 1870 kabinet hraběte Potockého, který udělil amnestii politickým provinilcům a umožnil i návrat emigrace z ciziny. Černoch vrátil se z Berlína dne 1. května 1870 do Olomouce, kde byl okázale uvítán. Již dne 4. května promluvil k čtenářům zaslánem „Drazí rodáci,“ sděluje, že vstupuje do redakce, aby pracoval pro svůj národ. Ale šéfredaktorem listu stal se teprve dne 16. září 1871, kdy Vrla odešel do Prostějova, rozloučiv se s čtenáři dopisem ze dne 18. září 1871, datovaným již v Prostějově. ²⁰⁾ Doba stávala se radostnější, do nového kabinetu Hohenwartova vstoupili i dva Čechové, Habětínek a Jireček, vzrušené době vyšel tedy Černoch vstříc tím, že „Našinec“, který až potud vycházel dvakrát týdně, rozšířil tak, že od 4. října 1871 číslem 79. počal vycházeti *tříkrát* týdně, v úterý, ve čtvrtek a v sobotu večer. List se také přestěhoval do Besedního domu na Dolním náměstí, kde se ubytoval v

prvním poschodí. Ale obloha se záhy zachmuřila, když byly českým sněmem v Praze schváleny dne 10. října 1871 tak zvané „Fundamentální články“. Němci s Maďary podnikli proti nim útok tak prudký, že Hohenwart dne 30. října 1871 odstoupil a Čechové dožili se nové pokračující porážky. Českému tisku, který vedl proti vládě nyní bezohledný boj, vymstila se novou persekucí, a Černoch musil se novému pronásledování vyhnouti aspoň tím, že dne 3. listopadu 1871 předal číslem 92. redakci Vincenci Sklenářovi. Od něho ji zase převzal teprve číslem 112. ze dne 25. září 1872, tuše, jaké zápasy list očekávají v příštím ročníku. Koncem října 1872 přestěhoval redakci i s administrací do domu číslo 350 v Ostružnické ulici.

Devátý ročník „Našince“ (1873) žil ve znamení bojů o obnovu politické aktivity Čechů. Černoch radil obeslati zemský sněm i říšskou radu, začez mu bylo snášeti mnoho výtek. Ale jeho neustálý osobní i písemný styk s katolickým kněžstvem poučil jej dokonale o smýšlení lidu toho času. Po hrdinské době „táborů“ český odpor přece jen ochaboval, toužilo se po klidnější práci a po nějakých úspěších, lid si stěžoval kněžstvu a kněží referovali Černochovi, k němuž měli naprostou důvěru. Tak vznikl onen ideový obrat v české politice sedmdesátých let, onen historický přechod z pasivního odporu k aktivitě. Přišla doba Černochova, národní poslanci vstoupili 1873 na zemský sněm a 1874 šli zase na říšskou radu, jeho „Našinec“ svou politickou kampaň 1873 vyhrál.

Ale také desátý ročník „Našince“ (1874) měl svůj odlišný charakter. Idyla svornosti, jaká až dosud v celém českém národě vládla, byla tohoto roku zničena prudkým útokem, vedeným Skrejšovským proti moravské delegaci, již vytýkána zrada na české solidaritě. Černoch v „Našinci“ bránil moravské stanovisko neohrožené a nacházel mnoho souhlasu. Dostalo se mu satisfakce i na velkém sjezdu „Národní strany“ dne 6. srpna 1876 v Brně, kdy většinou hlasů přijata byla resoluce, vyslovující důvěru poslancům s Aloisem Pražákem v čele. Tuto aktivistickou politiku podporoval „Našinec“ až do počátku let osmdesátých, kdy se skončilo druhé období jeho vývoje smrtí Černochovou.

Nejen politicky, ale také *kulturně* bylo působení „Našince“ v sedmdesátých letech vynikající. Zásluhou manželů Černochových vzniknul v Olomouci první český salon společenský, soustřeďující po desíletí vlasteneckou společnost městskou i venkovskou. Každý, kdo poznal paní „Josefinku“, mluvil o ní slovy srdečného obdivu. Černoch nalezl v choti družku, která mu

u stařečka Wurma, Našinec, 47, 1911, 238. Bitnar, Památce českého romantika, Našinec 61, 1925, 155.

¹⁹⁾ Bitnar, Ovzduší let šedesátých, Ročenka Našince 1927, 22, 39.

²⁰⁾ Vrla, Ctěnému čtenářstvu, Našinec 7, 1871, 75.

porozuměla, sžila se s jeho prací a byla mu nejen oddanou pomocnicí, nýbrž i nadšenou a nebojácnou rádkyní. V rodině přijímali české kulturní pracovníky, mladé advokátní koncipienty, lékaře a úředníky, v ní seznamovala se mládež a uzavíraly se četné sňatky budoucích vynikajících rodin vlasteneckých. „Nebude na Moravě mezi starší generací muže veřejně činného, aby nebyl přišel ve styk s rodinou Černochovou a nevzpomínal rád, zejména též i choti jeho, věnovavší celé značné jmění své, asi dvacet tisíc zlatých, národním účelům. Oni obraceli vždy, též pozornost svých mladých přátel na bratrské, zubožené Slovensko.“²¹⁾

Ale vliv rodiny Černochovy zasahoval i mladické studenty slovanského gymnasia olomouckého. Na něm od července 1867 působil jako ředitel vynikající filolog a literární kritik Jan Evangelista *Kosina*,²²⁾ který nebránil nadanějším a vyspělejším studentům docházeti k Černochoům. Nejčipernější jinoši získávání tu pro práci národní i literární. Co ve škole bylo profesory podníceno, to rozdmýchovali vysoce vzdělaný Josef Černoch, sám básník, s nadšenou chotí svou. Tak získali i řadu dobrých spolupracovníků, ba i spoluredaktorů svému „Našinci“.

Z těchto gymnasistů nad jiné vynikl Jan *Žáček*,²³⁾ který z Olomouce odešel 1869 studovati práva do Vídně a do Prahy a vrátil se zase 1873 do Olomouce, kde po krátké soudní praxi vstoupil do advokátní kanceláře významného politika Josefa Fanderlíka. Od roku 1878 objevují se již v „Našinci“ jeho úvodníky a když si 1880

21) Bílý, Nové jaro literární na Moravě, Lidová čítanka moravská, Telč 1907. Hýsek, Literární Morava, Praha 1911.

22) Jan Evangelista *Kosina*, narozený dne 22. prosince 1827 v Josefově, gymnasium studoval v Břežanech v Haliči, práva ve Lvově a filosofii v Praze, 1835 stal se učitelem gymnasia v Hradci Králové, od 1. října 1867 řídil slovanské gymnasium v Olomouci, odkudž odešel do Prahy, kde se stal 1877 zemským inspektorem, 1894 znovu se vrátil do Olomouce, kde 11. prosince 1899 zemřel. — Srovnej: Vévoda, Jan Evangelista *Kosina*, Náš domov 9, 1900, 193.

23) Jan *Žáček*, narozen dne 31. května 1849 v Čertoryji u Olomouce z rodiny rolnické, německé gymnasium studoval v Olomouci, kde 1869 maturoval, studia právnická studoval ve Vídni a ukončil je v Praze, 1873 soudní praktikant v Olomouci, 1874 koncipient advokáta Fanderlíka tamtéž, 1876 promován v Praze, 1880 otevřel samostatnou kancelář advokátní v Olomouci, 1885 poslanec Říšské rady, 1887 zemský poslanec v Brně, 1896 předsedící zemského výboru, 1899 člen říšského soudu ve Vídni, 1900 druhým místopředsedou poslanecké sněmovny vídeňské, 1902 náměstkem zemského hejtmána v Brně, 1905 hlavní strůjce „moravského paktu“, 1906 předseda české kurie na zemském sněmu v Brně, 1908 ministr krajan v kabinetu Bienertových, po odstoupení 1909 jmenován tajným radou, po převratě advokát v Brně. — Srovnej Vévoda, Jan *Žáček* ministrem kra-

otevřel v Olomouci samostatnou advokátní kancelář, stal se jedním ze sloupů nejen národní společnosti, nejen politické družiny, ale i publicistického okruhu Černochova. A na „Našince“ nezapomněl ani při své závratné kariéře, která jej přivedla až na křeslo rakouského ministra.

Vedle pozdějšího majitele „Našince“, právníka Alexandra Jiříčka, byl to jeho bratr Bedřich *Jiříček*,²⁴⁾ který již jako gymnasista od října 1870 pracoval v administraci listu a stal se později vynikajícím spolupracovníkem v oboru sociálním i populárně přírodovědeckém. Z těchto gymnasistů vyšel i český deklarant, doktor práv Jan *Velflík*,²⁵⁾ horlivý spolupracovník „Našince“, jemuž nebylo dáno se rozvinouti. Na podzim 1875 vstoupil do administrace student Josef Mnohoslav *Kadlčák*,²⁶⁾ zprvu obstarávající třikrát týdně expedici, později pracující do listu publicisticky po půl stol. tí. V roce 1879 přišel z Prahy do Olomouce právník Josef *Večeřa*,²⁷⁾ zprvu byl koncipientem Žáčkovým, pak redaktorem „Našince“, do něhož psal mnoho dobré beletrie. Z této mládeže vyrostli „Našinci“ věrní spolupracovníci i v bratrech Antonínu *Babičkově*,²⁸⁾ právníku a feuilletonistovi, a Hynku *Ba-*

janem, Náš Domov 18, 1909. Jubilejní číslo, Moravská Orlice 1909.

24) Bedřich *Jiříček*, narozen dne 14. března 1858 v Kelči, gymnasium a bohosloví studoval v Olomouci, kde 1882 vysvěcen, kaplanoval ve Velkých Opatovicích, v Ratajích u Kroměříže a ve Zdouňkách, 1890 duchovní správce v ženské trestnici ve Valašském Meziříčí, 1894 farář v Horním Újezdě, pak ve Vlachovicích, kde před nedávnem zemřel. — Srovnej: Jiříček, Vzpomínky na Našinec, Našinec 61, 1925, 3.

25) Jan *Velflík*, advokátní koncipista doktora Fanderlíka, moravský deklarant, jenž za svého krátkého působení v Olomouci vzbudil u všech českých vlastenců nejkrásnější naděje, zemřel dne 27. července 1871 v Olomouci. — Srovnej Našinec 26, 1890, 2.

26) Josef Mnohoslav *Kadlčák*, narozen dne 15. listopadu 1856 v Březnici u Zlína, studoval na německé reálce a učitelském ústavě v Olomouci, odkudž přešel na českou průpravnu do Příbora, kde 1877 maturoval, věnoval se učitelství a byl v letech 1886 až 1919 ředitelem škol ve Frýdlantu nad Ostravicí, v organizačním ruchu moravským horlivě jsa činným, stal se 1906 zemským poslancem v Brně a 1907 říšským poslancem ve Vídni, po převratu členem Národního shromáždění, posléze místopředsedou senátu, zemřel dne 27. dubna 1924 v Praze. — Srovnej Kadlčákovy vzpomínky, Lidové Listy 3, 1924, 99, 100, 102.

27) Josef *Večeřa*, narozen dne 1. března 1856 v Moravských Kynicích, práva studoval v Praze, 1879 přišel do Olomouce jako redaktor „Koledy“, stal se koncipientem doktora Žáčka, redaktorem „Našince“, vynikl jako výborný povídkář moravského lidu, zemřel dne 8. dubna 1883 v Olomouci. — Srovnej Tábořský, Za Josefem Večeřou, Našinec 19, 1883, 67. Hýsek, Kapitoly o zapomenutých, Moravskoslezská Revue 3, 1907.

28) Antonín *Babička*, narozen dne 12. září 1857 v Blatci u Olomouce, studoval gymnasium v Olomouci, práva v Praze, překládal do „Koledy“ z literatury malo-

bičkoví, právníku a literárnímu kritiku,²⁹⁾ stále se vzněcujícím všemi projevy kultury, literatury i hudby. V roce 1880 objevilo se v „Našinci“ i jméno Františka Táborského,³⁰⁾ miláčka ředitele Kosiny, již tehdy výmluvného básníka.

Mladou generaci doplňovali v sloupcích „Našince“ hojní katoličtí kněží, z nichž vynikal premonstrát Eugen Jan Kadeřávek, vážný profesor klasické filologie a filosofické propedeutiky na slovanském gymnasiu v Olomouci, který s ředitelem Kosinou, Janem Havelkou a Vincencem Praskem vytvářel okruh učenců,³¹⁾ pracujících na obrodě české vědy národní. Psal do „Našince“ od roku 1872, přispěl i do „Besedy“ a když se stal docentem olomoucké fakulty boho- vědné, získával pro publicistiku apologetickou i mladé bohoslovce. Sensaci v „Našinci“ budi- ly hojné feuilletony telčského děkana Josefa Tě- šíka,³²⁾ nadepsané „Výlet z Číny do Anamu“

ruské, psal feuilletony do Našince a zemřel dne 23. září 1879 v Olomouci. — Srovnej Hýsek, Literární Morava 1911, 268.

²⁹⁾ Hynek Babička, narozen dne 26. října 1855 v Blat- ci u Olomouce, studoval gymnasium pod Kosinou v Olo- mouci, kde byl středem studentského kroužku, studují- cího slovanské literatury, jich politický i kulturní život, práva studoval v Praze, stal se žurnalistou a spolupra- covníkem „Našince“, pěstoval již v sedmdesátých letech prakticky československé bratrství, nadchnut povzbuzová- ním Černochovým, vynikl literárními kritikami, zemřel dne 22. března 1880 ve Zlíně. — Srovnej Houdek, Pa- mátce Hynka Babičky, Našinec 16, 1880, 37. Hýsek, Babičkovy kritiky o české literatuře, Moravská Ostrava 1910.

³⁰⁾ František Táborský, narozen dne 15. ledna 1858 v Bystrici pod Hostýnem z rodiny obuvnické, gymnasium studoval pod Kosinou v Olomouci, společensky a národně získal v rodině Černochově, filosofii studoval v Praze, stal se učitelem pražské reálky v Ječné ulici, profesorem Obchodní akademie, pak reálného gymnasia na Menším Městě Pražském a 1886 na Vyšší dívčí škole, kde se stal ředitelem, vynikl jako básník a znalec výtvarnictví, dlou- ho věrně pracoval pro „Našince“. — Srovnej Hýsek, František Táborský, Moravskoslezská Revue 4, 1908. Obrtel, Venkov 13, 1918, 13.

³¹⁾ Eugen Jan Kadeřávek, narozen dne 26. července 1840 v Německém Brodě, kde studoval nižší gymnasium, dokončil studie v Jihlavě, vstoupil do premonstrátského kláštera v Želivě, bohosloví studoval na domácím theolo- gickém ústavě v Teplé a na Karlově universitě v Praze, kde byl 1864 vysvěcen, pak se věnoval studiu klasické filologie v Praze, 1866 stal se učitelem klasické filolo- gie a ředitelem na premonstrátském gymnasiu v Ně- meckém Brodě, 1871 promovován na doktora filosofie, od 1872 studoval ještě na universitě v Inšpruku, v Praze, v Římě a ve Vídni, současně stal se profesorem klasické filologie a filosofické propedeutiky na slovanském gymna- siu v Olomouci, kde 1883 jmenován i docentem křes- tanské filosofie při boho- vědné fakultě, 1891 stal se řádným profesorem základní boho- vědy a křesťanské filo- sofie na theologické fakultě v Praze, 1897 byl rekto- rem Karlovy university, od 1904 žil na odpočinku v klá- štěře želivském, kde dne 3. května 1922 zemřel. — Srov- nej Vévoda, Náš Domov 1914, 66.

(1872 a 1873), v nichž beletristickou formou vzpomínek zesměšňoval rakouské poměry vojen- ské i úřednické, jakož i poněmčovací a centra- listickou politiku vídeňskou. Velmi váženým spolupracovníkem byl i profesor boho- vědné fa- kulty olomoucké, Josef Symerský,³³⁾ který od roku 1863, kdy se stal řádným profesorem cír- kevního dějepisu a od r. 1865 spolu docentem církev. práva, studoval listiny arcibiskupského archivu proto, aby dokázal, že také nešlechtici mohou se státi kanovníky kapituly olomoucké. Od jedenáctého ročníku „Našince“ (1875) po- číná se v něm objevovati hojnost jeho statí o kapitulách olomoucké i kroměřížské, jež vzní- tily boj s kanovníkem hrabětem Lichnowským, jenž skončil v roce 1881 jmenováním prvních čtyř kanovníků původu občanského, mezi nimiž byl také Symerský. České kněžstvo připočetlo to „Našinci“ k zásluze.

Druhé období „Našince“ znamená vůbec zvýšení literární úrovně listu. Černoch mu- sil jeho stránky věnovati především politice a praktickým potřebám širšího čtenářstva. Na be- letrii mu zbývalo málo místa, a když se již v listě objevila báseň, byla časová a příležitostná, v povídce pak rozhodovala obyčejně tendence nad uměleckou stránkou. Ale Černoch byl duše velmi jemná, cítil potřebu ryzí poesie a toužil, aby „Našinec“ i po této stránce vykonal svůj úkol. Ty slovanské pověsti a báje, rozmanité místní pověsti, cestopisné obrázky jej neuspokojovaly. Také nepodepsaná dlouhá povídka „Ve zpustlé kapli“ (1869), několik povídek, pode- psaných jmény Eduard Sedliský a Mašlaň z Lá- zů, nevyhovovaly jeho vkusu. Teprve povídka „Poslední láska“ (1872), již mu napsal Ema- nuel Klement Sahánek,³⁴⁾ se mu líbila pro svůj námět ze skutečného života moravského lidu, jehož půvaby dovedla zachytiti. Taková byla cel- ková bilance slovesných rubrik „Našince“ kon- cem roku 1873, kdy se konečně Černochovi po- dařilo najíti muže schopného vésti samostatnou

³²⁾ Josef Těšík, viz moji stať „Veterán českých deníků katolických“, Život 14, 1932, 107.

³³⁾ Josef Symerský, narozen dne 9. ledna 1831 v Horním Újezdě u Bystrice pod Hostýnem, gymnasium studoval v Kroměříži a v Olomouci, bohosloví rovněž v Olomouci, kde 1855 vysvěcen na kněze, kaplanoval v Želehovicích, 1857 v Olomouci, kde se stal 1863 řádným profesorem církevního dějepisu, od 1865 spolu docentem církevního práva při theologické fakultě, 1881 kanovníkem kapituly v Olomouci, kde jako papežský prelát zemřel dne 15. září 1896. — Srovnej Vévoda, Náš Domov 15, 1906, 353.

³⁴⁾ Emanuel Klement Sahánek, narozen dne 24. října 1827 v Němčicích na Hané, stal se učitelem v Příboře a jako uznávaný povídkář žil na odpočinku v Dobro- mělicích, kde dne 3. prosince 1894 zemřel. — Srovnej Hýsek, Literární Morava 1911, 154.

beletristickou přílohu. Byl to profesor slovan-
ského gymnasia olomouckého Emanuel *Miřiov-
ský*,³⁵⁾ který přišel do Olomouce z Litomyšle
1872 a vnesl hned do kulturního života olo-
mouckého radostné kypění tvůrčího života i
hodně literárního vzduchu pražského. Ujíma-
je se redakce přílohy, měl dobré vzory v pražské
revui „Osvěta“, založené 1871 a zejména v
Sládkově „Lumíru“, jehož první číslo vyšlo v
lednu 1873. Veršovaná povídka „Jakub“, již
Miřiovský právě tehdy v „Lumíru“ otiskl, zís-
kala mu v Olomouci vážnost a obdiv. Po pečli-
vých přípravách vyšlo tedy dne 1. ledna 1874
první číslo přílohy „Beseda“, která pak vychá-
zela ve formátu revue každý 1. a 15. den v mě-
síci. Miřiovský shromáždil v ní pěknou družinu
básníků původních i překladatelů, povídkářů i
essayistů. Čteme tu jména vynikajících Sušilov-
ců vedle jmen budoucích slavných Lumírovců, a
tak tato „Beseda“ má v historii naší literatury,
svůj odlišný význam jako první sdružovatel živ-
lů sušilovských s lumírovskými a tím i jako
předzvěst budoucího „Nového Života“ z let de-
vadesátých. Psali sem Jan Soukop, Václav Kos-
mák, Vladimír Šťastný, Josef Těšík, Eugen Jan
Kadeřávek, z katolických laiků Jan *Havelka*,³⁶⁾
Hynek Vlastimil Krch, Jan Nečas, František
Bayer, Věnceslav David, Věnceslava Lužická,
z kruhů lumírovských pak vedle Emanuela Mi-

řiovského i Otokar Mokřý, František Kvapil,
Eduard Jelínek a Berta Mühlsteinová.³⁷⁾ Z pro-
slulejších Moravanů přispěli František Vyma-
zal, Františka Stránecká, František Mnohoslav
Vrána a Josef Vladimír Hrubý.

Osmnáctý ročník „Našince“ vyšel dne 1. led-
na 1882 ještě za redakce Černochovy, ale již
dne 18. května 1882 zemřel tento vynikající
muž v Olomouci, zanechav list své choti Josefi-
ně, která redakci svěřila hned po smrti mužově
Rudolfu *Vackovi*. Ten ji vedl od čísla 59. do
100. čísla ze dne 25. srpna 1882, kdy ji pře-
dal doktoru práv Alexandru *Jiříčkovi*, jenž ji
pak vedl až do své smrti 1906. Skončilo se tedy
v roce 1882 *druhé období* vývoje „Našince“,
jež právem může býti označeno jako „období
Černochovo“.³⁸⁾ Jeho úmrtí bylo škodou pro
list i pro českou Moravu, již sloužil šlechtě
a nezištně. Období Jiříčkovo, skoro čtvrtstole-
té, znamená cílevědomou přeměnu listu dosud
mírně pokrokového, ačkoliv od počátku katolic-
ky orientovaného, v orgán ryze katolický, v němž
se vedle Jiříčka a celé řady významných našich
osobností vyvíjela především silná osobnost po-
litika i publicisty Mořice *Hrubana*. Vylíčení to-
hoto vývoje bude úkolem stati druhé, právě tak
jako vypsání dějin období Světlíkova a Zamy-
kalova.

Vilém Bitnar.

Proti přírodě, proti mravní a fysické síle národa.

Meissnerův zákon o vyhnání plodu a usmrcení dítěte při porodu.

Byl to ministr financí dr. Engliš, který v po-
čátcích hospodářské krise a narůstající neza-
městnanosti našel ve výkladu o rozpočtu na rok
1930 svým státnickým starostem ohromující vý-
chodisko: je třeba regulovat populaci... Ano.
Národe československý, zastav, umrtvi svůj ži-
vot, pusť si žilou, aby si státníci, Bohem nepo-
volaní k řízení tvých věcí, věděli rady se svou

impotencí. Ne oni mají zmizet se svých míst,
nedovedou-li býti nástrojem rozvoje českoslo-
venských sil národních po dobyté samostatnosti,
ale je třeba ucpat zdroj sil a energie národního
života.

Po Englišovi stejný obklad na omezený po-
čet starostí své hlavy našel bývalý ministr Naj-
man. A nyní ministr spravedlnosti dr. Meissner

³⁵⁾ Emanuel *Miřiovský*, narozen dne 24. prosince 1846
v Jindřichově Hradci, kde maturoval na gymnasiu, filo-
sofii studoval v Praze, byl domácím učitelem v rodině
vlasteneckého barona Villaniho a později v šlechtické
rodině polské ve Vídni, stal se pak profesorem v Lito-
myšli, 1872 profesorem Kosinova gymnasia v Olomouci,
odtud odešel do Prostějova, Pardubic a do Hradce Krá-
lové a do Prahy, kde zemřel dne 10. ledna 1911 na
Král. Vinohradech. — Srovnej Šach, Ze vzpomínek na
Emanuele *Miřiovského*, Pozor 1911, 78.

³⁶⁾ Jan *Havelka*, narozen dne 23. listopadu 1839
v Lošticích, vystudoval gymnasium v Olomouci a měl bý-
ti knězem, věnoval se však ve Vídni studiu historie a ze-
měpisu, stal se profesorem na piaristickém gymnasiu

v Příboře, vyučoval na gymnasiu v Uherském Hradišti,
kde se přátelsky stýkal s řeholníky františkánskými a
odkud v zimě putoval sám a sám na Velehrad. Stal
se záhy plodným básníkem cyrilometodějského kultu,
1870 přešel na Kosinovo gymnasium do Olomouce, kde
se stal významným činitelem kulturním, zejména v Mu-
sejním spolku, ale předčasně zemřel dne 20. října 1886
souchotinami. — Srovnej Havelkovu autobiografii, Sebra-
né básně, Olomouc 1888. Vévoda, Náš Domov 1892, 78.
³⁷⁾ Bitnar, Lumírovci v Našinci, Našinec 63, 1927,
103.

³⁸⁾ O Černochovi bylo napsáno mnoho statí vzpomín-
kových, dosud rozptýlených po zapadlých časopisech a
sbornících, jeho životopis však nebyl dosud napsán.

vtělil toto volání v čin: v osnovu zákona, kterou socialisuje a vyvlastňuje, pro proletariát hlavní neřesti degenerující buržoasie. Velicí slimáci z Čapkova života hmyzu přišli na nápad: je málo kapusty, rodí se mnoho drzých slimáčků. Je třeba více kapusty zabezpečit menšímu počtu jedlíků.

Málokdy je možno sledovat společnou mravní základnu, společný názor na život u materialistické buržoasie a materialistických socialistů jako v případě tomto. Morálka kapitalistů je zde úplně tatáž jako morálka marxismu. Diví-li se někdo, z jakých kořenů také roste evropský fašism (pod toto jméno se zahrnuje příliš mnoho nejružnějších pohybů ducha, mas a různých reakcí), zde může nahmatat také jeden. Zdravý národ se musí bránit těmto jedům.

Rozpínavost a populační síla českého a slovenského živlu mohla by po desítiletích, jsouc sociálně a státnickým uměním účelně dirigována a rozváděna, uskutečnit opravdu to, co dnes není, nebo nás o mnoho k tomuto cíli přiblížit: národnímu státu Čechů a Slováků.

Populační expanse, to je jediný už dnes a přirozený a morální druh české národní expanse vnitřní.

A této veliké dějinné příležitosti postavil se do cesty se sekerou v ruce ministr Meissner, vytrhnuv z celé osnovy nového trestního zákona věc, která podle něho už nesnese odkladu a spěchá.

Je nutno rozšířit až do praktické všeobecnosti právo vyhnání plodu a usmrcení dítěte při porodu. Neboť nic jiného než úplnou takřka všeobecnost znamená těchto pět případů, kdy není trestné vyhnání plodu, vykonané se svolením těhotné lékařem, oprávněným vykonávati lékařskou praxi ve veřejném léčebném ústavě:

- a) stalo-li se za tím účelem, aby bylo odvráceno od těhotné nebezpečí smrti nebo těžké škody na zdraví;
- b) je-li nepochybně, že oplození se stalo násilným smilstvem nebo trestným zneužitím dívky, mladší šestnácti let;
- c) je-li nepochybně, že narozené dítě by bylo těžce zatíženo duševně nebo tělesně;
- d) jestliže by těhotná plod nemohla donosit, nebo po porodu povinnost výživy vůči narozenému dítěti dostatečně plnit bez ohrožení výživy vlastní nebo výživy osoby, kterou má podle zákona povinnost vyživovati a která je jí stejně blízká jako dítě, jehož zrození očekává;
- e) je-li těhotná choromyslná nebo blbá, je

treba svolení jejího zákonného zástupce;

f) nelze-li vyhnání plodu vykonati ve veřejném ústavě, stačí souhlas druhého lékaře.

Z těchto dovolených důvodů bod d) znamená naprostou volnost zabít plod pro každou matku. Neboť která matka dnes nemůže říci, že by nemohla plnit vyživovací povinnosti k děcku? V každém sociálním prostředí je třeba k výživě jiných nákladů a tak tato sociální výmluva, největší to vymoženost Meissnerova sovětského návrhu dělá z osnovy vražedný nástroj téměř naprosto všeobecný.

Teď schází už jen bližší prováděcí nařízení, které místo podpor rodinám s více dětmi bude na státní útraty organisovat potraty a na Podkarpatské Rusi místo chleba bude rozdávati ochranné prostředky a stavět stanice pro vyhánění plodů.

*

Všeobecná část důvodové zprávy k Meissnerovu protipopulačnímu návrhu zní takto:

„Otázka trestnosti vyhnání plodu patří k nejohrožavějším a nejchoulostivějším otázkám trestního zákonodárství. Stále se opětuující projevy v denním tisku i rozborů v odborných časopisech nasvědčují, že zájem širší veřejnosti i odborných kruhů o novou úpravu zákonných ustanovení o vyhnání plodu neutuchá. Také v Národním shromáždění bylo podáno několik iniciativních návrhů týkajících se tohoto problému. (Srv. tyto tisky posl. sněm.: č. 694 I. vol. obd., 385 I. vol. obd., 219 II. vol. obd., 535 II. vol. obd.)

Problémem trestnosti vyhnání plodu musila se přirozeně zabývati též odborná vědecká komise, které bylo svěřeno vypracování přípravné osnovy československého trest. zákona. Svoje návrhy formulovala v §§ 285 a 286 přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926; zajistivši si pro svoje řešení zásadní souhlas druhého vědeckého sjezdu československých právníků, konaného v Brně roku 1925. Z úpravy navržené osnovou jsou patrné dvě podstatné odchylky od platného právního stavu. Především snižuje osnova trestní sazby na vyhnání plodu, zejména pokud jde o těhotnou dopustivši se tohoto činu. Dále vypočítává případy vyloučené trestnosti, navazující na požadavek beztrestnosti vyhnání plodu při tak zv. indikaci lékařské, eugenické a sociální.

Poněvadž dříve, či později, nejpozději však při sjednocení a celkové reformě trestního práva, bude nutno přikročiti k vyřešení také tohoto problému, doporučovalo se zjednat si včas spolehlivý a co možná úplný podklad pro seznání

rozsahu a výsledků trestního stíhání vyhnání plodu podle dosavadního práva a pro posouzení oprávněnosti snah směřujících k jeho změně.

Včas vznesl proto sjezd dobrovolných pracovníků zdravotní a sociálně zdravotní péče o matku a dítě, konaný v roce 1925 v Hradci Králové, požadavek, aby byla vypracována celostátní statistika vyhnání plodu a usmrcení dítěte při porodu, s daty zejména o stavu, věku a povolání podezřelých, obžalovaných a odsouzených, o pohnutkách činu a výměře ukládaných trestů. Ministerstvo spravedlnosti vyhovělo tomuto požadavku a zavedlo v roce 1925 zvláštní statistické šetření, týkající se uvedených trestných činů. Výsledky pětiletého šetření, za léta 1925 až 1929, jsou v mnohém směru zajímavé a umožňují tyto poznatky:

1. Dosavadní úprava je nespravedlivá, vydávajíc sociálně slabé vrstvy obyvatelstva většímu a častějšímu nebezpečí trestního stíhání, odsouzení a ohrožení zdraví než vrstvy zámožné.

2. Přísné trestní sazby platných zákonů nehoví již dnešnímu právnímu citu ani širokých vrstev obyvatelstva, ani soudců z povolání. V zemi České a Moravskoslezské na jedné straně a v zemi Slovenské a Podkarpatoruské na druhé straně dochází následkem pravidelného užívání mimořádného práva zmírňovacího k úplně rozdílné kvalifikaci vyhnání plodu.

V letech 1925 až 1929 bylo pro vyhnání plodu ročně oznámeno průměrně 800 a odsouzeno 180 těhotných. Na 100.000 žen ve věku schopném roditi, t. j. ve věku od dokonání 14. do dokonání 44. roku věku, připadá ročně průměrně 22 těhotných oznámených pro vyhnání plodu.

Ze zkušeností je však známo, že vyhnání plodu je rozšířeno daleko více, než jak by tomu nasvědčovaly právě uvedené číslice. Značná, snad převážná část případů úmyslného přerušení těhotenství zůstává utajena. Systematickým studiem jednotlivých případů lze dospět k poznání, že k oznámení zločinu vyhnání plodu dochází nejčastěji v těchto případech: když těhotenství bylo přerušeno v tak pozdním stadiu, že změna byla patrná i širšímu okolí; když přerušením těhotenství bylo ohroženo zdraví nebo život těhotné nebo způsobena její smrt, takže nebylo možno nedovolený zákrok zatajit; když v souvislosti s některým oznámeným případem, zejména takovým, jenž skončil pro těhotnou neblaze, vyšlo najevo hromadné, živnostenské vyhnání plodu, zejména porodní asistentkou; nebo konečně ze insty nebo jiných podobných osobních pohnutek. Naproti tomu umělé potraty, zavedené v časném stadiu těhotenství lé-

kařem, zůstávají zpravidla utajeny. Počet oznámených případů, v nichž se podle oznámení zúčastnil lékař, nedosahuje ani 5 % všech oznámených případů.

K zajímavým zjištěním dospíváme pak studiem osobních poměrů těhotných, oznámených neb odsouzených pro vyhnání plodu. Větší část (57 % oznámených a 65 % odsouzených) připadá na těhotné svobodné. V téměř dvou třetinách případů byly těhotné ženy oznámeny pro vyhnání plodu počatého mimo manželství. Téměř dvě třetiny oznámených a více než dvě třetiny odsouzených těhotných bylo ve věku 18 až 30 let. Na skupinu těhotných ve věku 18 až 25 let samu připadá 43 % oznámených a 51 procent odsouzených těhotných. Podle povolání připadalo 68 % oznámených a 80 % odsouzených těhotných na dělnice, nádenice, pomocnice v domácnosti a manželky dělníků.

Trestním stíháním a ještě více odsouzením jsou tedy nejvíce postiženy mladé a svobodné dělnice, nádenice a pomocnice v domácnosti.

Důsledky zákona jsou jednostranné, postihují jen jednu vrstvu žen, a to sociálně nejslabší, kdežto desetitisíce žen zámožných, jež si mohou opatřit pomoc lékařskou pro přerušení těhotenství, zůstávají ušetřeny trestních následků.

Sociálně slabé vrstvy obyvatelstva nenesou však jen větší risiko trestního stíhání, nýbrž jsou vydány i většímu ohrožení života a zdraví. Pohnutky přerušení těhotenství bývají ve značné části případů tak mocné, že nebezpečí trestního stíhání může stěží odvrátit těhotnou od tohoto zákroku. Ženy z vrstev zámožných vyhledávají v takových případech, často i méně odůvodněných, včas lékařskou pomoc, zaručující jim zpravidla diskretní a bezpečné provedení umělého potratu. Naproti tomu ženy z vrstev nemajetných jsou nuceny uchýlovat se k lacinějším, zároveň však i nebezpečnějším prostředkům pokoutním a vydávají ve velké míře v šanc svůj život a zdraví. U 18.6 % všech oznámených matek byl umělý potrat vykonán způsobem ohrožujícím jejich život nebo zdraví a celých 7.3 % těhotných, t. j. 293 těhotných za pět let zaplatilo tento zákrok svým životem. Toto nebezpečí je tedy ještě daleko větší než nebezpečí trestního stíhání a odsouzení, v 90 % případu podmíněného.

Prvním úkolem nové úpravy trestního ustanovení o vyhnání plodu musí proto být odstranění této sociální nespravedlnosti, povážlivou jak s hlediska kriminálně politického a mravního, tak i s hlediska veřejného zdravotnictví.

Předloha tak činí dvojím způsobem. Jednak kvalifikuje vyhnání plodu u matky toliko jako

přečin, nikoliv jako zločin, jednak vylučuje trestnost v případech, v nichž sociální nespravedlnost a škodlivost dnešní úpravy se projevuje nejokatěji.

Druhým důležitým poznatkem, k němuž bylo možno dospět na podkladě statistického šetření, je, že trestní sazby dosavadního práva jsou příliš vysoké, zejména pokud jde o těhotnou samu. Platné zákony stanoví jako nejmenší výměru trestu na vyhnání plodu žalář šesti měsíců. Ve skutečnosti byl však za celých pět let trest delší než šest měsíců uložen toliko 3 těhotným, t. j. asi 0.3 % všech odsouzených těhotných. Naopak 33.5 % trestů bylo kratších než jeden měsíc, 59.3 % od jednoho do tří měsíců, a 6.5 % od tří do šesti měsíců. Vyšší tresty byly arci ukládány porodním asistentkám. Na tresty do jednoho měsíce připadá tu jen 9 %, od jednoho do tří měsíců 42.1 %, od tří do šesti měsíců 34.7 %, od šesti měsíců do jednoho roku 11.2 %, přes jeden rok 1.5 %.

Z uvedených dat je patrné, že i soudcům z povolání přiči se ukládati tresty v mezích přísných trestních sazeb platného práva a že zvláště u těhotných užívají šmahem mimořádného práva zmírňovacího.

Toto pravidelné užívání mimořádného zmírňovacího práva vede však k velmi citelným rozdílům v zemi České a Moravskoslezské na jedné straně, v zemi Slovenské a Podkarpatoruské na druhé straně, pokud jde o kvalifikaci činu. V první oblasti zůstává čin i když soud užije — což se děje zpravidla — mimořádného práva zmírňovacího — uloží trest kratší než šest měsíců, stále zločinem. Naproti tomu v druhé oblasti, kde soudy užívají rovněž pravidelně mimořádného práva zmírňovacího a ukládají tresty kratší než šest měsíců, má to za následek, že odsouzené lze uložit toliko trest vězení a že čin je následkem toho kvalifikován toliko jako přečin.

Vedle účelu sjednocení vytkla si proto osnova za úkol:

1. Odstraniti nespravedlnosti plynoucí z dosavadní úpravy připuštěním důvodů vylučujících trestnost.

2. Odstupňovati trestní sazby a kvalifikovati čin tak, jak to hovoří změněnému názoru na trestnost umělého přerušování těhotenství a odpovídá dnešní skutečné praxi.

Těmito změnami trestního práva nebyl by však problém úplně vyřešen. Z důvodů, o nichž bude ještě řeč, není možné vyloučiti trestnost přerušování těhotenství, bylo-li vykonáno někým jiným než lékařem. Aby nemajetné těhotné ne-

byly opět nuceny vyhledávati pomoc jinde, je nutno postarati se jim o bezplatnou pomoc lékařskou. Vedle problému kriminálně politického je tedy nutné vyřešiti v osnově také problém sociálně politický. To však je důvodem, aby nová úprava nebyla prováděna v rámci trestního zákona, nýbrž zákonem zvláštním.

Proti přírodě.

Dr. M. — Měli-li bychom posuzovati oprávněnost návrhu na změnu § 144, s kterým přichází p. ministr spravedlnosti, dle chuti a nadšení, s jakými byl dosavad v tisku uvítán a dle odporu, s jakým je odmítán, pak bychom ovšem musili mítí dojem, že p. ministr přichází s něčím, co podstatně uleví těžkostem našeho sociálního a hospodářského života. Zatím co strany na levici nadšeně aplaudují, pravice se tváří jako by nic proti tomu neměla, takže zbývají vlastně jen katolické strany, které se zásadně proti návrhu postavily. Takový je tedy obrázek z denního tisku politických stran.

Boj o tento zákon nepochybně teprve začne. Slyšeli jsme sice už dříve proň horovati bývalé ministry financí a železnic, ale to byly snad jen pokusné balonky.

Na štěstí, i když zůstanou katolíci v tomto boji osamoceni, máme dostatek bojovníků výtečných kvalit. Při všem tom musíme však býti v tomto boji připraveni na výtku, že naše náboženské názory nejsou pro ostatní závazné. — V tomto čl. poukáží však na věc, jež je závazná pro všechny, pokud se cítí vůbec lidmi. Vezměme otázku tu se stanoviska nejširšího, obecně lidského. Nebudeme mluvit o člověku jakožto příslušníku určitého náboženství, národa, státu, nýbrž o člověku vůbec. Abychom se pak vyhnuli námitce, že na takového člověka díváme se s „předsudky“ svého náboženství, vyhneme se tomu, uvažující o něm prostě co o tvorů zcela tak, jako se jím zabývá biologie v nejširším slova smyslu.

V našem konkrétním případě se jedná o usmrcení lidského embrya v některém stadiu zárodečného vývoje. Jest otázka, jak máme toto usmrcení kvalifikovati? Jsme-li oprávněni nazvati to vraždou či nikoliv. Vedlo by nás ovšem daleko, kdybychom měli pojem vraždy rozbírat. Budeme mysliti v dalším na druh vraždy, při němž umírá nevinný člověk úmyslným — ať už přímým či nepřímým zásahem — člověka jiného. Konkrétně řečeno: Máme uměle zavedený potrat nazvati vraždou stejné hodnoty jako úmyslné zabití novorozence dítěte, či dospělého člověka nad hrobem? Právníci — návrhovatelé tohoto zákona — nepřímo tvrdí, že

první případ takto kvalifikovati nelze. Poněkud jinak o věci soudí biologie. Ta totiž nemá na-prosto žádné normy pro to, aby mohla říci, že v tom či onom stadiu zárodečného vývoje se člověk stává člověkem. Od okamžiku oplození až do zrození probíhá vývoj embrya lidského zcela plynule, bez jakýchkoliv skoků právě tak jako vývoj dítěte v člověka dospělého. Pro biologii je člověk člověkem od okamžiku oplození vajíčka. A tvrdíme, že biologie je daleko více povolána k tomu, aby definici člověka podala. A teprve potom má slovo právník. Pojem člověka nelze přece vykonstruovati žádnými právníckými formulkami. Je-li však člověk člověkem od okamžiku početí, je vražda člověka nenarozeného právě tak vraždou jako vražda novorozeněte, či člověka dospělého. Jiná logika není naprosto možná. Rádi bychom nyní slyšeli pana ministra spravedlnosti, jak on odliší vraždu nenarozených od vraždy narozených. Ví-li o nějakém podstatném rozdílu mezi těmito dvěma stadii lidského věku, nechať jej jen poví a věru, bude-li takové váhy, že jej biologie bude moci uznati, nebude mu odeprána Nobelova cena.

Nechcete-li slyšeti, pane ministře, o jiné mravnosti než mravnosti přirozené, dobře. Pak ale zajisté připustíte, že i mravnost přirozená může býti toliko jediná; či míníte, že vedle ní je ještě jiná mravnost právníká, sociální, národohospodářská, kapitalistická atd. A podle této přirozené mravnosti je nemravné zabít člověka v lůně ženy právě tak jako dítě, člověka dospělého nebo starce. Nechcete-li pak uznati důvodů jiných, pak tento důvod musí býti i pro vás závažný alespoň jako člověka. Obrátte se, prosím, na všechny čelné naše biology — máme tři university a nebudou vám moci říci o nic více, než jsme tuto napsali. Ostatně, myslím, že jest jejich povinností vám to říci, aniž by čekali na vyzvání, i potom, když se k tomu necítí povinni jako členové národa. Obrátte se na všechny biology světového jména, ani oni vám neřeknou více. Jedině v Rusku najdete porozumění. Pak prosím, ale budme důslední a navrhněme raději hned zákon na zastřelení každého nepohodlného.

Navrhovaný zákon je proti přírodě. Jsme daleci toho, abychom strašili heslem — příroda se mstí. Prostě konstatujeme, že každý takový zásah, byť byl proveden nejučenějším universitním profesorem a za pomoci nejmodernější operativní techniky, otřese zdravím matky a sice mocně. Sebe nebezpečnější operace se nedá s tím srovnati. Při každé operaci snažíme se tělu pomoci — při této však rušíme násilně jeho funk-

ci. Tělo matky, jež počala, se novému stavu velmi intensivně přizpůsobuje. Zasáhneme-li rušivě do tohoto pochodu, neochromujeme tělo toliko lokálně, nýbrž povšechně. Dopouštíme se tu proti tělu něčeho velmi hrubého a surového a násilného. Nesmí nás mýlit, že většina těchto zákroků dopadne zdánlivě dobře. Nikdo nemůže říci, že žena, která zákrok přestála, neodnese si zhoubné následky, byť ne na první pohled patrné. Takovou záruku, nechce-li se prostě blamovati, nemůže dáti žádný lékař, byť byl operatorem sebe zručnějším. V přírodě platí přísný zákon. Orgán, který nevykonává svou funkci, degeneruje. Tvor, který neplní své poslání, degeneruje. Tento zákon platí o ženě jako jedinci a prostřednictvím ženy o národu. Žena zbavena své přirozené fyziologické funkce nutně degeneruje tělesně i duševně, neboť tímto surovým zásahem jest velmi postiženo ústrojí nervové, jež je hmotným podkladem dění duševního. A jaké mohou býti děti degenerovaných rodičů? — Na to nám odpovídají přísné zákony dědičnosti. Národ degenerovaných pak je na nejlepším místě, aby vyhynul jako národ otroků.

Při předlohách, jež mají zatížit finančně stát, je moudrým zařízením, že navrhovatel navrhuje zároveň zdroj příjmů k jich úhradě. Je však osudným pro národ, když tak lehkomyšlně plýtvá statky mravními a podtíná si kořen svého bytí. Mravné hodnoty jsou té povahy, že je nelze nahraditi jinými. Budoucnost a sice budoucnost velmi blízká, bude strašlivým soudcem.

Podarí-li se katolickým stranám odraziti pohromu, kterou přináší jmenovaný návrh, zachráni národ. Jedno zachráněné české dítě má větší cenu než vagony novin potištěných ubrečeným vlastenčením. Ne cárem papíru, ale obětí se zachráni národ i lidstvo. Zde se projevuje v jasném světle ubohost našeho t. zv. pokroku, dovolávajícího se vědy a přirozené mravnosti. My, katolíci, budme si vědomi, že bojujeme nejen za mravnost plynoucí z víry, nýbrž i za mravnost přirozenou a věda v každém ohledu nám dává za pravdu. Boj, který se proti nám vede, je bojem proti přírodě. Danajský dar je tu podáván ženám. Vskutku nejsurovějším a nejrafinovanějším způsobem je tu žena uražena a ponížena. Teď spadnou masky a ukáže se, zda ti, kdož dovedli psáti o ženách duchaplné statě, dovedou svou statečnost osvědčiti skutkem, když se jedná o základní princip přirozené mravnosti, neboť není možno, aby podstata a důsledky tohoto zákona zůstaly myslícímu člověku skryty.

co život dal

K olomouckému sjezdu.

Ač rozséváme v potu tváří
a dobré zrno padá v zem,
v den sklidu, Věčný Hospodáři,
je klasů málo — málo žnem!

Ó, zkypři tvrdou půdu ornou
a plevel pomoz vypleti,
svlaž Táboritů duši vzdornou,
jež jho Tvé nechce snášeti!

Ať slovo lásky s Tvého kříže
zní heslem v bídy propasti,
by přes modly a pýchy mříže
Duch Svatý vanul do vlasti!

Jan Karník.

Dva eucharistické kongresy.

Začneme tím posledním — 31. eucharistickým sjezdem v Dublině. Byl přímo pohádkový svou vírou, krásou a mohutností, a miliony těch, kteří tam jeti nemohli, se budou dlouho namáhat snahou představit si alespoň ve fantasii, jak asi vypadá milion lidí, obehnaných hradbou mnoha desetitisíců seřazených automobilů, při jedné polní mši. To bylo vyvrcholení kongresu a jeho zakončení; neméně strhující byl však i začátek a průběh.

Na 500.000 poutníků z celého světa sjelo se do Dublina. Město veliké asi jako naše Brno rozšířilo rázem svůj obvod na zemi i na oceáně. Pohyblivý pás hotového mraveniště stanů a baráků a plovoucí město lodí, z nichž jen ze Spojených států jich dorazilo dvacet, pomohly zaplavenému hlavnímu městu jakž takž směstnati tuto nevídanou armádu. V jindy nepřiliš hlučném přístavě vlály vlajky a praporky všech možných států, hemžili se lidé nejrůznějších úborů, hlaholily všechny možné jazyky. Společnost Národů Kristových.

Při příjezdu papežova legáta mladý Svobodný Irský Stát rozvinul celou republikánskou slávu svého pohostinství. Když loď, převážející římského vyslance, zakotvila v přístavě Dun Loaghaire, a kardinál Lauri vystoupil na půdu irského ostrova, ozdobenou květinami a praporky všech zemí, mimo An-

glie, zazněla rána z děla. Bylo jich vypáleno na pozdrav 101, a zatím co všechny zvony, co jich v Dublině na 50 kostelích je, vyzváběly plnými hlasy, eskadra letadel irské armády vytvořila na nebesích svatě znamení Vítězného Kříže, jak se roku 312 p. Kr. objevilo Velikému Konstantinu na obloze římského Latia. u Saxa rubra, před bitvou. Zářící čestný oddíl husarů v oranžových uniformách, připomínající spíše Buckinghamský palác než přísný a prostý Dublin, vzdává své pocty, a pan Eamon de Valera, tento dvojnásobný syn Církve, potomek španělského otce a irské matky, v čele své vlády kráčí vstříc vznešenému hostu. Oděn v prostý černý oblek, vítá ministerský předseda legáta latinským pozdravem. A podél cesty, v prachu ulic a v blátě přístavních nábřeží, 200.000 věřících na kolenou přijímá požehnání z Říma.

Jaký to kontrast s oním temným dnem onoho šerého dávnověku, kdy, před 15 stoletími vystoupil svatý Patrick na tutéž půdu mlhavého ostrova, přinášeje pohanským Keltům slovo Páně!

Od té doby stalo se mnoho dobrého, ale ještě více zlého. Těžce pykali irští katolíci za svoji věrnost k Římu. Dlouhá pronásledování a odboje proti králům, strašlivé řádění fanatických puritánů Olivera Cromwella, lorda-protectora, vraždy, loupeže, masakry, popravy, občanská válka, konfiskace půdy, revoluce a stanné právo, to je historie této nešťastné země. Katolicismus zapustil své kořeny až do dna její duše. Právě ze vzpomínek na heroické zápasy minulosti nabývá tu katolictví charakteru vřelého, bojovného, vášnivého a neústupného, na druhé straně však pokorně prostého a jednoduchého. Znalci a kongresoví veteráni, hluboce dojatí tímto prostředím, shodují se v názoru, že nikde na světě nenajde se atmosféra takového stupně žhavé víry a hluboké zbožnosti, jako v této těžce zkoušené zemi. Ani v polské Czenstochowě, kde v zimě dovedou lidé klečet ve sněhu při těžkém mrazu pod širým nebem, ani v arragonské Zaragoze, kde procesi trvá pět hodin pod olověnou oblohou strašlivého žáru.

V nejubožejších přístavních čtvrtích, kde bída je nevylicitelná, ze všech oken domů a baráků zářila dojemná vyznání naivní, prosté a vřelé víry obyvatelstva. Guirlandy, odznaky, svaté obrazy, prapory, svíce a louče zdobily ulice, na všech křížovatkách stály oltáře, veškeré vchody chrámů otevřeny široce

věřícím, a zatím co uvnitř nesčíslným zástupům slouženy byly půlnoční mše svaté, na černé obloze, mezi třpytivými hvězdami, mohutné reflektory rýgovaly světelným písmem: »Adoremus, laudamus, glorificamus.« Jen v pátek od půlnoci do 3. hodiny ranní 800.000 lidí se zpovídalo ve všech řečech a přistoupilo ke sv. přijímání. Bohatí vedle chudých, dělníci vedle aristokratů, námořníci vedle generálů, klečeli tu všichni v bratrské poníženosti před zářícím oltářem. Ještě o čtvrté hodině ranní znělo celé město nadšeným zpěvem zbožných písní a černalo se neprostupnými zástupy věřících, kteří odmítali vrátiti se do svých domovů.

Papežovo poselství, tlumočené kardinálem-legátem a laskavá latinská slova Sv. Otce, přenášena na vlnách radia z Vatikánu až na břehy Irského moře, dovršily nadšení zbožných davů. Již dávno nepotkal se eucharistický kongres, jichž už bylo pořádáno jedenatřicet, s takovým morálním, duševním a materiálním úspěchem. A mělo těch třicet předcházejících velmi různé příležitosti, nálady a charaktery.

Chceme se zmínit jenom o jednom. Jistě, že mnozí z dnešních návštěvníků Dublina i z těch, kteří tak daleko jet nemohli, pamatují se na eucharistický sjezd konaný ve Vídni v září roku 1912.

Bylo to naposledy, co císař František Josef vystoupil s celým svým dvorem ve slavnostním průvodu. Pak už ho jenom roku 1916 vezli do hrobu. Procesí okolo Ringstrasse, jehož se 82letý císař zúčastnil, bylo tehdy vyvrcholením sjezdových oslav. Mělo býti velkolepé, ale počasí mu nepřálo. Když po poledni František Josef vyjel z Hofburgu, aby byl přítomen ve Štěpánském dómě vyzdvižení slavné Mariazellské monstrance, pršelo a lilo strašlivě. Přesto však několik hodin dlouhé procesí kráčelo už mezi dvojím táborem mokrých deštníků podél Ringstrasse. Oficiální část průvodu sestavila se až před katedrálou sv. Štěpána. Napřed jela eskadrona tělesné gardy v oslňujícím stejnokroji, pak tajní radové a předsedové zákonodárných sborů, Schwarzenberg a Liechtenstein, nato dlouhá řada ekvipáží rakouské a uherské vysoké šlechty ve vši pýše zářivých historických úborů a krojů, pak užší průvod kardinála-legáta, Holandana Van Rossuma. Za tímto jel nádherný, barokový, červený a zlatý vůz z tereziánské doby, v němž klečeli před Mariazellskou monstrancí kardinálové Van Rossum a dr. Nagl, arcibiskup vídeň-

ský. Ihned nato následoval »Leibstaatswagen«, zasklená ekvipáž z doby Františka I. a vídeňského kongresu, černá a zlatá, v níž seděl z daleka viditelný císař František Josef v bílé uniformě polního maršála se všemi řády na prsou. Po jeho levé straně rýsovala se stejně oděná širokoramenná postava Františka Ferdinanda, následníka trůnu. Za kočárem, obklopeným pážaty v slavnostních uniformách, následovaly vozy téměř všech arcivévodů a členů císařského domu. Na Heldenplatzu, zaplaveném zástupy obecnstva, očekávaly procesí arcivévodkyně se všemi dětmi, členové panské sněmovny, maršálkové, generálové, admirálové a celá ostatní stafáž císařského dvora. — Dnes prohlubeň historie ...

Dvacet let leží mezi Dublinem a Vídni, dvacet let nabitých událostmi, dvacet let křižovaných politickými a duševními proudy všech směrů. Stará Evropa je mrtva, z jejích trosk vyrůstá nový, regenerovaný zeměděl. A srovnání obou kongresů mluví za celé knihy.

Na jedné straně naposledy rozvinutá veškerá pompa, přepych, a chladná nádhera starého španělského ceremonielu habsburského dvora, na druhé straně skromná, prostá, ale z celého nadšeného srdce vyvěrající sláva a nadšení shromážděného národa, který sice ještě není úplnou republikou, ale v republikanismu předčí mnoho hlučně vytrubovaných demokracií. Na jedné straně vetřelý stařec ve skleněné vitrině, poslední Mohykán idylické doby padesátých let minulého století, v níž kotvil všemi svými kořeny až do posledního dechu, na druhé straně revolucionář s hlubokými vráskami v asketickém a mladém obličejí, ztvrdlý od útlého mládí ve všech hrůzách divoké občanské války. Na jedné straně veselý, lehkomyšlný »císařské město« na krásném modrém Dunaji, zvyklé odedávna bezstarostně týť z práce podřízených, cizojazyčných provincií, které je nenáviděly, na druhé straně tvrdý a drsný národ mořských vlků, ošlehávaný po staletí všemi větry, co kde vanou po oceánech. Na jedné straně rozkládající se anachronická říše, na druhé straně statečný a hrdinný národ, bojující o svoje místo na slunci a na zeměkouli.

»Říš rakouská nezahyne.« hlaholilo tehdy mohutným fortisimem zpod mokrých deštníků, z průjezdů, oken a balkonů. A zatím — ani ne za dva roky začal její konec.

Lhala vídeňská hymna. Ani říše rakouská, ani říše uherská, ani žádná jiná z tohoto po-

zemského sveta není stvořena k životu věčnému. Je jenom jedna, a to je onen veliký a nezapomenutelný dojem z „Dublina, je jenom jedna říše, která nepomine, i kdyby brány pekelné se pominuly proti ní. Je to říše Toho, ke kterému v neděli ve Phoenix Parku jeden milion klečících poutníků šeptal ve stu řečí svoji vroucí modlitbu: »Adveniat regnum Tuum, fiat voluntas Tua . . .« Z.

Mladé Slovensko.

Valné shromáždění Matice Slovenskej a Sjezd Mladej slovenskej generácie v Trenčanských Tepliciach.

V květnu a červnu staly se na Slovensku dvě události mimořádného významu pro poznání, jakým směrem vyvíjí se mladá generace slovenská, která v celku projevuje více aktivity než mládež česká a zasahuje pronikavě do celé československé politiky i života kulturního. Tyto dvě události, na nichž mladí se ostře střetli se starými, byly valné shromáždění Matice Slovenské, národní kulturní centrály slovenské a sjezd mladé slovenské generace v Trenčanských Teplicích.

Abychom si mohli učiniti úsudek, oč v těchto událostech jde a jaký je jejich význam, je nutno především, pokud možno objektivně a přesně znáti fakto, co se vlastně stalo. A tu ze všech popisů obou událostí, nejlépe informativní byly kritické popisy Fedora Ruppeldta v „Lid. Novinách“ o Matici (29. června) a dr. Stolzové-Sutorisové o sjezdu mladé generace v „Nár. listech“ (30. června).

Pro informaci svých čtenářů reprodukuje tyto výklady a hlasy slovenské, poněvadž při zásadním svém kladném stanovisku k spolupráci československé ukazují dobře na oprávněné stesky Slováků a Slovenska.

Smysl valné hromady Matice Slovenskej.

Předmětem boje na valném shromáždění Matice Slovenskej 12. máje v Turčanském sv. Martině byla „Pravidlá slovenského pravopisu“, z roku 1931, která Matice vydala jako práci své pravopisné komise a která shromáždění Matice odmítlo. Co se stalo a oč tu šlo, popisuje Fedor Ruppeldt takto:

Pravidlá pravopisu.

Fakt je, že s Pravidly je odprvu istá nespokojnost. Nijaké l'udské dílo je nie dokonalé. Tým menej môžu byť dokonalé a k spokojnosti

všetkým tieto Pravidlá, ktoré upravujú nie len pravopis, ale do istej miery i samu reč, ustálujú formy, slová, skladbu atp., čo je samo v sebe dosť otázna vec, lebo život a reč celku, l'udu, masy nedbá na pravidlá a ide svojou cestou. K tomu má sa kodifikovať reč slovenská, ktorá práve teraz silou rozvíjajúceho sa života, práce, myslenia, úradovania v slovenčine mimoriadne silne a rýchlo sa rozvíja, a to i zdravo, zo svojich koreňov, a pod rozličnými inostrannými vplyvmi i menej zdravo. Vývin reči, najmä v dnešných komplikovaných kultúrnych pomeroch, je proces nadovšetko praxi a reality, proces, povedal by som, dravý a egoistický, bezohľadný, temer cynický, berie, čo mu treba, šliape, čo je zbytočné a nestrovitelné, formuje slová a skladbu reči nemilosrdne, robí všetko viac inštinktívne a výlučne pre praktický cieľ, málo sa ohliadajúc na vedecké definície učencov; ten proces je merítkom sám sebe, urobí správnym to, čo včera bolo nesprávne, normy si diktovať nedá. Reč a pravopis je nie matematika. Hovorím tu o skutočnej živej reči národa, pri čom nesmieme myslieť len na reč filologov a spisovateľov, ani nie len na reč valachov po horách, ale na reč l'udu, remeselníkov, kupcov, robotníkov, nádeníkov, vojakov atď. Všetci lekári, ktorí stoja okolo tohoto stále rastúceho organizmu, majú dbať len na to, aby ten vývin poznali, rátili s nim, upravovali ho jednotne, aby sa netvorily rozdiely, ktoré by časom rozdeľovali národ.

Pravidlám sa vytýkajú najmä isté nedôslednosti, značný počet dovolených dvojtvarov a niektoré čechizmy. Pravopisná komisia v úvode Pravidiel (strana 9) sama doznáva nedostatky i fakt, že pravopis „je a bude vždy len vecou dohody, výsledkom kompromisu, ako písať hovorené živé slovo“, že pravopis sa musí stále vyvíjať, meniť, prispôsobňovať. Členovia Matice zvolenej pravopisnej komisie po mnohoročnej svedomitej práci sa tedy všetci dohodli, urobili so všetkých strán isté kompromisy, všetci podpísali Pravidlá, ministerstvo ich schválilo, Pravidlá vytlačili. Verejnosť po dlhom, už i netrepezlivom čakaní dostala Pravidlá do ruky. Každý mal právo a možnosť podať komisii svoj návrh, komisia došlé návrhy iste i uvažila. I ja som podal so tri a neviem, či aspoň jeden sa ako-tak uplatnil. Nikto nemôže byť na 100 % uspokojený. Ale Pravidlá sme konečne dostali, podriadili sa im i v Martine i v Bratislave. A život, i vo veci tvorenia reči tvrdý, ide okolo nás.

Akási disciplína národná by bola žiadala uspokojiť sa a dôverovať, že Matica bude svoju

prácu okolo pravopisu i ďalej robiť a bude naprávať, čo sa ukáže byť chybným.

Návrh publicistov.

Asi dva týždne pred valným zhromaždením Matice spisovateľ Ciger-Hronský poslal asi 450 až 200 slovenským ľuďom text „Návrhu spisovateľov, redaktorov, novinárov a prekladateľov“ s vyzvaním osvojiť si ho, podpísať a poslať Matici. Nevieť doteraz, kto návrh osnoval, či Hronský sám, či s inými, či to robili aj niektorí funkcionári Matice, či nie.

Návrh má dva body. V prvom sa konštatuje, že Pravidlá „ako elaborát pravopisnej komisie Matice ... má svoje nedostatky“ a hovorí: „naľko pokladáme za nepotrebné, aby sa tieto nedostatky čímľkôr odstránili, navrhujeme ctenému valnému zhromaždeniu, aby splnomocnilo výbor Matice vymenovať štvorčlennú pravopisnú komisiu, ktorá ... nech pripraví oné Pravidlá ešte v tomto roku pre druhé vydanie.“ Druhý bod návrhu súri vydanie slovníka slov. reči a aby sa práca pri ňom robila „čo možno najživšie“, navrhuje, aby zhromaždenie Matice splnomocnilo výbor „prijat do služieb matičných kvalifikovaného človeka, ktorý pod vedením onej pravopisnej komisie bude mať na starosti výlučne slovník slovenskej reči“ a dokladá, aby Matica postarala sa o financovanie toho človeka hoci i za cenu, že odsunie iné, menej naliehavé body svojho pracovného programu. Táto časť návrhu bola menej významná, ani nebolo o nej mnoho reči.

Je tu tedy skrytý nápad na dosavádnú pravopisnú komisiu a na jej Pravidlá, sotva sa ony dostaly do rúk verejnosti. Návrh je dosť nejasný. Nehovorí, čo s doterajšou komisiou, či tá má celkom prestať, či v tej štvorčlennej novej komisii majú byť odborníci či aj iní, či ľudia i zo starej komisie a či len noví, či tie dve komisie majú spolu pracovať, aký má byť ich pomer, v prípade nesrovnalosti čo majú robiť, či nová komisia, prípadne z neodborníkov, má byť nad starou, či ako.

Slovom: podaný bol veľmi chúlостivý problém: do práce doterajšej odborníckej komisie má zasiahnuť nové teleso, či vedecké, či nie-odbornícke, či azda ľudia z radov spisovateľských? K tomu absurdný je termín: nové vydanie Pravidiel, tedy i pravopisných i rečových úprav slovníčka, zostaviť a vytlačiť do konca tohto roku, a sme už v máji.

Žiadosť túto podpísalo hodne vyše sto publicistov. Ako sa teraz ukazuje, niektorí podpísali bez dostatočného uváženia.

Návrh výboru Matice.

Výbor pred valným zhromaždením dňa 11. mája vzal žiadosť na vedomie a po dlhej debata na mój návrh osnoval iný text uzavretia v tomto smysle: Výbor uznáva dobrú snahu žiadateľov veľkého počtu a závažných mien o opravu toho, čo je v Pravidlách chybné. Pravidlá ani sám nepokladá za bezvadné, poveruje svoju pravopisnú komisiu pracovať na pravopise ďalej, pripravovať nové a opravené vydanie Pravidiel, hotový je komisiu doplniť novými členmi, žiada urýchlenný postup práce. Výbor formuloval svoj návrh takto, i aby vyhovel podstate návrhu žiadateľov, ale i v záujme prestýže Matice a jej odbornej komisie, ako i pre kontinuitu složitej odborníckej vedeckej práce; pri tom však neuzavrel sa pred potrebnou revíziou Pravidiel a otvoril bránu novým pracovníkom.

Valné zhromaždenie 12. mája.

Vieme jeho priebeh. Sišlo sa nápadne mnoho ľudí, iste i schválne dovolaných, poprední ľudia Sv.-vojtešského spolku i politických strán, i spisovatelia. Medzi nimi mnohí ľudia, ktorí sa o Maticu doteraz pramálo starali a prv nikdy nepřišli na jej zhromaždenia. Tá väčšina najprv pri voľbe jednej tretiny výboru odhlasovala svoju napochytne zostavenú kandidátku proti návrhu výboru, aľkoľvek vo výbore deň pred tým nebolo odlišnej mienky. Hlasovalo sa bez zisťovania členstva, čo, ak sa pri tejto príležitosti i nezneužilo, ale ako *precedens* je veľmi nebezpečnou vecou, hoci i len pri volení členov výboru. Na také zadné kolesá má predsedníctvo Matice lepšie dbať.

Pri návrhu publicistov vyvinula sa dlhá debata. Úradný návrh výboru z funkcionárov Matice nikto nepodporoval, správca Matice dr. Škultéty sa neosvedčil ani vo výbore ani na zhromaždení, úradník Matice dr. Bartek hovoril na zhromaždení proti návrhu výboru. Zase sa hlasovalo — tak ako pri voľbe výborníkov; návrh výboru prepadol, odhlasovaný bol návrh publicistov, tak ako bol podaný, nezmenene.

Toto je verný opis udalostí v Matici 11. a 12. mája t. r.“

A druhá udalosť: jezd mladé slovenské generace v Trenčanských Teplicích 25. a 26. června.

O významu tohoto sjezdu napsala účastnice jeho, miestopredsedkyně pražské „Živeny“, vědecká slovenská pracovnice, dr. Stolzová-Sutori-
sová, v N. l. tento výklad:

„Bol to vlastne sjezd mladej slovenskej in-

teligencie, teda tej, ktorá absolvovala už čl. vysoké školy. Sjazdu zúčasnili sa sice i t. zv. „starí“ slovenskí pracovníci, ale ich účasť bola viacej pasívna. Účastníkov bolo vyše 300, ktorí sa síšli bez ohľadu na politickú príslušnosť. Zastúpené boli rôzne kraje Slovenska, i ďaleký východ, Michalovce. Nechýbali ani Slováci z Prahy.

Na sjazde boli prednesené referáty, ktoré týkali sa nasledujúcich tém: 1. Stanovisko k platnému spoločenskému poriadku. 2. Postavenie Slovenska v ČSR. po stránke hospodárskej a politickej. 3. Postavenie Slovenska v ČSR. po stránke kultúrnej. Každé téma zpracovali traja referenti, ktorí podľa politickej príslušnosti predstavovali stranu klerikálnu (jak vidět, označuje pisatelka lidovou stranu Hlinkovu názviskem s pokrokového břehu, p. r.), komunistickú a štátny stred.

Po prednáškach nastala veľmi čulá debata. Prednášky referentov i veľmi početných debatórov niesly pečať nespokojenosti, ktorá dostávala rôzneho zabavenia podľa temperamentu a politickej príslušnosti rečníkov.

Prejavy nespokojenosti boli adresované t. zv. štátnemu centralizmu, viazaným kandidátnym listinám. Veľmi ostre bola kritizovaná činnosť t. zv. „starých“, t. j. zástupcov Slovenska v Prahe, bývalých i terajších. Vytykalo sa im mimo iné, že nikdy nevystupujú v Prahe tak energicky, ako to sľubujú na Slovensku a že ich liknavosť a mäkkosť doviedla Slovensko do dnešných ťažkých pomerov.

Detailne boli rozobrané i dnešné smutné hospodarské pomery a ich príčiny na Slovensku (na pr. Legiobanka) znemožňuje pomalu slovenské peňažníctvo; prekotná industrializácia zabíja náš drobný priemysel. Pri tom rovnakou mierou sú postihnutí robotníci, živnostníci i roľníci. T. zv. slovenská výhoda pre dodávky štátnym úradom a podnikom na Slovensku, podľa ktorej firmy pracujúce na Slovensku majú byť prednostné právo, sa vlastne neuskutočňuje. Veľké české firmy, zvlášte v Prahe, sriaďujú si na Slovensku afilované závody, v čelo ktorých postavajú sice pro forma Slováka, ale najväčšia čiast dodávok uskutoční sa z podnikov ležiacich v historických zemiach. Naproti tomu dovoz dreva a zemeľských produktov do historických zemí pre nesprávnú a Slovensku neprajúcu politiku štátnych drah a pre našu obchodnú politiku zahraničnú je znemožňovaný.

Transport vagonu slovenskej pšenice z Nitry do Prahy je drahšie, než transport maďarskej pšenice z Budapešti. Podobne transport dreva

z Poľska a Rakúska je lacnejší, než zo Slovenska a Podkarpatskej Rusi.

Ďalšie sťažnosti týkali sa personálnych a kultúrnych otázok. Veľmi často a s pocitom trpkkej krivdy sa zdôrazňoval nedostatok konceptných úradníkov v centrálnych úradoch pražských. Vypočítalo sa, že v 16 ministerstvách v Prahe úraduje iba niekoľko Slovákov a z týchto sotva 10 dosiaha hodnotu aspoň radovskej.

Pozemkový úrad postupuje úplne bez úradníkov-znalcov lokálnych pomerov na Slovensku. Preto pozemková reforma na Slovensku bola iba z jednej tretiny prevedená, a to ešte v neprospech Slovákov. V komplikovanej otázke cirkevných statkov na Slovensku není ani jedným referentom Slovákom-štátnym úradníkom. Bolo konštatované, že úradujúcim slovenským ministrom nepodarilo sa tieto nepriaznivé personálne otázky zlepšiť.

Mnoho hovorilo sa o vybudovaní slovenskej techniky. Z racionálneho a finančného stanoviska zdá sa byť nevýhodné stavať techniku pre pomerne malý počet posluchačov Slovákov. Musíme si ale všimnúť i hlbších motívov, ktoré nútia Slovákov k požadovaniu vysokých škôl na Slovensku: Kým českí vedeckí pracovníci na bratislavskej univerzite majú rovnaké možnosti k vedeckému vývinu ako Slováci, nevidíme túto paritu na pražských i brnenských vysokých školách. Pracuje tu iba niekoľko Slovákov a pracuje ich tak málo preto, že ich výhľady na vedeckú kariéru sú minimálne. Bratislavská univerzita habilitovala dosiaľ približne rovnaký počet Čechov ako Slovákov. Koľko Slovákov habilitovali pražské a brnenské vysoké školy z mladých, poprevratových vedeckých pracovníkov? Ani jedného Slováka.

A toto je tiež jeden z dôvodov, prečo sa Slováci domáhajú o postupné vybudovanie všetkých vysokých škôl na Slovensku. Tu im kynie nádej, že aspoň 50 % habilitovaných bude sa rekrutovať z mladých slovenských pracovníkov.

Slovensko od prevratu ztratilo lesnícku i banskú (hornickú) akadémiu. Sriadением slovenskej techniky napravila by sa táto krivda.

Politicky bol na sjazde zastúpený smer autonomistický, ktorý našiel posilnenie i v tak zv. regionalistoch, t. j. evolučných autonómistoch a konečne i v komunistoch, ktorí druhý deň sjazdu hlásali zásady „per autonomiam ad internationalem“. Prekvapilo, že medzi autonomistov sa postavili i mnohí, ktorých rodinné tradície boli pred prevratom a i potom ešte silne čechofilské. Okolnosťami a pomermi na Slovensku vynútená zmena v smýšľaní týchto Slo-

vákov mala byť vážnym mementom centralistickému systému.

Pri tom všetkom i pri najextremnejšom smýšľaní politickom *žiadon z rečníkov neodklonil sa od pevnej basy, československej republiky. Naopak, každý, až dojemne zdôrazňoval nutnosť pevnej, nerozlučnej republiky Československej.* Preto nerozmyšlené extempore pi O. Sedlmayerovej, ktorá pripisovala mladej slovenskej generácii tukovskú, tedy protištátnu ideológiu, bolo priaté ako urážka, ako päšť do tváre a preto bola veľmi temperamentne admietnutá.

Na sjazde sa vyslovila žiadosť, aby mladá slovenská generácia sa znovu sišla za rok, ale aby si vyžiadala spoluprácu i mladej českej generácie, *aby mládež spoločne bojovala pre lepšiu budúcnosť štátu československého* a postavila sa do šiku proti nehybným držiteľom moci, proti „*beati possidentes*“

Sjazdu boli prítomní i t. zv. „starí“ zástupci Slovenska. Mládež však v svojom rozochvení nebola ochotná vypočúť ich slovné vývody.“

*

Z týchto dvoch popisů význačných slovenských udalostí poslednej doby je vidieť dobre, oč jde. Chceme k tomu zatiaľ len zdôrazniť, jak značným podielom vlivu se na obou čínoch zúčastnila mladá inteligencia slovenskej strany ľudovej, ktorá má ve vedení a v akciách strany veľmi významný úkol a postavení třemi osobnostmi: generálním tajemníkem strany ľudovej je dr. Martin Sokol, šéfredaktorem „Slováka“ Karol Sidor a vůdcem odbor. organizací dělnických Rudo Cavojski, všichni kolem 30 let.

To je nesporný náskok ľudovej strany proti ostatným slovenským stranám, neboť boj o budoucnost stran vybojuje mládež, nikoli už staří.

K 6. červenci.

V převážné své většině se náš tisk stále namáhá zdůrazňovati světový historický a kulturní význam Husův. Husitství a Reformace jsou mu pokrokem, vysvobozením z „temného středověku“. Hus jest reformátorem, předchůdcem veliké Reformace Lutherovy a ovšem také humanismu, osvěty, revoluce, liberalismu, socialismu. Stále jest zde ještě ctižádost ukazovati světu, že český národ první v Evropě se vyznamenal, že první povstal proti autoritě, za myšlenku svobody svědomí, humanity, revoluce atd. Vzdělanectvo všech stupňů jest úplně prostoupeno názorem o pozitivní velikosti Husově a husitství, názorem, že doba náboženské revoluce čes-

ké jest největší dobou českých dějin. Všecek oficielní český svět ustrnul na výkladu smyslu českých dějin, jak jej reformovali Palacký a Masaryk, jak jej Jirásek pak svým literárním dílem oslavoval.

A přece jest taková duchovní tradice národa dále už nemožnou, stává se anachronismem. To jako by nikdo neviděl, ba nechtěl viděti, že hodnoty, ve jménu kterých předešlá generace zakládala slávu Husovu a husitství, se zhroutily, duchovní situace světa že se velmi zásadně změnila a že jsme vlastně s tím naším novohusitstvím a pokrokem už skoro zcela osamoceni. „Opoždění osmačtyřicátníci“ se řeklo ve Francii před několika lety velmi výstižně.

Bez ohledu na kulturní a metafysickou její kvalitu jest doba husitská zajisté veliká. Však velikost její jest druhu velikosti na př. sovětské revoluce ruské, velikosti v negaci a rozvratu, velikosti v tragickém, krátkozrakém odboji. Tragickém v obou případech hlavně proto, že vždy celý národ — s horlivostí lepší věci hodnou — revoltuje, trpí, trestá krutě sám sebe, krvácí a hyne ve službách cizích, importovaných ideologií, nedostatečných, ba zhoubných (zde Wiclef, tam Marx), které v obou případech i v zemích svého původu byly zdravými a silnými národy odmítnuty. Nanejvýše bolestné jest pomýšlení, že to vždy musí býti dobrodušní, nezkušení a dětinsky přímočaří Slované, kteří osudně nalitnou na odpadkové ideje ze Západu. Není v tom ostatně také velmi mnoho t. zv. překompensování méněcennosti? Nebo jest vůbec historickým údělem Slovanů — krutým a osudným — demonstrovati světu živě — až do vlastního vykrvácení třeba — zhoubnost všelijakých destruktivních polopravd a lákavých omylů?

Dnes jest již jasno a jest zde již jakýsi všeobecný „consensus ingeniorum“, že Reformace jest osudné negativum, že jest katastrofou Evropy, jejíž nynější zkáza má své kořeny právě v ní. Reformace rozbila duchovní jednotu Evropy, zrušila správnou nadvládu a prvenství duchovna a dokořán otevřela dveře absolutní světské moci, panovnickému cesarismu (pohanskému „z boží milosti“) a handlířskému duchu kapitalistickému. Tím smutnější jsou pak tato fakta, že se tak stalo z veliké části z příčin velmi sobeckých, že reformace byla jak v Čechách, tak Německu, v Anglii i jinde *revolucí pánů*, lačných po moci a po církevním majetku. Jest velmi příznačné na př., že proti upálení mistra Jana Husa protestovalo hned 1. září 1415 452 českých pánů — fakt ukazující dosti jasně, pro jaké zájmy Hus na smrt šel. Z jeho spisů víme, že upíral

církevní hierarchii moc i statky a dával je pá-nům. Ve svém manifestu k veškerému křesťan-stvu (1430) vyzývá Prokop Holý šlechtu, aby sebrala církvi statky. Svým určením byly však církevní statky — statky chudých.

Reformaci se všude postavení selského lidu zhoršilo. U nás to byli utrakvističtí páni, kteří roku 1497 zavedli poddanství. V Německu vítě-zila reformace hlavně proto, že odpovídala hmotným zájmům pánů, kteří sekularisací zís-kali ohromných statků do zcela soukromého své-ho majetku. Víme také dostatečně, jak krvavě krutě byl s plným souhlasem Lutherovým, ba z jeho návodu ztrestán německý selský lid, kte-rý v „německé revoluci“ — jak se toto povstání nazývá — povstal za evangelickou svobodu.

Stojíme dnes bezradně u konce ničivého díla půl tisíciletí zahájeného Reformací. Budova „Nového Věku“, do závratné výšky vyhnaná, se zhroutila. Je třeba nyní odklízeti nejprve trosky a to i husitství, staré i nové. Zbývá stále ještě ovšem zásadní otázka, na níž do dnešního dne nebylo zcela uspokojivé odpovědi: Začal Hus toto dílo zkázy? Byl prvním iniciátorem roz-kladného procesu duchovní desintegrace Evro-py? Či chtěl být svobodným synem církve zno-vuzrozené, očištěné od zlořádů, chtěl zachrániti středověk? Zdá se, že v problematické jeho po-stavě se stýkají obě tyto snahy. Svým bojem za očistu mravů v církvi a za pravdu Boží, byl věrným synem středověku, však zastáváje váš-nivě rozkladné nauky Wiklefovy, započal oprav-du dílo zkázy a jest v tomto slova smyslu před-chůdcem veliké Reformace šestnáctého století. Otázku tedy: Byl Hus tragickým ukončením středověku nebo osudným a neméně tragickým počátkem Nové Doby, t. j. právě onoho rozvratu, možno odpovědět, že Hus byl obojím a v tom že jest jeho tím větší problematičnost a tragi-ka — jeho a národa českého.

Nedávno polemisoval jeden z našich hlavních listů žárlivě s jakýmsi německým hlasem, že kolébkou Reformace nebylo Německo, že čest a sláva tato přísluší nám, že pravou kolébkou Reformace byla Betlemská kaple, Praha, Čechy. To patrně byla — i když reformace česká byla po mnohé stránce přece jenom jiná než refor-mace německá.

Jest třeba však se diviti, že redakce onoho lis-tu — a s ní většina národa — jest tak málo orientována v nynější duchovní situaci světa. Hodnocení Reformace se zásadně změnilo. Mís-to o cti a slávě jest zde třeba mluvit o — vině. Patříme tedy mezi hlavní vinníky rozvratu Evro-py; nejenom že jsme Husem zahájili duchovní

rozvrat Evropy, dvě stě roků na to jsme defene-strací pražskou dali signál ke katastrofě třiceti-leté války. — Budeme i dále světu na obdiv sta-věti tento náš truchlivý primát? Více by nám zajisté prospělo neucházeti se příliš o tuto pro-blematickou slávu, býti z ticha o nejnešťastnější době našich dějin a hledati cestu k nápravě a od-činění viny, cestu k synthese (unio!), k duchov-nímu sjednocení Evropy a lidstva vůbec, za-počaté tak velikolepě právě ve středověku. A z dějin nám zde zasvitne ne nešťastná doba české náboženské revoluce, ale slavná, opravdu veliká doba Karla IV.

Jest událost v českých dějinách — dosud bo-hužel skoro nepovšimnutá ve svém významu — kterou máme mítí vždy na mysli jako světlý vzor — událost nanejvýše symbolická a pří-kladná:

Karel IV. a s ním celé křesťanstvo nese těžce nedůstojné avignonské zajetí papežů. Po dlou-hém vyjednávání — vždy rušeném žárlivou Francií — se podařilo Karlu IV. pohnouti pa-peže Urbana V. k návratu do Říma. V dubnu 1367 opustil papež skutečně Avignon, dostal se až do Viterby na italské půdě, kde očekával příchod císařův. Karel IV. táhl zatím s velkým vojskem Itálií. Odbojná šlechta se mu podro-bila. V Římě pak očekával příchod papežův. Když se Urban V. přiblížil dne 21. října 1367 k Římu, vyšel mu Karel vstříc s veškerým du-chovenstvem a množstvím lidu. Když papež s panovníkem se ocitli u brány vedle Andělské tvrze, sesedl Karel s koně a vlastní rukou ucho-pil otěže bílého komoně, na němž papež seděl, a doprovázel tak pěšky nástupce Sv. Petra až k stupňům Svatopetrského chrámu. Tato po-kora císařova působila na diváky hlubokým do-jmem. Očitý svědek Coluccio Salutati psal o tom učenému Boccaciově: „Římští preláti v prů-vodu papežově byli u vytržení, když viděli, že císař jejich vrchní hlavě tak velikou úctu pro-kazuje. Římský lid přibíhal v davech, jsa radostí bez sebe, spatřit oba panovníky světa v tak ve-liké sjednocenosti.“

Ano — taková jest cesta správné, kladné, požehnané reformace. A takový jest správný po-měr moci světské a duchovní, poměr státu a cír-kve. Karel IV., císař Svaté Římské Říše, jeden z nejprozíravějších panovníků všech dob osvěd-čil tímto svým činem hlubokou politickou mou-drost.

Vездеjší, viditelná církev, uskutečňovaná smrtelnými lidmi zatíženými i při nejlepší vůli lidskými slabostmi, potřebuje zajisté stále — reformace. Stále jest třeba snažit se a horlit,

aby nevládla lidská slabost, ale Boží síla a milost. V době Karlově a Husově bylo zajisté zlořádů v církvi dosti. Reformátor v dobrém slova smyslu dle příkladu Karlova však se nezříká viditelné církve a jejího hierarchického zřízení nerevoltuje, nehlasá rozvratná hesla, netupí hlavu církve, neprohláší ji za Antikrista — naopak, on zůstává cele ve společenství lásky, uznává prvenství duchovní moci, kárá a napravuje jenom „intra muros“, starostlivě dbaje, aby neporušil duchovní jednotu. Chybuje-li některý úd viditelné církve opravdu, není-li mu na př. hlava její na svém pravém místě, připomene to láskyplně a sestoupí tedy se svého koně, aby pokorně dovedl zbloudilou, znásilněnou hlavu obce Boží na pravé její místo.

Nerozbíjeti duchovní jednotu — o to jde hlavně při každé reformaci. Neboť není ničeho tak velice důležitého pro společnost lidskou, jako právě pevná, v Absolutnu zakotvená jednota v Duchu, v Kristu. Středověk žil v takové jednotě, ona byla základem jeho velikosti. Reformace rozbila jednotu. Evropa a sní celý civilisovaný svět pyká nyní těžce za porušení jednoty. Všude se ozývá volání po novém sjednocení křesťanstva, v nadnárodní, nadstátní, všecko lidstvo obepínající jednotě v Bohu. Přes všechny dočasné chyby a nedostatky církev takovou universální jednotou jest. K ní musíme znovu dospěti nebo zahyneme. K ní má směřovati cesta všech národů — i cesta naše. A na této cestě nám nemůže být příkladem Hus — ale Karel IV.

H. Madlmayer.

Normální učebné osnovy.

Výnosem ministerstva školství a národní osvěty ze dne 6. května 1930, č. 47.415-I. byly upraveny normální učebné osnovy pro školy obecné. V době intenzivních příprav pro rozsáhlou reformu veškerého školství, zvláště pak školství obecného, mají být jakousi přípravou k tomu, jak nalézt nejlépe a nejlepši vyučovací a vychovávací program škol obecných, které mají vyjít jako reformované. Jest jen vítati počín min. škol. a nár. osvěty, které tímto předložilo učitelstvu část svého úmyslu k zamýšlené reformě školství a umožnilo tak učitelstvu, aby svým posudkem osnov, jež má v přítomné době podávati, zúčastnilo se též této významné práce. Učitelstvo mělo příležitost za dobu dvou roků v praxi poznati, pokud osnovy vyhovují a pokud potřebují změn. Učitelstvo jistě snažilo se vyhověti

všem úkolům, které na ně nové osnovy vnesly. A bylo těch úkolů dosti.

Je dosti těžko detailně upozorňovati na věci, které by z osnov měly být vypuštěny, změněny nebo doplněny, poněvadž každý jednotlivý učitel jest sám povinen vypracovati si podrobné osnovy na měsíce, týdny event. hodiny. Možno upozorniti pouze na věci dotýkající se osnov jako celku všeobecně anebo jako celku pro jednotlivé druhy škol. Dle toho chci zaříditi svůj úsudek a dle toho vypisuji svoje zkušenosti, jak jsem je po dobu užívání osnov získal.

Přimlouval bych se za to, aby *občanská nauka a výchova* jako předmět samostatný byl z osnov, které mají přijíti v platnost na delší dobu, úplně vypuštěn. Pro věci naukové, jak stanoveny jsou pro nejvyšší stupeň škol obecných, budiž ponechána pro tento stupeň *jedna půlhodina týdně*. Ostatní čas budiž přidán rovnoměrně počtům, mluvnici a pravopisu. Výchovu k demokracii, lásce k bližnímu, národu a republice atd., jak stanoví osnovy z roku 1930, musí prováděti škola celým svým systémem. Vždyť předpokládáme, že je budována na demokracii, republikánských zásadách, jak jsou vyjádřeny v naší ústavě. Výchovu osobnosti po stránce mravní musí prováděti škola při veškerém vyučování, speciálně zabývá se jí potom náboženství jednotlivých vyznání. Bylo by velkou chybou, kdybychom si mysleli, že tak důležitý úsek školské práce můžeme vměstnati do dvou hodin v týdnu. To, co máme napsáno v rozmanitých příručkách pro tento předmět, musíme mít na mysli při všem vyučování. Společenská výchova dána je už tím, že děti musejí pohromadě žít, učit se. Učební náplň, pokud jest vymezena osnovami z roku 1930, vypůjčuje si silně z vlastivědy a reálií. Zdá se, jako by nebylo pro tento předmět dostatek učiva. Totéž možno pozorovati i u všech příruček, které pro občanskou nauku a výchovu byly sepsány. Vždyť i ten „Časopis pro občanskou nauku a výchovu“, který vydáván jest Státním nakladatelstvím v Praze, obsahuje věci, které se pohodlněji a s větším účinkem od učují ve vlastivědě a reáliích než v předmětu, pro který jest tento časopis určen. Prostředí, které si musí učitel vždy pro tento předmět připraviti, nebývá také pro proponovanou látku vždy naladěno, a stává se, že účinek po hodině bývá buď slabý nebo žádný. Upozorňuji, že nelze z toho viniti vždy učitele, ale z valné části osnovy.

Dále se přimlouvám za to, aby byly z příštích osnov pro školy obecné úplně vypuštěny *ruční práce chlapecké*, jako samostatný předmět a čas

jim věnovaný přidání rovněž počtům, mluvnicki a pravopisu. Pro nejvyšší stupeň budiž ponechána *jedna hodina týdně* pro práce ve škol. zahradě a škol. pozemku. Kde těchto není, možno užiti zahrad a polí, která náležejí rodičům vyučovaných dětí. Zacházení se stromy a keři možno učiti leckde. V době zimní (prosinec, leden a únor) budiž tento čas věnován na úpravu škol. nábytku, opravu pomůcek, výzdobě třídy a pod. Není-li potom pro úplné vyčerpání těchto hodin dostatek látky, možno jich použití k procvičování a doučování. Stává se velmi často, že děti si věci pro práci v ručních pracích chlapeckých vůbec nedonesou, poněvadž rodiče to prostě nemají z čeho koupiti. Z věcí starých vyrobíme zase jen věci staré, a efekt není ten, jehož jsme chtěli dosáhnouti. Překážkou, proč hodiny v tomto předmětu nemohou býti stoprocentně splněny, bývá nejčastěji nedostatek materiálu. Bylo by proto účelnější čas takto ztracený věnovati předmětům, které toho vzhledem k tak těžkému životnímu prostředí a vzhledem k nedostatku míst a přísnému výběru při jejich obsazování potřebují, aby dítě šlo do života dobře vyzbrojeno a mohlo se o uplatnění ucházeti.

V další části svého posudku chci se zmíniti o osnovách pro školy jednotřídní se zvláštním zřetěním ke školám menšinovým. Zdá se býti skoro požadavkem, aby pro tento druh škol byly vypracovány osnovy úplně samostatné. Jak těžko bývá někdy vyhověti nynějším osnovám, ví jenom učitelé na jednotřídních školách menšinových. Děti bývají zde většinou z rodin dosti ubohých a vadí jim značně též potíže jazykové.

Jazyku vyučovacímu musí býti tedy věnována péče mnohem větší, než jak by se předpokládalo. A hlavně mluvenému slovu, které bývá zde dosti silným prostředkem ke zdokonalení řeči.

Osnovy kladou v jazyce vyučovacím více požadavků, než se může zdolati. Bylo by účelné vynechati v druhém, třetím a čtvrtém školním roce věci o větosloví, kromě věty jednoduché. Látky pro tyto školní roky je tím už dosti.

V počtech mohlo by býti vypuštěno vypočítávání obvodů, ploch, povrchů a objemů ploch a těles složitějších. Stačilo by ponechati pouze základní plochy a tělesa.

Jinak dlužno přiznati osnovám krok vpřed. Jest si jen toho vroucně přát, aby byl zvláštní zřetel brán na jednotřídní školy, jejichž úkol jest dnes zvlášť těžký. Pohlédneme-li potom do jednotřídní školy v národnostně smíšeném území, spatříme v ní kolikrát směs tak dokonalou, že těžko lze uvažovati o naprostém úkolu tak, jak jej předepisují osnovy. Nemám snad v úmyslu naznačovati, aby se jim dával úkol menší,

ale jim patří podle povahy a složení žactva úkol *speciální*. Musí jim býti poskytnut čas také k tomu, aby bylo možno s úspěchem věnovati se národnímu probuzení českých lidí.

Vždyť v místě s jednotřídní školou menšinovou stává se tato středem veškerého dění českého. Jest proto dobře už v povinnostech, které jsou jasně předepisovány, zmíniti se i o tomto úseku práce, jež musí nesporně škola menšinová plniti. Doufáme také, že tím dostalo by se jakéhosi uznání od oficiálních úředních kruhů pro práci, kterou musí menšinový učitel s velkými i hmotnými obětmi konati. A koná ji jen proto, aby naše pohraničí bylo zabezpečeno. To je jistě práce pro národ, kterou by úřední kruhy měly kvitovati se samozřejmým uznáním, vyjádřeným i ve formě určité odměny, kruhy občanské potom by se měly skláněti v úctě a uznání před bojovníkem-menšinovým učitelem, který ještě zabezpečuje naši svobodu, která zdánlivě by se zdála již jistá. Není tomu tak však. O tom nejlépe mohou mluvíti menšinoví učitelé. Podobným upravením osnov pro tento druh škol bude učiněn velký krok vpřed ve významu nejen pro dítě a školu, ale i pro nutné zabezpečení hranic našeho státu.

Osnovy, prakticky prováděné, budou potom hybnou pákou života školního, který svým významem přenesse se i do života mimoškolního.

Alois Krejčí.

Genius loci.

Prof. dr. Winter z německé theologické fakulty shromáždil kolem sebe pracovní kroužek mladých bohoslovců, kněží a laiků, kteří pracují historicky a sociologicky. Tento kroužek, jehož střediskem je sdružení „Staffelstein“, pracuje velmi čile a zabývá se především ovšem dějinami a postavením československých Němců, při čemž běží hlavně o otázky německého katolicismu. Z tohoto pracovního kroužku vyšla již řada cenných prací, jež by měly zajímati i české katolíky, protože není možno studovati postavy českých Němců, aniž se dotkneme dějin českých. Z Wintrovy monografie o Güntherovi na př. vystupuje řada pražských i vídeňských postav metternichovského Rakouska s plnou plastičností, mezi nimi i postava sv. Klementa Hofbauera: Bude-li jednou psána monografie o českém knězi s hlediska historického, nebude moci býti odezíráno od prací tohoto okruhu.

Tato německá mládež sleduje bez predsudků, ale s vlastním stanoviskem velmi pilně českou práci literární a historickou. Dokladem toho byla nedávná diskuse mezi drem Lembergem a Strakošem o počátky českého národního obro-

zení. Teprve srovnáním práce české a německé vysvitnou nám zejména problémy, týkající se obrozených kněží, jejichž katolicita bývá často tendenčně podezírána. Jest zajímavé, že poslední práce Lembergova, na niž chceme v tomto článku upozorniti, jest cenným příspěvkem k vyvracení fable *convenue*, jako by obrozenští kněží byli zakuklenými osvícenci a svobodnými zednáři. Jest ovšem pravda, že byli vzdělávání od osvícenců, jako byl na př. Bolzano, ale tito osvícenci-kněží upřímně si přáli katolickou restauraci, třebaže za tímto účelem užívali filosofických systémů, které nebyly pro tento účel vhodné.

Právě vyšla ve sbírce „*Veröffentlichungen der slavischen Arbeitsgemeinschaft der deutschen Universität in Prag*“, kterou vydávají profesori dr. Spina a Geseman u Stiepla v Liberci, nová práce dra Evžena Lemberga pod titulem poněkud složitým: „*Grundlagen des nationalen Erwachens in Böhmen. Geistesgeschichtliche Studien am Lebensgang Josef Georg Meinerts 1773—1844. Im Anhang Briefwechsel zwischen J. G. Meinerz und Josef Dobrovský*“. (Základy národního probuzení v Čechách. Duchovně-historické studie na životopise J. G. Meinerta. V dodatku korespondence mezi J. G. Meinertem a Josefem Dobrovským.) Jak ukazuje již titul, nejde jenom o pouhé monografické zpracování postavy Meinertovy, pražského literáta, profesora a badatele moravských lidových písní, který pocházel z Litoměřic. Autor zvolil jako objekt svého studia schválně postavu průměrného vzdělance, aby na něm demonstroval působení časových proudů. Jde o vlivy baroka, rokoka, klasicismu a osvícenství, jakož i národních snah českých a později i českých Němců. These Lembergova zní, že nesmíme obrozené postavy české posuzovati toliko podle jejich významu národního, neboť jinak propadáme nebezpečnosti, že ztrácíme smysl pro souvislost světových myšlenek. Autor chce doplniti studium zaměřené dosud k vývoji národního sebevědomí českého tím, že pojme v okruh svého badání také náboženský, sociální a estetický vývoj. Podle jeho mínění tvoří totiž Čechy typické kulturní rozmezí. V době barokní oddělovaly Čechy katolický jih od protestantského severu, když pak povstalo zvětšené Rakousko, odděluji dědičné země habsburské od ostatního Německa, odevždy však tato země spojovala a rozdělovala navzájem Němce a Slovany. Rozumí se samo sebou, že se tyto protiklady projevují i v historiografii. Česká historiografie vidí od dob Palackého smysl českých dějin

v sebezáchovném boji proti Německu. Německé dějepisectví zdůrazňuje výkony sudetských Němců, kteří působili v této zemi a pro ni nebo pro celky širší. Podle dra Lemberga se však oba okruhy setkávají: „Tam, kde Čechy naplněné barokem tvoří jednotný kulturní okruh, jenž společně je zachvácen osvícenstvím, kruh, který jest rozštěpen teprve později počátky národního obrození a oddělením sudetských Němců. Na počátku českého obrození vznikají již kruhy dva.“ — Vedoucí postavy této doby nesmějí býti posuzovány jenom podle hledisek místního vlastnictví, neboť Čechy se tehdy ocitly uprostřed světových kulturních snah. Vedle uvědomělých buditelů, jako byl Pelcl a Mikuláš Adaukt Voigt, jsou také mužové, kteří se chovali neutrálně, ale měli veliký kulturní vliv. Sem náleželi na př. hrabě Kašpar ze Šternberka, ale především Bernard Bolzano. Baroko bylo s obrozenými snahami v souvislosti daleko užší, než se obvykle za to má. Obrození souviselo však také úzce s protitlakem vyvolaným barokními snahami. Také rokoko a klasicismus měly důležitou úlohu v tomto psychologickém procesu. Autor monografie dovolává se prací Pekařových a Sauerových, aby ukázal, že jest možné plastické, duchovně dějepisné vyličení kulturního rozmezí českého. „Tím se staví tato práce sama do řady pokusů, jejichž účelem jest obohatiti soubor otázek, týkajících se problému národního vědomí. Jde také o to, aby byl zachycen genius kraje ve všech směrech svého působení.“ Práce vyšla ze školy zemřelého literárního historika pražské německé university, profesora Sauera, ze semináře Spinova a hlavně z pracovního okruhu církevního historika prof. dra Edvarda Wintra z pražské německé theologické fakulty, který zpracovává soustavně a monograficky katolické náboženské postavy českých Němců. Od něho pochází již zmíněná krásná monografie o Güntherovi, o litoměřickém biskupu a pedagogu Kindermannovi a nyní pracuje o monografii o Bolzanovi na základě dosud neznámého materiálu, který nalezl v římských archivech, obsahujících zprávy vídeňské nunciatury. Pro obrozenou dobu jest především důležitý sociologický fakt, že vstoupila na veřejná kolbiště nová intelektuální vrstva, tereziánský a josefinský úřednický stav, který nejprve ztrácí jakýkoli vztah k domácí půdě a k zemi, později však cítí svou psychologickou vykořeněnost, takže v dalším svém vývoji zase vlast nalezne. To platí do jisté míry i o kněžstvu obou národností. Jako všem lidem, kteří se odcizili domácím kořenům a pak je zase našli, stává se vlast citovým, romantic-

kým zážitkem, esteticky zabarveným, kdežto ten, kdo se rodné hroudě nikdy neodcizil, je rodné okolí samozřejmostí. To jest psychologický klíč k ožiti vlastenecké romantiky. Proti-reformace přináší vlivy italské a latinské, hlavně v umění, jež má četné mecenáše ve šlechtě. Brzy však následuje i vzestup měšťanstva do okruhu duševní kultury. Právě v Čechách se vyskytují typické doklady vývoje, v němž se stýkají a mnohonásobně prolínají nejprotichůdnější myšlenkové vlivy. Barokní společnosti, jako byla na př. olomoucká „Societas incognitorum“, mají již všechny rysy pozdějších společností a kroužků vlasteneckých. U jesuitů se často spojuje vřelé národní cítění s vřelým cítěním náboženským protireformačně zabarveným, jež je nejtypičtější u Balbína. Osvícenství naproti tomu chce náboženství redukovati na humanismus a filantropii. Boj proti jesuitům, jenž souvisí s jansenistickým hnutím ve Francii, má ohlas i v Čechách.

Podle nejnovějšího badání nebyl hrabě Špork nikterak svobodným zednářem, nýbrž jansenistou. Šlechta vůbec sledovala s živou účastí náboženský život ve Francii. Boj mezi bohoslovím spekulativním a pozitivním lze vysvětliti také rivalitou řádových škol. Tak lze také částečně vložiti nejenom historické práce benediktinských Maurinů ve Francii, ale i práce Dobnerovy a Voigtovy. Jsou to mužové, kteří ještě myslí barokně, ale pracují již novými kritickými metodami. Nevede je jenom citový vztah k zemi, nýbrž i láska k vlastnímu řádu. Přejít ke klasicismu v uměních výtvarných má své analogie i v literatuře i ve vědě. Dr. Lemberg jmenuje na př. matematika Steplinga z pražské university, učitele Cornovova. Mladý německý historik vyšetřuje všechny tyto vlivy ve své monografii a evokuje vlivy náboženské, sociální, národní i výchovatelské. Dochází k řadě zajímavých charakteristik českého kulturního okruhu, který spojoval Čechy a Němce, katolíky a protestanty, jesuity i osvícence vědomě, ale více nevědomky — působením českého genia loci. Dr. A. Fuchs.

Svoboda křesťanská a svoboda moderní.

Jsou dvě základní formy lidské společnosti: církev a stát, obec Boží a obec světská, civitas Dei a civitas mundi, říše svědomí a laskavé vzájemnosti a říše práva a moci.

Člověk obce Boží, říše svědomí, řádu Lásky, řádu Kristova — jest křesťan.

Člověk obce světské, říše práva, řádu moci a

meče, řádu peněz jest — pohan? Ale ne — vždyť „pohané“, jako Řekové, Egypťané, Indové, Číňani atd., byli lidé náboženští, svět duchovní mocně zasahoval do jejich života; oni byli tedy v tomto slova smyslu předchůdci křesťanů; i když neměli pravdu celou, měli její fragmenty...

Člověk řádu moci a meče i peněz, tedy člověk neduchovního, mechanického řádu — a taková jest většina dnešních lidí — jest mnohem méně než pohan. On jest cele a v pravém slova smyslu nekřesťan, protikřesťan, antikrist.

Tento člověk naší doby — „moderní člověk“ — hlásá hrdě, že jest svoboděn. Individuální autonomie, volná myšlenka, svoboda svědomí jsou hvězdy, které ho vedou. Jaké klamavé to však hvězdy, jaká osudná to svoboda! Člověk si ani neuvědomuje, že vlastně propadl cele nejtruchlivější ze všech nesvobod, že jeho svoboda, jeho autonomie jest jenom zdánlivá, že jí vlastně není. Jeho ovládla naopak nejsmutnější ze všech heteronomií, on se jí cele odevzdal. Místo aby byl spojen radostnou vnitřní, duchovní heteronomií řádu Božího ve vyšší duchovní celek a zachránil tak sebe ve vyšší jednotě obce Boží, církve — ztrácí sebe úplně v mechanickém řádu světa — bezduchého stroje, v řádu práva a moci, v řádu peněz.

Křtem dospívá pravé svobody dětí Božích, moderní člověk hyne v otroctví hmoty...

H. M.

„Roste dnes elementární potřeba, aby mladí lidé měli čemu věřit...“

Dlouhá léta trvající dohoda o rozdělení politického vlivu mezi stranami, tato parcelace státní moci, uskutečňovaná oplocením parcel a hájenství stran a na venek reprezentovaná kompromisy. Tento stav nenalézá a nemůže nalézt obdivu v mládeži.

Tak v revui sociálně demokratické „Nové Svobodě“ činí Josef Fischer toto vyznání:

„Roste dnes elementární potřeba, aby lidé měli čemu věřit, aby cítili pevnou půdu nebo pevný cíl ve všeobecném zmobilisování myšlenek, hodnot i fakt. Nejde o veliké fráze; naopak tíseň doby nutí lidi k myšlení a nepřehlížení skutečnosti. Ale to neznamena, že se proto lidé snižují s tím, že by skutečnost musila zůstat takovou, jakou ji znají. Je velmi zastaralé klást proti sobě tak zvanou reální politiku dne a politiku velkých cílů. Dnes aspoň je doba pro jediné: pro synthesu obojího.“

Dvanáctá národní pout do Lurd bude se pořádáti ve dnech 8.—22. července 1932. Protektor pouti: J. Ex. Dr. Mořic Picha, biskup v Hradci Králové. Duchovní vedení pouti: P. Ant. Stříž, spirituál arcib. semináře v Praze. Církevní schválení pouti: Pout byla schválena nejdůstojnějším arcibiskupským ordinariátem pražským dne 30. prosince 1931 čís. 16.537. Technické vedení: Poutní sekce cestovní kanceláře Wagons-Lits/Cook v Praze. Směr cesty: Brno—Praha—Mnichov—Curych—Einsiedeln (zastávka) —Luzern—Lausanne (zastávka) —Ženeva (projížďka v autokarech) —Grenobl—La Sa-

lette (3 dni) —Lyon—Ars (zastávka) —Paray le Monial (zastávka) —Lurdy (3 dni) —Marseille—Nizza (zastávka) —Janov—Milán (zastávka) —Padova (zastávka) —Tarvisio—Salcburk—Praha—Brno. Ceny zvláštního vlaku s režijním příplatkem: Z Prahy: I. tř. 4950.— Kč, II. tř. 3840.— Kč, III. tř. a) 3150.— Kč, III. tř. b) 2370.— Kč. — Z Brna: I. tř. 5336.— Kč, II. tř. 4084.— Kč, III. tř. a) 3400.— Kč, III. tř. b) 2535 Kč. Přihlášky přijímá pořadatelstvo pouti: Lurdský spolek v Praze I., Husova 8.

Za Vaše hodnotné peníze nabízíme Vám hodnotné KUNCÍŘOVY knihy.

Po stránce obsahové představují **dokonalý** výběr naší i světové literatury, řízený přísně kulturními a uměleckými hledisky, po stránce vnějšího vybavení dostává se jim té největší možné péče. Jejich cena jest úměrná; jsou kalkulovány s nejnižším občanským ziskem. Z bohatého seznamu upozorňujeme Vás dnes na tyto novinky.

Sigrid Undsetová: KRISTINA VAVŘINCOVÁ.

Historická epopej. Část I. VĚNEC. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 65'—.

Sigrid Undsetová: GYMNA DENIA.

Společenský román. Kč 55'—, v plátně Kč 70'—, v poloperg. Kč 95'—.

Frant. Roubík: ČESKÝ ROK 1848.

Bohatě ilustrovaná kronika bouřlivého roku. Kč 70'—, v plátně Kč 90'—, v polokůži Kč 110'—.

Jaroslav Durych: PANÍ ANEŽKA BERKOVÁ.

Román matky. Kč 45'—, v plátně Kč 60'—, v poloperg. Kč 70'—.

Maurice Baring: SUKNICE NESEŠÍVANÁ.

Román neklidného srdce. Kč 40'—, v plátně Kč 52'—, v poloperg. Kč 60'—.

C. F. Ramuz: KRÁSA NA ZEMI.

Román tento jest z nejlepších přínosů roku 1931. Kč 30'—, v plátně Kč 42'—, v poloperg. Kč 50'—.

Lytton Strachey: ALŽBĚTA A ESSEX.

Tragická historie. S 9 portréty. Kč 35'—, v plátně Kč 47'—, v poloperg. Kč 55'—.

Kuncířovy knihy dodá Vám každý knihkupec.

LADISLAV KUNCÍŘ, PRAHA.

Dr. Bedřich Vašek:

Křesťanská sociologie díl II.

Spravedlnost v životě hospodářském.

O B S A H

I. Důležitost etiky v životě hospodářském. — Nebezpečnost hospodářských problémů současných. — Kdo má povinnost spolupracovati o lepší hospodářský řád. — Etika v hospodářském životě. II. Obecné etické otázky života hospodářského. — Vlastnictví soukromé či společné. — Obtíže a důležitost otázky vlastnictví. — Boj proti soukromému vlastnictví. — Odůvodnění zásady soukromého vlastnictví. — Sociální zatížení soukromého vlastnictví. — Nerovnost v rozdělení majetku. — Veřejné vlastnictví. — Etika některých zdrojů a forem majetku. — Dědictví. — Práce. — Důchody bez práce vůbec. — Úrok. — Pozemkové vlastnictví a pozemková renta. — Majetek akciový, atd. Stran 460. Cena Kč 44'—.

Křesťanská sociologie díl III.

Sociální práce.

O B S A H

I. Zásadní stanovisko katolicismu k veřejnému životu. — Církev a veřejný život. — Kněz a veřejný život. — Laici a veřejný katolický život. — Katolická akce. — II. Význačné prostředky, jimiž lze prováděti sociální práci. — Ústředny pro sociální studium a sociální práci — Činnost spolková. — Tisk. — III. Některé význačné obory sociální práce. — Práce pro školu. — Lidová výchova. — Činnost charitativní. — IV. Zákonná ustanovení k veřejné činnosti. Stran 371. Cena Kč 40'—.

V Y D A L O

Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II., Karlovo náměstí čís. 5.

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hrovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Spořitelni družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablonec n. Orli.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orli.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kysperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Mělník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatice: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Preštice: Lidová záložna.
Rychnov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Úpice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orli.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i ve společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

*Lidové záložny spravují dne 31.
prosince 1931 již*

130 milionů Kč vkladů.

ŽIVOT

Katolické školy a náboženský život záchranou
československé větve v Americe.

Mussolini: Politická a sociální nauka fašismu.

Kardinál Hlond o veřejném životě v Polsku.

Předsudky včerejška opravuje nový čas.

O. Pedrazziho „Praga“.

Sociální otázka v činnosti sv. Vojtěcha.

Melantrich vydavatelem Durychovým.

Kurs katolických učitelů na Sv. Kopečku.

Celostátní sjezd katolické mládeže.

ŽIVOT

revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá Dr. Josef Doležal. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

FILOSOFICKÁ KONFERENCE V PRAZE

ve dnech 6.—8. října 1932 na filosofické fakultě,
Břehová 5,

mezinárodní spolupráce na obnovení thomistické filosofie
pod protektorem českosl. episkopátu a zvlášt. přízni
papež. nuncia.

*

Budou pořádány ve dnech 6.—8. října t. r. konference o thomistické filosofii a jejím významu pro dnešní život.

Mezinárodní hosté:

Univ. prof. J. Noël, Louvain (Belgie): Problème critique, réalisme thomiste.

Univ. prof. Kremer, Louvain (Belgie): Synthèse de vérité du S. Thomas.

Univ. prof. J. Przywara, redaktor Stimmen der Zeit, München: Thomas von Aq. und die geistigen Grundmotive der Gegenwart.

Dr. Hyacinth Boškovič O. P., Zagreb: Idealismus a realismus a. j.

Z domácích účastníků:

Univ. prof. Dr. Jar. Beneš: O stavu filosofie v české mentalitě a je-li možno přispěti jí metafysikou sv. Tomáše.

Univ. prof. Dr. J. Matocha: Ontologický řád jako základ vývoje osobnosti lidské.

Dr. Artur Pavelka: Fysický řád základem metafysického řádu.

Prof. Dr. Ant. Kříž: O životnosti filosofie Aristotelovy.

Prof. Dr. J. Hruban: Estetický řád v pojetí scholastickém a současném.

Prof. Dr. Jan Konečný: Život ve filosofii sv. Tomáše a dnes.

Prof. Em. Soukup O. P.: Nový postup filosofie náboženství vůči moderním proudům.

Mimo to zástupce Ústředí slov. katol. studentstva Dr. Karol Körper a jiní zástupcové řádů a spolků, zvláště ze Slovenska, redaktor Kultury, Dr. S. Zlatoň, P. J. Weiss-Nägel a j., zúčastní se spoleureferáty.

Čestný předseda Dr. Rückel přednese uvítací proslov.

POZVÁNÍ K SUBSKRIPCI

Doba českého baroka byla dosud zanedbávána. Byla a je často znehodnocována jako doba „temná“. Četné studie a badání učenců očišťují dobu českého baroka a ukazují na mocný vzruch, který přinesla tato doba do našich zemí jak po stránce výtvarné, tak i myšlenkové. V době barokní nutno také hledat kořeny našeho národního osvobození. Lidová Akademie v Plzni vydá knižně studii „O českém baroku“, kterou napsal povolaný znalec, literární historik a spisovatel, inž. Vilém Bitnar z Prahy. Subskripční cena i výt. (bibliofilská úprava, obrázky, asi 80 str.) Kč 15.—. Závazné přihlášky přijímají do 15. října 1932: Josef Resl, farář v Touškově, Václav Šlajs, odb. učitel a red. „Dětského světa“ v Plzni, Radyňská 16.

Knihy a časopisy redakci zasláné.

Pozoruhodná literární novinka v kanonickém právu. Z pera povolaného odborníka vyšel právě spis: *Církevní právo — se zřetelem k partikulárnímu právu československému*. Svazek I. *Ústavní právo církevní*. Napsal Josef Pejška, dr. kan. práva a profesor téhož předmětu na theol. ústavě redemptoristů v Obořišti, 1932, *Glosův grafický závod* v Semilech. Stránek XVI a 256. Cena výtisku brožovaného mimo poštovné 48 Kč, v plátně se zlatými nápisy 60 Kč. — Je to v naší bohoslovné literatuře první, obecně vítaný pokus, podati úplný systém církevního práva v řeči české. Přítomný spis jest přirozeně *úvodem* (introdukcí) k dalším svazkům, v nichž miní autor pojednávat o hierarchickém řádu církevní správy, o kan. právu manželském, trestním a majetkovém. Kde jen poněkud možno, brán zřetel k partikulárnímu právu domácímu, jak církevnímu, tak i světskému. O tom svědčí nadpisy článků: *Nenáhle vnikání kan. práva do zemí českých*, *studium kan. práva v zemích českých*, *čeští a jiní slovanští kanonisté*, *konkordáty pro země československé*. Vysokou cenu dlužno přikládati druhé části knihy, po-

jednávající o *veřejném právu církevním*. Apologetům církve přijdou nesporně vhod články: *Svrchovanost a právní nezávislost církve*, *Základní a nezadatelná práva církve*. Mnohý blud českých právníků dochází tu správného ocenění. Stručně sice, ale s akutní přesností vystihuje autor právní poměr *církve k nekatolíkům*. Státních mezikonfesních předpisů bylo krok za krokem dbáno. Ostře narysován je *právní poměr církve k státu*, nikoli teoreticky, ale podán i historický vývin vzájemných styků, najmě v našich zemích. Kéž se splní vroucí přání spisovatelovo, aby tento spis povzbudil mladší bohoslovce k-úsilovnému studiu práva kanonického, u nás dosti zanedbávanému. — Objednávky vyřizuje jedině: *Správa theologického ústavu redemptoristů v Obořišti, pošta Dobříš v Čechách*.

Mluvil v podobanstvích je název nové knihy P. E. Soukupa O. P. v Olomouci, kterou vydala edice Rozsevač, sbírka homiletické literatury, Olomouc, Slovenská ul. Kniha obsahuje 600 příkladů o náboženském životě naší doby. Autor v předmluvě píše: „Názornost je podmínkou

Katolické školy a náboženský život záchranou československé větve v Americe.

Toto tvrzení bude se snad mnohým zdáti příliš smělé. Stačí však znáti jen poněkud blíže poměry dnešní Ameriky, abychom připustili nejen oprávněnost, ale dokonce nutnost takové úvahy i kladné odpovědi na otázku.

Sledujeme-li již jen trochu blíže a pozorněji historický vývoj československé Ameriky (sc. U. S. A.), vyznívá odpověď ve prospěch katolicismu zcela jasně. Prvními přistěhovalci z našich zemí byli českoobrázští exulanti částečně již ve století sedmnáctém a později hlavně ve století osmnáctém, kteří se však do té míry assimilovali, že, až na vědomí společného českého původu, jenž se v rodinách jich potomků traduje dodnes, ztratili kontakt se svým národním uvědoměním dokonale. Byli prostě jedněmi z mnohých, kteří pro své odchýlné nazírání náboženské byli ochotni obětovati zájmy národního celku.

Druhá, již mohutnější vlna vystěhovalecká nastává až v polovině století devatenáctého. To jsou již povětšinou exulanti političtí z bouřlivých dob roku osmačtyřicátého, kteří stojí již o to výše, že odnášejí s sebou určitou, a to velmi rozhodnou vůli po možnosti dalšího národního rozvoje na svobodné půdě Nového světa. Usazovali se ponejvíce v oblasti New Yorku, Wiskonsinu a Chicaga, jež vlastně pomáhali zakládati a budovati. S náboženského hlediska jsou to téměř výhradně katolíci, což jest též jediné myslitelné, přihlídneme-li k náboženské mapě tehdejší jejich staré vlasti. Všimneme-li si bedlivěji, možno jasně pozorovati, že charakteristickým znakem této náboženské legitimace jest patrná již odolnost národní svébytnosti.

Již tento letmý náčrt částečného historického vývoje jasně napovídá, kde byla síla nacionalismu našich lidí v cizině. Než sledujme vývoj další. Tato první kladná vývojová fáze nebyla

rušena ani novými, vždy četnějšími výpravami našich katolických vystěhovalců, kteří pronikali již i dále na západ do Nebrasky a Texasu. Tak hlavně po prusko-francouzské válce r. 1870, dále kolem r. 1880, kdy to byli větší měrou Moravané, usazující se ponejvíce v Chicagu a Texasu.

Tímto způsobem vyvíjela se naše národní věc v Americe klidným, jistým tempem až do konce minulého století. Byla to jednak početnost přistěhovalců, jednak síla pevného náboženského přesvědčení, jež zaručovala i rozhodné přesvědčení národní a jež pomáhala budovati pevné základy pro vzdálenou budoucnost, jež už tenkrát byla prozíravě označována jako ne právě nejšťastnější pro stálý postup české a slovenské větve americké pomocí přistěhovalectví. Byla tenkrát na pravých místech pochopena nutnost počítati se soběstačností pro dobu, kdy dosud pravidelný příliv, zaručující kontinuitu se starou vlastí, bude případně i trvale zastaven.

A s touto soběstačností musili počítati především katolíci, když na přelomu století do klidného a bezpečného rozvoje naší národní budoucnosti v Americe zasáhl prvně rušivý vliv svobodomyšlných směrů. Zhoubná tato tendence, nesená a zdůrazňovaná výhradně novými přistěhovalci, kteří nechápali plně smyslu tradice amerického katolického nacionalismu a kteří chtěli stvořit tradici nacionalismu akatolického, ba mnohdy i antikatolického, měla nutně za následek třídění duchů. Nastal boj mezi vžitou tradicí katolicismu na straně jedné a vtírajícími se vlivy liberalismu na straně druhé, jenž vyvrcholil před vypuknutím světové války rozkolem na dva tábory, které se sice formálně rozcházely jen v otázkách náboženských, jež však se nesešly ani na poli zájmů národních.

To bylo ostatně zcela pochopitelné. Vždyť ka-

tolíci — v důsledku šťastných snah po soběstačnosti — měli již pevně založené a vybudované národní své školství, měli svou nábožensky i národně uvědomělou inteligenci, kdežto svobodomyšlní, kteří se octli na půdě americké bez tradice, beze smyslu pro konstruktivní práci, neměli opory, neboť nutnost poctivé, katolické orientace připustit nesměli, a jejich vlastní nestálá ani jim samotným.

A tento status, jak byl vytvořen před světovou válkou, trvá dodnes. Za jakých však předpokladů!

Ten, který byl základním pilířem „svobodářů“ (jak jsou všeobecně nazýváni v Americe ti, kteří počátkem století přišli hlásat do Spojených států severoamerických svobodu názorů), to jest stálý příliv přistěhovalecký ze staré vlasti, se rozpadl, neboť poválečná Amerika bezohledně zastavila jakýkoliv způsob kolonisace z našich zemí a tím podvázala žíly národní existence těch našich krajanů, kteří na katolickou tradici navázat nechtějí a spojení se starou vlastí již navázati nemohou.

Nemohou se opírat ani o své vlastní školství, ani o svůj národní život v českých a slovenských farních osadách, rychle se přizpůsobují a v dalších generacích naprosto odnárodňují. Není ani jinak možno. Neschopni vytvořit vlastní školství, naprosto nutné pro udržení jiskry národního uvědomění, přimykají se vlivem ryze anglických škol k cizí orientaci národní. Nemažice náležitého vzdělání o historii vlasti svých otců, nedovedou tuto milovati a k ní se hlásiti. Československá literatura je jim uzavřena již z toho prostého důvodu, že neovládají patřičně svůj rodný jazyk, jímž pravidelně nemluví se již ani v rodinách. Sokolské jednoty zdají se mnohým dnes již nemoderními a šmahem ustupují zájmu o moderní americký sport. A tak vidíme, že opravdu není opory pro jejich národní život a zdá se, že není pro ně záchrany. Oni, kteří původně zavrhlí jako přežitou po otcích zděděnou víru, jsou často trpnými svědky toho, jak jejich vlastní potomci odhazují i jejich národní hrdost. Je to kapitola sice velmi smutná, ale až příliš pravdivá. A příčina? Nám katolíkům zcela jasná: nedostatek idealismu náboženského zavinil též ubývání idealismu národního. Budoucnost snad již jen odkládá trosky jejich tragického omylu.

Na druhé straně katolíky nezastihla dnešní těžká doba nepřipraveny.

Jak již bylo stručně naznačeno, mají svá kulturně-náboženská i vlastenecká střediska, z nichž

vyvěrá síla pro národní uvědomění na dlouhá léta. Stačí uvést několik statistických dat:

Ve Spojených státech severoamerických jest dnes přibližně 200 českých osadních katolických chrámů a kaplí, zasvěcených českým patronům. Těchto 200 českých katolických chrámů představuje 200 farních čistě českých úřadů a na 300 apoštolsky horlivých českých kněží-buditelů, kteří svůj katolický nacionalismus též plně chápou a kteří jsou zárukou uvědomělého československého lidu. V tom smyslu o nekatolíky jich vlastní vinou vůbec postaráno býti nemůže.

Přihlížeje ke školství, rozhodně k jedné z nejdůležitějších opor národní existence. A co vidíme? *Že jsou to opět jen naši katolíci krajané, kteří mají přes 80 českých osadních škol, kde vyučují uvědomělí čeští a slovenští učitelé, řádová učiliště, kde působí vlastenecky uvědomělé řeholnice, katolické koleje, kde profesory a vychovatelé jsou výhradně naši řádoví kněží. Školy tyto navštěvuje dnes přes 16.000 žáků. Na všech těchto učilištích dějí se modlitby, zpěvy a vyučování vedle jazyka státního i jazykem československým, a, což je velmi důležité, vyučuje se se zvláštním zřetelem k historii staré vlasti. Tím vychovávají jsou lidé nejen československy mluvící, ale též československy orientovaní. Blahodárné důsledky této výchovné činnosti jeví se v dalším životním poslání abiturientů těchto škol. Přes 5.000 československých inteligentů reprezentuje dnes všechny obory akademických povolání. Naše řádová americká učiliště vyškolila vedle svých vlastních řádových kněží své právníky, lékaře, profesory, kteří dnes působí v 30 státech Unie nejen jako odborníci ve svých vědních oborech, nýbrž především i jako opora československých zájmů v Americe.*

Právě letos před prázdninami vítali jsme ve svém středu zasloužilého čecho-amerického nadšeného národního pracovníka-kněze P. Kosmase Veselého, vůdce výpravy katolických Čechoslováků amerických na Svatou Horu. Tento kněz jest převorem chicagského kláštera českých benediktinů. „Takových klášterů,“ pravil ke mně při jednom z rozhovorů o budoucnosti české Ameriky, „máme v Americe více a všechny se s hrdostí hlásí k sv. Prokopu, svému hlavnímu patronu.“ Aby snad nebyla rušena vlastenecká činnost těchto klášterů případnými zásahy nadřízených úřadů, jsou všechna opatství eximována z přímé jurisdikce církevní a podřízena přímo a výhradně jen Římu samotnému. Opatí jsou svobodně voleni z řádového sboru. Tímto způsobem stávají se kláštery opěrnými body kulturního života československých katolíků. Mimo to jsou téměř všechny též českými

studentskými kolejemi s vynikající pověstí.

Kromě již jmenovaných ústavů mají čeští katolíci též několik sirotčinců, akademii pro dívky a útulny pro starce a stařeny.

Síla vynikající tradice jest patrna i v nejvyšších kruzích církevních. Vyšli z ní již 4 čeští biskupové, z nich první, *Jan Nep. Neumann*, biskup ve *Philadelphii*, zemřel r. 1860 v pověsti světce. (R. 1922 dal papež Pius XI. popud k vyšetření svatého jeho života, aby umožněn, případně urychlen byl proces jeho blahorečení.) Dalším byl *Josef M. Koudelka* (zemřel r. 1921) a *Emanuel Ledvina*, dosud žijící, jakož i nejnověji *Ludvík Kučera*, biskup v *Lincolně*.

Zdálo by se, že tak nádherný a příkladný rozvoj československého katolicismu v Americe musí mít též své zvláštní zdroje finanční. Aby bylo jasno, je nutno zdůraznit, že *financování všech podniků děje se výhradně ze soukromých zdrojů a že tu není žádných veřejných podpor, tím méně se strany státu neb měst.* Při tom jsou všechny organizace jak vnitřně, tak i formálně stabilní, a se zaručenou kontinuitou.

Je jisto, že dnes, tak jako všechny velké or-

ganisace, má i organizace československého katolicismu amerického své potřeby. V poslední řadě potřebuje stálého vzrůstu a zakládání nových kulturních středisek v oblastech, kde dosud našeho střediska není. *Tato potřeba jako nejrozhodnější projev národního života jeví se nutností především v Nebrasce, kde je na 60.000 Čechoslováků, a v Texasu, kde je dnes dokonce 330.000 československých duší. Tento ohromný počet našich lidí nutno zachránit Bohu i národu.* A tu můžeme přiznati, že v době všeobecné ochablosti národní, jež se jeví i ve staré vlasti, postupují jedině katoličtí naši bratři v díle, jež úspěšně započali před půl stoletím a jež úspěchem korunovati může jen jejich idealismus, kotvící v Bohu.

Ptáme-li se proto v dnešní zdánlivě bezútěšné době s obavou po záchraně naší americké větve, nacházíme uspokojivou odpověď pouze v jejím katolicismu a s ním spojeném nacionalismu. Neboť pouze tato spojitost zaručuje nacionalismus opravdu konstruktivní, silný a vítězný. Příklad československé Ameriky je toho nejpádňejším důkazem!

V. Š.

Politická a sociální nauka fašismu z pera Mussoliniho.

Ve XIV. svazku „Encyklopedie italské“ napsal pod heslem „Fašismus“ sám ministerský předseda Mussolini tyto myšlenky o politické a sociální nauce fašismu, které zde v překladu pro informaci čtenářů otiskujeme.

Pojednav o historickém vývoji fašismu až do r. 1919, pokračuje: „Léta, která předcházela pochodu na Řím, byla dobou, v níž nutnost činnosti nestrpěla badání nebo úplné vypracování doktriny. Bojovalo se ve městech i ve vesnicích. Debatovalo se, ale také — což je světější a důležitější — umíralo se. Dovedlo se umírat. Doktrina — pěkná a uspořádaná v kapitoly a paragrafy s dodatečnými vysvětlivkami — mohla chyběti; ale nahrazovalo ji něco více rozhodujícího: víra. Nicméně, kdo si vzpomene na řadu knih, článků, usnesení, přednášek, kdo dovede badat i vybírat, shledá, že základy doktriny byly rozsévány, zatím co zuřila bitva. Přesně řečeno, že i v oněch letech fašistická myšlenka se vyzbrojuje, se ustaluje a cílí k svému organizování. Problémy jednotlivce a státu; problémy

autority a svobody; problémy politické a sociální a zvláště národní; boj proti naukám liberálním, demokratickým, socialistickým, zednářským, nauce strany popolari byl veden současně jako „trestné výpravy“. Ale poněvadž chyběl „systém“, protivníci upírali zlovolně fašismu každou schopnost doktriny, zatím co doktrina na počátku tryskala, třeba neuspořádaně, pod zorným úhlem prudké a dogmatické negace, jak se děje se všemi myšlenkami, které se rodí, potom pod pozitivním zorným úhlem tvoření, které se postupně realizovalo v letech 1926, 1927, 1928 v zákonech a ustanoveních vládních.

Fašismus má dnes svou osobnost nejen jako režim, ale i jako doktrina. Toto slovo jest si vyložiti v ten smysl, že fašismus dnes, prováděje kritiku sama sebe a jiných, má své vlastní zevní stanovisko posudku — a tudíž i řízení — vůči všem problémům, které znepokojují, v oblasti duchovní i věčné, národy světa.

Fašismus především, pokud posuzuje s všeobecného hlediska budoucnost a vývoj lidstva i se zvláštním zřením k současné politice, nevěří

v možnost ani prospěšnost věčného míru. Odmítá tudíž pacifismus, který skrývá v sobě odpor k boji a zbabělost — před obětí. Jedině válka přináší maximum vypětí lidské síly a vtiskuje pečeť vznešenosti národům, jež mají statečnost, aby jí čelili. Všechny ostatní zkoušky jsou náhražky, které nikdy nestaví člověka tváří v tvář sobě samému při volbě mezi životem a smrtí. Doktrína tedy, která vychází z požadavku předsudku míru jest fašismu cizí; právě tak cizí jsou duchu fašismu všechny útvary internacionalistické a společenské, i když jsou uznávány jen s ohledem na prospěšnost, kterou mohou mít v omezených situacích politických, které, jak dějiny ukazují, rozpráší vítr, kdykoli prvky citové, ideální a praktické jsou v bouři hybnou silou srdce národa. Tohoto ducha antipacifistického přenáší fašismus i do života jednotlivcova. Pyšné heslo zápasníkovy „nedbám toho“ napsané na obvazu rány jest činem filosofie nejen stoické, jest výrazem nauky nejen politické: jest to výchova k boji, přijímání nebezpečí, které přináší; je to nový styl italského života. Tak fašista pojímá a miluje život, nezná a za zbabělou považuje sebevraždu; rozumí životu jako povznesení, povinnosti, výboji: životu, který musí býti vzrušený a plný, který žije sám pro sebe, ale zvláště pro jiné, blízké i vzdálené, přítomné i budoucí.

„Demografická“ (populační) politika vlády je důsledkem těchto předpokladů. I fašista miluje doopravdy svého bližního, ale tento „bližní“ není pro něho pojmem neurčitým a nepochopitelným: láska k bližnímu nebrání mu v nutné přísnosti při vychování a ještě méně v rozlišování. Fašismus odmítá universální sbratřování a žije ve společnosti kulturních národů, dívá se jim bděle a nedůvěřivě do očí, sleduje, jaký je jejich duševní stav a jak se mění jejich zájmy a nedá se mýlit zjevy měnivými a vratkými.

Takové pojetí života nese fašismus k tomu, aby byl rozhodným popřením oné nauky, která tvořila základ socialismu t. zv. vědeckého nebo marxistického: nauka historického materialismu, podle kterého by se vysvětlily dějiny lidské kultury toliko zápasem zájmů mezi různými skupinami společenskými a výměnou prostředků a nástrojů výroby. Že změny hospodářské — objevy surovin, nové pracovní metody, vědecké vynálezy — mají svou důležitost, nikdo nezapírá; ale jest absurdní, aby to stačilo k vysvětlení lidských dějin s vyloučením všech ostatních činitelů; fašismus věří dosud stále ve svatost a v hrdinství, totiž ve skutečnosti, jimiž se žádný hospodářský motiv — vzdálený nebo blízký — neprojevuje. Tím, že popřel historický materia-

lismus, podle něhož lidé jsou toliko statisty dějin, kteří se objevují a mizejí na povrchu vln, zatím co v hloubce působí a pracují skutečné vedoucí síly, popřel zároveň i třídní boj nezměnitelný a nenapravitelný, který je přirozenou odvozeninou této hospodářské koncepce dějin, a zvláště popřel, že třídní boj je hlavním činitelem sociálních změn. Socialismus byv v těchto dvou hlavních bodech své nauky potřen, uplatňuje toliko sentimentální požadavek — starý jako lidstvo — na takový společenský život, v němž by strádání a bolesti nejubožejších byly zmírněny. Ale tu fašismus odmítá pojem hospodářského „štěstí“, které by se socialisticky a jaksi automaticky uskutečnilo v určité době hospodářského vývoje tím, že by všichni měli zajištěno maximum blahobytu. Fašismus popírá možnost materialistického pojetí „štěstí“ a ponechává je národohospodářům první polovice 18. stol.; to jest popírá stejnoznačnost pojmů blahobyt — štěstí, která by změnila lidi na zvířata myslící na jedinou věc toliko: aby se napásli a ztloustli, jsouce sníženi na úroveň pouhého a jednoduchého vegetativního živoření.

Po socialismu fašismus podráždí nohy celému souhrnu ideologií demokratických a odmítá je, jak v předpokladech teoretických tak i v aplikaci a upotřebení praktickém. Fašismus popírá, že počet pro pouhý fakt, že je je počtem, může řídit společnost lidskou; popírá, že tento počet může vládnouti prostředkem periodických porad; potvrzuje nezměnitelnou, pladnou a pozeňnanou nerovnost lidí, kterých nemožno přivést na stejnou úroveň, mechanickou a povrchní skutečností, jako jest všeobecné hlasovací právo. Vlády demokratické mohou býti jakž takž trvalé, pokud poskytují lidu ilusi, že jest svrchovaným pánem, kdežto skutečná, výkonná svrchovanost spočívá v jiných silách mnohdy neodpovědných a tajných. Demokracie jest vláda bez krále, avšak s četnými králi mnohdy panovačnějšími, tyrančtějšími a zhoubnějšími než jediný král-tyran. To vysvětluje, proč fašismus, maje před r. 1922 — náhodnými důvody — sklony republikánské, zřekl se jich před pochodem na Řím, přesvědčiv se, že otázka politické formy státní není hlavní a studiem ve vzorňiku monarchií minulých a přítomných, republik minulých a přítomných dospěl k výsledku, že monarchii a republiku nelze posuzovati pod zorným úhlem věčnosti, ale že představují formy, ve kterých se projevují: politický vývoj, dějiny, tradice, psychologie určité země. Fašismus překonává antitesu monarchie — republika, na které ustrnul demokratismus, svaluje na prvou všechny nedostatky a vyhlašuje dru-

hou za režim dokonalý. Nyní je viděti, že jsou republiky vnitřně reakcionářské nebo absolutistické a monarchie, které přijímají nejsmělejší zkušenosti politické a sociální.

Právo, věda, — říkal Renan, který byl předfašisticky osvěcený, v jedné ze svých filosofických meditací — jsou produkty lidského ducha, ale chtějí právo přímo prostřednictvím lidu a od lidu jest chiméra. Není nutno pro existenci práva, aby celý svět je poznával. V každém případě, kdyby se takové zasvěcení muselo státi, nedálo by se prostřednictvím demokracie, která, zdá se, že musí vésti k vyhlazení každé pracné kultury a každé vznešenější nauky. Důvod, že společnost existuje jen pro blahobyt a svobodu individuí, které ji tvoří, není, zdá se, v souhlase s plány přírody, podle nichž jedině druh je brán v úvahu a jednotlivec jest obětován. Jest se silně obávati, že poslední slovo takto myšlené demokracie (spěchám říci, že možno ji pojímati i různým jiným způsobem) byl by stát sociální, v němž by degenerovaná masa neměla jiných starostí, než oddávati se nedůstojným požitkům sprostého člověka.“

Potud Renan. Fašismus odmítá v demokracii absurdní konvencionální lež o politické rovnosti i šat kolektivní neodpovědnosti i mytus o štěstí a nekonečném pokroku. Ale může-li býti demokracie myšlena různě, totiž znamená-li demokracie nezaháněti lid k hranicím státu, fašismus mohl by býti definován pisatelem jako „demokracie organisovaná, centralisovaná, svémocná“.

Vůči doktrínám liberálním má fašismus postoj, absolutní oposice i na půdě politiky, i na půdě národního hospodářství. Není třeba přeháněti — prostě za účelem aktuální polemiky — význam liberalismu v minulém století a činiti z něho, který byl jednou z četných doktrín, vzniklých v onom století, náboženství humanity pro všechny časy přítomné i budoucí. Liberalismus vzkvétal pouhých patnáct let. Zrodil se v roce 1830 jako reakce proti Svaté Alianci, která chtěla hoditi Evropu zpět před rok 1789, a měl svůj největší rozkvět v roce 1848, kdy i Pius IX. byl liberálem. Ihned potom počal jeho úpadek. Byl-li rok 1848 rokem světla a poesie, byl rok 1849 rokem temnoty a tragedie. Republika římská byla zničena jinou republikou, a to francouzskou. V témže roce vydal Marx evangelium náboženství socialismu pověstným manifestem komunistů. V roce 1851 podniká Napoleon III. svůj neliberální státní převrat a vládne ve Francii až do 1870, kdy byl svržen hnutím lidu, avšak v důsledku vojenské porážky, jedné z největších, které zná historie. Vítězem

jest Bismarck, který nikdy nevěděl, kde je domov náboženství svobody, ani jakých proroků používalo. Je příznačno, že národ vysoké kultury, jako národ německý, úplně ignoroval po celé století XIX. náboženství svobody. Za zmínku stojí jen jedna událost, a to ta, která se nazývala „směšným parlamentem francouzským“, který trval jedno období. Německo dosáhlo své národní jednoty mimo liberalismus, proti liberalismu, který jest doktrinou, která, zdá se, jest cizí duši německé, duši to zásadně monarchistické, kdežto liberalismus jest historickým a logickým předpokojem anarchie. Etapy sjednocení německého jsou tři války, 1864, 1866 a 1870, vedené „liberály“, jako Moltke a Bismarck. Pokud sjednocení italského se týče, liberalismus při něm hrál úlohu absolutně podřízenou následkem vztahů k Mazzinimu a Garibaldi, kteří nebyli liberály. Bez intervence neliberála Napoleona neměli bychom Lombardie a bez pomoci neliberála Bismarcka u Sadové a u Sedanu velmi pravděpodobně nebylo by se nám dostalo v roce 1866 Benátska; v roce 1870 nebyli bychom vtáhli do Říma. Od roku 1870 do roku 1915 táhne se perioda, v níž tíž kněží nového křesťanství obviňují soumrak svého náboženství: dekadentství podrážá mu nohy v literatuře, aktivismus pak v praxi. Aktivismus, t. j. nacionalismus, futurismus, fašismus. Století „liberální“, když navršilo bez konce gordických uzlů, snaží se rozetnouti je hekatombami světové války. Nikdy žádné náboženství neuložilo tak nesmírné oběti. Žíznil-li bohové liberalismu po krvi? Nyní liberalismus zavírá brány svých opuštěných chrámů, poněvadž národové cítí, že jeho agnosticismus na poli hospodářském, jeho indiferentismus v politice a morálce by zavedl, jak se již stalo, státy do určité záhuby. Tím se vysvětluje, že všechny politické zkušenosti současného světa jsou protiliberální a je nejvýše směšno chtíti je proto vyřaditi z historie, jako by historie byl lovecký revír, vyhrazený liberalismu a jeho profesorům, jako by liberalismus byl konečné a nepřekonatelné slovo kultury.

Fašistické popření socialismu, demokracie, liberalismu naprosto nesmí vzbuzovati víru, že fašismus chce vrhnouti svět tam, kde byl před rokem 1789, který je označován za rok, v němž se počalo století demoliberální. Nevracíme se nazpět. Nauka fašistická nevyvolila za svého proroka de Maistre. Absolutismus monarchistický byl, a tak také bylo každé církevnictví. Tak „byla“ privilegia feudální a rozdělení v neproniknutelné a mezi sebou neslučitelné kasty. Pojem autority fašistické nemá nic společného se

státem policejním. Strana, která úplně a zcela vládne národu, je novou skutečností historickou. Vztahy a srovnání nejsou možny. Fašismus ze ssutin nauk liberálních, socialistických, demokratických vytahuje ony prvky, které mají ještě životní cenu. Podrží je ony, které by bylo možno nazvat skutečností, získanou z historie, zahazuje ostatní, totiž pojem doktriny, dobré pro všechny časy a všechny národy. Připustíme-li, že století XIX. bylo stoletím liberalismu, socialismu a demokracie, není tím řečeno, že století XX. musí být věkem socialismu, liberalismu, demokracie. Politické nauky mizejí, národy zůstávají. Možno si mysliti, že toto století jest stoletím autority, stoletím „pravice“, stoletím fašistickým; bylo-li XIX. století stoletím individua (liberalismus znamená individualismus), možno si mysliti, že toto jest stoletím „kolektivním“, a tudíž stoletím státu. Že nová nauka může použití ještě životných prvků z jiných nauk, je dokonale logické. Žádná nauka nezrodila se úplně nová, zářící, nikdy předtím nespátřená. Žádná nauka nemůže se honositi „originalitou“ absolutní. Jest spojena třeba jen historicky s jinými naukami, které byly, a s jinými naukami, které budou. Tak vědecký socialismus Marxův jest spojen s utopistickým socialismem Fourierovým, Owenovým, Saint-Simonovým; tak liberalismus XIX. století se připíná k celému osvícenskému hnutí XVIII. století. Tak nauky demokratické jsou spojeny s Encyklopedií. Každá nauka se snaží usměrňovati činnost lidí k vymezenému cíli; ale činnost lidí reaguje na nauku, přetvořuje ji, přizpůsobuje novým nutnostem, nebo ji překonává. Nauka tedy musí být ne slohovým cvičením slovním, ale aktem života. K tomu jest pragmatický cévní systém fašismu, jeho vůle k moci, jeho vůle k životu, jeho postavení vůči faktu „moc“ a k její ceně.

Hlavním bodem fašistické nauky jest pojem státu, jeho bytí, jeho úkolů, jeho konečného cíle. Pro fašismus jest stát absolutnem, před nímž jednotlivci a skupiny jsou relativem. Jednotlivci a skupiny jsou „myslitelní“, pokud jsou ve státě. Stát liberální neřídí styk a materiální a duchovní vývoj kolektivu, ale omezuje se na pouhé registrování výsledků; stát fašistický má své sebevědomí, svou vůli; proto se nazývá státem „etickým“. V roce 1929 na první schůzi vlády po pěti letech jsem řekl: „Pro fašismus není stát nočním hlídačem, který se stará jen o osobní bezpečnost občanů; není ani organizací k účelům čistě hmotným, aby zajistil jistý blahobyt a relativní klidné soužití sociální, v kterémžto případě stačila by k uskutečnění toho správní rada; není ani útvarem pouhé politiky

bez souvislosti s hmotami a komplikovanou skutečností života jednotlivců a národů. Stát tak jak jej fašismus pojímá a provádí, jest skutečnost duchovní a morální, poněvadž jest konkrétní organizací politickou, právní a hospodářskou celého národa, a taková organizace jest ve svém vzniku a ve svém vývoji projevem ducha. Stát ručí za bezpečnost vnitřní i vnější, ale také chrání a přenáší národního ducha, tak jako vytvářel svou dobou řeč, kroj, víru. Stát není jenom přítomný, ale i minulý, a zvláště i budoucí. Je to stát, který tím, že překračuje krátký okruh života jednotlivců, představuje nepřetržitě svědomí národní. Formy, ve kterých se státy uplatňují, se mění, ale nutnost zůstává. Je to stát, který vychovává občany ke kulturním ctnostem, hlásá jim jejich poslání, urychluje jejich jednotu; spravedlností v soulad uvádí jejich zájmy; zachycuje úspěchy myšlenky ve vědách, v umění, v právech, v lidské solidárnosti; přenáší lidi z primitivního života kmene k nejvyššímu lidskému výrazu moci, kterým jest imperium; zajišťuje pro věky jména těch, kteří zemřeli pro svou bezúhonnost, nebo pro to, že poslouchali zákonů. Ukazuje jako příklad a doporučuje příštím generacím vojevůdce, kteří mu zvětšili území, a genie, kteří jej ozářili slávou. Kdykoliv se zmenšuje smysl pro stát a nabývají vrchu rozkladné a odstředivé tendence jednotlivců nebo skupin, národy spějí k záhubě.“

Od roku 1929 až do dneška všeobecný, ekonomicko-politický vývoj ještě posílil tyto pozice nauky. Stát rozrůstá se do obrovských rozměrů. Kdo může zlomit dramatický odpor kapitalismu, jest stát. To, co se nazývá krisí, nemůže se rozřešiti, ne-li od státu, tedy uvnitř státu. Kde jsou stíny Julesa Simona, který v soumraku liberalismu prohlašoval, že „stát musí pracovati k tomu, aby se stal zbytečný a připravovati svůj rozchod“? Mac Cullochovi, který v druhé polovici minulého století zdůrazňoval, že stát se musí zdržeti, aby příliš nevládl? A co by řekl stálým, zrychlovaným a nevyhnutelným zásahům státu do denního hospodářského dění Angličan Benthan, podle nějž měl by průmysl žádati od státu toliko, aby jej nechal na pokoji, neb Němec Humboldt, podle nějž „líný“ měl být vyhlášen za nejlepšího? Pravdou je, že druhá vlna národohospodářů liberálních byla méně extrémní než první, a již též Schmith otevřel — třebaš opatrně — bránu k zásahům státním do hospodářství. Říká-li někdo liberalismus, říká jednotlivec, kdo říká fašismus, říká stát. Ale stát fašistický jest jediný a je útvarem originálním. Není reakční, ale revoluční, pokud dříve a rychleji řeší určité všeobecné

problémy, které uloženy jsou někde jinde než na poli politickém u roztržštěných stran, u nadvlády parlamentarismu, v neodpovědnosti schůzí; na poli hospodářském jsou ve funkcích syndikálních, stále početnějších a mocnějších, ať je to v oblasti dělnické, nebo průmyslové, v jejich rozporech i v jejich dorozumění; na poli morálním jsou v nutnosti řádu, disciplíny poslušnosti těch, již jsou morálními učiteli vlasti. Fašismus chce stát silný, organický a zároveň postavený na široké základně národní. Stát fašistický vyreklamoval pro sebe i pole hospodářské a pomocí institucí korporativních, sociálních, výchovných, které zřídil, smysl státu dostává se až k nejzazším křižovatkám a uvnitř státu obíhají — včleněny do příslušných organizací — všechny národní síly politické, hospodářské a duchovní. Stát, který spočívá na milionech jednotlivců, kteří jej uznávají, pocítují, jsou ochotni sloužiti mu, není tyranským státem středověkého pána. Nemá nic společného s absolutistickými státy před rokem 1789 nebo po něm. Jednotlivec ve státě fašistickém není anulován, ale spíše znásoben. Tak jako v pluku voják není zmenšen, ale znásoben počtem svých kamarádů. Stát fašistický organizuje národ, ale nechává potom jednotlivcům dostačující hranice; omezil svobody neužitečné nebo škodlivé a zachoval zásadní. Kdo rozhoduje na tomto území, nemůže býti jednotlivec, ale toliko stát.

Stát fašistický není indiferentní k existenci náboženství vůbec a zvláště k primitivnímu náboženství, jakým je italské katolictví. Stát nemá theologie, ale má morálku. Ve fašistickém státě nahlíží se na náboženství jako na jeden z nejhlubších projevů duchovních; není tedy jenom respektováno, ale chráněno a podporováno. Stát fašistický netvoří svého „boha“, jak kdysi chtěl v nejvyšším deliriu konventu Robespierre; ani se nesnaží při tom zabránit mu přístup k duším,

jako činí bolševictví; fašismus má v účtě Boha askétů, světců, hrdinů a také Boha, jak ho vidí a vyzývá naivní a primitivní srdce lidu.

Stát fašistický jest vůle k moci a panství. Tradice římská jest zde ideou síly. Ve fašistické nauce imperium není jen výrazem teritoriálním nebo vojenským nebo obchodním, ale duchovním a morálním. Možno mysliti na imperium jako na národ, který přímo nebo nepřímo vede ostatní národy, aniž je třeba dobytí jediného čtverečního kilometru území. Pro fašismus sklon k imperiu, t. j. k expansi národní, jest projevem vitality; jeho opak, nebo pecivál, jest znakem dekadence: národové mladí nebo omládlí jsou imperialističtí, národové umírající zřikají se vůdčího místa. Fašismus jest nejschopnější nauka, aby reprezentovala tendence a duševní sklony italského národa, který znovu vstává po mnoha stoletích opuštěnosti nebo cizího otroctví. Ale (imperium) vlada vyžaduje disciplínu, koordinaci sil, povinnost a oběť; to vysvětluje mnohá hlediska praktické činnosti vlády a směr mnohých státních sil i nutnou přísnost vůči těm, kteří by se chtěli stavěti na odpor tomuto spontánnímu a osudovému hnutí Italie ve století dvacátém a vyhlašovali překonane ideje století devatenáctého, zavržené všude, kde se odvažili velikých pokusů o přerod politický a sociální. Nikdy jako v této době neměly národy řízeň po autoritě, po vedení, po řádu. Má-li každý věk svou doktrínu, pak z tisíce známek jest patrné, že doktrína nynějšího věku jest fašismus. Že je to učení životné, dokazuje skutečnost, že vzbudilo víru: že víra dobyla duši, dokazuje skutečnost, že fašismus měl své padlé bojovníky a své mučedníky.

Posléze fašismus má nyní ve světě universálnost všech doktrin, které jsouce uváděny ve skutek, představují období v dějinách lidského ducha.

Přel. J. B.

Kardinál Hlond o veřejném životě v Polsku.

J. E. kardinál dr. Augustin Hlond, primas Polsky, vydal letos pastýřský list, ve kterém mluví o úkolu státu podle katolické nauky, o jeho poměru k občanům a naopak, o mravních zákonech, jimiž jsou vázáni vládcové, a o hranicích jejich moci. Ačkoli kardinál Hlond nemluví konkrétně o nikom a o žádných činech, které odsuzuje, přece celá polská veřejnost vyčetla z listu kritiku současného režimu Polska i maršála Pilsudského, za

něhož plukovníká vlada těžce zasáhla do přirozených práv a svobod občanstva a překročila nejednou meze své pravomoci (Brest Litovský), ke škodě celého života národního. Pastýřský list kardinála Hlonda byl proto velikou událostí, která vzbudila pozornost mezi varšavskými diplomaty, kteří obsah listu i s jeho vnitropolitickým odrazem sdělili svým vládám, a mělo vliv také na představitele vlády i maršála Pilsudského. Otiskujeme proto

v podstatném výtahu tento pastýřský list, vydaný z Gnězdna na den sv. Vojtěcha 23. dubna.

V úvodě praví kardinál-primas, že Prozřetelnost navrátila Polákům samostatnost ve chvíli, kdy všude nastala krise státu. Příčiny toho zjevu tkví ve falešné státní filosofii a v bludných politických naukách, které se neshodují s povahou státu a s povahou lidskou. Zřizují-li Poláci na svých prastarých sídlištích vlastní samostatné panství, jest zcela přirozena otázka, zda národ polský dosáhl již pravdivého poznání o státu, zda dovede oceniti mravní otázku státního života, zda má státní svědomí, zda se řídí ve státním životě mravními zásadami a zda dosahuje až k věčným pramenům života a pokroku.

Nechť od kolébky polské státnosti, od hrobu svatého Vojtěcha a mohyl polských primasů vyjde k národu tento vzkaz, jaký duchový obsah a jakou mravní pravdu jest třeba vlíti v polský stát a v jeho politiku.

List zrodil se z vědomí pastýřské povinnosti a jeho sepsání způsobily: víra v polský stát a láska k národu. Nechť tento primasovský hlas semkne všechny v křesťanském nazírání na stát a ve svědomitě službě otčině. Nechť ho nikdo nezneužívá k šíření nedorozumění a sporů, — kněze pak, spisovatele a muže vědy nechť povzbudí, aby vnesli co nejvíce světla do oboru státní mravouky, která vyžaduje všestranného propracování a zpopularisování.

Původ státu a státní moci.

Stát má svůj původ v lidské přirozenosti, ve které tkví vrozená náklonnost ke slučování ve větší sbory za účelem bezpečnosti a veřejného pořádku, pokroku a rozvoje. Jsa potřebou lidské přirozenosti, jest stát příkazem onoho věčného mravního řádu, jež Tvůrce vlil v srdce člověka a jež nazýváme zákonem přirozeným. „A poněvadž žádná společnost nemůže trvati, nevede-li nade všemi někdo vládu, která by jednotlivce skutečně povzbuzovala ke společným cílům, jest zřejmo, že lidským společností jest nezbytně potřebna vedoucí vláda (moc), vyplývající z téhož Božího řádu, ze kterého pochází společnost.“ (Lev XIII. Encyklika Immortale Dei.) V tom smyslu církev učí, že stát a vláda pocházejí od Boha.

Takové jest v krátkých slovech zásadní učení katolické církve o původu státu a jeho vládní moci. Z toho následuje:

a) Církev absolutně uznává stát jako přirozenou potřebu a jako nutný následek fakta, že člověk jest Bohem stvořen s takovou a ne jinou přirozeností. Stát není něčím libovolným, ale

jest podmínkou přirozeného rozvoje lidstva, které beze státního zřízení by nemohlo dosáhnouti svého pozemského určení a propadlo by nepopsatelnému zmatku.

b) Stát jest reálnou a zorganizovanou společností, kterou spravuje viditelný nositel moci. Ústrojí této společnosti podléhá rozvoji... a však vládní moc státu jako taková není útvarem lidským, není plodem dějin, ani výsledkem vůle či moci národa, nýbrž následkem lidské přirozenosti.

c) Poněvadž přirozený zákon podle učení církve jest závazným mravním příkazem, jest poměr člověka ke státu a k jeho vládní moci zahrnut do katolické mravnosti a zvláště vyplývají z té mravouky následující zásady státní ethiky.

Stát nemůže býti ani atheistický ani bezbožný.

Stát nemůže ve svém životě neuznávatí Tvůrce, z Jehož vůle se vyvozují zákony a který jest Pánem jednotlivce i společnosti, čili stát nemůže býti atheistickým, nemůže se chovati, jako by Boha nebylo, nýbrž musí Boha ctíti a náboženství si vážit.

Tímto základním předpokladem různí se zásadně učení církve od zesvětštělé ideje o státu... Následky této laicisace státu jsou takové, že se chvějí společenská zřízení, neboť se jim nedostává trvalých základů (opor). Politika, která svedla společnost s cesty Boží, zavedla ji do zmatku, z něhož není vyjití.

Katolické učení hlásá, že zákon Boží zahrnuje všechno, jednotlivce, rodiny, národy i státy a proto také že všechna společná zřízení lidu se musí opírat o Boha, což nijakým způsobem neubližuje jejich vážnosti...

Pramen a normy státní mravouky.

Stát jest od Boha, ale není Bohem a tedy není pramenem mravního zákona, netvoří mravnosti, ani nestanoví její normy, — nýbrž čerpá mravní předpisy a mravní odpovědnost z téhož řádu, ze kterého plyne jeho vládní moc. Přirozený mravní zákon a Desatero zavazují stát tou samou měrou jako jednotlivce a rodinu. Stát tedy nemá práva k nemravným činům, — čili zlo nestane se mravním a dovoleným tou okolností, že jest ve státě připuštěno nebo pácháno ve jménu anebo v zájmu státu. Proto také důvod stavu a blaha státu jest nejvyšším státním zákonem ne beze všeho ohledu, nýbrž omezeně a pod podmínkou, že zákon Boží bude zachován... Není pod sluncem mocnosti, která by směla nakazovati svým poddaným skutky, jež se přičítají Desateru. Katolická mravouka příkazuje brániti stát proti úkladu, intrikám a bezprávím — ale nikdy ne-

uzná zločin za politickou nutnost a nepřisvědčí žádnému nemorálnímu rozkazu...

Také jest úkolem politické moci udržovati a podpírati ve státě mravní zásady, jako opory veřejného pořádku, pokojného soužití občanů, hmotné i duchovní spokojenosti společnosti. Vyplývá to z poslání státu...

Stát nestojí za mravností, ale nestojí také nad ní, ... buď je to mravné, když ctí a podpírá zákon Boží, anebo je to nemravné, když ten zákon znásilňuje, nebo ho nedbá.

Suverenita státu a hranice jeho vládní moci.

Vrchnostenská moc státu jest suverénní, neboť jemu a toliko jemu přísluší nejvyšší právo vládnouti a rozhodovati o státních záležitostech neodvisle od jiných činitelů vnitřních či zahraničních. Avšak přece není všemocná, ani bezohledně integrální. Nesmí být vykonávána v libovolném rozsahu, ani způsobem arbitrálním, nýbrž ve shodě s účelem a dobrem státu a mimo to jest omezena přirozenými právy jednotlivců, rodin, zákony jiných států a zvláštními nařízeními církve.

Prvním omezením moci těch, kteří vládnou státy, jest tedy ohled na dobro a vlastní úkol státu. Není dovoleno řídit se vladařskými rozmazy na škodu blaha země. Není dovoleno záležitosti státní řídit k vlastnímu zisku, nebo k užítku určité skupiny občanstva...

Jednotlivec existoval dříve než stát a má svá přirozená práva. Není dovoleno ve státním organismu ta práva škrtat, neboť stát není cílem sám pro sebe, ani není cílem člověka — ale cílem a určením státu jest cíl jednotlivců — čili stát jest pro občany, a ne občané pro stát. Povýšenost státu nad občanem tedy má své meze tam, kde končí skutečné potřeby státu a nutnosti obecného dobra. Pohroma státní myšlenky musí přivést občana na stanovisko trpného svědka státního života, poplatníka, který nemá možnost nahlédnouti do toho, co se děje s veřejným majetkem — otroka nuceně zapřaženého do státního vozu...

Je to zločin užívatí občanů, jejich majetku a životů jako pokusného materiálu ke zbytečným organizačním experimentům, což jest tím ohavnější, když se jedná o uskutečnění doktrinářských snů nebo životních forem celku škodlivých, přirozenosti lidské a zákonu Božímu odporujících, jako se to nejkřiklavěji děje v Rusku.

V pochopení křesťanském nepovstává stát na hrobech jednotlivců, nýbrž skládá se z velikých, uvědomělých občanů a staví se jako společnost za své členy, existuje pro jejich dobro. Stát není

protikladem jednotlivce, nýbrž úplněním jeho soukromé bytosti.

Tato idea státu, chápaného jako přirozené středisko rozvoje jednotlivce, by měla být jedním z dogmat občanského uvědomení...

Konečně není to věcí státu, aby vystupoval v úloze podnikatele v takových případech, v jakých možno beze škody pro státní život ponechat podnikání v rukou občanů. Stát má beze vši pochyby zájem o četné hospodářské, obchodní a průmyslové záležitosti a jest povinen v případě potřeby vyvíjeti regulující vliv, aby se všechny ty věci vyvíjely ve shodě se zásadami spravedlnosti i s potřebami společného života.

V určitých případech snad bude musiti stát sám z nutnosti otevřít vlastní průmyslové závody, ale všeobecně není stát oprávněn všechno zahrnouti, všechno shrábnouti, zmonopolisovati, zesocialisovati.

Poměr státu k rodině.

Právě tak jako stát — ale ještě před povstáním prvního státu — vyvinula se z téže přirozené nutnosti rodina. Rodina má svá nezničitelná práva k svému bytí přímo od Tvůrce. Ta práva stanoví okrsek vyloučený z moci státní... Úmysl jakýchkoli útoků na její práva, její spojitost, její svatost a plnost života jest prací hrobařů lidu a zločinem proti přírodě... Dále má rodina od Tvůrce taktéž právo na své děti a na vychování svého potomstva. Toho práva se nemůže zříci, neboť ono jest zároveň jejím přesným závazkem a má přednost přede všemi zákony společnosti i státu, následkem čehož žádná moc na světě nesmí se toho práva dotknouti... Neslýchaným násilím spáchaným na právech rodičů byl by státní monopol a školní donucení, jímž by děti katolických rodičů byly dohnány navštěvovati školy šířící náboženskou lhostejnost, předsudek proti církvi, zásady neshodné s vírou a mravoukou katolickou...

Poměr k jiným státům.

Mimo svoji suverenitu jest vrchní státní vládní moc omezena na mezinárodním území právy jiných států a ohledy na obecné dobro lidstva...

Ničím neodůvodněna není ona egoistická mezinárodní politika, která beze všech ohledů na cizí práva mohla znepokojovati jiné státy, znásilniti je, utiskovati je a podrobovati je...

Stát a církev.

V křesťanských zemích stýká se stát s katolickou církví, institucí zvláštního původu a zvláštní povahy, určitých organizačních forem,

s dokonalým zákonodárstvím, s velikou trestní mocí a s hlubokými vlivy na duši národa.

Božský Spasitel nepřestal na zjevení nového náboženství jako na sbírce dogmatických a mravních zásad, ale svěřil je přesně naznačenému strážci a šířiteli, totiž své Církvi, kterou k tomu cíli založil, opatřil organisací i mocí, vybavil poselstvími a zákony... Z moci Božského ustanovení církev nepodléhá státní moci a ničeho neodvozuje ze státního zákona, ani svou existenci, ani svá zřízení. O tom, jak se má rozuměti neodvislosti Církve od státu, píše Lev XIII. v citované již encyklice o křesťanském státním zřízení v těchto slovech: Bůh rozdělil vládu nad lidstvem mezi dvě mocnosti: církevní a státní; jedné svěřil Bůh záležitosti božské, jedné záležitosti lidské... Jest tedy přesné vymezení úkolů církve a úkolů státu. Úkolem státu jsou časné záležitosti občanů, úkolem církve starost o statky duchovní a o věčné cíle lidstva...

Tím způsobem máme v téže oblasti dvě mocnosti. Obě pocházejí od Boha, ač různým způsobem, nemohou tedy býti jedna proti druhé, ale musí se navzájem doplňovati...

Není to věcí církve snažiti se o politickou moc, spravovati ve státě úřady a domáhati se podílu na jeho administraci. Tento obor spadá úplně do moci státní, do které náleží rovněž otázky ústrojné politiky, čili vnitřní organisace a státní techniky i širokého oboru politiky hospodářské, průmyslové, vojenství, bezpečnosti atd.

Nicméně, když se vyskytují v tom oboru otázky mravní a když záležitosti státní zasahují do oboru svědomí, pak církev má právo a nejednou i povinnost zabývati se mravní stránkou politických událostí. Jestliže tedy v důležitých věcech jest rušena vážnost státní moci a veřejný pořádek, tu církev může vyzývati k občanské kázni, volajíc s Kristem: „Dávejte tedy, co jest císařovo, císaři.“ Kdyby však státní moc nespravedlivými zákony, křivdami a neoprávněným postupováním rušila přirozená práva občanů a rodin, kdyby deptala veřejnou mravnost, nebo ponížovala víru a zákon Boží, pak by mohla církev zakročiti u státu se zákazem sv. Jana Křtitele: „Nesluší se...“

Spolupráce státu s církví.

Normálním poměrem mezi církví a státem je shoda a spolupráce. Není možno ničím odůvodniti náhled, jako by novodobý stát nemohl udržovati dobrého poměru s církví... Ten dobrý poměr se kazí, když stát omezuje svobodu církve a ztěžuje jí její poslání. Nikdy to nepřináší státu zisku.

Přestává pak docela ten dobrý poměr úplným přerušením styků, čili tak zv. rozlukou státu od církve. Je to stav abnormální... Církev každou takovou krizi překoná beze škody svého ducha a bez újmy na své vážnosti, ale stát ne.

Katolická občanská kázeň.

Snad žádný jiný národ neumí tak oceniti velikost Božího dobrodiní, jakým jest vlastní stát. Vždyť jsme prožili nesmírnost pohromy ztráty politické existence. Proto stát, který nám Prozřetelnost Boží navrátila, má v nás nejen buditi nehasnoucí národní vděčnost k Tvůrci, nýbrž také býti předmětem hluboké lásky a tak upřímné starosti, abychom z rozkazu svědomí a z potřeby srdce dbali o jeho zdar, jeho moc a trvalost, ale především o jeho vysokou důstojnost a mravnost.

Ale v čelo občanských povinností se staví poslušnost a úcta, jež jsou založeny na přirozeném zákoně, ze kterého vládní moc státu bere svůj počátek. Katolík jest povinen zachovávatí náležitou úctu k zákonné vládní moci bez ohledu na vládní formu ve státě přijatou a bez ohledu na to, v čí rukou vláda spočívá.

Nicméně jest dovoleno a slušno ucházeti se zákonnou cestou o vládu poctivou a katolickou. Druhým příkazem katolické občanské kázně jest poslušnost ke spravedlivým státním zákonům a nařízením. Zákony a nařízení nestávají se mravnými a spravedlivými pouze tím, že je usnášejí a vydávají zákonodárné nebo k tomu povolané sbory. Neboť není-li jejich cílem skutečná potřeba státu či obecné dobro, jestliže šlapou přirozená práva jednotlivců a rodin, jestliže zasahují do práv církve, nebo dokonce se protíví zákonu Božímu, pak přes to, že povstávají způsobem zákonem předepsaným, jsou nemravné a nespravedlivé. V tom ohledu mají členové vlády a zákonodárných sborů vzpomenouti na výstrahu Písma svatého: „Běda těm, kteří ustanovují nespravedlivé zákony...“

Katolík nemůže bez těžkého hříchu a bez popření svého katolického přesvědčení hlasovati pro takové zákony a má dokonce povinnost s celou rozhodností proti podobným zákonům bojovati. Od této povinnosti neosvobozuje ani strannická kázeň, neboť katolík smí náležeti do politických skupin jenom s výhradou, že ani příslušnost, ani kázeň strany ho nebudou nutiti k činům, které se přičií katolickému svědomí. Katolický politik má býti hotov za katolický poměr k otázkám sociálního života nésti vždy se svou hodností veškerou odpovědnost.

Toto rozhodné postavení očekává od katolíků v politice církve, vyžaduje dobro a čest ze-

mě, neboť prostřednictvím koho jiného, když ne právě skrze katolíky, zavládne Kristův duch v politice katolické Polsky...?

Totéž se týká veškerých rozhodnutí a rozkazů, nechať vycházejí odkudkoli. Když nakazují zlo, jest třeba bezpodmínečně vystříhati se jejich plnění shodně s výrokem sv. Petra, apoštola: „Více se sluší poslouchati Boha, než lidí.“ Katolík nesmí pod žádnou podmínkou býti nástrojem hříchu a nepravosti...

Podíl katolíků na státním životě.

Církev nepěstuje politiky, neboť to není jejím úkolem. Ale církev nezakazuje katolíkům účastenství v politice, ba ona je povzbuzuje a vyzývá k činnému účastenství na státním životě. Vždyť nelze mysliti, aby, zvláště v katolických zemích, měl se veřejný život státi výlučnou nebo takřka výlučnou doménou liberálních či volnomyšlenkářských kruhů a aby tato menšina měla stále rozhodovati o katolicích v duchu jim zcela cizím a jejich nejhlubšímu přesvědčení odporujícím. Rozhodně však jest povinen katolík odmítnouti účast na politickém životě a veřejné postavení opustiti, kdyby jeho spolupráce se rovnala přivolení k činům výslovně nemravným. Katolík má vstupovati do veřejného života s vědomím své katolické odpovědnosti za své jednání, čili se zralým úsudkem o velikých státních otázkách a s katolickým názorem na jejich mravní stránku...

Ideálem občanů katolíků a politických pracovníků má dále býti ozdravení politického života od nedostatků, které je přivedly do žalostného zdivočení.

Pohromou dnešního veřejného života jest nenávist, která dělí občany státu na nesmiřitelné tábory, jedná s politickými protivníky jako s lidmi zlé vůle, hanobí je bez ohledu na lidskou a národní důstojnost, ponižuje a mravně je ubíjí.

Na konec kardinál-primas poukazuje na vznešenost křesťanské filosofie o státu, vznešené v ohledu mravním, užitečné pro stát a shodné s bytostí člověka. Nyní nepřátelská moc působí, že lid se v té věci odvrací od pravdy, s odbojem v duši ustupuje ze státního života. Kdo jiný než satan seškrtal Boží úmysly, zaclonil pravdu, zesměšnil mravnost, rozvál svědomí lidu, vnesl roztržku do státního ústrojí, vede ke katastrofám? Kdo zažehná toho satana od Polsky? Polská politika bude taková, jaký bude náš názor na stát, jaká bude naše morálka veřejného života uprostřed vysílení státovosti a krise veřejného svědomí. Polska má býti vzorem křesťanského státu, důstojnou součástí

všeobecného Kristova království pod ochranným pláštěm Nejsvětější Panny Marie, Královny koruny Polské a na přímluvu našich svatých patronů.

co život dal

Předsudky

včerejška opravuje nový čas.

Světová válka, národní samostatnost československá, sovětská sociální revoluce ruská a zkušenost poválečného vývoje evropského, hlavně ze socialismu a z demokracie, i československé, to jsou hlavní orientační body pro myšlenkový a životní vývoj mladé generace československé.

Rozbor všech těchto událostí, zvláště rozbor zkušeností z nich, celý tento vývoj myšlení evropského ukázal by při podrobnějším přehledu, jak katolicismus a církev katolická pomalu se objevuje evropskému a také českému člověku zbavena celé řady předsudků z minulého století a jak poválečné demokratické státy, probíjovavíce se k vnitřní nové autoritě, v principu společenské autority katolické začínají vidět nikoli odpůrce, nýbrž oporu. Všimněme si zde jenom jediného z celé řady předsudků protikatolických, který zejména u nás byl učiněn takřka podstatnou součástí národní filosofie české, úvah o smyslu českých dějin a národním programu současném:

že protestantismus je vyšší formou náboženského myšlení a života evropského než katolicismus a státy protestantské jsou proto i hmotně i morálně pokročilejší než katolické.

Toto byl základní rys názoru na evropský život českého realismu. Ukázali jsme zde již častěji, že tento pohled na předválečnou Evropu mohl se opřít ne o pravdu, ale skutečnosti velmi konkrétní a hmatatelné: dvě vítězství protestantského Německa nad katolickým Rakouskem a Francií, a zednářský režim italský i rozlukou francouzskou, o růst sociální demokracie v Německu a celou protikatolickou tendenci demokratických evropských snah.

Všechny tyto skutečnosti a tato hmotná fakta jsou dnes válkou, sovětskou revolucí, potřebou autority nových států a zkušeností čtrnácti poválečných let jsou obráceny buď v opak, nebo překonány.

Zůstaňme však u zmíněné nadřazenosti evangelictví nad katolicismem, která se jako základ-

ní, generální bas ozývá z Masarykovy koncepce smyslu českých dějin.

Vývojová linie husitství — českobratrství — osvícenství — národní obrození byla sice již velmi oťřesena mnohým badáním posledních let a v posledních dvou svých členech takřka povalena, ale přece v ní, hlásané tak mocnou osobností, která své osvobozovací národní dílo vědomě zařadila v řetěz tohoto dějinného sledu, byl prohlašován zvláštní smysl speciálně české historie.

Proto bylo velmi zajímavé konkrétní zjištění Otokara Fischera (Lidové Noviny, 27. srpna), jenž ukázal na této ústřední myšlence Masarykovy národní filosofie, že není ničím speciálně českým, nýbrž že je totožná s kulturní národní filosofií německou, tak jak to ostatně katolická apologie už od let — zejména na protestantském německém hesle *Los von Rom* — ukazovala, ovšem v prostředí starého režimu, jenž stál v cestě národního osvobozovacího procesu, bezúčinně.

Nyní, kdy německé protestantství propadlo hitlerismu a kdy katolicismus německý je jednou z hlavních opor demokracie a výmarské ústavy v říši, v této době přehodnocení starých hodnot a nečekaných změn sotva kdo může nazvat protestantský hitlerismus, šovinistický, protihumanitní, protidemokratický principem evropského pokroku — proti katolicismu.

Zůstaňme však na zúžené základně, že české národní obrození navazovalo a rostlo z reformace... tato linie že je smyslem českých dějin, to jest programem přítomnosti. Otokar Fischer zjišťuje souběžně německý původ této filosofie před vznikem „České otázky“ takto:

„I ptáme se, aniž se tu pouštíme do problémů dějezpytu a do spleťtých otázek po věcném opodstatnění Masarykovy these: jak přišel k své specifické, k své tak napěchované formulaci, z níž poté plynulo tolik dalších důsledků a pozorování jednotlivých? Neboť způsob Masarykovy dějinné a náboženské filosofie má znak deduktivní nebo intuitivní, stanoví předem vůdčí myšlenku a poté ji ozřejmuje hojnými doklady. Zde však radí literární metodika uvědomiti si, že myšlenka o spojitosti mezi národním probuzením a náboženskou reformou není výhradním majetkem národní filosofie naší, že Masarykovo učení v době svého vzniku nikterak nebylo izolováno, nýbrž souhlasilo s literárními a dějinnými naukami širšími. Prohlédněme letmo na úvahy přetrásané v typické zemi reformační, v Německu.

Tam bylo a jest pevně zakořeněné vědomí, že vrchol národní osvěty na sklonku osmnácté-

ho věku byl umožněn a připraven německou reformací, Lessingova, jím samým připomínaná spojitost s Lutherem leží na bílé dni; zdůrazněna byla na příklad Heinem, jenž vyzvedl též význam pastorských rodin pro německou morálku i literaturu; k připamatování živě pocítované souvislosti dvou dob je poučné všimnout si v Brockhausovi osmdesátých let článku o reformaci, vrcholícího poznámkou, že z tohoto hnutí vyrostl květ německého klasicismu. Literární dějiny měly před rokem 1900 určitější nežli dnes zaměření protestantské; zvláště Vilmarem přešel křesťansko-evangelický smysl básnictví do obecného vědomí; věta o kontinuitě století reformačního a osvícenského, ražena byvší patrně určitým jedním znalcem — stálo by za to pátrat po ní v Gervinusu nebo Kobersteinovi — byla obecným takřka majetkem a došla svého nad jiné vlivného projádření na místě, jež zasluhuje býti citováno v originále: „Es ist daher, wenigstens für Deutschland, ein durchaus, richtiger Ausdruck, wenn man das achtzehnte Jahrhundert die bewußte *Wiederaufnahme und Fortbildung* der in der Mitte des sechszehnten Jahrhunderts gewaltätig und vorzeitig abgebrochenen großen Reformationsideen genannt hat.“

Tento odstavec je citován s druhé stránky úvodu k základnímu dílu o německé literatuře 18. století, totiž k třetímu svazku Hettnerovy Literaturgeschichte, který vyšel ve čtvrtém vydání roku 1893, těsně před formulací myšlenky Masarykovy, již, jak se domnívám, poskytl rámec. Jak německý kritik tak Masaryk zjišťuje spojitost reformace (to jest německého století šestnáctého, českého patnáctého a šestnáctého) s věkem osmnáctým (v České otázce jde především o dobu Dobrovského); osvícenství je oběma pokračováním díla před sty lety započatého, pak násilně přervaného; oba autoři přičítají věku osvícenskému za zásluhu, že dokončil a vyvrcholil, co na škodu národa bylo předčasně opuštěno. Obecnou zkušenost z dějin reformace aplikuje tak Česká otázka na děje domácí, doplňujíc a přetvářejíc tvrzení svého předchůdce. Hettnerova metoda byla srovnávací, pojednávala ve vstupním svazku o literatuře anglické, v druhém o francouzské, v třetím o německé — jestliže tedy Masaryk formuluje, že „osvícenství minulého věku, osvícenství německé, anglické i francouzské, bylo jen pokračováním v duchu hlavních ideí české reformace“, usiluje o to, aby evropskou literaturu domyslíl a přehodnotil v duchu českém, aby domácí reformaci povýšil jak časově, tak hodnotou nad reformaci národa sousedního.

Také jinak je, jak už odlišnost materiálu a myšlenek podmiňuje, Masarykovo tvrzení rozvíjeno po svém, bez vyhledávání analogií, bez připodobňování k dokladům z cizího prostředí; nemluvě ani o tom, že náboženský a mravně buditelský záměr Masarykův jde jinými cestami než německý odborník dějin literárních. Ale tak jako důraznost hesel má svůj význam pro Masarykovu stylistiku (viz teď Mukařovského, rovněž ve Vůdci generací), tak se v Masarykově mysli mohly rozezvuchti asociace, podníceny jsouce účinně vyhoceným aperçu. Že zrovna Hettner zasluhuje zvýšené pozornosti, vyplývá opět z tehdejšího stavu vědy. Byl to, jak známo, Jaroslav Vlček, kdo mezi spolupracovníky Masarykovými přímo na Hettnera upozorňoval; několikrát se ho výslovně dovolává, ba své Dějiny literatury slovenské postavil, stejně jako pak jeden díl své literatury české, r. 1890 přímo pod záštitu „peknoduchého“ Hettnera, jehož slovo (ražené ostatně již r. 1856) o dějinách písemnictví jakožto „dějinách ideí“ stalo se mu „rukovoditel'stvom“ vědecké metody. Domněnka tedy, že Masarykovo heslo o navazování na reformaci navazuje tvůrčím způsobem na onoho analytika literárních ideí, nevisí ve vzduchu, nýbrž zapadá ústrojně do nenapsané posud genealogie a ideologie českých literárních dějin.“

Není třeba přeceňovati toto zjištění, poněvadž autor České otázky vědomě spojoval smysl českých a evropských dějin v jednotu a sám v důsledku své filosofie přestoupil k reformaci, ale co je dnes už zřejmé, jest jedno: že v této filosofii dějinné nelze vidět smysl dějin českých, nýbrž určitou evropskou filosofii, určitý program životní, vedle kterého katolický program národní je při nejmenším stejně český a od německé národní filosofie méně odvislý.

O. Pedrazziho „Praga“.

*Motto: Grande, tragica cosa l' anima di Praga.
Unita, dono del Signore,
Oh, grande, eterno privilegio di Roma!*

Nová kniha o Praze, vydaná Ústavem italské kultury, jejímž autorem jest italský vyslanec J. E. ministr O. Pedrazzi, stala se záhy předmětem všeobecného zájmu. Svědčí o tom nejen obsáhlé a nadšené recenze v denním tisku všech směrů, ale i poptávka po knize samé, která jest zcela mimořádná.

Autor, muž hluboké erudice a jemného citění, právě tak jako bystrý pozorovatel a znamenitý stylista, zachytil zde v sedmi kapitolách skvělým způsobem své dojmy, kterými Praha za téměř tříletého pobytu jeho u nás naň zapůsobila.

Nejsou to proto jen letmé postřehy náhodného cizího cestovatele, jež bývají tak často povrchní a klamně, nýbrž výsledky dlouhého studia našeho hlavního města od dob kulturních počátků až po dobu dnešní. Nechybí tu ani místa kritická, z nichž vycitujeme, co autor v Praze postrádal a co pokládá za těžké, osudné chyby. Kritika jeho jest však nejvýš jemná a shovívavá, i když se dotýká našich nejtragičtějších dějinných omylů.

Autor si Prahu cele zamiloval, ať pro její pahorky, plné zahrad a krásných vyhlídek, ať pro její majestátní hrad, či poetickou Vltavu, ať pro její chrámy a paláce, či idylická zákoutí — tak nečekaně často jej překvapující tam, kde by je byl býval nejméně hledal. Celé kapitoly své knihy věnuje autor chrámům, Malé straně, zahradám a lesům, Vltavě i celkovému vzhledu Prahy, a čtenáře až překvapí, jak hluboce se za díval tento ušlechtilý cizinec do krás naší metropole.

Zvláště zajímavá a vysoce originální jest poslední kapitola jeho knihy, nadepsaná „Bez míru“ — výslednice to studia našich dějin i vlastního pozorování a úsudku autorova.

Při jeho historických reminiscencích v kapitole „Na hradě“ upoutala autora zvláště osoba Karla IV., jemuž věnuje všechn svůj nadšený obdiv: „Nikdy bych byl nevěřil, že já — Ital a syn středomoří až do morku kostí — bych mohl milovati krále, vyšlého z těchto severských krajů, aby velel v Itálii jménem cizího vládce. — Kdežto Karla IV. já miluji právě pro vše to, co latinského a italského přinesl do malebných brázd tohoto českého údolí, pro jeho tužby po kultuře italské, které zanítily jeho severské srdce a jej vábily jako milence k Itálii.“

Vzpomíná pak cesty Karla IV. do Italie, jeho návštěvy básníka Petrarky v Benátkách, pobytu ve Florencii, již tehdy kvetoucí uměním výtvarným a literaturou, jimž Karel IV. věnuje svůj nadšený zájem. Autor pak probírá celou řadu jmen humanistů, kteří byli zváni ke dvoru Karlovi, aby v Praze vytvořili nové kulturní středisko evropské.

Leč i později — když by se bylo zdálo, že bouře husitské navždy zpřetrhaly kulturní styky s Římem — je to opět Ital, kardinál Enea Silvio Piccolomini, který v úloze diplomata poznává Čechy a píše první dějiny českého národa přístupné ostatnímu tehdejšímu světu.

Na poli církevním byli to bratři řádu sv. Benedikta — učitelé národů v umění a řemeslech — a bratři sv. Františka, kteří až sem za Alpy zanesli svůj vroucí apoštolát bratrské lásky. Byli to i právníci, jako učitelé práva římského na

universitě Karlově (Ludovico da Padova a Umberto d'Ampugnano a tvůrce nového zákonníka (Gozzo da Orvieto). Stejně i zakladatelem první školy notářské a řečnické na Vyšehradě byl Ital: Enrico da Isernia.

Když pak minuly války náboženské, jest to opět dlouhá řada umělců italských na dvoře Rudolfa II., kteří spolupracují na novém rozkvětu Prahy, aby opět zazářila jako krásné sídelní město královské.

Tyto staletími posvěcené kulturní styky s Římem a ostatní Itálií vtiskly Praze jistý, skoro románský ráz. Ze zachovaných památek jsou to hlavně domy Boží, kterými římský katolicismus dal Praze skvělý plášť a učinil z ní Řím severu. A tu se autor táže: „Je Praha město náboženské?“ a zodpovídá tuto otázku záporně: „Zde vzhled města neodpovídá jeho duši. Praha není město náboženské. Praha je město prosáklé racionalismem, duchem kritickým a kdyby si měla zvoliti své vlastní božstvo, myslím, že by si zvolila bohyni rozumu, neb některého filosofa — tak její duch kulturní a vědecký se staví v odpor proti virám dogmatickým a absolutním. — Pražané si uvědomují náboženství, když myslí, že z něho mohou si utvořiti bojovnou vlajku nacionální a proto oslavují Jana Husa, neb dávají se zapsati do národní církve schismatické.“ — Zdá se mu, že i na poli katolicismu jeví se rozdíl v úctě a oslavách, jakým se těší sv. Václav oproti milostnému pražskému Jezulátku, které má po celém světě své oltáře a dojemnou oddanost katolíků a které jest v Praze téměř neznámé: „Nikdy božské děťátko nebylo sirotkem a bez rodiny jako zde, kde povstal jeho světový kult.“

A při pohledu na naše nádherné barokové katedrály vycítujeme autorův vzdech, proč není tu toho lidu, který by se zanícením — tak jako v jeho vlasti — naplňoval tyto katedrály a oživoval je svými vroucími zpěvy a modlitbami.

Praha však, ač tolik krásná a vším bohatstvím a nádhrou oplývající, se neusmívá. Není schopna společné, čisté radosti, kterou dává jednota. Praha nemá jednotné duše. V Praze je vše polemické, vše k boji připravené a proto bez míru. Boj, který začal reformací a který neskončí snad nikdy. A zatím co ostatní města se vyhřívají na výsluní života v míru, Praha bojuje dále svůj boj rozpoltěné duše.“

„Veliká, tragická věc je duše Prahy.“

V mysli autorové vynořuje se tu jiný obraz — obraz metropole jeho vlasti — tohoto ústředí svět jednotícího katolicismu — a autor tu pod naším nebem tím hlouběji vycítuje sílu a štěstí jednoty:

„Jednoto, dare Boží! V tobě, slyšíš-li zvuceti zvon ve svém městě, víš, že jeho zvuk se dotýká srdce všeho lidu, poněvadž víš, že podle tebe se žije, zpívá, modlí se všichni stejným způsobem. — — — Ó veliká, věčná výsado Říma!“

*

Kniha je psána italsky a má tak otevřenou cestu do celého vzdělaného světa. Kniha je skvělou apothéosou krásy naší stověžaté Prahy a autor nemohl tomuto předmětu své lásky položit k nohám nádhernější kytici, než jakou uvil Praze ve své knize. Silou svého uměleckého slova i vahou své autority upozorňuje tak svět na jedinečné krásy Prahy. Pražské obyvatelstvo a celý český národ mu této jeho krásné lásky k Praze nezapomene. Touto knihou italský ministr zároveň nejlépe přispěl k upevnění přátelských styků mezi naší a jeho vlastí.

Ministr O. Pedrazzi sice právě opouští své pražské působení — ba celý světadíl, — ale kniha jeho zde zůstane navždy spjata s historií tohoto města právě tak — jako kniha jeho velkého, středověkého předchůdce Enea Silvio Piccolominiho.

Dr. Antoň.

Sociální otázka v činnosti sv. Vojtěcha.

Třebas literatura o životě a skutcích sv. Vojtěcha jest četná, přece náš poměr k velikému biskupu českému není jasný. Uznáváme jeho přednosti a svatost, aniž bychom se snažili o skutečné poznání a tím pochopení. Čteme Dějiny Palackého, Novotného, Vacka i veliké dílo, věnované přímo svatému Vojtěchovi, od Krásla-Ježka, ale porovnávání výkladů zde uvedených nedovede zcela vystihnouti pravý význam. V čem to vězí? Po mém soudu musíme se vrátiti znovu k pramenům, z nichž čerpáme znalost dějin X. století, uchopiti a zhodnotiti legendy svato-vojtěšské (jak to pro svatováclavské učinil prof. Pekař) a všimnouti si nejen slov náležejících přímo životu sv. Vojtěcha, ale pronikati celé prostředí, kdy veliký biskup žil a bojoval. Objeví se nám m. j. činnost sociální, plynoucí z vroucí víry a z křesťanského poslání vůbec. Účelem tohoto článku není vykládati a rozbírati prameny, také to zde není možno, ale chci poukázati na možnosti studia k vyjasnění a bližšímu poznání.

Začneme rodinou, základem staroslovanského zřízení. Zřízení patriarchální dává veškerou moc do rukou muže, otce rodiny. Žen mívá několik, podle své urozenosti, jest pánem jejich

života a také po smrti muže bývají s ním spáleny. Rodina rozrůstá se v rod, když synové zůstávají doma, pod vládou otcovou. Majetek jest společný všem členům rodu, vyjma předměty, náležející přímo některé osobě, na př. lovecké nářadí, zbraň a pod. Otec zastupuje rod na venek, chodí na schůze s ostatními okolními starosty, podniká lovy, jde do boje atd., přenechává všechnu domácí práci ženám. Ty by však na těžkou práci samy nestačily a tak přicházíme k vrstvě obyvatel, kteří do společnosti nebyli vůbec počítáni, otrokům.

Slovem Čech, Bohemus, rozuměti musíme pouze svobodného obyvatele země. Podle dra Grubra svobodní obyvatelé země české v X. století tvořili asi čtrnáctinu všeho lidu. Ti ostatní byli otroci, servi, familiares, mancipia. Otrok byl lacinou silou. Veliké trhy otročí v Praze (vedle Nižního Novgorodu největší slovanské otrokárně) lákaly ziskuchtivé cizince až ze Španělska, Arabie; tito potom v houfech hnali tento lidský dobytek na obchod dolů ke Středomoří. Otrok neměl žádného práva. Neměl majetku, osobní svobody, pán si jej koupil, prodal, mohl ho beztrestně zbít i zabít. Otrokyně z důvodů plemenných ceněna bývala výše. Původ otroků byl trojí: rodem, když jeden z rodičů byl otrokem, válečný zajatec nebo i svobodný obyvateľ země, když spáchal zločin a za trest zbaven osobní svobody.

O kulturním životě poddaných obyvatel nemůžeme mluvit, byli glebae adscripti. Ale ani svobodní, odlišující se navzájem menší neb větší urozeností, neměli kulturních tužeb. Více jim hověl lov a boj, který v sjednocovacím procesu z řady kmenových knížat v ruce jednoho vládcce byl častý a téměř obvyklý, nehledě k bojům s německými a polskými sousedy. I v míru bujně veselí, propukající na počest pohanských bůžků, více slušelo svobodnické povaze.

Za podobných okolností proniklo k nám křesťanství velmi pomalu. Nejen proto, že šířeno bylo německým klerem (měli jsme ostatně slovanské kněze z moravské říše), ale spíše nízká duševní úroveň, dotčená nepatrně nedávným vznikem prvních učilišť na Levém Hradci a Vyšehradě. A ne poslední otázkou bylo křesťanské nazírání na společnost: slova evangelia hlásala rovnost všech lidí, jimž vládne jeden nebeský Otec, slova víry kladla duši otročí na stejnou váhu jako knížecí, a nový křesťanský Bůh jako přísný spravedlivý soudce kladl odříkání a sebezapírání.

V takovém prostředí nastoupil první pražský biskup Dětmar, který umíraje s lítostí hleděl na nepatrný výsledek své činnosti, a nastoupil

sv. Vojtěch. Jemu české barbarství bylo cizí. Sám vzdělán školou magdeburskou a proniknut askesí clunyjskou, že závodil stejně na poli vědeckém a literárním jako pokorně skláněl hlavu před křížem Kristovým. Syn mocného Slavníkovce, přejímaje duchovní hodnost, kráčí ku Praze bos a modlí se. Rty jeho prosí Boha, aby mu pomohl splnit úkol — proměnit tvrdé srdce lidu v stánek křesťanské lásky. Proto tak houževnatě cestoval po celé rozsáhlé diecési, hlásal křesťanství, konal nesčíslné skutky milosrdenství, aby i příkladem bušil na cit a srdce. Je přirozeno, že bujní velmoži biskupovo jednání neradi viděli. Vzniká napětí, mění se v odpor proti biskupovi. Teprve ve chvíli sporu dovídáme se, oč sv. Vojtěch usiloval: aby muži žili v jednoženství, aby křesťané (rozuměj zde otroci) nesloužili u židů, aby svěceny byly neděle a svátky. Několika slovy rýsuje se veliký program: boj proti mnohoženství, otroctví a boj za sváteční a nedělní klid. Že velmoži program odmítli, ukazuje jasně boj nábožensko-sociální. Vyštvaný biskup, když prchl do vlídnější Italie a dostalo se mu tam darů na cestu do Svaté země, ve své lásce k těm nejnížším ukázal nový čin: za darovaný peníz nakoupil otroky a daroval jim svobodu.

Boj proti kapitalistickému a společensky mocnému řádu staví sv. Vojtěcha na první místo vedle sv. Václava ve prospěch těch nejubožších v lidské společnosti. Oba umírají vraždou, oba milost nebes přijala mezi svaté a oslavila zázraky, aby ukázala budoucím generacím národa, že hluboká víra staví státy na pevné základy a dává pevné společenské řády. Křesťanský kníže sv. Václav a národní kněz sv. Vojtěch jsou dvě hvězdy české minulosti, z nichž prvá hvězda vládce ukazuje větší slávu, druhá jest voje či národa útěchou a láskou víry smývá slzu se skráně otročí, aby mu dala lidskou důstojnost.

Josef Pelikán.

Kurs katolických učitelů na Svatém Kopečku u Olomouce.

V první polovici srpna se sešlo na Svatém Kopečku 160 katolických učitelů a učitelek na kurs, který se opravdu zdařil. Byla vysoká účast, byla vysoká i úroveň přednesených referátů a přes množství probrané látky a leckdy i přes obtížné podání byla usebranost všech účastníků po plných dvanáct dnů udivující. I loňský kurs, který se odbýval v jihočeském městě Krumlově, i letošní měly dobrou organizaci. Poznání kraje, zábava a osvěžení vystřídávaly hodiny před-

nášek v uzavřené místnosti. Kdo si přečetl knihu sdělující výsledky loňského kursu a přednášky, které byly tehdy prosloveny, musí uznati, že pořadajícím záleží na tom, aby úrovni se nemohlo nic vytknouti. A týž cíl měli i letos: vyvolili si přednášející ovládající svůj obor. Literatura a umění bylo tentokráte dopřáno mnoho místa a docela právem. Učitel, který nejednou jest jediným inteligentem v obci, má v tomto ohledu těžkou odpovědnost. A jest i potěšitelným zjevem, že letošní kurs dal podnět k trvalému prohlubování v tomto směru, kteréhožto úkolu se podjal mladý inteligentní literární kritik dr. Strakoš, profesor z Kroměříže. Ale nezapomínalo se ani na jiné discipliny, na filosofii, theologii, otázky sociální, samozřejmě problémy pedagogické byly řešeny rovněž opravdově. Tento kurs se v mnohém přibližuje ke známým kursům solnohradským, t. zv. Hochschulwochen, které vždy soustřeďují i elitu přednášejících i elitu poslouchajících, tak mi připadlo, zda učitelé naši nekladou svými kursy základ k něčemu podobnému. Zda by nebylo možno tento kurs rozšířiti i o jiné posluchače než učitele, a tak vytvořiti instituci, která by byla u nás jedinečnou. Věci by to jen prospělo a naše katolická inteligence takových kursů potřebuje.

Melantrich vydavatelem spisů Jaroslava Durycha.

Když před časem začaly pronikat zprávy, že Melantrich usiluje o vydávání Durychových spisů, nebraly se vážně. Bylo přece známo přátelství básníkovo k nakladateli Kuncířovi, které pochází již z prvních dob Kuncířova pronikání do veřejnosti. Kuncíř netoliko vydával Durychovy spisy, nýbrž vydával i časopisy, které Durych řídil, a jistě redaktora neomezoval. Vydával spisy v bezvadné úpravě a snažil se všemožně o jejich rozšíření. Zkrátka, styky obou se zdály býti nejsrdečnější. Proto tím více překvapila zpráva „Českého Slova“ ze dne 3. září, jež definitivně oznamuje, že „Melantrich“ se stává napříště vydavatelem všech sebraných spisů básníkových, i těch, které tento napíše — nejdříve vyjdou „Vzpomínky z cest“ — Kuncířovi zatím bylo ponecháno právo na spisy, které vyšly mimo Soubor sebraných spisů, a těch není mnoho. Melantrich, který se stává největším českým nakladatelstvím, je touto akvisicí nemálo obohacen a spisy Durychovy proniknou do širších vrstev, neboť možnosti agitace Melantricha jsou veliké. Ale nelze se netázati, proč došlo k tomu, že Kuncíř se vzdal vydávání spisů Durychových, kterým jistě stoupl? Již dříve oznamoval Du-

rych, že přestane redigovati „Akord“, v němž měl přece naprostou svobodu. Hrály zde důležitou úlohu peníze? Kuncíř, jenž s většinou svých knih jest odkázán na katolické čtenáře, a který při tom vydával krásné a hluboké knihy v pěkné úpravě, byl v nynější krizi jistě citelně postižen, to tím spíše, že existuje u nás již několik jiných nakladatelství — v Olomouci, Přerově, v Brně a i v Praze samé, — která právě vydávají knihy obsahu téhož nebo podobného, jako začal vydávati Kuncíř v dobách, kdy u nás bylo možno mluvit v tomto směru o skutečné poušti. Snad by nemohl tak honorovati velikého básníka, jako to bude moci učiniti bohaté nakladatelství Melantrich. Durych pomohl Kuncířovi a Kuncíř pomohl Durychovi, a když nejsou známy příčiny, jež způsobily nynější roztržení, jest obtížno jednoho z nich vinit.

Ale jedna věc přece napadá a musí napadnouti každého, kdo jen poněkud sleduje život v katolickém táboře českém: Dali by se snadno na prstech spočítat — jsou-li ostatně vůbec nějakí — ti kulturní pracovníci a ti spisovatelé, kteří by mohli býti živi ze své tvorby. A to není pro katolický tábor u nás žádnou ctí. Špatně by pochodil a vždy zle pochodí kulturní pracovník, který je tak bláhový a domnívá se, že je to snadné. Musí mít silné nervy a musí býti na leccos připraven — Kuncíř by byl stěží vybudoval své nakladatelství v takových rozměrech, kdyby byl spoléhal jen na katolický tábor. Ti, kdož mají smysl pro krásnou knihu, nemají prostředků, a ti, kteří mají prostředky, nemají čas to smysl pro krásnou knihu. V tom bude asi jedna z příčin, proč spisy Durychovy budou vycházeti v Melantrichu.

Největší čsl. nakladatelství. V hovor s nakladateli, jak jej otiskuje „Přítomnost“, podal ředitel Melantricha, dr. B. Fučík, toto pořadí: „Bylo na prvním místě Aventinum, které dosáhlo rekordu 97 kusů za rok. Dnes je na prvním místě závod, který byl vedle Aventina na místě druhém: Vilímek, který vydal 86 knih za rok, třetí v řadě stojí Jandova Sfinx se 60 kusy za rok. Čtvrtá je „Družstevní práce“ s 52 kusy. Těsně za ní přichází náš Melantrich, který se svými 44 kusy stojí asi v jedné skupině s Fr. Borovým a Družstevní prací.“

O prvním sjezdu katolických novinářů a spisovatelů v Olomouci bude v nejbližší době vydána publikace, která bude obsahovat všechny projevy na sjezdu učiněné, i seznam účastníků a přirozeně stručný popis celého sjezdu. Bude z ní jasné vidět, že sjezd byl skutečnou událostí v katolickém světě kulturním.

každé duchovní řeči. Kazatel ve chrámě, učitel ve škole, i rodiče v rodině musí mluvit názorně, aby se jejich slova ujala. O tom nebylo nikdy pochybnosti, že této názornosti se dosáhne dobře voleným příkladem. Rovněž není pochybnosti, že nemá každý příklad vždycky svou působnost, ježto posluchačstvo, a hlavně ráz doby, mají své požadavky. V takovém duchu je sestavena tato sbírka. Nepoužil jsem žádné sbírky příkladů, ani jsem neprohledával kázání česká současná. Prolistoval jsem na 30 tisíc stran knih sem patřících a z nich jsem vybral, co se mi zdálo nejvhodnějším. Vyloučil jsem ze sbírky všechny příklady ze života svatých, protože ty jsou dnes každému snadno přístupny. Vybíral jsem příklady ne tak, aby na všechno a za každou cenu byl příklad, nýbrž aby byly sneseny příklady, jež jsou blízké modernímu způsobu života, moderním náboženským nesnázím a hříchům nejčastějším, moderním duchovním proudům. Tu to vzácnou knihu příkladů vřele doporučujeme.

Upozorňujeme P. T. čtenáře, že vyšlo již 1. číslo nového ročníku časopisu „Dětský svět“. Došlo nás do redakce a při jeho prohlížení vidíme, že ve svých sloupcích přináší pěkné, poutavé povídky, jemně podávající mravní naučení a jiné zajímavé články, básničky, rebusy, četné pěkné obrázky atd. To vše působí výchovně a dnes, kdy mládež je tolik ohrožena nebezpečnými živly, je časopis s touto tendencí nesmírně důležitý. Dají-li tedy rodiče do rukou dítěte „Dětský svět“, doplňují tím jeho výchovu k všestrannému zušlechťení, mravnímu zdokonalení a k upevnění mravních zásad a ucelí jeho povahu. Při tom budí v něm také lásku ke knize. — Doporučujeme tento časopis vřele k odbírání. Nepatrný obnos 90 hal. měsíčně mohou rodiče obětovat na tak pěkný časopis, jakým je „Dětský svět“ — Za odběratele můžete se hlásit u místních duchovních, učitelů náboženství, knihkup-

ců, nebo si jej objednejte přímo v administraci v Praze II., Karlovo nám. č. 5.

Nakladatelství Šupkovo v Hradci Králové pilně vydává vhodnou četbu pro náš lid. Je to už slušná řádka knih různých spisovatelů, které v tisících a tisících exemplářích rozeslalo Šupkovo nakladatelství do všech krajů a končin naší republiky. V době nedostatku vhodných lidových románů vykonalo toto nakladatelství zasloužené dílo.

Tomáš Baťa, Úvahy a projevy. Osobní přítel zesnulého T. Bati, redaktor časopisu „Zlín“, A. Cekota, připravil do tisku všechny úvahy a projevy, které vyjdou ve Zlíně. O tuto novou knihu o Baťovi jeví se značný zájem.

V nakladatelství K. Borecký v Praze vydal redaktor Fučík reportážní knihu „V zemi, kde zítra již znamená včera“. Líčí novinářským způsobem zájezd do Ruska se všemi obtížemi a hlavně věnuje pozornost dílu, které bylo v sovětech za období první části pětiletky vykonáno. Čte se tato kniha jako pohádka o něčem, čemu ještě nemůžeme uvěřit, byť na důkaz pravdy zařazené fotografie zdánlivě přesvědčovaly. Líčení je jednostranné, bylo napsáno od plnokrevného komunisty.

Kočího levný a přehledný slovník naučný. Na knižním trhu objevil se dlouho očekávaný Kočího kapesní slovník naučný, který je pravým překvapením nejen svou úplností, přehledností a úpravou, avšak i úžasně nízkou cenou, dva svazky za 80 Kč. Slovník je společnou prací 60 význačných našich učenců a znalců, má 2128 stran kapesního formátu a zamlouvá se i vnější úpravou. Není otázky, týkající se rozvoje současných vymožeností vědeckých, technických, společenských a uměleckých, na niž by nebylo odpovědi. Dílo, které potřebuje moderní člověk denně. Objednávky vyřizuje každý knihkupec, zejména nakladatel B. Kočí, v Praze I., Masarykovo nám.

Dr. Bedřich Vašek :

Křesťanská sociologie díl II.

Spravedlnost v životě hospodářském.

O B S A H

I. Důležitost etiky v životě hospodářském. — Nebezpečnost hospodářských problémů současných. — Kdo má povinnost spolupracovati o lepší hospodářský řád. — Etika v hospodářském životě. II. Obecné etické otázky života hospodářského. — Vlastnictví soukromé či společné. — Obtíže a důležitost otázky vlastnictví. — Boj proti soukromému vlastnictví. — Odůvodnění zásady soukromého vlastnictví. — Sociální zatížení soukromého vlastnictví. — Nerovnost v rozdělení majetku. — Veřejné vlastnictví. — Etika některých zdrojů a forem majetku. — Dědictví. — Práce. — Důchody bez práce vůbec. — Úrok. — Pozemkové vlastnictví a pozemková renta. — Majetek akciový, atd. Stran 460. Cena Kč 44.—.

Křesťanská sociologie díl III.

Sociální práce.

O B S A H

I. Zásadní stanovisko katolicismu k veřejnému životu. — Církev a veřejný život. — Kněz a veřejný život. — Laici a veřejný katolický život. — Katolická akce. — II. Význačné prostředky, jimiž lze provádět sociální práci. — Ústředny pro sociální studium a sociální práci — Činnost spolková. — Tisk. — III. Některé význačné obory sociální práce. — Práce pro školu. — Lidová výchova. — Činnost charitativní. — IV. Zákonná ustanovení k veřejné činnosti. Stran 371. Cena Kč 40.—.

V Y D A L O

Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II., Karlovo náměstí č. 5.

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hořovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Spořitelní družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablonec n. Orli.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orli.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kyšperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Mělník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatice: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Přeštice: Lidová záložna.
Rychnov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Úpice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orli.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i ve společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují dne 31.

prosince 1931 již

130 milionů Kč vkladů.

ŽIVOT

Psychologie radikalismu.

Velký biskup: Eduard Jan Brynych.

Vytvořte si sami svůj systém!

Mezinárodní thomistické konference v Praze.

Co bude s Osvětovými sbory.

K otázce domácího filmu.

Velekněz promlouvá po druhé k celému světu
o pronásledování Církve v Mexiku.

Sjezd katolické mládeže československé.

Sedmdesát let opata Zavorala.

ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Odpovědný redaktor Josef Nepraš. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny, red. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

Knihy a časopisy redakci zasláné.

V nejbližší době vyjde dílo P. Blažejše Ráčka T. J.: »Československé dějiny«. Druhé, opravené a doplněné vydání s novými obrazovými přílohami. Sv. Otec Pius XI. vystihl v rozmluvě s arcibiskupem drem Kordáčem r. 1922 jednu z vážných příčin náboženského úpadku v naší vlasti, když řekl: Vaše dějiny byly psány od protestantů se zahrocením proti Církvi, a tak se přednášejí i na školách. Není tudíž divu, je-li nynější generace zaujata proti Církvi... — Nuže, zde je dílo, v němž jsou podány československé dějiny ve světle historické skutečnosti. Jde o eminentně důležité dílo, proto upozorňujeme znovu naše čtenáře a doporučujeme jeho objednání. — Vydá Ladislav Kuncíř, nakladatel, Praha II., Voršílská 3.

Jakožto 13. svazek »Vinice Páně«, vyjde vzácná knížka »Cesta k věčné lásce«, vybrané stati z mystiků a přátel Božích XIV. století. Uspořádal P. Jindřich Denifle O. Pr., přeložil Ant. Stříž. — Kdo touží po jadrné, rozjímavé četbě, kterou by se duchovně obrodil a povzněl, kdo chce posvětit chvíle své samoty rozmluvami s Bohem a konati bez námahy rozjímavou modlitbu, kdo hledá myšlenek, jež by ho posilovaly v denních bojích a udávaly mu směr, kdo se chce vyléčiti z vlažnosti a skleslosti, opatř si tuto knížku, jež se čestně druzí k »Následování Krista« a předtí jí tím, že nepodává myšlenek aforisticky, nýbrž rozvádí je v úvahách. — Vydá Ladislav Kuncíř, nakladatel, Praha II., Voršílská 3.

Životopisy Svatých v pořadí církevního roku. Napsal Isidor Vondruška. Pod záštitou Svatováclavské ligy vydal L. Kuncíř v Praze. Čtyři svazky hustého tisku ve dvou sloupcích (původně počítáno s tiskem jednosloupcovým), celkem 1500 stran, tištěné na hlazeném papíře, s mnoha obrazovými přílohami, provedenými tiskem z hloubky. — Právě vychází doplňkový svazek pátý: Kalendarium Svatých, obsahující dva seznamy: 1. Seznam svatých podle kalendáře. 2. Abecední seznam svatých. »Seznam svatých podle kalendáře« obsahuje výčet svatých, jejichž svátky připadají na jednotlivé dny celého roku, s připojeným údajem, kde hledati jejich životopisy. Toto kalendarium má tudíž větší význam než pouhý seznam. Je to jakési Martyrologium. Na každý den možno si vyhledati životopisy svatých toho dne slavených a zbožnou četbou uctíti jejich památku. Seznamy vzrostly na mnohem větší objem, než se původně počítalo, když se určovala subskripční cena. Též sazba vyžadovala více práce, tudíž více času a tím i se výš účtovala. Tím vzrostl náklad na celé dílo tak, že nakladatel, jenž beztak kalkuloval subskripční cenu velmi nízko, byl by poškozen, kdyby měl dávat tento svazek dodatkem. Proto prosíme P. T. subskribenty, aby blahovolně věnovali za tento V. svazek životopisů 10 Kč. Porto brožov. výtisku jest Kč 3.— (celkem 13 Kč). Vazba je účtována 15 Kč. »Životopisy« se prodávají nyní za krámskou cenu, ale jsme ochotni poskytnouti je na mírné měsíční splátky podle dohody. Ladislav Kuncíř, nakladatel v Praze II., Voršílská 3.

Nové obrázky svatých. Tři druhy velice pěkných obrázků do modliteb vydalo Cyrilo-Methodějské knihkupectví Gustava Francla v Praze. V první řadě jsou to obrázky podle starých i současných mistrů českých i cizích. Serie má 20 velice pěkných reprodukcí tříbarvotiskových. 100 kusů stojí Kč 16.—. Podobné obrázky, avšak pouze jednobarevné, budou se hoditi za památky při sv. misi, na velikonoční sv. zpověď atd. Cena pouze Kč 7.— za 100 kusů.

Pro děti k rozdávání hodí se nová Adámkova řada (12 druhů) maličkých obrázků (100 kusů Kč 7.—).

Československá finanční politika. (Nástin vývoje v letech 1918—1930.) Z pera JUDra J. Kozáka, odborového rady min. financí, dostává se naší veřejnosti uceleného obrazu finanční politiky a to za celou dobu od převratu do konce roku 1930. Základem knihy jest práce, která byla poctěna po předchozím posudku právnické fakulty Karlovy university v Praze, hlavního jubilejní cenou České spořitelny, při soutěži vypsané roku 1928. Kniha jest cennou příručkou a pomůckou pro finančníka, národohospodáře, politika, studujícího práv a konečně každého, kdo má zájem o finanční hospodářství státu. V mnohých částech zaujímá též kritické stanovisko k jednotlivým finančním politickým opatřením. První oddíl pojednává o věcech měnových. Kromě systematických zpracování zaujímá též stanovisko k aktuálním problémům měnovým, jako jest otázka státního dluhu, otázka ovládnutí peněžního trhu Národní bankou a pod. — Druhý oddíl obsahuje rozpočtové hospodářství státní a dělí se v rozpočtovou politiku v užším smyslu a na příjmovou stránku státního hospodářství. V první části jest kromě vývoje finančního zákona sestaven jak číselně, tak i graficky jak vlastní rozpočet, tak i skutečný výsledek hospodaření — účetní uzávěrka. V druhé části — příjmové, jest mezi jiným sestavena statistika výnosu všech daní, dávek, cel, poplatků a monopolů za celou dobu až do roku 1930. Jest to první statistika úplná tohoto druhu. — Ve třetím oddílu jest vylíčena zvláště obšírně státní kreditní politika (státní dluh). Autorovi to bylo umožněno více než desetiletým působením v příslušné sekci ministerstva financí. Provádí tu po prvé podrobnou analýzu státního dluhu podle důvodu vzniku. Kromě toho se mu podařilo zachytiti vývoj krátkodobého dluhu. Pro svůj aktuální a cenný obsah se bude kniha jistě těšiti pozornosti veřejnosti. Kniha vyšla ve »Sběrce spisů právnických a národohospodářských«, kterou vydávají K. Engliš a Fr. Weyr v nakladatelství »Orbis« v Praze XII. — Cena knihy Kč 40.—.

Ferdinand Peroutka: Budování státu. Československá politika v letech 1918—1928. Plastické portréty osob a osobností: Štefánik, Masaryk, Švehla, Beneš, Rašín, Šrobár, Kramář, Hodža, Klobáček, Bechyně, Stříbrný, Tusar, Šmeral, Vrbenský, Šrámek, Soukup, Machar, Engliš, Pellé, Bečka, Gajda, Hajn, Horáček, Prášek, Lodgman, Krzepak, Tuka — a jiní doplní knihu v mohutnou, dosud nikde netištěnou monografii československé státotvornosti. A již první sešit obsahuje tyto poutavé kapitoly: Konec oportunismu, Utvoření Národního výboru, Češi odmítají jednat s Rakouskem, Socialistická rada, Zradikalizování národních sociálních stran. »Budování státu« vyjde přibližně v 50 sešitech o 32 stranách, vytištěných na pírkové lehkém papíře, ve lhůtách čtrnáctidenních. Cena sešitu prvního stanovena na Kč 2.—, další sešity budou po Kč 3.60 a možno je objednat i v každém knihkupectví nebo také přímo v nakladatelství Fr. Borový, Praha II., Národní tř. 18.

Zpráva Zlaté delegace finančního výboru Společnosti národů. Autorisované české vydání této zprávy v překladu JUDra Ing. A. Krále, zařídil a úvodem opatřil guvernér Národní banky Dr. Vilém Pospíšil. Vyšla v »Orbisu« (Praha XII.) a je nutno zdůrazniti, že jest to práce, která bude opravdu užitečná všem činitelům, pověřeným správou měn a řízením obecné politiky hos-

Ž I V O T

ROČNÍK XIV.

V PRAZE 15. října 1932.

ČÍSLO 12-13.

Psychologie radikalismu.

Tato stať není, leč českým zpracováním stejnojmenného pojednání P. Maxe Pribilly S. J. ve „Stimmen der Zeit“.

Jsou-li časy jen poněkud normální, tu dávají se lidé, aspoň ve své převážné většině, vésti svým rozumem, anebo radami rozumných rádců a vůdců a bývají tak uchráněni radikálních proudů. Jakmile však všeobecná tíseň rozroste se do rozměrů naprosto mimořádných, tu většina lidí ztrácí pocit bezpečnosti a tím také pozbývá duševní rovnováhy. V tomto stavu upadají lidé do velikého nebezpečí, že opustí dráhu klidné rozvahy a že se dají do služeb některého z hlasatelů určitých radikálních směrů. V tomto asi ovzduší jest tou dobou značná část obyvatelstva našeho státu a podobně také značná část obyvatel sousedního Německa i Rakouska. Jedni se vrhají do náručí radikálního fanatismu, jako by pro ně už vůbec žádné jiné záchrany nebylo, jiní opět stojí bezradně před zjevy, které jsou pro ně úplnou hádankou, a nedovedou si dobře vysvětliti různé ty události, které přece jenom zase vidí před vlastním zrakem docela zřetelně. Jedno i druhé chování lze docela dobře vysvětliti neznalostí historie. Kdyby lidé se tak důsledně nebránili z historie něčemu se naučiti, mohlo by jim vzejíti mnoho světla a pochopení i pro poměry našich současných dnů. Oni by nezasli tak bezradně nad různými událostmi současnosti, jako by to bylo něco docela nového a nikdy neslýchaného. Ve skutečnosti je všechen radikalismus zjevem, který se v dějinách časem ukazuje s psychologickou zákonností téměř jednotvárnou, přes to, že na sebe bere různé proměnlivé formy. Vzpomeňme jenom krvavých stranických zápasů v klasickém starověku řeckém a římském, vzpomeňme snah různých náboženských radikálů ve středověku, vzpomeňme různých selských bouří ať u nás nebo v Německu, vzpomeňme i hnutí velké francouzské revoluce a konečně různých projevů radikálního socialismu, anarchismu a konečně i komunismu až na naše časy.

Radikalismus je podstatou svou něco docela jiného, nežli jsou reformní snahy nebo reformní hnutí. Vždyť konečně také všechny politické strany, jistě aspoň podle svého programu, chtějí sloužiti obecnému blahu a zlepšovati současné poměry. Ovšem reformním snahám jde o to, aby zlepšení dosáhly v rámci platného právního řádu jenom evolucí, t. j. pozvolným, organickým vývojem, kdežto radikalismu jde v podstatě vždy o revoluci, t. j. o převrat a zavedení něčeho „docela nového“ na místě poměrů stávajících. V tomto vytouženém „docela novém“ a neznámém spočívá všechno tajemství i kouzlo radikalismu. Proto také stoupenci radikálních směrů zdůrazňují vždycky naprostou výlučnost svého programu, jemuž jedině přiznávají oprávnění a ukazují na nesmírný rozdíl mezi sebou a ostatními stranami. Proto také radikalismus považuje i pouhé taktické, politické spojení s jinými stranami, tedy každou koalici, za úhonu své vlastní věci, ano, za jisté její znesvěcení.

Protože radikalismus snaží se o dosažení něčeho „docela nového“, projevuje se jeho vnitřní povaha zřejmě jako reakce a odpor proti všem těm zařízením, která současný stav podmiňují, nebo upevňují. Takové radikální smýšlení vzniká v jednotlivci bolestnými ranami osudu a vnitřní roztrpčeností. Hromadným zjevem může se takové smýšlení státi jenom tenkrát, jestliže se v širokých vrstvách zahrnula nespokojenost a byla-li v nich otřesena nebo úplně zničena láska k tomu, co dosud existovalo. Pramenem radikalismu je tedy rozšířené přesvědčení, že dosavadními metodami nelze dosáti žádné záchrany ze současné tísně. Kdežto resignace zahazuje beznadějně zbraň, snaží se radikalismus vybičovati co nejvíce vnitřní zoufalství anebo zuřivost širokých vrstev, kterým maluje vzdušné zámky a hlásá, že tyto vidiny uskuteční, dostane-li se mu jen podpory širokých vrstev národa, které musejí rozvinouti co nejvíce své síly, aby cíle bylo dosaženo. Utopie blížila se vždycky zoufalcům ráda v postavě těšitelky a vášnivá

touha, bičovaná fantasií, bývá u nespokojenců vždy nejsilnější. Proto pochopíme, že v radikalismu vždycky převládá moment emocionální, vnější, tedy touha a ohnivá vůle. Naproti tomu rozum je vykřičen a posmíván jako studený patron a právo převzítí vedení připisuje se jedině vroucnosti srdce, poněvadž v takových případech jest vždycky přání otcem myšlenky.

Radikalismus je svou podstatou vždycky budoucností. Potřebuje tedy nezbytně takových lidí, kteří odvracejí se s opovržením od minulosti a přítomnosti a jsou ochotni dáti se najmouti do služeb velké armády, která má táhnouti do zaslíbené země budoucnosti. Tím také lze vysvětliti tu pestrá směsici, kterou můžeme mezi stoupenci radikálních směrů pozorovati. Někdy jsou mezi nimi trosečníci života, kteří ve svém stavu nebo povolání neměli štěstí, kteří však cítí v sobě dosti odvahy, aby se postavili v čelo nespokojenců a hráli tak vynikající roli. Je dějinným faktem, že téměř všichni ideoví vůdcové revolučního proletariátu pocházeli z kruhů inteligence, jak o tom podává ku příkladu zajímavé informace zejména také Ruska Alexandra Lvovna Rachmannova, která ve svých memoírech tak názorným způsobem líčí účast radikálních ruských studentů na revolučním hnutí ruského komunismu, zejména počátkem roku 1917. Jinou skupinou mezi radikály bývají idealisté, kteří vedení buď přecitlivělým nacionalismem nebo sociální soustrastí, pocítují bolestně současnou bídu svého lidu a celou vroucností své nadšené duše snaží se o zlepšení současných poměrů až od základů. Jen tak zase dá se vysvětliti, že se v radikálních stranách najdou někdy tak velkomyslní a obětaví lidé, že celou svoji osobnost postaví do služeb své strany, jakkoli nesouhlasí vždycky se vším, co strana nařizuje, nebo aspoň trpí. Pro toto ideální podbarvení vykonává radikalismus, jak nás zkušenost učí, velmi přitažlivý vliv zejména na mladé lidi. Mladé lidi lze zajisté získati vždy, vydá-li se heslo, jíti dobývati celého světa a jeho řád úplně změnit. Mládež, která je velmi snadno vznětlivá, hrne se v celých zástupech tam, kde vysoko nad hlavami vlají prapory a kde zazní vají velká slova.

K těmto třem skupinám radikálních hnutí: trosečníkům života, idealistům a mládeži, druží pak se masa běženců, která se rekrutuje ze všech zatrpklých nespokojenců, kteří chtějí dáti svému vnitřnímu smýšlení nejostřejší výraz tím, že se připojují k radikálním stranám a vykonávají bezohlednou kritiku skutečných nebo domnělých nepřístojností. Stává se mnohdy, že i docela starí lidé, kterým už zvolna život pod

rukama prchá, upoutávají se ještě posledním nadšením svého srdce k naději, že vítězství radikalismu přinese i jim ztracené štěstí a po případě jmění, kterého pozbyli. Ke všem uvedeným skupinám přicházejí na konec ještě také četní lidé, kteří mají povahu a smýšlení asi takové, jako mívali někdejší lancknechti, kteří se nabídnou každému, od něhož očekávají nějaký prospěch a kteří také často přecházejí z jednoho extrémního tábora do druhého.

Zajímavé jest, že tyto různorodé a často zájmově proti sobě stojící radikální skupiny bývají pohromadě udržovány tím, že souhlasně odmítají současné poměry a chovají naději, že dosažením moci skuteční svůj vytoužený cíl. Jen tím dá se vysvětliti časově soudobá účast zradikalizovaných rolníků, kteří žádají vášnivě snížení platů státních zaměstnanců a zradikalizovaných státních zaměstnanců, kteří tomuto snížení zoufale se brání v rámci současného našeho hnutí fašistického. To, co je spojuje, je především jejich negativní cíl, který mají jasně před očima a který také nejvíce hlásají: rozbití vše dosud stávající.

Positivní cíl celého hnutí naproti tomu rysuje se radikálům vždy jenom v konturách naprosto všeobecných, které jsou však za to velmi zářivé, planouce na jejich duševním obzoru jako zlaté lemování ranních červánků. Zvučná slova, jako: svoboda, velikost národa, moc lidu a podobně, hrají při tom hlavní úlohu. Naproti tomu není dovoleno zeptati se na to, jaký vlastně je program radikálního hnutí a jak se to vše provede. Není dovoleno zeptati se: *Co budeme tedy dělati ráno prvního dne po revoluci, po zeptati se na to, jak se to zařídí, aby poplatník měl menší daně a veřejný zaměstnanec větší důchod, jak se to uspořádá, aby rolník dráž prodával a konsument měl lacinější zboží a také není dovoleno zeptati se na to, jak se to zařídí, aby cenová hladina všech potřeb klesla a při tom aby se nesáhlo na zisky meziobchodu.* Na takové zvědavé otázky bývá odpovědí, že přece nikdo nebude své plány odpůrcům prozrazovati. Místo řádných informací o programu a o metodách, jak se k cíli dojde, musí vyznavačům radikálních směrů stačiti prostě poukaz na věhlas vůdcův, jemuž přísluší v každém radikálním hnutí postavení docela mimořádné.

V každém radikálním hnutí je vůdce obklopen zářivým nimbem, pro který zdá se svým stoupencům býti nadlidskou a neomylnou bytostí. „*Tvé slovo jest nám příkazem.*“ Touto hluchou frází končilo nedávno jedno bombastické pozvání kdesi na českém venkově na schůzi radikální skupiny. Je to přímo dojemné, když

vidíme tuto naivní víru ve slova vůdce, ale dokazuje to jenom, jak hluboko je zakořeněna v lidských srdcích touha uctívat hrdiny. Jednotlivec nemusí se v radikálním hnutí mnoho o to starati, jak se naplní všechny ty sny o svobodě, moci a velikosti. Vůdce to ví všechno, ten už všechno předvídá a má svůj program promyšlený skrz naskrz až do nejmenších detailů, on zná také všechny své lidi a dovede jednomu každému z nich vykázat ono místo, na které se nejlépe hodí. Takovým způsobem vzniká taková ochota poslouchati vůdce, že bychom něco podobného v jiných skupinách marně hledali. Pro radikály tato jejich slepá poslušnost vůči vůdci není však nějakým nedůstojným poddanstvím, nýbrž naopak, je to svrchovaná čest. Udržení této víry v neomylnost vůdce jest proto také jednou z nejdůležitějších úloh celého stranického vedení. Nejmenší pochybnosti v tomto směru musejí býti udušeny hned v zárodku a není dovoleno vysloviti podobné pochybnosti ani v důvěrném kroužku.

S touto naivní vírou v neomylnost vůdce, jde ruku v ruce skalopevná důvěra v konečné vítězství vlastní strany. Každé radikální hnutí musí kolem sebe šířiti přesvědčení o naprosté jistotě svého vítězství, které je tak zabezpečeno jako matematická jistota některého zákona přírodního, aby odpor nepřátel radikalismu mohl jeho vítězství snad poněkud zdržeti, ale nikdy mu trvale zabrániti. Proto také vůdce a agitátoři radikálních stran nešetří nikdy mnohmluvnými proroctvími o brzkém, už už nastávajícím vítězství svého hnutí. Oni velebí vždy jednomyslnost svých řad a bojovnou pohotovost svého stoupenectva, líčíce, jak se radikální hnutí šíří jako uragan po celé krajině a smetá vše staré a ztrouchnivělé. Tato jistota ve vítězství, někdy pravé, někdy předstírané, má vyplniti v podstatě dvojí úkol. *Především musí posilovati a povzbuzovati vlastní řady, za druhé pak naháněti odpůrcům hrůzu a strach, aby každý odpor se své strany považovali za úplně beznadějný.* Oblíbeným thematem radikální agitace jest už odedávna názorné líčení toho, jak odpůrce přepadl strach, až se celí třesou a nevědouce kudy kam, čekají už jenom na poslední ránu. V této blahé předtuše a předběžném očekávání budoucích slastí prožívají radikálové své největší a nejkrásnější triumfy.

Cíle, za kterými radikalismus spěje, jsou líčeny jako něco naprosto vznešeného. Mimo to pak jejich dosažení musí míti za následek zavedení takového uspořádání všech záležitostí, že to už bude míti svůj konečný a trvalý charakter. Poněvadž pak radikalismus žádá celé a bezvý-

hradné odevzdání se svých stoupenců, nemůže se přirozeně spokojiti s něčím jenom prozatímním anebo polovičatým. Řekl tedy kdosi právem, že každý radikalismus má v sobě určitý moment eschatologický. *Každý radikalismus chce se konečně vypořádati se vším porobenstvím, vykořisťováním, nespravedlností, a to konečně a definitivně.* Skutečně klasickým příkladem takého smýšlení jest známý Marxův „komunistický manifest“ z r. 1848, jehož celý myšlenkový pochod snaží se podati důkaz o tom, že proletáři dneška nemohou se osvoboditi od útlaču buržoasie, leč by současně osvobodili všechno lidstvo od všeho utlačování a třídních bojů, a to navždycky. Podobně znějí také programy jiných radikálních směrů, až na to, že podle okolností mění se také cíl, o který právě jde. To jest také příčinou, proč v každém radikalismu projevuje se snaha státi se světovým názorem, který potom usiluje o to, aby všechny věci na nebi i na zemi vtěsnil do svěrací kazajky dočasného hlediska vlastní strany. Tím se dá také vysvětliti, proč literatura radikálních stran všech časů bývá vyplněna diletantskými vývody o náboženství, které pro toto své diletantství nejsou ovšem o nic nebezpečnější.

Vylučnost, se kterou radikálové za svým cílem směřují, dodává jim také troufalé odvahy, aby vždy mluvili jménem celého národa, aby pro ně jejich strana a národ bylo jedno a totéž, aby se na všechny ostatní dívali jako na „quantité négligeable“ a aby také podle toho s nimi jednali. Toto ztotožňování strany a národa má zároveň také donutiti všechny odpůrce, aby se uchýlili pod ochranná křídla radikální strany, ne-li už z přesvědčení, tedy aspoň z prostého pudu sebezachování, jinak že jim hrozí zkáza jako nepřátelům a zrádcům. *Sem patří také ta známá hrozba u radikálů tak oblíbená, že po dosažení moci obsadí všechna místa ve státě od ministra až po metaře jenom svými straníky.*

Poněvadž cíl radikalismu spočívá právě v dobytí moci, jest nezbytno věnovati především všechny síly bezohlednému potírání odpůrců. *To jsou ti zrádci, kteří radikalismu uzavírají cestu do zaslíbené země. Odtud ta neustálá agitace nejprve v malých kroužcích, pak v tisku, ve shromážděních a ve velkých demonstračních průvodech, a to vždy podle možnosti nápadným způsobem, ale ve formách hodně hlučících, aby se vzbuzovala pozornost veřejnosti a získávali noví stoupenci.*

Obsahem vši radikální agitace musí býti vždycky hodně křiklavé líčení panující tísně, nerovnosti a nespravedlnosti. *Nespokojenost nutno vyličovati až k pobouření a toto pobouření*

musí směřovati proti zástupcům stávajícího státního pořádku, neboť jenom tito lidé jsou pro svoji neschopnost a pro opovržením hodnou nepoctivost vinni vším neštěstím, aniž jest možno omlouvat je nějak nepřízní současných poměrů. Bezohledná kritika odpůrců nedovoluje, aby bylo možno jejich počínání klidně a věcně přezkoumati. Radikalismus je zásadní stranicí, jemuž smysl pro pravdu a spravedlnost naprosto schází. Ve své příznačné psychologii vidí radikalismus u svých odpůrců, které vždycky hledá okem Argusovým, jenom špatnost a činy jejich vykládá jenom těmi nejnižšími pohnutkami, které jsou hodny všeho zavržení. Nerozpakuje se také své obžaloby přepínati a vůči každé dočasné vládě uplatňovati námitku, že je tou nejhorší ze všech vlád, které jsou vůbec myslitelné. Není-li možno v konkrétním případě, aby nějaký záměrný zásah vlády, doprovázený skutečným zdarem, mohl býti označen jako zaviněná chyba, anebo porážka, i když se při tom použije vši možné sofistiky, pak začnou radikálové křičeti aspoň o Pyrrhově vítězství, vykládajíce, že se to stalo vlastně ze strachu před nimi samými a že jim vlastně někdo uzmul kus jejich vlastního dobrého programu.

Každá stranická vášeň je slepá, a proto spočívá cosi zkázonosného v každém takovém radikálním řádění. Jen tak dovedeme si vysvětliti, že radikální skupiny, jakkoliv blaho národa vyzdvihují vysoko nad svůj štít, dovedou přílišnou kritikou, tupením a podezíráním vlastní státní správy dávatí cizině do rukou nejostřejší zbraně proti vlastnímu státu. Činnost radikálních skupin směřuje tedy jediné k tomu, aby v těžkých dobách beztoho panující rozladěnost ještě zostřovaly a rozpoltovaly národ v nepřátelské tábory. Není možno ušetřiti jejich vůdce těžké výtky, že oni svému stoupenectvu skutečnost neustále zakrývají a že se snaží zneužívatí nevědomosti širokých vrstev k vlastnímu stranickému prospěchu.

Poněvadž radikální agitace vždy znova a znova šíří nenávisť proti vládě a proti stranám jiné orientace a vyvolává nejpustší pomstyctivost, nemůže nás překvapiti, že způsob politického boje ve veřejném životě stále více zesurovuje. Klasickým dokladem toho jsou hrubé formy politických bojů v německé říši, doprovázené nezřídka politickými vraždami, u nás pak je to prozatím návrat k surovým a divokým formám politických schůzí z doby popřevratové. Jak daleko jsme v tom směru dospěli, ukazuje nejlépe známý průběh velké schůze republikánské strany v Břeclavi dne 2. října, kde zástupci této strany ve vládě, z nichž jeden jest dokonce mi-

nisterským předsedou, byli obviňováni nejen z neschopnosti, ale i z nepoctivosti takovým způsobem, že se toho naše mladá demokracie v těchto formách za dobu nedlouhých 14 let svého trvání dočkala po prvé. Toto zesurování veřejného politického života projevuje se už ve způsobu řeči, která si libuje v takových výrazech, že se jich každý vzdělaný a slušný člověk obyčejně varuje. Zdá se, jako by záleželo jenom na tom, abychom měli k dispozici co největší zásobu nadávek a abychom se uchýlili bezohledně co nejvíce od obvyklých forem aspoň poněkud lidsky slušného způsobu společenských styků. Ono ovšem nezůstává jen při pouhých slovech. Ztráta i těch posledních zbytků smyslu pro jakoukoliv umírněnost, která náleží k typickým znakům každého radikalismu, jakož i kult brutální moci zvrhají se velmi snadno ve veřejné násilnictví. Už ta okolnost, že někdo stále obírá se myšlenkami, jak jednoho dne zúčtuje se všemi škůdci a zrádci, dává nám psychologicky pochopiti, jak hluboko je možno klesnouti při takovémto způsobu myšlení. Proč bychom se také měli s nenáviděnými nepřáteli o něčem teprve věcně domlouvatí, stačí-li na to kulka, abychom je provždy umlčeli. Proto bývají také cesty radikalismu znamenány krví. Při tom je však zajímavé, že radikálové, kteří dovedou naprosto mimořádným způsobem všechno překrucovati a jakkoliv v násilnostech bývají sami mistry, dovedou se přece současně na nejvyšší rozčilovat pro lži, podezírání anebo násilnosti svých odpůrců. Se zvláštní zálibou brávají radikálové na sebe roli mučedníků a poukazují na to, jak je jejich odpůrci zahrnují hanou a posměchem. Tak se druzí ke všemu ještě odporný farizeismus, který vidí třísku v oku svého bližního, avšak trámu ve svém vlastním nepozoruje a jest také úplně slepý a nepřístupný i takovým vývodům, které jsou pro každého jiného docela nasnadě.

Velmi nebezpečnou a často bohužel velmi účinnou zbraní v rukou radikálů bývá jejich taktika, kterou snaží se unavovati a znemožňovati své odpůrce a zvláště odpovědné správce státu. Rozšiřujíce nepravdivé zprávy a nízká podezření, odpírajíce jakoukoliv spolupráci a provádějíce obstrukci v parlamentě, strhujíce vítězný pokřik při každém neúspěchu vlády, především však tak zvanou „špendlíkovou politikou“ snaží se práci svým odpůrcům co nejvíce zoškliviti, aby konečně ztratili chuť i odvahu setrvati na svých nevědeckých místech a raději ustoupili.

Často vzbuzuje podiv, jak málo ducha je v řečech i tiskovinách radikálů. To nelze popíratí, rozumíme-li „duchem“ smysl pro podsta-

tu věcí a hluboké pronikání vzájemných souvislostí u jednotlivých jevů skutečnosti. Ale radikální duch je podstatně jiná, ten se neřídí pravdou, nýbrž účelem. Přísná logika narazí v radikalismu vždy na nerozřešitelné hádanky, ale psychologie může nám poskytnouti vhodný klíč k porozumění. Spisy i nářečí radikálů jsou plny neuvěřitelných překroucení, v kterémžto umění dovedou radikálové vykonati věci na-prosto mimořádné. Ženouce se jediné za efektem, mají neobyčejně jemný smysl pro propagandu a vliv na cit lidu a poněvadž celkovou těžkopádnost širokých vrstev velmi dobře znají, opakují při svém vzácném reklamním smyslu neustále a neúnavně tatáž hesla a požadavky. Není to malá práce den ze dne sehrát tentýž kus a udržovati široké masy stále ve varu. V re-torice, satíře i plastickém znázornění vykonávala demagogie vždy znamenité věci.

Jak málo se podstata i způsoby radikálních stran průběhem dlouhých tisíciletí změnily, to nám může dosvědčiti jedno místo z Thukidida, známého řeckého dějepisce z 5. století před Kristem, který ve svých dějinách peloponeské války, v knize III., v kapitole 32. a 83. pojednává o zlobových stranických zápasech řeckých měst, kteréžto líčení můžeme čísti jako popis současných svých dnů: „Tyto neustálé stranické boje přispěly nemálo k tomu, že se smýšlení lidí úplně změnilo a že se vůči odpůrcům každá lest a msta považovaly za dobré. Dokonce i obyčejný význam jednotlivých slov měnil se podle libosti. Nestydatosti se říkalo svoboda a bratrství. Rozumné rozvaze — zakuklená zbabělost. Rozmyslní lidé označováni za zbabělce a chtěli někdo rozumně přemýšleti, pokládalo se to za záminku, jak se skrčiti nebo uhnouti. *Kdo všemu spílal, ten byl statečně mysli a kdo mu odporoval, ten byl podezřelý.* Podařilo-li se někomu provést nějaký lstivý kousek někomu jinému, pak platil za chytrého, ale ještě chytřejší byl ten, kdo se nedal napáliti. Stranická příslušnost byla pevnějším svazkem než samo příbuzenství, poněvadž se při tom předpokládala bezpodmínečná ochota býti při každém stranickém podnikání. Takovýmto svazkům nešlo však o uplatňování dovolených účelů, nýbrž o protizákonné rozšiřování jejich moci a vlivu. Ti lidé se nespojovali, aby zachovávali božské zákony, nýbrž, aby je přestupovali. Smiřlivé nabídky odpůrcovy byly přijímány tenkrát, měl-li odpůrce navrchu. Přijetí těchto nabídek nedělo se však na čest a víru, nýbrž jenom tenkrát, když tu byla naprostá jistota, že nebude možno z převzatých závazků se vysmeknouti. Přísahy, které při nějakém narovnání se konaly, byly považo-

vány jenom za dočasné východisko z nouze, které děle nezavazuje, možno-li se jiným způsobem dostat zase k přemoci. Když někdo v takovém případě nabyl zase převahy, tu se na svém odpůrci pomstil daleko raději v nestřeženém okamžiku, když se tento domníval býti v bezpečí, nežli v nějakém otevřeném boji, neboť v takovém případě nejen že útočník mohl počítati s jistým výsledkem, nýbrž mohl očekávati ještě slávu za to, že svého odpůrce svou mazaností přelstil. Vůdcové jednotlivých stran vidí, že bojují za blaho městských republik, zápasili ve skutečnosti mezi sebou jenom o nadvládu, nelekajíce se při tom žádných prostředků a mstíce se bez ohledu na spravedlnost a obecné blaho s fanatickou nenávistí svým odpůrcům, které dávali bez rozpaků nespravedlivě odsuzovati. Bázeň boží byla těm lidem prázdným klamem a každý zločin spáchaný za znění mnohomluvných frází novým důvodem k slávě. Takovým způsobem byly v Řecku následkem stranických bojů lest a podlost k slávě, poctivá prostota však, která s ušlechtilým smýšlením vždy tak úzce souvisí, byla jen k smíchu a vymizela téměř úplně. Téměř všude stály jednotlivé politické strany nepřátelsky a s nedůvěrou proti sobě. Na tom nezměnila nic ani nejslavnostnější ubezpečování a hrozné přísahy, neboť lidé byli nad všelikou čest a víru už dávno povzneseni. *Jeden druhému nevěřil ani v nejmenším a každý musil hleďti, jak by se sám ochránil před škodou a právě osobnosti duševně méně významné nabývaly při tom obyčejně vrchu, neboť jsou si vědomy své slabosti a bojíce se, že budou svými kvalifikovanějšími odpůrci z veřejného života zapuzeny, anebo do nějaké léčky vlákány, užívaly proti nim raději hned násilí.*“

Všeliká agitace ovšem, jakkoliv mnohým lidem dopomůže k postavení a obživě, nemůže býti konečně ani v radikalismu účelem sama sobě. Ani ta nejradikálnější strana nemůže býti věčně živa jen ze samých slibů, ona musí vykazovati také nějaké viditelné výsledky. Ono nestačí růsti jenom počtem stoupenců, nýbrž je nutno, nabýti také nějaké politické moci. Ten horečný neklid, který prochvívá každým radikálním hnutím, vysvětluje se z valné části také tou tíživou starostí anebo obavou, aby se ne-propásl vhodný okamžik, kdy bylo by možno uchvátiti moc. Vyrázení předčasně může býti právě tak škodlivé, jako čekati příliš dlouho.

Než, dejme tomu, že se takové radikální skupině podaří buď násilím anebo legální cestou dostat se k moci. Jak probíhají potom události další, o tom nás poučují dějiny.

Nejprve zavládne v táboře vítězné strany ne-

popsatelný jásot, který často zvrhá se ve zpupnost, jež hledá oběti v řadách svých dosavadních odpůrců. Taková strana, která často hlásala jenom pomstu a zúčtování, nemůže ovšem, ani kdyby chtěla, vyhlásiti najednou umírněnost a sebe ovládnutí. Vedení strany, zatíženo svou minulostí a donuceno širokými vrstvami svého stoupenectva, musí mu v takových případech obyčejně popustiti uzdu. Vnější výsledek vykonává ovšem pro stranu značný přitažlivý vliv. Všichni nerozhodní a bázlívi se k ní obrací, zejména však všichni ti pochybní rytíři konjunktury, kteří nemajíce žádného vlastního přesvědčení, chtějí býti v každém případě u těch, kteří to zrovna vyhrávají. Bezcharakternost neslaví nikdy takových triumfů, jako po vítězství některé radikální strany.

Taková radikální strana, která se dostala k moci, může ovšem obsaditi řadu vlivných a dobře placených míst a může tedy mnoho ze svých lidí zaopatřiti a odměniti je za jejich věrné služby. Kdo jistě nepřijde při tom zkrátka, jsou aspoň vůdcové radikálního hnutí. Ostatně takové straně, která se na nic neváže a diktátorsky si počíná, může se s počátku podařiti, že zavede i některou dobrou a hodně nápadnou reformu, která až dosud byla neproveditelná. Ale po těch prvních líbáncích mladého štěstí dostaví se nezbytně reakce. Žádná radikální strana není s to uspokojiti všechny ty naděje, které vzbudila. Všichni očekávají s krajním napětím, jak se její postup prakticky osvědčí. Strana musí se však předsvědčiti, že se to snáze mluví, nežli dělá. To upozorují záhy i ti nejméně chytří, že se převratem změnila sice vláda, že se však nezměnily hospodářské a sociální poměry a že ta nová vláda musí zápasiti právě tak s obtížemi, jako ta stará. *Ani radikální strany nemohou činiti žádných zázraků, ale musejí často také jenom vytloukati klín klínem.* Často stačí několik málo měsíců takového praktického názorného vyučování, aby to přivedilo vystřízlivění, jehož nebylo možno dosíci žádnými argumenty rozumu. Radikální strana, jsouc den ze dne postavena před konkrétní úlohy, jak řešiti otázky veřejné správy, a zatížena odpovědností, nemůže si zachovati svou dřívější gloriolu neomylnosti, třeba že obyčejně úplně potlačuje každou veřejnou kritiku. V dřívějších dnech zápasu o dosažení moci šířily se ze vznešeného cíle, který byl ještě v dáli, světlé paprsky, které celý výhled po krajině vyzlacovaly. Domýšlivost nestačí však k tomu, aby zakryla vady a nedostatky, které mají lidé před očima, obzvláště, když jejich vybičovaný kritický smysl obrací svoji pozornost vůči novému režimu. K tomu ke všemu přistupuje

ještě ta duševní chudoba a poušť, které propadá veřejný život, jakmile upadne pod výlučné panství jenom jedné strany. Rozčarování rozkládá pak velmi rychle dřívější jednotnost strany. Mínění o praktických opatřeních velmi se rozcházejí, vznikají různé směry a poněvadž radikální vůdcové nepocházejí obyčejně ze školy pokory, bývá mezi nimi velmi mnoho všelijakých drobných žárlivostí, jimiž jednota a soudržnost strany je velmi ohrožována a porušována. Tak se rozbíjí každé radikální hnutí na bradlech zklamání vlastních zástupců a stoupenců.

Vyjádříme-li to v řeči křesťanství, musí přirozeně každé radikální hnutí ztroskotati, poněvadž prostě nepočítá s fundamentálním faktem dědičného hříchu, nepočítá s tím, co nazýváme mysterium iniquitatis, tajemství nepravosti. Nepočítá s tím, co je nezměnitelnou pravdou, že in hac lacrimarum valle — v tomto slzavém údolí — ani křesťanské programy neslibují, že odstraní běžné strasti, nýbrž že je jenom zmírní a své stoupence učí trpělivě je snášeti a vnitřně vítězně je překonávati, aby to bylo ku prospěchu jejich duchovnímu rozvoji. Lidská přirozenost je útvar příliš nedokonalý, než aby bylo možno zříditi na této zemi období zlatého věku.

Ovšem, jak dlouho to v jednotlivém případě trvá, než se tento proces odehraje, to závisí od času a místa a také od velikosti moci a obratnosti, která je k dispozici jednak radikálním vůdcům, jednak jejich odpůrcům. Skutečný vývoj může se také bráti různými cestami. Radikální strana, která došla vítězství, může se po prvním opojení pokusiti také o to, aby státní život uvedla zase do ústavních poměrů a aby se za tím účelem dorozuměla se svými dosavadními odpůrci. V takovém případě může se radikální strana proměnit ve stranu sociálně-reformní v mezích ústavních, jak toho klasický doklad spatřujeme na sociální demokracii téměř všech evropských států. Může se ovšem také státi, že bývalí odpůrci radikálního řádění dostanou se zase k veslu a že tomu radikálnímu panství udělají konec. Nejlepším dokladem toho jsou někdy méně zdařilé pokusy o restauraci dřívějších poměrů, které se v dějinách mnohdy začaly uplatňovati po vítězné revoluci radikalismu. Nebo může se také státi, že vznikne nová, ještě radikálnější skupina, která horlí proti „zbahnění“ starého radikálního programu a bojuje proti umírněnějšímu směru týmiž zbraněmi, kterých dříve bylo společně užíváno proti předchozímu režimu. Koloběh věci začíná pak znovu, jenomže jsou při tom jednotlivé úlohy nově obsazeny.

Dějiny filosofie učí nás jasně, že panství ra-

dikálních stran nemůže dlouho trvati, ani když vynaloží největší úsilí. „Violenta non durat“, prudké věci netrvají dlouho. Ovšem takováto útěcha jenom teoretického poznatku nezabrání tomu faktu, že divoké bystřiny radikálních proudů pustoší úrodnou zemi, přinášejíce nepřehledné strasti lidem, kteří mají to neštěstí, že snad na dlouhá léta upadli pod moc vítězných radikálů a stali se tak otroky strany, která rozhodně pro žádná lidská práva a lidskou důstojnost svých odpůrců nemá nejmenšího pochopení. *To naše poznání neodstraní také té škody, která vyplývá z každého radikalismu, že on šílenými štvanicemi rozpoltí národ, velké množství lidí naplní nedosažitelnými ilusemi a naučí je vzdalovati se a odvykati praktické tvůrčí práci. Proto také zůstává pro všechny, kteří si zachovali chladný rozum a věcný výhled do skutečnosti, kategorickým příkazem a velitelskou povinností, nejen, aby bránili různým výstřelkům radikalismu, nýbrž aby také se vši energií vystupovali proti němu a bránili jeho šíření.*

Tady ovšem naskytne se docela vážná otázka, je-li vůbec vhodné nějakým způsobem radikalismu se brániti a zda by nebylo lépe nebrániti tomu, aby kalné proudy přelily se přes hráz a počkati, až ta zátopa zase opadne. Podle chování mnohých dnešních lidí mohlo by se skoro mysliti, že je to snad jediný možný a rozumný prostředek, neboť oni dívají se s naprostou lhostejností a nečinností na příboj politických vášní a vítězství radikalismu očekávají jako neodvratný osud s jistou fatalistickou a tupou odevzdaností. *To je ovšem úplně pochybený způsob myšlení a v podstatě nejde tu o nic jiného, než o zbabělou výmluvu pro vlastní nečinnost. Člověk má povinnost brániti všemi svými silami takovému vývoji, o kterém je přesvědčen, že to znamená neštěstí jeho vlastní i neštěstí národa.*

Nutno ovšem uznati, že boj proti radikalismu jako hromadnému zjevu není nikdy snadný, ne-

boť může býti veden vždycky jenom v době nějaké tísně, kdy jsou dány všechny podmínky pro zmatky a štvance. Široké vrstvy v národě, unavené hospodářskými starostmi a propadlé už beznadějnosti, nekladou žádného odporu a propadají namnoze klamně domněnce, že o mnoho hůře snad už ani vůbec býti nemůže. A což vlády v takových dobách? Zatím co radikálové nenesou žádné odpovědnosti za další chod státního aparátu a všechnu svoji energii vynakládají jenom na agitaci a bezuzdnou žurnalistickou kritiku, musejí se vlády pod těžkým tlakem hospodářské i politické situace zabývati v nekonečných sezeních celými haldami zákonů a nařízení a ztrácejí tak velmi snadno i pružnost i pohotovost, než aby mohly vždy včas odraziti útoky svých bdělých odpůrců, kteří jsou neustále připraveni k útoku. Postavení vlád v takových dobách je tím obtížnější, že bída se prohlubuje a poměry se rozjízďejí na všechny strany, než aby bylo možno, nějakým vládním zásahem rychle dosíci viditelných nebo dokonce hodně nápadných výsledků. *Je tedy jasno, že překonání radikalismu není vůbec možno snadno a rychle, nýbrž, že se může zdařiti jenom tuhou, trpělivou, pokornou a cílevědomou prací. Nemá to žádného praktického smyslu pouštěti se s radikály do nějakých diskusí. Důvody platí jenom tam, kde je jednak schopnost, jednak také zásadní ochota dáti se přesvědčiti. Také ustupování před radikálními stranami je zásadně pochybené a naprosto neužitečné, protože ony si to vykládají jako slabost a protože takový postup jenom posiluje jejich domýšlivost, K cíli může vésti jenom pevná, klidná ruka na kormidle státní lodi, účinná ochrana života, cti a majetku, rozhodné odmítání každého nepravdivého tvrzení a obracení veřejné pozornosti na praktické konkrétní cíle, jakož i neúnavná a věrně bez omrzení konaná práce ke zmírnění panující tísně.*

JUDr. Frant. Nosek.

Velký biskup: Eduard Jan Brynych.

V Chrasti nedaleko Chrudimě přicházíme ke hřbitovu, který se vlastně skládá ze dvou částí: nové, ještě nezalidněné, a staré, v níž stojí kaple. Půda hřbitova jest nerovná, takže skutečně máme dojem venkovského hřbitova, prostého a tichého, na němž se nejkldněji dříme věčný spánek.

Vcházím na hřbitov a rozhlížím se. Hledám jeden hrob, hrob velkého muže, hrob svatého

biskupa; nalézám jej konečně, jest při kapli, o jejíž stěny se opírá prostý žulový pomník, na němž je zlatem vyryto, kdo odpočívá v hrobě. Dvě jména: na levé straně odpočívá Eduard Jan N. Brynych a po jeho boku jeho sestra Aloisie, vzácná, zbožná duše.

Eduard Jan N. Brynych, biskup královéhradecký, který zemřel před třiceti lety, 20. listopadu 1902, a který byl pochován na místě, kte-

ré miloval, u hřbitovní kaple, již si opravil. O něm budou jednat tyto řádky, které nikdy nebudou s to vypovědět krásu a velikost jeho duše, intenzitu lásky jeho srdce, sílu a trvalost jeho díla. Náleží přece Brynych k největším biskupům, kteří kdy jako pastýři vedli svěřené ovečky k Bohu.

I.

Vlásenice jest vesnice na Pelhřimovsku, ve farnosti božejovské. Tam působil jako úředník na velkostatku zbožný muž s oddanou ženou, jimž se 4. května 1846 narodil syn, kterému na křtu svatém dali jméno Eduard. Vyrůstal v lásce k Bohu, již posiloval službou oltáři jako ministrant. Byl tichý a dobře prospíval, takže se jeho rodiče rozhodli dát ho na studie. Navštěvoval střední školu v Jičíně, v letech zesíleného citění národního mezi českou studující mládeží, které se projevovalo na venek čamarou a dlouhými rozpravami a v nitru touhou prospěti co nejvíce lidu, kterému nebylo dopřáváno veliké svobody. Tichý Eduard živil v sobě hlavně onu vnitřní touhu, kterou v něm ještě vzněcovala jeho opravdová zbožnost a pobyt v Kutné Hoře, kam se později přestěhoval se svými rodiči, a kde mohl častokrát naslouchati řeči starodávné a slavné minulosti. V tomto městě se i rozhodl pro své povolání kněžské.

Po středoškolských studiích odešel do semináře v Hradci Králové a 4. listopadu 1868 byl vysvěcen v Chrasti na kněze a poslán za kaplana do Žlunic u Smidar. Působil tam osm let, a bylo to působení kněze, který vychází ze semináře se svatými ideály a který má dosti síly, podporován milostí Boží, aby je v životě uskutečňoval. Jeho jemné vystupování, jeho shovívavost, která jest charakteristickou známkou v celém jeho životě, jeho všímavost mu získávají příchýlnost a lásku všech farníků. Rozmlouvá s nimi, často se s nimi stýká, jejich děti ho zbožňují; mluví na schůzích, a to netoliko ve farnosti, v níž byl ustanoven, nýbrž i v jiných. Ve volné chvíli čte a studuje. Má smysl pro všechny události dne, všímá si všech směrů, nic mu nezůstává utajeno. Již tehdy nahlíží důležitost psaného slova, uvědomuje si, že vlastně tisk má nejsmutnější zásluhu o náboženské i mravní upadání lidu.

Ze Žlunic jest povolán za kaplana do Králové Hradce, připravuje se na doktorát hobosloví, studuje, káže a píše. Skládá doktorát a jest jmenován profesorem pastorálky a později i katechetiky na bohosloveckém učilišti v Hradci Králové. Jeden z jeho nejvěrnějších žáků, ny-

nější děkan v Kostelci n. Orlicí, prelát Kaška, mluvil mi o něm jako o profesoru těmito slovy: Všechno znal a věděl. Jako profesor byl znamenitý a byl námi nesmírně milován. Měli jsme ho tak rádi, že jsme si ho přáli za spirituála, aby nás jako duchovní otec vedl. V prvním roce nám dojemně vykládal církevní hymny a ty hodiny byly pro nás velikou radostí a duchovní pochoutkou. Byl nejen znamenitým teoretikem, nýbrž i praktikem. Bohoslovce miloval jako nikdo jiný, vedl nás k samostatnému úsudku a učil, jak si máme počínati v praxi. Přiváděl děti do semináře, katechisoval před námi a my před ním. Nikoho nechtěl propustiti, kdo nebyl dokonale připraven, dával si záležeti, aby byl každý dokonale upevněn. Upozornil na vše, co se může knězi přihoditi v duchovní správě.

Ze Žlunic odcházel Brynych se srdcem rozbolestněným, neboť se cítil mezi lidem nevýslovně šťasten. Že jeho láska k lidu nebyla toliko povrchní, nýbrž že byla hluboká, svědčí nejlépe to, že jako profesor téměř každou neděli a svátek odjížděl na venkov, kázal, dával misie, konal přednášky. Místem, kam nejraději dojížděl, byla Proseč u Skutče, kde byl farářem jeho přítel ze studií Kopecký. Tehdejší kaplan prosečský, P. Martínek, vzpomíná ještě za dvacet let po jeho smrti na jeho návštěvy a dodává, že od r. 1878 až do r. 1893 po všechny sváteční dny, kolikkoliv jich za sebou bylo, za svého pobytu vše odkázal, ba i misie sám uspořádal. A jako ve Žlunicích, i v Proseči si ho lid bez výhrady vážil, k němu s úctou přímo posvátnou vzhlížel, jej miloval a naň se už vždy těšil. („Čech“: Biskup Brynych a prosečské vzpomínky. 3. prosince 1922.) V Proseči měl i možnost a příležitost poznati zblízka tehdejší protestantismus a sebral tam i v okolí hojnou látku, jak později řeknu, ke svým črtám, povídkám a románům, jichž hodně napsal.

Po jedenáctiletém působení v Hradci Král. byl jmenován kanovníkem na Vyšehradě a pole své činnosti ještě rozšířil. Kázal, psal, vydával kalendář, účastnil se literárního a vědeckého života v „Družstvu Vlast“, vyjížděl za misii na venkov a konečně se uplatnil v Jednotě katolických tovaryšů. „Jako kanovník,“ praví Škrdle, „patřil k těm řídkým hodnostářům, kteří ve vyšším svém postavení zachovávají k nižším prostou mysl; s kaplany, faráři a katechety si rád pohovořil, a to o literárním hnutí. Byl mezi námi nižšími oblíben, a lze přímo říci, že velice oblíben; byl z vyšší hierarchie v Praze nejpoblíbenější: kněží i laici ho měli upřímně rádi.“ (T. Škrdle, Velký biskup. Vlast, r. XIX, č. 3, 1902, str. 257.)

Nemilovalo ho jen duchovenstvo, měli ho rádi i ostatní, hlavně ovšem katoličtí tovaryši, mezi nimiž začal působiti hned po svém příchodu do Prahy, bera si za vzor velikého kněze německého Adolfa Kolpinga, s nímž má ostatně nejednu vlastnost společnou. Přicházel rád mezi tovaryše, konal jim apologetické i sociální přednášky, radil jim, zdůrazňuje vždy nutnost čistého mravního života z víry. A jistě se tovaryši zaradovali, když r. 1891 byl jmenován Brynych tehdejší pražským arcibiskupem, kardinálem Schönbornem předsedou všech tovaryšských jednot v pražské arcidiecési. Za jeho řízení Jednota dosáhla největšího rozkvětu, usídlila se i ve vlastním domě, který pro ni Brynych vystavěl a na který věnoval všechny honoráře za své spisy, hlavně „Slova pravdy“, jež založil a řídil. Pro své drahé tovaryše podnikl vše, i žebrat ke šlechtě chodil a nebyl mnohdy ani k ní předpuštěn, na což si nejednou trpce stěžoval. (Viz T. Škrdle, *ibid.*, 257.)

Brynych byl knězem, o němž lze užití slov svatého Pavla: *Omnibus omnia factus* — byl všem vším. Ale o takových kněžích platí, že svět — ve smyslu onoho hrozného Kristova: *non pro mundo rogo* — neprosím za svět — jich nenávidí z celé duše. Nuže, jako byl milován věřícími, tak byl nenáviděn těmi, kteří si říkali osvícenci, pokrokáři. Léta osmdesátá a devadesátá byla totiž u nás ve znamení prudkého boje proti Církvi, jako ostatně i v ostatních zemích a státech. Filosofický materialismus, dovolávající se výsledků věd, hlavně biologie, a filosofický racionalismus nalézaly v české inteligenci úrodnou půdu. Ve školách se zastřeně podávala nauka Darwinova, ovšem neúplná a zkreslená, falešný historismus vyzdvihoval z českých dějin vše, co mohlo potírat církev a její působení v českých zemích, šířila se úcta k Husovi a začínali se snižovati národní patronové země. Protestantismus se stával den ze dne výbojnějším a nesnášenlivějším. Tisk pokrokový rozšéval zášť proti katolicismu, a přirozeně i proti těm, kteří svým životem, svým slovem, mluveným i psaným, jej hájili. Brynych byl v prvních řadách oněch obhájců a jeho dílo bylo dobře známo. Není tudíž divu, že se útoky nepřátel soustavně hnaly proti němu. „Národní listy“ vedly útok a neopominuly žádné příležitosti, aby nenapadly autora knih, jež varovaly lid před nepravou osvětou, jež skvěle hájily pravdu Kristova evangelia a Kristovy Církve proti protestantským a nevěreckým útokům a jež byly nejjistější hrází proti náboženskému zhloučenosti lidu.

Brynych se stal terčem novinářských výpadů

a běsnění vyvrcholilo v době, kdy byl jmenován biskupem v Hradci Králové, r. 1892. Topič ho žaloval a pokrokářská omladina, v níž měla nevěra spolehlivé předbojovníky, chtěla vytlouci okna v jeho residenci. Veřejnost byla proti němu poštována, a to nejvíce tehdy, když mu bylo Prozřetelností svěřeno řízení hradecké diecése.

Biskupem byl jmenován v zimě r. 1892, a pět dnů před konsekrací, jež se konala na Zvěstování Panny Marie 25. března 1893, odjížděl do Hradce. Přivítání nebylo skvělé a dá se charakterisovati slovem: chlad. Věřící lid ovšem, který ho znal z dřívějšího a miloval, sešel se v hojném počtu, promluvil i k němu, nadšeně vítán, ale pak se přiblížili dnové, kteří mu mnoho ztrpčovali těžký pastýřský úkol. Pokrokáři se sice neodvážili rušiti slavnostní okamžiky svěcení, ale dali mu jinak znáti, že s ním nejsou spokojeni. „Ledy chladu propukaly proti němu“, a dlouho trvalo, než poněkud roztály.

Biskup Brynych ujímá se řízení diecése, která byla dosti zanedbána. Rozvrat ve směru náboženském, který zavinil biskup Jan Leopold Hay, dosazený do Hradce Král. na konci života Marie Terezie, bylo stále cítiti. V diecési bylo veliké množství sekt, nenávisť proti Církvi stoupana a nástupcům jeho se nepodařilo změnit ji v lásku. Ani biskup Hanl, ani dr. Hajs nemohli nic poříditi. Katolický život v diecési upadal stále více, autorita kněžstva byla menší a menší, chrámy sešly, ba dopadalo to tak, že na „Královéhradecku by bylo bývalo málem zapotřebí nějakého tolerančního patentu ve prospěch katolíků“. (Aletheia, r. IV, č. 6, str. 187.) A do těchto poměrů přichází za biskupa dr. Brynych. Přichází ve znamení, jemuž bude odpíráno. Přichází jako pastýř do diecése, v níž tak dlouho působil, jejíž lid tolik miloval a bude musít bojovati nejen s nepochopením, nýbrž přímo se slepou vášní nenávisť. Brzy po svém vysvěcení musil ji poznati v pravé její podobě. „Biřmoval ve Smidarech,“ vypravoval mi nynější děkan z Hrochova Týnce P. Houdek, „ve Smidarech, kde jako žlunický kaplan často mluvil, poslouchán uctivě četnými posluchači, a když přijel do Smidar, vítá ho u fary jen kaplan s hrstkou dětí. Dospělí se ani neukázali.“ Přijíždí do Hořic a na jeho kočár jsou házeny kameny. V Hradci se ani neodvážoval chodit pěšky na procházku, a když si vyjel, skoro nikdo ho nepozdravil, ba mnozí hrozivě se dívali za jeho kočárem.

Přišel mezi své a oni ho nepoznali.

(Pokračování.)

J. Krlín.

Vytvořte si sami svůj systém!

V nakladatelství „Tyrolia“ (Innsbruck-Wien-München) vyšlo nedávno druhé vydání velmi zajímavé knihy irského jezuity P. Williama J. Lockingtona v překladu německého jezuity P. Ph. Kübleho, pod názvem „Durch Körperbildung zur Geisteskraft.“ Jaké oblibě se kniha těší u německých čtenářů, svědčí, že bylo první vydání — 6 tisíc svazků — velmi záhy rozebráno. Lockingtonovo pojetí tělesných cvičení je svérázné a přináší řadu nových bystrých myšlenek, jimiž se podstatně liší od jiných tělocvičných systémů. Z těchto důvodů se nerozpakujeme našim čtenářům o této zajímavé knize poněkud obštněji referovati.

Oba tvůrci dnes nejrozšířenějších tělocvičných systémů — pan J. P. Müller (Mein System) a pan Walter Camp (The Daily Dozen) jsou laici — první Němec, druhý Američan. William J. Lockington je řádovým knězem — jesuitou. Národností je Irčan. Jeho nový podivuhodný systém v překladu a úpravě jeho řádového německého spolubratra P. Kübleho mám po ruce. Kdežto systém Müllerův ovládl Evropu, jmenovitě její anglosaskou část, systém Campův oba kontinenty americké, troufá si systém Lockington-Küble dobýt kontinenty všechny. Nebude tudíž zbytečno blíže se jím seznámiti.

Jako je vůbec nemožno, aby tvůrce nezanechal na svém díle určitých osobitých stop svého nitra, tím méně je to ovšem možno u knih tohoto rázu. Řádový kněz a laici! Tím jest již zajisté řečeno mnoho. Lidé, jimž jde výhradně o zdravé tělo, a muž, jehož posledním cílem je zdravá a silná duše. Tím jest řečeno vše! V tom, v čem vidí Müller a Camp cíl, to jest pro Lockingtona pouze prostředkem k cíli vyššímu. Cvičte tělo, cvičte tělo pro ducha! V tom tkví podstatný rozdíl systémů Müllerova a Campova na jedné straně a Lockingtonova na straně druhé.

Je přirozeno, že tento rozdílný cíl sledovaný kulturou těla nutně se projeví i ve způsobu cvičení. Müller i Camp nechťejíce více, než vypěstovati svaly, předpisují detailně promyšlené cviky, jež se pak denně v různých obměnách opakují. „Chceš-li si dokonale vypěstovati tělo, cvič tak, jak ti zde předkládáme.“ „Můj systém“ nazval svou soustavu Müller. Zajisté! Ty pak, cvičíš-li dle něho, necvičíš dle svého systému, nýbrž dle systému Müllerova. „Vytvoř si sám svůj vlastní systém!“ je základní myšlenkou Lockingtonovou. „Poradím ti, ale nic více. Máš vlastního ducha, je třeba vypěstovati proň vlast-

ní tělo.“ Na jedné straně šablona pro výcvik všech, na druhé straně uplatnění vůle, vloh, potřeb jednotlivcových. Co je správnější? Jistě že poslední.

„Aby cvičení nebylo jednotvárné, vyvol si cviky, pracuj pak důkladně a střídaj je dle libosti. „Tedy vlastně žádný systém,“ pomyslíte si. O Němcích víme, jak vysoce si cení ve všem systému. První, nač Němec myslí, než cokoliv začne, jest systém. Nechme tedy hájit Lockingtonův „systém bez systému“ Němcem — P. Küblem: „... „Nesleduj žádného systému“, to znamená přece tolik, jako „žádný systém“ udělat systémem. (Systemlosigkeit zum System machen.) A my Němci chceme především systém v každém počínání. Dobře, ale stane-li se systém šablonou, pak děkuji pěkně za takový systém. Od správného systému musíme žádati, aby vyhovoval osobním, denně se měnícím potřebám každého jednotlivce, což se stane tehdy, bude-li vybudován na duševních a tělesných zvlátnostech jednotlivcových. Kdo dva roky bude cvičiti podle Lockingtona, přijde k závěru, že v tomto „žádném systému“ vězí velmi rafinovaný systém. Lockington nepovažuje člověka za mrtvou věc bez ducha, která jedná dle věčně téže šablony, nýbrž za živou bytost, jež má schopnosti přizpůsobovati se věčně se měnícím potřebám. „Měň dle libosti denně kterékoliv cviky, jak právě pro ten který okamžik je vhodno,“ znamená u Lockingtona: učiň si každého dne dle své okamžité potřeby vlastní systém, jenž buď méně umělým plodem dlouhého přemýšlení, jako spíše přirozeným vytvořem tvé přirozenosti. Jak znám, je příroda ve svém oboru chytřejší než nejchytřejší člověk. Lepšího systému pro sebe nenajdeš, než ti skýtá sama matka příroda ve své podivuhodné přizpůsobivosti, jak ji nalézáme v celém životě.“

Tato řeč je zajisté dosti srozumitelná a přesvědčující, abychom klidně a bez předsudků dali Lockingtonovi za pravdu. Co chce jiného než *produševnělý a přirozený* kult těla, což zajisté je jediná správná cesta. A této přednosti postrádají oba jmenované systémy. Vyhověti tomuto požadavku znamená — jak P. Küble hned dodává — porozumění pro řeč přírody. To ovšem není lehké, a tu Küble velmi moudře praví: „Studiu latiny, řečtiny, či kterékoliv jiné cizí řeči věnujeme celá léta. Nebude to tudíž žádným mařením času, budeme-li po dva roky denně půl hodinky studovati prakticky řeč své vlastní přirozenosti, nad to pak získáme výhody, že budeme

denně zdravější a schopnější ku práci ve všech oborech.“

Snad leckoho udiví, že se tu pokouší o povznesení tělesné zdatnosti dva jesuité. Nezapomínejme, že P. Lockington je Irčan, kde na věc nahlízejí poněkud jinak a řekněme hned, k velkému svému prospěchu, než my. Už sama geneze Lockingtonovy knihy je zvláštní. Vznikla z přednášek, jež měl Lockington pro řádové spolubratry, chtěje je upozorniti na zhoubné účinky, jež nese s sebou zanedbávání těla. — „Vždyť tělo je domem duše, jehož prostřednictvím ona působí.“ Kniha byla původně myšlena pro kněze a učitele, nicméně pravdu má Küble, řka, že může posloužiti výborně každému, i nekatolíku, chce-li poznati z čistého pramene katolické pojetí tělesné kultury.

Když nastoupil na stolec Petrův nynější papež Pius XI., byly s podivem a účastenstvím komentovány jeho znamenité výkony jako sportovce. Byl prvním, jenž slezl s italské strany Monte Rosu, od r. 1885 až do r. 1913 trávil prázdniny v Alpách, slézaje horské velikány, jako: Sv. Bernarda, Matterhorn, Sv. Gottharda, Montblanc a j. Nám se to vše zdá do jisté míry kuriosní, jak tomu ostatně v našich českých poměrech ani jinak nemůže býti, kde vlivem nepřátel, ale doznejme si upřímně také z naší viny, je církev postavena v této věci do světla velmi nepříznivého. A přece, jak Lockington velmi pěkně ukazuje, pravý duch církve je zcela jiný, než se obvykle myslívá.

Na konec ještě několik slov na naši adresu. Stojí věru za uvážení, jak tito dva jesuité dívají se na sport a tělesnou kulturu vůbec, jmenovitě pokud mládeže se týče. Mnozí z nepochopitelných důvodů pohrdají sportem, neradi vidí naši mládež sport a tělesná cvičení provozovati, pokládajíce to brzy za zbytečné rozptylování, brzy za škodlivé pro duchovní život a pod. Vskutku však nemají k tomu rozumného důvodu. Konečně už by ani mnoho na tom nezáleželo, má-li ten či onen na sport a tělesnou kulturu názor zamítavý, velké nebezpečí však tkví v tom, stane-li se takové smýšlení nekritickou tendencí většího kolektiva. Pak může působit velmi neblaze na naši mládež, která pak mnohdy mimovolně tíhne do druhého tábora, kde se jí dostává plnou měrou toho, k čemu ona svým zdravým, přirozeným

smyslem po kultuře těla je vedena. K tomu máme právě u nás dokladů více, než je žádoucí. A že za tělo se chytá duše u mladého člověka, o tom snad netřeba široce vykládati; stačí podívat se otevřenýma očima kolem sebe. Řekněme si bez hořkosti, že vskutku zde jsme zůstali za dobou, místo abychom se snažili udávat směr a jíti v čele, dáváme se ku své škodě dobou vléci a doháníme často s bídou tam, kde jsme mohli a měli státi v čele, majíce k tomu nejlepší předpoklady. Je třeba bráti poměry, jaké jsou a uvědomiti si, že dnes jedna z cestiček pro mládež do kostela vede také přes hřiště. Oč šťastnější jsou v Německu, ve Francii, v Anglii a v Irsku, kde to záhy pochopili.

Slova, která níže citujeme, adresoval P. Küble katolíkům německým. Čím spíše však platí nám! Poslyšme jen: „Zvláštní pozornosti vyžaduje naše katolická mládež. Denně přebíhají právě mladí lidé, nosící nádhernou výzbroj bojovníků Kristových, do nepřátelského tábora. Následují zajisté jen zdravý, přirozený instinkt, toužíce po dokonalém vývoji svých tělesných vloh. Dejme jim, čeho si po právu přejí, a nebude pak třeba, aby sbíhali a hynuli. Nelze prostě tělesnou a duševní výchovu oddělovati. *Kdo má tělo mladého člověka, dostane velmi lehko i jeho duši.* Proto nesmíme tento obor jednoduše přenechat nepřátelům. Dejme mládeži zároveň s návodem k dosažení tělesné zdatnosti rozumné a skrz naskrz katolické pojetí otázek a tužeb, pro které hoří, a nemusíme nad naší mládeží naříkati. Tam, kde panuje správný duch, přijde sama sebou i správná míra.“

„Kdo má tělo mladého člověka, dostane velmi lehko i jeho duši.“ Jak hořkou ilustraci pro tuto pravdu máme, bohužel, právě my u nás! A věru, že nemáme práva na nikoho naříkati, leč na sebe. Ti na druhém břehu znamenitě pochopili svou úlohu, my velmi nedokonale. Až naplníme naše tělocvičny a hřiště, naplníme i své kostely mládeží, neboť právě a hlavně na těchto místech se dnes vede boj o duši mladého českého člověka. Čím dříve se to pochopí, tím více zachráníme. Vždyť přece není tak nesnadno k pochopení, že způsob, jímž se bojovalo o mládež před půl a snad ještě před čtvrt stoletím, se pro dnešní poměry nehodí nebo alespoň se jím naprosto nevystačí! *Sigma.*

Mezinárodní thomistické konference v Praze.

Ve druhé polovici minulého století ovládl myšlení a tím celý život inteligence, a pak i lidu materialistický positivism, který, dovolávaje se

výsledků vědeckého badání hlavně v oboru věd přírodních, dokazoval, že filosof má co dělati jedině s řádem přirozeným, že řád nadpřirozený

vůbec neexistuje a slova: Bůh, nesmrtelná duše, že jsou jenom smyšlenkou, s níž se nemůže spokojit moderní člověk. Mnozí dokonce prohlašovali, že filosofie dožívá, a na její místo že nastoupí věda. Mluvílo se již o posledních záchvěvech filosofie, která sama měla smutnou zásluhu o tento stav. Filosofie, která odvrhla objekt a všechn důraz, položila na subjekt, se musila dožít chvíle, kdy ji nazvali zbytečnou, neužitečnou, ba nesmyslem. Ostatně, nebylo ani filosofie, bylo jen nesčíslně mnoho soustav, odlišných, ba odporujících si, porážejících se. Nebylo naprosto žádné jistoty ani žádné jednoty, nešlo o nalezení pravdy, nešlo o zkoumání bytí. Anarchie, zmatek, toť charakteristika filosofie posledních čtyřiceti let před světovou válkou.

Ale současně s tímto rozkladem, který se stále zvětšoval, s touto negací myšlení i života, se začal uplatňovat a pronikal stále bezpečněji jiný směr, který jest kladem. Proti nejednotnosti moderních filosofií, končících v absurdu, mohutněla jednota filosofie thomistické. Od slavné thomistické školy neapolské, jejíž z nejvýznamnějších žáků, Msgr. Talamo, se stal později hlavní silou Akademie svatého Tomáše v Římě, přes významnou Encykliku nesmrtelného papeže Lva XIII., začalo se šířit studium nauky Doktora Andělského po celé zemi. Katolické university se staly jejími hlasateli, význační badatelé ukazovali na hloubky scholastické filosofie, byla vydávána díla scholastických myslitelů, a bylo vidět, že nejde jen o slovíčkářství, nýbrž o nauku znamenitě učeněnou, o vyrovnaný systém. A ta jeho vyrovnanost byla tím patrnější, čím větší byl rozklad moderní filosofie, spočívající na vývodech Descartesových a Kantových. Jaký jest rozdíl mezi lety šedesátými a nynějšími? Tehdy Cousin, francouzský filosof, si koupil ve stánku na nábreží Seiny v Paříži dílo „jakéhosi“ Aquináta, a když je začal číst, byl udiven hloubkou a krásou myšlenek, které v ní našel na každé stránce. A po světové válce i racionalističtí myslitelé nejednou jsou nuceni přiznati, jako Gonzague True, že moderní filosofii zachránil před katastrofou jedině thomism.

Před válkou bylo již thomistické hnutí velice silné a domnívali-li se jeho odpůrci, že válka je notně zeslabí, pak se zmýlili náležitě. Dnes to můžeme říci s naprostou jistotou: Inteligence, vyšedší z války s bolestnou ranou v srdci a s trpkými zkušenostmi, nehledala léku ve filosofiích moderních, nýbrž ve filosofii thomistické. Těch, kteří se k ní s důvěrou obracejí, těch, kteří čtou „Theologickou Summu“, ustavičně přibývá. Na státních universitách německých, francouzských, anglických byly zřízeny a jsou stále

zřizovány stolice pro studium thomistické filosofie, časopisy, obírající se naukou středověkého myslitele, dosahují stále většího počtu čtenářů, vedle Tomášova „Summa theologická“ jest opět a opět překládáno netoliko do řeči evropských národů, ale vychází jeho překlad i v jazyku čínském a japonském. Jest možno mluvit o jaru thomistické obrody v moderní době. Na mezinárodním filosofickém sjezdu, jenž se konal před třemi lety v Neapoli, filosofové němečtí, angličtí, francouzští s nebývalým zájmem naslouchali přednáškám zástupců filosofie thomistické, z nichž hlavně řeč rektora university Božského Srdce v Miláně, P. Gemelliho, byla přijata s uznáním, které by bylo nevysvětlitelným a nemožným ještě před třiceti lety. Thomism přestal být terra ignota, neznámou zemí, již byl v minulém století.

Jak tomu bylo u nás? Na universitách byl všemocným vládcem positivism, ať již si dával jakékoliv názvy. V něm byla vychovávána akademická mládež v době, ve které v cizině již dávno byl materialistický systém odvržen, jako nedostačující a ubohý. Ale přece i u nás se začal tento žalostný stav lepšit, a ti, kdož přicházeli po válce, Hoppe, Vorovka, Pelikán, hledali někde jinde záchranu filosofického myšlení. Ovšem thomism byl ustavičně přehlížen, a to prostě proto, že my sami jsme dělali jen velice málo pro jeho poznání. Pravda, měli jsme překlad dvou menších děl sv. Tomáše, Pospíšilovo dílo v mnohém ukazovalo hloubku scholastického učení, které jediné dává dostačující odpověď na významné problémy, ale po celých dvacet let před válkou, která byla tak rozpoltěna, se nedělalo takměř nic v tomto směru. Po válce se okolnosti změnily a ostrý útok na Církev dal přímo rozkaz ke studiu thomismu. Ti, kdož vydávali r. 1924 v „Životě“ sborník statí u příležitosti sedmistého výročí narození Doktora Andělského, si byli vědomi, že náboženská obroda musí začít u inteligence, a že bude uskutečněna a trvalá jediné tehdy, když bude budována na základech daných sv. Tomášem. A pak přišla revue „Na hlubinu“, vydávaná mladými dominikány olomouckými, a jejímž redaktorem se stal P. Brajto, jenž začínal v „Životě“, a ta soustavněji seznamovala s thomistickou myšlenkou.

Vždy, když se mluví o zvrácení náboženského života, je třeba v prvé řadě uvést dílo, které konal a dosud koná dominikánský klášter v Olomouci a pak na prvním zase místě jméno jednoho tichého, ale vytrvalého pracovníka odtud, P. Emiliána Soukupa. Vedl mladé a nadšené žáky sv. Tomáše, usměrňoval jejich nadšení, povzbuzoval je, když leckde a leckdy nebyli chápáni.

Jeho stati v „Na hlubinu“ a později i ve „Filosofické revui“ ukazovaly právě na důležitost a nutnost studia nauky thomistické, odhalovaly propastné hlubiny její mravouky a nadchly pro sv. Tomáše. Oba časopisy, vycházející v Olomouci, se skvěle doplňovaly a jejich tvůrci, P. Brajto, P. Habán, P. E. Soukup, se konečně sešli ještě v jednom podniku, nad jiné důležitým: v českém vydávání „Summy theologické“. A co se zdálo dříve nemožným, to se uskutečnilo: Na filosofické fakultě v Břehové ulici, jsou již po dva roky pořádány mladými thomisty filosofické kursy, které jsou hodně navštěvovány. „Summa theologická“ má na 2.000 odběratelů, „Filosofická revue“ se vžívá a vážní odpůrci z jiného tábora neodbírají jí již s trpným úsměvem, uznávají dílo, které koná, a na mezinárodních filosofických konferencích v Praze, které byly právě ukončeny, jsme viděli nejednoho z moderních filosofů, a slyšeli dokonce věcná a sympatická slova prof. dra Pelikána, jednoho z nejvýznačnějších moderních českých filosofů.

Díky práci, o které jsem se zmínil, mohly být svolány do Prahy první „Mezinárodní filosofické konference“, trvající tři dny, od 6. do 9. října. Třeba hned uznati, že to bylo počínání velice odvážné, poněvadž se ho odvážili chudí olomoučtí dominikáni (ostatně, kdyby byli bohatí, asi by nedělali nic, nebo jen velice málo), a poněvadž nemohli spoléhat na mocné tohoto světa, ani na církevní hodnostáře. Ale odvážili se svolati kongres, a co se stalo? Účastnilo se ho po tři dny 200 — 300 posluchačů, byly předneseny hluboké filosofické úvahy, debaty se vedly na vysoké úrovni, zájem nejen neochaboval, spíše se stále stupňoval. Vedle českých dominikánů má o zdar sjezdu velikou zásluhu mladý chorvatský dominikán, dr. Boškovič, autor dvou významných děl filosofických, kterému se podařilo přiměti některé cizí myslitele, aby převzali na pražském kongresu referáty, aby se tak mohlo skutečně mluvit o konferencích mezinárodních. A tak jsme poslouchali řeči českých filosofů: dra Beneše, univ. profesora, dra Hrubana, známého autora několika děl o estetice, mladého přírodovědce dra Pavelku, asistenta na přírodovědecké fakultě pražské university, P. E. Soukupa O. P., P. dra Urbana O. S. F. a P. dra Habáně O. P. Z Polska přijeli dva thomisté: P. Dr. Kowalski, prof. univ. v Hnězdě a P. dr. Bochenski O. P. z Krakova. Oba mladí, ale inteligentní pracovníci, kteří v debatách ukázali, že ovládají dobře netoliko nauku thomistickou, nýbrž i nauky filosofů moderních. Jména dra Kremera z lovaňské university a prof. z katolické university v Lyoně,

dra Joliveta, mají ve filosofickém světě zvuk rovněž velice dobrý. A k nim se čestně přiřadil dr. Boškovič ze Záhřebu. A zdaž již samo vyslovení jména prof. mnichovské university, R. P. dra Przywary S. J. nevzbuzuje radosti, vždyť P. Przywara náleží k nejhlubším současným myslitelům německým, ba světovým a jeho přednáška byla z nejlepších, které byly prosloveny, i když označené téma bylo zúženo na německé filosofické myšlení.

Po ukončení Mezinárodní filosofické konference možno pronéstí úsudek. I ten nejpřísnější kritik musil uznati, že úspěch jejich byl neočekávaný. Nejde jen o návštěvu, která všeobecně překvapila hlavně tím, že se konferencí zúčastnilo hojně mladé akademické mládeže, a to ne jen katolické. Jde o samu úroveň přednesených přednášek. Povšechně lze říci, že se katolíci za tu úroveň nemusí stydět, a že odpůrcům bylo jasně ukázáno, že katolicismus v současné době má dosti tvořivých sil. Byly probírány základní principy nauky thomistické a proti nim postaveny výsledky badání filosofů moderních. Že někdy se řečníci opakovali, tomu se nelze ani diviti, neboť byly letošní konference první a v lecčems se povšechně řešily určité problémy. Byly vyloženy některé body thomismu, jako otázka objektivitý poznání, problém pravdy, života v thomismu a současně byly probrány nauky moderní o těchto otázkách. Ozývala se jména: Descartes, Kant, Bergson, Husserl a j. a j. A netoliko byly stavěny vedle sebe tyto dva světy, nýbrž bylo poukázáno na jednotlivé jejich přednosti i slabiny. Byla prováděna kritika, aby v celé své kráse a úplnosti se zjevila nauka sv. Tomáše, o němž jeden z řečníků, dr. Kowalski, ukončuje svoji řeč, prohlásil, že bude vítězem, zatím co různí moderní filosofové, dnes ještě obdivovaní a vychvalovaní jako spasitelé lidstva, budou poraženi.

Aspoň stručně se zmíním o programu a o duchu přednesených studií. P. Przywara mluví o příznivých podmínkách v současné době pro myšlenku sv. Tomáše. Je to viděti v nové poznávací teorii, sociologii a ontologii. Tak podle Husserla jest určeno myšlení objektivní pravdou. I sociologové přicházejí s primátem společenství, celku, a nová ontologie žádá, aby pravá filosofie vyjadřovala konkrétní, reální svět. Ovšem, nedovedou důsledně kráčetí tímto směrem. Dr. Jolivet studoval intelektuální intuici Bergsonovu s hlediska thomistické nauky. Francouzský filosof chtěl zachrániti metafysiku a dokázati její možnost proti Kantovi a po důkladném rozboru dochází ku přesvědčení, že Bergsonovi se nejen nepodařil důkaz, nýbrž lo-

gicky ji popřel, popřev samozřejmě i thomism. Dr. Boškovič, hájící objektivnost poznání, ke kterémužto důležitému problému promluvílo několik řečníků, dokazuje, jak nedůslednou jest moderní filosofie, a jak nutně vede ke zničení filosofie, když klade poznání ne do objektu, nýbrž do subjektu. Thomism vychází z bytí, objektu, moderní filosofie ze subjektu, v tom jest nepřeklenutelná propast. Nebudu dále rozbírat jednotlivé přednášky, to, co jsem řekl, stačí, abychom poznali, že se šlo opravdu do hloubky a neutkvělo se na povrchu.

Mezinárodní filosofické konference mají být pořádány každého druhého roku v jiné zemi. Primas polský, kardinál Hlond, projevil přání, aby druhé konference se konaly v Polsku, a tak

r. 1934 se sejdou thomističtí filosofové ve Hnězdně. Jest nám ke cti, že prvý sjezd mohl být svolán do Prahy, do srdce země, která nejdéle vzdorovala obrodnému duchu nauky Aquinátovy. Dá Bůh, že i u nás se bude moci říci, co řekl francouzský thomista Jacques Maritain, mluvě o obrodě thomistické filosofie, na kongresu v Bruselu: „Mohu vám dnes s uspokojením prohlásiti, že ve Francii dychtí elita inteligence, kterou přivedlo tvrdé poučení z války ku přemýšlení, po poznání thomistické moudrosti.“ Ovšem je třeba, aby naše inteligence se vážně dala do studia svatého Tomáše, čímž prospěje nejen sobě, nýbrž celému národu. Začátek byl učiněn.

J. Krlín.

Co bude s Osvětovými sbory.

Nechybíme, když řekneme, že jen z přemrštěné snahy našich pokrokářských činitelů po „osvětě“ lidu vznikaly všelijaké instituce, které s pomocí a za přízně státní měly tento prý výsoce významný úkol provést. A jistě si dnes už nemusíme zatajovat, že ta snaha nebyla upřímná, že těm pánům neleželo tak příliš na srdci jen „vyšší vzdělání“ lidu, ale docela něco jiného. *Věda a víra*, to byla pro ně nepřekonatelná antithesa a pozvednutí jedné musí prý mít za následek pokles druhé. To bylo credem inteligence předválečné i poválečné a pod jeho zorným úhlem byly po převratu tvořeny všechny zákony školské, rodinné i veřejnosprávné. Tak se musíme dnes dívat též na vznik „Osvětových sborů“.

Vlastní jejich iniciativní činnost nějak nápadně ochabla. Je to docela pochopitelné; kdo chce a má možnost pracovat kulturně, pracuje ve spolcích daleko starších a které mají k lidu poměr daleko bližší: Orel, Sokol, Nár. jednoty a pod. Dnes po většině se činnost Osvětových sborů „vybíjí“ v obecních knihovnách. A tam doopravdy řádí. A zákon jim dává pravomoc takovou, že krotit je není možno. Příklad: V jedné obci na Mor. Slovácku mají tříčtvrtinovou většinu katolíků-lidovců v ob. zastupitelstvu, si volili místní knihovní radu s knihovníkem. Uvažovali: knihovní rada je čtyřčlenná; tři jsou volitelní a jeden jmenován Okresním Osvětovým sborem (OOS.). Dáme-li jednoho člena agrárikům, jako druhého OOS. jmenuje místního učitele (to se ví, že husitu) a bude pak pro volbu nejdůležitější funkce, t. j. knihovníka, poměr hlasů 2 : 2. Štěstí v losovém tahu se

jim zdálo nejisté a proto si zvolili do knihovní rady všechny tři lidovce. Jako knihovníka navrhli sečtelého a inteligentního selského syna. OOS. volbu tuto nepotvrdil s poukazem, že jedině kvalifikovaným knihovníkem je místní učitel. To by znamenalo, že faktické právo rozhodovací by bylo dáno učiteli a ti tři by tam byli jen ještě pro výsměch. Protest dosud vyřízen není.

Tak to vypadá v obci, kde je absolutní většina lidovců a kde se nedají. Jak to vypadá jinde, kde se o to nikdo nestará? Pokrokářští učitelé si dělají, co chtějí a mládež odchovaná beznáboženskou školou a protináboženskými knihami pustne... A není odvolání. Na reorganizační zákona není ani pomyšlení; není nás k tomu málo, — jen kdybychom se mezi sebou tak nešťastně neprali a dovedli se aspoň na půdě parlamentní spojit k dosáhnutí nebo obraně toho, co jest naším *raison d'être*. (Viz agrárníky a socialisty.)

Naši *čínovníci* nevědí, kam se mají obrátit, aby se dovolali práva. A co teprve tam, kde se nikdo o to nestará, ačkoliv mocenské možnosti by mohli mít? Ani církevní kruhy, ani lidová strana nejeví zájmu. Zvláštní kancelář pro uvědomování občanů a hájení jejich práv v těchto věcech by byla dostatečně zaměstnána, kdyby jen bránila a vedla tam, kde máme *ještě dosud* posice. Ty ostatní obce nezbyvá, než abychom za nynějšího stavu nechali plavat...

A ještě: mnohokrát bylo voláno a mnohokrát bylo již i slíbeno, že bude vydána nějaká příručka pro *naše* knihovníky, ať už obecní nebo spolkové. Dnešní stav vypadá tak, že knihovník,

jenž obyčejně nemá velkého přehledu po cenější literatuře, objedná to, co se mu právě nabízí (obyčejně p. Šupka). Vedle těchto a jiných šikovnějších nakladatelů toho pořádně využívají zase OOS. Dokonce jeden jeho předseda, takto učitel, oznámil na schůzi všem knihovníkům obecním, že jim bude zaslán seznam knih a pouze z něj si mohou některé vybrat. Objednají-li něco jiného, pak budou přinuceni je zaplatit sami. — Až tam vede dnešní anarchie. Javořícká je lit. brak, ale B. Zahradník-Brodský ne! Dotyčný p. učitel vyhodil z jedné ob. knihovny několik ročníků „Archy“ jako literární šmejd. Samu sebou se rozumí, že tam, kde je zastoupen Vrba, tam je obecní knihovna vzorná.

Máme těch kulturních spolků, až to škodí. Nemohl by se některý v ten úkol uvázat? Lidová akademie, Křesťanská akademie, Ústředí

katol. studentstva, Spolek katol. učitelů atd. I finančně by se to rentovalo. Seznam by musel býti vypracován svědomitě a mohl by též obsahovat divadelní kusy. Tak svědomitě a s ohledem na *prostého* čtenáře, že při volbě by mohl být úplně bez obav.

Aspoň tak čelme zhoubné činnosti Osvětových sborů na poli náboženském, když už do jeho správy nemáme co mluvit. Platit ano.

Tedy: buď se postarejme, aby lid a naši funkcionáři byli řádně informováni o svých byt i skrovných právech a dejme jim do rukou vodítko (v tomto případě seznam knih a divadel mravně nezávadných), nebo provedme generální nápor na správu a činnost Osvětových sborů. Pozor, dokud nebude pozdě; dospívající mládež pilně navštěvuje obecní knihovny...

Antonín Mores.

K otázce domácího filmu.

V poslední době se mnoho psalo a diskutovalo v denním tisku o tom, jakým způsobem by se mělo zabránit nesmírnému přílivu filmů cizozemské výroby do Československa a jakými prostředky by se nejlépe podporoval náš filmový průmysl, aby mohl úspěšně konkurovat s cizími produkty. Jako nejvhodnější řešení byl namnoze uznáván částečný nebo i úplný zákaz dovozu filmů z ciziny, případně nařízení, že biografy musí během roku promítati tolik a tolik filmů domácích, nebo na kolik filmů cizozemských musí připadnouti aspoň jeden domácí. Opatření tato jsou vesměs do jisté míry rázu násilného, to jest, chtějí pomoci tuzemské výrobě jedině a výlučně úředními nařízeními a zákazy. Jako každé nucené opatření na poli hospodářském, má i tento způsob ochrany mnohé stinné stránky, jichž si třeba uvědomit, dříve než se přikročí k meritornímu řešení otázky. Úřední ochrana domácích výrobků je odůvodněna jen tehdy, není-li náš průmysl dostatečně vyvinut, aby mohl se zdarem soutěžit s průmyslem zahraničním, tedy je-li ještě ve stadiu vývoje. Jakmile zmohutní tak, že se již nemusí obávat předstížení, jeho další ochrana jako zbytečná má odpadnouti a ono odvětví průmyslu, jež bylo takto za státní pomoci postaveno na vlastní nohy, může se samo rozběhnouti jako rovnocenný soupeř ciziny. Zvýšená úřední ochrana je tedy odůvodněna pouze na určitý čas, a to po dobu vývoje, kdy by naše produkce byla lehce udušena kapitálově silnější a technicky vy-

spělejší produkcí zahraniční. Kdyby však domácí film přes to, že může směle konkurovat se zahraničním, byl nadále protežován a dovoz cizích filmů by byl zakazován nebo omezován, mělo by to neblahý vliv na jakost naší výroby. Československý film by se cítil výlučným a neomezeným pánem na domácím trhu, věděl by, že jej cizina nemůže zdolat a vytlačit. Následkem toho by zpohodlněl a pocit bezpečnosti by u něj tlumil snahu po dokonalé a vnitřně hodnotné výrobě. Konsumenti jsou naň odkázáni, ať jim dodá výrobky sebe horší. Cizozemská konkurence by mu uškoditi nemohla, její útoky by se rozbíjely na ocelovém krunýři úředních opatření. Na konec by zakrněli, nebo se udusil ve vlastním blahobytu.

Není-li však ochrany domácí produkce, jsou naši výrobci vystaveni konkurenci celého světa. Nemají výsadního postavení a musí se snažiti, aby hodnotou zboží jimi vyrobeného předstihli výrobu zahraniční, nebo s ní aspoň udržovali stejný krok. Jsou nuceni studovati příčiny úspěchu zahraničních filmů, sledovati vynálezy a zlepšení v tomto oboru a rychle se přizpůsobiti novým situacím, aby nebyli předstíženi. Vědomí, že nejsou chráněni, že nejsou protežováni, vzpružuje jejich síly a zvyšuje podnikavost. Nemají-li podlehnouti na mezinárodním kolbišti, musí řádně využiti svých sil a schopností, aby dosáhli cíle: formálně dokonalého a vnitřně hodnotného filmu, který se může směle postaviti po bok znamenitým výrobkům cizím.

Nutno uvážiti ovšem i to, že úředními zákazy lze sice zabrániti dovozu cizozemských filmů, nelze však jimi přinutiti obecnost, aby navštěvovalo biografy, kde se hrají bezcenné domácí kusy.

Naši filmové produkci může tedy pomoci ne úřední ochranný zákrok, ale dostatečný kapitál,

který by jí vybudoval pevné základy, dále podnikaví a zkušení odborníci a konečně volná, zdravá mezinárodní konkurence. Svět nepatří těm, nad nimiž někdo drží ochrannou ruku, ale samostatným, cílevědomým a energickým pracovníkům.

V. Jednota.

Velekněz promlouvá po druhé k celému světu o pronásledování Církve v Mexiku.

Dne 18. listopadu 1926 vydal J. Sv. Pius XI. svůj Okružní list „Iniquis afflictisque“, v němž protestoval před celým vzdělaným světem proti ukrutnému pronásledování, jemuž byli vystaveni katolíci v Mexiku. V zemi, v níž je téměř všechno obyvatelstvo katolické, byl rozpoután proti Církvi tak krutý boj, že bylo možno mysliti při pohledu na jeho hrůzy na pronásledování Církve v dobách Neronových. Tisíce a tisíce věrných synů Církve, kněží i laiků, vykrváceli za svoji víru. Biskupové a řeholníci byli vyhnáni ze země, byly pozavírány chrámy a školy a zle bylo tomu, v jehož domě byla sloužena oběť nejsvětější. Mexiko bylo vpravdě zemí mučedníků, heroů za víru, kteří umírali za největších bolestí a za nejhroznějšího mučení s radostným výkřikem: Ať žije Kristus Král!

Pronásledování na nějaký čas utichlo, ale právě ne na dlouho. Vzalo na sebe jen jinou formu. Prvá etapa byla znamenána nevinně prolitou krví synů katolické Církve, druhá etapa, jest jiná, ale daleko rafinovanější. Útok jest veden s jiné strany. Jest veden tak promyšleně a jeho nebezpečí je tak veliké, že Velekněz jest nucen proti němu protestovati Listem, začínajícím slovy, jež již sama svědčí, že jde o něco hrozného: Acerba animi auxitudo.

V Mexiku za prvního pronásledování byla vzata Církvi všechna práva. „Byl uskutečněn v praxi 130. čl. konstituce,“ čteme v encyklice, „naprosto nepřátelský Církvi, takže Svatá Stolica byla přinucena listem „Iniquis afflictisque“ z 18. listopadu 1926 co nejdůrazněji proti tomu protestovati.“ Církev měla býti zasažena citelně tím, že by se zničila hierarchie, a přervala jednota. „Úsilovalo se o to, aby každý stát Konfederace stanovil počet kněží, jimž by bylo dovoleno vykonávati svaté obřady jak veřejně, tak v soukromí.“ Proti takovému útlaku se ozval tehdy celý mexický episkopát a vyzval věřící ku protestům proti nespravedlivému zákonu.

Ovšem, byli za to vyhnáni ze země, a jen několika se podařilo ukrýti se na tolik, aby nebyli vypátráni. Heroismus věřících i kněží byl tak veliký, že se ukázaly marnými snahy podlomiti život Církve. Pronásledování ostatně státu neprospívalo, řád byl porušen a tak r. 1929 se zdálo, že dlouhý a těžký boj bude zastaven. Vláda prohlásila, že jí nejde o rozbití Církve a neuznání církevní hierarchie. Svatá Stolica, již běží jediné o spásu duší, byla ochotna jednati o určitém modu vivendi. Ale zklamala se.

„Jak všichni vědí,“ praví encyklika, „nenašel podle našeho vroucího přání toužený mír a blahověštný klid. Byli dále trestáni a vězněni biskupové, kněží i věřící přes a proti duchu modu vivendi. S bolestí jsme pozorovali, že nejen nebyli povoláni z vyhnanství všichni biskupové, nýbrž, že naopak byl nejeden opět vypovězen, ač to bylo neoprávněné. V některých diecésích nebyly obnoveny ani kostely, ani semináře a církevní budovy. Přes výslovné sliby byli vydáni na pospas nejkrutější pomstě odpůrců kněží i laici, kteří hájili nebojácně víru. Sotva bylo odvoláno zastavení bohoslužeb, zvýšila se hned tisková kampaň proti kněžstvu, Církvi, ba proti samému Bohu.“

Ovšem, to nebylo vše, ba byl to jen začátek toho druhého pronásledování, jež zuří dosud. Encyklika líčí, jak vypadá:

„V obecných školách jest zákonem zakázáno vyučovati náboženství a nezřídka se dějí pokusy, vychovávatí všechny ty, kteří budou míti na péči přípravu příštích generací, tak, aby byli hlasateli nevěreckých a nemravných nauk, nutíce tak rodiče k co největším obětem, chtějí-li uchrániti nevinnost svých dětí. Velekněz chválí tyto rodiče a napomíná biskupy i kněze, aby věnovali co největší pozornost školské výchově mládeže, hlavně dělnické, ježto prostý lid jest v daleko větším nebezpečí komunistických a zednářských ideí.

Dále ukazuje Velekněz na jinou složku programu nepřítelů Církve v Mexiku: Hierarchie a kněžstvo má být v Mexiku znemožněno. „Konstituce mexická, zatím co prohlašuje svobodu myšlení a svědomí, nařizuje, ač je to s tímto v naprostém odporu, aby každý stát republiky stanovil počet kněží, jimž jest dovoleno vykonávati kněžské poslání, sloužiti mše svaté netoliko ve veřejných chrámech, nýbrž i v domech soukromých. Tato ukrutnost jest ještě zvýšena způsobem, jímž se zákon aplikuje.“

„Jestliže Konstituce žádá, aby se určil počet kněží, navrhuje, aby se toto stanovení dalo podle náboženských potřeb věřících a různých krajů. Nenařizuje, že má být opomenuta hierarchie církevní. Ta jest vlastně výslovně uznána v modu vivendi. A zatím ve státě Michoacanském byl ustanoven jeden kněz pro 33.000 věřících, ve státě Chihauhua pro 45.000, v Chiapasu pro 60.000. Ve státě Vera Cruz by měl *jeden kněz na starosti 100.000 věřících*.“ Některé vlády, vyhlásivše tyto zákony, pozavíraly semináře, zkonfiskovaly církevní jmění a někde přímo zvolily jeden chrám, v němž jedině smí kněz konati bohoslužbu. Státy neuznávají hierarchie, ani biskupů, civilní moc se nadřadila duchovní.

Ve druhé části encykliky uvedeny jsou normy, podle nichž se má řídit episkopát i věřící. Velekněz nenabádá k násilí, nabádá jen k protestům v mezích zákona. Schvaluje, co podnikali a ustavičně podnikají biskupové na záchranu Církve. Nikdo nesmí vědomě spolupracovati s těmi, kteří takovýmto způsobem podrývají Církev a znemožňují jí její blahodárnou činnost v duších. „Schvalovati tyto zákony a dobrovolně s nimi spolupracovati, není dovoleno.“ Něco jiného jest, když kněz jest nucen žádati od vlády svolení k vykonávání úřadu, neboť tím zabraňuje ještě většímu zlu.

V závěru encykliky mluví papež o nutnosti Katolické akce v nynější době, která sice jest obtížnější v hrozných dobách, jež Církev v Mexiku prožívá, ale je tím potřebnější. Jednota mezi věřícími, kněžstvem a hierarchií musí být co nejvěrnější, neboť o ni se rozbíjí všechny pokusy nepřátel.

Encyklika vedoucí kruhy mexické ovšem ještě více rozběsnila a prvním následkem jejich zášti bylo vypuzení apoštolského delegáta ze země. Snad se vrátí ještě doby i fysického pronásledování, ale na konec Církve vyjde vítězně i z těchto hrůz posílena, a věřící, kteří se osvědčili tak hrdinnými, budou hořeti ještě větší láskou k Matce dobré, již jest Církev.

J. K.

co život dal

Sjezd katolické mládeže Československé republiky.

Věc jest známá: Na letošní valné hromadě Sdružení katolické mládeže v Čechách, SKM., byla přijata resoluce, aby v r. 1933 byl uspořádán kongres katolické mládeže z celé republiky v Praze. Toto rozhodnutí musilo jistě každého rozradostnit, neboť mládež přicházela první s věcí, která je tak nutnou. V době, ve které se stále mluví o „rámci“ Katolické akce, naše mládež prohlásila, že chce utvořiti společnou akci na výboj, a že chce ukázati svoji jednotu katolickou. Mládež chtěla dáti skvělý příklad starší generaci, chtěla veřejně manifestovat, vyznat svoji jednotu a ukázati své síly. A bylo to tím krásnější, že se toho odvažovala v době nejšší krise.

Ale u nás není radno se předčasně radovat, když jde o uskutečnění nějaké veliké myšlenky. Sešli se zástupci mládeže české a moravské a dohodli se. Ovšem ne na dlouho. Měli se sejít na den sv. Václava, a tu už zástupce Omladiny moravské a Orelstvo řekli, že nepřijdou. Proč? Je prý krise, stálo by to moc peněz. Mládež za rozhodnutí svých vůdců nemůže a rozhodně neza jejich bázlivost, je-li pravdivým důvod, který napsali na papír. Konal se katolický sjezd v Essenu a papežský nuncius mluvil ke 30.000 mladých lidí z celého Německa, kde přes 70 % katolických dělníků jest bez zaměstnání. V ostrém boji stály proti sobě organizace katolické mládeže vlámské a vallonské, ale přes 100.000 mladých lidí přišlo na společný sjezd do Bruselu. A kardinál van Roly nazval chvíle mezi nimi prožité za nejlepší svého života.

Ale to bylo v Německu a v Belgii, kde stojí v čele hnutí mládeže mužové, a kde si jsou vědomi, co znamená jednotná fronta. Že by sjezd veškeré naší mládeže byl ohromným činem, o tom nebude nikdo pochybovati, a ndp. arcibiskup olomoucký J. E. dr. L. Prečan, když jsem mu o něm vypravoval, radoval se upřímně, poněvadž se pozná naše mládež, uvědomí si svoji sílu, svoji jednotu a společný cíl. Že u nás je toho třeba, nelze pochybovati.

Poslední argument, který se vždy objeví, když jde o uskutečnění vznešené myšlenky, jsou peníze. Proto se nic nikdy neudělá. Jak by to vypadalo, kdyby tento argument platil pro chudé jinochy a dívky italské z provincií velice chu-

dých? Ale tam mají důvěru, poněvadž mají více lásky, která schází nám. U nás již pomalu jako u Rusů se debatuje o každé věci půl roku a chuť se prodebatuje. U nás je to ale tím horší, že mládež jest ponechána sama sobě.

Tedy bude jen sjezd mládeže z Čech, a těch, kteří přijedou z Moravy a Slovenska — proti vůli svého ústředí. Nebudou na to potřebovati tisíce, ale ukáží smysl pro něco velikého. Doufejme, že s podobnou resolucí, jako valné shromáždění SKM., přijde jednou Omladina, a jsem přesvědčen, že SKM. nebude vadit, že nápad vyšel z Brna, a připojí se k němu. Dnes není vhodná doba pro malichernosti a pro výmluvy.

Volá se u nás velice dlouho po katolickém sjezdu a ndp. arcibiskup olomoucký se rozhodl sjezd ten svolati na r. 1934. Jsem přesvědčen, že nikdo v Čechách nežárlil na toto rozhodnutí a že na tom kongresu budou čeští katolíci zastoupeni skutečně důstojně, i když se stále mluví o náboženské vlažnosti v Čechách.

Brno zapomnělo se ukázati jednou vysoko-myslným.

J. K.

Po Švehlovi dr. Kramář.

„Zdravotní stav poslance dra Kramáře, který dlí ve Vysokém nad Jizerou, se nikterak nezlepšil. S počátku dařilo se pacientovi značně lépe, nyní však následkem pádu v pokoji se zdravotní stav spíše pohoršil. Dr. Kramář vůbec z vily nevychází, jedině někdy sedí v zahradě nebo v parku. O zlepšení zdravotního stavu nelze bohužel dosud mluvit.“

Tak oznamoval v polovině září jeden nedělní list, několik dnů po tom, co Karel Čapek snažil se na procházejícím se Švehlovi v Karlových Varech rozpoznati známky obnoveného plného zdraví, leč, jak v zápětí sám doznal, marně.

Není třeba opakovat lékařský rozbor nemoci bývalého ministerského předsedy Švehly, jehož srdce i nervy mohou býti přivedeny do fyziologické své rovnováhy, ale nikoli už k bojovnému životu. Ne nepodobná je ostatně diagnosa i u prvního ministerského předsedy republiky dra Karla Kramáře. Už z jara vyslovili ti, kdo blíže dra Kramáře znali, že doba jeho léčení a snad návratu do plného života bude velmi dlouhá, lze-li v možnost takové veřejné činnosti, jakou vyžaduje funkce předsedy parlamentní strany, vůbec ještě doufat.

Už pět let zápasí Antonín Švehla o holý život, už pět let je vyřazen z politického vedení státu i své vlastní strany, a tuto ztrátu cítí stejně nejsilněji vládní strana jako česká politika vůbec.

Strany politické — to nejsou jenom programy, to jsou především osobnosti, politické individuality. Švehlu už žádný nedovedl nahraditi a po jeho odchodu dělí se strana agrární, přes všechno úsilí skryti rozpory pod jediným kloboukem, vlastně na frakce dvě. Ve Staňkově boji proti Udržalovi nejde přece jen o Staňka, jde o pokračování procesu, načatého Práškem, o tempo vývoje strany agrární do prava. Švehlova éra byla spíše obdobím domovinářským, obdobím hladu selských mas po půdě — kdežto éra Staňkova je obdobím dobytých posic po provedení pozemkové reformy, z níž zůstalo na 2 tisíce zbytkových statků a ze dvou třetin v rukou agrárních politiků a jejich příbuzenstva. Udržal by byl rozhodně blíže duchu i linii Švehlově, kdyby měl Švehlovu svébytnost a byl světlem sám. Za dnešní situace má sice ještě sílu udržeti se v čele vlády, ale nikoli býti faktickým vůdcem své vlastní strany, která se ve velké své části radikalizuje ve vynuceném závodění s fašismem. Neznámou dosud veličinou ve vývoji agrární strany je mládež její, poválečný dorost, který ve své bohatší části je vychován poloměstsky, a staré, selsky obranné heslo „venkov jedna rodina“, ostatně už nikoli pravdivé, nemá pro ně bojovného zápalu otců.

Také odchod Kramářův z politické aktivity bude mít ve straně nesporný vliv na vývoj myšlení jak části starých, osobně lpějících na vůdcovské individualitě jeho, tak zejména mladší generace.

Co bylo přitažlivou silou a jaksi důvodem existence národní demokracie, to byl nacionalism a ten se nyní organizačně i ideově koncentruje mimo národní demokracii. Odešel Rašín, odešel Dyk, odchází dr. Kramář. Zbývá generální tajemník českoněmeckého svazu průmyslníků dr. Hodač.

To není jen změna jmen. To je proměna existenčního základu strany národně demokratické a nacionalistickou mládež získává fašism a liga a těžko už dnes možno věřit, že tento proces je možno zastavit nebo změnit ve prospěch národní demokracie.

Sedmdesát let opata Zavorala.

Nabytím státní samostatnosti byli postaveni i českoslovenští katolíci před samostatné úkoly na fóru Církve. Bylo třeba shromáždit všechny síly a soustřediti všechna aktiva. Velkým aktivem československého katolictví byla osobnost opata Zavorala, jednoho z kněží, kteří dovedli býti všem vším a k němuž nedávno napsal krajně pokrokový a levý časopis, že jest beze sporu

nejpopulárnějším českým knězem. Popularita sama ovšem ještě nemusí znamenat slávu. Popularita jest věcí často náhodnou. Mohou být velmi kladné hodnoty nepopulární a může být populární něco nebo někdo, jehož úspěch je jepicí dne. Avšak popularita opatova není popularitou jepic, není popularitou získanou lacinými úspěchy. Opat Zavoral je populární proto, že rozumí řeči srdce. Touto řečí srdce mluvil nejenom k vlastnímu národu, nýbrž i k cizině a po úspěšné činnosti kazatelské i politické se stal takřka neoficiálním diplomatem československých katolíků před cizinou. Měli jsme již několikrát příležitost líčiti činnost tohoto ušlechtilého preláta a vypočítati i úspěchy, jimiž byla jeho činnost světem uznána. Ukázali jsme několikrát, co znamenala tato tichá propagační práce nejenom pro československé katolictví, ale i pro stát — zvláště v Rumunsku. Nechceme toho všeho opakovati u příležitosti sedmdesátých narozenin opatových. Chceme však říci, že každý portrét by zůstal kusý, který by líčil jenom opata kazatele, opata diplomata nebo opata politika a kdyby nezdůraznil především opata kněze. Opat kněz je především apoštolem charity. Apeluje na srdce. Domlouvá na příklad socialistickému politikovi v debatě o věcech školských. Nesnáší argumentů, ale líčí mu svou procházku po periferii, ukazuje, jak ty děti mluví, kdo je vychovává a končí slovy: „Není vám těch dětí líto?“ — Děti jsou vůbec zvláštní kapitola v charitativní činnosti opatově, zvláště děti osiřelé a slepé. Jeho největší úspěchy jsou vůbec úspěchy získané v tichu, neboť zná tajemství, jak se získávají srdce. Kdo nikdy neviděl opata u jeho slepců v hradčanském ústavě, kdo jej nepozoroval, jak mluví k dětem, jak mezi ně rozděljuje bonbony, nic o něm neví. Vzpomínám si na malou intimní slavnost v jednom pražském sirotčinci. Malé děvčátko předstoupí před opata a odříkává pěkně uvítací básničku. Opat dítě pohladí a odpoví mu asi toto: „Děkuji ti, a prosím tě, abys ses za mne pomodlila. Až budeš tak stará jako já, budeš teprve vědět, jak velice my velcí toho potřebujeme, aby se děti za nás modlily. Budeš to vědět?“ — Dítě odpoví „ano“ a opat se usmívá s porozuměním, oním svým typickým úsměvem, jenž skrývá jeho hlubokou životní moudrost.

My velcí lidé potřebujeme modliteb dětí, ale potřebujeme i životní moudrosti takových kněží, jako jest opat Zavoral, jejichž pastorační úspěchy se dají vysvětliti jenom hlubokým porozuměním lidem. Lidem však může porozumět jenom ten, kdo má lidi doopravdy rád. Jeden z mnoha příkladů: Jednoho dne se k opato-

vi ve společnosti přihlásí redaktor, kdysi aktivní politik a děkuje mu za to, že mu ukázal cestu k Církvi a ke klidu duše. Opat se diví a nemůže si vzpomenout, že by se s ním byl kdy setkal. Redaktor mu vypravuje, že před mnoha, mnoha lety musil si odsedět nějaký trest v jihlavské věznici pro urážku Veličenstva a rušení náboženství. Tam jej našel kaplan Zavoral, jenž mezi jiným obstarával také vězeňskou duchovní správu. Jeho taktní a ochotné jednání tak získalo tehdy ještě bojovného volnomyšlenkáře, že později revidoval své názory. Nebyl získán přemlouváním, nýbrž srdcem, uměním jednati s lidmi, neboť Bůh není ani v bouři, ani ve vichru, ani v ohni planoucím, nýbrž v tichém vánku. Jest těžko definovati to, co se nazývá kouzlem osobnosti, co se nazývá taktem, jistotou citu říci každému vhodné slovo na vhodném místě. Opat Zavoral jest především knězem, především Premonstrátem, služebníkem Eucharistie, jenž chce celým svým působením plnit heslo svého prelátského znaku: „Charitas omnia vincit!“ Celé jeho působení jest svědectvím, že při veškeré naší činnosti nezáleží tolik na tom, zda dáváme svou práci, nýbrž na tom, zda umíme s prací dávat samy sebe. Opat Zavoral náleží k oněm kněžím, kteří to umějí. V tom jest kouzlo jeho osobnosti a vysvětlení jeho velkých, tichých úspěchů a chcete-li — i tajemství jeho popularity.

Stíny republiky.

Dnes jest již mnohým jasno, že není u nás vše v pořádku, a že příčiny toho třeba hledati v duchovní a duševní nemohoucnosti veliké části národa. Odřímštit se, bylo heslo, a odřímšťovalo se tak, že důsledky se stávají tragickými. Nedávno to přímo napsal bývalý profesor Karlovy university v Praze, vyslanec Dr. Vl. Kybal v „Nár. Politice“ ve stati, již nazval „Stíny republiky“. Jeho slova jsou výstrahou a hned prvá slova jsou řezem do národního těla. Uvádím celý článek, který by měl zastaviti rozvratníky na cestě, již ženou národ do propasti.

„Hlubšímu pozorovateli nemůže uniknouti, že by náš lid snášel politický a hospodářský úpadek snáze, kdyby byl silným a neporušeným mravně. Tomu bohužel tak není! Kdo sleduje život našeho lidu s jistým odstupem časovým a z větší vzdálenosti místní, nemůže neviděti povážlivé zjevy v našem životě *rodinném, náboženském i společenském*. Značný počet manželských *rozvodů*, ukazuje na hlubokou dekadenci dnešní české ženy a muže. Zdá se mi, že zejména naše žena, jež byla chloubou našeho národa a

hlavní oporou domácího a nepřímo i veřejného života českého v dobách dřívějších, doznala podstatné změny, a není pochyby, že typ mnohé ženy naší (a nejen naší), frivolní, požívačné a rozmarilé, jest do očí bijícím zjevem poválečné doby. Povážlivý je pokles *porodů* (z 36.2 promille v roce 1901 na 23.2 roku 1930) a čím dále tím větší cynismus, s jakým „moderní“ manželstva dívají se na své povinnosti rodičovské a občanské. Zlo šíří se s vyšších vrstev na nižší, venkov neliší se v tom ohledu od města, a nebýt nigramotné Podkarpatské Rusi, depopulace byla by velkým státním nebezpečím Československé republiky. Překvapující jest též vysoký počet *sebevražd*, jichž podle posledních statistik sedm připadá na každý den na našem státním území.

Indiferentismus náboženský, jenž kdysi byl vykládán za jednu z hlavních příčin sebevraždění, přešel v naší době k *bezvěrectví*, které zasáhlo široce zejména vrstvy dělnické. A jest nejmarkantnějším projevem mravního úpadku našeho národa. Nepostrádá zajisté ironické příchuti skutečnost, že národ Husův i Bratří nejen že opustil církev, nýbrž odhodil náboženskou víru a žije animálně bez jakéhokoliv vztahu k Bohu a věčnosti, chovaje a projevuje k církvi hrubé opovržení nebo naprostou nevšímavost. Necht jsou příčiny tohoto zjevu jakékoliv a sebe vysvětlitelnější, zůstává smutným faktem, že miliony našich občanů ztratily oporu a posilu, jaké měly dříve v náboženství, byť sebe formálnějším, a že se vymanily úplně z vlivu té neb oné církve. Netřeba dodávat, že beznabožství jest též pramenem mravní laxnosti, která zmocnila se lidu po válce současně se založením republiky. Mimo to třeba říci hlasitě, že hromadné vystupování z církve, k jakému došlo za republiky, bylo politickou chybou a že racionalismus beznáboženský po stránce mravně-sociální úplně zkrachoval. Návrat do církve, jakož i obrodu církve, necht již katolické či jiné, měl bych tudíž za jeden z podstatných úkolů národa, který chce vědomě ustálit svůj život vnitřní, povznést život veřejný a rehabilitovat svůj mezinárodní úvěr, značně poškozený posavadní anarchií církevně-náboženskou a různými experimenty organizačními.

Jest však ještě jiná věc, kterou cizina přísněji posuzuje než my sami, a to je čím dále tím nemorálnější život v hlavním městě republiky. Až do poslední doby *Praha* na rozdíl od Vídně měla pověst města vážného, a Orazio Pedrazzi nazval ji přímo městem smutným. Dnes, zdá se, převládalo se do ní mravní bahno z jiných residencí a naše hl. město s dancíngy, kabarety, biografy a hernami stává se pařeňštěm mnohé-

ho sociálního zla a choroby. Pro pozorovatele, jenž navštíví naši „maticku“ po delší době, nemůže býti věru trapnějšího divadla nad t. zv. obchodní paláce, jež jsou namnoze brlohy obratně zastřené prostitute a jež při denním světle ničí naši útlou dívčí i mužskou mládež s cynickou soustavností a beztrpností. Co však ještě více překvapuje a mylí, jest netečnost úřadů, flegmaticnost rodičů a otrlost celé veřejnosti k této *immorální industrii*, vysoce výnosné a mocné, již bohužel podporuje též senační tisk a obscénní literatura, kvetoucí přes všecku t. zv. censuru. A právě tato *netečnost, necitlivost a beztrpnost* jsou podle mého názoru zjevem úpadkové doby, kterou prožíváme, tak jako tomu bylo v době předhusitské, a člověk citlivějšího svědomí táže se úzkostlivě, odkud, kdy a zda vůbec zdvihne se v našem lidu výkřik proti tomuto nebezpečí a opravdový boj za jeho odvrácení. Kde je náš tisk, kde je naše literatura, naše lidovychova, kde jsou naše církve, naše školy, kde jsou naši lékaři a kde konec konců jsou naše vlastní úřady, s magistrátem v čele, které by si uvědomily hluboký mravní dosah, jaký mají pro náš malý a se všech stran nepřáteli obklíčený národ rozvrácená manželství, bezvěrecké rodiny a blaseovaná nebo sexuálně zkažená mládež, jež jsou tak častým zjevem naší, zejména pražské společnosti? Kladu tyto otázky, aniž bych je dále zodpovídal, a nezáleží mi na tom, zda některý advokát dnešního stavu předloží jim jiný smysl anebo je odbude výtkou přílišného pessimismu.

Obracím se s otevřeným hledím na lidi dobré vůle, na naše matky a otce, kterým záleží více než na zevnějších prvcích našeho pokroku za republiky na *vnitřním* jeho obsahu a kteří vidí spásu národa, a tudíž i republiky především v jeho *mravnosti, počestnosti a solidnosti* života individuálního i kolektivního. A z toho důvodu volám: *Caveant consules!*

Před zavedením 40 hodinového pracovního týdne.

V ministerstvu sociální péče konalo se několik důvěrných porad, ve kterých řešena otázka snížení pracovní doby aspoň ve státních podnicích, nebo v závodech, kterým státní správa přikazuje větší dodávky. Problém je velmi ožehavý a účastníci porad vyslovili zásadu, že se prozatím může jednati o plné zkrácení pracovní doby tam, kde obce budou prováděti produktivní péči o nezaměstnané. Ministerstvo sociální péče bude na příště poskytovat příspěvky na

produktivní péči pouze těm korporacím, které se zaručí, že bude zachováván nový pracovní týden.

Křesťanské odborové organizace žádají, aby dříve, než bude rozhodnuto o snížení pracovní doby, byl vydán zákaz práce přes čas, nařízen úplný nedělní klid a přísně dbáno o to, aby práce v jakémkoliv podniku nebyly vykonávány ve státem uznané dny sváteční a památné.

Okamžitě lze přistoupiti k snížení pracovní doby v podnicích zracionalisovaných a podnicích, ve kterých má stát značnou kapitálovou účast.

Produktivní péče o nezaměstnané vážne, ježto není peněz na udělení podpory 3200 obcím, které mají žádosti již několik měsíců podány. O potřebě snížení pracovní doby mluví též okolnost, že by mohlo býti rázem umístěno na 400 tisíc nezaměstnaných, kdyby došlo ke snížení pracovní doby a důslednému jejímu dodržování ve všech závodech, které jsou ještě v činnosti.

Před sanací odborových organizací dělnických.

Situace odborových organizací, pověřených výplatou podpor v nezaměstnanosti podle gentského systému, je hrozná. Jsou odborové svazy, které stojí před úplným krachem finančním. Některé z nich zavedly zvláštní mimořádné příspěvky, ze kterých sanují schodkové hospodářství, jejichž výnos ještě nestačí na úhradu zvýšených vydání. Stát sice vyšel vstříc odborovým svazům a půjčil jim větší částky na úhradu schodků, které mají býti vráceny zpět. Kdy se tak stane, je ovšem otázka, na kterou těžko lze dáti odpověď. Vždyť i kdyby rázem přestala dnešní krize, budou odborové svazy potřebovati období několika roků, než uvedou svá hospodářství do normálních poměrů.

Odborové organizace osvědčily v době hospodářských obtíží mimořádnou finanční a mravní obětavost a splnily svůj úkol tak, že jsou finančně vyčerpaný a nebudou moci dostáti všem povinnostem, zůstane-li nezaměstnanost na dosavadní výši. O situaci, která bude vytvořena dalším stoupnutím počtu nezaměstnaných, neodvažuje se nikdo vysloviti mínění. Odborové svazy, sdružené v jednotlivých ústřednách, dožadují se, aby vláda v souboru opatření, chystaných v rozpočtu na zmírnění hospodářských obtíží, pamatovala většími obnosy na zvýšenou potřebu odborových organizací, které za stát vykonávají část administrativy a i kontroly péče o

nezaměstnané. Musí se tak státi již proto, že mezi odborovými organizacemi začala neudržitelná nekalá soutěž v zavádění různých režijních, sanačních, obranných a podobných příspěvků, kterými jsou porušována platná ustanovení zákona o podporování podle gentského systému. Děje se tak mnohdy na úkor a škodu nezaměstnaných.

Třeba připomenouti, že v tom směru na prvním místě jsou odborové organizace komunistické, národně demokratické a německých sociálních demokratů.

Vláda je povolána, aby uskutečnila jednotný plán hospodářské pomoci odborovým organizacím podle návrhů, jak je předložily odborové ústředny. Bylo by to opatření přechodné, které by umožnilo další život a činnost odborových organizací aspoň do té doby, než jejich funkce bude nahrazena komorami práce, pojištěním proti nezaměstnanosti a řádnou organizací zprostředkování práce.

nš.

Činnost jezuitského řádu na sjednocení církve.

Již po celé řady let mají jezuíté tak zvanou východní větev řádu, která pracuje v úzkém svazku s řádovým celkem. Toto vnitřní spojení obou řádových větví — latinské i východní — zdůraznil výslovně generál jezuitského řádu P. Ledóchowski v listě představitelům slovanského obřadu. Členové východní větve nosí vous a řídí se předpisy východního obřadu, pokud se týkají postu, nosí zvláštní roucho, jež se liší od roucha duchovenstva schismatického. Mezi chovanci noviciátu východní větve jsou Poláci, Rusové a Bělorusi. Myšlenka utvoření oddělené východní větve v lůně Tovaryšstva Ježíšova, které již po staletí pracuje mezi uniáty na polském východě, byla realizována roku 1924. V říjnu zmíněného roku přijali dva jezuíté obřad byzantinsko-slovanský a založili malou farnost v Albertyně pod Slonimem v arcidiecési vileňské a krátce nato druhou v Synkovičách. Následujícího roku přijali slovanský obřad další tři jezuíté. Rok 1926 již přinesl otevření jezuitského noviciátu s třemi scholastiky a třemi světskými bratři. Koncem r. 1928 přikázal arcibiskup-metropolita vileňský Romuald Jalbrikowski jezuítům tak zv. „uniatský kostel“, čímž jim umožnil založení vlastní residence ve Vilně. Roku 1931 na přání papežovo přešel rektor jezuitského orientálního noviciátu řízení východního duchovního semináře v Dubně. Koncem roku 1930 přijalo byzantsko-slovanský obřad

dalších 9 kněží scholastiků a šest bratří laiků. V Římě jsou činní dva kněží tohoto východního obřadu: P. Jaworka T. J., rektor ruského kolegia, které má úkol připravovati kněze východního obřadu pro Rusko, a P. Josef Schwegl T. J., spirituál téhož kolegia a profesor východního Institutu v Římě. V Československu přebývá P. Karel Bourgeois T. J., který má slavné jméno jako spisovatel na poli církevního sjednocení a ve Francii ukončil právě jeden jesuita tříletý probační kurs a studuje nyní na Východním Institutu v Římě. V Rumunsku dlí 5 jesuitů obřadu byzantinsko-rumunského, kteří se připravují na apoštolskou práci ve svém vlastním národě. Úlohou jesuitů a vůbec veškerých řádů, které přistoupily k utvoření vlastních východních větví, jest, aby prodchnuli východní formy náboženského života duchem životnosti a síly, který jest od věků znakem latinského křesťanství.

Ideový rozklad SSSR.

Tísňivé poměry hospodářské, které nastaly nemožným plánem pětiletky, odrážejí se i v myšlenkovém rozpadu Leninových vyznavačů. Naprostý nedostatek něčeho pevného, oč mohla by se podepřítí vratká stavba komunismu, projevuje se pochopitelně i v silněji organizovaném odporu těch, kterých „dotknouti se“ znamenalo by vážné nebezpečí i pro samotnou G. P. U.

Myšlenka Karla Marxe, provedená „technikem“ Vladimírem Iljičem, zakolísala v době, kdy odvážný nástupce měkkého snílka (!) (Lenina), muž nebojácný, prováděl nejsmělejší experiment rudého systému — přemoci hlad hladem; v této době právě nastává jakási „fraktura“, zlomenina páteře marxistického režimu, ochabuje zájem o ideu a vše vrhá se lačně na organizaci pověstných mjaso, chleba atd., zagatovek (maso, chleba, zásobování), a když i tyto krachují v rukách pochybných odborníků, odvracejí se i věrní od rudé teorie a propadají resignaci. Tomuto zlu nemůže učiniti přítrž ani řada narychlo upravených ústupků, „nepů“, nových plánů, slibujících (bohužel, že jen slibujících) lepší uspořádání životních poměrů.

Idea komunismu dávno vyprchala ze srdcí revoluční masy, dnes uniká i z myslí a nutí formovati něco, co by bylo viditelným odporem stávající taktiky — tedy bolševického režimu.

Dovede-li již dnes psáti *sovětský tisk* o možnosti pouze dočasného (?) odchodu Stalina, toho Stalina, který ještě před rokem položil pět

rozhodujících bodů ke konečné výstavbě sovětského Ruska, který (ještě dnes) ovládá aparát G. P. U., to jest neklamným důkazem úpadku idey komunismu. Kaganovič (israelita), ač považován za Stalinovce, nepředstavuje již čistý komunismus, ten tedy nebude nikdy Stalinem II., ani tehdy, pokusí-li se pro první čas vésti záři pěticipé hvězdy týmž úhlem jako (Gruzín) Dengašvili.

Otupělost citění ruského lidu o osudy nové vlády objevila se v celé nezakryté tvářnosti; složitost pojmů o vyhraněném kolektivismu zaplétá se stále více a více v malicherných problémech, zatím co základní otázky existence státu se opomíjejí a situace, jako naschvál, značněji a značněji se komplikuje.

Sověty pravdivě dokazují, že není (až na malé výstřelky) nespokojenosti mezi lidem. Tvrdí tak zcela správně, neboť opravdu lid přestal reptati, klesl na mysl i dává se dobrovolně vláčet trnitou cestou k temné propasti — smrti.

Ideový rozklad SSSR. jest dokončen, není však síly, která by dovedla sjednotiti zbytek odvážných. Přízrak ponurých sklepení G. P. U., ohlas zoufalého stenu „tvorů na Solovjevských“, toť pochopitelné oslabení jakéhokoliv vzryvu a pokusu o svobodu.

Strach z milionů, které, kdyby se pohnuly, rozdrtily by hlouček usurpátorů, nutí tyto ke křečovitě obraně, bezmyšlenkovitému pronásledování jen poněkud podezřelých.

Mluvíti dnes o komunistech v Rusku, toť směšné, možno otáze se na plány několika, ale prodebatovávati otázku „kompartji“ jest zbytečno. Ta přestala existovati tím momentem, kdy podle nařízení, podepsaného samotným Stalinem, odepřen byl volný nákup čaje i úředníkům komisariátů.

mpa.

Administrátor kijevské diecése prelát Dr. Theofil Skalski se vrátil z bolševického zajetí po dlouholetém vězení.

Do Varšavy přibyl prelát Dr. Theofil Skalski, administrátor kijevské diecése, který byl v poslední době vyměněn ještě s jinými sovětskými politickými vězni. Byl na nádraží přivítán četnými představiteli duchovenstva i světskými přáteli a svědky jeho apoštolské práce na Ukrajině. Prelát Skalski vůbec neposkytuje novinářům zpráv, aby nepřivolal represálii na nemnohé, po-

sud na svobodě pozůstalé katolické kněze na Rusi. Avšak z hovorů jiných politických vězňů je známo, že posledních šest let prožil prelát Skalští v žaláři v Jaroslavl'i a v moskevských Butyrkách. Čtyři léta seděl v úplné samovazbě, bez možnosti jakéhokoli styku s lidmi a zbaven veškerého denního světla. Poslední dvě léta přebýval s nemocnými pravoslavnými biskupy, směl jednu hodinu denně konati procházku po vězeňském dvoře. O jídle a osobním zacházení v sovětském žaláři není třeba hovořiti, jest to všeobecně známo. Hle, svoboda, jak jí rozumí „absolutní demokracie“!

pa.

Nekřesej do kaše.

„České Slovo“ si umyslilo vychechtat se korespondenci „Vox“ pro článek „Novinář a exercicie“, čemuž věnovalo celý sloupec. Ivanhen píše o exerciciích a domnívá se, že vtipně. Nejsme a nebyli jsme nikdy proti dobrému vtipu: ale to, co bylo napsáno v „Českém Slově“, je dokladem ignorance tak typické, že jediné z toho důvodu se tímto článkem zabýváme. Socialističtí redaktori se mohou katolickým novinářům smát. Ale tolik bychom chtěli na svou obranu říci, že ani nejposlednější redaktůrek v nejposlednějším katolickém listku vycházejícím v nejzapadlejším kraji by si netroufal psát o socialismu s takovou hlubokou neznalostí, s jakou píše socialistický tisk o věcech katolických. Kdyby si to troufal, vysmál by se mu kdekdo.

Pisatel v „Českém Slově“ si představuje, jak katolický redaktor místo psaní úvodníku si zajde na exercicie a odtud si zaskočí na mariáš nebo k Bumbrlíčkům. Neví, že exercicie se konají v klášteře nebo v jiném uzavřeném místě. Neví, že nelze je opouštět, neví, že se konají za naprostého a závazného mlčení. Nemusí to vědět, ale pak nemá psát o věcech, o nichž neví, neboť to není pouze otázkou informovanosti, nýbrž i otázkou mravní, předpokládáme-li, že má podobný názor na novinářskou odpovědnost, jako my. Také jsou ovšem zbytečné jeho obavy, že se může katolický novinář ulejt od redakční služby poukazem, že jde na exercicie. Můžeme mu prozraditi, že právě tato otázka dělala největší obtíže při exerciciích, jak nalézt alespoň tři volné dny, kdy by se novináři mohli uzavřít do samoty a do ticha. Ty tři dny se našly. Katoličtí novináři obětovali své volné dny, aby se soustředili vnitřně, aby pomyslili na poslední cíl, bez něhož každá lidská práce je marným shonem.

Nežádáme od Ivanhena, aby znal náboženskou

literaturu katolickou, ale mohl by vědět z kulturních dějin, že exercicie sv. Ignáce pomáhaly soustředit mysl i lidi, kteří stáli daleko od katolického tábora a že se obdivovali psychologické schopnosti světcově duši nejdříve rozanalysovat a pak si dáti opětně jednotný směr. Právě těchto dnů napsal známý pacifista a pedagog Förster ve své revui „Die Zeit“, že po dnešní době psychoanalysy by měla přijít doba psychosynthesy, že jest třeba nalézt zase hierarchii hodnot, abychom znali nejenom pudy, jež ovládají náš smyslový život, ale abychom jim dovedli dáti zase náležité místo: podříditi je duchu. Vzpomněl při tom velkého exercitátora Ignáce z Loyoly.

Posléze je panu Ivanhenovi velmi k smíchu výrok, že veškerá politika jest v podstatě bojem o Civitates Dei. Nevíme, co je na onom výroku směšného. Je to výrok Masarykův a p. Ivanhen jej nalezne v druhém díle Čapkových „Hovorů s prezidentem“.

Snad se našim čtenářům bude zdát, že jsme věnovali tomuto sloupku „Českého Slova“ příliš mnoho nezasloužené pozornosti a budou míti pravdu. Ale šlo o případ typický. Budoucne budeme opět podobné projevy ignorovat, pamětlivi epigramu Havlíčkova, jenž začíná slovy: „Nekřesej do kaše, křesej do troudu.“

Ohlas našeho katolického života v zahraničním tisku.

„Osservatore Romano“ přinesl Weirichův dopis o jubilejních slavnostech na Svatém Kopečku. Týž list referoval o nábožensko-kulturním kursu vychovatelském. „Central European Observer“ přinesl v poslední době několik článků dra. Alfréda Fuchse o aktualitách československého katolictví: zaznamenal jubileum opata Zavorala, práci pražských kněží P. Kruse S. J. a P. Urbana O. S. F. na pražské periferii, unionistickou činnost velehradskou a posléze odjezd ct. sester Neposkvrněného Početí do zámořských misií. — Táž revue přinesla článek o otázce odzbrojovací, mírové a papežství, při čemž se zmínila také o významu velehradského sjezdu. — Lublaňské „Jutro“ oznámilo těchto dnů, že právě vyšel slovinský druhý díl Durychova „Bloudění“. — Katolický měsíčník „Gioventù Italica“ referoval o řeči ministra Šrámkova na shromáždění 700 delegátů katolické mládeže v Praze. Z ministrových řečí uvedla revue

zejména pasus o nutnosti solidarity mezi generacemi a organizacemi a o pokřesťanění národa, čemuž má sloužiti hlavně 12.000 katolických mladých mužů v Katolické akci.

Kongres slovanských katolických akademiků v Záhřebě.

Čtvrtý kongres katolických akademiků slovanských byl konán v Záhřebě. V přijaté resoluci se praví: Vzhledem ke katastrofální situaci, v níž vězí v přítomné chvíli Evropa, a k šířícím se hmotářským a bezbožeckým doktrínám jest nutno klásti obzvláštní důraz na záležitosti náboženské a propagovati sblížení s církví. Katolické kruhy slovanské inteligence odmítají stejně teorii kapitalistickou jako teorii marxismu, které místo ozdravení vnášejí jedna i druhá ještě větší zmatek do hospodářského i sociálního rozvolnění. Jedině obětavost a práce jednotlivců v křesťanském duchu mohou utvořiti zlepšení situace, proto doporučují hlubší studium papežské encykliky Quadragesimo anno a činné provádění zásad, jež jsou v ní obsaženy. Kongresový svaz jest povinen napnouti veškeré síly, aby přemohl šovinismus jednotlivých států a stvořil místo něho široko založenou ideu mezinárodního míru ve smyslu křesťanského učení.

pa.

Františkáni opatrovníky Svaté země.

Více než 700 let již pečuje řád františkánů o Kristův hrob a všechny druhé památky v Palestině. Staletá činnost řádu toho přinesla bohaté ovoce. Františkáni mají nyní v Palestině 37 farností, 40 kostelů a 27 kaplí, rozsetých po celé Svaté zemi. Počet věřících, o něž pečuje řád, přesahuje 85.000. V 41 školách vyučují 3875 dětí. Kromě toho zřídili františkáni 2 školy střední a 4 odborné řemeslnické školy, 3 sirotčince, 2 tiskárny, 8 útulků pro poutníky. Celkem jest ve Svaté zemi 500 františkánů.

pa.

Rozvoj katolické církve ve Skotsku.

Orgán protestantské církve ve Skotsku „Life and Work“ uveřejnil statistiku vyznání ve Skot-

sku, což vyvolalo v anglikánském listu „Cristian World“ starostlivý článek o vzrůstu římskokatolické církve, který jest nepoměrný ke vzrůstu protestantismu. Časopis ten dosti naivně napsal, že katolíci, „díky svým časným sňatkům a založeným rodinám s četným potomstvem obkličují protestanty na západě“. Je třeba upozorniti, že katolický lid ve Skotsku jest soustředěn v nemnohých městech. V Glasgowě, Dundee, Edinburgu a v Aberdeen a podle poslední statistiky čítá méně než 40 % obyvatelstva.

pa.

Katolické konference pro jinověrce v Holandsku.

Dominikáni, redemptoristé, jesuité a představitelé jiných řádů v Nymvegách v Holandsku pořádají již celou řadu let konference pro nekatolíky. Úspěch této akce předstihl všechno očekávání. Během této zimy budou konference ty pořádány v řadě jiných měst holandských, a sice ve formě výkladů základních náboženských pravd s pomínutím veškeré polemiky. Jejich předmětem budou rovněž velmi aktuální themata. Svědčí o tom kurs, ohlášený v Amsterdamě, na kterém bude mluveno o násl. otázkách: inkvisice, novomalthusianismus, manželské překážky, rozvody atd. Dosavadní kursy nejen přiblížily četné jinověrce katolické církvi, nýbrž způsobily značný počet návratů do jejího lůna.

pa.

Početní stav kardinálského kolegia v přítomné době.

Smrtí kardinála van Rossuma klesl počet členů nejvyššího církevního kolegia na 53. V tom jest 27 kardinálů neitalského původu. Mezi 24 kardinály kuriálními jsou 4 Neitalové: 2 Němci, 1 Francouz a 1 Španěl, a sice jsou to: kardinál Ehrle, kardinál Frühwirth, kardinál Lépiciér a kardinál Segura y Saenz.

pa.

Redakční. Vedoucí redaktor revue „Život“ JUDr. Josef Doležal nastoupil 10. října delší zdravotní dovolenou. Vedení redakce převzal PhDr. Josef Krlín s redakčním kruhem. Dopisy určené pro redakci zasílejte na adresu: Revue „Život“, Praha II., Spálená ul. 15.

podářské. Mnoho nasvědčuje tomu, že v nynějších kritických poměrech, jež jsou převážně krisí dosavadního nesoustavného intervencionismu, jsme na prahu dalších významných událostí, a proto objektivní rozbor a závěry Zprávy Zlaté delegace zaslouží si studia, neboť jsou jedním z nejzávažnějších dokumentů dnešní krise. Zpráva Zlaté delegace sestává ze dvou oddílů: 1. Zlatá měna po válce. 2. Kupní síla zlata. Připojeny jsou noty prof. M. J. Bonna, G. B. Robertse, Guido Junga, Alberta Janssena, sira Reginalda Mauta, sira Henryho Strakosche, dále memorandum nesouhlasu prof. Gustava Cassela a konečně podrobný přehled zásoby zlata na světě podle statistické příručky Společnosti Národů 1931—1932, uveřejněné v Ženevě 1932. Aby se stala přístupnou celé naší národohospodářské veřejnosti, byla její cena stanovena na pouhých Kč 12.—.

Napoleon od Ludwiga, vyšlo v Melantrichu. Ludwig je především psycholog. Kreslí Napoleona jako člověka, uprostřed vřavy bitev sleduje hnutí jeho srdce, jeho touhy a plány. Na základě všeho, co bylo napsáno před Ludwigem a čeho neopomíjí, dokumentuje tuto velikou postavu slohem barvitým a ukázněným. Je to nejčtenější naučná kniha světa. Stran 592. Brož. Kč 90.—.

Proti sociální indikaci. E. Rádl napsal krátkou studii o ožehavém problému odstranění šu 144. Jde o populární vyjádření odmítavého stanoviska s požadavkem zákonného dovolení vyhánění plodu. S některými statemi nelze ovšem souhlasit, byť celek vyzněl v souhlasu s naším názorem, že nesmí býti dovoleno vyhánění plodu zrušením šu 144.

Vzdělávací knihovna katolická. Nakladatelství V. Kotrba v Praze začalo opět vydávat Vzdělávací knihovnu katolickou za řízení kanovníka Dr. Jos. Čiháka. Jako první svazek vydána studie universitního profesora Kudrnovského o náboženství. Cena sešitu Kč 2.—. Tuto knihovnu lze co nejvíce doporučit.

Příručka Statistického úřadu. Státní úřad Statistický v Praze vydává znamenité statistické příručky. Redakce obdržela jeden výtisk IV. vydání této příručky, která

obsahuje přehledy o hospodářském vývoji republiky, výnosu zemědělství, zahraničním obchodu a jiné. Lze tato vydání zvláštních zpráv Statistického úřadu doporučit.

Východiště z krise? Dr. Arnošt Zucker vydal v nakladatelství »Orbis« (Praha XII.) knihu »Měnové zlato a stříbro«, v níž sleduje účel zachytiti současné hospodářské problémy v názorech nikoliv učenice-národohospodáře, nýbrž praktického průmyslníka. Jedná tu o časových a velmi naléhavých otázkách a jeho vůdčí snahou je ne kritizovati, nýbrž ukázati kladnou a konstruktivní cestu z dnešních zmatků. Cesta k dosažení hospodářské svobody, jako znaku ozdravení hospodářství, má vésti podle přání směrodatných politiků cestou preferencí a celních unií. Autor soudí, že tuto cestu unií a preferencí, jakkoliv obojí jsou tak žádoucí, bude možno nastoupiti teprve tehdy, až aspoň do jisté míry budou zbudovány správné měnové základy. Klíčem k této cestě za vybudováním měnových základů je mu měnové zlato a stříbro. Věř, že cesta, kterou doporučuje, není preludem, nýbrž cestou schůdnou a skoro cestou jedinou, kterou nutno jíti. Svoje přesvědčení hájí a vysvětluje v těchto kapitolách: Měnové zlato, Nový zlatý standart, Zlato měnové a státní dluhy, Zlato měnové a státní rozpočet, Krise a měna, Zlato a krytí úvěrové, Cedulové banky, Stříbro jako kov měnový, Pevná relace mezi zlatem a stříbrem, Způsob zavedení stříbra jako kovu měnového. Kniha stojí 12 Kč.

V zahrádce, na dvoře a na včelíně. Milé překvapení způsobí našim zahrádkářům, včelařům a majitelům rodinných domků právě vyšlé 66. číslo věstníku »Literatura«, které podává pečlivě sestavený výběr knih ze všech oborů zahrádkářství jak ve směru povšechném, tak i podrobném, o pěstování květin, stromků, keřů, zeleniny, vln, o škůdcích a chorobách rostlin, dále o využitkování a zpracování ovoce, zeleniny, o včelaření začátečníka i pokročilého, využitkování medu, vosku, o chovu drůbeže, psů, bouřců a j. Zemědělské knihkupectví A. Neubert v Praze zašle je každému zájemci bezplatně, nutno však žádati výslovně č. 66. »Literatury«.

Dr. Bedřich Vašek:

Křesťanská sociologie díl II.

Spravedlnost v životě hospodářském.

O B S A H

I. Důležitost etiky v životě hospodářském. — Nebezpečnost hospodářských problémů současných. — Kdo má povinnost spolupracovati o lepší hospodářský řád. — Etika v hospodářském životě. II. Obecné etické otázky života hospodářského. — Vlastnictví soukromé či společné. — Obtíže a důležitost otázky vlastnictví. — Boj proti soukromému vlastnictví. — Odůvodnění zásady soukromého vlastnictví. — Sociální zatížení soukromého vlastnictví. — Nerovnost v rozdělení majetku. — Veřejné vlastnictví. — Etika některých zdrojů a forem majetku. — Dědictví. — Práce. — Důchody bez práce vůbec. — Úrok. — Pozemkové vlastnictví a pozemková renta. — Majetek akciový, atd. Stran 460. Cena Kč 44.—.

Křesťanská sociologie díl III.

Sociální práce.

O B S A H

I. Zásadní stanovisko katolicismu k veřejnému životu. — Církev a veřejný život. — Kněz a veřejný život. — Laici a veřejný katolický život. — Katolická akce. — II. Význačné prostředky, jimiž lze prováděti sociální práci. — Ústředny pro sociální studium a sociální práci — Činnost spolková. — Tisk. — III. Některé význačné obory sociální práce. — Práce pro školu. — Lidová výchova. — Činnost charitativní. — IV. Zákonná ustanovení k veřejné činnosti. Stran 371. Cena Kč 40.—.

V Y D A L O :

*Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II.,
Karlovo náměstí čis. 5.*

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hořovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Spořitelni družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablunné n. Orl.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orl.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kyšperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Mělník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatice: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Přeštice: Lidová záložna.
Rychnov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Úpice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orl.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i ve společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují dne 31.

prosince 1931 již

130 milionů Kč vkladů.

ŽIVOT

Dvousté výročí založení kongregace Nejsvětějšího Vykupitele.

Poznámky k VI. velehradskému kongresu unionistickému.

Korespondence „Vox“.

Velký biskup Eduard Jan Brynych.

Několik poznámek k současným poměrům od prostého dělníka.

Nesnáze demokracie.

Kde jsme po třiceti letech?

ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Odpovědný redaktor Josef Nepraš. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

Knihy a časopisy redakci zasláné.

Dr. J. Krlín: *E. J. Brynych*. Katoličtí novináři z povinné vděčnosti velikému biskupu Brynychovi, kterého milují a ctí, vydali knihu Eduard Jan Nep. Brynych, v níž je líčen celý jeho život, jeho zásady a program, jak jej uskutečnil. Brynych má první největší zásluhu o uvědomení katolického lidu v moderní době a jeho památce je věnována první kniha životopisů slavných mužů, vůdců katolického hnutí. Knížka bude zajímat každého kněze i laika, zúčastněného na práci v Katolické akci nebo ve veřejném životě. Životopis Brynychův patří do každé křesťanské rodiny jako nezbytná duchovní četba. — Objednávku vyřizuje Svaz katolických novinářů v Praze II., Spálená ul. čís. 15, III. poschodí.

Šupkovo nakladatelství v Hradci Králové a jeho činnost. Jak se dovídáme, připravuje čilé Šupkovo nakladatelství v Hradci Králové pro své čtenáře celou řadu vysoce zajímavých novinek. Ve snaze dát lidu knihu opravdu dobrou a levnou slevilo Šupkovo nakladatelství již roku minulého na všech svých knihách plných padesát procent a jak jsme informováni, i letos tuto velmi vysokou slevu pro své odběratele ponechává. Nakladatel Šupka, který v našem lidovém hnutí pracuje již nepřetržitě 38 roků, má nesporně o rozšíření ušlechtilých zábavných knih velikou zásluhu a jeho nakladatelství zaslouží si všestranné podpory.

Co mám dnes vařit? Kolikrát do roka jste se tak ptala? A tato otázka bude letos ještě těžším problémem, v době neutěšených hospodářských poměrů. Ženské hnutí dneška má doktorky a inženýrky — ale nesmí se zapomínat, že národ musí mít také dobré hospodyně. A každá rozumná žena, školsky vzdělaná, uznává nutnost vzdělání hospodyňského, jehož nejdůležitější složkou je umění kuchařské. Dnes již nevaříme tak, jako vařily naše babičky, přes to, že jejich vyzkoušené a výborné předpisy přejímají i moderní kuchařské knihy. Z kuchyně vede dnes také okno do světa a čím rychleji a obratněji hospodyňka u

sporáku pracuje, tím více času jí zbude, aby tento svět mohla poznávat. Ve chvílích, kdy nevíte, co vařit, nebo jak vařit, když Váš rozpočet je vážně ohrožen, poradí vám nejnovější kuchařská kniha A. B. Seidlové: *„Úsporná kuchařka“*, kterou v těchto dnech vydalo nakladatelství UNIVERSUM, Praha II., Karlovo nám. 5. Stran 408, přes 600 receptů. Cena brož. Kč 20.—.

Písně k sv. patronům českým. Napsal Jos. Pospíšil, zhudebnil Jos. B. Foerster. Vydalo Cyrilo-Methodějské knihkupectví Gustava Francla v Praze. Velká osmerka, 80 stran, Kč 20.—. — Duchovní písně náležely od staletí k chloubě české literatury básnické, jež se před celým světem může pochlubit starobylými skvosty svých zpěvů „Hospodine, pomiluj ny!“ a „Svatý Václave!“ Písně k světcům a zejména k svatým českým patronům počal v celé cykly a sborníky družiti již časný literární barok šestnáctého století. Neprávem podceňovanému Šimonu Lomnickému z Budče náleží zásluha sepsání a vydání prvního katolického kancionálu z roku 1595, v němž českým patronům byly věnovány rozměrné „písně historické“. Od té doby v každém z četných našich kancionálů věnována patronům českým zvýšená pozornost. Podceňovaný sedmnáctý věk „temna“ honosí se dokonce vynikajícím básníkem Adamem Michnou z Otradovic, který svou „Svatooroční Muzyku“, vydanou v Praze 1661, věnoval cele písním hagiografickým. Na tohoto originálního pěvce lásky k svatým patronům českým si vzpomínáme živě při čtení nového sborníku *„Písní k svatým patronům českým“*, jež s vroucí láskou zapěl vynikající náš básník, *Josef Pospíšil*, známý autor řady knih básní lyrických i epických. Naši osvědčení pěvci, ať František Sušil, Jan Soukup, Xaver Dvořák, František Kyselý, Sigismund Bouška, Karel Dostál Lutínov, Václav Bělohlávek či František Kašpar, napsali mnoho jednotlivých písní k uctění českých světců, ale zbásnění celého cyklu 24 písní, jako Pospíšil, nevěnoval se z nich dosud ani jediný.

Ž I V O T

ROČNÍK XIV.

V PRAZE 25. listopadu 1932.

ČÍSLO 14-15.

Dvousté výročí založení kongregace Nejsvětějšího Vykupitele.

Věřící člověk má mnoho příčin k radosti při vyslovení věty: Kongregace redemptoristů slaví dvousté výročí svého trvání. Řeholní řády jsou opravdovou nadějí prohloubení náboženského života a sami protestantští spisovatelé a myslitelé za nejjistější znamení současné náboženské obrody ve světě považují vzrůst monarchismu, jak říkají. V dobách úpadku nebo hrozícího nebezpečí Bůh, jenž jest Láska, dává lidstvu za dar svaté muže, kteří se stávají zakladateli řádů, rodin duchovních, postupujících a posvěcujících společnost a tím ji zachraňují. Svatým Benediktem začíná toto omilostnění Boží na Západě. Díky benediktinům, katolická Církev vlévala život nadpřirozený v nesčetné duše, neboť benediktinská rodina rostla a pronikala v kraje, nezavlažené dosud vláhou křesťanství. Na rozhraní XII. a XIII. století, kdy Laterán, jak ve snu bylo zjeveno papeži, se nakláněl, František z Assisi a Dominik, podepřeli budovu Církve a zahájili nové období rozmachu a slávy její. Reforma urvala jako vichřice rychle letící mnoho větví se stromu Církve a byla nabita silou ničící vše, co jí stálo v cestě. A tehdy rytíř, voják jest Bohem, zvolen za vůdce a se svým vojskem zaráží postup mocného nepřítele: svatý Ignác z Loyoly a jezuitský řád netoliko zastavili postup nepřítele, nýbrž i dali podnět k nádhernému zmohutnění Církve. Sedmnácté století bylo prorýváno jansenismem a gallikanismem, bludy velice nebezpečnými, šířícími se i daleko za Port Royal a za hranice Francie. Z povzdálí bylo již slyšeti cynický výsměch Voltairův a nad údolními i horami srdcí blížila se výzva tohoto posměvače a rouhače: Zničte tu obludu! (Církev). A Voltaire ve své bezmezné pýše se již chvástal, že sám rozboří, co vystavělo dvanáct apoštolů.

Prohlubovala se již propast mezi inteligencí a prostým lidem. Ani učení a svatí řeholníci

a kněží nedovedli naléztí schůdnou a krátkou cestu k duši lidu. H. Brémond ve svém monumentálním díle „Histoire du sentiment religieux“ vynesl na denní světlo z klášterních knihoven skvostné perly asketické a mystické literatury, ale tyto perly místo aby byly rozděleny mezi lid, zůstávaly v prachu uzavřených místností. Inteligence nábožensky lhostejněla, ukazovala se krise kněžstva a lid pustl. Hlavně ti nejopuštěnější nejbolestněji pocitovali následky všech těchto zjevů. Bůh, který nekonečnou láskou miluje tvora, jehož obdaril nesmrtelnou duší, Bůh urážený a vysmívaný, se smíloval a jako kolikrát předtím, tak i v tom hrozném XVII. věku, zvolil si z Italie zachránce pro lidstvo.

Dne 27. září 1696 dala zbožná šlechtična, jménem Anna, život děcku, které nazvali Alfonskem, a který jako svatý Alfons z Liguori se stal Doktorem Církve a v tyto dny ho vzpomíná s úctou celý křesťanský svět, oslavující dvousté výročí založení kongregace Nejsvětějšího Vykupitele, redemptoristů.

Jako jinoch slynul zbožností a zvláště vynikal láskou ke Svátostnému Spasiteli a jeho přesvaté Matce, z níž později rozkvetly tak nádherné a vonné květy v nesčetných spisech a překrásných „Návštěvách“. V 16. letech byl již promován na doktora práv, brzy byl slavným advokátem a po jedné velké prohrané při rozhodl se státí advokátem věčné Pravdy. Studoval bohosloví, rozjímal, modlil se, rostl k dokonalosti, pokoře a lásce. A tehdy v něm uzrál plán, který ho vyvyšuje nad ostatní určené a zbožné současníky: chce býti misionářem nejchudších a nejopuštěnějších, a svým slovem mluveným i psaným chce zachraňovati, posilovati, vésti všechny, k nimž se ono slovo dostane. Zkrátka všechno, co konal a psal, mělo býti misijním apoštolátem. Potřel blud, skvěle obhájil pravdu, u-

kázal ji v její plné síle všem, nejen řeholníkům a inteligenci, nýbrž i prostému lidu, a stal se tak dobrodincem všech. „Ježíš Kristus,“ děl o něm Pius XI., „který neopustil nikdy své Církve v hrozných dobách, v nichž novotáři ničili svými bezbožnými naukami a bludy srdce i rozum, poslal ve svém zvláštním úradku Prozřetelnosti Alfonsa, aby svedl zápas v poli. Skutečně svými učenými a propracovanými díly až z kořene vytrhl otrávený strom jansenismu a očistil úplně vinici Páně.“

Alfons, jenž se stal misionářem nejchudších lidí v Neapoli a jižní Itálii, žil na počátku v domě svého otce. Vedl sice život přísný, umrtvoval se, ale přece cítil nutnost opustiti jej. Tehdy založil misionář, Matteo Ripa, který prožil 20 let v Číně, v Neapoli „Collegio della Sacra Famiglia — Kolej Nejsvětější rodiny“ — bylo to r. 1729 —, která se též zvala: Kolej čínská, a pozval Alfonsa, který měl již pověst obětavého a svatého kněze, aby se s nimi účastnil misionářského díla. S radostí Alfons vyhověl, usídlil se v koleji, a jeho přísnost ještě vzrostla. Prozřetelnost ho svedla se zbožným řeholníkem, Falcoiou, pozdějším biskupem, který hned rozpoznal hloubky duše Alfonsovy, a prostřednictvím Falcoiovým se ctil. představenou karmelského kláštera ve Scale u Amalfi, Marii Celestinou Crostarosou, ženou svatého života, již se dostalo zjevení o zvláštním poslání Alfonsově. To se událo r. 1725, ale ještě dalších sedm let se připravoval Alfons, rozjímal o svém povolání, radil se, než se vydal v listopadu 1732 do Scalý již rozhodnut.

Nepřicházel sám, šlo s ním 7 lidí stejného ducha. Od 5. do 9. listopadu, čtyři dny prožili v rozjímáních a modlitbách. Na 9. listopad připadla neděle a svátek dedikace arcibasiliky Nejsvětějšího Spasitele. Alfons se odebral se svými druhy do katedrály, aby po slavné mši svaté a Te Deum, uvedl v život novou kongregaci, kterou nazval původně kongregací Nejsvětějšího Spasitele, kteréžto jméno měla až do r. 1749, kdy byla schválena Benediktem XIV. pode jménem Kongregace Nejsvětějšího Vykupitele. Její cíl byl přesně vymezen: Následování Ježíše Krista Ukřižovaného a misionářská činnost mezi nejopuštěnějšími a nejpotřebnějšími. Osm řeholníků vstupovalo do života, ale v krátké době zbyl Alfons sám, neboť ostatní se od něho vzdálili, chtějíce rozšířiti cíl, který si dali. Není třeba se ani diviti nepřátelství různých osob, i řádných řeholníků a lidí příkladně žijících. Každé velké dílo se rodí v bolestech, dílo svatého Alfonsa nemohlo býti vyňato z tohoto zákona. Svatý zakladatel nezoufal. Nedaleko domu, jenž mu byl

dán, byla opuštěná jeskyně, z níž byl překrásný výhled na moře, a tam spěchával, modlil se, přemýšlel o své kongregaci a studoval. Tam zaníceně mluvil k Bohu svému o své kongregaci a o duších, jež chtěl zachrániti. A tam se mu zjevovala Panna Maria, k níž lnul vroucí dětskou láskou a posilovala ho v jeho předsevzetích. „Ó, moje jeskyně, moje předrahá jeskyně, volával, proč nemám žíti v tvém stínu, jako v oněch dnech šťastných, které tak rychle uplynuly.“

Sémě, které bylo zaseto 9. listopadu r. 1732, vzrostlo a rychle rostlo. Když 1. srpna 1787 umíral, byla kongregace rozšířena po celé Itálii, i v Papežském státě a Itálii severní a její apoštolát byl podivuhodný. A jest ke cti našemu národu, že jeho syn, svatý Kliment Maria Hofbauer, byl vyvolen, aby přenesl dílo Alfonsovo za Alpy. Kliment, syn chudých moravských rodičů, složil slavné sliby v Římě, a odtud se odebral do Rakouska. Josef, císař, nepřál přirozeně jeho snahám a tak z Vídně odešel Hofbauer do Varšavy, kde u sv. Benona založil klášter, jenž se stal ohniskem náboženské obrody města. A když byl klášter tento Napoleonem zrušen r. 1808, Kliment, zdánlivě ztroskotavší, spěchá po druhé do Vídně. Nesmí založiti klášter, ale soustředil kolem sebe mladé lidi, ze všech společenských vrstev, a ti pak uskutečnili jeho myšlenku: Právě v den 15. března 1820, kdy volá k sobě Bůh na věčnost věrného svého služebníka Klimenta, podepisoval císař František I. dekret, jímž se povoluje redemptoristům zakládati v Rakousku kláštery, a synové sv. Alfonsa obdrželi chrám Panny Marie na nábreží ve Vídni. Byli povinni „jakožto v českém chrámu národním“ pečovati zvláště o vídeňské Čechy.

Uplynulo od té doby více než sto let. Jaký jest stav kongregace ve dnech, v nichž si vzpomíná na 9. listopad 1732, neděli svého narození? Má tři světce, mezi nimiž jest i náš Kliment Maria Hofbauer. Má mnoho věrných služebníků Božích a blahoslavených. Kardinál van Rossum, který nedávno zemřel, a který má tak neocenitelné zásluhy o rozvoj katolických misíí v současné době, byl rovněž z jejich řad. Podle statistiky z r. 1930 jest její stav takovýto:

V Itálii jsou 3 provincie a 28 domů. Ve Francii 16 domů. V Německu 2 provincie a 25 domů. V Holandsku 8 domů a 294 členů. Mimo to působí francouzští, němečtí, holandští redemptoristé v zámoří. Celkem měla kongregace 21 provincií, 19 viceprovincií a 348 domů na celém světě. Členů bylo 5735 a byli rozděleni takto. 3031 kněží, 802 bohoslovců, 228 noviců choristů, 1552 bratří laiků a 122 noviců.

Z Vídně není do Čech daleko a již ve vídeňské

koleji vystudovalo dosti českých jinochů. Ale první klášter byl u nás založen teprve ve druhé polovici minulého století r. 1856 v Koclétově a téhož roku přicházejí synové svatého Alfonsa na Karlov, odkud po několika letech r. 1869 přecházejí ke sv. Kajetánu na Malé straně, kde jsou dosud. R. 1860 dostávají útulek v Červeně u Litovle na Moravě a rok nato přebírají národní českou svatyni, poutní místo na Sv. Hoře u Příbramě. Ochránci druhé národní svatyně české, skrývající Palladium země české, se stávají v roce svatováclavského millenia 1929. Ke konci století byl založen v Července český juvenát. Čeští kněží řádoví toužili vroucně po založení samostatné provincie české a r. 1899 podali nejvyššímu představenému žádost v tom směru, která nebyla marnou. P. generál Rauss zřizuje s povolením Svaté Stolice 26. dubna r. 1901 českou řádovou provincii pode jménem Pražská. Jejím prvním provinciálem byl P. Němec do r. 1912, po něm nastoupil P. Benda, který ji řídil do roku 1918, kdy se ujal vedení P. Mezírka, po jehož smrti r. 1931 je přebírá P. Jan Haderka, nynější provinciál. V Obořišti nedaleko Svaté Hory bylo r. 1902 založeno bohoslovecké učiliště, v němž se připravovalo na kněžství 144 bohoslovců. Činnost kongregace se neomezila jen na Čechy, r. 1905 ujímají se redemptoristé práci u sv. Michala v Brně, po válce v Mo-

ravské Ostravě. V Plzni vystavěli kostel sv. Jana Nepomuckého, po válce převzali i klášter v Českých Budějovicích, který byl až dosud obsazen řeholníky německými.

Činnost redemptoristů jest rozsáhlá: jsou znamenitými misionáři a nikdo nedovede vyliciti jejich blahodárné dílo ve zpovědnících. Po světové válce zmnožili ještě svoje úsilí. Zvelebili Svatou Horu i Starou Boleslav, která se stává exercičním střediskem, hojně vyhledávaným. Měl jsem letos o jubilejních svatováclavských slavnostech hojně příležitosti seznámiti se s duchem kongregace a zahlédnouti aspoň část blahodárné jejich práce. Jsou nadšení a obětaví. Mají dorost plný života, radosti a odvahy. Mají jistě i budoucnost. Redemptoristé mají i lásku k mládeži a jeden z nich je duší českých podniků mladých, P. Daňha. Díla P. Miklíka z Obořiště, znamenitého exegety, v tisíci výtiscích jsou rozšířena po celé vlasti. P. Pejška vydal právě česky první svazek svého velikého díla o církevním právu. A tak ve všech směrech konají naši redemptoristé, krácejíce ve šlépějích svého svatého zakladatele, misijní dílo, jemuž Bůh žehná a čím hojnější bude to požehnání, tím větší bude radost nás všech. Rozmach řeholních řádů a kongregací jest jistým měřítkem náboženské obrody v národě a po nic jiném netouží a pro nic jiného nepracují ani redemptoristé. J. Krlín.

Poznámky k VI. velehradskému kongresu unionistickému.

Pozorujíce a posuzujíce v jistém časovém odstupu VI. velehradský kongres unionistický konaný od 13. do 17. července 1932, a srovnávajíce jej s předešlými, hodláme v tomto článku *vyzvednouti některé věci*, které kongres předcházely a připojit k tomu několik *poznámek*.

1. Na V. velehradském sjezdu od 20. do 24. července 1927 bylo stanoveno, že příští sjezd se má konati roku 1930. Protože však též roku 1929 byl uskutečněn ve svatováclavském roce zdařilý „kurs pro východní studium“ v Praze, bylo pořádání velehradského sjezdu odloženo. Sjezd se sešel až po 5 letech, r. 1932. Příprava k němu začala záhy. Mínilo si tu všimnouti hlavně *dvou věcí*, které unionistický sjezd předcházely, jichž význam nelze podceňovati.

a) Aby totiž Akademie Velehradská, vědecká to společnost k podporování studia křesťanského Východu, spolu s Apoštolátem sv. C. a M. předešlý výtkám, občas velehradským sjezdům či-

něným, že se tam jedná o pravoslavných bez nich, že se různé otázky pravoslavné nauky probírají povrchně atd., rozhodly se, že předloží pravoslavným theologům a učencům přímo několik otázek z hlavních bodů programu příštího kongresu (tehdy omezeného na ekumenické koncily) s prosbou, aby tito k nim připojili svou odpověď a poznámky. Řečené otázky objevily se v rusko-katolickém časopise „Kitěž“ (1930, č. 1, str. 39—43) a v „Katechetském věstníku“ (r. XXXII., str. 121—123) a týkaly se ekumenických koncilů. Odpověď na ně se strany pravoslavných theologů byla dána v ruském časopise „Puť“ (1930, č. 25, str. 89—92), kde N. N. Afanasjev uveřejnil článek pod názvem: Vselenskie sobory. Po povodu „Obraščenijsa k pravoslavnym bogoslovam“. Článek tento prozkoumali a schválili profesori Bohosloveckého institutu pařížského protoierej S. Bulgakov a A. N. Kartašev. Zřetel k této odpovědi pravo-

slavných měl pisatel těchto řádků ve své přednášce na posledním velehradském kongresu: Víra a církevní autorita na ekumenických koncilech.

Setkal se tedy tento pokus alespoň částečně s úspěchem.

b) V prosinci minulého roku byl rozeslán pravoslavným církevním hodnostářům, theologům a učencům program VI. unionistického sjezdu s prosbou, aby o jednotlivých bodech programu objasnili nynější pravoslavnou nauku. Bylo jim navrhováno, aby tak učinili buď ve svých časopisech anebo aby poslali články, které by byly publikovány ve zvláštní sbírce „Sobranie mněnj pravoslavnych o voprosach na sjezdě“ ještě před kongresem. Text pozvání i několik odpovědí pravoslavných uveřejněny jsou v Acta Academiae Velehradensis an. XII, fasc. I—II. Olomucii 1932, 35—42. Jsou to odpovědi arc. Damiana, prof. N. Glubokovského, N. Berdjaeva, protoiereje S. Bulgakova, E. Spektorského, N. Losského a prof. J. A. Iljina. Všichni vyslovují díky za pozvání, uznávají vážnost otázek na kongresu projednávaných i nutnost vzájemného poznání. I když se ona sbírka před velehradským sjezdem neuskutečnila, přece byla touto výzvou obrácena pozornost představitelů pravoslavného světa k Velehradu a jeho snahám o jednotu Církve, což je také potvrzeno řadou pozdravných příspěvů a dopisů, došlých od nich velehradskému kongresu.

2. Letošním velehradským sjezdem se oslavilo zároveň 25. výročí těchto sjezdů (první sjezd byl pořádán r. 1907), které si zjednaly za tu dobu pověst světovou. K poslednímu velehradskému sjezdu přičiňujeme následující poznámky.

Správně prohlásil na konci sjezdového jednání univ. prof. dr. Fr. Grivec, že VI. velehradský kongres se liší dvojím způsobem od předěšlých, předně tím, že počtem odborníků převýšil dosavadní kongresy a za druhé skutečněnými rozhovory s pravoslavnými. Zůstaňme u první věci: u programu sjezdového. Jen tím, že původně navrhovaný předmět jednání, ekumenické koncily, byl potom pozměněn a rozšířen na křesťanskou víru po stránce dogmatické, historické a liturgické (se zvláštním zřetelem na nauku o mystickém těle Kristově a ekumenické koncily), se stalo, že počet odborných přednášek vzrostl. Myslíme, že všichni účastníci měli dojem, že sjezdový program je přeplněný. Uvážíme-li, že byly parné dny a že přece posluchačů bylo neustále od rána do večera hojně, seznáme, že přinesli jistou oběť dobré věci. Do jisté míry mělo být přeplnění odpo-

moženo navrženými sekcemi: historickou a liturgickou, které měly být vlastně konány odděleně a současně, leč nestalo se tak a byly konány postupně za sebou odpoledne. Myslíme, že by bylo rozhodně lépe, kdyby při příštích velehradských sjezdech nebyl volen program tak široký, aby nenastalo přeplnění a tím nezbylo vůbec času k jiným důležitým úkolům sjezdu, jak bude dále řečeno.

Bylo by dobře, jak ostatně navrhoval prof. dr. Grivec, aby se na velehradském kongresu celé jednání rozdělilo na dvě části: dopoledne by byly přednášky čistě vědecké, odpoledne pak přednášky populárně-vědecké pro širší publikum. Jednotlivá sezení by nesměla trvat déle než 2 hodiny. Takto získaný odpolední čas by se využil k poradám odborníků, rozhovorům atd., v čemž prakticky spatřujeme těžiště kongresu. Pozdravy hostů by se mohly konat na akademii, uspořádané večer před zahájením kongresu na počest hostů, neboť konají-li se během sjezdového jednání, je to neustálé přerušování a ztrácí se tím mnoho času. Bylo by ovšem třeba, aby permanentní komise (pro přípravu unionistického sjezdu atd.) na kongresu samém toho dbala, aby předem stanovené normy byly zachovávány.

3. Velice důležité jsou na velehradském kongresu t. zv. *porady odborníků* a měla by jim být věnována náležitá a daleko větší pozornost. Je to přece samozřejmé, aby se využilo přítomnosti učenců a odborníků ve znalosti křesťanského Východu z tolika zemí a národů. Permanentní komise by ovšem musila včas oznámiti všem odborníkům, velehradského sjezdu se obvykle zúčastňujícím, program jednání v odborných poradách, a ještě lépe, určit pro jednotlivé body referenta, který by v hrubých rysech objasnil dotýcnou otázku, k čemuž by se pak připojila debata a na konec shrnut výsledek. Shánění body k poradám až na kongresu samém nebo ponechávání vše náhodě, není na místě. Je také záhodno, aby tyto porady odborníků měly k dispozici vhodnou a pohodlnou místnost a aby tam měli přístup pouze pozvaní odborníci a zapisovatelé.

4. Právě nedostatkem času na letošním kongresu se stalo, že připravené návrhy Akademie Velehradské na *spolupráci slovanských theologů-odborníků* v Aktech Akademie Velehradské se úplně nemohly uskutečnit. Je to rovněž škoda, že pro nedostatek času byly vynechány zprávy o akcích sjednocovacích v jednotlivých zemích, o činnosti Apoštolátu sv. C. a M. atd. jichž význam spočívá v tom, že celému sjezdování stírají známku suchého theoretisování, do-

dávají životnosti a povzbuzují k další práci.

5. Že se uskutečnily na letošním velehradském sjezdu alespoň částečně *rozhovory s pravoslavnými*, zvyšuje jistě jeho význam. Takové rozhovory mají ovšem charakter čistě soukromý, jak bylo Sv. Stolicí zdůrazněno o t. zv. malínských rozmluvách mezi katolíky a anglikány. Veřejnosti nemůže býti z nich ničeho sdělováno. Ovšem je třeba též zde splniti jisté podmínky a předpoklady. I když pozvání adresované pravoslavným církevním hodnostářům a theologům nesetkalo se všude s patřičným výsledkem, je nutno, aby, i před příštím sjezdem bylo zase s katolické strany něco podobného podniknuto, ba neškodilo by, kdyby příslušným osobám pravoslavného světa byly sděleny i body, o nichž by se mělo pojednávat v rozhovorech, jak jeden z pravoslavných účastníků sám navrhoval. Mimo to je třeba, aby k těmto rozhovorům byl připuštěn jen vybraný počet pozvaných odborníků a zapisovatelé a dána vhodná k tomu místnost. Neškodilo by, aby se strany katolické byly dány příslušným osobám všeobecné směrnice k těmto rozhovorům jak po stránce věcné, tak metodické, neboť ve věci tak důležité, jako jsou hovory o víře, dlužno voliti správné prostředky vedoucí k cíli a varovati se všeho, co by mohlo přivést na scesti. Velehradské sjezdy unionistické vyznačují se už od svého počátku tradiční pravověrností ve věcech víry a objektivností ve věcech národnostních a je třeba, aby tuto cestu si podržely. Proto i některé hlasy brzy po vydání encykliky „*Mortalium animos*“ z ledna 1928, že touto encyklikou se postavil Sv. Otec do jisté míry i proti velehradským sjezdům, byly uvedeny na pravou míru od polského pracovníka P. Urbana T. J. v „*Przeglądu powszechnem*“ a vyvráceny jsou nejlépe uspořádáním dalšího kongresu. Pisatel těchto řádků

dlel tehdy v Římě na Papežském Východním ústavě, a ví, jaký rozruch tato encyklika vzbudila u pravoslavných a protestantů a že byla i od katolíků na leckterém místě špatně chápána. Roku následujícího pak bylo probíráno v dogmatickém semináři jmenovaného ústavu stanovisko protestantů, anglikánů a pravoslavných k řečené encyklice, kde také podepsaný přednášel o stanovisku pravoslavných k ní (bude uveřejněno v Časopise katol. duchovenstva). Pamatuje si, že musel také v jistých rozhovorech osvětliti pravý charakter velehradských sjezdů a jasně rozlišiti způsob jejich práce na poli o jednotu Církve.

6. S povděkem jsme přijali též na letošním kongresu slova univ. prof. dra Grivoe, že je třeba, aby se věnovala pozornost *mladým pracovníkům* na poli sjednocovacím a jejich řádné výchově, což je též vyjádřeno několikrát v resolucích sjezdových. Na letošním kongresu byli mladí pracovníci činně zastoupeni. Tak byli v řadě přednášejících tři doktoři Papež. Vých. Ústavu, z nichž dva přednášeli, třetí se nemohl dostavit, k nimž druží se řada mladých theologů polských, kteří věnují zvýšenou pozornost věcem východním. Je však také nutno, aby mladší síly byly ke spolupráci připuštěny. U nás pak je třeba, aby Akademie Velehradská sjednotila domácí naše theology, aby se účastnili spolupráce na Aktech této Akademie, neboť tato jsou konec konců právě na domácí síly odkázána.

Účelem uvedených poznámek není snad snížit význam letošního velehradského kongresu, nýbrž právě naopak, jest jimi vysloveno přání, aby správnou organisací těchto sjezdů po stránce věcné i metodické význam a užitek jejich byl ještě větší.

Dr. Antonín Salajka.

Korespondence „Vox“.

Svaz katolických novinářů počal vydávati korespondenci „Vox“ Kdo čte katolický tisk, vidí, že korespondence dobře zakotvila, že její články jsou tištěny nejenom krajinským tiskem katolickým, pro nějž je určena, ale že často k nim sahá i tisk denní, když se jí podaří zasáhnouti včasným článkem do situace právě nastávší (jako tomu bylo na př. v otázce prof. Šandy). Po stránce zpravodajské ovšem není korespondence na takové výši, jak by si ji přáli míti ti, kdož ji dělají.

V nedostatku původních zpráv musí často sa-

hati ke zprávám katolických korespondencí cizích, ale i tu hledí najíti alespoň vztah k československému katolictví, kde jest to jenom možno. Aby bylo její zpravodajství vždy pohotové, k tomu by bylo třeba aparátu technického, a ten vyžaduje peněz, jichž Svaz katolických novinářů nemá. Spolehá se však na to, že katoličtí novináři v republice, kteří s povděkem přijímají její materiál článkový, se jí odvděčí tím, že jí sami budou posílat zprávy ze svého okolí. Jistá síť korespondentů jest již takto vytvořena, ale ovšem není ještě dostatečná.

Nazvali jsme korespondenci „Vox“, „tiskovou službou katolických novinářů“. Zdůrazňujeme při tom slovo „služba“ „Vox“ není podnikem výdělečným a neprozrazujeme žádného tajemství, když řekneme přímo, že jest podnikem pasivním, protože pasivní je každý novinářský podnik ve svých začátcích, když neprovozuje politiku insertní nebo vyděračskou. „Vox“ nemůže jíti nikdy cestami oněch všelijakých efemérních také-korespondencí, jež se hledí přituliti k bankám nebo k průmyslu a o nichž bývá důvodné podezření, že dostávají peníze nejenom za to, co oznámí, ale časem též za to, co neoznámí. Korespondence „Vox“ jest službou a chce posloužiti vědomě, chce vykonávati práci, která dosud v té formě konána nebyla a po níž se volalo. Nechce konkurovati korespondencím lidové strany, jež obsahují politické direktivy pro řečníky, pro krajinské novináře a pro tajemníky. Chce se vřaditi do díla Katolické akce tím, že budí zájem o otázky celé Církve, a že budí to, čemu se říká „sentire cum Excelsia“. Proto věnuje svou pozornost životu v Římě i v misiích, unionismu, řeholnímu životu, nepřehlížejíc ovšem ani politický dosah těchto počinů, neboť i ideje mají vliv na politiku a často bývají dokonce činitelem nejmocnějším. Když jsme tuto korespondenci zakládali, věděli jsme, že podnikáme dílo, jež bude na dlouho nerentabilní. Ale díla, jež chtějí hned a na místě být proplacena, nemívají dlouhého trvání. I tu platí slovo Písma, že máme hledat nejprve království Božího a vše ostatní že bude nám přidáno. Naším vodítkem jest program a úroveň. Hojný odběr korespondence ukazuje, že jsme se k splnění tohoto programu alespoň přiblížili. Jsme odhodláni vše, co se nám na penězích pro tento účel sejde, ihned opět investovati, jenom, aby se vytvořila katolická zpravodajská služba co možno dokonalá.

Chceme zejména sloužiti i katolické knize občasnými literárními čísly, neboť roztržštěné katolické knižní podnikání by takovéto nezištné služby potřebovalo jako soli. Kdo chce propagovat, nesmí hned chtít vydělávat. Vládá vydává svoje korespondence, i když se nevyplácejí, protože jest si vědoma, že ne samým chlebem jsou živы i vlády. Často mívají její korespondence obsah dosti nepolitický, ryze kulturní, protože její vydavatelé jsou si vědomi, že není třeba mluvit o politice vždy, že někdy stačí mít forum, na němž by se někdy o politice promluvit mohlo. Tato taktika jest správná. Mít forum značí samo o sobě velkou věc. Katoličtí novináři mají ovšem forum ve svých listech, ale jsou věci, jež je třeba někdy říci jinde než v místním časopise nebo v politickém orgáně. Každý, kdo slouží myšlence, by si měl napsat na štít slova, jimiž uvedl kdysi F. X. Šalda svoji nejkrásnější knihu „Boje o zítřek“: „Mé ovoce je z těch, jež dlouho nezraje.“

Kdo chce bojovat o zítřek, musí se připravit na to, že jeho dílo bude sládnout a zrát pomalu. Proto také novináři, kteří pracují na korespondenci „Vox“, nepodepisují svých příspěvků, neboť chtějí, aby jejich práce byla dílem kolektivním, dílem služby. Doufám, že nemusím tento článek skončit obvyklým apelem na obětavost, na dochvilnost v placení atd. Vydáváme korespondenci s minimální režíí, ale i písarské síly, papír a porto stojí peníze, i když s honoráři přispívatelé čekají, až po této stránce nabude podnik větší solvence. Na olomouckém sjezdu katolických novinářů a publicistů byl náš počin velmi třele oceněn kolegy ze všech pracovních oborů katolické žurnalistiky. Chtěli bychom však, aby tyto sympatie nebyly toliko platonické.

Velký biskup Eduard Jan Brynych.

II.

Dne 25. března 1893 byl vysvěcen Brynych na biskupa a hned ve svých dvou prvních listech, k věřícím a ke kněžím, stanovil svůj program:

„Ve vážné době nastupuji svůj úřad biskupský. Jako svatý Pavel napsal ke Korintským, tak vyznávám i já. V mdlobě, to jest se slabostmi lidskými; — v bázni, že nedostojím tak velikým povinností, — v strachu před účtem, jež budu ze svého biskupování skládati Bohu; tak přicházím k vám. Ale, co mne sílí, to je to, že při

mém vyvolení, ba v celém mém životě jeví se nápadně podivné řízení a vedení Prozřetelnosti Boží. Bůh to chtěl — to je to slovo, které mi dodává síly a důvěry. S důvěrou v Boha přicházím tedy k vám a chci následovati svatého Pavla. Ne s vyvýšeností řeči, ani ne s moudrostí světskou, ale zvěstovati svědectví Kristovo přicházím k vám. A nic jiného nežádám si uměti mezi vámi, než Ježíše Krista a to Ukřižovaného.“

Deset let před svatým papežem Piem X. prohlašuje královéhradecký biskup, že společnosti schází Kristus, a že jedinou záchranou její jest,

bude-li vše v Kristu obnoveno. Jak lze úspěšně provést tuto obrodu? otázal se a jako řádný vůdce hned si nakreslil plán. Na svých cestách, při svém působení měl nespočetněkrát příležitost poznati, kdo zavinil náboženský rozvrat, a jakými prostředky se pracuje k odnáboženštění národa. Protestantismus a liberalismus vyvíjely podivuhodné úsilí. Pronikaly na venkov tiskem a spolkem. Různé ty besedy měly v programu vnést nesvornost mezi občany, prohloubiti propast mezi věřícími a duchovním správcem osady, snížit v očích lidu dílo a poslání Církve, která byla nazývána tmářkou, bránící vítězství pravé osvěty. Vesnice se měnila. V povídkách shrnutých v díle „Naše vesnice po r. 1860“ zahlédl Brynych výstižně a popsal znamenitě onu přeměnu. Ukázal, jak vypadala obec dříve a jaký přijímá vzhled po vnesení rozkladu náboženského „Ve Lhotě,“ píše, „je lid posud zachovalý, náboženství je velké většině obyvatelstva tamního věci nejpřednější a nejdůležitější. Kostelíček bývá každou neděli přeplněn, mše svatá i kázání bývá s napnutou pozorností sledováno; jen někdy ve zních, když tělo těžkou prací jest přemoženo a teplo všecek život dusí, vypadne pojednou některé panence modlitební kniha z rukou; jen někdy některé babičky hlava, byť i velebný pán jméno Ježíš nevyslovil, učiní hlubokou poklonu. Všichni, i mužští, modlívali se při mši svaté z knížky; jen časem musí důstojný pán některého výrostka venku zevlujícího dovnitř pobídnouti, v čem ho leckdy zastává starý kostelník, který slovům svým vážnou svou pravici do tvrdých lebek průchodu zjednáva; nebývá to však často. Není nic dokonalého pod sluncem a Lhota leží také pod sluncem.“

Tato jednota byla roztržena. Svornost ustoupila nesvornosti, místo kazatelny v kostele vyhledávali lidé novou kazatelnu, hospodský stůl. Pokora byla přemožena pýchou, náboženský život v rodinách uhasínal. Církvi ubývalo věrných dětí, mamon zabíjel duše. Ke všem byl poslán biskup, nejen k věrným a milujícím, nýbrž i k těm, kteří chladli ve své lásce a lhostejněli a nesměl zapomenout ani na syny marnotratné. Láska svatého biskupa chtěla všechny zachrániti. Nebylo to lehké, ale které veliké dílo se tvoří snadně? Uvědomil si jasně, že nová doba, změněné poměry vyžadují i nové pastorece a nových metod. Když nejde člověk do kostela, je třeba jíti k němu tam, kde jest. Když není možno ho zachrániti slovem s kazatelnou, je třeba hledati jiné slovo. Vyřkl tento nový způsob, když ve svém pastýřském listě napsal:

„Proti slovu máme slovo, proti knize nebo listu musíme dáti knihu nebo list, proti spolku

musíme postaviti spolek, proti činnosti činnost, proti penězům peníze, proti zášti a fanatismu musíme dáti lásku a klidnou odhodlanost.“

Prozíravý vůdce si zvolí anebo vychová dobré a oddané a moudré průvodce. Důstojníky biskupovými jsou kněží. Vychoval si jich řadu jako profesor a mohl na ně spoľehnouti jako biskup. Kněz, který se spokojuje jen s kazatelnou a zpovědnicí, nepostačí již na novou dobu. Je třeba konati mimořádné práce, které jsou velice důležité a jimiž se činnost kněžská rozšiřuje i na ty, k nimž se nedostane slovo zaléhající z chrámu. Řekl to kněžím a uposlechli ho, neboť ho milovali:

„Nepostačí, předrazí bratři, práce naše na kazatelně, ve zpovědnici, v kostele; lid musí býti odvrácen od četby časopisů a knih, v nichž se živí nenávist proti Církvi, neb aspoň náboženská lhostejnost, spolky katolické třeba zakládat, činnost charitativní účinněji prováděti, k tomu pracovati, aby škola nebyla vyrvána Církvi ke zkáze víry a mravů věřících.“

Biskup Brynych jest krásným vzorem souladu slova a činu. Jeho slovo bylo vznešené, a vznešeným byl i jeho život. A nikdy bychom nepochopili jeho konečného vítězství, kdybychom nepřihlédli k této harmonii slova a skutků. Řekli: Je třeba postaviti proti slovu slovo, proti spolku spolek, první to uskutečnil. Co znamená heslo: Proti slovu slovo? Praví se jím, že je třeba postaviti proti myšlence myšlenku, proti bludu pravdu.

Bludem doby byl liberalismus, který, jak výstižně napsal Brynych ve svém listě vánočním r. 1897, „chce osvoboditi od samého Boha. Chce všechno tak zaříditi, aby člověk nemusil plniti zákon Boží. Je vlastně bezbožností. Bez ohledu na Boha, jako by Boha nebylo, tak žijte, tak dělejte zákony, tak uče, tak vychovávejte, tak pište noviny a knihy.“ Ke konci století definoval tento blud ještě výrazněji: „Není to jen odpad od některých nauk Ježíše Krista, je to úplný odpad od Boha, nové pohanství. Je to svoboda zla a utlačování dobra.“ Poznáváme v této definici laicismus, proti kterému vytáhl v boj i nynější Velekněz Pius XI. hned ve své první encyklice „Arcanum Dei“ a proti němuž ustavičně bojuje.

Biskup Brynych potíral blud svými kázáními. Byl z těch arcipastýřů, kteří se stále stýkají se svými diecézány. Padesát dní v roce prodlé na visitačních cestách a kázal třeba několikrát za den a vždy jinak, jak vyžadovaly okolnosti. Ve svých kázáních se dotýkal všech problémů doby, dovolával se příkladů ze života a zkušenosti a zvláště důrazně si všímal české historie.

Tehdejší nepřátelé Církve vytýkali jí, že byla úhlavním nepřítelem českého národa, a že boj proti ní jest vlastně bojem o bytí národa. Brynych dokázal, dovolává se svědectví historie, lživost tohoto tvrzení. Na svých konferenčních řečích v Chrudimi i v Hradci Králové, jimž naslouchalo tisíce lidí, mezi nimi mnoho odpůrců biskupových, jasně vyložil, že jediný katolicismus živil a velkým činil náš národ, a že právě v dobách hluboké víry byl náš národ ve světě nejznámější a nejslavnější. Církev byla jedinou pravou a milující Matkou našeho národa. Neváhal pronést pravdu o protestantismu, o Husovi, Komenském, i když byl za to prohlášen nepřítelem národa. V poslední řeči v Chrudimi 6. července 1897 odhalil ledví osvětářů nejlépe:

„Moderní oslavovatelé Husovi nemají nestranné pravdomluvnosti. Dějepis našim novohusitům a lživobodomyslníkům jest pouhým skladištěm, z něhož vybírá se jen to, co se jim hodí, ať je to pravda nebo není. Oni z dějin středověkých vědí jen o inkvisici, zlořádech kněžských a pod. Z dějin středověkých vytrhují jednotlivé údaje, obarví je co nejvíce na černo, postaví do křivého světla moderní doby — a křičí se o znemravnělosti Církve a kněžstva. Vpravdě dnes žádné vědy se nezneužívá tou měrou jako historické.“

Jeho pastýřské listy byly snad ještě důvěrnější a otcovštější. Světlo víry vyzařovalo z každého jejich slova. Vykládaly jasně a srozumitelně náboženské pravdy, pobízely věřící, aby podle těch svatých pravd i žili. Učil v nich i varoval a připadá leckdy jako Prorok, s bolestí rozpínající ruce nad propastí, do níž se řítí národ a burcující ho, aby se včas vzpamatoval a zachránil. Pláče, prosí, zapřisahá, varuje. „Jen tvým milosrdenstvím, Pane, to jest, že nejsme vyhlazeni. K tomuto tvému milosrdenství se utíkáme a voláme: Odpusť, Hospodine, odpusť lidu svému a nevydávej dědictví svého v zahynutí!“ A ve vánočním listě 1894 praví lidu, že „český národ požíval chvály, že je to lid dobrý a zbožný a že se dá pro vše dobré získat. Ó lidé můj, prosí, předrahý, zastav se tedy na té dráze, po které tě odvádějí od Ježíše Krista, a tím i od tvého blaha a štěstí. Přivíň se zase upřímněji k Ježíši Kristu!“

Proti tisku tisk!

„Budete nadarmo stavěti chrámy, zakládati školy, konat misie, veškeru vaše úsilí zůstane marným, nebudete-li mít současně velkého, dobrého tisku!“ děl Pius X. po deseti letech. která uplynula od vydání památného prvního listu Brynychova, v němž stojí: Proti tisku tisk! Nabádal kněze, aby šířili zdravé listy a knihy,

neboť jim budou výtečnou pomůckou v jejich díle posvěcování a zdokonalování duší. V listě k vánocům r. 1893 napsal:

„Za nic vás neprosím tímto listem jako za to, abyste se všichni přičiňovali, abyste Ježíše Krista, jeho učení, jeho Církev hlouběji a dokonaleji znali... Avšak kdo chce náboženství v celé jeho síle poznati, musí kázání poslouchati, knihy a spisy o náboženství jednající čísti... Nemyslím však jen na knihy nábožné, nýbrž myslím více na knihy, listy a noviny, které ukazují nejen pravdu našeho náboženství, nýbrž též poučují, jak se ve světě smýšlí, co se děje a podniká buď proti náboženství nebo pro náboženství... Kdo nic katolického nečte, kdo již předem každou knihu, každý list jen proto odmítá, že je psán katolicky, ten zůstane vždy v nevědomosti o náboženství.“

A opět dává sám příklad. Zakládá „Družstvo pod ochranou svatého Jana Nepomuckého“ a r. 1895 vychází prvé číslo časopisu „Obnovy“, do kterého napsal mnoho statí. Tento list se stal v krátké době mluvčím katolíků celé země, a chtěla-li něco Praha, řekla to „Obnovou“. Zdokonalil týdeník „Štít“ a r. 1896 zavedl „Časové úvahy“, v nichž vyšlo mnoho děl z různých oborů. Ale s tím se nespokojil a dává se do stavby veliké budovy, ve které umístňuje tiskárnu a všechny časopisy i spolky. Při prvním katolickém sjezdu v Hradci r. 1897 sám mohl vysvětliti tento dům, jež nazval „Adalbertinum“ a jeho poslání vyličil slovy:

„Dome, nám drahý, nám posvátný, nám, kteří jsme tě zbudovali, udržuj chuť k dílu obnovenému a lásku i k odpůrcům; nerozhodným hlasej, že třeba je práce úsilovné, veškerému národu volej: Obnovte se!“

Katolíci nesmějí čísti a odebírat listy, které hanobí jejich Církev, vše, co jest jim drahé. Varoval je před tím častokráte, a poněvadž jim dal jak svým literárním dílem, tak na pevných základech vybudovaným tiskem do ruky řádné listy, dosáhl úspěchu. Ovšem, byl přesvědčen o tom, že tisk nedělá lid, nýbrž intelligence, a že jedině ona jej může zvelebit. Proto hleděl vychovat i uvědomělou inteligenci katolickou, konal pro ni sám duchovní cvičení a vychovával si tak zdatné laické vůdce. Z Hradce přicházeli první tajemníci odborových organizací i politické strany a byli na svých místech.

Proti spolku spolek! „Spolky a tisk,“ praví, „obrodí katolický život. Bylo by to smutné, aby intelligence se neobrátila dobrou četbou k Církvi katolické.“ Zakládejte ve všech osadách katolické spolky! volal ke kněžím, spojujte v nich moudře zábavu se vzděláním, přednášejte v nich

sami, nebo zvete na přednášky cizí schopné řečníky. Katolické spolky srovnával s Mariánskými družinami doby pobělohorské, které zachraňovaly netoliko víru, nýbrž i řeč svatováclavskou. Ovšem, aby splnily ten vznešený úkol, musily býti opravdu vedeny v duchu přesně katolickém. Ve článku: „Chtí obrátit svět“, uveřejněném v „Obnově“, napsal to velice jasně:

„Pravý, Kristem opravdu proniknutý katolík, chce-li obrátit svět, musí do světa, ale právě že Kristem jest proniknut, všem nebezpečnostím šťastně se vyhne, a zachová se, jak Písmo dí, neporušeným od tohoto světa, a jen takový obrátí svět. A co takto dnes o jednotlivcích dím, to nechť uváží naše spolky. Jen Kristem opravdu proniknutý spolek může přispěti k dílu, jež konal sv. Pavel. Spolek zesvětačený lépe aby nebyl.“

Kladl-li takový důraz na katolické spolky, nelze se ani diviti jeho nadšení, které propukalo v radostná slova, když měl mluvit ke členům určitého spolku. „Žehnej, Bože,“ volal, „katolickým spolkům, které jsou naší nadějí do budoucnosti, ať rostou a vzkvétají, neboť ony „jsou vysvoboditeli od zhouby nevěry a zkázy nemravnosti.“

Přehlídkou činnosti spolků byly sjezdy, jež svolal do Hradce dva, první r. 1897 a druhý r. 1902. Prvého se zúčastnilo přes 10.000 lidí a druhého přes 15.000. Sjezdy měly též cíl, jako spolky, jako šíření katolických novin a knih. V pastýřském listě k prvému sjezdu v Hradci mluví o tom, že národ náš se stal velkým křesťanstvím, a to v něm zase musí býti obnoveno. Národu, vzdělavcům i ostatním musí býti opět navrácen Kristus, a vše, „co u nás v úpadek a nepořádek přišlo, musí býti zákonem Kristovým napraveno.“

Zvláštní zmínky zasluhuje Brynychovo úsilí o náboženskou výchovu ve škole. Intelligence vycházející z vysokých škol, profesori a konečně i učitelé, vyznávali učení racionalistické a materialismus. Škola byla stále jistější půdou pro zasévání těchto ideí. „Na katedry“, pravil Brynych, „dosazovali jste bezbožnické profesory, střední školy udělali jste smíšeninou liberalismu se slabým přídavkem křesťanství, konečně zbezbožnili jste i školy lidu, na způsob škol středních... Patrně, že je třeba jiného vychování pokolení vyrůstajících, vychování národů na základě náboženském. Ne na zbořeninách katolicismu, ale na zbořeninách bezbožeckého liberalismu vyroste lepší a spořádanější pokolení, šťastnější národ. Jen aby nepřišly dřív zbořeniny států!“

Bez náboženství není možná zdravá výchova.

Pravé charaktery mravní nalezneme jen tam, kde jest pravý náboženský základ. Škola, která otrásá náboženskými základy, boří základy společnosti samé. Ve své slavné řeči na prvním sjezdu v Král. Hradci, vyložil skvěle a obhájil tuto zásadu, opíraje se o největší autority ve vychovatelství, v první řadě o Komenského. Mluvil přímo, obvinil i liberalistické vlády rakouské, ale ještě dnes, po 35 letech, trvá každé její slovo v plné síle a vážnosti. Její přísná stavba, logika, hloubka myšlenek v ní uložených a rozvedených, jakož i opravdová starostlivost, jež mluví z každé věty, stavějí, ji k nejlepším jeho činům. Věděl ovšem, že vláda se nezmění a že si musí pomoci sám, má-li náboženství opravdu proniknouti duše i srdce dětí. Katechismus, z něhož se učilo, nevyhovoval a proto Brynych vydal dílo, které jest největší jeho slávou, „Oltář“, na němž pracoval tři léta.

Je to „poučná a modlitební kniha i zpěvník“. Její cíl jest vyjádřen slovy: Náboženství jest poznání a ctění Boha. Jen jedno náboženství jest pravé. Pravé náboženství zjevil lidem Bůh. To pravé, Bohem zjevené náboženství slove křesťansko-katolické, čili krátce katolické. Ku pravému poznání a ctění Boha dle náboženství katolického, vede nás kniha „Oltář“. Rozděluje se na dvě hlavní části: Poznání Boha a ctění Boha. Brynych v ní zpracoval otázky o liturgii a zvláště ní komisi bylo uloženo upravit část zpěvnou. V nařízení ke kněžím se žádá, aby „Oltář“ se stal i učebnou knihou náboženství na školách. Jest v ní z pokladu naší věrouky a mravouky předloženo tolik, mnoho-li o visitacích, resp. o zkouškách ze sv. náboženství se žádati bude. Poučení to jest pojato do knížky, pro služby Boží určené dílem z té příčiny, aby lid před službami Božími neb i mezi nimi četl si a opakoval, čemu se ve škole učil, hlavně proto, že knížka modlitební spíše se stane knihou rodinnou než pouhý katechismus.“

Považuje se za věc povinnou, aby mládež modlitby „Oltáře“ — zejména mešní — rozumem pronikla a dobře v paměť vstúpila. Proto se nařizuje, aby se při mši sv. vždy jen nezpívalo, nýbrž aby děti hlasitě a společně, ale současně s příslušnou akcí s knězem u oltáře říkaly mešní modlitby a tak si je celá obec znenáhla v paměť vstúpila. Od nařízení toho očekáváme obzvláště u pohlaví mužského — které modlitební knihy do chrámu Páně nenosí — ovoce dobré a hojné.

Nebude více dovoleno při službách Božích zpívat jiné písně, než jsou v „Oltáři“. Před službami Božími dává se místním obyčejům volnost.“

Dnes kněží, aby zvýšili usebrání věřících při mši svaté, činí to, co navrhoval Brynych.

Nastínil jsem stručně dílo a život biskupa Brynychy. Jeho velikost a svatost jest zřejmá, ale bude ještě zřejmější, poznáme-li jeho bolest, pronásledování a utrpení a jeho lásku, která neklula, nýbrž odpouštěla.

Přišel mezi své a oni ho nepoznali. Byl Čechem tělem duší a jeho nepřátelé o něm roztrušovali, že necítí česky, že jest nepřítelem národa a ve Vránově brožurce „Dva kněží“ o něm bylo dokonce napsáno, že byl poslán Vídní na zdolání průbojného češství, hlásícího se odvážně k životu. Není třeba se ani diviti tomuto pronásledování a pomlouvám ničím neodůvodněným, uvážíme-li jeho obětavou práci a jeho boj za pravdu. Stál jako vůdce v čele proti přesile pokrokářského, socialistického a protestantského tábora a proto na něho byly namířeny nejdříve všechny útoky. A pak nesmíme zapomenout, že byl svatým knězem, velkou osobností a ta jest vždy trnem v oku prostřednosti, jíž se vyznačovala tehdejší pokroková česká generace.

Vytkli mu, že se stal hanobitelem největších mužů českého národa, jako byl Hus a Komen-ský. Do měst, do nichž přijížděl, byly posílány proti němu potupné letáky. V novinách byl ustavičně hanoben. A Brynych nezatratil svých nepřátel, modlil se za ně a odpouštěl jim. Jednou přijel na visitaci do jakési vesnice na Novobydžovsku a na hřbitově stál muž, o němž mu později řekli, že jest redaktorem nevěreckého listu, jenž se častokrátě vrhl na Brynychy. A tehdy řekl Brynych:

„Škoda, že jsem ho neviděl; šel bych k němu, objal bych ho a řekl: Příteli, čím jsem vám ublížil?“

„Co soudíte o svých pronásledovatelích?“ tázal se biskupa redaktor „Obnovy“. A odpověď?

„Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ Pro sebe mám slova: „Blahoslavení jste, když vám zlořečítí a všechno zlé o vás mluvíti budou lhouce pro mne, radujte se a veselte se, neboť odplata vaše hojná jest v nebesích.“ (Mat. 5. 11—12.) Pro ně mám modlitbu, jako jsem na dvou místech s lidem hlasitě plačícím veřejně v kostele učinil.“

Toť heroism velkého člověka. Věděl velice dobře, proč proti němu vedou boj, nebyla mu tajná ubohost metod onoho zápasu; ale odpustil všem, a modlil se za všechny. Obětoval duším celý svůj život, z lásky k nim snášel nejtrpčí pokoření, ale neochabl.

Všichni nepřátelé jeho se spojili a vlastenečtí inteligenti čeští podali v tomto boji ruku šovinistickým nacionálům německým, kteří obžalovali biskupa u vlády a v Římě. Že necítil česky kněz, který v první den svého pobytu v Hradci děl

shromážděnému lidu slova dýšící opravdovou láskou k národu? Který se postavil častokrátě, nejdůrazněji ovšem v památném svém článku: „Demonstrace“, za práva českého lidu? Byl nenáviděn vídeňskou vládou za svá přímá slova a pokrokář český ho přesto nazval nepřítelem národa. Sociálně demokratický tisk zase o něm psal, že jest proti dělnictvu, ačkoliv prvním jeho činem jako biskupa bylo zvýšení platů zaměstnancům. Jeho ceremonář vypravuje, že biskup „neměl nikdy náklonnosti k penězům“, že „užíval svého majetku jen k dobrému“, „chodil často v roztrhaných šatech“ a neměl leckdy ani haléře.

„Ne do set, nýbrž do tisíců šly obnosy, které ceremonář z rozkazu biskupa vyplácel měsíčně chudým a na různé charitativní nebo vlastenecké účely. Ředitel velkostatku říkával ceremonářovi, aby upozornil pana biskupa, aby tolik nerozdával, aby šetřil s penězi: „Jen když se se ctí dostanu na máry,“ t. j. jen když po mně nezůstanou dluhy, odpověděl biskup Brynych, „peníze po mně zůstatí nemusejí.“

Ovšem nejednu bolest mu způsobili i ti, kteří vlastně mu měli stáli nejbližší, někteří jeho kněží, hlásící se k modernismu. Jeho soukromé dopisy leckdy se dotýkají této veliké bolesti srdce šlechtetného otce.

Ale nejhůře se k němu chovalo jeho sídelní město, Králové Hradec.

Miloval to město a ukázal to hned při svém vjezdu do něho. Ale nepřátelé jeho nasadili všechny síly, aby mu pobyt v něm co nejvíce znepríjemnili. Výsměch a pohrdání, toť jejich metoda. Nedbal jich, pracoval obětavě dále, stavěl nádherné budovy, které dodnes patří ke chloubě města, dal opravit chrám, nevynechal žádné příležitosti, aby si naklonil hradeckou inteligenci. Z „Osvěty lidu“, liberalistického časopisu v Hradci vycházejícího, byla však šířena zášť proti němu ustavičně a vyvrcholila na zimu r. 1896, kdy byl napaden způsobem tak surovým, že sám státní nadvládní byl nucen zakročit — zatím co městské zastupitelstvo mlčky schvalovalo tento útok. R. 1897 na jaře byl odpovědný redaktor Hevera v Praze osvobozen, a to bylo odpůrcům biskupovým podnětem ku projevům, za nichž byl insultován — a městské zastupitelstvo se nepostaralo o to, aby byl ochráněn. Tehdy se rozhodl přenést sídlo biskupské buď do Pardubic nebo do Chrudimě a neučinil tak proto, že se městská rada omluvila. Bolest svoji projevil jednak v memorandu, které zaslal zastupitelstvu po oněch událostech, jednak v jeho kázání, které proslavil při svěcení obnovené katedrály 30. října 1898, kdy pravil:

„Láska za lásku! Ó jak miluji město toto a tento chrám jeho. Zde jsem studoval bohosloví; zde před tímto oltářem jsem byl biřmován, zde přijal jsem částečně svěcení, zde jsem byl kaplanem a nyní z podivného řízení Božího i biskupem. Jest ovšem nyní mnoho lidí zlých a nejsou s to ani chápat lásku srdce vírou katolickou rozníceného, které nechce nic jiného než blaho a spásu vás všech, ale ať jest jakkoliv, z lásky k tomuto městu stalo se, co učinil jsem pro výzdobu chrámu tohoto. Kéž by to i tak přijato bylo.“ Ale i přes to chovali se k němu nepřátelé dále stejným způsobem a bylo třeba jeho smrti, aby poznali velikost jeho.

Celý jeho život byl prací. Časně zrána sedal ku psacímu stolku a pracoval. Vyřizoval mnoho úředních záležitostí, při tom psal, visitoval, kázal, mluvil ve spolicích. Není divu, že jeho organism nebyl s to snést všechnu tuto tíhu a vypovídal službu. Při katolickém sjezdu r. 1902 v srpnu, na kterém ještě mluvil, bylo již pozorováti na biskupovi, že nemoc hlodá na jeho těle. Ale po něm konal ještě visitační cesty. V listopadu ulehl. Nemohl již konati pravidelně své povinnosti ani sloužiti každodenně mši svatou. Organism slábl a slábl. V neděli 16. října posledně, ač se sotva držel na nohou, obětoval Bo-

hu poslední oběť nejsvětější a sloužil mši sv. za lid, za své diecéány, které tolik miloval a pro něž dal v oběť i život svůj. Jaký asi byl tento poslední rozhovor milujícího otce Brynychy s Otcem nebeským? Pak opět ulehl. Lékaři se vzdali vši naděje, prohlásili, že se blíží poslední hodina. Dne 19. listopadu ve 3 hod. odpoledne se ještě vyzpovídal a přijal Tělo Páně — naposled v tomto životě. Pak k sobě svolal domáci a loučil se s nimi: „Zachovávejte to,“ pravil jim, „co jsem vám v neděli a ve svátek při mši svaté kázával a zůstaňte dobrými katolíky. Odpusťte mi vše, čím jsem vám snad kdy ublížil.“ Propukli všichni v pláč, když jim žehnal a každému zvlášť učinil na čele křížek.

Již nemluvil, jen se tázal, kolik jest hodin. „Ještě se načekám, ještě mnoho zkusím,“ vzdychal. K půlnoci jako by spal, pojednou se probudil, rozhlédl se kolem sebe a pravil: „Kde to jsem? Co se to se mnou děje? Vždyť já jsem byl v nebi.“ Ale to nebyla jeho poslední slova, neboť ještě v 1 hod. projevil poslední své přání, které jest nejkrásnějším dokladem velikosti jeho kněžského srdce: „Rád bych sloužil mši svatou, ale nemohu, nemohu dojítí...“

Hodiny dobíjely půl třetí a duše biskupova odcházela z tohoto světa. J. Krlín.

Několik poznámek k současným poměrům od prostého dělníka.

Odůvodňuje nutnost zavedení 40hod. týdne řekl p. ministr soc. péče mimo jiné, že nemáme-li možnost nalézt novou příležitost k práci, musíme alespoň tu práci, která je, rozdělit na více lidí. Snad to nebylo řečeno těmito slovy, ale jistě v tomto smyslu.

Zavedení 40hod. pracovní doby za dnešních poměrů by přineslo daleko více škod než užítu jak dělnictvu, tak i celému národnímu hospodářství; nemíním se rozepisovati o důvodech pro a proti, ale o slovech: nemůžeme-li rozmnožit práci, musíme alespoň tu, která je, lépe rozdělit.

Pro lepší pochopení vzpomeňme války. I tehdy byl velký nedostatek potravin. Rozmnožit je také nebylo možno, musily se co nejlépe rozdělit. A jak se to dalo, všichni víme. Pro všechny lidi (až na malé výjimky) se stanovila stejná dávka potravin. Kdo měl potravin více (vyráběl) než na něho připadalo (rolník), musil je odvésti pro ty, kteří měli méně než stanovené množství nebo vůbec žádné. I když se tento ide-

ální plán na plných 100 % neuskutečnil (a kde také v lidském životě se theorie zúplna vtělí ve skutečnost), rolník neodvedl všechny dle předpisu přebytké potraviny, boháč za peníze si opatřil „pod rukou“ také více a my sami jsme se nanadávali také dost a dost, přece tomu můžeme býti vděční, ježto jinak jsme pomřeli hladem. *Nikoho ale tehdy ani nenapadlo, aby všem, kdož nějaké potraviny měli, odebral stejně ku př. šestinu pro ty, kteří neměli žádné, velkostatkáři s několika sty měřicemi polí jako chalupníčkovi, který má kozu a na měřici pole brambory.*

Takové řešení by bývalo výsměchem vši spravedlnosti a tímž neváhám to i jako dělník napsati, by bylo i zavedení 40hod. pracovního týdne. Že by to neznamenaló úměrné snížení mezd, neodvází se snad tvrdit nikdo. Je ovšem pravda, že tak, jako ten chalupník, který měl na měřici pole brambory byl na tom lépe, než ten, který neměl nic, tak i dělník, který pracuje, je na tom lépe, než ten bez práce a oba by tudíž v zásadě měli přispět těm, kteří byli bez potravin

nebo dnes jsou bez práce. Ale kdežto tomu chalupníkovi se odebral pouze *eventuální přebytek po zjištění vlastní potřeby*, čili stanovil se *existenční normál*, dnes zavedením 40hod. prac. doby se chce odebrati *všem stejně, i těm, kterým už dosavadní výdělek nedostačuje*.

Proč to nezavést, jako tehdy ve válce (doba je myslím stejně zlá)? Stanovit existenční normál, ku př. pro rodinu 15.000 ročně (výjimky se dají stanovit) a teprve důchody (práci) nad tuto hranici zabrat pro nepracující. I když by se to zdařilo na 40 — 50 %, zaměstnali a zařadili bychom rázem do hospodářského života desetitisíce lidí, kteří by opět působili na jeho oživení. Dnes má jedna rodina příjmy takové, že často značnou část jich ukládá (enormní vzrůst vkladů u peněžních ústavů) a odnímá je tak hospodářskému oběhu, druhá opačně má příjmy sníženy na nejnižší možnou míru, že nákupy musí co nejvíce omezovat a tím i zvyšuje nezaměstnanost. Statistiky peněžních ústavů to názorně potvrzují. A to je vlastně Kolumbovo vejce; jako ty příjmy ku př. nad těch 15.000, resp. práci, jejímž výsledkem ony jsou, dáti (tu práci totiž) těm, kdož nepracují a zvýšiti tak konsum.

Na př. v Čes. Třebové je poštmistrem muž, jehož žena je poštmistrou v Dlouhé Třebové (obě místa jsou asi 3 km od sebe vzdálena) a mají 1 děcko. Poštmistr v takovém místě, jako je Č. Třebová, má jistě takový plat, aby slušně uživil ženu s dítětem a místo jeho ženy by mohl zastávat dosud nezaměstnaný. Neuvádím tento příklad snad proto, že je, nebo byl, zvláštní (jsou jistě případy daleko křiklavější), ale že jej náhodou znám.

Provádění by bylo snad obtížné, spíše zása-

dové, ježto by se tím na jedné straně značně omezila možnost pracovat, „právo na práci“, a na druhé straně právo zaměstnavatele přijímat či propustit toho či onoho podle své vůle. Uvažme ale ty stamiliony na podporách v nezaměstnání a očekávanou $\frac{3}{4}$ milionovou nezaměstnanost. I kdyby se zřídil zvláštní říšský komisariát práce (jakési ministerstvo, ale z odborníků), v okresích ústavy práce a v obcích jejich informační stanice, které by každý případ dělníka (a vůbec zaměstnance) ve svém obvodu zkoušely a vydávaly by jakési poukazy na práci, bez kterého by zaměstnavatel nesměl nikoho zaměstnávat, a i uprázdněná místa by se podle toho obsazovala. I když by ten úřad stál ročně několik milionů, jistě ve snížených podporách a větší zaměstnanosti by se náklad stokrát vrátil.

To by ovšem přispěli k řešení krise ti, kteří jsou dobře situováni. A tady jsme u jádra věci. Nevím už, který vojenský teoretik učil, že se má útočit na místo nejslabšího odporu. Tak i dnes se útočí na ty, kteří kladou nejmenší odpor, na jejich účet se má „zmírňovat“ nezaměstnanost. Ti bohatí se dovedou bránit. Je to ovšem jako s tím oslem: stále se naň nakládaly nejrůznější maličkosti, nicy, až pod nimi klesl. Dělnictvu se stále „upravovaly“ a „zlepšovaly“ mzdy, až se to dotáhlo na 50 — 70 — 100 Kč týdně. Nemůžeme ovšem popřít, že se povolání činitelé nestarají, aby dělník pod tíhou všech těch „vymožeností“ neklesl. Bude se na zimu přijímat četnictvo.

Četli jsme suchou novinářskou lokálku o jeho přijímání a jeden starý dělník povídal: „Ba jo, bude ho v zimě potřebí!“

Jan Lukesle.

Nesnáze demokracie.

Zdá se, že čím dále, tím více počínáme poznávat demokracii i po jejích nepřijemných stránkách. To však neznamená, že bychom se chtěli demokracie zříkati. Jisto však jest, že máme již svoje líbáanky s demokracií za sebou. Začíná všední životní prosa. Narážíme na typické nesnáze demokratických režimů. Hlavní nesnáz demokracie je v kolektivní odpovědnosti, jež prakticky někdy vypadá tak, jako by nevládl vůbec nikdo. Můžeme míti svoje skeptické názory, dejme tomu na Papenův režim v Německu. Ale tajemství jeho úspěchu jest mezi jiným i v tom, že neustále lidem něco ukazuje, že nemine dne, aby se nestalo nějaké nápadné opatření. O ceně těchto opatření jest možno míti

různá mínění, ač některá z nich jsou opravdu důmyslná. Hlavní věcí však je, že obecnost názorně vidí, že se vládne, že nikdo neskládá bezradně rukou v klín. Ve starém rakouském „Exerzirreglement“ stálo, že je špatný rozkaz leckdy lepší, než rozkaz vůbec žádný. Starí rakouští důstojníci dobře věděli, že není nic zhoubnějšího, než nechat mužstvo v nečinnosti. Třeba nařídili nějaké nudné cvičení v salutování nebo parádní krok, jenom aby mužstvo nezahálelo, protože zahálka plodí paniku.

Zdá se, že této staré vojenské moudrosti si nebyly naše vlády dost vědomy v době počátků hospodářské krise. Nic nepodkopává obecnou důvěru tak, jako zdání bezradnosti. Nechceme

minulé vládě vytýkati bezradnost samu, ale někdy jest zdání bezradnosti horší, než bezradnost skutečná. Vadil naprostý nedostatek kontaktu s veřejným míněním. Poučná jest v této příčině zejména historie se státními zaměstnanci, kteří byli do poslední chvíle ujišťováni, že se s jejich platy nic nestane, ač o snižování štěbetali již vrabci na střeše. Jest v tom nedostatek odpovědnosti, nedostatek vůle ke skutečnému vládnutí. Příjemné stránky vládnutí by vzal na sebe leckdo. Ale často se zapomíná, že dobrý politik každým svým činem jako by říkal: „Dnes mne musíte poslouchat, protože jste si mne zvolili za svého vůdce. Zítra budu odpovídat já vám, a chcete-li, třeba mne oběste, ale dnes žádám vaši poslušnosti, protože vládnou já a nikdo jiný!“ V tomto gestu jest kouzlo všech diktátorů malých i velkých. Diktátor nemusí býti člověk zvláště moudrý nebo nadaný. (Jistě jím není na příklad Hitler.) Ale musí míti vůli. Podobá se onomu člověku z ulice, který se vyskytne v davu, když vůz nemůže vyjet. Mezitím, co všichni radí, on začne poroučet, zorganizuje lidi, aby se účelně rozdělili a vytlačili vůz nahoru. Sám třeba ani nepřiloží ruku k dílu, ale přece pomůže rozuzlití motanici, která vznikla na křižovatce z obecné bezradnosti. V každém houfu se vyskytnou takoví vůdčí lidé, ale bývají doby, kdy na ně bývá chudá právě demokracie, protože se často dostanou k veslu straníční rutině místo osobností skutečně vůdčích.

Nedávno napsal Hanzelka pozoruhodný článek do „Našince“ Ukázal v něm, jak je mládež namnoze rozčarovaná demokracií. Přes to však že přece není jiné pomoci pro udržení demokracie, než pustit k veslu právě tuto rozčarovanou mládež. Komu se dá příležitost k odpovědnosti a ku práci, ten tím nabyl také příležitosti vystřízlivěti z radikálních a negativistických hesel. Naše politické strany bez rozdílu se však mladých lidí bojí a zůstávají raději při staré rutině.

Tím nemíníme nikterak, že by mládež měla být respektována jenom proto, že je mladá. Mládí jako pouhý fakt biologický není zásluhou. Ale ta část mládeže, jež program přináší a jež jest ochotna za svou práci stát, má býti ku práci připuštěna, nebo se nám naše demokracie promění v pouhý aparát a rutinu. Demokracie není však jenom většina, není pouhá kvantita. Demokracie jest i kvalita. Kvalita ovšem neznamená pouhé odbornictví bez politického talentu. Kvalita znamená i vzdělání a rozhled, ale především povahu, mravní osobnost, jež si je odpovědnosti vědoma a odpovědnost přejímat chce. V tomto smyslu prohlásil v jednom ze svých poselství prezident Masaryk, že nejenom monar-

chie byly z Boží milosti. I demokracie jest z Boží milosti v tom smyslu, že jest nemyslitelná bez mravní odpovědnosti vůdců před mravním řádem. O této odpovědnosti však nesvědčí osvědčená metoda šibrů, jež se skrývá často za hlasování, korporace, kompetence. I při veškerém respektování většinového aparátu lze vládnout a nikoli pouze reprezentovat nějakou imaginární vůli lidu, jež je pouhou fikcí, nestojí-li za ní celí lidé. Není vším jenom autorita delegovaná a přenesená, jest třeba také autority osobní, bez níž není možná rekonstrukce vzájemné důvěry mezi lidmi. V encyklice „Charitate Christi compulsi“ upozornil nynější Svätý Otec na mravní a psychologické příčiny krise. Nejenom etikové a filosofové, ale i praktičtí národohospodáři jsou přesvědčeni, že vlastní podstata krise jest psychologická. Všecky technické a strukturální příčiny krise, jež bývají uváděny, již minuly. Není již pravda, že se vyrábí více, než lidstvo může spotřebovat. Proč tedy umíráme hladem u plné mísy? Proč neklape distribuce? Protože není peněz. Proč není peněz? Protože leží v bankovních tresorech, místo co by fungovaly. Proč nefungují? Protože si lidé navzájem nevěří. Ale důvěra jest i statkem mravním, nejenom hospodářským. Proto nevěříme, že nás spasí změna institucí, když se nezmění lidé. Proto chceme míti mravně odpovědné osobnosti v čele stran a institucí, jež jsou orgány demokracie. Způsob, jakým byla sestavována právě nynější vláda, jest typickou ukázkou toho, jak instituce musí selhat, kde vládne osobní malichernost, hnidopišství a demagogie strachující se z voličstva. Vůdčí osobnosti však nepadají s nebe. Aby vzniklo prostředí, jež národu vůdčí osobnosti dá, musí pro ně býti vytvořena atmosféra. Ta se pak tvoří mravní výchovou, sebekontrolou u každého jednotlivce a v každé zdánlivé maličkosti. Osobnost nevzniká vůlí vyniknouti, nýbrž naopak, vůlí sloužiti. I tu platí slovo Písma, že kdo hledá své duše, ji ztratí, a kdo ji ztratí, ji nalezne.

Dr. Alfred Fuchs.

co život dal

V měsíci, v němž před třiceti lety umíral biskup-vyznavač Brynych, nechť se rtů nás všech letí modlitba k Bohu milosrdnému, aby náš národ kráčet ve šlépějích svého nejlepšího syna, kterého mu seslala Prozřetelnost v nejtěžších dobách.

Nezamyslíli jste se nikdy nad tím, že od dob svatého Jana Nepomuckého ani jeden syn, ani jedna dcera našeho národa nebyli vyvýšeni na oltář? A my jsme měli biskupa Brynych, muže velikého a svatého, který umíral před nedávnem, v téže téměř době, v níž umíral v Itálii profesor Contardo Ferrini, který byl již prohlášen heroem ctnosti. A náš biskup Brynych žil a umíral rovněž v pověsti svatosti.

Je nás několik tisíc. Zdaž každý z nás, bez výjimky každý z nás, nemůže, — a ti, co mají děti, i s dětmi svými — prosíti denně Boha o to, aby našeho velikého a svatého biskupa, jemuž před smrtí bylo dopráno shlédnutí krásu nebes, povýšil na oltář?

Náš národ více než každý jiný národ potřebuje patronů, potřebuje světců a světic.

J. K.

Kde jsme po třiceti letech?

Tento článek se může zdát někomu pesimistickým, nebo aspoň smělým. Řekne se snad, že se míchám do věcí, do nichž mi nic není. Ale i přes to považuji za svoji povinnost to napsat.

Kde jsme po třiceti letech, to znamená, co jsme vykonali, jak jsme postoupili od r. 1902, kdy umíral v Chrasti v noci 20. listopadu veliký biskup Brynych?

Léta devadesátá nebyla pro katolicismus u nás nijak skvělá. Liberalismus a socialismus vítězily všude, kam jen jsme se podívali. Existovaly katolické spolky, byly zakládány různé politické strany na principech křesťanských, ale život v nich nebyl příliš utěšený. Kostely se prázdnily, náboženský život věřících byl den ze dne povrchnější a mlčel.

A tehdy biskup Brynych začal pracovat. Deset let byl biskupem. Padesát dnů v roce byl na visitačních cestách. Kázal několikrát denně a vždy jinak. Hlásal zásadu: Proti tisku tisk, proti knize knihu, proti spolku spolek, proti zášti lásku. Protestanti a liberálové vymýšleli proti němu nejhorší lži. Biskup Brynych mohl říci, že mitra se mu stala korunou trnovou. Ale neustal v práci, a když umíral jako miláček celé diecése, umíral jako vítěz.

Biskup Brynych odešel. Kde jest jeho „Oltář“, který spolu s jeho liturgickými kázáními znamenal začátek obrody liturgické u nás? Kolik našich katechetů podle něho učí, ač se všeobecně mluví proti těžkopádnosti starého katechismu? Je ten „Oltář“ v našich rodinách? U-

stoupil nasládlým románům, které často více pokazí než napraví. Zůstali jsme, oslavující památku biskupa Brynych, věrni jeho odkazu? Plnili jsme jej?

Proti tisku tisk. Nechci se ptáti vydavatelstva královéhradeckých katolických novin, jaké mají náklady listy jimi vydávané. Ale myslím, že daleko menší než v době biskupa Brynych. A zatím uplynulo třicet let. Vykonati pout ke hrobu Brynychovu jest málo, i když je to pěkné. Kdyby se bylo pokračovalo v plnění vůle Brynychovy, musily by míti naše listy dnes statistické náklady. Mají je?

Na sjezdu katolíků v Králové Hradci 24. srpna 1897 proslovil biskup Brynych řeč o katolické škole. Mluvil o přirozeném právu katolických rodičů na to, aby se dětem katolickým dostávalo katolické výchovy. Proč pořádáme dnes neděle pro katolickou školu? Hájíme, chceme totiž, co chtěl svatý biskup. Snad to neděláme tak dobře a dokonale, jako on to dělal, ale musíme to dělat, poněvadž stav ve školách jest stále pro nás horší. I když vím, že nepřítel náš byl a jest velice mocný, přece se mohu tázat, zda jsme již nemohli býti dále. Němečtí katolíci založili svůj svaz pro konfesijní školu r. 1912 a r. 1919 dosáhli úspěchů podivuhodných. Pravda, předtím se pracovalo 40 let. Co my jsme dělali 30 let po smrti biskupa Brynych?

Proti spolku spolek. Máme, pravda, hodně spolků, a každý z nich vykazuje koncem roku velikou činnost, některý dokonce činnost převelikou. Ale přijedte do různých míst, kde ta činnost je taková veliká a co uvidíte? V kostele jest málo lidí. Máte mluvit o vážné nějaké otázce a poslouchají vás jen lidé od 40 let výše. Kde zůstaly jejich děti, kde zůstala mládež? Někde zůstaly, kde rodiče nevědí, ač by bylo jejich svatou povinností to vědět.

Změnilo se něco od roku 1902. Změnilo, ovšem jest otázka, nastala-li změna k lepšímu nebo k horšímu. A nastala-li k lepšímu, jest otázka, zda by nebyla větší, kdyby duch Brynychův byl stále udržován v národě.

Již se konala jedna slavnost, a mluvilo se na ní, bude se jich konati ještě více ku počtě biskupa Brynych. Napadlo někoho vydati výbor z jeho řečí, pastýřských listů, přednášek, konferenčních řečí, které jsou dnes tak časové, jako byly před třiceti nebo čtyřiceti lety? Snad to napadlo některého člověka, ale toho, který nemá možnosti plán uskutečnit. Ale ti, kteří by měli povinnost udělati to, mlčeli a mlčí dále.

My katolíci nemáme moc velkých lidí, ale máme-li je, pak neumíme zvážiti jejich velikost.

To platí i o biskupu Brynychovi. Neslavme ho slovem, ale skutkem, totiž pokračováním v jeho díle.
J. K.

O celostátním sjezdu katolické mládeže.

Můj článek v posledním čísle „Života“ nevyzněl nadarmo. Došlo několik odpovědí, které bez poznámek uveřejňuji. Myslím, že každý, kdo mne zná, uzná, že nehodlám rozbít jednotný tábor. Nejsme děti, můžeme si přímo do očí říci, co o určité věci soudíme. Prvý článek jest psán význačným činitelem lidové strany v Brně, který nechce být jmenován. Druhý jest od mladého profesora z Moravy. Třetí jest usnesení brněnských akademiků. Prvý a druhý uveřejňuji bez škrtů, ve druhém jsem zmínil některé ostrosti.
J. K.

Málo odvahy?

Život přinesl ve svém posledním dvojčísle článek o proponovaném sjezdu katol. mládeže v ČSR. Zdá se mi, že některé konkluse tohoto článku o činitelích ve hnutí katolické mládeže moravské, vznikly z nedostatku přímé informace o předpokladech odmítavého stanoviska, jež katol. Omladina — a také čs. Orel — ke sjezdu zaujal.

Vedoucí Omladiny nedali nijaký závazný slib o spoluúčasti na celoříšském manifestačním sjezdě. Také ne oni, nýbrž zástupci osmatřiceti moravských okresů, nejvyšší to kompetentní správní forum Omladiny, spontánně rozhodlo, že Morava k podniku s plným vědomím odpovědnosti nemůže dát souhlas. Myslím, že to bylo jednání poctivé a mužné. Osočování „vůdců“ z pesimismu a nedostatku průbojnosti, jak se v tisku ojediněle ukázalo, je nespravedlivé. Běží-li p. pisatelům opravdu o myšlenku sjednocení, tolik snad pochopí, že ustavičným vypichováním osobních nevraživostí a regionálních žárlivostí věci neposlouží.

Myslím, že i se sebevětší dávkou odvahy nedovede nikdo z nás upřímně věřit, že za půl roku budeme moci dát „skvělý příklad starší generaci“, nebo nějak slavně „ukázat své síly“, či dokonce „vyznat svoji jednotu“ (!). Aspoň ne tak, jak to pod dojmem celoříšský sjezd i málo náročný mozek a srdce čeká!

Rozvaha není snaha vidět všechno černě, ale schopnost rozeznat černé od bílého. A nespokojovali jsme se právě ve hnutí mládeže často s

lacinou a neúnosnou emfasi i tam, kde bylo potřeba rozumu?

Pan J. K. poukazuje na 30.000 mládeže na všeobecném sjezdu katolickém v Essenu. Jaká je tu medle souvislost, když náš sjezd mládeže má být již rok před sjezdem všeobecným, tedy — sit venia verbo — má mu jaksi předem konkurovat?

Je snad jasno z několika nadhozených myšlenek, že pro celoříšský manifestační sjezd mládeže r. 1933 není potřebných předpokladů, aby mohl mít úspěch, jaký nám všem leží na srdci. Avšak otázka sjezdu je rozvířena, nuže, nemohl by to být sjezd pracovní, který by konkrétně prospěl víc, který by se dal snáze realizovat a jehož výkonný efekt by byl rozhodně větší? Vytýkáte Brnu, že „se zapomnělo ukázat jednou vysokomyslným“. Ale, k čertu, nechme gest a póz a podejme si raději poctivě pravici k přátelství a k práci!
A. Uher.

I. celostátní sjezd katolické mládeže v Praze 1933.

Myšlenka celostátního sjezdu katol. mládeže je staršího data již, veřejně však se objevila po prvé na valné hromadě SKM. v Praze letošního roku a i zástupci mládeže moravské byli touto myšlenkou nadšeni a stanoveny přibližné datum, rok 1933.

Skutečně došlo o letošních prázdninách k společné schůzce zástupců mládeže z Čech i z Moravy v Příbramě. Nutno zdůraznit, že zástupci katol. studentstva čsl. nebyli poslední z iniciátorů této myšlenky nad jiné v dnešní době důležité a nutné.

S litošlivým okem však jsme četli „Svatováclavský vzkaz katolické mládeže veřejnosti“, podepsaný Ústředím katol. studentstva v Praze a Sdružením katol. mládeže v Československu, v němž tyto podepsané organizace zvou k společnému sjezdu všechnu mládež z Čech, země Moravskoslezské a Slovenska, zvláště mládež sdruženou v Orlu, katolické Omladině, katol. Skautu a v Ústředí slovenského katolického studentstva a Sdružení slovenské katolické mládeže!

Jak to? Všechny složky, nebo aspoň většina těch, které jsou dvěma podepsanými ve Svatováclavském vzkazu zvány, byly přece vyzvány soukromě k spolupráci, některé projevíly nadšení a souhlas k spolupráci a když se s tím má vyjít na veřejnost a vyjde se i, jsou podepsány jen organizace dvě, jež musí na ostatní veřejně apelovat?

Částečného vysvětlení se nám dostává v 2. čís-

le „Jitra“, časopisu katol. stud. čl., kde pisatel —Yš— poukazuje mezi řádky na příčiny nejednotnosti v této věci katol. mládeže. Prostě vůdcové dvou velkých složek katol. mládeže nepřislíbili svoji spolupráci, aniž mohli udati důvody. „Netázeme se proč? Smutná pravda je mezi řádky, tak píše „Jitro“

My bychom se však otázali, proč? Nevím, zdali se nám dostane věcné a uspokojivé odpovědi; nechceme však čekat, až se staří páni uráčí a pravíme, že příčina je právě v jejich pověstné konservativnosti, jež se úplně kryje s pohodlností a strachem, pustiti se do většího podniku! Snad se obávají, že by některá složka katol. mládeže se tu mohla více uplatniti a tím zastíniti jejich oficiálně uznávanou skvělou minulost i přítomnost.

Je to vidět z toho, že přes všechn nesouhlas, jsou zde přece jen dvě velké organizace katol. mládeže, které těmito bolestmi stáří netrpí, SKM. a ÚKSČS., které se odhodlaly pořádati tento sjezd i přes to, třebas zde zůstaly osamoceny.

Ale zde právě vedou lidé mladí, kteří mají odvahu získati i riskovati, a to již je mnoho.

Od katol. mládeže slovenské, toho dnes po známém zvolenském sjezdu 15. října katolíků a evangelíků mnoho očekávat nemůžeme, proto tím spíše by si měli uvědomiti všichni vůdcové katol. mládeže v Čechách i na Moravě potřebu koncentrace a přihlásiti se k spolupráci, dokud je ještě čas. A čas ještě je!

Rady starších rádi respektujeme a přijímáme, ale musejí býti věcné a na místě. Složití však ruce v klín, je v tom případě víc než lhostejnost. Vždyť to je zřejmé neuposlechnutí duchovních vůdců, kteří tento čin s nadšením přijali. Jak potom chcete prováděti Katolickou akci, již se často dovedou někteří lacino oháněti, když od prvního počín, který se vám zde nabízí, utíkáte?

Jak jsem se již zmínil, ještě není pozdě, uvažujte nad těmito snad někde ostře psanými řádky klidně a věcně a rozhodněte se! Buď a nebo! Nutno však uvést důvody, které by něco znamenaly, aby bylo jasno, aby mládež věděla, na čem je, a jak si má do budoucnosti počínati.

Změna vlády.

Nová vláda, v jejímž čele stojí agrárník Malýpetr, se rodila velice těžce, a již se zdálo, že vláda Udržalova bude vystřídána vládou úřednickou. Celkem se nic nezměnilo, tři členové vlády jsou noví, ale i oni již spravovali v dřívějších

vládách některé resorty. Změnily se poměry, ovšem k horšímu, ale titíž lidé zůstali. Tak se zdá, jako by generace vládnoucí čtrnáct let v republice, žárlivě strážila, co se jí jednou dostalo do ruky. Nikterak se nezamýšlí nad tím, že stáří jí bere smysl pro změněné poměry a tím i úkoly. Bude se dále vypomáhati záplatami, kde a jak se dá. Trochu je sice z toho křiku, ale to nic nedělá.

Sbírky na nezaměstnané.

V Londýně prý mají nemocnici, která je vydržována milodary. Pan V. G. v poslední Přítomnosti shledává nedůstojným „žebření“ na nezaměstnané a sirotky. Toto mluvení proti sbírkám je u nás dosti obvyklé a rozšířené. Buď se naráží na důstojnost, nebo se řekne, že o tyto věci má pečovat stát. Zřejmě nejdřív nás musí napadnout, že se mluví proti sbírkám, aby se nemuselo dávat. Takovým způsobem nelze stát, zvláště dnes, pohnout k tomu, aby sám něco pro nezaměstnané podnikl, ale je možno aspoň přispět k tomu, že lidé přestanou na sbírky dávat, čímž se eventuálně ztratí nějaký ten držgrešle, a pak ovšem sbírání zanikne, což by byl snad pro někoho žádoucí pokoj. Ve věku, kdy se všechno vykládá podvědomými instinkty, nás musí tento výklad páně V. G. moudrosti napadnout. Je ovšem nedůstojné, souhlasíme, že sirotek závisí na tom, najde-li někdo v kapse drobné. Ale chyba je pouze, že každý hledá jen drobné.

Za druhé tedy, že prý o sirotky a nezaměstnané se má starat stát. Paláce ministerstev se staví z hotových a na potřebné se sbírá. Nezdá se nám, že by se nemělo sbírat. Lépe by bylo sbírat na všechno. Byl by to jistě ideál demokracie, kdyby se sbíralo na platy ministrů a poslanců. Jaká by to byla kontrola lidu nad svými zástupci a úředníky. Budeme-li vykřikovat, že stát se má starat o všechno, brzo si každý pomyslí, že se nemusí starat o nic. Ale nad to ještě sám sebe bude pokládat za předmět státní péče, a na to právě jak se zdá doplácíme. Spolehneme-li na individuální dobročinnost, snadno se stane, že nedá, kdo by mohl, ale spolehnmeli na státní organizaci, musíme se obávat, že vezme, kdo nepotřebuje, a to se právě děje. Myslí-li se jako v Přítomnosti, že katolíci jsou proti důsledně organizované sociální péči jen proto, aby jim zbyla příležitost k dávání almužny, není to úplná pravda. Jsou proti tomu také proto, aby zloději tak snadno se neztráceli mezi ostatními.

Ri.

K šesťdesiatročiu najstaršieho časopisu českých amerických katolíkov „Hlas“ 1872—1932.

Pri každej príležitosti musíme doznať vzácne služby našich zaoceánských krajanov, ktorými nám pomáhajú zveľaďovať všetky složky nášho národného snaženia. Zvlášť si musíme spomnúť finančnú pomoc, bez ktorej často by sme neboli mohli uskutočniť veľmi mnoho našich podnikov.

I vo vlastných svojich pôsobištiach prejavujú mnoho zdravého aktivizmu. Hlavne prichodí v úvahu značne rozvetvený organizačný život svojpomocná a sociálna činnosť. Lenže pri tom všetkom nevedia odolávať postupu výbojnej civilizácie. Amerikanizmus ich priamo strháva do vleku svojho ťaženia, a to na úkor vlastného kultúrneho úsilia, ktorého im citelne chýbi v každej složke verejného i súkromného života.

Zvlášť tu prichodia v úvahu časopisy. Ony prejavujú jedny z najväčších nedostatkov vôbec. Vezmime si do ruky ktorékoľvek americké české alebo slovenské noviny. Nášho čitateľa, ktorý oproti svojim novinám má mnohé a mnohé požiadavky, sleduje v nich rôzne záujmy, by ho vedely sotva uspokojiť tieto. Celý obsah takého denníka (a jemu rozsahom pomerne sa venuje veľmi mnoho miesta) je vyplnený väčšími — menšími správami zo svetových udalostí, rubrikou správ zo starej vlasti, občasne nejakou úvahou — obyčajna od starokrajového spolupracovníka — rubrikou dopisov a sústavne sa uverejňuje román, ktorý často nebýva najvhodnejšie volený. Týmto ostatným dvom oddielom v amerických novinách venuje sa veľmi mnoho miesta. Potom snáď ešte nejaký prevzatý článok a koniec nášmu očakávaniu.

Z tohoto všeobecného charakteru našich amerických časopisov tvorí vzácnu výnimku časopis „Hlas“, ktorý je venovaný záujmom katolíckych Čechov v Amerike.

Keď sa spomína jeho šesťdesiatka, ktorú slávil dňa 4. októbra t. r., je miestne, aby som uviedol niekoľko dát z jeho činnosti.

Zakladateľom jeho je šlachetný kňaz msgre J. Hessoun, ktorý svoju neunavnú pilnosť a vynikajúce organizátorské schopnosti uplatnil vo viacerých pracovných polohách života amerických Čechov. Vybudoval osadu sv. Jána Nepomuckého v St. Louisu, dal vystaviť krásny kostol. Keď sa vyskytnul naliehavý nedostatok škôl, jeho iniciatívou bola v jeho pôsobišti vystavaná česko-

katolícka škola, ďalej Besedná dvorana, dom pre ctih. Sestry učiteľky. Potom spomenutiahodné je i jeho pastoračná činnosť, ktorú vykonával i v susedných osadách a odlahlých farmách. Plnil ju veľmi horlive a presne i vzdor tomu, že musel prekonávať mnohé nedostatky, s akými sa za vtedajších nedostatočných prostriedkoch komunikačných musel stretávať. Ale tie prekonal vždy s celou rozhodnosťou, „často trávil celé dni a noci na cestách, používajúc k cestovaniu hrubých prievozov, ťahaných koňmi alebo i volami.“

Takú rozhodnosť, neochvejnú vôľu a lásku k činu prejavuje v najdôležitejšia složka jeho životnej dráhy: organizovanie českej katolíckej tlače. Už roku 1868 zakúpil týždenník „Pozor americký“, ktorý vydával pod menom „Katolícké Noviny“. Ale i pri najslubnejších počiatkoch, aké mu zaistoval značný kruh spolupracovníkov i starokrajových, tiež z dobrého hmotného zaisťovania, časopis musel ani nie po roku zaniknúť. O dva roky začal znovu vydávať časopis „Hlas“, ktorý tiež hneď zaniknul. Príčina zániku oboch bola jednak v málom kádre odberateľov. Sú to známe nedostatky, s ktorými sa musí stretnúť každá nová myšlienka. Ale Hessoun týmito nezdarmi nedal sa znechutiť vo svojej práci. Roku 1882 opäť začal vydávať „Hlas“ a ten vychádza až do teraz nepretržite 60 rokov.

Za redaktora bol prijatý kňaz Josef Koudelka, ktorý neskorej stal sa i biskupom. Ale v redakcii dlho nesotrval, lebo ho clevelandský biskup potreboval, i musel sa tedy vrátiť k nemu.

Dost dlho všetky redakčné práce viedol si Hessoun sám, ale keď práce pribývalo, povolal za redaktora učiteľa J. Žaloudka. Za čas bol v redakcii i kňaz Fr. Ehrenberger. Časopis veľmi získal zvlášť redaktorom Fr. Novákom, ktorý pri ňom sotrval 9 rokov. Bol mužom vzdelaným, ktorému bola prekážkou len ťažká nemoc, že nemohol byť vysvätený za kňaza.

Po jeho smrti r. 1884 stal sa redaktorom Jos. J. Novák, ktorý časopis „Hlas“ redigoval až do roku 1901. „Bol pracovitý, svedomitý, povahy miernej a ušľachtilej.“

Pre časopis najdôležitejšie dátum bolo nastupenie dr. Hynka Dostála, ktorý ho rediguje nepretržite už 30 rokov. Jeho rýdži charakter a vznešené srdce pre národnú vec uplatnilo sa zvlášť počas svetovej vojny, kedy v našich oslobodzovacích akciách sa veľmi dobre uplatnil ako propagátor, ktorý uplatnil všetky prostriedky: pero, vlastný styk, aby budil nadšenie a získaval zvlášť finančné prostriedky; ale tejto sa zúčastnil aj aktívne, ako legionár.

Priznávame časopisu, že vykonal významnu vec pre národ a katolicizmus. „Je nesporné, že zachránil desiatky tisícov českých duší, ktoré potom horely nadšením pre to sväté dedičstvo cyrilometodejské a svätováclavské.“

Opakujem, že dnes „Hlas“ patrí nielen medzi najlepšie česko-americké časopisy, ale smelo ho môžeme priradiť i ku chociktorému starokrajovému časopisu. Reprezentuje skvele svoju šesťdesiatročnú tradíciu, ktorej v základy bol vstiepil ideálny kňaz a organizátor Jos. Hessoun temer všetky svoje sily a schopnosti.

Dnes popri dobrých redaktoroch grubuje si svojich spolupracovníkov i zo starej vlasti, z Čiech. A v časopise objavujú sa veru i také články a úvahy, ktorým by svedčalo i v chociktovej vedeckej revui. Z pomedzi širokého kruhu uvádzam tu meno Dr. V. S. Vilinského, od ktorého temer každé číslo prináša vzácne úvahy, informujúc vecne zvlášť o Sovietskom Rusku, bolševizme, o otázkách unionizmu a slovenskej vzájomnosti. Asi podobným smerom pracuje i druhý ruský emigrant dr. E. Kalikin. Z najčastejších spolupracovníkov je dr. Maria Sadovská, ktorá okrem záujmov o sociálny život venuje veľkú pozornosť katolicizmu, ako aktívnej složke súdobých myšlienkových prúdov. Potom spomenutiahodný je Jer. M. Jurák O. P., Em. Žák, A. Prokop, J. Sahula, Zelenka, P. Šrámek, A. Štancl, dr. J. Vašica. a celý rad iných, ktorí značnú popularnosť požívajú i u nás.

My nášmu starému a osvedčenému spolupracovníkovi „Hlasu“ prejeme mnoho zdaru do nového šesťdesiatročia, aby s takou rozhodnosťou a elánom vedel i naďalej viesť a oduševňovať za vznešené ideále českého a slovenského katolicizmu!

(Poznámka: Údaje a citované miesta sú prevzaté z jubilejného čísla čas. „Hlasu“ č. 4427 zo dňa 4. X. 1932.)

Krásná slavnosť k počť biskupa Brynychy v Emauzích.

Biskup Brynych měl rád mladou inteligenci a ona měla ráda jeho. On, hlasatel Slova, uvědomoval si plně vliv těch, kteří nesou myšlenku mezi lid. A nynější mladá inteligence, katolíci novináři, studentstvo a s nimi mládež, znají lásku Brynychovu, chtěla jí vzpomenouti, za ni poděkovati a učinila tak opravdu důstojně. Pietní slavnost, již uspořádala ve čtvrtek večer ve velkém sále v Emauzích, byla hlasem díků Bohu

za to, že nám dal biskupa Brynychy, byla přislíbením věrnosti jeho zásadám a upřímným vyznáním lásky. Vše v tak skvělé jednotě, které dodávala ještě záře přítomnosti J. E. nejdůstojnějšího arcibiskupa pražského dra K. Kašpara a četných vzácných hostů. Všechny účastníků bylo asi 500.

Po příchodu ndp. arcipastýře zahajuje schůzi místopředseda Svazu katolických novinářů, dr. J. Krlín, verši básnickými: Sto srdcí plakalo... a zdůrazňuje význam a účel slavnosti. Vítá ndp. arcibiskupa a hosty, z nichž jmenujeme J. M. ndp. opata emauzského A. Vykoukala, J. M. probošta dra Reyla, J. M. prelátu a děkana kapituly vyšehradské, zástupce kapituly svatovítské J. M. prelátu dra Eltschknera, ndp. kanovníky dra Švece a dra Kulače, pap. kom. dra Rückla, posl. Vaculíka a sen. Nováka, arcib. not. dp. faráře vršovického Pilíka, arc. not. dp. Tittla od Nejsv. Srdce na Král. Vinohradech, prof. Kubička T. J. a ostatní. Prosí ndp. arcipastýře o několik slov. J. E. Dr. K. Kašpar pronáší tyto hluboké a nadšené věty:

Děkuji svolavatelům této pietní schůze. — V neděli tomu bude třicet let, co smutně se rozezvučely zvony ve venkovském sídle biskupa královéhradeckého, a po nich v celé tamní diecési, aby zvěstovaly nepřátelům církve katolické sice radostnou, zato tím bolestnější zprávu věrným synům a dcerám církve svaté, že biskup Brynych vydechl svou ryzí, apoštolskou duší.

Není na mně, abych oceňoval zásluhy biskupa Brynychy o český národ, ani abych líčil jeho apoštolské působení. To učiní ústa povolnější, toho, který byl z jeho nejzdatnějších spolupracovníků a který porozuměl, jako tehdy bohužel jen málokterí, velikému duchu biskupa Brynychy, to je p. probošt Msgre dr. Reyl.

Biskup Brynych byl biskupem apoštolským. Po příkladu božského Spasitele, který přišel hledat a spasit, co zahynulo, po příkladu sv. apoštolů, kteří byli šťastni, že mohli pro Ježíše Krista pracovati a trpěti, dával se ovládati jedinou touhou, jedinou prosbou: Animas da mihi, cetera tolle Tibi! Duše mi dej — vše ostatní si ponech!

Biskup Brynych byl neúnavným apoštolem. Hledal duše slovem i tiskem, hledal duše především modlitbou a svým vzorným, bezúhonným, neposkvřeným životem.

Takové jako byl sám, chtěl míti i své pomocníky — kněží — věda, že biskup sebe horlivější nedokáže nic, není-li těmito účinně podporován. Proto bylo jeho jediným cílem: posvěcování kněží a jejich horlivost na vinici Páně, a záchrana nesmrtelných duší.

Právě proto nenáviděli ho nepřátelé církve katolické. Byl novinami smýkán, a buď Bohu žalováno, nenalezl mnohdy porozumění ani tam, kde je právem očekával!

Ale když zemřel, brzy kněží i lid poznali, koho ztratili! Jeho snaha probouzení lid ze spánku náboženské vlažnosti organisováním věřících nalezla aspoň po jeho smrti pochopení vždy většího, a já myslím, že není v Cechách diecése, kde by duch organizační byl tak vyspělý jako právě v diecési královéhradecké.

Srdce velikého biskupa Brynychy, uštvané, přestalo bít, ale duch jeho žije v diecési královéhradecké a přenáší se, jak z dnešní pietní vzpomínky vidno, i za její hranici.

Kéž heslo, které sice si nezvolil, ale podle něhož jednal: *Animas da mihi, cetera tolle Tibi*, ovládne duchovenstvo nejen královéhradecké, ale i všechny kněží ostatní, — kéž věřící lid víry katolické si váží, pro ni žije, pro ni pracuje, pro ni bojuje, pro ni je hotov zemřít, to bude nejlepší a jediné důstojná oslava biskupa tak velikého, jakým byl zvěčnělý biskup Brynych.

Projev ndp. arcibiskupa, který deset let řídil diecési, již kdysi spravoval biskup Brynych, byl přijat s radostí, již byl i dán výraz neutuchajícím potleskem. Nato se ujímá slova *J. M. probošt a senátor dr. Reyl*.

Žák Brynychův a opravdu horlivý pracovník, který přebíral po velikém biskupu část jeho odkazu — řídil jím založené časopisy — a věrně jej plnil, líčí dobu, vzpomíná obtíže, rozhovoruje se o náporu liberalismu a protestantismu proti němu. V další části svého proslovu nastiňuje program biskupa, i metody jeho práce, metody čistě moderní a svědčící i o hloubce ducha, dalekosti zření a vroucnosti lásky. A na konec se rozmlouvá o plodech této činnosti, které nezvadly a byly opravdu krásné.

Přítomní děkují *J. M. ndp.* proboštu za jeho procítěná slova tryskající ze srdce vděčného a milujícího potleskem, který nebere konce.

A třeba se radovati, že i další proslovy, dra Brajta O. P. za studentstvo, P. Nesrovnala T. J. za mládež a JUC. Hořiny za Českou Ligu Akademickou, byly hluboké, byly slibem věrnosti biskupům, slibem odvahy a radostné práce za vítězství ideí Brynychových, za vítězství programu, který on vyjádřil jasně slovy: Obnoviti vše v Kristu, navrátiti společnost Krista, boj proti novopohanství. Dr. J. Krlín ukončuje zdařilou slavnost poukazem na velikost biskupovu, která rostla ve stínu kříže, na jeho lásku, jež byla zákonem jeho života i jeho tvoření a dodává prosbu, aby naše mládež, jako kdysi a až dosud koná mládež belgická, prosila Boha, aby k dosavad-

ním našim národním patronům povýšil i biskupa Brynychy, otce nám všem tak drahého a tak dobrého.

Byla to slavnost opravdu důstojná a krásná a sám ndp. arcibiskup několikrát vyjádřil svoji radost nad ní. *J. K.*

Film o křesťanském dělnickém hnutí.

Počátkem loňského roku byl v Utrechtě po prvé promítán film o křesťanském dělnickém hnutí. Má název „Kentering“ a byl natáčen z iniciativy holandského spolku katolických dělníků režisérem Janem Hin'em a podle scénáře Alberta Koyle a Closa Up. Snímky byly učiněny v Utrechtu, Rotterdamu, Amsterdamu, Bruselu, Paříži, Římě a jinde. Film představuje vznik křesťanského dělnického hnutí, postupný rozvoj křesťanských dělnických organizací, stálý vzestup kulturní úrovně dělnictva a změny sociálního smýšlení. Základním momentem jest vydání encykliky Lva XIII. „*Rerum Novarum*“, velmi obratně jest znázorněno, co vděčí křesťanské dělnické hnutí tomu historickému dokumentu. Film ilustruje sociální poměry, jaké bývaly v době před vydáním této encykliky a umožňuje tím způsobem porozumění, proč byl papež donucen k vydání svého projevu. Řadou případných obrazů jest znázorněno, jak papežova slova díky kázáním, tisku a propagační akci nalezla ozvěnu v celém světě a jak vyvolala první pokusy o zakládání křesťanských dělnických spolků. Nejsou pomínuty ani ohromné obtíže, s nimiž bylo nutno bojovati v počátcích, ani hanebného jednání s dělníky a s duchovními, kteří vystupovali na jejich obranu. Druhá část filmu líčí hlavně úspěchy, jichž křesťanské dělnické hnutí až posud dosáhlo. Jest také připomenuta současná snaha, aby hospodářskému životu byl vtisknut křesťanský charakter. Film jest obratným sloučením tak zvaného „dokumentového filmu“ s filmem zábavným. Tak zvaná obrázková reportáž hraje v něm velikou roli; herci jsou většinou křesťanští dělníci. Nejnovější vymoženosti z oboru filmové techniky jsou s celou pečlivostí vykořisťovány. *pa.*

Svatý Augustin v evropské vědecké literatuře.

Jihoaamerický týdeník „*Criterio*“ provedl seznam vědeckých publikací věnovaných svatému Augustinu u příležitosti jubilea velikého biskupa Hipponského, kterého zovou „prvním novodobým člověkem“. Seznam neobsahuje toliko

práce španělsko-jihomoamerické. Nejdůležitější roli v něm hrají různé sbírky, mezi kterými první místo náleží dvousvazkovému dílu P. Casamassy z řádu sv. Augustina, profesora patristiky v lateránském semináři v Římě. S pracemi podobnými vystoupily rovněž katolická univerzita v Miláně, společnost „Görres-Gesellschaft“ v Německu, a také holandská provincie Otců Augustiniánů, jejichž edici vedl P. Dr. Makaay za spolupráce četných profesorů katolické university v Nijmegenách. Sbírka vydána v Anglii, na níž spolupracovali Dawson, Martindale, Przywara a jiní, má titul „A Monument to S. Augustine“. Kromě holandské provincie Augustiniánů vydaly pamětní knihy také provincie bavorská a neapolská. Františkáni ze Sigmaringen sebrali v okázalém svazku referáty o svatém Doktoru Milosti, přednesené na páté konferenci lektorů filosofie a theologie. Totéž učinila římská akademie sv. Tomáše a Katol. Institut v Paříži. Zvláštní čísla augustiniánská vydaly časopisy vědecké: „Revue de Philosophie“, „Gregorianum“, „Studia Catholica“, „Vita e Pensiero“, „Bolettino Storico Agostiniano“, „Studien“, „Theologia i Wiara“, „Revue Thomiste“, „Revue Benedictine“, „Estudos“, „Revue Apologétique“ a mnoho jiných. Zahraniční pramen, z něhož jest tato zpráva čerpána, neuvádí práci českých. V tom ohledu poukazujeme na přehledy, které svého času byly uveřejňovány v českých katolických listech.

Nedostatečný prospěch žactva.

První období školního roku je zakončeno poradou, která rozhodla, kdo má býti kárán pro nedostatečný prospěch. Na obecných školách nedostatečná známka napsána byla na zprávu, na měšťanských a středních školách na censuru a rodiče svým podpisem budou potvrzovat, že čtli tu milou zprávu o neprospěchu svého dítěte. V jednom časopise letos před prázdninami bylo uvedeno, že u nás během školního roku propadá 50 % všeho žactva. Zjev jistě povážlivý, který měl již býti podnětem k vážným studiím, kde jsou jeho příčiny a jak zjednatí nápravu. Příčiny nedostatečného prospěchu žactva nutno především hledati v dítěti a rodině, v učivu a učiteli.

Dr. Sturm uvádí, že 40 % propadajících jsou žáci méně nadaní. Proti menšímu nadání není jiného léku než vhodné omezení látky na stravitelné množství. Z toho plyne, že k většímu studiu na vyšších školách neměli by býti žáci

méně nadaní připouštění. Komu se zdá býti toto opatření drastické, nechť uváží, že každé donucování žáka k výkonu, na který svými schopnostmi nestačí, je týrání. Na ochranu zvířat před týráním již máme předpisy, snad se jich dočkáme i na ochranu dětí. Vinni bývají obyčejně rodiče nebo příbuzní, kteří za každou cenu chtějí míti z dítěte něco lepšího, pána, neohlížejíce se na duševní schopnosti dítěte. Jak často slyšíme slova: „Podívej se, jaké známky má Otoušek, vezmi si příklad z Venouška, který tak pěkně studuje!“ Těžko lze si bráti příklad, nestačí-li duševní potence.

Často nedostatek nadání v jednom předmětu či oboru je nahrazen velkým nadáním v oboru jiném. Proč jen ovládá snaha rozmnožovati studovaný proletariát a poškozovati schopné a nadané lidi protekčním popostrkováním méně nadaných nebo i neschopných? Tím se neprospěje státu ani občanstvu, které přichází do služebního styku s méně schopnými úředníky.

33 % neúspěchů podle dra Sturma tkví v činiteli vůle, v nedostatku píce. Zde může býti lékem soustavné cvičení vůle již od malička, kdy ještě není volby mezi několika podněty a kdy k rozhodnutí vede jediný dojem, jediná představa. Na to se zhusta v rodinné výchově zapomíná a dítě nekonající uložené školní povinnosti se omlouvá: „Je ještě malé, až bude větší!“

Takové dítě se pak těžko rozhoduje, když přijde zápas sporných snah a rozhoduje se pravidelně pro příjemnější. Útěk od odpovědnosti, který tolik brzdí nejen práci školní, ale i politickou, vyrůstá ze špatné výchovy v rodině.

Rád bych se při té příležitosti jen letmo dotkl dvou neužitých či lépe řečeno nevyužitých pomůcek k pěstění vůle: sportu a Eucharistie. Dokud se pěstuje sport pro sport, nemá významu. Chceme, aby otužoval vůli paralelně s tělem a usnadňoval rozvahu a rozumné jednání. Bez Eucharistie lze sice vypěstovati gentlemana, snad i charakter podle definice Peckovy: „Charakter je křesťan bez Krista“, ale naprosto nelze bez Eucharistie vypěstovati světoce, kteří jsou tolik očekáváni. Ne snad od Církve, ta jich má v každé době dostatek po celém okrsku zemském. Ale národ prožívá svůj smutný advent bez proroků, advent touhy po vůdcích bez demagogie, touhy po světle, které by vyvedlo z bažin, kam nás zavedly bludičky pseudofilosofie.

Druhá příčina nedostatečného prospěchu je v učivu. Jednak v přílišné šíři, jednak v neúměrné hloubce jeho tomu kterému stupni. Posměšek university, který stíhá národní školy, má

jisté odůvodnění v přespřílišných požadavcích, které kladou podrobné osnovy, ač na středních školách nejsou poměry o nic lepší.

Za základ vyučování berou se učebnice přeplněné látkou a nabitě novými pojmy, které nemohou žáci naprosto strávit. Při předpisování učiva se nepočítá se známým % žáků o slabé vůli, která se snadno odradí velikou kupou překážek, na které žák svými málo odměřenými silami nestačí. Tato příčina neúspěchů souvisí úzce s další příčinou, která je v učitelích.

Učitel má být živou osnovou, živou učebnicí a metodou. Má odvažovati a třídit vědomosti na nezbytně nutné a podružné, má žákům usnadnit v přehled v zátopě látky, má jim podati návod, jak učivo ovládnouti a spravedlivou klasifikací podněcovati k práci. Po této stránce má nejvděčnější úkol učitel jednotřídky, který je svým pánem a pak učitelé na obecných školách, kteří učí většinou všem předmětům ve své třídě a mohou bez velkých obtíží reagovati na neprospěch přiměřenou redukcí učiva, vhodnou diferenciací a individualisací v procvičování látky. Jinak je tomu na školách měšťanských a středních, kde se v třídě střídají učitelé a každý považuje pravidelně svůj předmět za nejdůležitější. Nikdo nechce sleviti, protože žáci pracují svědomitě jen tomu, kdo na nich důsledně a přísně požaduje všechnu látku a rádi si pohoví u toho učitele, který jim podal prst. Zde musí být určité normy a redukce látky musí jíti souběžně ve všech předmětech. Pravidelně každý ústav středoškolský má svého pověstného profesora, před kterým se všichni třesou a který u maturit zapaluje efektivní bengál. Jednou je to matikář, jindy češtinář, jindy zeměpisec, na tom nezáleží. Jisto je však, že celkový prospěch žactva je tímto koníkářstvím vážně ohrožen a školní úřady měly by tyto přestřelky vpravovati do mezí.

Veškerému katolickému dorostu a jeho vůdcům.

Vzhledem k proklamovanému sjezdu katolické mládeže v Praze 1933, který má být prvním manifestačním projevem celostátní akce mladé katolické generace, a vzhledem k některým momentům, nasvědčujícím už nyní, že želaného účelu plně dosaženo nebude, usnesla se pracovní konference Sdružení lid. absolventů hospodářských škol (23. října 1932) a členská schůze Klubu lidových akademiků v Brně (24. října 1932) jednomyslně na tomto stanovisku: *Zbytečné množství samostatných organizací katolické mládeže československé a z něho vyplýva-*

jící únava pracovníků, plýtvání penězi, vzájemná konkurence tisková a spolková i osobní revnivost je naprosto nežádoucí.

Ale zájem katolicismu a zájmy celostátní nezbytně vyžadují sjednocení veškerého katolického dorostu. Naším konečným cílem je vytvoření centrálního celostátního výboru se samosprávnými zemskými podvýbory a říšskými odbory: náboženským a kulturním, tělovýchovným, hospodářským a sociálním.

K tomuto cíli chceme dospěti individuálním působením na vedoucí činitele i celé organizace, ale především vidíme postupné realizování této myšlenky v dělnosti zvoleného výboru v České Třebové, v koncentraci tisku mládeže, v přípravě tiskem a přednáškami, v hospodářském a administrativním přizpůsobování jednotlivých organizací a v celostátních pracovních sjezdech zástupců.

Proto si představujeme příští sjezd katolické mládeže 1933 jako pracovní sjezd zástupců jednotlivých jejích organizací, který připraví toto sjednocení a stanoví akční program.

Klub lidových akademiků v Brně.

Mládež národně-demokratická proti nynějšímu vedení.

Na sjezdu národně-demokratické mládeže v Praze, konaném za předsednictví dra Lad. Rašína, byly proneseny ostré námitky proti nynějšímu vedení strany, která jest ovládána drem Hodáčem, vyslovena jejímu vedení nedůvěra, a výsledkem bylo zapečetění sekretariátu mládeže. Mocní tohoto světa se zalekli slova a kritiky mladých a užili k jejich potlačení prostředku, který jest nejlacinější sice u vládní strany, ale nikterak správný.

Dr. Kramář jest nemocen a jest již stár. Mladá generace, která cítí nacionalisticky, nemůže být spokojena s vedením strany, jež vážně zakolísalo nejednou, když šlo o otázky čistě národní prestiže, zakolísalo citelně, když se jednalo o Trockého pobyt na Slovensku a nedovedlo ani nalézt jednu linii, když běželo o politiku strany ve věci snížení úřednických platů. Střetly se zde v tuhém boji dvě generace, jako se kdysi střetly ve straně Klofáčově, kde ovšem mládí ustoupilo, což ani nepřekvapilo. Jest otázka, zda ustoupí mládí i v tomto případě, kdy má možnost skutečně ozdravěti strany, krácející ve vodách nezdravého a nespravedlivého kapitalismu, jenž se vůbec neohlíží na zájmy národní, nebo vůbec na vyšší zájmy. Tato mládež

se býla nenáročně za dra Mareše v boji rukopisném, jest naladěna protisocialisticky a dokonce i protikomunisticky, a to se u nás trestá. Jest nadšená, ale nezkušená a lze býti právem zvědavým, jak dlouho vydrží. V něčem se podobá její nynější boj zápasu z let devadesátých: vyzdvižením národního prvku, ovšem za poměrů velice změněných. Tehdy mládí vedlo boj za vítězství práv národa a za potření katolické Církve. A jest ku podivu, že dnes proti této národně citící mládeži se stavějí prudce tehdejší vůdcové, jimž, jak se zdá, šlo více o tu Církev než o národ. Nyní snad nemá tendenci vyložene protikatolických a proto má větší naději na úspěch, ale její nepřítel je má na základě svého kředa a proto její boj je tím těžší a závažnější. Tenkrát celý pokrokový národ tleskal své mládeži, dnes celý pokrokový národ se bude třeba od ní odvracet. Vůdcové národní demokracie, poněvadž se zpronevěřili ideji, se musí těšit z toho, že komunistický a socialistický tisk jim pomáhá potírat vlastní jejich mládež. Chyby se mstí a tu mstu odnáší obyčejně mládež. V případě národní demokracie je to mládež, která ještě věří, že idea znamená něco více než peníze a osobní ctižádostivost.

J. K.

Pronásledování v Mexiku trvá.

Mexičtí katolíci zažili v posledních desíti letech dokonale, jak chápe nevěra a bolševism náboženskou svobodu a svobodu svědomí. Jsou v pravém slova smyslu zbaveni všech práv a všech svobod, i těch nejprimitivnějších. Ale nicméně mexická vláda prohlašuje ustavičně, že nepronásleduje věřících pro jejich náboženské přesvědčení. Po vydání Encykliky „Acerba animi“ zaslal mexický vyslanec ve Vatikáně italským novinám přípis, v němž tvrdí, že mexické zákonodárství „neznamená zásah v náboženské a osobní přesvědčení“ „Osservatore Romano“ odpověděl na tuto lež snesením četných dokladů o pronásledování z poslední doby a nedávno uveřejnil instrukce vlády státu Vera Cruz, týkající se školy. Podobají se instrukcím, které kdysi vydala bolševická vláda v Rusku a nyní vydává socialistická vláda španělská. Čteme v nich: „Pokud se týče činnosti ve školách, jejichž jediným cílem jest dáti žákům materialistický světový názor, takže každá víra jest vyloučena, stanovíme tyto směrnice: Musí býti v prvním roce potírány pověry a církevní dogmata; ve druhém roce musí býti poukazováno na nezdravé zvyky určitých náboženských praktik, jako uží-

vání svěcené vody a uctívání ostatků svatých. Žáci nechť jsou poučeni, aby nevydávali žádných peněz za svíce, na kostely a na různé církevní potřeby, poněvadž tyto jdou jen ve prospěch kněží. Ve třetím roce budiž poukazováno na to, že různá náboženská vyznání přetvářejí člověka tak, že nemá žádné vlastní iniciativy, že všechno čekají jen od Božstva, a naproti tomu že lidé bez vyznání jsou aktivní a energičtí a jsou s to překonat všechny překážky. Ve 4. roce: Pro studium země jest nezbytno zdůrazniti omyly dogmat a ukázati žákům, že k mravnímu životu nepotřebují žádného náboženství. Při dějepisu v pátém roce budtež žáci upozorněni, jak velice bránila Církev pokroku Ameriky. V šestém roce při vykládání přírodních zákonů, které řídí přírodu, při řeči o teorii Laplaceově o vzniku země a teorii Darwinově o vzniku člověka, nechť jest žákům vštípeno materialistické pojmání světa a života. Současně nechť jest vyloženo vznik a vývoj náboženství, že totiž všechna vycházejí z Neznámého a mizejí s pokrokem věd. V pozdějších letech musí býti žáci poučeni o ruské revoluci. Učitelé musí své žáky dovésti k tomu, aby poznali, jak jsou zničena dogmata a odstranění kněží, aby na konec zavládla proletářská spravedlnost.“

Jest nutno doznati, že všechny předcházející návrhy byly proneseny jen pro ten poslední. Ale v tom tkví i veliké nebezpečí. Bolševism nehálí, má přesně propracovaný plán a jedná.

Pět let katol. korespondence.

Před pěti lety začala vycházeti v Římě nová korespondence „Agentia Fides“, která si předsevzala informovati čtenáře o životě v katolických misiích, o jejich vzrůstu, rozmachu i práci. Svě sídlo má v paláci Propagandy a jest podřízena přímo generální radě Papežského díla pro šíření víry. Založení bylo odvážným činem a mohla se k němu odhodlati jedině Církev, která se opírá o misionáře, kteří jdou až na konec země. Korespondence se rychle rozvinula a dnes představuje velikou moc. Má 425 pravidelných dopisovatelů ve všech dílech světa a v Evropě v těch krajích, jež jsou pod pravomocí Kongregace Propagandy. Ve třiceti nejdůležitějších centrech jsou t. zv. regionální korespondenti, kteří pravidelně píší o politických, náboženských, sociálních a hospodářských otázkách rázu všeobecného. Tak jest možno hned a správně informovati se o nejruznějších problémech a při nedávném konfliktu čínsko-japonském nejdůležitější noviny evropské otiskovaly právě studie

„Agentia Fides“. Když se jednalo v Ženevě o otroctví v různých krajích, mohla poskytnouti vzácný materiál, bez něhož by nebylo jednání ani možné. Statistiky Agencí vydané jsou přesné a jisté. V posledních měsících byla zavedena i služba obrázková. Zprávy této korespondence uveřejňuje 1620 novin a časopisů celého světa. Ředitelem jejím jest P. J. Considerie, který podniká nyní cestu světem a navštěvuje dopisovatele. Dosud byl v Palestině, Persii, Indii, Burně, Siamu, Číně, Mandžusku, Korei, Japonsku, Filipínách a v Holandské Indii. Nyní dlí v Africe.

J. K.

Španělsko a katolicism.

Nynější španělská vláda jest laická a ostře protikatolická a nelze tudíž dělati si pro blízkou budoucnost naděje, že nynější stav Církve se zlepší. Uvedeme několik událostí z poslední doby, jež svědčí spíše pro pesimism než pro optimism.

Premier vlády Azana mluvil v Santanderu o církevních kongregacích. Bude pro ně, děl, platiti 26. článek konstituce, který bude v brzké době předložen parlamentu a vzbudí rozruch. „Řekne se opět, že pronásledujeme náboženské přesvědčení, ačkoliv nepronásledujeme nikoho. Každý ví, že čl. 26. ústavy předpokládá republiku laickou a že žádá netoliko rozpuštění Tovaryšstva Ježíšova, nýbrž i určité omezení jiných řádů, pokud se týče vyučování. Jsem rozhodnut dbáti zákona do poslední písmeny. Čl. 26. bude platiti v plném svém znění.“

Řeč premierova vyvolala přirozeně nepokoj a list „baskických nacionalistů „El Dia““ poukázal na bolest katolického lidu, který má dosti příčin báti se budoucnosti. „Řeč Azanova,“ píše, „vyzdvihuje pro katolíky vážný problém. Je to od počátku republiky problém nejvážnější a nejvíce znepokojující. Problém konfesijní školy, řízené církevními organisacemi. Pro nás netkví vážná důležitost v odluce Církve od státu, v secularisaci hřbitovů, v potlačení některé řeholní kongregace, v zákoně, který má uspořádati nový život náboženských spolků, poddaných úplně světským zákonům, ani v hospodářských obtížích, které budou nutně následovati, nýbrž tkví v tom, že bude potlačeno nebo omezeno právo kongregací na vyučování. Nedělejme si žádných ilusí. Azana bude přísně dbáti provádění zákona, jenž bude odhlasován.“

Jak vypadá zákon o kongregacích?

1. „Budou rozpuštěny řády a kongregace,

kteří jsou nebezpečím pro bezpečnost státu. 2. Ty, které zůstanou, budou zapsány do zvláštního registru ministerstva spravedlnosti. 3. Nebudou moci získávati moci, samy ani prostřednictvím jiných osob, ani spravovati více jmění a majetku, než potřebují, aby mohly žítí a ku přímému vykonávání svých cílů soukromých. 4. Jest jim zakázáno dbáti o průmysl, obchod a vyučovati. 5. Budou podrobeny všem fiskálním zákonům zemským. 6. Každý rok budou povinny skládati účet, jak naložily se svým jměním. Majetek řeholních řádů bude moci býti zabrán pro národ.“

Jak jest zřejmo, tento zákon nebude pro katolíky příznivý, a jest možné, že v komisi bude ještě zhoršen. O návrhu zákona se píše ve všech listech, i v katolických, pokud ovšem nebyly zastaveny. Cituji článek, který napsal ve velikém ilustrovaném časopisu „Ahora“ jeden z nejvýznačnějších představitelů současné inteligence španělské, Ossorio y Gallardo:

„Jest přirozeno a nezbytno, aby katolíci se postavili proti úplné odluce Církve a státu, poněvadž lidská společnost není uspořádána jen s ohledem na dobro hmotné, nýbrž i mravní. Jest pochopitelné, že zavrhuji laické vyučování, poněvadž duše dítěte není utvářena, nezná-li ani svého původu ani svého osudu. Že protestují proti zákazu danému kongregacím, aby vyučovaly, neboť je to netoliko nesmysl v řádu rozumovém, nýbrž i škodlivá intervence mezi neexistující vůli dítěte a vyšší vůli otce, když stát chce násilím jim vnutiti svoji vůli. Ať podniknou katolíci cokoliv proti tomuto zbožštění státu, budou vždycky v právu. Jejich obhajoba zasluhuje úcty věřících i liberálů... Bude jim dovoleno bojovati proti republice zostouzením nebo naprostým nezájmem? Ne. Blaho Španělska vyžaduje té zdravé distinkce Lva XIII.: upřímné podrobení konstituci a boj oprávněnými a poctivými zbraněmi proti jejímu zneužití... Katolíci musí pochopiti, že mají co dělati se špatnou politikou státní, když jde o náboženství, ale ne s neuznáním svobody svědomí. Laický stát neničí víry a nepotlačuje kultu. Konstituce, která zakazuje vyučování kongregacím, nezakazuje ho řeholníkům ani světským kněžím. Nikdo není pronásledován pro ideje katolické.“ V dalším poukazuje autor na utrpení katolíků francouzských za třetí republiky a na jejich chování, monarchistické vzbouření, jemuž učinil konec Lev XIII. encyklikou „Nobilissima Gallorum gens“ (1884), již doporučuje biskupům, aby dbali toho, aby nemohli býti podezíráni z nepřátelství k republice. A jaký byl výsledek? Msgr. Baunard to řekl sám a jest rek-

torem katolické university v Lille: „Církev ve Francii založila sta katolických kolejí, křesťanských pensionátů, podařilo se jí i založit university. Nikdy nevystavěla tolik chrámů, tolik kaplí a klášterů a nepostavila tolik oltářů. Nikdy neotevřela tolik útulků pro mravně skleslé a nemocné. Nikdy neměla tolik kněžských povolání. Málokdy dala tolik světců a světic jako v té době a v tom světě zbaveném mravní síly.“

Ossorio pokračuje: „Ať jsou jakékoliv přechodné vášně, ve Španělsku bude výsledek týž. Historie nás o tom poučuje, logika o tom svědčí, fakta to ohlašují. Nuncius nepřerušil styků s republikou. Preláti — mimo málo výjimek — nesdíleli nenávisti věřících ani jejich zlořečení, spíše se chovají milostivě. A Azano sám řekl, že má v úctě vznešený cit. „Nezapřel jsem žádného ze vznešených citů své země a duchovních hodnot španělských, s nimiž jsem se stykal, jež jsem ctil a miloval. Jsou ve mně tak živé jako v srdci nejtradicionalističtějšího Španěla.“

„Otevřme,“ končí autor, „prameny naděje, důvěrujme v sílu reality a pracujme pro mír. Pomáhati loyálně pro dobro Španělska, republice laické a užítí všech sil, abychom pokřestanili společnost, to by byl nejlepší program pro katolíky. Evangelium musí proniknouti do duší.“

Čtenáři si učiní sami závěr.

J. K.

Konverse mas v Anglii.

Příštího roku budou v Anglii oslavovati sté výročí života hnutí, které má pro historii země veliký význam a jež jest známo pode jménem hnutí oxfordského. Několik jednotlivců, universitních profesorů, je vyvolalo v život a práci jeho v ohledu náboženském nelze plně doceniti. Ono nám dalo Newmanna a není možno si ani bez něho představiti nynější rozmach anglokatolicismu a návrat četných intelektuálů a duchovních do katolické Církve. Oslavy jubilejní budou jistě velkolepé a snad máme již jejich začátek v manifestu (v. Daily Express, 13. XI.), podepsaném 50 anglikánskými duchovními, náležejícími k vysoké církvi — High Church, která se netají svými sympatiemi ke katolicismu. V tomto manifestu prohlašují podepsaní, že „jediným východiskem z nynějšího chaosu jest sjednocení se Svatou Stolicí“ Většina podepsaných má význačné postavení v církvi a nemalý vliv. Jeden z nejvýznamnějších představitelů církve prohlásil redaktoru „Daily Ex-

press“, že tento manifest bude znamenati v historii Anglie rychlý krok kupředu, a dá podnět k návratu mas do katolické Církve. Manifest podepsal anglikánský biskup Seymour, 9 duchovních z Londýna, dále kněží z Yorku, Colchesteru a j. Čteme v něm, že nynější hnutí jest odchýlené od původního hnutí oxfordského, a že jediná Církev, která se může zváti katolickou, měla vždy své středisko a svého vůdce v Nástupci svatého Petra, Veleknězi římském. Končí slovy, že pravým a podstatným cílem oxfordského hnutí jest sjednocení s Římem.

J. K.

Třísté výročí narození B. Spinozy.

Dne 24. listopadu r. 1632 se narodil v Amsterdamě muž, který má veliké jméno v dějinách filosofie: B. Spinoza. Jest tvůrcem nauky, známé pode jménem pantheismus, pro niž byl i vyloučen ze židovské obce. Zemřel v Haagu r. 1677. Hlásal, že existuje jen jedna podstata, a ta jest věčná, je to Bůh. Skládá se z množství přívlastků, ale my poznáváme jen dva, myšlení a extensi. Věci jsou stavy těchto přívlastků, tedy všechny věci jsou obměnou podstaty boží. Mimo ni neexistuje žádná jiná podstata. Tyto své zásady vyložil v díle „Ethika“ Vychází z řady definic, jež si sám stanovil, a na jejichž základě pak buduje stavbu své nauky. Ovšem tyto definice jsou bludné, jako třeba jeho definice podstaty, a není tudíž divu, že jest pak celé dílo pochybené. Veliký vliv měl na Spinozu francouzský filosof Descartes. Ve své nejdůležitější definici o podstatě neopírá se o objektivní skutečnost a domnívá se, že svým rozumem přímo chápe nekonečnou podstatu božskou. A právě tímto vymezením se stala jeho nauka kámenem úrazu pro četné filosofy, kteří se dali Spinozou ovlivňovati, a ještě dnes jest jeho vliv patrný.

redakční

Příští číslo vyjde 10. prosince, opět 24 stránek. Žádám tudíž pp. přispívatele, aby své příspěvky zaslali nejpozději do 5. prosince.

J. K.

Vyšehradský kanovník Beneš Metod Kulda, který svými „Legendami“ pokusil se v devadesátých letech o dílo podobné, nebyl básníkem takové inspirace jako Josef Pospíšil, lyrik hlubokého citu a velké kultury umění veršového i strofického. Dílo Pospíšilovo přichází vhod i jako osvěžení a obohacení starého pokladu písňového, dnes již přece jen stálým opakováním ovšednělého. V neznámých dosud textech opěvá tu skutečný básník a kněz novým vzletem Bohorodičku, světce Josefa Pěstouna, Annu, Petra a Pavla, Mikuláše, Františka Serafinského i Antonína Padovánského. Ale vedle horlivě uctívané plejady velkých českých patronů budí svými zpěvy zájem i o patrony neprávem zapomínané, o blahoslavence Iva-

na a Hroznatu, o blahoslavenkyně Anežku Českou, Mladu Abatyši a Zdislavu. A svou ryzí poesii umožňuje oslavovati zpěvem i nové oblíbené světce Josafata a Terezičku z Lisieux. Slovesnou část vyzvedá v oblast vysokého zpěvného umění veliký náš hudební mistr *Josef Bohuslav Foerster* svými 24 novými komposicemi, jež samy znamenají příliv svěžího vzduchu do našich chrámů a radostné opojení novou melodickou krásou všech duší věřících. Je tedy edice Pospíšilova a Foersterova z těch vzácných úkazů současné duchovní kultury národní, jež nemohou zůstatí nepovšimnuty nikým, komu zvroucnění víry a zušlechťení citů našeho lidu není lhostejným.

Dr. Bedřich Vašek :

Křesťanská sociologie díl II.

Spravedlnost v životě hospodářském.

O B S A H

I. Důležitost etiky v životě hospodářském. — Nebezpečnost hospodářských problémů současných. — Kdo má povinnost spolupracovati o lepší hospodářský řád. — Etika v hospodářském životě. II. Obecné etické otázky života hospodářského. — Vlastnictví soukromé či společné. — Obtíže a důležitost otázky vlastnictví. — Boj proti soukromému vlastnictví. — Odůvodnění zásady soukromého vlastnictví. — Sociální zatížení soukromého vlastnictví. — Nerovnost v rozdělení majetku. — Veřejné vlastnictví. — Etika některých zdrojů a forem majetku. — Dědictví. — Práce. — Důchody bez práce vůbec. — Úrok. — Pozemkové vlastnictví a pozemková renta. — Majetek akciový, atd. Stran 460. Cena Kč 44.—.

Křesťanská sociologie díl III.

Sociální práce.

O B S A H

I. Zásadní stanovisko katolicismu k veřejnému životu. — Církev a veřejný život. — Kněz a veřejný život. — Laici a veřejný katolický život. — Katolická akce. — II. Význačné prostředky, jimiž lze prováděti sociální práci. — Ústředny pro sociální studium a sociální práci — Činnost spolková. — Tisk. — III. Některé význačné obory sociální práce. — Práce pro školu. — Lidová výchova. — Činnost charitativní. IV. Zákonná ustanovení k veřejné činnosti. Stran 371. Cena Kč 40.—.

V Y D A L O

*Nakladatelství Československé akciové tiskárny v Praze II.,
Karlovo náměstí čis. 5.*

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hořovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Společenské družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablunné n. Orl.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orl.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kyšperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Mělník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatice: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Přeštice: Lidová záložna.
Bychov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Úpice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orl.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i ve společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují dne 31.

prosince 1931 již

130 milionů Kč vkladů

ŽIVOT

Sv. Albert Veliký jako přírodopisec.

Otázka sjednocení katolíků v naší republice.

Metody komunismu v boji proti náboženství.

Nový způsob pronásledování v Rusku.

Anglikanism na rozcestí.

Euthanasie.

Škola a krise.

Církevní umění v moderním stylu.

Schází nám mládež.

ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Odpovědný redaktor Josef Nepraš. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

Knihy a časopisy redakci zaslané.

Dr. J. Krlín: *E. J. Brynych*. Katoličtí novináři z povinné vděčnosti velikému biskupu Brynychovi, kterého milují a ctí, vydali knihu Eduard Jan Nep. Brynych, v níž je líčen celý jeho život, jeho zásady a program, jak jej uskutečnil. Brynych má první největší zásluhu o uvědomení katolického lidu v moderní době a jeho památce je věnována první kniha životopisů slavných mužů, vůdců katolického hnutí. Knížka bude zajímavá každého kněze i laika, zúčastněného na práci v Katolické akci nebo ve veřejném životě. Životopis Brynychův patří do každé křesťanské rodiny jako nezbytná duchovní četba. — Objednávku vyřizuje Svaz katolických novinářů v Praze II., Spálená ul. čís. 15, III. poschodí.

Písně k sv. patronům českým. Napsal Jos. Pospíšil, zhudebnil Jos. B. Foerster. Vydalo Cyrilo-Methodějské knihupectví Gustava Francla v Praze. Velká osmerka, 80 stran, Kč 20.—. — Duchovní písně náležely od staletí k chloubě české literatury básnické, jež se před celým světem může pochlubit starobylými skvosty svých zpěvů „Hospodine, pomiluj ny!“ a „Svatý Václave!“ Písně k světcům a zejména k svatým českým patronům počal v celé cykly a sborníky družiti již časný literární barok šestnáctého století. Neprávem podceňovanému Šimonu Lomnickému z Budče náleží zásluha sepsání a vydání prvního katolického kancionálu z roku 1595, v němž českým patronům byly věnovány rozměrné „písně historické“. Od té doby v každém z četných našich kancionálů věnována patronům českým zvýšená pozornost. Podceňovaný sedmnáctý věk „temna“ honosí se dokonce vynikajícím básníkem Adamem Michnou z Otradovic, který svou „Svatočasnou Muzyku“, vydanou v Praze 1661, věnoval cele písním hagiografickým. Na tohoto originálního pěvce lásky k svatým patronům českým si vzpomínáme živě při čtení nového sborníku „Písně k svatým patronům

českým“, jež s vroucí láskou zapěl vynikající náš básník, Josef Pospíšil, známý autor řady knih básní lyrických i epických. Naši osvědčení pěvci, ať František Sušil, Jan Soukup, Xaver Dvořák, František Kyselý, Sigismund Bouška, Karel Dostál Lutínov, Václav Bělohlávek či František Kašpar, napsali mnoho jednotlivých písní k uctění českých světců, ale zbásnění celého cyklu 24 písní, jako Pospíšil, nevěnoval se z nich dosud ani jediný. Vyšehradský kanovník Beneš Metod Kulda, který svými „Legendami“ pokusil se v devadesátých letech o dílo podobné, nebyl básníkem takové inspirace jako Josef Pospíšil, lyrik hlubokého citu a velké kultury umění veršového i strofického. Dílo Pospíšilovo přichází vhod i jako osvěžení a obohacení starého pokladu písňového, dnes již přece jen stálým opakováním ovšednělého. V neznámých dosud textech opěvá tu skutečný básník a kněz novým vzletem Bohorodičku, světce Josefa Děstouna, Annu, Petra a Pavla, Mikuláše, Františka Serafinského i Antonína Padovanského. Ale vedle horlivě uctívané plejady velkých českých patronů budí svými zpěvy zájem i o patrony neprávem zapomínané, o blahoslavence Ivana a Hroznatu, o blahoslavenkyně Anežku Českou, Mladu Abatyši a Zdislavu. A svou ryzí poesii umožňuje oslavovati zpěvem i nové oblíbené světce Josafata a Terezičku z Lisieux. Slovesnou část vyzvedá v oblast vysokého zpěvného umění veliký náš hudební mistr Josef Bohuslav Foerster svými 24 novými komposicemi, jež samy znamenají příliv svěžího vzduchu do našich chrámů a radostné opojení novou melodickou krásou všech duší věřících. Je tedy edice Pospíšilova a Foersterova z těch vzácných úkazů současné duchovní kultury národní, jež nemohou zůstat nepovšimnuty nikým, komu zvroucnění víry a zušlechťení citů našeho lidu není lhostejným.

Ž I V O T

ROČNÍK XIV.

V PRAZE 20. prosince 1932.

ČÍSLO 16-17.

Sv. Albert Veliký jako přírodopisec.

Jsou určité domněnky, které jako plevel v poli sveřepě se udržují, byť bylo nesčetněkrátě poukázáno, že jsou nesprávné.

Temný středověk! Ano, temný v hlavách těch, kteří jej neznají, těch, kteří nechápou, anebo chápat nechtějí, jak se tehdy žilo, myslilo a tvořilo. Jmenovitě v oboru věd přírodních pokládá se středověk za dobu všeobecného úpadku. Podle toho žili tehdy jen břídilové, kteří v pseudovědeckých traktátech přemílali a kazili vědomosti klasického starověku zcela neplodně, bez jakéhokoliv vlastního pozorování a indukce. Proti středověku jako protiklad staví se doba nová, ve vědách přírodních pak jmenovitě století XIX. a XX., o nichž se mluví jako o době skutečného rozmachu těchto věd, zatím co vše předtím zůstává dobou úpadku, reakce a temna.

Nikdo zajisté nechce popírat, že ve středověku — v době intenzivního života náboženského — měli větší smysl pro problémy theologické a filosofické. Nicméně tvrditi, že v oboru věd přírodních byla to doba zaostalá a neplodná, na tyto vědy s despektem pohlížející, jest smělostí lidí nevědomých. Bohužel, že tento plevel bují tolik na českém kulturním poli.

Sv. Albert Veliký jest jedním z mnoha skvělých dokladů, že středověk měl pro vědy přírodní náležitou úctu i vážnost. Je pravda, pohlíželo se tehdy na vědy přírodní poněkud jinak, než dnes. Příroda, jakožto dílo Boží, byla předmětem studia filosofů a theologů, takže se v té době nesetkáváme s pouhými přírodopisci v našem slova smyslu. Není pochyby, že takový způsob pěstování přírodních věd v rámci věd ostatních byl značnou předností. Jak by na př. našim biologům prospělo, kdyby se vyznali alespoň v základech filosofie! Svatý Albert je typickým příkladem středověkého vědce, polyhistora. Byl theologem, filosofem a přírodopiscem v nejširším slova smyslu. On ovládal veškeré bohatství tehdejšího vědění. Po právu se mu tudíž dostalo názvu Doctor universalis.

Pokud se pak přírodních věd týče, i tu byl učencem všestranným. Byl mineralogem stejně jako botanikem, anthropologem jako zoologem, fysiologem i morfologem. Příroda se všemi tvory živými i předměty neživými byla mu jediným harmonickým celkem, vyšlým z rukou Stvořitelových.

Hlavní jeho práce přírodopisné vznikly v Kolíně nad Rýnem, kamž byl po ukončení studií v Padově a v Bologni povolán, aby tu na učilišti svého řádu přednášel vědy duchovní a přírodní. Když později byl odvoláván na jiná místa, vždy na konec se rád vracíval do Kolína, kdež také 15. listopadu r. 1280 zemřel ve věku 87 let. Důležité jest dále čtyřletí r. 1254 — 1259, kdy jako provinciál dominikánů v Německu cestoval téměř po celé střední Evropě, a dále doba, kdy jako papežský legát hlásal kříž v Německu a v zemích sousedních. Jeho bystrý, všestranný duch všímal si zvyků a povolání obyvatelstva jednotlivých krajů, rozmlouval s řemeslníky, rolníky, s lovci i rybáři, všude pátraje po jejich zkušenostech, a sám pak hleděl si jejich tvrzení, pokud bylo možno, ověřiti zkušeností vlastní. Vytýká se mu často, že přijímal slepě a nekriticky poznatky o přírodě ze spisů starověkých, jmenovitě z Aristotela, Plinia a Galena, aniž se sám o pravém stavu věci přesvědčil. Poslyšme proto, co praví v úvodní kapitole spisu „De Mineralibus“: Jest nyní doba promluvití o povaze kovů, o jejich výskytu a vzniku, o věcech, o nichž Aristoteles pojednal nedostatečně. Sám chci proto náležitě a přesně podati zprávu o tom, co jiní spisovatelé napsali a o čem jsem se ze skutečnosti poučil. Na svých cestách v cizině navštěvoval jsem jedenkrátě naleziště kovů, abych se o povaze minerálů přesvědčil, a z téhož důvodu navštěvoval jsem i alchymisty, abych se poučil z jejich proměňování kovů o jejich povaze a vlastnostech. *Tot zajisté nejbezpečnější a nejlepší cesta k badání.*“ Tu tedy vidíme pěkně, jak povrchní je tvrzení, že středověk ne-

znal metody induktivní. Experimentia a ratio — indukce, dedukce, to byly metody přírodovědeckého badání Alberta Velikého, to jsou zajisté také metody i přírodovědy moderní. Je nesporné, že při svých studiích Albert Veliký bral zřetel i na starověké přírodopisce, jmenovitě na spisy Aristotelovy, Pliniovy, Dioskuridovy, Galenovy atd., jmenovitě tam, kde sám se nemohl o věci přesvědčiti. Leč, zdaž se totéž nedělá i v moderní přírodovědě, jmenovitě ve spisech, jež chtějí býti kompendiem určité disciplíny. A středověké spisy přírodopisné byly vždy takovými kompendii, shrnujícími celé vědní okruhy, což tehdy bylo ovšem daleko snadnější než nyní. Zkuste napsat dnes vědeckou práci a necitovati v ní to či ono, třebas i bezvýznamné pojednání předmětu vašeho se týkající. Ostatně je to jediné možná cesta k dalšímu pokroku, aby autor snažil se stavěti na tom, co už druhým bylo známo. Že pak Albert Veliký přejímal ze starých spisů i jejich falešná pozorování a náhledy, zdaž tomu se lze diviti? Nám se dnes ovšem zdají některé chyby Aristotelovy nepochopitelné a horrentní, ale zdaž si my můžeme býti jisti, že se našim vědeckým pravdám jedenkrát budoucnost nevysměje? Primitivní badatelské prostředky, jichž se starověku a středověku v oboru věd přírodních dostávalo, nesou mnohé chyby samy sebou. Tak nám se na př. zdá nepochopitelným názor, že tak bystrý pozorovatel, jako Aristoteles a mnozí vynikající myslitelé středověcí, přijímali jako samozřejmý, že někteří tvorové rodí se přímo z látek neživých, tak na př., že žáby a úhoři rodí se přímo z bahna. Při tom však zapomínáme, že to bylo vlastně teprve minulé století, které definitivně domněnku tu pochovalo, ba, že ještě dnes se našel učenec, vyzbrojený všemi technickými prostředky moderní přírodovědy, který názor ten vážně hájí. A což konečně naši materialističtí přírodovědci nečiní dosud totéž, hlásajíce, že prvotní živá hmota vznikla náhodou při nějaké vhodné reakci anorganických látek? To vše je zajisté daleko pochopitelnější než na př. názor Albertův, že zlato vzniká v říčním písku a pod.

Ze spisů zoologických vyniká obsáhlé dílo „De Animalium libri XXVI“, které ve dvou svazcích v letech 1916 a 1921 vydal, podle Albertova rukopisu H. Stadter v Münsteru. Týž autor v několika studiích ukazuje, jak vzdálen byl Albert Veliký od pouhého nekritického překládání spisů Aristotelových a Avicennových. Tu jsou jmenovitě chváleny Albertovy bystré postřehy mezi tvarem těla i jednotlivých orgánů a jejich funkcí. Nám se tyto věci zdají dnes ovšem poznáním samozřejmým, leč zase při tom zapo-

mínáme, že se to pokládá za veliký objev teprve minulého století.

Při líčení života larvy mravkolva čteme zajímavou poznámku: „Expertus enim sum multoties et ostendi sociis — věc jsem mnohokrát prozkoumal a druhům ukázal.“ Při tom uvádí na pravou míru falešné pozorování starších autorů o podivuhodném tomto zvířeti a správně vykládá její zajímavé počínání při lovu mravenců. Nesčetněkrát se tu shledáváme s obměnami vět: „Ego tamen vidi et consideravi.“

Jest ovšem pravda, že i toto dílo obsahuje některé omyly. Správně k tomu podotýká Dr. E. Darmstaedter ve svém pojednání „Alberts des Grossen Naturbetrachtung“ (Natur und Kultur, H. Heft., 1932): „Kdo by mohl tomu, jenž je proniknut hlubokou vůlí k proniknutí pravdy, tyto věci vytýkati, kdo by chtěl popíratí obtíže, s nimiž musil badatel v těch dobách zápasati, kdo by chtěl podceňovati namáhavou cestu vědy, jejíž vývoj je plný úspěchů i nezdarů.“

Jakožto botanik proslul sv. Albert Veliký dílem „De Vegetabilibus Libri VII.“ Julius Sachs ve svých „Dějínách botaniky“ našel pro toto dílo jen poznámku: „weitschweifiges“ und „gedankenarmes“ Schrift. Třebaže si Sachsovy „Dějiny“ vážím, myslím, že dílo Albertovo vůbec nečetl, ač tak učiniti mohl, neboť bylo vydáno K. Jessenem r. 1867, tedy osm let před vyjitím Sachsovy „Dějiny“. Ostatně, kdo pozorně Sachsovo dílo pročítá, nezbaví se dojmu, že Sachs z naprosté neznalosti příliš směle odsuzuje scholastickou filosofii, a tím i přírodovědecká díla na jejích principech založená. Tak je tomu také na př. i u znamenitého na svou dobu díla botanického Ondřeje Caesalpina.

Rámec botanického díla Albertova není ovšem původní. Přejal jej od řady starších botaniků, nicméně obsah obohatil dlouhou řadou vlastních pozorování a mnohá starší opravil. Po právu zdůrazňuje H. Fischer, pojednávaje ve své knize „Mittelalterliche Pflanzenkunde“ o významu knihy Albertovy, veliký význam její po stránce kulturně-historické. Albert v ní popisuje rozmanité praktiky hospodářské své doby, mluví o způsobu domestikace divoce rostoucích rostlin, o hnojení a zavodňování, o obdělávání půdy atd.

Tak jako v jiných oborech vědních vynikal sv. Albert Veliký i ve vědách přírodních vysoko nad své okolí. Dílo, které vykonal, je velkolepé a vynikne ještě více, vzpomene-li na jeho všestrannost. Byl jedním z těch několika málo vedlouchů, jichž se objeví za celé tisíciletí jen několik. Ovšem, i on byl synem své doby, mocně naň působily názory tehdejší i současné myš-

lenky. Proto je pošetilostí, bráti na jeho přírodovědu měřítko dnešní doby. S pokrokem přírodních věd vždy více vynikají jeho omyly, leč to je zajisté osud každého přírodopisce. Co dnes na př. zbylo z někdejší slávy Darwinovy, a přece nás nedělí od jeho vystoupení ani sto let. Je marné uměle ozařovati hasnoucí hvězdu jeho slávy.

Dějiny přírodovědy jsou do jisté míry také dějinami jejích omylů. Cestička k pravdě ukazuje se nám tu velmi svízelnou a křivolakou, přecházející napět vedoucí přes řady omylů, a každý ten kamének pozitivních vědomostí, z něhož je budován palác vědění, byl vykoupěn úmornou prací. Jak historicky nesprávné je podceňování těch prvních dělníků vědy, kteří to zrnko prav-

dy vylamovali kdysi ze skal v podobě hrubého balvanu. Je nepochopitelné, že právě ti, jimž vývoj je kouzelným proutkem a zlatým klíčem, jímž se nám otevřely brány do nového vědění, s tak lehkým srdcem zapomínají, že i věda, tedy i věda přírodní, je podrobena vývoji, že nelze jednotlivé články z tohoto vývoje přezírat a doprovázeti je posměchem, jiné pak velebiti. Je tudíž velikým omylem dívat se na slavnou periodu rozmachu věd přírodních od konce stol. XVIII. jako na samostatné období bez souvislosti s dobami předchozími. Díla přírodopisců středověkých, jmenovitě pak dílo Albertovo, jsou mostem, po němž se vývoj přírodních věd ubíral ze starověku do doby nové.

Sigma.

Otázka sjednocení katolíků v naší republice.

Není pochyby, že politická roztržčenost katolíků škodí katolické věci. Zásada „ut omnes unum sint“ měla by platit i v politice, když strany, které mají tentýž ideový program, nenášly cestu k sobě nebo se rozešly, je někde vada.

Že nedošlo k sjednocení českých a německých katolíků, není divu — a není to ani žádoucí.

Strana lidová a německá křesťansko-sociální pracovaly spolu za nesocialistické koalice a také nyní, když jsou křesť. soc. v opozici, zachovávají ve věcech kulturních svorný postup.

Dělí je od sebe národnostní otázka, ale proto si nespílají v novinách. K diskusi nadhozené v „Lid. listech“, odpověděla „Deutsche Presse“, že *nejdříve musí dojít k spolupráci katolíků a potom teprve je na řadě spolupráce katolických stran. Řeč o katolickém bloku považuje za nesmysl, neboť mohlo by jít nejvýš o otázky náboženského rázu.*

K sjednocení katolíků českých a slovenských došlo brzo po převratu. Šrámkovi se podařilo přesvědčit Slováky, kteří byli členy t. zv. slovenského klubu, že v tak těžké době je nutná jednotka a tak do prvních voleb šli čeští a slovenští katolíci s jednou kandidátní listinou.

Proč se tyto dvě skupiny rozešly, je známo. Slováci vystoupili z jednotného lidového bloku, poněvadž min. Šrobár zrušil slovenská katolická gymnasia. Příčin rozhodně bylo ovšem více, ale žádný neospravedlnil tento nepromyšlený krok.

Luďáci pak začali dělat autonomisty a bít do Čechů. Lidovci jim nic nevyčítali a kryli je, pokud to jen bylo možno. Když byl Hlinka vězněn na Ilavě a potom internován v Praze, vymáhali

lidovci jeho propuštění. Články v „Lidu-Pražském Večerníku“ o poměrech na Slovensku byly tenkrát psány Hlinkou...

Tak to trvalo několik let. A opět to nebyli čeští katolíci, kteří dali popud k založení strany lidové na Slovensku. Byl to neblahý režim Tukův, který vystupňoval boj luďáků proti čsl. státu do té míry, že upřímní Slováci katolíci i exponovaní Češi na Slovensku důrazněji a důrazněji reklamovali právo organisovat se v státotvorné straně, která by jejich náboženskému smýšlení vyhověla. Když se konečně Šrámek k založení strany na Slovensku a Podk. Rusi odhodlal, výslovně si přál, aby se nevyhledával s luďáky boj (výrok o sbírání klásků). Šrámkova k tomuto kroku dohnalo též poznání, že strana lidová musí býti celostátní, t. j. na svůj křesťanský program získával nejen Čechy, nýbrž i Slováky a Rusíny. Okolnost, že luďáci prohlašovali se za stranu nejprve autonomistickou a pak teprve katolickou, jen tento krok uspišila.

Odcizení obou táborů mohlo se vyrovnat za nesocialistické koalice, kdy obě strany byly ve vládě. Nešlo to, poněvadž luďáci každý svůj volební neúspěch zvykli si sváděti na luďáky — Mičurovce. Pak přišly horší věci. Hlinka vzal pod svou ochranu vyloučeného Čuříka a pomohl mu k mandátu, ač ideově mu je naprosto cizí. Hrozba, že budou luďáci kandidovati v Čechách, nebyla splněna.

Několikrát bylo již v katolickém táboře voláno po sjednocení, zvláště po posledních volbách r. 1929, kdy lidovci ztratili šest mandátů, ozývaly se z české strany hlasy, aby došlo k jednotnému bloku. Mnozí sledovali jen otázku mo-

ci. Lidovci s luďáky by tvořili nejsilnější parlamentní blok, měli by právo na min. předsednictví a význačné resorty, mohli by svést zápas o školu atd.

Došlo i k jakýmsi poradám. Dvě věci musily však zmařit každou dohodu. *Luďáci stojí na svém autonomismu, aniž by dovedli říci, co si konkrétně pod ním představují, a potom žádají rozpuštění strany Mičurovy.*

Lidová strana na Slovensku je organisována autonomně (jako lidová strana v Čechách a v zemi Moravskoslezské) a právem prohlašuje, že „o tom, či chceme alebo nechceme zlikvidovať náš pohyb nebude pojednávať česká alebo moravská lidová strana, ale o tom pojednávať a rozhodovať môžeme len my, príslušníci československej strany ľudovej na Slovensku.

A preto so všetkou rozhodnosťou už teraz môžeme vyhlásiť, že o likvidácii našej strany nemôže byť aspoň dotiaľ ani reči, dokiaľ páni hlinkovci nezlikvidujú svoje nekatolícke, neslovenské spôsoby boja, dokiaľ nespokytujú nám naprosto žiadnej záruky, jak po stránke národnej, štátnej, tak aj katolíckej!“ (Lud. politika č. 267.)

Nedávno prišla tato otázka opět na přetřes. Začalo to takto: Ve Zvolení pořádali Hlinkovci s národníary (evangelíky) sjezd a na tomto sjezde prohlásil býv. ministr dr. Tiso, že *luďákům je milejší slovenský evangelík než katolický Čech*. Referát o schůzi přinesl též „Praž. Večerník“, který se k tomuto povážlivému výroku vrátil ještě článkem, psaným z řad poslanců. Na to reagovali luďáci tím způsobem, že poslali do „Poledního listu“ sáhodlouhý článek a žádali, aby jej otiskl též „Pražský Večerník“. Článek nevyvracel v ničem obsah zmíněných dvou článků, ani nepopřel výrok Tisův, nýbrž byl hrubým útokem na politiku Šrámkovu. — „Slovák“ pak v kampani svým způsobem pokračoval, kdežto „Pražský Večerník“ přestal o věcech slovenských psáti.

Novou látku k novinářské kampani dodal posl. B. Stašek, předseda strany lidové v Čechách, který na listopadové schůzi v Národním domě smíchovském vyslovil požadavek, *aby příští vláda učinila vše pro spojení dvou státních národů této republiky, Čechů a Slováků.*

Hned poté vyšla v týdeníku „Čech“ 19. listopadu resoluce výboru Katol. politické jednoty, v níž se žádá, „aby se vedení čl. strany lidové konečně dorozumělo se stranou Hlinkovou a utvořilo *katolický blok* nejen k uhájení víry katolické, ale i k náběhům ofensivním, poněvadž *pouhou Šrámkovou negací se pro věc katolickou ničeho získati nedá. Když se mohli*

spojiti Češi s Němci, tím spíše se mají spojit katolíci, poněvadž ti jsou nejvíce ohroženi.“

„Slovák“ si přirozeně oba projevy ocitoval a připojil celou řadu útoků na Šrámka. V jiném čísle „Čecha“ je poslanec Stašek staven vedle Msgra Šrámka a na konci úvahy je hrozba: *Kdo tomu (spojení katol. Čechů a Slováků) brání a stojí v cestě, necht je odstraněn!*

„Slovák“ rozvedl tuto myšlenku v jiné obměně. Srovnává Šrámka s Hlinkou. Šrámek je váhavec, konservátor, zákulisní administrátor, Hlinka odhodlaný, nebojácny, odpovědný(!), heroický a statečný ofensor, který dovede rozplamenit. Šrámek prý nedovede vést k útoku a proto radí „Slovák“: *Odstraňte Šrámka, stvořte nové vůdce a pak blok se uskuteční. Jediněná vláda nad Slovenskem připadne pak luďákům.*

Polemizovat s luďáky nebudeme. Udělal to před námi Scheinost v „L. L.“ z 1. prosince. Konstatoval, že katolický lid touží po jednotě. Přeje si jí také Sv. Otec, který volá po jednotě v politické práci katolíků a vážně a důrazně vyzývá k obětem co největším, protože politickou roztržičností katolíků v každém státě trpí hlavně náboženský zájem, který musí u strany, katolíky sdružující, státi na prvním místě.

Novinářskými články a útoky na osobnosti se to nevyřeší. Nechápe-li se to na některých místech slovenské lidové strany a útočí-li se tam zvláště proti říšskému předsedovi lidové strany ministru Msgre dru Janu Šrámkovi, pak je vidět, že „Slovák“ velmi špatně porozuměl výzvě Svatého Otce a že nelze říci, že by náboženský zájem, první předpoklad každé sjednocovací akce, stál dnes v popředí úkolů tisku lidové strany.

Politická autonomie Slovenska není také požadavkem náboženského zájmu. Náboženský zájem, z katolicity rostoucí, je a musí býti vyšší než zájem politický.

Dílo tak obrovského dosahu, jako je jednota politická mezi katolíky, nemůže se však provést za měsíc. Je to práce, jež vyžaduje dlouhého času, velké obětavosti, trpělivosti, opatrnosti, ale hlavně obrovské dávky dobré vůle a přehledné představy. Věc, o níž jde, je však takového významu, že stojí opravdu za to, aby se pro ni přinesly oběti největší. Ale také je třeba hodně prozíravé zdržlivosti, skromnosti v posudcích druhých osobností a hlavně a nejvíce naprosté převahy náboženského zájmu u každého, kdo s touto otázkou vážně přijde do styku. Strany, stojící na půdě katolicity, budou k politické jednotě přitahovány tím více,

čím dostanou se náboženské zájmy více do popředí v jejich programu a denní politické praxi. Vzdalují-li se katolické politické strany od náboženského zájmu, upadá v nich automaticky i myšlenka politické jednoty katolíků v zemi a praktická snaha po jednotě.“

Citovali jsme obšírněji projev Scheinostův, abychom ukázali, že došel k stejným závěrům jako „Deutsche Presse“, která vybízí k spolupráci nejdříve na poli kulturním a pak teprve přijde na řadu spolupráce stran.

Na jednu věc upozorňujeme:

Není pravda, že se Čechové a Slováci odcizují. Stará generace stupňuje proto své invectivy, že pozoruje veliké proměny na Slovensku. „My mladí se dorozumíme,“ řekl významný předák katolické inteligence slovenské k českému delegátu.

Je třeba jen mezi mladé Slováky jít a varovat se všeho, co by vzbudilo dojem povýšenosti. Na to jsou Slováci velice citliví. Není k nějaké povýšenosti také důvodu. My jsme, pravda, zkušenější, ale též usudlejší, skeptičtí (až příliš), kdežto mladí Slováci zase mají neobyčejnou pohotovost, jsou velice inteligentní, entusiasté a mají nevyčerpatelnou chuť k aktivismu, k uplatnění se. Je to odpočatý lid, který nám dá hodně talentů. Staří Slováci jsou příliš nakaženi maďarským politickým huncútstvem.

Spolupráce na poli kulturním vybuduje mosty k dohodě. Zatím budou nahrazeni staří politici mladými a ti si budou lépe rozumět. Tak se nám zdá, že by katolický blok přišel dnes docela nevhod. Na ofensivu nestačí 50 poslanců. K té je třeba dobře spořádaný, disciplinovaný šik bojujících. Tak idealisticky náš ani luďácký tábor nevypadá. Jen k ilustraci upozorňu-

jeme na některé části resoluce výboru Katolicko-politické jednoty. Píše se tu, že *Malý školský zákon a kongrua tak zklamaly kněžstvo, že nechce pro stranu pracovat a u velikém množství jen pasivně se chová.*

Těžko na tuto nespravedlivou výtku odpovídat. A je-li pravda, že kněžstvo přestalo po vytvoření kongruy pracovat, pak kongrua byla chybou. A vybízí-li Katol. pol. jednota stranu lidovou, aby vystoupila z koalice, pak by snadno mohla kongrua být zrušena a nádavkem být rozpoután kulturní boj s rozlukou církve od státu a konfiskací církevního jmění, aby kněžstvo mohlo opět politicky pracovat.

Na jiném místě se žádá, aby volby byly svobodné a nezávislé na sekretariátech strany. Škoda, že výbor řečené jednoty nepodal konkrétnější návrhy v tomto směru. Kněžstvo má prý dosti moci, aby lidovou stranu resp. její vedení přimělo, aby se řídila — resolucemi Katol. pol. jednoty.

Tato ukázka stačí. „Čech“ sice mluví jen za několik málo jednotlivců, ale máme obavu, že věta o nespokojenosti, nečinnosti kněžstva je něčím podložena. Všechny tyto věci musí být dříve vyřešeny, než se katolický tábor pustí do ofensivy. Nečekejme, že se vrátí doby popřevratového entusiasmu, kdy katolíky staré, mladé, kněze, laiky srazil do houfu neurvale vedený kulturní boj. Vzájemnou důvěru a lásku si budeme jen trpělivou, drobnou a poctivou prací na poli kulturním i politickém. Potom nebudeme o aktivitě mluvit, nebudeme se malicherně škorpit mezi sebou, nýbrž sejdem se radostně u jednoho stolu. Strana lidová nesmí propadnouti předválečnému politickému sektářství a škorpionství, nýbrž dojít tam, kde je dnes německé centrum.

A. N.

Metody komunismu v boji proti náboženství.

V tomto článku uvedeny jsou hlasy dvou znamenitých znalců metod protináboženského zápasu v Rusku: Msgr. D'Herbignyho, biskupa a Msgr. Seraphima. Zápas jako by spěl do poslední fáze, je třeba si ho všimnouti. Neví se, zda tento boj jest Moskvě cílem nebo prostředkem pro politickou světovou revoluci. Jest jen jisto, že boj, který bojovaly do roku 1930 komunistické strany, přešel téměř do všech zemí s organizacemi bezbožníků a všude, kde jest zakázán komunismus, vyvíjí se propaganda protináboženská, aniž vlády proti ní zakročují — tak se chystají síly k rozhodné bitvě. Moskva nařídila,

že v Rusku musí náboženství do r. 1937 zmizeti, ale tento rozkaz platí pro celý svět a jsou v jeho vykonávání zabráněni netoliko dospělí, nýbrž i mládež a děti.

Msgr. D'Herbigny (Osservatore Romano, 2. a 3. prosince 1932) se rozmlouvá o oné propagandě. V Číně 17 komunistických skupin zaujímá šestinu země a kontroluje čtvrtinu. V Japonsku bude zahájen 12. prosince komunistický kongres za účasti všech států sousedních. Katolíci misionáři byli prvními oběťmi komunistických pučů v Číně. V Moskvě se vychovává 200 propagandistů černošských pro Afriku. „Pagi-

nas Vermelhas“, tajný list portugalských komunistů, píše: „Aby naše propaganda pronikla do všech složek dělnických i zemědělských, musíme zabránit všem svým lidem veškeren styk s věcmi nebo osobami církevními... Je třeba vychovati kandidáty k praktickým a konkrétním pracím, aby podali jasný důkaz svého revolučního a leninského smýšlení. Každá buňka musí vychovati propagandistku pro ženy... Přísná mezinárodní kázeň jest naprosto nezbytná.“ Počítá se silně i s komunistickými učiteli, jichž jest hodně hlavně ve Francii, Španělsku a Mexiku.

V další části si všímá biskup, jak se onen boj projadřuje v různých zemích. Bezbožníci připodobňují se podmínkám a poměrům jednotlivých krajů. V Indii se nestavějí přímo proti hinduismu a mohamedanismu, nýbrž organizují skupiny proti křesťanství, jako jest „The anti-priestcraft association“, založená v březnu roku 1930, nebo „The Rationalist Association of India“ z února 1931, jež vydává „Reason“ měsíčník, a bolševický týdeník „The Sunday Advocate“ šíří radikální materialism. V jiném listě „The revolt“ čteme: „Přijde den, v němž budou musit kněží vyznati, že již není Církve. Bolševici zvítězí. Komunism potře v Indii všechny náboženské předsudky.“ Podobnými metodami pracují i v Peru, kde se dovolávají národních a domorodých tradic a proti nim stavějí ze Španělska dovezené křesťanství. Volají po domorodé internacionále jihoamerického obyvatelstva a po utvoření Jednoty republik jihoamerických. Štvou proti sobě jednotlivé vlády a podporují ty, jež vynikají svou záští protikřesťanskou. Pokrok této propagandy se osvědčil při revolucích v jihoamerických státech.

V Kanadě se nedaří komunismu příliš skvěle, neboť většina obyvatelstva, katolíci, jsou opravdu uvědomělí, ale proniká nicméně mezi protestanty a obyvatelstvo anglické. Komunistická strana jest rozdělena na 9 distriktů a středisko jest v Torontu. Zvláštní instruktoři z Nového Yorku organizují veškeru činnost, hlavně mezi dělnictvem, využívajíce nynější hospodářské krise, a pak mezi mládeží od dvanácti let. Cílem jejich jest vyvolat občanskou válku, v níž by náboženství zašlo.

Konečně ukazuje Msgr. D'Herbigny na komunistický protináboženský boj v jednotlivých státech evropských. Na posledním sjezdu komunistické strany v Londýně konaném od 12.—15. listopadu, komunista T. A. Jackson nadchl posluchače zprávou o protináboženské agitaci. „Tři sta padesát spolupracovníků, děl, jest připraveno pro propagandu ve všech provinciích a

odvětvích. Již po sto let jsou měšťáci nevěřícími lidmi, ale jen potají. Nyní se spojují katolíci a protestanti, aby bránili Boha proti komunismu. Boj náboženský jest nevyhnutelný. Nechápete akce organizované Církví a řízené Papežem? Na nás jest šířit všude marxistický materialism proti kněžím.“ Sověty pokládají každý protináboženský zásah v cizině za svůj úspěch. Kde není možná propaganda politická, tam to jde s protikatolickou.

V Bulharsku byla založena komunistická strana 16. května 1919 a snažila se o provedení diktatury proletariátu po způsobu ruském. Atentáty — nejpověstnější z 22. září 1923 — zničení katedrály sofijské 16. dubna 1925 — byly jejich dílem. Nyní již nemůže strana takto zvítěziti a proto chce zničiti zemi propagandou protináboženskou. Od prosince 1931 vydává „Bezbožník“, který se tím cílem nijak netají.

V Německu jest komunistů 6 milionů. Viní katolíky, že znemožňují lidstvu užiti světa a jeho radovánky svou přežilou institucí nerozlučitého manželství. V listopadu r. 1929 na sjezdu svobodných myslitelů v Bodenbachu se spojili komunisti se socialisty a utvořili „Kämpfende Gottlosen“ Na prvním svém kongresu v listopadu r. 1930 založili „Mezinárodní ligu pro světové rozšíření bojujícího ateismu“ se sídlem v Berlíně. Vydávají časopis „Neuland“, který po třech měsících 1. března 1931 měl již 100 tisíc čtenářů. Zvláštní komise pátrá po celé zemi po odhalení špatných činů v řadách kněžských. Dnes již vychází v Německu 7 bezbožeckých časopisů a ilustrovaný deník „Arbeitersender“ Ve školách jsou organizováni pionýři a divadla jsou úplně v této službě. Na divadlech jsou předváděni kněží v sutanách a liturgických rouších, zesměšňovány nejsvětější obřady, rouhání hrozné nelze ani opakovati. Výsledek těchto kusů bývá takový, že po představení se vrhá obecenstvo na jeviště, aby zneuctilo kříž. Děti přirozeně při těchto představeních nescházejí. Mezi dětmi jsou rozdělovány odměny za největší rouhání, které je pak uveřejňováno v komunistickém a nevěreckém tisku.

Do Belgie byl rozšířen tento jed z Německa. Komunistická strana, bezvýznamná do roku 1928, byla reorganizována po odstranění Trockého a hledí proniknouti mezi dělnictvo a studentstvo. Mezi cizím dělnictvem se jí daří nejlépe a vydává pro ně zvláštní listy v jejich řečích, polské, rusínské, čtyři v italské, tři v maďarské, pět v německé, dvě ve španělské, a i v řeči kongské a arabské. Užívají hodně po způsobu německém protináboženského divadla. „Leninovi pionýři“ byli založeni r. 1929, a tvo-

ří je děti od 6 do 14 let. Dosud jich existuje 50 skupin. Mají si nakloniti své spolužáky, šířiti je v rodinách a hlavně vštěpovati zášť dětem katolickým, zášť proti Bohu a Církvi.

Po tomto výpočtu přichází Msgre D'Herbigny k závěru, který se shoduje s tím, co praví Msgre Serafim, a co jest všeobecně známo i pravdivo: Idealismus v materialismus u těchto lidí jest podivuhodný. Vůdcové dovedou znamenitě využití ke svým nekalým účelům šle-

chetnosti a nadšení dělnictva. Na posledním moskevském kongresu bolševické strany (v. Bezbožník, 31. X. 1932, č. 50) bylo usneseno zvýšiti niveau bolševických bezbožníků, aby mohli potírati „nejintelektuálnější formy náboženství a každého idealismu,“ neboť „filosofický idealismus připravuje klerikalismus.“ Jediným přístupným směrem jest materialismus. Tedy se musí vydobýti vítězství materialismu za každou cenu.

Nový způsob pronásledování v Rusku.

Do r. 1930 bylo Rusko vystaveno náboženskému pronásledování, v němž bylo prolito mnoho nevinné krve. Byl zavřen velký počet chrámů, vše směřovalo k tomu cíli, aby násilím bylo zmařeno v Rusku křesťanství. 15. března 1930 bylo však vydáno nařízení, jímž byl teror zaražen a zakázáno další zabírání kostelů. Letos se dokonce sám generalissimus rudé armády postavil proti ostré protináboženské akci v armádě o velikonočních svátcích a slavení velikonoce se poměrně dále nerušeně. Zdálo by se tedy, že již v Rusku pronásledování ustalo. V „Schönere Zukunft“ (č. 6, str. 131 — 133) obírá se tímto problémem bývalý biskup charkovský Msgre Seraphim a odpovídá, že neustalo pronásledování, ale změnila se jen taktika a metoda. Pro stranu je stále stejně platnou zásada, že náboženství jest opiem pro lid, a dnes ještě důrazněji se naléhá, aby tato zásada byla v praxi uskutečňována. Dosud však měly napomáhati k tomu žaláře, odsuzování k smrti, ale výsledek nebyl takový, jak si jej představovali vedoucí. Teror probudil náboženský fanatismus a všeobecné apokalyptické smýšlení. Věřící kladli pasivní, nebo někde i aktivní odpor. V místech skrytých, v podzemí — podpolje — hledali věřící útěchu. Vystoupila i cizina proti krvavému pronásledování.

Podle marxistické ideologie jest náboženství jen zrcadlem ideologické stavby kapitalisticko-liberalistické. Z ní čerpá svoji potravu. Zmizí-li ony poměry, zmizí i náboženství. Podle toho se jedná i nyní, vše se socialisuje. Proto prohlašují vůdcové bezbožického hnutí o Rusku, že ve druhé pětiletce bude zničeno i náboženství. Nemůžeme tedy se těšiti nadějí, že se náboženství a církev v Rusku bude dařiti lépe. Naopak, jejich postavení se ještě zhorší. „Během provádění druhé pětiletky,“ psal „Bezbožník“ 28. II. 1932, „máme velice odpovědný úkol, vymýtití dokonale náboženské předsudky a na základech ma-

terialismu a bojovného ateismu uskutečniti nový komunistický a tvořivý řád.“ Jak má býti plán proveden, dovídáme se nyní. V prvním roce (1932 — 1933) bude vypracován dopodrobna plán o zavření všech kostelů a modliteben a ten plán bude prováděn do r. 1937. Ve druhém roce (1933 — 1934) budou likvidovány všechny náboženské knihy v rodinách, všechny nábožensky citící osoby budou z úřadů vypovězeny. Náboženská literatura a kult budou zapovězeny. Třetí rok (1934 — 1935) bude dobou zesílené aktivity bezbožníků. Bude natočeno aspoň 150 bezbožeckých filmů, které se budou předváděti hlavně ve školách. Všichni kněží a duchovní, kteří se budou zdráhat složití svůj úřad, budou ze země vyhnáni. Ve čtvrtém roce (1935 až 1936) budou předány a změněny všechny chrámy, synagogy a modlitebny v klubovny, biografy a pod. A tak ke konci pětiletky bude náboženství potřeeno.“

Podle Lenina bude kapitalismus jen tenkrát úplně přemožen, až socialismus vytvoří novou, vyšší produktivitu pracovní. Každý bezbožník jest povinen dáti své práci atheistického ducha a tendenci. Musí státi v prvních řadách nejhorlivějších dělníků v továrnách, musí býti nejlepším vojínem. Svazy bezbožníků musí zmobilisovati všechny své síly, plánovitě rozdělit práci a netoliko horlivě plniti své povinnosti, nýbrž vykonávati ještě více, než jest jim uloženo. Každému bude přidělena určitá činnost, za niž bude odpověděn.

Zvláštní úkoly mají na venkově, kde musí zakládati bezbožecká kolektivní hospodářství, poučovati lid, aby se odpoutal od starých zvyků a obyčejů. Úspěch nezávisí na „požehnání shůry“ na modlitbě, nýbrž na pořádné organisaci hospodářství. Ne kněží, ani Bůh, ani modlitby, nýbrž stroje a vědění, to jsou nejlepší faktori. Tak má býti vymýcena víra v nadpřirozeno, v ideu Boží a všechny náboženské city. Rozsevači

bezbožectví se musí vzájemně podporovat a vyměňovati si zkušenosti, a je-li třeba, musí se vyměňovati buňky v jednotlivých továrnách.

Ve městech byla konána intenzivní propaganda protináboženská již dosti dlouho, nyní jest zesílena i na venkově. Všude se zřizují kluby, čítárny, biografy a šíří literatura. V každém kolektivním hospodářství působí buňka, jež má zvláštní poslání i výsady. V Rusku vychází 160 bezbožeckých listů ve všech řečech, jimiž se tam mluví. Existuje tam dále 7 protináboženských institutů, 60 stolic na vysokých školách pro atheismus a promítá se 71 filmů rouhavých a urážejících náboženství. Se zesíleným zápalem se pracuje mezi ženami. Jest názor, že jejich víra jest důsledkem kulturní a sociální zaostalosti a proto se pořádají pro ně kursy a přednášky, aby byly poučeny o zbytečnosti a škodlivosti náboženství. Nejlepší zbraní jest, že jest žena aktivně přibírána ke stavbě socialistické stavby.

Ve druhém článku (Sch. Zukunft, č. 8, 20. list.) všímá si biskup Serafim akce atheistů v mládeži. Do r. 1928 byla škola prostě beznáboženskou, od r. 1929 jest však protináboženskou. Protináboženská výchova jest základní známkou výchovy komunistické. Odpor rodičů jest snadno zlomen. Učitelé jsou povinni jim vyložiti, že děti budou vychovávány protinábožensky a že musí býti ochráněny před každým vlivem Církve. Jak jsou děti vychovávány, nelze vyložiti v krátkém článku, užívá se však všech možných prostředků a vštěpuje se zášť proti náboženství a církvi. Pokud možno, musí si učitel všimati každého dítěte zvlášť. Děti jsou i nabádány, aby konaly rodičům přednášky o zbytečnosti víry, aby z domu odstraňovaly obrazy svatých a zrážely rodiče od svěcení svátků.

Boj proti náboženství a církvi se nezmenšil, jak by se zdálo povrchnímu pozorovateli. Nyní se projevuje nejen slovem a písmem, nejen teoretickými výklady, nýbrž atheismus se spojuje s událostmi, zjevy a formami každodenního života. Továrna, kolektivní hospodářství, práce, racionalisace, výroba, škola, divadlo, radio, film, lékařství, věda, ústavy jsou proniknuty protináboženským duchem a tendencí a užívá se jich jako zbraní v zápase proti Bohu. Podniká se vše, aby byl soustavně proveden ideál atheistické socialistické společnosti. Nezbývá času na náboženské úkony, poukazuje se a vše měří jen s toho hlediska, co to vynese. Vypočítává se, kolik peněz stojí náboženství a kněží, kolik škod utrpí národní hospodářství svěcením nedělí a svátků.

I literatura protináboženská se přizpůsobuje novým metodám. O abstraktních tématech se mluví velice málo, o vzniku náboženství téměř nic. Otázka, zda žil Kristus, se vůbec nezodpovídá v předpokladu, že vůbec nežil. Hlavní místo zabírají sdělení, obrázky o mohutnění socialistického státu. Náboženství se prostě pokládá za škodlivé, za pověru, za překážku sociálního a kulturního blaha. Věda, lékařství, technika dovedou jediní zlepšiti lidský život.

Šíření nevěry napomáhá mnoho okolností: naprostá závislost na státě, hospodářské poměry, bída, špionáž atd. Byly zrušeny neděle a svátky, jest zakazována návštěva kostelů, ženy jsou úmyslně vzdalovány od bohoslužeb. Většina Rusů nemá dnes živého vnitřního spojení se životem církve a proto mizí náboženské uvědomění. Rozklad náboženství má o to rovněž zásluhu.

*

Uvedl jsem dva hlasy, které jsou směrodatné, a které hlásají věci, nad nimiž by se měl zamysleti hlavně každý katolík. Biskup D'Herbigny správně poukázal na konci své přednášky na materialistický filosofický základ nynějšího komunistického protináboženského boje a dodal: „Proti tomuto programu Církve se svatým Petrem hlásá víru, službu a lásku k Ježíši Kristu jako jedinou záruku spásy: není spásy v žádném jiném jméně. Program katolické pravdy, spravedlnosti a lásky, obsažený v Evangeliiu, zachovávání mravních příkázání, hlavně s ohledem na práci a zaměstnance, musí uskutečňovati všichni ti, kdož chtějí zvítěziti nad programem moskevským.“

Nedávno vydali skotští biskupové pastýřský list proti komunismu a tento list byl přijat s radostí netoliko katolíky, nýbrž i anglikány různých sekt a veliký list „Daily Express“ neváhal prohlásiti, že jedině katolicismus je s to vésti úspěšný a vítězný boj proti komunistickému atheismu. Nevěra má vážného nepřítele jedině ve víře.

Jednají tudíž správně němečtí a belgičtí biskupové, když stavějí proti akci nevěrců duchovní cvičení katolíků, opravdový a hluboký jejich život z víry, uvědomělost náboženskou. V nich jest jediná záchrana světa v těchto hrozných dobách. Je to závažné i pro nás, kde jest komunismus agilnější než kde jinde. Nezapomínejme na to, nechceme-li býti smeteni a ztratiti svůj vliv na lepší budoucnost národa..

J. Krlln.

Anglikanism na rozcestí.

Zanedlouho budou v Anglii slaviti zvláštní jubileum: před sto lety vzniklo oxfordské hnutí, které má přímo osudový význam pro dějiny náboženského života v Anglii, a tím vývoje Anglie vůbec. Oxfordským hnutím byla dána onomu vývoji úplně jiná směrnic, lišící se od předcházející. Není mým úkolem psáti zde o tomto hnutí, chci jenom poukázati na jeden odlesk jeho v této době.

V listopadu se objevil v anglickém tisku manifest, podepsaný 50 anglikánskými duchovními a laiky, a jedním biskupem. V tomto manifestu bylo jasně prosloveno, že jediná záchrana anglikanismu tkví v unii s církví římskokatolickou. Kdo poněkud sleduje vývoj anglikánské církve v posledních sto letech, nebude překvapen, když bude čísti, že úpadek náboženského citění jest v Anglii stále katastrofálnější. Před sedmi lety H. Belloc, jistě dobrý znalec své země, vyzdvihl jednu věc u lidu a středních vrstev, hlásících se k anglikánské církvi: Neznají již téměř Bible. Je to krutá ironie, uvážíme-li, že v Anglii různé sekty tisknou spousty knih Písma, ovšem pro vývoz, zatím co lid jich nečte.

Jest dále známo, že ze tří větví, na které se rozpadává anglikánská církev, jen jediná se má k životu, to jest High Church — Vysoká církev, kdežto ostatní dvě úplně se topí ve vlnách liberalismu a modernistického racionalismu. Oficiální liberalistická větev povoluje dokonce již v otázce tak důležité, jakou jest rozvod nebo rozluka manželská, v otázce svátostného manželství nerozlučitelného.

Za takového stavu věcí se ohlíží ti, kdož ještě věří v Božství Kristovo a ve Zjevení, a kdož si zároveň uvědomují, kam vede národ náboženská nevědomost, k Církvi, která v chaosu moderní doby stojí skutečně jako columna veritatis — sloup pravdy, k Církvi římskokatolické. Vysoká církev se k ní přibližuje uctivě a není třeba se ani diviti, že přibývá stále více takových Vernonů, anglikánských duchovních, nebo Chestertonů, anglikánských laiků, kteří se nezastavili na polovici cesty, nýbrž návratem do katolické církve rozřešili pro sebe nejlépe ožehavý náboženský problém.

Všechny tyto věci stavějí se nám do ostřejšího světla právě v době, mohutnějšího boje bezbožectví proti víře. V říjnu vydali katoličtí biskupové skotští společný list proti nebezpečí bezvěří, šířeného komunistickými agitátory. A jeden z největších anglických listů „Daily Express“ nejen, že pochválil tento čin biskupů,

nýbrž napsal přímo, že dnes jediným vážným odpůrcem materialistického komunistického bezbožectví jest katolická Církev, a že ona jediná je s to, zarazit nepřítele, který chce vyrvat z srdcí víru vůbec.

Tím jsem se poněkud odchýlil od původního manifestu, a opět se k němu vracím. Skupina kněží a laiků, kteří jej vydali, si dala název „Bratrstvo jednoty“ a vydala právě svoji konstituci (v. „L'Osservatore Romano“, 9 — 10. Dicembre 1932). Její text uveřejňuji, neboť zřetelně ukazuje tendence tohoto významného hnutí v lůně anglikánské církve:

„Toto Bratrstvo přijímá následující vyznání víry: Věřím v jednoho Boha, ve třech osobách, rozdílných a přece stejných, totiž v Otce, Syna a Ducha svatého.

Věřím v katolickou nauku o vtělení, umučení, smrti a zmrtvýchvstání našeho Pána Ježíše Krista; v osobní jednotu božské a lidské přirozenosti v Kristu; v božské mateřství Panny Nejsvětější a v její neporušitelné panenství.

Věřím ve skutečnou přítomnost, opravdovou a podstatnou Těla a Krve, spolu s duší a božstvím Pána našeho, Ježíše Krista, v Nejsvětější Svátosti oltářní.

Věřím v sedm svátostí, ustanovených Ježíšem Kristem pro spasení pokolení lidského: totiž v křest, biřmování, svátost oltářní, pokání, poslední pomazání, svěcení kněžstva a stav manželský.

Věřím v očištec, ve vzkříšení mrtvých, v život věčný.

Věřím v Primát nejen čestný, nýbrž i pravomoci římského Velekněze, nástupce svatého Petra, Knížete apoštolského a Náměstka Ježíše Krista.

Věřím v autoritu apoštolských a církevních tradic a Písma svatého, která musí býti vykládána a chápána jediné ve smyslu, jež mu vždy přikládala a přikládá naše svatá Matka, Církev katolická.

Konečně věřím všemu tomu, co bylo definováno a prohlášeno ve svatých kánonech a na všeobecných koncilech, a hlavně na svatém koncilu Tridentském, a co bylo schváleno, definováno a vyhlášeno všeobecným koncilem Vatikánským, zvláště pokud se týče Primátu Velekněze římského a jeho neomylné autority.“

V další části jsou vyloženy regule Bratrstva, které, i když neodpovídají ve všem katolickému nazírání, mají přece upřímnou tendenci a úctu k Církvi katolické.

V říjnu a v prosinci na sta anglikánských duchovních podepsalo tuto Konstituci, v níž se i mluví o podrobení se náměstku Ježíše Krista, Veleknězi římskému.

Euthanasie.

Dejme tomu, že by někdo obcházel dělnické příbytky, měřil okna a vážil děti, vypytať se a spisoval statistiky, a když by všichni ti chudáci, mající smrt na jazyku, a my všichni, kteří, běda, nemáme smrt na jazyku, s otevřenými ústy se ptali dychtivě, jaký je prospěch toho badání, a když by tu onen lidumil řekl místo heureka, že na př. ti a ti chudáci, nebo tolik a tolik lidí že by mělo zmizet se světa, tu bychom všichni věděli, že jde o blázna. Nicméně je příznačno pro naši dobu, že nic jiného se nepodniká, a, což je horší, že na nic jiného se prostě ani nemůžeme zmoci. Zapomněli jsme, co je to pohladit, a nedovedeme, než luštit sociální křížovky. Jak luštit? Nedovedeme se podívat na čekající ženu, aniž bychom jí v duchu nevyčítali, proč že se neuhne své těžké hodince. Nedovedeme pohleděti na mrzáka, aniž bychom nepřemýšleli, jak mu pomoci se světa. Ve skutečnosti reforma protipotratového zákona a euthanasie jsou dvěma důsledky téže myšlenkové linie. Není to věcí gusta, neboť věcí gusta může býti barva klobouku, ale nikoli vražda dědečka. Nadto pak vidíme, že zastánci těchto reforem jsou lidé téže kategorie, vždy fouká vítr s téže strany, abychom cítili, že tu jde o jistou přesnou ideologii.

Zamyslíme-li se nad tím, uvidíme, že tu jde o pojmy, které nejsou třebas od sebe dále, než dvě pěšiny na rozoestí. Jsou tu malé nuance a kardinální rozdíly v jednom. Tak třebas charita a humanita. Slovo humanita má dnes politický význam a útočit na humanitu může býti rytím politickým a dokonce osobním. Něco takového nemáme na mysli, nicméně nelze pro tuto komplikaci zapomenouti původního významu slova. Bez učených definic lze rozdíl pojmů charita — humanita osvětlit takto: Dám-li žebrákovi dvacetník, je to charita. Dám-li mu stejný peníz a podívám-li se ještě za ním, jak s ním naloží, zda se zaň neopije a vůbec zda nezhatí mé šlechtčné úmysly, je to humanita. V tomto případě bych si řekl: Nestačí odbýt věc sáhnutím do kapsy, nýbrž je ještě nutno působit rozumem, přidat radu, zajistit si, že obnos bude použit nejhospodárněji. Mohl bych si říci: Odvrátím-li jednoho chudáka od alkoholu, dám

Na nás jest prositi Pána, aby posiloval tyto duchovní na jejich cestě ku Pravdě, jež jest pouze jediná, a již hlásá po věky Církev římskokatolická.

mu tím víc, než kdybych jeho vášeň podporoval šestákem, pročez mu raději vůbec nedám peněz. Nebo: Co je platná individuální dobročinnost ve srovnání s plánovitou prací sociální, pročez vůbec žebrota by měla být zakázána.

Charita je věcí srdce. Mohu si myslet, že vesmír se láme a nebesa protínají zemi v okamžiku, kdy někdo pokorně odevzdává žebrákovi podíl ze svého. Ale jiní to shledají příliš sentimentálním. Humanita je jakási rozumová láska. Ti, kdo ji hlásají, myslí na lidstvo, společnost a není to tak zlé, kdyby v tom nebyl jistý zárodek vzpurnosti. Kdo dává almužnu, nemyslí než na Dobrotivého Otce, je pokorný, ale kdo by, dává milodar myslil na celé lidstvo, kdo by se tvářil, jako by chtěl svou korunou vyvrátit kořen zla na světě, ten je pyšný až směšně. A pak, myšlenka na rozmyslnou spásu světa uzavírá v sobě myšlenku spasiti svět podle mého rozumu a pak třebas proti vůli těch, kteří mají být spaseni. Chtít zadržet konec světa šestákem je žertovné, ale nutit někoho, aby poslouchal mé rady, je neslýchaná drzost. Mohu mít slitování s těhotnou dělnicí a nemocným starcem, ale nemohu je pokládat za tak pitomé, aby mě to opravňovalo převzítí jejich přirozená práva. Lidé, kteří předstupují s tímto předpokladem ke svým bližním, nejsou dobří lidé.

V tomto myšlenkovém okruhu vládne jakási představa dobra a zla, které spolu zápasí a mezi nimiž člověk rozhoduje. Představa, že člověk může potříti zlo, zatím co Bůh je příliš daleko, než aby stálo za to v něj doufat. Anebo se nevěří v Boha a člověk stojí sám proti smrti. Nevěř se v svobodnou vůli, v posvěcující působení dobrého činu a zbývají k vykonání jen činy „rozumné“ Slovo rozum se příliš často ozývá s této strany, než abychom si nevšimli, nezní-li trochu falešně. Čím se stalo na př. takové sociální pojištění? Jsou dvě věci, které leží dnes proletáři v žaludku: ředitelství továrny, to chápeme, a jeho nemocenská pokladna, což bychom nečekali. Ale to je jiná kapitola.

Řekli jsme, že dnes si nedovedeme vymyslet nic kloudnějšího k odstranění bídy, než nějaké to zprovozování ze světa. Euthanasie se mnohým zdá nejvyšší sublimací lásky k bližnímu. A je

jich stále více. Nikoli proto, že by lidé byli stále horší, ale jako by ztratili sluch a teď se otáčejí i za falešným tónem. Mohli bychom také

říci, že taková je potřeba milosrdenství lidskému srdci, že nevědouc o jiném, spokojí se posledním odvarem. A to je trochu i útěchou.

Škola a krise.

Přišel satan na poušť vypráhlou racionalismem a znečištěnou materialismem, aby sváděl člověka. Ukázal mu hromadu zlata a všechny požitky světa, které si může za jeho lesk koupiti:

„Toto všechno tobě dám, jestliže padna, budeš se mi klanět.“

A člověk vzdálený téměř dva tisíce let od příkladu Kristova a od Jeho dějinného slova Apage, zatrásl se touhou jako matka v Erbenovu „Pokladu“, zachvěl se vytušeným blahem a padl na kolena před Satanem.

Z této zdánlivě povídkové episodky vznikla krise. Člověk opustil zásady Kristovy a stal se nohsledem pravého jejich opaku. Veřejné mínění opuncovalo neplnění přikázání jako modernost a člověk neváhal zabít duši, aby mohl sloužit tělu. Kristus řekl: „Chudé máte vždycky s sebou.“ Člověk řekl: „Nechci býti chudý.“ Volal-li kdysi s básníkem: „Chci vědět!“, volá dnes: „Chci užít!“ A k tomu je potřebí výkalů ďáblových, jak trefně klasifikuje peníze Giovanni Papini.

Práci nikdy nelze si opatřit tolik peněz, aby člověk mohl ochutnat ze všech nedovolených číší, které jsou před něho stavěny. „V potu tváře budeš jíst svůj chléb.“ Tak chápali práci a odměnu za ni naši zbožní předkové zpívající v adventní písni: „A poněvadž v potu tváři chléb svůj jísti musíme, Bože, dobrý hospodáři, požehnej pracím našim, ať se nám všem dobře daří.“

Jísti chléb bez potu, jen a jen užívatí jest evangelium satanovo přijaté lidmi, kteří volají proti nebi: „Non serviam.“

Lidé ochutnali sladkost nakradených peněz a zachutnala jim. Co na tom, že jsou to peníze sirotků, že je to zadržovaná mzda dělníkům, že jsou to úspory chudších, že jsou to odkazy a nadace. „Chci užít,“ je tenor snah zakořeněných v satanismu.

Ve škole můžete pozorovati, jak mnoho je rodičů, kteří nechtějí za žádnou cenu býti chudí. Patří mezi ně i ti, kteří dryádnicky o sobě vykřikují: „Já nic nemám, moje dítě musí dostat všechno, nemohu mu nic koupit,“ atd. Ovšem, poněvadž jsi proměnil zlato za smrad požitku, který se ti zdál býti libou vůní.

Škola cítí až příliš dobře jako nejjemnější

termometr všechnu potíž krise a volá: „Zachraňte!“

Odpovídáme: „Zachraňuj!“

Má mnoho pravdy Pecka, když píše, jak obratně se vyjadřujeme: „Jsme v krizi, jsme v bídě, dostali jsme se do krise.“ Jen pravdu nechceme říci: „Zavinili jsme krizi.“ Proto především škola musí se dostat na základ dekalogu, nechceme-li býti nečinnými diváky podpalu světové revoluce.

Nedejme se másti: Nic se neděje. Vždyť se ve školách vychovává atp.

Jde o základní pojetí. Buď Kristovo: „Chudé máte vždycky s sebou,“ nebo satanovo: „Vyrovnání všech rozdílů na zemi.“

Proč má škola připravovati sociální vyrovnání, když nikdy nepřipraví talentové vyrovnání? Vděčnější úkol jí dává křesťanství: uschopnit chovance pro všechny případy života ke zdárnému spolupůsobení s milostí Boží.

Sama chudoba není ctností a bohatství není ani štěstím, ani hříchem. Obojí je na světě podle plánů Božích, aby člověk měl možnost získávat si zásluh pro věčnost. Se vzrůstem snahy po bohatství jeví se úpadek iniciativy. Teplo nadbytku a atmosféra rozkoší není zrovna nejvhodnějším prostředím pro vznik nových myšlenek a plánů, které se pravidelně rodí z houževnatého zápasu s tvrdými podmínkami životními.

Ozřejnění těchto předpokladů pro vyvedení z krise udává i direktivy škoie, jak lze napravit všechny závrtý a výmoly způsobené šrapnely beznáboženských zásad.

1. Předně jest třeba co nejúzkostlivější spravedlnosti v posuzování mravů, píše i prospěchů žactva, aby vyvráceno bylo každé zdání privilegia bohatých a mocných. Nespravedlnost ze školy nehojí se časem, ale jítí se čtverečně s dobou.

2. Třídní samospráva musí býti výběrem nejlepšího z nejlepších, má-li zničit v dětech již (a tam to je jedině možné) každý sklon k protekcionářství a úplatkářství tolik zohavujících veřejný život.

3. Třídní samospráva může dobře vychovávat k osobní odpovědnosti za řádné vykonávání uložených prací, aby pro příští léta byla připravena generace neschovávající se zbáběle za

jakýkoliv plášť, kde je potřeba otevřeného hledí. Nadbytek stran a nedostatek vůdců umělcích nésti odpovědnost musí býti zredukován výchovou ve škole.

4. Třídní porady žactva mohou pomoci při výchově k podnikavosti, které jest národu tolik zapotřebí. Vítáme dětskou iniciativu, ale učíme zároveň děti odvažovati proveditelnost plánů, předvídati následky jejich a pracovati po bedlivé rozvaze.

5. Všechny porady a konference celého světa jsou však málo platny, nedovedeme-li konferovati s Bohem. Je nutno zvykati již žactvo ve škole, aby před každým činem se zeptali Krista: Jak by jsi Ty činil v tom případě? Jak by jsi Ty mluvil? Vzal bys tuto knížku do ruky? Atp. Na to mnoho zapomínáme.

V tomto směru je potřeba i vhodné dětské literatury podněcující a ne uspávající. Práce je dost, spíš dělníků je málo... Kd.

Církevní umění v moderním stylu.

Když byla otevírána nová Pinacotheca Vaticana — Vatikánská obrazárna, proslavil J. Sv. Pius XI. řeč, kterou se dotkl velmi ožehavého problému, užití moderního umění v Církvi. Slova Veleknězova byla hojně komentována, hlavně v německých časopisech a listech, v nichž se leckdy změnila komentáře přímo v polemiku. Jest jisté, a správně to zdůraznil nedávno ve svém pastýřském listě arcibiskup varšavský, kardinál Kakowski, že moderní umění pod vlivem materialistických proudů zpřetrhalo pouta, jež je spojuje s původcem vši krásy, s Bohem, Církví, křesťanskou etikou. Nechápe se pravý cíl křesťanského umění a mnoho umělců přes dobrou vůli i techniku nedovede vyjádřiti v kresbě, plastice, barvami náboženskou myšlenku. Modernistické umění jest cizí křesťanskému duchu věřících a svou touhou po novotách a originalitě zatemňuje nebo špatně pojímá dogmata.

Nelze popřít, že otázka církevního umění v současné době jest velice spleťtá. Byli jsme i nedávno u nás při stavbě vršovického chrámu sv. Václava, který vystavěl v moderním stylu architekt Gočar, i při stavbě chrámu Nejsvětějšího Srdce na Král. Vinohradech, jehož tvůrcem jest Plečnik, svědky diskusí a názorů velice protichůdných a odporujících si. Změť názorů trvá ostatně až dodnes, a to u všech generací. Je tudíž nutno všimnouti si této věci s různých hledisk, je to tím nutnější, že, dá Bůh, budou budovány, hlavně na periferiích velkých měst stále nové chrámy a tak opět a opět se bude mínění umělců i věřících vraceti ku problému vztahu mezi moderním uměním a uměním církevním. Všimám si názorů, které byly proneseny v této věci po slovech Veleknězových v různých listech a časopisech, nejvýstižněji snad v revui „Vita e Pensiero“, vycházející v Miláně, centru katolického života a kultury, soustředěných kolem university Nejsvětějšího Srdce.

Byla proslouhena několikrát věta: Každá doba

má své umění, věta, jež choe říci, že i tedy nynější doba se svým modernistickým uměním musí býti respektována při stavbě chrámů a církevních budov. Ovšem je třeba rozlišovat a již slova, jichž lze užití o Církvi: „Non conformari huic saeculo — nepřipodobniti se tomuto věku“ nás musí upozorniti na jeden závažný prvek: fakt, že každá doba má své vlastní umění, závisí na mravním vývoji a sociální charakteristice každé doby. Když jde o církevní umění, nesmí se mysliti jenom na vývoj mravní a sociální, nýbrž hlavně náboženský. Musí si toho býti vědomi i ti, kdož jsou povoláni, ať v architektuře, ať v malířství ke stavbě nebo výzdobě našich chrámů. V Německu zavdala příčinu k debatě v tomto směru výstava düsseldorfská, v Italii výstava římská, na níž byly vystaveny malby pro nový chrám v Messině.

Němečtí kritici nepřihlíželi valně k citu věřících a kontrastovali s moudrým vývojem Církve v předcházejících stoletích. Architektonický racionalismus italský se blížil pojetí německému. Netřeba se tedy diviti, že na toto pojetí reagovali věřící, kterým nesmí býti lhostejno, jaký bude chrám, do něhož se budou choditi modlit. Je to tím vážnější, že značná část moderních architektů a umělců nevěřících často není s to ani chápati to, co lid od chrámu žádá. A jak jest možno budovati chrám Bohu, když někdo nezná pravdu Božích, ducha jejich a neuvědomuje si dobře, k čemu má chrám sloužit? Je třeba dbáti cíle. Cíl, účel tedy rozhoduje, záleží ovšem na tom, jak jej chápe umělec. Musí přihlížeti k místním poměrům, ku prostředkům, jimiž má disponovati, ale stavěti chrámy, které slouží kultu, jejichž cíl je tím dán. Snad se namítne, že jest umělec snižován ve své vynalézavosti, že nemůže náležitě uplatniti svoji inspiraci, poněvadž jest stlačován, vázán přesně vymezeným cílem a musí přihlížeti ku pravidlům umění liturgického.

Zahledme se do minulosti, která se chlubí toliko genii na poli církevního umění. Čemu nás učí tito geniové? Liturgie jim dávala největší svobodu. Věřice, nebyli v pochybách, že argumentem pro církevní umění, pro církevního umělce i pro konečný cíl jest Církev. Oni žili v Církvi a duchem jejím. Život, víra, svatý ideál Církve dávaly látku k jejich dílu a zároveň soudily jejich dílo. Jestliže Církev odsuzuje různé přestupky na poli církevního umění, zachraňuje vlastně ono umění, neboť zvuile není svoboda, nýbrž zneužití svobody. Církevní umělci mají prameny inspirace, jichž nemá jiný umělec, jest jen třeba oněch pramenů užítí. Církev jest Matkou, jež nevidí jenom, co se děje kolem ní, ona prozírá i daleko do budoucnosti. Má proto právo varovati i rozkazovati, když jde o stánky Bohu Nejvyššímu vybudované. Nebrání modernímu umění, ale musí klásti pravdu nad změny dne a roků.

Jest zajímavé poznati o té věci soud umělcův. A. Immel uveřejňuje ve „Vita e Pensiero“ své názory, jež zde stručně shrnuji. Obrací se nejdříve proti extremistům v umění, jichž nepokládá za umělce, nýbrž pseudoumělce. „Již dávno, píše, jsme si přáli energického zákroku Církve, poněvadž jsme sami byli bezmocni vypuditi z chrámu ty, kteří si vybrali kostel Boží za palestru a vnařidlo svého dutého a dětinského uměníčka. Příliš dlouho se již zneužívalo velkomyslnosti Církve. Pravý umělec a hlavně geniální umělec se drží věčných norem, jimž jsou poddány všechny věci, a bez nichž by vládl jen chaos. Nechceme slepě napodobovati ty, kteří kladou důraz na originalitu, nestarajíce se o to, co vytvářejí. Nehledáme starobylost, protože je starobylostí, nebo novotu pro ni samu, ale hledáme jediné to, co jest dobré, protože je to dobré. Pravý umělec nesmí býti otrokem oné doby, ani se snižovati ke tlumočení hrubostí a duchovní bídý moderního světa, nesmí oblékati ideje svítivým pozlátkem, nýbrž musí býti vůdcem k zářícím metám lidstva, býti nadšencem, který dovede nadchnouti a právě proto existovali vždy světci heroové, básníci a proroci, jimiž se může ubohé, utlačené lidstvo povznést, pamětlivo jsouc svého původu i cíle.“

Není možno napodobovati v našich chrámech jen staré umění, vytvořila by se kopie bez duše, ale kdo jest nakloněn stylu minulosti, může v něm vytvořiti hodnotná veledíla. Jest nesmyslnou věta, že my moderní lidé potřebujeme nového umění, které by odpovídalo našemu modernímu citění. „Ztratili jsme smysl vznešena, svatosti, pravdy. Opravdové umění má věčnou hodnotu a musí je tedy chápati lidé všech dob.

Písničky a hudba, jež jsou dnes v módě, jsou příznakem neduživosti a prázdnoty a zmizí, poněvadž hoví snad choutkám, ale nejsou uměním. Umění musí zosobňovati důstojně vznešené ideje, musí býti vyjádřením velikých duchů. Umělec musí míti co říci a dovésti to i říci. Jest naprostou absurdností tvrzení apologetů expresionismu, že možno malovati zázraky Bible, i když se jim nevěří. Dovolává se Michelangela, který řekl, že nestačí, aby umělec byl velkým mistrem, ale že musí vésti i svatý a čistý život a býti osvícen Duchem Svatým.

I pro umělce, jako pro ostatní lidi platí, že se musí podrobiti věčným pravdám a zákonům. I způsob uměleckého vyjadřování má své meze, svá pravidla. „Pro umělce jest zásadní povinností proniknouti co nehlouběji věčné pravdy a reprodukovati své ideje příhodnou formou, oživenou krví vlastního srdce a tak, aby mohly vyvolati v těch, jež je obdivují, tytéž dojmy, více nebo méně mocně podle individuální schopnosti. Proto dí Beethoven, že hudba (umění) jest nejvznešenějším zjevením všeho vědění a vší filosofie. Umělec musí sdružit v dokonalém souladu ducha a talent: ducha, aby cítil ideu, talent, aby našel správnou formu a zvládl ji. V největší dokonalosti těchto dvou prvků spočívá genialita. Moderní extremisté hledí nahraditi živé formy formami mrtvými (kubism), nebo dávají přirozeným formám formy zvířecí, špatné. Právě tělo lidské a zvláště lidská tvář jsou samým Bohem určeny, aby vyjadřovaly nejdůvěrnější chvění duše.“

Jedná nesmyslně, kdo se chce těchto forem zbaviti nebo je zlepšiti. Největší geniové tich užívali, a vytvořili tak veledíla nehynoucí ceny.

co život dal

Schází nám mládež.

Kdo jest zván častěji na přednášky, nejednou se mu stane, že mluví ke shromáždění, sestávajícímu z velké části ze starších lidí. Mladí — a v městě nebo v obci jest několik spolků mládeže — se prostě přednášky neúčastní. Ale stane se někdy ještě něco jiného. Ve farnosti jest sloužena v neděli jediná mše svatá a ve chrámu jest málo mladých lidí, ačkoliv tam existují spolky katolické mládeže, různé spolky. To mluvíme o zkušenostech z Čech, nebo z hlavního města. V jiných krajích republiky, jako na Moravě, je stav odlišný.

Jsou rozdíly generací, je to pochopitelné.

Ale jest otázka, zda se mají ony rozdily projevovati tam, kde jde o věci ducha. Spíše se zdá, že rodiče se málo starají o to, aby jejich děti žily z toho, z čeho žili a žijí oni. Bylo by zajímavé zjistit, co čte naše katolická mládež, a jaký tisk se odbírá v našich rodinách. Mé zkušenosti nejsou v té otázce moc uspokojivé. Jako by vymizela nejen obětavost z našich rodin, nýbrž i odpovědnost. Rodiče se prostě nestarají, nebo jen málo starají o to, co dělají jejich děti. Ve velkých městech to až přímo zaráží, a když jsem nedávno v rozmluvě s jedním pracovníkem v Sokole zdůrazňoval, že mladí nemají již takového nadšení pro ideu sokolskou jako jejich otcové, odpověděl mi: „Já chodím do kostela každou neděli, a je tam po čertech málo mladých lidí.“ Jinými slovy mi nadhodil, abych se staral o svůj tábor a ne o druhé.

Leckdy mi připadá, že ani kněží zde nekonají svou povinnost, poněvadž nezdůrazňují mladým ani starým nutnost jednoty ve věcech svatých. Byl jsem nedávno v Čermné v Orlických horách a tam mládež všechna byla v kostele i na schůzi. Proč to není i v jiných místech? Jde přece o věci daleko závažnější, než se zdá na první pohled. Copak nemají vůdcové naši mládeže a našeho Orla povinnost a autoritu, aby zde jejich slovo bylo bezvýhradně plněno? Nesmíme se potom divit, že mladí vyrůstají úplně v duchu, který není zdravý.

V posledním čísle „Musea“, časopisu slovan-
ských bohoslovců, jest uveřejněna rozmluva red-
aktorova s P. Klementem O. S. B., knězem, kte-
rý měl možnost nahlédnouti do života a hod-
notí věci s vyššího hlediska, odpovídá na ně-
kolik otázek; jen několik vět cituji: „Katolické
kněžstvo, poslušné svého papeže a svých bisku-
pů, musí přinést po celém světě světlo do hrůzy
dnešních temnot. Ne-li, pak v děsu za požárů
pochodní vlastních těl bude odhozeno a ušla-
páno.“ Studentům praví P. Klement: „Úkoly
katolického studentstva jsou příliš jasné a zřej-
mé: milovat svého Krista z celého srdce, ze
vší mysli a ze vší síly, nade všechno — a bližního
potom, jako sebe samého. Býti idealisty pravd
Evangelia aspoň na tolik, jako mladý komunista
dovede býti nadšencem pro svůj idealism objek-
tivního zla. Chtít se dát do služeb Církve tak,
jak to žádá Pius XI. v požadavcích opravdové
Katolické akce. Být uvědomělým nábožensky a
ovládat důkladně otázky evangelického a církevního
řešení sociální krise. Jinými slovy: Modlit
se a pracovat tak, jak chce Kristus a Církev.“
A i „katolická mládež nechť pracuje k vítězství
Strany Boží. Defensiva již nestačí. Nastupme
k útoku. Bůh tomu chce.“

Obrodné dílo Terezie Neu- mannové z Konnersreuthu.

V poslední době se zase hodně mluvilo o Te-
rezii Neumannové, která svolila dáti se prohléd-
nouti a zkoumati lékaři. Několik nových děl, jež
byla o ní napsána, vydávají svědectví ve pro-
spěch ženy, jejíž život jest držen jen nadpřiro-
zenem. A dílo, jež koná, která byla z chudé
rodiny a prostou služkou, jest skutečně hod-
no pozornosti. Ukazuje v době nevýslovně zma-
terialisované vítězství ducha nad hmotou. Te-
rezie vede k Bohu duše, které před stykem s ní
nevěřily. Dr. Gerlich byl protestantem a ob-
rátil se, když několikrát pozoroval, jak Terezie
prožívala umučení Páně. Jiným příkladem této
její apoštolské činnosti jest obrácení židovského
politika dra B. Karpelesa, který vypravuje, že
byl rovněž obrácen patřením na Terezii, trpící
s umučeným Vykupitelem. O její veliké a oprav-
dové zbožnosti svědčí slova, která mu děla na
otázku, jak si má vésti, aby uvěřil: „Nedělej si
žádných starostí, přijala jsem za tebe bolest na
sebe.“ A Karpeles rozepisuje se dále o tom, že
po sedm let stigmatizovaná jest na živu bez po-
travy, a líče svůj křest v kostele konnersreuth-
ském, dodává: „Od prvního okamžiku jsem byl
přesvědčen, že tato osoba nelže. Ve svém životě
jsem nikdy nespátřil člověka, který by měl tak
zřetelně napsanu pravdu na čele jako Terezie
Neumannová. Její láska ku pravdě je tak hlubo-
ká, že již jako dítě nechtěla slyšeti ničeho z po-
hádek, protože jsou to prý jen nepravděpodob-
né události. Co se děje v Konnersreuthu, nelze
vyložiti přirozeným způsobem, je to nadpřiro-
zené... Nalezl jsem v tom, co jsem v Konners-
reuthu viděl a zažil, nebo v tom, co jsem jen
četl a slyšel, nebo co mi vypravovali, kdož s Te-
rezií dlouhá léta se stýkali, cestu k Církvi. Ví-
m, že nejsem sám. Tři až pět set dopisů, jež do-
cházejí každého dne do Konnersreuthu, jsou
pro to důkazem. Konnersreuth utvrdil mnoho ti-
síc lidí u víře, nebo k víře dovedl. Pro mne jest
absolutním důkazem, že Bůh s námi zamýšlí
něco nového, že nám připomíná, že existuje ješ-
tě něco jiného než denní chléb, denní starosti
a radosti.“ (Reichspost, 29. X. 1932.)

Jiným významným hlasem jest úsudek pro-
fesorů z bernské university Dr. J. M. Ver-
weyena, učenice, který sice vyšel z katolicismu,
ale vzdálil se později od něho. I on mluví o zá-
zraku konnersreuthském, a toto místo pro udá-
losti, jejichž je středem, se mu stává „důleži-
tým, ba všechny ostatní převyšujícím problé-
mem“. „Jest jednohlasně dotvrzeno,“ praví, „že

od r. 1925 Terezie nepřijala žádné potraviny. Zde má význačnou roli důvěra. Kdo zná otce, matku, sourozence a faráře, bude mít tu důvěru. K této důvěře ještě přistupuje zkouška, trvající patnáct dnů, kterou vykonaly františkanky za lékařského dozoru, které přísahaly při všem svatém, že ani jednou se Terezie nepokusila, aby dostala něco k jídlu. Po patnácti dnech byla váha skoro stejná. Zde působí činitel, jehož neznáme... Působí zde chléb, který žije a život uděluje, panis vivus svatého Tomáše Aquinského.“ Na otázku, co praví nynější době Konnersreuth, odpověděl prof. Verweyen: „Kdyby se lidský duch důvěrně spojil s duchem Kristovým a Božím, bylo by nemožno, aby duch dosáhl maxima působení na tělo, a abychom uznali, proč lidé minulých dob, kteří takto vítězili, hořeli láskou k Eucharistii? Pak bychom pochopili i případ Neumannové. Utrpením bude zachráněno více lidí než nejskvělejším kázáním. To nám vykládá tajemství konnersreuthské. Terezie Neumannová jest ženou, v níž Já jest umrtveno ve vysoké míře... Choe-li Bůh, trpím dále.“ Dosáhla stupně zralosti, že se o ní opravdu uskutečňují slova: „Staň se mi podle tvé vůle.“ Tryská z ní hluboká Kristova energie až dodnes. V tom spočívá její lidská velikost, velikost snahy po posvěcení, ne ve smyslu útěku od světa. Jest zástupkyní samaritánského ducha, ducha oběti a sebepřemáhání. Co se děje v Konnersreuthu, přesahuje denní události.“

To jest veliké dílo toho místa, které jest dnes známo v celém vzdělaném světě. J. K.

Deset let lékařského misionářského ústavu ve Würzburgu.

V prosinci byly již po desáté zahájeny zvláštní kursy, které připravují lékaře a lékařky ku práci v misiích. Würzburgský ústav byl prvním katolickým Institutem toho druhu na celém světě. Proti pilné činnosti protestantů zůstávali katolíci dlouho pozadu, ovšem ke škodě zduřeného díla misionářského. Ústav má školiti laické apoštoly po stránce lékařské i misionářské. Ačkoliv obtíže k jeho založení v poválečné době byly těžké, podařilo se přece je překonat a za 10 let života vykonána byla velice záslužná práce. Pravda, nezapomínalo se ani dříve na mírnění tělesné bíd a byly zakládány jak v Evropě, tak v Americe různé charitativní spolky, které obstarávaly léky a obrazy pro misionáře, působící v dalekých krajích. Sestry a misionáři prodělávali rovněž zvláštní lékařské kursy, které by jim umožnily zakročovati aspoň v

nejnutnějších případech radou i pomocí. Ale to vše není nic u srovnání s Institutem ve Würzburgu. Skládá se ze dvou oddílů: pro studenty a lékaře a pro studentky a lékařky. Letos studuje na něm 49 studentů, 16 posluchaček a 14 lékařů provádí praxi v různých nemocnicích německých, aby se zvláště vyzbrojili v některém oboru. Od posluchačů se nevyžaduje jenom znalost lékařských věd, nýbrž jsou i nuceni skládati zkoušky v řeči toho národa, v němž chtějí působiti. Dosud vyslal ústav do misí 16 lékařů a lékařek, nejvíce do Číny a Jižní Afriky. Při ústavě jest zřízen i kurs pro ošetřovatelky nemocných, který trvá rok a pak se podrobují účastnice státním zkouškám. Těchto ošetřovatelek působí v misiích 150. I v jiných zemích se daly pokusy založiti ústavy podobné würzburgskému, ale buď nebyly plány ani realizovány, nebo po několika měsících byly opuštěny; takže Würzburg má dosud primát na tomto poli, jako jej dlouho mělo na poli misionářské vědy Německo.

Církevní umění na Rusi.

Ve Východním papežském ústavě v Římě pořádá výstavu pod protektorátem biskupa D'Herbignyho známý umělec ruský, L. Brajlovskij, bývalý profesor v Moskvě na Vyšší škole architektury, sochařství a malířství. Vystavuje 42 obrazů, představujících nejkrásnější památky církevního umění ruského. Začalo na Rusi od zavedení křesťanství a prvá jeho perioda sahá asi do r. 1530. Do tohoto období spadá chrám v Kijevě, Pskově, Vladimíru a Novgorodu, kteréžto město mělo pro kulturu ruskou veliký význam, když se dostal Kijev pod moc Tatarů. V XV. stol. Ivan III. pozval do Moskvy četné italské a řecké umělce, mezi nimi i slavného boloňského architekta Fioravantiho, dále z Milána Solaria a Alevisia. V XVI. stol. moskevská architektura zapuzuje byzantské tradice a inspiruje se lidovým uměním. V XVII. stol. dosahuje církevní umění svého vrcholu a z té doby pocházejí nádherné svatyně v Jaroslavu, Rostově a četné chrámy moskevské. Potom nastává poevropšťování Ruska, přichází tam mnoho cizích umělců, kteří opovrhují lidovým uměním a nesnaží se ani vniknouti v duši ruského lidu. Vzniklo sice ještě několik veleďel, ale schází již jednotu stylu. Prof. Brajlovskij, jemuž pomáhá v jeho práci jeho žena, umělkyně, podal překrásné skvosty tohoto uměleckého tvoření, z nichž některé dnes již neexistují, nebo byly bolševiky odňaty svatému kultu. Upoutá každého takový Kitský Ostrov, skvostná dřevěná stavba z polovice XIV. stol., nebo moskevská katedrála

sv. Basila (1554—1557), či jedinečný vnitřek katedrály rostovské. Přesnost a historická pravdivost jest důvěrně spjata s uměleckou technikou, takže obrazy vypadají jako živé.

Katolické misie.

Přede dvěma léty, když posílal J. Sv. Pius XI. svůj list čínskému národu, mohl celý svět konstatovati jeden zjev: zatím co za kruté občanské války v Číně protestantští misionáři utíkali ze svých stanic a schovávali se do cizích končesí, kde byli v bezpečí, katoličtí misionáři zůstali všichni na svém místě, mnozí z nich raději obětovali život, než by opustili ty, které jim svěřil Bůh.

A totéž, co jsme viděli tehdy v Číně, zříme na celém světě. Jsou věrni ti, kteří si zvolili tak těžké a vznešené poslání, jejich láska plane plamenem stále žhavějším a nemusíme se proto diviti, že dětí Církve Boží stále více přibývá. Velekněz Pius XI., misionářský papež, dává podněty k novým a novým akcím, množí se literatura, na všech stranách lze znamenati radostný rozmach. Roste nová věda misí, při katolických universitách jsou zaváděny zvláštní stolice pro pěstování této vědy, časopisů, vědeckých i populárních, věnovaných problémům misí, jest veliké množství. Řády a kongregace, jejichž cílem jest vychovávat misionáře, si nemohou stěžovati na nedostatek dorostu a je to skutečně požehnání pro země. A proto si zde všimnu některých událostí v posledních měsících z misí.

Mučedníkem lásky může býti nazván belgický misionář Josef de Veuster, který jako mladý kněz přijel r. 1864 do Honolulu. Řeholním jménem slul Damián. Cítil zvláštní lásku k malomocným a jim dal celý svůj život. 15. dubna 1889 umíral, podlehnuv těžce nemoci, již potíral. „Byl to křesťanský hrdina,“ napsal tehdy protestantský list „Advertiser“. A tento velíkán lásky má býti prohlášen za blahoslaveného a byla již ustavena komise, která bude studovati jeho život, dílo a zázraky, jež se udály na jeho přímlovu. Oceanie se může pochlubit četnými světci, které chce církev povýšiti na oltáře: je to P. Ludvík Chamel, jeden z prvních mučedníků Oceanie, který byl zavražděn 28. dubna 1841 a prohlášen za blahoslaveného r. 1889, dále B. Marmouton, který byl zabit domorodci v Nové Kaledonii r. 1847 a Msgre J. Verjus, který zemřel v pověsti svatosti 13. listopadu r. 1892. Jak všude, i v Oceanii položilo život za Krista hodně misionářů. Poslední vzpoura proti nim vypukla na ostrově Onotea v dubnu r. 1930 a bylo zabito mnoho katolíků. I ženy

se mohou pochlubit v misiích četnými hrdinkami. Nedávno slavila v Samoa padesáté výročí složení řeholních slibů domorodá řeholnice, sestra Marie Luisa, která po padesát let obrací na víru pravou pohany i katolíky. Má velikou zásluhu i o to, že pracují v misiích již 4 domorodí kněží a 14 seminaristů se k tomu připravuje. Na ostrovech v Oceanii existuje již několik domorodých kongregací. Evangelisace jest velice obtížná. Na ostrovy Havajské přijeli první 4 misionáři v červenci r. 1827, ale po čtyřech letech byli vypuzeni. Zase se vrátili a dnes jen katolická kolej v Honolulu má přes 1.000 studentů, působí tam 50 světských kněží a 200 řeholníků a řeholnic, jest vystaveno 125 kostelů a kaplí a katolíků jest 115.000.

Katolická universita v Tokiu, která jest uznána státem, ač trvá pouze několik let, musila býti přenesena do nových budov, poněvadž původní dům nestačil množství studujících. Nová budova o čtyřech poschodích jest zbudována ve čtvrti, jež jest středem velkoměsta. Má pěkné přednáškové sály, velikou aulu a v knihovně její jest uloženo přes 50.000 knih. V zimním semestru se dalo zapsati přes 700 posluchačů a pro večerní kursy 1.500.

Světová krise a šíření víry. „Míti úspěchy, vítězství a triumfy, když se nestavějí v cestu žádné překážky, a cesta je téměř volná, jest svatá, krásná a záslužná věc. Ale daleko krásnější, světlejší a záslužnější jest sklizeň bohatou žeň v krajích téměř nepřístupných a za nesmírných obtíží,“ děl Pius XI. a jistě lze užiti těchto slov v nynější době. K dřívějším překážkám přistupují nové, jako nezdravý nacionalismus, občanské války a j., a přece přibývá katolíků v misiích ustavičně. Jak podporují věřící misie, ukazují nejlépe tato čísla. Od 1. července 1931 do 30. června 1932 bylo sebráno na 100 mil. Kč a v roce předcházejícím ještě více. Snížení v tomto roce jest zaviněno stoupající hospodářskou tísní téměř na celém světě. Potěšitelným zjevem jest, že v Československu vybráno a zasláno na šíření víry v r. 1930 208.000 lir, kdežto v roce následujícím 305.000. Pokles jest v Belgii, ve Francii, Holandsku, Německu a Itálii. Irsko zaslalo 4.000 liber, o něco více než r. 1930. Nejcitelnější byl pokles darů ze Severní Ameriky, ze Spojených států.

Domorodé kněžstvo nadějí Církve. Předseda „Díla sv. Petra Apoštola“, Msgr. Salotti, zaslal 8. prosince list národním výborům Díla, ve kterém se rozmlouvá o důležitosti výchovy domorodého kněžstva pro pokřesťanění země. Jestliže za pontifikátu Pia XI. přibýlo přes 6.000.000 věřících v misiích, má o to nemalou zásluhu do-

morodé kněžstvo, jehož výchově věnuje velekněz zvláštní péči. „Křesťanství, praví, hlásané cizími misionáři, se může zdát exotickým. Ale, když přibývá tolik domorodých kněží, tehdy se spíše chápe, že jest katolická Církev pravá a universální.“ Seminářů pro domorodé bohoslovce je stále více. V Indii jest 27 procent věřících obsluhováno domorodými kněžími a ve 34 misiích, které podléhají Kongregaci Propagandy, působí jen domorodci. Malých seminářů je 30 a v 16 velkých seminářích studuje bohosloví přes 1.000 bohoslovců. V Číně je ten stav ještě potěšitelnější, neboť 17 misií jest svěřeno domácím prelátům. V 79 malých seminářích studuje 4.600 žáků a ve 14 velkých přes 1.000. V Indočíně jest počet domorodých kněží vyšší než cizích misionářů. V 10 velkých seminářích studuje 460 kleriků a v 15 malých 1.500 jinochů. Na Malace jest nejlepší seminář Východu, vyšlo z něho již přes 100 kněží-mučedníků za víru a téměř všichni jsou prohlášeni za blahoslavené nebo za svaté. Japonsko dává nejvíce domorodého kleru. V 11 velkých seminářích se připravuje na kněžství přes 500 bohoslovců. I v Africe se poměry lepší. V Ugandě studuje ve 3 seminářích 400 bohoslovců. V Záp. Africe jest 30 seminářů, v Kamerumu 100 bohoslovců. Kongo jich má 1.000. Na Madagaskaru jest v 6 seminářích 350 studujících. V Oceanii ve 4 seminářích jest zapsáno asi 100 bohoslovců a i na Aljašce jsou již domorodí kněží. Celkem ve 400 malých a velkých seminářích se vychovává pro vznešený úřad kněžský na 1.000 jinochů domorodých. Jest potěšitelné, že v letošním školním roce vzrostl jejich počet asi o 2.000 a, kdyby bylo dosti prostředků, bylo by číslo jistě ještě vyšší. Za vlády Pia XI. vzrostl počet domorodých kněží ze 2.070 na 5.000 a bylo založeno 20 nových vikariátů. Misionářů přibýlo na 4.000.

Jak se neradovati z tohoto rozkvětu v době, která se chlubně nazývá materialistickou a bezbožickou?

Nový směr filosofický: Fenomenologie.

Na nedávném mezinárodním filosofickém kongresu v Praze uchvátil všechny posluchače svou řečí hluboký německý myslitel, jesuita R. P. Przywara. Mluvil o moderním filosofickém směru německém, představovaném hlavně Husserlem, Schelerem, Heideggerem a Hartmannem a známém pode jménem: Fenomenologismus. Před časem vydal G. Gurvitch dílo: Les

tendances actuelles de la philosophie allemande (Paris, Vrin) a v Paříži se konal sjezd studující tento nový směr. Pokusím se na základě obou vyložit stručně jeho smysl a jeho význam pro současnou dobu.

Německou filosofií byl do války a ještě po ní Hegelův idealismus, státní filosofie pruská v pravém slova smyslu. Nyní tento směr ustoupil nové soustavě, jejíž inspirace jest vlastně realistická, končí však v transcendentálním idealismu. Fenomenologie jest na prvním místě metodou k odkrytí a systematickému popsání zjevů aktuálních i potenciálních, metoda, jež chce připravití přímou cestu k bytí phenomena. Na základě této filosofie Scheler zbudoval náboženství, které jest křesťanské a v mnohém se přibližuje katolicismu a ne protestantismu. Così podobného pozorujeme i u Heideggera, nejvíce čteného německou mládeží. Jako by zvěstovala tato filosofie nové evangelium.

Po válce byl ve filosofickém myšlení úplný chaos. Jest jediný prostředek, aby se vybredlo z té anarchie: radikální začátek něčeho jiného, rozhodný návrat ke zjevům samým, totiž ku předmětům myšlení, takovým, jaké se bezprostředně představují našemu duchu. Mají cenu jediné výsledky, získané přímým stykem s fenomeny. Úkolem filosofickým jest nalézt je, analyzovati a pak ostatním sdělití výsledek toho hledání. Žádná filosofie, ani Descarta nevyjímaje, nedomyslila této nutnosti a Heidegger ve druhém svazku svého díla „Sein und Zeit“, chce potříti všechny tradicionální ontologie od Aristotela přes Descarta až ke Kantovi. Považuje i thomismus za nedostatečnou filosofii — v tom se liší od ostatních fenomenologů — ač uznává jeho universalismus. Scheler jest mrtev, Husserl a Heidegger nepodali ještě celého výkladu své nauky, ale u prvního již proniká idealismus a zdá se, že i druhý svou naukou o člověku se mu přibližuje. Každým způsobem jest sympatie katolíků k novému směru předčasná.

J. K.

Statistika novin.

Tisk jest velmoc, a jistě největší velmoc. Kdo má tisk, má veřejné mínění a má i vítězství. My katolíci, tuto samozřejmou pravdu nemůžeme pochopit, naši nepřátelé nejsou v pochybnostech a vynakládají vše, aby dostali do své moci tisk. Když je tisk tak mocným činitelem, bude zajímavé zvědět, jaký jest nyní jeho stav.

Nuže, v Evropě vychází 8.799 denních listů, v Americe 1.316, v Asii 446, v Africe 259 a

v Australii a na Novém Zélandě 167, dohromady 10.987 a 9.600 ostatních listů. Na kolik lidí připadají jedny noviny? Jest samozřejmé, že jest ten stav v různých zemích odlišný. V Evropě připadá na jeden deník 55.520 lidí, ale zde jest Evropa předstižena Australií, Amerika jest na třetím místě se 147.870 lidmi a Asie vydává průměrně jeden deník pro 2.221.500 lidí. Pokud se týče ostatních listů, je ten stav úplně změněn. Samo Německo jich vydává 3 tisíce 810, takže 16.000 lidí čte průměrně jeden list. Německo vydává a tiskne ve 2.187 tiskárnách 3.327 deníků a politických listů, takže připadá jeden list na 18.425 Němců. Ve Švýcarsku se tiskne 514 deníků a 7.550 lidí čte průměrně jeden list. Pak následuje Maďarsko, Norvěžsko, Holandsko, Luxemburg a Belgie.

Sokol o úpadku moderní společnosti.

Čteme-li poněkud pozorněji noviny, můžeme častěji býti překvapeni nářky na současný úpadek mravnosti, který se projevuje skoro na všech stranách. A jest zajímavé, že ten náрек pochází od těch, kteří mají smutnou zásluhu o ten úpadek. To tak bývá: někdy se sentimentálními a na pohled starostlivými slovy omlouvá svědomí, jindy se jimi zase zapomíná na minulost. Radu let se utlačovala idea a pak se zarážejí lidé nad výsledky té zhoubné činnosti. Totéž platí o Sokolu, který se vydával za národní instituci, pomalu nejvyšší, kacéroval každého, kdo měl jiný názor a vesele s volnomyšlenkáři bil do katolické Církve. Vnášel náboženskou lhostejnost na náš venkov, dosud zachovalý, ustavičně „husoval“, vychovával veliké množství těch, kteří dnes vedou stát i obce a diví se bankrotu. Ale jeho provolání, které jest i znamenitým přiznáním viny, stojí za povšimnutí. Kdybychom tato slova napsali my, řeklo by se nám, že jsme škarohlídové. Nuže, Sokolstvo líčí nynější společnost těmito slovy:

„Do našeho života soukromého i veřejného padají stíny, vzbuzující vážné a důvodné obavy. Počet rozvrácených rodin roste. Přibývá případů zlého hospodaření veřejným majetkem, při jehož správě se obohacují přemnozí nehodní a sobečtí jednotlivci. Zdravé jádro národa odsuzuje hlasitěji vykořisťování státu a veřejných svazků i pracovní metody politických straníků, kteří prospěch osobní nebo své strany kladou nad zájem národa a státu. Pro tyto smutné zjevy ztrácejí úctu a důvěru osoby i sbory, kterým lid svěřil správu kulturních i hmotných statků.

Život náš je otravován nepoctivostí, hmotnou i mravní korupcí, protekcionářstvím, slepým a nesnášlivým stranictvím, poklesem úcty k důstojnosti člověka a k hodnotě nesobecké, poctivé práce. Zlý stav zhoršují, kdo nadsázkami bouří lid a nesvědomitě šíří nedůvěru z pohnutek sobeckých a zištných. Pokračovati na této cestě bylo by nebezpečím pro život národa i státu. Jsme ohroženi!“

A teď k tomu několik poznámek. Když v r. 1918 se dostalo našemu národu a státu samostatnosti, Sokolové tvořili národní vojsko. Bratři, jak si říkají, mají dodnes odpovědná místa ve státě. Tak zvaná buržoasie byla skoro šmahem v sokolských řadách a hejslovanila více, než bylo třeba. A při tom jsme málokdy a málokde svědky takové duševní a duchovní prázdnoty, jako právě u ní. Letošní Tyršovy slavnosti byly po té stránce příliš výmluvným dokladem. Ostatně, čteme-li statistiky Sokolstva, dočítáme se o statisícovém počtu členstva. Kde jest jejich umravňující vliv, když to nejsou lidé bezvýznamní? Orgány tří politických stran: agrární, národně demokratické a socialistické, propůjčují celé sloupce Sokolu. V čele jejich stojí Sokolové. A všimněte si, jak se ve své bratrské lásce titulují, jak „se milují“. A že listy těchto stran by byly bez zásluhy na tom nynějším úpadku, také nelze říci. Tedy toto prohlášení jest možno Sokolu adresovati do vlastních řad.

Ale můžeme ještě pokračovat. Úpadek rodiny? Pravda, existuje a je to pro budoucnost nejtemnější předtucha, neboť ovoce jeho se projeví v pravém světle později. Čím asi byl zaviněn tento úpadek? Skutečnost stoprocentně potvrzuje tuto pravdu: kde v rodinách jest v úctě víra v Boha, tam není úpadek. Jsme lidé, a člověk jest tvor chybný, není na světě proto myslitelný naprostý soulad. Ale jest nutno uznati vinu a jest nutno snášeti, přinášeti oběti, míti ducha milosrdenství. Jest i jisto, že tam, kde jest pevná víra, jest i neochvějná věrnost a vzájemná láska. A nyní pohledme na činy Sokolstva, jako tělesa v posledních čtrnácti letech. Schvalovalo tažení proti Římu, pomáhalo československé církvi rozbíjeti jednotu náboženskou v národě, byli mezi těmi, kteří zabírali katolické chrámy a ukazovali při tom velice málo i lidské lásky. Kde by potom vzali síly v životě? Myslím, kdyby si Sokolstvo opatřilo ve svých řadách statistiku rozvedených a rozloučených manželství, že by se aspoň trochu zastydělo. Mohlo by svůj projev doplniti, bylo by to kajícím přiznáním borců věčné pravdy.

Kolikpak ředitelů a prokuristů bank, kolik členů správních rad, velkostatkářů nosí sokolské

odznaky? Jest jich jistě dost. A kdyby se mělo odpovědět na otázku: milují-li svého chudého bližního, nedopadla by, myslíme — soudě podle hlasu denního tisku — odpověď kladně. Kdyby projev jim připomenul příkaz křesťanské lásky, dobře by učinil.

Každá očista veřejného života předpokládá očistu toho, kdo ji chce provádět. To jest pravda, která se nedá ničím zvrátit. Myslí-li to Sokolstvo skutečně opravdově s tou touhou po očistě, bude se držeti zásadně těch prostředků, které jsou nejlepší zárukou řádného, poctivého a čistého života. Bude žádati od svých členů, aby zachovávali příkázání Desatera, a poněvadž to není lehké nám smrtelníkům, poradí jim, aby využili pomoci, která jest nejúčinnější, totiž svátých svátostí, hlavně pokání a Eucharistie. Pak Sokolstvo zaslouží úcty a jistě se mu podaří sjednat nápravu. Jinak pronáší jen fráze, které necítí muže.

Věda žurnalismu.

Profesor mnichovské university Dr. Ester, se obírá v časopisu „*Stimmen der Zeit*“ otázkou: Co jest novinářská věda a proč jest nutné její studium? Není to zbytečná otázka, uvážíme-li, že dnes na četných universitách se zřizují zvláštní stolice pro žurnalistiku a že studium, které, jako třeba v Lille, trvá tři léta, jest obšírné a důkladné. Dr. Ester si všímá historie, která ukazuje, že studium novinářství jako vědy není ničím novým. Vždyť již v XVII. a XVIII. stol. byly konány na různých ústavech zvláštní kursy pro politické vzdělání jinochů, jež se obíraly i kriticky rozbořem novin. V XVIII. stol. se již na některých universitách vědecky přednášelo o žurnalismu. V prvých třiceti letech minulého století byly pořádány na mnichovské universitě praktické kursy pro řízení novin a posluchači byli jak studenti, tak jiní občané. Pak ustaly a teprve po světové válce byly obnoveny, ovšem ve formě daleko dokonalejší. Za války však byl v Lipsku zřízen profesorem národního hospodářství K. Bücherem první německý universitní ústav pro studium žurnalismu a po válce byly zřízeny zvláštní stolice pro tento obor na universitách v Berlíně, Heidelbergu, Kolíně n. R., Hamburku, Freiburgu, Münsteru, Halle a Dortmundu.

Žurnalistická věda musí zápoliti s četnými obtížemi. Mnozí pokládají dosud tisk za jakousi tajemnou moc, kterou třeba někdy vychvalovati, abychom unikli jejímu hněvu, nebo jí zase pohrdati, nehrozí-li od ní žádné nebezpečí. Tvrdívá se, že žurnalismus není látkou hodnou

vážného vědeckého zkoumání. Ale ve skutečnosti každý, i sebe povrchnější člověk, musí dnes přiznat, že tisk skýtá studiu velice vážné problémy jako jiné předměty, které se dlouho již přednášejí na všech universitách, nebo jiných vědeckých ústavech. Jest jistě prospěšným a užitečným studiem románu nebo dramatu a účinků jejich na čtenáře. A co platí v tomto případě, platí ještě více o oné moci, která dnes představuje pro mnoho milionů lidí jedinou formu literatury, přístupnou po opuštění školy. Dílo spisovatele může býti snadno analysováno vzhledem k jinému nebo jiným jeho dílům, nebo dílům jiných umělců téhož žánru. U denního tisku není proces tak lehký, neboť v něm se neprojevuje individualita jediného autora, nýbrž autorů několika, nepíše se jen o jediné věci, nýbrž o mnohých, o politice, literatuře, náboženství, hospodářství atd. Z mnohosti tolika složek, ze vztahů mezi listem a čtenáři, z vnějších vlivů rodí se typ moderního žurnálu. Abychom postihli povahu a charakter, je třeba je pečlivě zkoumati s mnohých hledisek, s hlediska literáta, historika, ekonomisty, moralisty i zkušeného novináře. Poměr mezi listem a čtenáři jest sám o sobě problémem velice důležitým a těžkým.

List vytváří veřejné mínění a již tento jediný fakt by stačil k oprávnění žurnalistické vědy. Studium jiných věd jest snazší než hledání sil, jež dávají život novinám, a jež jsou tak různé, i když jde o neutrální noviny. A studium tisku právě pro jeho důležitost jest ještě odpovědnější než zkoumání jiných zjevů, a jest leckdy třeba provázeti je řezem pitevního nožíku, chceme-li rozpoznati pravý jeho stav. Cílem musí býti dopídití se skutečné pravdy, již se musí sloužit.

University nechtějí býti jenom ústavy pro vědecká badání, nýbrž snaží se mít i vliv na výchovu lepších lidí národů. Jak by plně vyhověly tomuto poslání, kdyby ať úmyslně či neúmyslně opomíjely denní tisk, hlavně který může býti právem nazván universitou v malém a který má tak rozhodující podíl na duchovním a duševním vývoji studentů? Tvrdí se dnes, že mládež se hodně obírá politikou a vrhá se do politických zápasů. University zde mají povinnost zmírniti tuto jejich nezdravou vášnivost. Obíráti se politikou bez dokonalé znalosti tisku jest nebezpečím hlavně pro mládež, jež podléhá lehce mnohým vlivům.

Žurnalistická věda nemá pravým cílem výchovu nových novinářů, nebo oné novinářské generace, odlišné od staré. V tom spočívá rozdíl mezi ústavou francouzskými, italskými, ame-

rickými, v nichž jest tento cíl spíše zdůrazňován, a nemeckými, jimž jde o vědecké badání, a které mají studujícím všech fakult dáti důkladné poznání, aby mohli kriticky čísti denní tisk. Že i novináři z povolání mají z toho prospěch, netřeba ani podotýkati.

Hlas doby hlasem Božím.

Nedávno vyšla v Německu dvě díla význačných osobností, která mají tento nadpis. Shodli se dva lidé, kteří v náboženském a kulturním životě německém mnoho znamenají: kněz a básník: kardinál Faulhaber, arcibiskup mnichovský, hluboký myslitel, nadšený arcipastýř a odvážný vůdce lidu, Bohem mu svěřeného, a Gertrud von Le Fort, konvertitka, básnířka, jejíž dílo jest krásným hymnem na slávu a velikost a lásku dobrotivého Boha. Kardinál Faulhaber napsal, vlastně sebral svá kázání a promluvy, proslovené při různých příležitostech, a nadepsal svazek: „Zeitrufe Gottesrufe“ (XXVI, 470, Herder, Freiburg i. B. 1932. Cena 4.80 Mk.). Gertrud von Le Fort dala svému dílu název: „Hymnen an Deutschland“ (Kösel-Pustet, München 1932, cena 2 Mk.).

Hle, co praví kardinál Faulhaber: Hlas doby jest hlasem Božím. Znamená to, že potřeby doby mohou a musí býti chápány jako výraz vůle Boží. Kdo se zrodil v době bídy, musí v tomto cítiti jako ozvěnu hlasu Božího, který ho volá, aby mírnil její bolesti všemi svými silami. Kdo žije v době rozvratu, v níž se duchové na sebe vzájemně řítí, musí vidět vůli Boží v tom, že jest mu uloženo, aby podle svých schopností odstraňoval spory. Kdo povstává ve světě zmítaných duchů, kteří hledají upřímně pravdu a pokoj, nebo nervosně zoufají, že nenaleznou ani první ani druhé, musí viděti v tomto zmateném obraze pokyn Boha, který mu určuje poslání, aby podnikl vše a ukázal cestu hledajícím, odpověděl dotazujícím se, poradil pochybujícím, dodal odvahy zoufajícím a jemnou rukou pozdvihl bratra, který upadl k zemi. To jest smysl hesla: Hlas doby jest hlasem Božím — Zeitrufe Gottesrufe!

A když čteme hymny básnířky Gertrudy von Le Fort o poslání národa, o jeho zmítání se mezi propastí vznešenosti a bídy, o proudech, které protékají zemí s mocným hlukotem, o konečném vítězství nad bídou dneška tajemstvím lásky, o cestě ke Kříži a jeho pramenům síly a milosti, nemůžeme nemyslet na heslo: Hlas doby jest hlasem Božím. Žhoucí verše diktovala láska ke křesťanství, láska k národu, který jen tehdy splní své poslání, když přilne ke křesťan-

ství celým svým srdcem a celou svou duší.

Kardinál Faulhaber vyličil sytými barvami bídu dneška, bolest moderního člověka, tragedii současné doby a současného lidstva. A jeho obraz lze přenést i k nám a jeho heslo lze převzít i v celém znění i u nás. A jest možno s obměnou převzít i závěr hymnických zpěvů básnířčiných. Je třeba se sklonit a naslouchati pulsu doby, vyzorovati jeho sílu i jeho rychlost a uvědomiti si, že jsme vlastně do jisté míry lékaři, kteří mají vznešené a odpovědné poslání. Jest nutno rozpoznati, čím žijí lidé, co jim nesvědčí, a čeho potřebují, pak s nimi cítit, neboť je to příkazem lásky, a pomoci jim. Křesťanská idea jest jediným lékem na nemoci moderní doby, zmítajících se v křečích myšlenkových, sociálních, hospodářských. Lidstvo se nemůže sebrat, poněvadž nemá jasného cíle před očima, poněvadž nemá síly vnitřní a poněvadž dlouhou nemocí jest zmalátnělé a slabé. Dejte mu křesťanskou ideu a bude zachráněno.

Sjezd české katol. mládeže.

Sjezd katolické mládeže SKM. a studentstva, za který se staví i bohoslovci, a jejíž odmítly skupiny mládeže moravské, je přijímán mezi mládeží katolickou v Čechách s nadšením a radostí, které převyšují všechny naděje těch, kdož přišli s myšlenkou jeho uspořádání. v Praze v letních měsících r. 1933. Již dnes, více než půl roku před stanoveným termínem, je tolik přihlášek, že můžeme říci, že sjezd bude u nás čímsi jedinečným a imposantním, pokud se týče počtu účastníků. A jistě bude i program odpovídati tomuto vnějšímu úspěchu. Propaganda, kterou koná pro sjezd jednak mládež sama, jednak studentstvo, propaganda skutečně promyšlená a soustavná, se neminula cílem.

„Jitro“, časopis katolického studentstva.

Časopis „Jitro“ začal vycházeti brzy po válce. Česká Liga Akademická, vydávající revui „Život“, přetvořila ji do té míry, že vlastně studentským problémům v ní bylo věnováno málo místa. A tehdy Ústředí se rozhodlo dáti středoškolským studujícím, jež organisovalo v Sociálních studentských sdruženích, nový časopis a po vážných debatách přišlo s „Jitrem“. V jeho řízení se za 13 let vystříдалo několik redaktorů a každý z nich chápal svým způsobem jeho poslání. Lze říci, že úmysly byly vždy dobré, a že „Jitro“ se drželo. Zatím co jiné studentské

časopisy mizely jeden po druhém, „Jitro“ má již za sebou 13 ročníků, a zdá se, podle posledních dvou čísel, že vstupuje do nového období, plného nadějí.

Ústředí svěřilo redigování listu mladému knězi, Dominiku Peckovi, který má několik vlastností velice nutných k řízení studentské revue: miluje celým srdcem studující mládež jako kněz a vychovatel, a tato láska mu umožňuje najít cestu k její duši a jejímu srdci. Má dále inteligenci, jest sečtělý v literatuře a způsob jeho vyjadřování, často apostrofický, musí se líbiti mladému studujícímu jinochu, který něco chce. Předpokládá u něho i dobrou vůli i touhu po poslání a dosti vysoký stupeň inteligence. Jeho styl jest živý, osobní a bohatý. To jsou vlastnosti, které jistě dávají oprávněnou naději, že „Jitro“ půjde dále po cestě, kterou si vytklo ve 3. a 4. čísle.

Ve všech zemích vidíme, že časopisům mládeže, a hlavně studentstva, jest věnována zvlášť veliká pozornost. Studentstvo, které vyrůstalo z dětských let v dobách velice bolestných, a které se vyvíjí a dorůstá v letech rovněž bolestných a v letech vystupňovaného boje, musí se svědomitě a intenzivně připravovati do života, neboť přijde ve dny roztržené, potřebující zesílení a jednoty, ve chvíle zatrpklé, potřebující radosti a bude muset likvidovat minulost, která v lecčems byla slabá a i špatná. Když takto přihlížíme na poslání těch, kteří ještě dnes studují, pochopíme ten zájem o výchovu a růst mladých duší. A Ústředí katolického studentstva československého zasluhuje pochvaly za to, že nechce dávat svým členům věc polovičatou, nýbrž skutečně hodnotnou, které nejlépe bude pracovati pro uskutečnění ideálů hnutí.

Naše mládež a studentstvo skýtají v posledních letech i naději i radost. Jest jejich charakteristickým rysem, že se berou vážně, a pak, že se bojí povrchnosti. Svědčí pro to mohutnějící eucharistické hnutí a zdůrazňovaná nutnost hlubokého náboženského života i láska k řádu. Všechny tyto rysy nynější mládeže, tak sympatické, nesmlouvavost tam, kde jde o věci důležité nebo svaté, uznávají dnes i nepřátelé, a nedávno jsem četl v listě Vysoké církve německé v „Hochkirche“, že nepřemožitelnost řad mladých katolíků jest v tom, že místo „Jugendvereine“ mají dnes „Eucharistievereine“, jinými slovy, že síla hnutí nepochází jenom z vnější lidské organisace, nýbrž jest nadpřirozená.

Tato slova byla řečena o katolické mládeži německé, ale jsou platná, i když jde o mládež francouzskou, belgickou, italskou, holandskou a s radostí můžeme říci, i když běží o mládež na-

ši. Nikdy se nekladl takový důraz na liturgii jako dnes, a jest jisto, že láska k liturgii jest znamením opravdovosti, a náznakem nejvýmluvnějším náboženské obrody. A jest rovněž utěšujícím znamením láska k misiím a rostoucí počet kněžských povolání z řad mladých. Od takové mládeže lze již něco očekávat. Nezapírám, že u nás je ta práce obtížnější, než jinde, kde se déle a soustavněji pracovalo a pracuje, že vůdcové jsou nejednou zklamáni, ale tomu se nemůžeme diviti, jen nás to musí ještě více pobízeti, aby přibývalo těch opravdových a hlubokých nadšenců stále více a více. Hlavně kněží a katecheti mají v tom odpovědnou úlohu.

Papežská vánoční konsistoř opět nebude.

Římský korespondent „Timesu“ tvrdí prý z pramene dobře informovaného, že letos a bezpochyby také napřesrok nebude se konati papežská vánoční konsistoř, s níž tradičně bývá spojeno jmenování nových kardinálů. Od července 1930 se konsistoř nekonala, kdežto dříve docházvalo ke jmenování kardinálů každého půl roku. Posvátné Kollegium se nyní skládá z 53 členů, z nichž je 24 kuriálních a 29 z nich zastává biskupské úřady v celém světě. Plný počet kardinálů je 70. Příčina, proč Svätý Otec nejmenuje nových kardinálů, se uvádí tato: některé nunciatury první třídy tradičně jsou místy kardinálskými, t. j. jejich nositelé jsou po čase jmenováni kardinály, načež ovšem nunciaturu opouštějí. Nynější neklidné doby však vyžadují, aby tito nunciové první třídy zůstali na svých místech, aby se z aktivních diplomatů nestali pasivní rádcové, což platí i v jiných oborech církevní správy. Kardinálský klobouk jest pro ně rezervován pro doby klidnější. (Kardinál může býti jmenován i se zpětnou platností, tak zvanou rezervací in pectore.) Není pochyby, že po čase konsistoř zase konána bude, ježto počet vakancí v kardinálském sboru vzrůstá.

Svätý Otec o nutnosti katolického tisku.

Při audienci zástupců italské akademické skupiny katolické, která ve svém programu zvláště zdůrazňuje rozvoj katolického tisku, mluvil Svätý Otec o nesporné nutnosti probuzení zájmu katolíků o podporu a financování vlastního katolického tisku. Pochvaluje myšlenku, že tato tisková akce byla zahrnuta do oboru činnosti in-

teligence organisované v Katolické akci, podotkl papež, že katolické listy mají příliš málo předplatitelů, zvláště předplatitelů, kteří předplatné skutečně platí. Po každé, když se obrací tisk na Svatého Otce o požehnání, papež vždycky vyhoví a zvláště při tom vzpomíná na předplatitele katolických listů. V závěru poukázal Svatý Otec na ohromné pole apoštolské práce pro dobrý tisk a vyzval všechny účastníky Katolické akce k činné a zdatné práci na tom poli.

Perrier benediktinem.

Když na počátku prosince konala konservativní strana katolická ve Švýcarsku svůj kongres, byla vzdávána veliká pocta předsedovi, který řadu let znamenitě stranu řídil, muži, známému svou moudrostí, prozíravostí, inteligencí a opravdovou zbožností, Perrierovi. Ale ten již nepředsedal sjezdu, neboť vstoupil do benediktinského kláštera v Pierre qui vive. A dne 6. prosince sešli se v onom klášteře vzdáleném od světského ruchu, četní jeho přátelé, aby byli účastni slavnosti obláčky. Přijímal je opat, který sám byl povzbuzen korespondencí, jež stále dochází Perrierovi (již ale on sám nečte), a v níž i protestanti mu blahopřejí, že si vyvolil tak krásné a vznešené povolání a vyjadřují všichni přesvědčení, že jeho obět bude hojným požehnáním pro celou zemi. Opat chválil prostotu a pokoru budoucího mnicha, jeho radost v práci, jeho sílu, s jakou snáší těžký řeholní život.

Perrier byl pak přijímán do řádu sv. Benedikta. Muž, který byl po léta hlavou státu, odpovídal pokorně na otázku opatovu: „Co žádáte?“ — „Milosrdenství Boží a Vaše.“

Když přišel do kláštera, Perrier řekl opatovi tato slova: „Můj otče, přišel jsem k vám hledat mír.“ „Erneste Perriere, děl mu opat při slavnosti, budete se jmenovati bratrem Mikulášem na památku profesora státu a města Friburgu; na paměť též po Švýcaru, který byl velikým politickým pacifikátorem a který jako by se cele zasvětil Bohu v samotě, blahoslaveného Mikuláše della Flue, o jehož svatořečení jste se tolik přičiňoval.“

Jubileum basiliánského řádu.

Na letošní rok připadá padesáté výročí reformy basiliánského řádu, který koná opravdu záslužnou práci. Je to nejstarší řád v Církvi a jest jedinou řeholí obřadu řecko-katolického.

Byl založen arcibiskupem z caesarejským, svatým Basilem (329—379) a vyvíjel se na počátku velice slibně v Řecku a později řeholníci přešli do Ruska a Ukrajiny, kde založili četné kláštery. Po rozkolu byli sjednocení basiliáni rozeznáni a oživi až po Bretské unii v r. 1596, kdy mučedník za unii sv. Josafat a Benjamin Rútskij obnovili kláštery na Ukrajině, Litvě a Bílé Rusi. Rútskij se stal r. 1617 metropolitou a vypracoval pro kláštery novou reguli. Později na sjezdech ve Lvově (1739) a v Dubně (1743) bylo usneseno utvořit jednotu všech ukrajinských basiliánů, což schválil i Benedikt XIV. Tito sjednocení byli pravoslavnou vládou ruskou krutě pronásledováni. Tak r. 1705 došlo k hroznému krveprolití v Polocku a Bohuslavi a r. 1768 v Umaní. Po rozdělení Polska byl řád basiliánský zrušen v Rusku a Josef II. mu zasadil rovněž velikou ránu. A tak byla r. 1882 provedena nová reforma, která jest skutečně zárukou lepší budoucnosti. U nás jsou basiliáni velice čilí na Podkarpatské Rusi.

Kdy se narodil Kristus Pán?

O narození Páně vypravují dva Evangelisté, sv. Matouš a sv. Lukáš. Matouš vypravuje o klanění svatých mudrců, a Lukáš o klanění pastýřů. Nejdříve přišli prostí lidé a po nich učenci. Ale obě dvě zprávy mají spíše legendární ráz a jest známo, že v minulém století někteří theologové protestantští a různí vědci popírali metoliko pravost onoho líčení svatých evangelií, nýbrž i existenci Kristovu vůbec. Dnes ovšem je stav úplně jiný a věda není již na rozpacích.

Podle sv. Lukáše narodil se Kristus Pán za legáta Cyrina, o kterém se kdysi tvrdilo, že za šest let poté spravoval Syrii. Ale pak bylo zjištěno, že Cyrinus byl místodržícím dvakrát. V pochybnost byla brána i hvězda, která ukázala mudrcům cestu do Betlema. Ale právě tímto vypravováním se nám dostává přesné zprávy o roce i měsíci narození Páně.

Na východě byla pokládána za noc narození noc mezi 24. a 25. prosincem, kteréhožto dne na Východě bylo též oslavováno „zrození slunce“. Názory celého známého světa byly tedy šťastně spjaty s křesťanskou tradicí. Podle Melita Syrakusského jest Kristus, křtěný v řece Jordánu, „sluncem, které se koupá v Oceánu“. Vláda Cyrina jest dosvědčena Josefem Flaviem. Josef a Maria cestovali ke sčítání lidu do Betlema. Jde tedy o sčítání za účelem vybírání daní, které bylo nařízeno, a konalo se pravidelně od dob Oktaviána Augusta vždy po 14 letech. Ko-

nalo se tedy r. 7. př. Kr. a zde vidíme odpor s textem, Herodes V. zemřel r. 4. a v téže roce po jeho smrti se ujímá vlády Quirinus. Ale za Herodesa bylo ještě vraždění nevinátek a útek do Egypta. R. 7. by tedy docela přiléhal.

Tomu roku odpovídá i zpráva o hvězdě, která se objevila sv. Třem králům. Zjevila se jim, když se Dítě narodilo v Betlemě. Když tedy přišli do Betlema, musilo býti tak staré, jak trvala cesta mudrců. Podle toho, že Herodes dal zavraždit všechny hochy do dvou let, lze souditi, že cesta byla dlouhá. Přicházeli z Východu, odkud jistě za tehdejších poměrů trvala cesta mnoho měsíců. V celém Východě byl očekáván Král — osvoboditel a proroctví Balamovo k tomu jistě napomáhalo velice. Byla tou hvězdou nějaká kometa? Na základě četné literatury jest již čteno, že r. 7. př. Kr. se ocitly v konstelaci tak blízko, že se zdálo, jako by na nebi svítila dvojhvězda a to se opakovalo třikrát v roce. Jupiter byl zván od pradávna královskou hvězdou. Jupiter vstupoval tehdy do znamení ryby a ryba znamenala vždy u židů jako cosi svatého. Měli bychom zde vysvětlení, proč mudrci poznali hvězdu jako královskou. Ony tři konstelace připadaly na měsíce květen, říjen a 4. prosinec r. 7. Mudrci musili tedy nejpozději dorazit do Jerusalema 4. prosince.

Pro narození Krista Pána v zimě r. 7. př. Kr. mluví tedy historie i astronomie.

Vánoce katolického učitelstva.

Katolické učitelstvo se v posledních letech několikrát sjelo, aby ve zvláštních kursech prohloubilo svoji inteligenci. Letos o prázdninách dleli na Svatém Kopečku příští rok se shromáždí na jiném místě. Myšlenka správná. Ale i učitelé různých krajů se shromažďují na několik dnů a o vánočních svátcích ve dnech 27. a 28. prosince pořádá svůj sedmý pedagogický kurs jihočeský odbor Zemského spolku katolického učitelstva v Č. Budějovicích. Téma jednání jest důležité a časové: Výchovný význam katolických hodnot v soudobé krizi, a byli pozváni skutečně lidé, kteří mohou a mají co říci. U-

Čtení k vánocům.

Ve svém hlubokém díle „Slova Pisma“ se zmiňuje E. Hello několikrát o údivné prostotě Pisma, která přímo sráží. Svatí evangelisté ličí všechny události tak prostince, jako by mlu-

niv. prof. dr. Beneš bude přednášet o dnešní filosofii a životě, prof. dr. Vašek o sociálních vlivech na dnešní život, univ. prof. dr. Beran o pedagogice a jejím vztahu k naší době a o náboženské výchově pro budoucnost. O výchovném poslání literatury mluví prof. Straka, o vědách přírodních a mravní výchově dr. Závadský T. J., o výchovné hodnotě dějin dr. M. Burián, o technice a výchově dr. Fuchs. Dr. Vašek bude mimo to pojednávat o národohospodářských citech a výchově, a o etice justice, politiky a veřejného mínění. P. Reban si zvolil téma: Tělesná výchova vs. výchova a E. Vejvodová: Výchovnou školou k lepší budoucnosti.

Všeobecným cílem kursu jest dokázat, že je-li výchova úsilím o lepší budoucnost, tuto lepší budoucnost mohou přivoditi pouze pravdy a prostředky katolické víry. Zvláštním cílem jest ukázati, kterak odklon od náboženství způsobil katastrofu ve všech oborech ducha a práce a vytknouti podstatné vady laických soustav teoretických a praktických, naznačiti jádro správného hlediska víry a navázati na ně ve výchově. Katolickému učitelstvu připadá dnes zvlášť důležitý úkol na našem venkově, a kurs, který umožňuje proniknouti ve významné problémy, jest jistě nejlepším prostředkem ku provedení onoho poslání. A měli by se ho účastniti nejen ti, kdož se bez bázně stavějí v řady katolického učitelstva, nýbrž i ti nerozhodní, u nichž často nevědomost zavinuje onu nerozhodnost.

Nezapomínejte na katolický tisk.

Největší povinností naší inteligence jest šířiti všude katolický tisk. Inteligence, již patří vůdčí místo v národě, musí hleděti k tomu, aby měla vojsko uvědomělé, pohotové k boji a vědoucí, za jaké ideály má bojovati. Toto uvědomení probouzí nejlépe a prohlubuje katolický tisk. Je tudíž nutno, aby inteligence neškládala rukou v klín, ale opět a opět nabádala lid k odbírání dobrého tisku. Snad nechceme, aby to u nás došlo k těm koncům jako ve Španělsku? Budeme míti do té doby tak vysoké procento katolíků, dokud neproniknou všude naše listy.

vili o obyčejných věcech. A s toutéž prostotou mluví i o narození Páně.

Stmívalo se nad Betlemem a okolím, když tam přišel svatý Josef, vyvolený za pěstouna

Páně, s Marií Pannou, jež byla vyvolená za Matku Syna Božího. Poslechli rozkazu císaře Augusta, vydali se z Nazareta do Betlema, aby se přihlásili v městě rodu svého. Po cestě, trávající přes třicet hodin, dorazili do Betlema a těšili se jistě na odpočinek. Hledali místo u příbuzných, hledali v hospodě, ale marně. Josef byl chudý a marně žádonil o nocleh.

A když lidé jsou krutí, stává se milosrdnou země. Jeskyně kolem Betlema toužebně dychtily, aby si je vybral Pán pánů za přibytěk a jedna z nich pozdě večer otevírala své teplé srdce Josefovi a Marii. Hvězdy bělely modrou oblohu a v dálce se ukazovala hvězda světla zvláště intenzivního. Na kopcích pásli pastýři svá stáda a jejich srdce pocitovala nebyvalou radost.

Utíkala minuta za minutou, hodina za hodinou a přiblížila se půlnoc. Jediná z půlnocí, nejštědřejších a největších, nejradostnějších a nejdůležitějších. A tehdy „se stalo“, jak vypravuje evangelista Lukáš, „naplnili se dnové, aby porodila. I porodila syna svého prvorozeného a obvinula jej plénkami a položila ho v jeslích, poněvadž neměli místa v hospodě. A byli v téže krajině pastýři, ponocující a stráž noční držíce nad stádem svým. I aj, anděl Páně stanul u nich, jasnost Boží obkličila je a báli se velice. I řekl jim anděl: Nebojte se, neboť, aj, zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. Narodil se vám dnes Spasitel, to jest Kristus Pán, v městě Davidově. A toto bude znamením: Naleznete dítko, plénkami obvinuté a položené v jeslích. A hned nato bylo s andělem množství vojska nebeského, kteří chválili Boha a říkali: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle.“

Ve Starém zákoně blesky prorážejí září svého světla svět. Blesky, jež jako by intenzitou svého světla, své síly a své délky sálaly o staletí kupředu. Proroci zhlédají budoucnost a jeden z nich jmenuje Toho, který přijde v betlemské jeskyni na svět: Isaiáš, veliký vidoucí, praví: „Maličký narodil se nám: „Parvulus natus est nobis!“ Hle, jméno Toho, jenž jest Králem králů, Synem Božím, Vládcem nebe a země: Maličký dán jest nám v naprosté chudobě a přichází na svět v jeskyni, když ho nechtěli přijmouti lidé. A totéž Písmo mu jiné dává jméno a liturgie poslední adventní neděle opakuje slavně to jméno: „Ejhle, Panna počne a porodí syna, ta nazve jméno jeho Emmanuel, to jest

Pán s námi.“ Hlubiny se stýkají s propastmi v té svaté noci betlemské a ve styku jejich burácí hlas naplnění předpovědi starozákonních a plesání nového věku. Začíná doba obrození, znovuzrození člověka a člověčenstva a jen jeskyně a v ní dvě osoby a andělé a s nimi chor vojska nebeského o ní vědí v pravé chvíli, a za několik okamžiků si ji uvědomí pastýři.

Písmo Svaté jest úžasně skoupé, když mluví o Panně Marii a téměř nic neříká o svatém Josefu, muži spravedlivém. A tak jen víra naše si je představuje skloněné nad Dítětem v první svaté adoraci, která byla ve své hloubce mlčenlivá jako stěny skal, jež na ni shlížely, a byla nevy-pověditelně jímavá. Svatý Josef a Panna bez poskvrny rozjímali o největším z tajemství, spínající ruce. Na slámě odpočívalo Děťátko, zabalené v prosté plénky. Nad nimi se nakláněl Pěstoun Páně, zíraje s Matky na Syna a jeho slzy byly osvětleny paprsky radosti. Modlí se, prosí, děkuje, velebí Hospodina. Mimoděk se mu uvolňují sepjaté ruce a klade je na hlavičku Dítka a zahřívá ji láskou, jež tryská z celého jeho života a z ohně jeho pohledů. Trošku dále stojí zvířata, zahřívající teplem svého dechu Krále králů. Andělský zpěv proniká stěnami jeskyně, provázený andělskou hudbou. A již přicházejí pastevci a oznamují, co jim pověděl anděl a „divili se těm věcem, které jim byly pověděny od pastýřů“. Jediné oni byli po svatém Josefu a Panně Marii přizváni v té svaté noci k adoraci betlemské, neboť ostatní nepřijali Toho, který „do vlastního přišel“. Chudí první se mohli pokloniti Pánu, a chudým prvním „bylo zvěstováno evangelium“. Uvěřili a klaněli se.

Jedné ženě bylo dopřáno po staletích zhlédnouti dění noci betlemské: ctihodné Kateřině Emmerichové. Viděla záři, jež oblévala přesvátou Matku a andělé v lidské podobě leželi na tváři a klaněli se novorozenému. Vtom zavolala Panna svatého Josefa, který se zbožně přiblížil, padl na tvář a teprve když ho Maria znovu prosila, aby nejsvětější dar nejvyššího Boha přitiskl z vděčné radosti na srdce své, vzal Jezulátko do svých rukou, velebil Boha, prolévaje slzy radosti. Potom zavinula Panna Maria Ježíška a sedla si k němu se sv. Josefem. Nemluvili, byli pohroužení v hluboké rozjímání. Dlouho rozjímali, slzíce radostí a velebíce Boha a potom Josef upravil vedle jesliček lůžko Panně Marii.

Vmysli se v tento veliký okamžik a postav se k jesličkám!

J. K.

OBJEDNEJTE SI!

Dr. Josef Krlín:

BRYNYCH

Dr. Bedřich Vašek :

Křesťanská sociologie díl II.

Spravedlnost v životě hospodářském.

O B S A H

I. Důležitost etiky v životě hospodářském. — Nebezpečnost hospodářských problémů současných. — Kdo má povinnost spolupracovati o lepší hospodářský řád. — Etika v hospodářském životě. II. Obecné etické otázky života hospodářského. — Vlastnictví soukromé či společné. — Obtíže a důležitost otázky vlastnictví. — Boj proti soukromému vlastnictví. — Odůvodnění zásady soukromého vlastnictví. — Sociální zatížení soukromého vlastnictví. — Nerovnost v rozdělení majetku. — Veřejné vlastnictví. — Etika některých zdrojů a forem majetku. — Dědictví. — Práce. — Důchody bez práce vůbec. — Úrok. — Pozemkové vlastnictví a pozemková renta. — Majetek akciový, atd. Stran 460. Cena Kč 44.—.

Křesťanská sociologie díl III.

Sociální práce.

O B S A H.

I. Zásadní stanovisko katolicismu k veřejnému životu. — Církev a veřejný život. — Kněz a veřejný život. — Laici a veřejný katolický život. — Katolická akce. — II. Význačné prostředky, jimiž lze prováděti sociální práci. — Ústředny pro sociální studium a sociální práci — Činnost spolková. — Tisk. — III. Některé význačné obory sociální práce. — Práce pro školu. — Lidová výchova. — Činnost charitativní. — IV. Zákonná ustanovení k veřejné činnosti. Stran 371. Cena Kč 40.—.

V Y D A L O

Nakladatelství „UNIVERSUM“ v Praze II., Karlovo náměstí č. 5.

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hořovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Spořitelni družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablunné n. Orl.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orl.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kyšperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Melník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatice: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Přestice: Lidová záložna.
Bychov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Úpice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orl.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i ve společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

*Lidové záložny spravují dne 31.
prosince 1931 již*

130 milionů Kč v k a d ů

ŽIVOT

Vánoční dar papežův Církvi a světu:
Milostivé léto.

Několik povánočních myšlenek o rozvratu rodiny a společnosti.

Katolícke časopisectvo na Slovensku.

Poměry v našem katolickém školství.

Demokracie a socialismus.

Hrdina ctnosti a dobrodinec lidstva.

Zase s kulturním bojem.

O unii pravoslavných s anglikány.

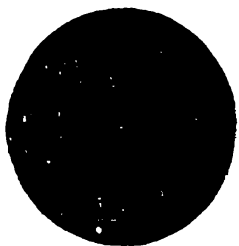
ŽIVOT revue pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Odpovědný redaktor Josef Nepraš. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává Spolek Život, Praha II., Spálená ulice číslo 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny řed. pošt a telegrafů v Praze ze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II. Předplatné ročně Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

Z technických důvodů vyšlo toto číslo opožděně. Tímto číslem končíme XIV. ročník. První číslo XV. ročníku vyjde ve změněné technické úpravě s datem 5. února 1933.

Redakce a administrace »Života«, Československá akc. tiskárna.

NAŠIM ODBĚRATELŮM!

*K tomuto číslu jsou
přiloženy složenky.
Prosíme, aby jimi
bylo zapláceno před-
platné Kč 30.—. Po
15. březnu vybereme
předplatné a pří-
padné nedoplatky
poštou.*

Ž I V O T

ROČNÍK XIV.

V PRAZE 20. ledna 1933.

ČÍSLO 18.

Vánoční dar papežův Církvi a světu : Milostivé léto.

Uplynulo 1900 let od smrti Vykupitele lidského pokolení, Ježíše Krista, a při té příležitosti Pius XI. vyhláší milostivé léto. Dne 24. prosince přijímal Kolegium kardinálů a na blahopřání děkana svatého Kolegia, kardinála Pignatelliho, odpověděl Pius XI. řečí, v níž i oznámil, že 2. dubna 1933 bude slavnostně zahájeno milostivé léto.

„Opětujeme především svatému Kolegiu blahopřání, jež Nám flumočil jeho zástupce. Činíme tak tím srdečněji, čím důvěrněji a oddaněji Nám bylo přednášeno, čím ušlechtilější jsou náznaky v něm vyjádřené, čím hlubší a živější jest účast svatého Kolegia na Našich starostech, Našich bolestech i útěše a čím více si vážíme ustavičné pomoci Vašich modliteb, světla a práce tak namáhavé v řízení Církve Boží.

Zmínili jsme se o bolestech a není třeba ani opakovati, jak vysoce zarmucuje ten hrozný a těžký stav, jež prožívá náboženství a věřící a hierarchie ve Španělsku, Mexiku a Rusku. Nemenší Nám působí bolest obtíže, nedůvěra, rozdělení a spory mezi národy a státy, nevyjímaje ani válečných hrůz a válek občanských. A trvalá, ba stupňující se všesvětová krise finanční a hospodářská, již v dějinách není rovné. Nejnaléhavěji se Nás dotýká utrpení chudých a pracujících vrstev, které jsou nejpotřebnější i nejvíce potřebují sociální spravedlnosti a křesťanské lásky.

Zmínili jsme se i o útěše: dopřál nám jich tolik a tak velikých dobrý Bůh, že žádné slovo by nebylo s to vypověděti Naši vděčnost Boží Dobrotě a všem, kteří se stali jejími šlechetnými a způsobivými nástroji. Jen o nejdůležitějších se

zmiňujeme: o triumfálním eucharistickém kongresu dublinském, o podivuhodném rozmachu misí a misionářských děl v této obtížné době; o neméně podivuhodném rozvoji v celé Evropě Katolické akce, jež tolik podporuje hierarchický apoštolát. Musíme rovněž pochváliti, obdivujeme se a k obdivu všechny vybízíme, příklady hrdinské věrnosti a stálosti, často i skutečné mučednictví biskupů a kněží, řeholníků a řeholnic, i prostých věřících v zemích, o nichž jsme již mluvili: věru, skvělé stránky vpisuje Církev Páně mezi nejkrásnější místa své historie. Nesmíme ani zapomenouti na útěchu z poslední doby a naději na dokonalý a trvalý mír, který o vánočním příměří nadejde mezi dvěma drahými křesťanskými národy.

Opětovali jsme svatému Kolegiu blahopřání ke svátkům a k Novému roku: užíváme s radostí podivuhodného přístroje Marconiova, abychom přáli otcovsky i všem ctíhodným bratřím biskupům, všem kněžím, řeholníkům i řeholnicím a hlavně těm, kteří a které vykonávají apoštolskou práci v misích, a všem věřícím, novověrcům i katechumenům, nadšeným katechistům, všem i každému zvlášť. Je to přání milosti a duchovní útěchy v Duchu Svatém; přání radosti a vytrvalosti ve svaté službě, přání pomoci a užitečné spolupráce ve všem podnikání; přání co nejkrásnějších plodů slávy Boží a spásy duší, zásluh a posvěcování, o něž ustavičně prosíme a budeme prositi Boha. Nechť se dostane ke všem národům Naše přání a Naše ustavičná modlitba: přání a modlitba za mír a klid v řádu; za důvěru ve vzájemných stycích; za pomoc tím větší, čím více jest

jí třeba, za dosti řádně odměňované práce; za lepší a jistější životní podmínky.

Ale nechceme rozhlasem vyjádřit pouze všechna Svá přání. Myslíme ještě na jiné poselství ke všem Svým drahým synům v Kristu, ba celému lidstvu, pro které Ježíš Kristus, Vykupitel světa, prolil svoji božskou krev, aby je vykoupil a otevřel mu prameny milosti, aby se v ně všichni ponořili a našli život a plnost života.

Vyzýváme všechny věřící, aby rozjímali o nevypověditelném díle lidského vykoupení Ježíšem Kristem. Nejde jenom o jedno dílo, je to množství zásahů božských, o nichž můžeme rozjímati v části ústřední a konečné. Přemýšlejme a rozpomínejme se v usebrání: na Poslední večeři a ustanovení Nejsvětější Svátosti, na první přijímání a kněžské začátky apoštolů; na umučení, ukřižování a smrt Ježíše Krista; na Pannu Marii, která jest pod křížem jmenována Matkou lidí; na zmrtvýchvstání Kristovo, které jest podmínkou a slibem našeho vzkříšení; na chvíli, kdy jest svěřeno apoštolům odpouštění hříchů; na udělení primátu Petrovi; na nanebevstoupení Páně; na seslání Ducha Svatého; na vítězný úspěch prvního kázání apoštolů. Všechny tyto podivuhodné události, jimiž začato opravdové znovuzrození světa, tento život a tato křesťanská vzdělanost, jejíž zralé plody chutnáme, nám důrazně připomíná rok 1933, který podle všeobecného mínění věřících, jež ztožňuje r. 33 s rokem smrti Ježíše Krista, jest jubilejním rokem, devatenáctistým výročím. Věda není ve svém tvrzení tak kategorická, ale i podle vědy — prostudovali jsme co nejsvědomitěji tento těžký problém a dotazovali jsme se odborníků — k roku 33 a k roku 30 se sbíhají doklady největší pravděpodobnosti, ne-li naprosté jistoty. Pro rok 34 zbývá jen slabá pravděpodobnost (i když podepřená o velká jména svatého Bellarina, doktora církevního, a učného Baronia, otce historie církevní), a tak lidem, věřícím dnes žijícím, jest příští rok 1933 rokem oslavy výročí smrti Páně a událostí, které tvoří její korunu.

A k této oslavě voláme již dnes a při této příležitosti všechny věřící v Krvi Ježíše Krista, Krvi, již jedině katolická Církev a ona sama uchovává neporuši-

telnou a neporušenou se všemi těmi plody milosti a nadpřirozeného života, které z ní vyrostly a dozrály od prvních dnů a po všechna staletí až do těchto časů, se slibem božským věčné plodnosti. Které výročí jest slavnější? Která dobrodininí jsou větší? Která oslava důležitější? Povinnější pro nás a pro celou dobu naši, která si navykla oslavovati všemožná výročí, události a věci, o jejichž důstojnosti a velikosti možno pochybovati. Jest snad méně povinnou naše oslava pro nejistotu letopočtu? Ale nejistota roku neubírá nic jistotě a nekonečné velikosti dobrodininí, jež jsme přijali. Jestliže lidé r. 2033 dosáhnou novými výpočty a nálezy jistoty pro jeden rok, o který jde, dovedou vykonati svoji povinnost. My musíme splniti svoji.

Je to nutná a významná slavnost, a proto si jí všichni vroucně přejí: a již to bude nemalým dobrodininím, aby svět cítil, že nejde jen o spory a rozpory, nesháze a nedůvěru, zbrojení a odzbrojení, škody a reparace, dluhy a platy, odklady, neschopnost placení, o zájmy hospodářské a finanční, bídu individuální i bídu sociální, aby neměl jen těchto starostí, nýbrž i pomyslí na věci duchovní, na život a zájmy duchovní, důstojnost a cenu duší v Krvi a milosti Kristově, bratrství všech lidí touž Krvi božskou znamenáné, na spasitelné poslání Církev v lidstvu, na jiné svaté myšlenky, na které přivádějí právě tyto božské události, jež budou předmětem oslav.

A poněvadž naše oslavování nespočívá v prchavých projevech, nechť všechny duše, i nejroztržitější a nejzaměstnanější, si najdou chvíli a způsob, aby se jim staly opravdu plodnými, a proto ustanovujeme, aby oslavy potrvaly celý rok. Rok, který nyní prohlašujeme za milostivé léto, aby i modlitby a odčinění, svaté odpustky, napravení života a hojného posvěcení byly co nejhojnější a nejúčinnější.

Naše doba obzvláště jich potřebuje ve svém utrpení, v takovém zapomenutí na věčnost, ve svém zpohanštění života, ve vyhledávání rozkoší, světských věcí a touze po penězích.

Abychom přihlídl i k roku 1934, který může býti též považován za jubilejní, a abychom dopřáli dosti času biskupům, kněžstvu a věřícím pro přípravu,

prohlašujeme, že milostivé léto potrvá od 2. dubna 1933, od neděle Smrtné až do 2. dubna 1934, na kterýž den připadá druhý velikonoční svátek.

Hned na počátku nového roku vydáme buly a poučení o svěcení jubilea.

Několik povánočních myšlenek o rozvratu rodiny a společnosti.

Rok 1932 nekončil po jedné stránce neutěšeně: Všichni si uvědomují, že nynější stav není příliš růžový a všichni hledají cestu k nápravě. To bývá dobrým znamením pro budoucnost, jež potřebuje, aby všichni lidé měli jasno, a aby i všichni vložili všechn svůj um v řešení, v hledání lepší a přímější cesty. O vánočních svátcích bývá vždycky napsáno hodně slov, všimnu si tedy, co ta slova napovídala.

Vánoční svátky připomínají nejvýznačnější událost v dějinách lidstva: Narození Páně. Kolem dítěte betlemského stáli svatý Josef a Panna Maria, a tyto tři osoby tvořily nejkrásnější rodinu, jakou kdy poznal svět, svatou Rodinu. Vánoční svátky jsou rodinnými svátky radosti, v nichž jednota rodiny se nejjasněji rozzařuje. A právě proto tolik kontrastují s nynějším stavem, kdy jednota rodiny je tak málo zdůrazňována, kdy je tolik trhána. A není ani divu, že se leckdo zamyslí nad tímto kontrastem. Byla to básnička Marie Calma. Básník má vždy co říci a může to říci, zatím co ostatní jen povídají. Calma napsala v „Nár. Politice“ článek „Ženám“ a v něm čteme:

„Hvězda se rozžihá nad Betlemem, aby ozářila cestu za spasitelem. Kde je spasitel? Kde je zázrak, síla zvedající tíhu, kterou je lidstvo zavaleno?“

„Je v ženách, zrodí se z žen: z jejich lásky a oddanosti k rodině, z jejich svaté, nepoddajné trpělivosti, z jejich uvědomení přetěžkého, před odpovědného úkolu.

„Spasení dají ženy, udržovatelky rodu, jejichž úkolem je rozsévati a pěstovati lásku. Nesou poslání míru, vzkříšení lidskosti. Jsou v době míru největšími poplatnicemi státu: až do těch životů.

Úkol ženy se rozrůstá. Má dát světu mír; má vychováti pokolení skutečné a mravně silné v této době úpadku a rozkladu hodnot; má zachraňovati, má budovati, má křisiti. Kde má začít?

Tam, kam ji život postavil, tam, kde je její poslání. Žádná posice není ztracenou vartou. Za lidskost, za lepší budoucnost je nutno bojovati na celé frontě.

Žehnej, dobrý Bože, našim úmyslům a úmyslům všech dětí veliké rodiny Tebou nám svěřené, jako My žehnáme ve jménu Tvém přítomným i nepřítomným, blízkým i vzdáleným.“

„V první řadě je tu rodina.“

A po tomto článku jsem si přečetl v témže čísle rozhovor M. Soukenkové s mladou dívkou dneška. A ta dívka mluví takto o lásce:

„Láska je už nemoderní... My dnešní, dvacetileté, zbavily jsme lásku sentimentality.“ Tato dívka chtěla býti zajímavou a proto mluvila hloupě. Jiná řekla však tato vážná slova:

„Potřebuji takovou lásku, která by měla dobrý vliv na mou povahu, která by mne duševně posilovala a ne podlamovala... Věrnost jest duševní potřeba řádného člověka.“

K oběma článkům daly podnět svátky Narození Páně a nebude neužitečno, dovedeme-li srovnání až do konce.

Každý člověk, není-li ovšem úplně otrlý, se zahřeje při vzpomínce na svatou Rodinu, již tvořil Ježíš, Panna bez poskvrny a muž spravedlivý. Proto byla ona Rodina svatou. A jest možno docela logicky usuzovat, že každá rodina se přibližuje ke stupni svatosti v té míře, v níž se žena přibližuje ženě svaté Rodiny a muž Pěstounu svaté Rodiny. Čím dále se od nich vzdalují, tím menší se stává naděje na svatost. To snad nebude nikdo popírat.

Stesky na úpadek rodiny jsou dnes všeobecné a nelze tvrdit, že by byly přehnané nebo nepravdivé. Bylo by nespravedlivé přikládati vinu jedině ženě nebo jenom muži, snad je možno přikládati ji celé rodině a nazírání moderního člověka na ni.

Základ každého úpadku a na druhé straně každého růstu spočívá v ideji. Člověk, konaje určitou věc, myslí, že koná věc dobrou nebo věc špatnou. Myšlenka předchází kon. Jakou ideu třeba hledati při tom nynějším úpadku manželství? Jsme docela oprávněni ztotožňovat manželství s rodinou.

Ani muž ani žena nechtějí se přibližovat svaté Rodině, nebo se o to nestarají, nebo si neuvědomují, v čem spočívá její velikost a vyvýšenost nad všechny ostatní rodiny. Neznají pojmu čistoty a spravedlnosti, nebo je znají jen slabě. Jinoch a dívka uzavírají manželství a jest jim

lhostejno, jsou-li čistí, vcházejí již do něho s tíží a oslabení, neboť v čistotě vězí síla, v nečistotě slabost. Všechno veliké musí člověk dobývat, a tím dobýváním, jež cílí k vítězství, mohutní charakter. Moderní člověk uzavírá manželství s charakterem podlomeným. Vinu na tom má neuvědomělost toho, co jest nezbytným.

Můžeme se tázati dále, není-li tato neuvědomělost spjata nějak s celkovým nazíráním člověka? Jistě že ústředním bodem, v němž se sbíhají všechny nitky mého konání, jest můj světový názor. Tento fakt neruší ani odkazování na vůli lidskou, neboť ona jest podřízena u normálního člověka jeho nazírání. A člověk současné doby nemá světového názoru správného, neboť příliš dlouho byl dupán všemožnými filosofiemi, myšlenkovými směry, jimž scházela jednota, pravda, ba často i jen touha po pravdě.

V Betlemě se narodil Spasitel, který přinášel spásu světlem pravdy věčné. A člověk dneška se dostal již tak daleko od Betlema, že ani toho světla nezahledá. To jest důvod každého úpadku, četných katastrof a i nešťastného úpadku moderní rodiny. Nazveme jej jedním slovem:

Novopohanství.

Jde o nové náboženství, které má býti naprostou a kategorickou negací náboženství křesťanského. Anthony Ludovici, anglický spisovatel, obdivovaný inteligencí, dal mu toto jméno:

Eugenika,

a přímo dí, že jest naprostým popřením křesťanství. „Je třeba, praví, nového náboženství, a k tomu musí býti vychováni noví lidé. Tím náboženstvím bude Eugenika, neboť nové náboženství, jež zachrání a obrodí lidstvo, nebude zbudováno na ascetismu těla, nýbrž výlučně na kultu těla.“ (Mann and indictman, 338.)

Inu, pochopíme, proč takto usuzující lidé nemilují křesťanství, jež mluví o jeskyni, ležící nedaleko Betlema, dále o Panně, která od tří let byla zasvěcena Hospodinu, modlíc se a vyrůstající v ctnosti. Proč nemilují Betlem, který vzdvihuje duši nad tělo, křesťanství, jež káže, aby duch zvládl tělo. Křesťanství nezavrhlo těla, ale podřadilo je, kdežto nové náboženství uznává jenom je.

Dá se myslit, že toto nové náboženství odstraní úpadek rodiny? Chce zušlechtění pokolení lidského v ohledu tělesném a domnívá se, že když učiní tělesně krásnými a vyspělými muže a ženu, zavede ráj na zemi. Filmové hvězdy, slavní boxeři a sportovci by mohli povědětí těm-

to hlasatelům kultu těla několik poučných vět o vztahu vnitřního štěstí a radosti a kultu těla. Ostatně, zdá se, že nové náboženství by nemusilo ani mluvit o lidstvu, nýbrž jen o race, jako se mluví o race koní. A jeho motem by mohla býti slova starého řeckého básníka, Theognise z Megary, který v XI. stol. př. Kr. napsal, že se lidé starají, aby měli osly a koně dobré racy, poněvadž jest známo, že dobré pochází zase jen z dobrého. A přece, jim vytýká, neváhá často zdravý muž vzíti si nemocnou ženu, jen když má peníze. Peníze ničí racu. (V. Nisot, La question eugénique dans les divers pays. vol. I., p. 10.)

Jedna věta Theognisova stojí za zapamatování: Zdravý muž neváhá často vzíti si nemocnou ženu, jen když má peníze. A na tento fakt moderní novopohanství zapomnělo, buď úmyslně nebo neúmyslně. Je to velice důležité a opravňuje to k úsudku, že moderní náboženství si neuvědomilo podstaty člověka, jeho složitosti a založení, jinými slovy, že buduje zámky, v nichž lidé nebudou moci vůbec bydlet.

Nemusíme se již dále obíratí tímto tématem, o němž se musilo mluvit, aby se poznaly příčiny současného úpadku rodiny i nedostatečnost léku, který jest navrhován na léčení ran člověčenstva, o nichž není nikdo v pochybnostech.

Vrátíme se opět ke slovům básnířčiným.

Pravda, v rodině jediné lze hledati záchranu společnosti. Ženě v ní připadá vznešené místo, svatý úkol. Ale splní jej ta dívka, která se vysměje lásce, nebo dívka, jež si nebude stále uvědomovati svátosti stavu manželského? Nesplní, nemůže splniti. Má-li žena v rodině a rodinou obroditi lidstvo, musí se postavit co nejbliže k jesličkám, musí dlouho u nich státi, pokorně a vši silou svého pohledu se dívati na Pannu bez poskvrny a pak splní přání poetky.

A což muž nemá v tomto obrodném snažení žádného poslání? I má, a jest si ho vědom, ale jediné tehdy je splní, když bude spravedlivým. I on by se měl postavit k jeslím a zírat dlouho a dlouho na muže spravedlivého.

Jde o záchranu lidstva.

Všichni pisatelé se shodují v tom, že nynější stav jest neudržitelný: je krise, nezaměstnanost. I Sokol řekl v nedávném svém provolání, že lidstvo spěje k bankrotu a příčiny toho jsou mravního rázu.

Pomůže socialismus, komunismus, liberalismus nebo křesťanství?

Je to otázka nad jiné vážná a je třeba si ji zodpovědět. Můžeme si ji zjednodušit: Pomůže materialismus nebo spiritualismus? Vždyť

první tři směry jsou zbudovány na základně čistě materialistické, kdežto křesťanství na základě duchovních a věčných hodnot. Mezi oběma se hloubí propast, již nelze ničím překlenouti a bylo by marné pokoušet se o to.

Čeho je třeba k ozdravení světa? Předně míru mezi národy, míru trvalého a pak důvěry. Nedávno jsem četl v jednom německém listě studii významného sociologa, který dokazoval, že téměř největší vinu na nynější nezaměstnanosti nese sobectví národů a států, nezdravý nacionalismus a vzájemná nedůvěra. Vypočítával, oč by poklesla nezaměstnanost v Německu, kdyby Anglie propustila německé zboží. Jeden stát se bojí druhého a výsledky toho strachu jsou málo uspokojivé.

V mohutné encyklice „Quadragesimo anno“ Pius XI. si všiml i liberalismu, i socialismu a komunismu a řekl jejich představitelům několik tvrdých pravd, pro něž byl napadán. Nesplnily-li tyto směry svých úkolů, pokud šlo o blaho lidstva, je to proto, že nepochopily dvou pilířů každého řádu, tedy i sociálního a hospodářského, totiž spravedlnosti a lásky. Již svým třídním programem jsou s těmi ctnostmi v odporu. Jsou mezi socialisty a liberály též dobří a vzdělaní lidé, ale schází jim právě to tajemství pochopení organického sepětí společnosti vyššími svazky. Ostatně stačí, budeme-li jen poněkud sledovati vývoj posledních let, abychom poznali tuto pravdu. Liberalistickému zaměstnavateli se nedostává spravedlnosti v plnění povinností k zaměstnancům, ani často k plnění povinností ke státu, jak svědčí třeba ty citelné nedostatky v placení daní z doby nesporné průmyslové konjunktury. Dělnictvu zase schází láska k tomu, kdo mu dává chléb. Je to pochopitelné tam, kde si lidé neuvědomují svých povinností k tomu, jemuž říkají: Otče náš.

Kdo tedy může pomoci? Křesťanství. Jde přece o přeměnu ze základu, v první řadě o obrodu mravní, v tom se shodují mnozí zkušení lidé, i když se různí svými světovými názory, svou vírou a náboženstvím. Ovšem obroda mravní nemůže být sjednána, když se vyhlásí boj Dekalogu. Ani obroda jednotlivců, ani obroda celku. Máli však křesťanství pomoci, musí si být jasně vědomo jak současného stavu lidstva, tak potřeb jeho. Z nedávna máme jednu skvělou připomínku. Ke konci minulého a začátkem tohoto století se myslelo, že církev navždy dohrává svoji úlohu ve světě, že nedovede nic říci modernímu člověku, odchovanému v pyšné víře ve vědu, a někteří lidé, hlavně kněží, t. zv. modernisté, snažili se smířiti vědu s vírou tím způsobem, že nauku božskou pronikali

moderní racionalistickou filosofií. A tehdy promluvil svatý papež Pius X., odsoudil modernismus, a hle, povstal velký křik o tmářství Církve, která nechápe člověka. Dnes jest každému již zřejmo, že tehdy byl hlas papežův jasně správný a řez jeho nutný. Něco podobného se děje i nyní. Církev promluvila ústy náměstka Kristova a nepřátelé zase říkají, že je to zbytečné, a že je to nepochopení potřeb doby a člověka. Ach, nikoliv, nelze zjednatí nápravu polovičatostí. Jakmile se odvrhne při řešení věčnost, nemůže být rozřešení správné.

Je třeba si uvědomiti ještě jednu pravdu: Každá doba má svůj zvláštní charakter. A v každé době jest i třeba jiného léčení, jiného pokrmu. Pravda Boží jest věčná, jest nutno ji uváděti v život. Když vydal svoji encykliku „*Rerum novarum*“ Lev XIII., byli mnozí katolíci nespokojeni, bojíce se socialismu. Totéž se stalo, když vyšla encyklika „*Quadragesimo anno*“. Nepřátelé ovšem volali, že náboženství se plete do politiky, jako vidí politiku i v Katolické akci, již Pius XI. doporučuje jako nezbytný lék k ozdravení společnosti. Zde jsme u kořene věci: Křesťanství působí nápravu, ne když se uzavře do úzkých hranic, nýbrž když se rozšíří do celého života. Když zájmy všech budou i jeho zájmy, nebo opačně. V tom spočívá i síla a pravdivost hesla velikého kardinála Faulhabera: *Vox temporis, vox Dei* — hlas doby jest hlasem Božím. Lidstvo trpí bídou, evangelium hrozí těm, kteří nepomáhají chudým: „*Hladověl jsem, a nedali jste mi jísti, žíznul jsem, a nenapojili jste mne.*“ Jak chcete, aby svět byl ozdraven pravdami nauky křesťanské, když byste ze strachu před napadáním nepřítelů vzali světu možnost seznati ji. Je třeba proniknouti celý život, hospodářství i umění, křesťanskými ideami, chceli-li získati lidi.

Není to snadná práce a klade na nás zvlášť těžké požadavky a vyžaduje velikou odpovědnost. Německý protestantismus po rozmachu romantismu na počátku minulého století úmyslně odvrhl katolíky, domnívaje se, že je tím znemožní. Nepodařilo-li se mu to, mají o to zásluhu katolíci sami, kteří po krátké periodě jakési ospalosti se vzmužili a začali zasahovati do všech odvětví národního života, politiky nevyjímaje. A to musí být i naším zákonem, to jest laický apoštolát, Katolická akce, tolik zdůrazňovaná Piem XI. Křesťanství jest život nadpřirozený, bez něhož se přirozený život neobejde. Království Boží, po němž volal Pius XI. v encyklice o Kristu Králi, musí zvítěziti, ale nemůže to být hned a záleží to i na údech, členech toho království.

J. Krlín.

Katolícke časopisectvo na Slovensku.

Do štátneho prevratu bol počet katolíckych časopisov slovenských veľmi skromný. Maďarský odnárrodnovací režim i po tejto stránke sa všemožne staral o to, aby sa Slovákom nedostalo do rúk slovensky písaného slova. Tam, kde sa Maďarom nepodarilo siahnuť na slovenský časopis z dôvodov „politických“, siahlo sa na iným účinným prostriedkom, a to tak, že časopis mohol síce voľne vychádzať, ale jeho predplatitelia a rozširovatelia boli vystavení stálym krutým perzekúciám so strany maďarských úradných orgánov, hlavne žandárov, notárov atď.

Nie div teda, že počet skutočne slovenských katolíckych časopisov sa do prevratu nebezpečne stenšoval, a že byť šťastnej chvíle nášho národného i politického oslobodenia, bolo by dnes už nie len katolícke, ale vôbec celé slovenské časopisectvo nadobro zaniklo, nevyjmúc azda ani časopisy a tlačivá, písané síce slovensky, ale v maďarskom duchu.

Po prevrate sa situácia rázom zmenila. Prírodzene v náš prospech. Popri niekoľkých politických časopisov, písaných v duchu katolíckom, majú naši slovenskí katolíci celý rad dobrých katolíckych ľudovýchovných mesačníkov, týždenníkov a revui.

Jedným z najstarších týchto mesačníkov je „*Kráľovna sv. Ruženca*“, ktorého cieľom je rozširovať úctu P. Marie zvlášť naukami o pobožnosti ružencovej. Časopis založil r. 1888 č. kanonik v Trstenej Štefan Pirončák, a toho času rediguje ho vdp. Anton Hromada, farár v Stankovanoch na Slovensku. Časopis je veľmi rozšírený hlavne medzi roľníckym katolíckym ľudom.

Druhým takýmto starým mesačníkom je „*Pútník*“, založený r. 1888 A. Kubinom, vtedajším správcom Spolku sv. Vojtecha. Časopis je úradným orgánom Katolíckej akcie pre biskupstvo Košické a Apoštolskú administratúru v Trnave. Mesačník, ktorý sa tlačí už v 12.000 exemplároch, informuje katolícku slovenskú verejnosť o katolíckom pohybe a živote na Slovensku. Jeho redaktorom je vdp. A. Šindelár, farár v Piešťanoch. Časopis vychádza v Trnave.

Pre čitateľov Božského Srdca Ježišovho a pre zasvätené rodiny vychádza v Trnave raz mesačne objemný časopis „*Posol B. Srdca Ježišovho*“. Časopis tento založil r. 1897 vdp. Adolf Melíšek, farár vo V. Levároch. Jeho terajším redaktorom je vdp. Ján Králiček S. J.

„*Katolícka Jednota*“ je úradný orgán organizácie „Katolíckej Jednoty Žien“ Táto orga-

nizácia má dnes asi 70.000 členiek. Časopis založil r. 1920 duchovný správca tejto organizácie vdp. dr. Evžen Filkorn, ktorý ho až dodnes rediguje. Časopis vychádza raz mesačne okrem mesiaca decembra, kedy je nahradený kalendárom. Časopis vychádza veľkým nákladom v Bratislave, Internát Svorádov.

„*Caritas*“ je úradný orgán Ústrednej charity na Slovensku (Bratislava, Palisady č. 20). Vychádza mesačne raz, a to od r. 1929. Jeho zakladateľom je J. E. spišský biskup Ján Vojtašák. Cieľom časopisu je šíriť charitatívnu myšlienku na Slovensku a vychovávať ľud k dobrým skutkom milosrdenstva. Rediguje ho vdp. Bélo Kováč, gen. riaditeľ Ústrednej charity na Slovensku.

„*Serafinský Svet*“ bol založený r. 1921 vdp. M. Olšovským, prvým predstaveným samostatnej slovenskej františkánskej provincie. Je to nábožensko-poučný mesačník a úradný orgán III. rádu sv. Františka a Armády sv. Kríža. Časopis vychádza v Kremnici. Rediguje ho P. L. Mattoška OFM.

„*Priateľ Dietok*“ je obrázkovým časopisom slovenských katolíckych dietok. Vychádza raz mesačne v Kremnici za redakcie P. L. Mattošku OFM., ktorý tento časopis r. 1924 založil. Časopis je veľmi rozšírený a dobre redigovaný. Jeho cieľom je pestovať náboženský duch medzi slovenskými katolíckymi deťmi. Vydáva ho krajinská správa slovenských Františkánov.

„*Katolícke Misie*.“ Tento časopis vychádza 10krát do roka (adresa: Trnava, Slovensko) a vydávajú ho otcovia Spoločnosti Ježišovej. Jeho cieľom je informovať katolícku verejnosť o výsledkoch katolíckych misií vo svete. Založený bol r. 1928. Rediguje ho od počiatku P. Ján Králiček S. J.

„*Don Bosco*“ je časopisem slovenských Saleziánov a ich priaznivcov. Oboznamuje verejnosť s apoštolským duchom bl. Jána Boska. Prináša ďalej zprávy o účinkovaní Saleziánov v rozličných ústavov a o ich apoštolskej práci v ďalekých misiách. Prvé číslo časopisu vyšlo r. 1930. Vychádza vo Sv. Beňadiku nad Hronom.

„*Mariánská Kongregácia*.“ Tento časopis udržuje družinského ducha medzi Mariánskymi kongregáciami a rozširuje Mariánsky kult na Slovensku. Vychádza od r. 1924. Založil ho P. Stefan Kramár S. J. Vychádza každý druhý mesiac za redigovania K. Griegera S. J. v Bratislave, Františkánske nám. 2.

„*Náš priateľ*.“ Vychádza raz týždenne (a-

dresa: Hliník nad Hr.). Je to veľmi rozšírený časopis Katolíckej akcie, ktorého cieľom je účinne pracovať proti šíriacemu sa neverectvu a bolševizmu. Založil ho r. 1928 J. E. bansko-bystrický biskup Marian Blaha. Rediguje ho vdp. A. Kalmančok, dekan v Hliníku nad Hr.

Krajinská rada Orla na Slovensku vydáva tri časopisy. Všetky vychádzajú raz mesačne. Sú to: *Tatranský Orol*, *Orlík* a *Stráž Tatier*. Najbohatší a obsahovo najpestrejší je *Tatranský Orol*. Jeho prvým redaktorom bol (r. 1920) Msgr. Ján Pöstényi. Teraz ho rediguje vdp. A. Raška, krajinský starosta Orla v Trnave.

I slovenské katolícke študentstvo má svoj riadny časopis, vychádzajúci raz mesačne v Bratislave (adresa: Internát Svorádov). Časopis vychádza pod názvom „*Rozvoj*“ a založený bol Ústredím slovenského katolíckeho študentstva v roku 1922. Jeho terajším redaktorom je vdp. Dr. Ján Ferenčík. Časopis teší sa medzi študentstvom veľkej obľuby.

Jedným z najkrajších a veľmi dobre redigovaných katolíckych slovenských časopisov je „*Kultúra*“ Časopis vychádza v Trnave a je majetkom Spolku Sv. Vojtecha. Je to mesačník, založený roku 1929. Rediguje ho Výbor Literárno-vedeckého odboru Spolku Sv. Vojtecha — je teda literárnym časopisom slovenských katolíkov, obsahovo veľmi pestrý, čas od času ilustrovaný a značne objemný (vychodí až na 80 stranách!).

Politické časopisy na Slovensku, ktoré majú charakter katolícky, sú sorskupené v dvoch politických stranách, a to v československej strane ľudovej (vodca dr. Martin Mičura) a v slovenskej strane ľudovej (vodca Andrej Hlinka).

Čsl. strana ľudová na Slovensku vydáva jeden denník „*Ľudová Politika*“, založený poslancom dr. Martinom Mičurou v roku 1925. Šéfredaktorom časopisu, ktorý vychádza v Bratislave, Valy 27, je prof. Rudolf Soják.

Okrem toho čsl. strana ľudová vydáva týždeník „*Ľudový Chýrnik*“ na 8 stranách veľkého formátu, ktorý je dnes už takrečeno najrozšírenejším týždenníkom na Slovensku a obľubeným informačným časopisom slovenských vysťahovalcov vo Francii. Vychádza v Bratislave za redigovania podpísaného. Prvé číslo „*Ľudového Chýrnika*“ vyšlo začiatkom januára 1926. Jeho zakladateľom je taktiež dr. Martin Mičura.

Dalej Sväz ľudových zemelcov čsl. vydáva v Bratislave, (Valy č. 27) dva mesačníky, a to „*Slovenský Gazda*“ a „*Gazdina*“. Oba časopisy vychádzajú od r. 1925 a ich odberatelia sa re-

grutujú väčšinou z roľníckych vrstiev. Redaktor: Jozef Lejhanec, odbor. tajomník.

Slovenská strana ľudová (Hlinkova) vydáva v Bratislave (Radlinského cesta 51) jeden denník („*Slovák*“), ktorého zakladateľom je Andrej Hlinka. Časopis vychádza od r. 1919 — zprvu ako týždeník — pozdejšie bol premenený na denník a vychádzal najprv v Ružomberku. Jeho šéfredaktorom je t. č. Karol Sidor.

Dalej vydáva týždeník („*Slovák*“), rozšírený hlavne medzi roľníctvom západného Slovenska.

Hlinkova strana vydáva aj odborový časopis „*Roľník*“ — orgán Krist. roľ. združenia, ktorého redaktorom je Dr. Terlanda. Vychádza 6krát do roka.

V Trenčíne vydáva strana týždeník „*Trenčan*“ za redakcie N. Marsinu. Vychádza od r. 1922.

Dalej je tu týždeník „*Tatranský Slovák*“, založený A. Hlinkom r. 1931 v Ružomberku. Okrem toho vydáva táto strana jeden týždeník v Košiciach pod názvom „*Slovenská Pravda*“, ktorý do r. 1931 bol samostatný a od toho roku je hlavičkovým časopisom týždenníka „*Slováka*“.

„*Spišské noviny*“ vychádzajú ako týždeník od r. 1932 (adresa Špišská Nová Ves). V Žiline vydávajú slovenskí ľudovci „*Slovák na stráž*“ Vychádza raz za dva týždne od začiatku roku 1932. Vlastný časopis majú aj kresťanské odborové robotnícke organizácie. Kresťanskí robotníci, organizovaní v rámci slovenskej ľudovej strany, majú týždeník „*Slov. kresťanský socialista*“, ktorý vychádza v Ružomberku, ďalej kresťanskí slovenskí železničari vlastní „*Hlas slov. železničiarov*“, ktorý vychádza v Žiline, dvakrát mesačne.

Už z tohoto prehľadu vidieť, že o slovenskú ľudovú výchovu katolícku i politickú tlač s katolíckym charakterom je dobre postarané. Iná vec je už s čitateľstvom. Niektoré z týchto časopisov zápasia s finančnými ťažkosťami, lebo nemajú dostatok odberateľov. Hospodárska a finančná tieseň na Slovensku veľmi krute postihla zvlášť stredné vrstvy občianstva, ktoré boli dosiaľ najväčšou oporou slovenského katolíckeho časopisectva.

*

P. r. Mluví sa o katolíckom bloku, o dohode ľudákov a ľudákov. Prvým predpokladom dohody je poznať sa navzájom. Tento informatívny článok o katolíckom časopisectve na Slovensku je príspevkem k vzájemnému poznaniu oboch táborů.

Poměry v našem katolickém školství.

Habrmanův protináboženský elán, podporovaný socialistickými i občanskými stranami, byl obratnou taktikou Šrámkovou krok za krokem zdoláván. Nebyla do ústavy vtělena rozlučka církve a státu a nebylo zcela zlaicisováno školství. Malý školský zákon z 13. VII. 1922, č. 226, odstraňuje ze škol t. zv. náboženské úkony, dává rodičům právo odhlásiti dítě z hodin náboženství a omezuje, ev. ruší vyučování náboženství na vyšších středních školách. Tím vším nesporně degraduje se náboženství, protože právo odhlásiti dítě z jiných předmětů se rodičům nedává.

Proč mohla lidová strana tento zákon schvalovat?

Kdyby byli katoličtí rodičové uvědoměli, neměl by tento zákon zlých následků.

Ale toho není, jak denní zkušenost učí. Je škoda, že za vlády nesocialistické koalice tato ostuda z naší školské legislativy nezmizela. Víme, že to byla „zásluha“ Hodžova, ale to zcela neospravedlňuje naše politiky, protože na podobnou příležitost si počkáme hodně dlouho. Víme, že národní demokraté vetovali tenkrát každý pokus vrátiti školu na křesťanský základ a že ostatní občanské strany by ze strachu o svou pokrokovost šly asi s nimi, ale ten pokus měl být udělán a musí být udělán.

Katolíci se spokojili ve věcech školských defensivou. Nyní atakují socialisté. Ministerstvo školství, spravované min. Dérerem, začalo prováděti laicisaci školy „via facti“ — pouhými nařízeními.

Kulturní boj je veden plnou silou, jen forma se změnila. Byla založena rodičovská sdružení, aby učitelstvo mohlo ovlivňovati rodiče, a začaly se na Slovensku zřizovati státní školy obecné a prováděti cestou administrativní školské reformy v duchu Příhodově. Školy obecné a měšťanské dostaly nové osnovy, sáhlo se na školy střední. Teprve rázné ohrazení Šrámkovo v ministerské radě donutilo ministra školství ke slibu, že reformy týkající se reorganizace škol, projdou dříve ministerskou radou.

Ministr chtěl slib obejít při vydání nových osnov pro střední školu, ale byl opět upozorněn lidovou stranou, že to bez ministerské rady nepůjde. Poněvadž se k lidovcům tentokrát připojili též národní demokraté a agrárníci, musil ministr Dérer couvnouti. Poslanec Vojta Beneš se rozčiluje, že tyto strany přistoupily na zásadu, že škola je politicum. Tím je od dob Marie Terezie a osvícenci všech dob si tuto zásadu po-

chvalují. Socialisté by ovšem raději viděli, kdyby škola byla socialisticum.

Pro nás tato zásada je jen menším zlem. Stát nemá právo školou ovlivňovat nadpřirozené určení člověka. To právo má jen církev. Toto stanovisko opět popírají socialisté, a poněvadž nejsou tak liberální, aby dopřáli katolickým dětem školy katolické, jako my bychom přáli bezvěreckým dětem školy bezvěrecké, bude naše škola stále předmětem zápasu několika světových názorů.

Socialisté ovšem pracují houževnatě dále a pod pláštíkem unifikace chystají zrušení církevních škol.

Fedrování pedagogických akademií je namířeno proti katolickým ústavům učitelským, které mají být zrušeny spolu s ústavu státními, aniž by se katolíkům dávala nějaká náhrada za zrušené ústavy.

Také předloha o reorganizaci školské správy je zpracována v duchu protikatolickém, neboť ruší zastoupení církví a dává školu do rukou učitelských senátů a okres. škol. inspektorů.

Komise pro zkoušky inspektorské byla obsazena výhradně socialisty, takže socialisté si pojišťují touto předlohou trvale vliv na školství.

Tyto předlohy jsou teprve v meziministerském jednání a ministři lidoví nepustí je jistě bez důkladných připomínek. Nebylo by nepopulární odejít pro tyto předlohy z koalice, kdyby ostatní strany daly se socialisty přesvědčiti, že to vyžaduje pokrok. Jde zejména o Slovensko, kde jsou poměry takové, že si mnozí luďáci činitele postátnění škol přejí — ba před časem o ně žádali. Tím se situace znesnadňuje. Jsme toho názoru, že se církevní školy na Slovensku a u nás (učitelské ústavy) za každou cenu musí držeti — i za cenu koalice, a i v tom případě, že luďáci nebudou nic pozitivního pro církevní školy dělati.

Předpokládejme, že se Šrámkovi podaří oddáliti provedení Dérerových reforem. Stačí to? Stačí, když zůstane ve škole vše při starém? Přiznejme si upřímně: Naše škola je laická, a až vymře starší generace učitelů a učitelek, stane se protináboženskou. I při zachování dosavadního stavu se bude stále stav pro nás zhoršovat.

A co dělati? Budovati vedle státních škol školy soukromé jako Francouzové — k tomu, jak se zdá, nemáme dosti obětavosti. A je to konečně nespravedlivé platiti na nevyhovující školy státní a ještě si vydržovati školy své. To není demokratické.

Lépe si to zařídili v Holandsku nebo v Belgii. Tam mají dva typy státních škol, nebo stát dává církevním školám subvenci, odpovídající počtu dětí, které církev místo státu vychovává a vzdělává. Tento modus vivendi ve školských věcech by si mohl katolický blok vynutiti.

Ale co dělati, než k tomu bloku dojde? Odpověď je jasná: *Budovati vzorné katolické školy všech typů!* Kde na to vzít peníze? Najdou se, když se bude pracovat. Kdyby se začalo dříve, nemusely se církevní statky státi obětí parcelace.

Začátek je učiněn. Máme v republice slušnou řádku církevních škol všech typů (až na universitu), škol vydržovaných řády. Musíme sít těchto škol doplniti, postarati se o prvotřídní jich vybavení po stránce osobní i věcné.

Lehko se to napíše, těžko plní. Leč i zde počátek byl již udělán. Svaz katol. ústavů vychovavacích a vzdělávacích, Matice Cyrilometodějská a Školská kancelář na Slovensku začínají systematicky pracovati. Vedle toho byl biskupskou konferencí pověřen ústřední školský výbor pro celou republiku, aby připravoval návrhy pro biskupskou konferenci.

Chybí nám ještě mnoho. Už dávno měla býti vybudována školská kancelář, katolické nakladatelství školních učebnic, fond pro podporu soukromých škol, organisovány ve všech zemích katolické školní rady, vybudována síť důvěrníků ve sdruženích rodičů. Biskupové musí v nejkratší době určití schopného diecézního sekretáře školského, dále stálého školského poradce pro biskupské konference, působiti na řády, aby si rozdělily práci a nekonkurovaly si atd.

Spirituál K. Reban má vypracován celý plán školské ofensivy, který čeká jen na provádění.

Některé dobré zjevy musíme vytknouti k potěše duší. Řády mají hodně dorostu a posílají nadané i na vysoké školy. Byl učiněn náběh ke katalogu klášterních škol a ústavů. Svaz českých katolických ústavů vychovavacích a vzdělávacích v ČSR. (Praha II., Národní tř. č. 8) vydal seznam českých katol. ústavů vychovavacích a vzdělávacích. Chybou je, že seznam je dělán proto, aby jednotlivé řády a kongregace o sobě věděly a blíže se poznaly. Seznam měl býti vydán také pro katolické rodiče, aby z něho se dověděly, nejen jaké školy řádové kde jsou

(tento seznam uvádí), nýbrž za jakých podmínek se přijímá, kolik se platí školného, je-li při ústavě internát a kolik to stojí měsíčně atd. Ušetřilo by se tím mnoho psaní a naše duchovenstvo by si jistě takto sestavenou příručku objednalo, aby mohlo opět informovati své klienty.

Ale i tak je seznam dobrý a mnohého překvapí, kolik klášterních ústavů, škol, opatroven, jazykových škol, sirotčinců, mateřských škol naše řády vydržují. Jen namátkou uvádíme: *Anglické panny* mají 2 jazykové školy, 2 měšťanské, 1 obecnou, 1 obchodní školu, *Boromejky* mají 7 obecných škol, 4 měšťanky, řadu sirotčinců, opatroven, mateřských škol, ale také jednoroční kurs uč., *Cisterciáčky* mají odbornou školu pro ženská povolání, *Dominikánky* řadu škol obecných a měšťanských, ale také kuchář., hosp. a pom. škol a kursů, učitelský ústav dívčí a ústav pro vzděl. učitelek dom. nauk (Olomouc-Řepčín), odbor. školu pro ženská povolání, ústav pro slabomyslné, hudební školu atd. *Františkánky* (kongreg. s. Nep. Početí) ženský učit. ústav v Levoči, ústav pro vzděl. učitelek domácích nauk a řadu nižších škol. *Kongregace sester sv. Kříže* má školy rodinné, hudební, ústav pro vzděl. učitelek škol mateř., školy obecné, měšťanské, rodinné, opatrovny atd. *Kongregace sester Nejsv. Svátosti* má učitelský ústav ženský a ústav k vzdělání pěstounek. *Františkánky* (Školské sestry) mají žen. ústav učitelský v Chrudimi, dívčí reál. gymnasium v Praze XII., obchodní školu a řadu škol nižších. *Školské S. de N. D.* 2 učitelské ústavy dívčí, ústav pro vzdělání pěstounek, školy rodinné, industriální, hudební, obecné, měšťanské, opatrovny, sirotčince. *Voršílky* mají ženský učitelský ústav v Kutné Hoře a v Trnavě, ústav pro vzdělání pěstounek, řadu obec. a měšťanských škol.

Z mužských řádových škol uvádíme: františkánské gymnasium v Malackách, arcibiskupské gymnasium, spravované jesuity a učitelský ústav Školských Bratří ve Sv. Janě pod Skalou.

Není to postačitelná základna k dalšímu budování katolického školství v republice? Tedy udržeti a zlepšiti, co máme, a budovati systematicky a ekonomicky(!) další. Lepší rady neznáme. To není věc politiky. Zde vůdci jsou páni biskupové, neboť jde o jeden důležitý úsek Katolické akce.

Demokracie a socialismus.

V poslední době se u nás hodně mluví o SSSR. Pro některé je ideálem a jiní zase mu vy-

týkají diktaturu. Ti první se posmívají západní demokracii a druhí zase jejich logice. Jedni

říkají, že krev volá o pomstu, a druzí dokazují, že trochu té krve stojí za to, a ostatně, co prý válka a nezaměstnanost atd. Je pochopitelné, že někdo je oslněn a zaujat pro. Ale je podivno, jak chabé důvody uvádějí, kdo nesouhlasí s diktaturou. Ve skutečnosti člověk nemůže nedržeti palec tomu, kdo hájí demokracii, nicméně dejme si pozor, není-li něco konfusního v tom, prohlašují-li tito demokraté v zápětí dosti udýchaně, že jsou také pro vývoj k socialismu. Jsou jistě v této věci různé stupně jasnosti, a zapomněli-li jsme určitá měřítka, stane se snadno, že některé rozdíly nám uniknou.

Před deseti a dvaceti lety bylo snad nesnadno posouditi, co je vlastně socialismus. Dnes známe historii velkých sociálních revolucí, víme co si o socialistickém státě, všude kolem je plno socialistů mezi námi, máme sociální zákony v činnosti, můžeme čísti spisy nejorthodoxnějších marxistů i revisionistů všech odstínů, abychom si mohli učiniti jistou představu o tom, co je to „duch socialismu“. Tolik socialistů již promluvílo, že se nemusíme nechat mýlit nějakou osobní úchylnou. Jde totiž o velikou myšlenku, která je do jisté míry neodvislá na lidech. Chceme tím říci, že socialisté, dejme tomu, mohou býti docela krotcí, ale ta podivná idea je zvolna požená ke konečným metám. Jde o to, které cíle to jsou.

Můžeme snad říci, že cílem socialismu není prostě pomoci sociálně slabým, nebo při nejmenším chce jim pomoci způsobem docela zvláštním. Když někdo dá pětikorunu na nezaměstnané, nebo někde v kavárně řekne, že by se mělo něco udělati pro havíře, není ještě socialistou. Naproti tomu všichni socialisté se shodují v mnoha úsilích, o kterých při největším napětí fantazie se nedovíme, co mají s bídou dělati. Tak třeba socialisté mají svůj názor, a to zásadní, na rozluky. Nikomu se nepodaří odkrýti, jak by se rozlukou mohlo pomoci třebaš vykořisťovaným dělnicím. Je jistě řada způsobů, jak pomoci chudým matkám, ale socialisté mají tajemnou náklonnost pro potraty. Kdyby nic, tedy boj proti bídě je něčím idealistickým a je nerozluštělnou záhadou, jak jej vésti pěstováním materialistické filosofie. Opravdu tato stránka socialismu, potírání bídy, je do té míry jen jedním bodem jeho programu, bodem do té míry nesouvisejícím s ostatními, že v zájmu nestrannosti musíme si pro závěr vyhraditi domněnku, není-li vůbec jen bodem podřadným, po případě určeným jen k propagačním účelům.

Co je ústředním pojmem socialistické ideologie, kolem něhož se točí každý dílčí program,

kolem něhož je seřizen každý úsek fronty, je kolektivum. Spíše můžeme čekat, že ani socialisté nám nepoví nic kloudného o své filosofii, spíše všichni se budou mýlit, neřeknou-li nám nic o této tajemné představě, která je jediným kritériem, k níž nutno orientovati všechny bilance, podle nichž stanoví své centrálně plánovité direktivy. Vpravdě toto kolektivum bylo povýšeno na oltář, a náboženství vyhlášen boj. Buď jak buď, nemůžeme si nevšimnouti a nemůžeme popřít všeobecnost této zvláštní představy, ale také zvláštních vztahů, podivného směru, ve kterém se lidé k této představě staví. Nikdo nerozumí socialismu, kdo si neuvědomuje ten určitý rys chladné vypočítavosti, to zalíbení v železných rukou hospodářských podmínek. Říkají-li socialisté: Všechnu sentimentalitu stranou, nezní to jako obchod je obchod?

Vidíme, jak socialismus bojuje proti všemu, co se jaksi nevyplácí: proti náboženství, rodině, manželské věrnosti, nedotknutelnosti těhotných, individuální výchově, soukromé péči o nemocné, principu nezabíjeti, a na druhé straně snaží se všechno organisovati s jediným ohledem na hospodářský prospěch kolektiva. Organisuje-li péči o nemocné, znamená to vskutku provedení zásady, léčiti jen tak a jen pokud se to vyplácí. Koketuje-li s potratářstvím a euthanasií, můžeme v tom viděti první pokusy zasahovati do života lidí, kterých společnost nepotřebuje.

I když si dáváme pečlivě pozor, abychom nemalovali čerty na zeď, nemůžeme si nevšimnouti, že obvyklé příměry, jako zrnko písku, kolečko ve stroji, úl a mraveniště, jsou konec konců opravdu pekelné, jakmile je začneme bráti doslova. Jsou myšlenky, jež jako by měly moc samy v sobě a jako by plodily nenávratné důsledky bez ohledu na to, s jakým přízvukem je vyslovujeme. Na druhé straně v praxi může býti skoro neznatelný rozdíl tam, kde se jedná o ideu docela opačnou. V praxi totiž rozdíly jsou jen kvantitativní. I kdo není okouzlen představou kolektiva, nemusí mít nic proti postátnění dolů a hutí, ale naproti tomu nemohu mysliti upřeně na kolektivum, aniž bych pocítil, že kolektivum, když se to vezme kolem, má právo určiti mi třebaš povolání, ženu a počet let, po kterém smím se cítiti býti mravencem. Ve skutečnosti na mnohých myšlenkách, které socialismus zásadně hájí, můžeme poznati, že spějí k takovému jakémusi plánovitému determinismu a novému řádu světa, o kterém se v této souvislosti mluví, nemůže býti nic jiného, než takové nějaké zavedení nových okolností a podmínek, při nichž vztahy mezi lidmi nejsou uspořádány mravními principy, nebo vůbec světský-

mi zákony, (jež jsou z oněch odvozeny), nýbrž mnohem vypočítavějším automatismem kolektivní moci. Tak třeba právě povolením potratů je možno některé ženy donutit, aby této svobody použily. Nebo, což zní ještě paradoxněji, právě zavedením oné volnosti ve vztazích mezi muži a ženami, která je jistě socialistům zásadní, je možno způsobiti onen stav frigidity širších, dejme tomu, pracovních vrstev a odstraniti všechn ten kult, který v našem světovém řádu zahaluje panenství, mateřství a manželství. Zde nejspíše se nám vtírá příměr mraveniště. Je-li něco na mravencích nepochopitelného, tedy je to fakt, jak slepě poslouchají jakéhosi ducha mraveniště. Je v tom zvláštní rozdíl, že tato poslušnost, která ani jako logický protiklad neuzavírá představu individuální vůle, jemně a zásadně se liší od poslušnosti, kterou vyžaduje Bůh Desaterem, jež svobodnou vůli předpokládá. Nemusíme ani příliš napínati fantazii, abychom neviděli, že státní výchova, pokud možná, raná a záměrně vedená, může vésti k poměrům analogickým.

Mluvili jsme o demokratech. Idea demokracie tak souvisí s představou rodiny, osobní svobody, že s ideou kolektiva se rozchází po prvním kroku. Lze k ní totiž dospěti jediné tak, že předpokládáme, že každý v sobě nosí mravní zákon, čímž na žádném tvorů není závislý a každý nad všechny je povýšen. Je pak jeden Soudce a jeden Otec. Bez mravnosti je demokracie nesmyslem. A právě s mravností se kolektivum nechce snést. Cit kolektivní soudržnosti je zvláštní. Nepochobá se, jako by dva dělníci jeden druhému složili ruce na ramena a šli do práce. Spíše ja-

ko by každý měl na noze řetěz. A konce všech řetězů jsou svázány v uzel, kterým je ono kolektivum; a jak už to mravenci dělají, jeden táhne přes druhého, každý po případě jiným směrem, neboť morálka je relativní. Nejpadnějším ovšem důkazem, že socialismus se neshází s demokracií, je právě okolnost, že socialistické zásady nejsou tím, za co lidé bojují.

Všichni, kdo za socialismus skutečně bojují, jsou buď blázni, nebo lidé bránící pro sebe spravedlivou mzdu. Jestliže někde zapálili továrnu, tedy to učinili proto, že cítili, že tam je jaksi kus jejich zadržené mzdy, s kterým chtěli naložiti po svém. Všichni, kdo někdy šli proti bajonetům, chtěli říci, že pracovali, a mají hlad, i když ti, kdo je vedli, vykládali něco jiného. Nenarodil se dosud blázen, který by zpíval revoluční písně z radosti nad tím, že konečně může milovati kterýkoli domek na Kamčatce jako svůj rodný dům, nebo který by vykrvácel na barikádách, aby jeho děti už nikdy nemusely nic poslouchati o Ježíškově. Je třeba dobře uvážiti, co lidé opravdu chtějí, aby po případě pomoc, která se pro ně chystá, nemusela jim býti vnucována, protože pak by bylo opravdu třeba se dívatí těm, kdo ji přinášejí, na prsty, a přemýšletí, nemají-li nějaký jiný záměr. Kdo věší kočce rolníčku na krk, může míti podivuhodné hudební vlohy, ale kočkám nerozumí pranic, ba více, pohrdá kočičí přirozeností, protože jinak by musel dáti něco na to, že kočka o jeho péči nestojí. Přirovnání nic nedokazuje, tím spíše, že některé okolnosti svědčí pro to, že přirovnání s rolníčkou je slabé.

Richter.

Hrdina ctnosti a dobrodinec lidstva.

V těžkých dobách vnitřních otřesů jednotlivých národů i neuspokojivé mezinárodní situace, kdy přestává věřiti bratr bratru a všechna slavná jména, od kterých se očekávala spása ať již finanční či mravní, ukázala se příliš lidskými a proto nespolehlivými, v době, kdy teskněji než kdy jindy cítíme nedostatek vůdců s citem mravní odpovědnosti, upírají se oči národa i národů ke škole.

Jen z ní může vyjít generace s lepší krví, jen ona může dáti národům omlazení dohasínající energie k samostatnému životu. Hledají se vzory pro výchovu, hledá se hrdina, který by nalil čistého vína do prázdných číší.

Má-li tento hrdina býti dobrodincem lidstva a dáti mu vyplnění jeho tužeb po lepším zítř-

ku, pak musí býti hrdinou ctností, jak dějiny dobře nazvaly světce Jana de la Salle.

Bývaly doby, kdy se ve světcích viděli jen dobří pomocníci v lidských potřebách, kteří za slíbenou svíčku uzdravují, hledají ztracené předměty a pomáhají lenochům při zkouškách. (Brait: Život.) Dnes počínáme vážně přemýšletí, nejsou-li světci něčím více, vracíme se k jejich životům a hledíme naléztí nejen viditelné zázraky, které byly projevem mimořádné milosti od Boha, ale chceme viděti, jak jako lidé stejného masa a krve s námi snažili se spolupůsobiti s milostí Boží, jak se hleděli přizpůsobovati dokonalosti Boží, která je nám všem dána za vzor.

Svatý Jan de la Salle se narodil dne 30. dub-

na v Remeši, bývalém korupčním městě králů francouzských, ze staroslavného rodu francouzských šlechticů. Byl prvorozeným synem Ludvíka de la Salle, královského rady při vrchním soudu remešském a čekala ho proto skvělá budoucnost. V devíti letech začal navštěvovati vyšší vzdělávací ústav, založený v XVI. století remešskou universitou. Záhy se projevily nejen jeho schopnosti, ale i píle a bezúhonný život, kteréž byly ceněny nejen od učitelů, ale i od spolužáků.

Otec jeho snil o slávě, která čeká Jana, ale ten k velkému zármutku otcevu přijal dne 11. března 1662 tonsuru a vstoupil do řad kleriků při katedrále remešské. A právě tímto krokem proslavil svůj rod daleko více, než kdyby se byl věnoval světskému povolání při dvoře královském.

V 16. roce stal se podle tehdejšího obyčeje kanovníkem slavné kapituly remešské, ze které vyšli čtyři papežové. V 18. roce po zkouškách stal se magistrem sedmery svobodných umění a pak vstoupil do kněžského semináře u sv. Sulpice a navštěvoval Sorbonu. Kromě toho praktickými cvičeními se připravoval pro úřad katechetický.

Již tenkrát jeho duch se obíral velkými plány, jak povznést zejména zubožené vrstvy chudého dělnického lidu. Poznal, že je zapotřebí obecných škol, do kterých by měli přístup žáci všech rodičů a že je nutno povznést stav učitelský, který byl tenkrát v neváznosti u celého národa.

Kolik podobností s naší dobou! Není snad stavu, kromě kněžského, o který by se každý troufal otřít, jako je stav učitelský. Není naším úkolem rozebírat, do které míry zavinilo si učitelstvo tuto neváznost samo, ale slušelo by připomenouti krásná slova Bourdoiseova:

„Pokud se mne týče, rád bych chodil dům od domu žebraje, abych zjednal potřebné příjmy dobrému učiteli. Jako sv. František Xaverský požádal bych muže všech universit, kteří by k tomu byli nakloněni, nikoli do Japonska nebo do Indie jít k pohanům, nýbrž věnovati se výchově křesťanské mládeže. Dobré učitele vzděláti jest bez odporu dílo církvi mnohem užitečnější, nežli celý život věnovati kázání na nejrozmanitějších kazatelkách největších měst celé říše. Nejlepší, největší, nejslavnější učitelé, doktor Sorbony nebyli by k úřadu učitelskému na školách národních dosti dobří. Jsem přesvědčen, že kdyby sv. Pavel a sv. Dionysius nyní žili na zemi, vyvolili by si především povolání učitelské. Škola zajisté noviciátem jest pro život křesťanský, jest seminářem všech seminářů.“

Jako tato slova zapůsobila na sv. Jana de la Salle, tak by měla i zapůsobiti na všechny katolíky celé republiky, neboť oni jsou především povoláni starati se o zabezpečení křesťanské výchovy svým dětem a proto také o řádnou přípravu na učitelství a zabezpečení ústavů, které k tomu cíli pracují. Víra nejsou jen modlitby, ale hlavně skutky. Každý katolík by si měl aspoň jednou za rok položit otázku: Co jsem vykonal v uplynulém roce pro zabezpečení křesťanské výchovy? Kdyby jen 50 procent katolíků takto smýšlelo, museli bychom býti dále.

Svatý Jan se nespokojil jen s plánem, s ideály. Přemýšlel o uskutečnění. Denně doplňoval celý plán nově získanými zkušenostmi, odvažoval jeho proveditelnost a proto dospěl k tvaru dokonalosti, který imponuje věkům. V té době ztratil matku i otce a jako 21letý jinoch musel se starati o osiřelé mladší sourozence. Při tom pokračoval ve studiích a r. 1681 dosáhl doktorátu.

Každé dobré dílo potřebuje času ke zrání, ale uzrání musí. Musí býti vtěleno v činy, musí býti realizováno. Ze školské otázky nestačí dělati jen politiku, agitační hesla k volbám a jinak se o ni nezajímá. Rozvíření školské otázky nesmí býti jen předzvěstí blížící se vládní krise. Velké plány potřebují více času, ale i ony musí býti uskutečňovány, nemají-li se státi tosem posměchu.

Po dosažení doktorátu věnoval sv. Jan všechny své síly reorganizaci školství. Přijímal schopné jinochy a sám je připravoval k úřadu učitelskému.

Ve státě Ludvíka XIV. měli jen faráři právo na svých farnostech zakládati školy. Obrátil se tudíž Jan de la Salle k farním úřadům a pomocí jich zřizoval nové školy, do kterých poslal nově vzdělané učitele. Sám učil žáčky z nejchudobnějších rodin. Byl v opovržení. Smáli se mu, tupili ho, příbuzní se zlobili, že ponižuje slávu jejich rodu. Blázni a zpozdili srdcem.

Po celodenní útrapě těžkého povolání hledal Jan posily u Krista svátostného. To byly nejkrásnější a nejpotřebnější konference, které odkázal učitelstvu: konference s Bohem, nejlepším pedagogem.

Tenkrát si říkali lidé: Jan pozbyl rozumu. Snad by to říkali i dnes a ještě hůře, kdyby viděli učitele před svatostánkem, protože dějiny se opakují; ale kdyby viděli u svatostánku sto, dvě stě, tisíc učitelů, rozmlouvajících s Ježíšem o výchově svěřených dětí, umlkla by pomlouvačná ústa. A jest to tak nedostižné? Tenkrát správně v kostele odpověděl jiný hlas: Jan pozbyl ducha světáckého, aby se naplnil

duchem Božím. Bylo by k něcti učitelům, kdyby celá jejich vnitřní bytost se naplnila duchem Božím? Tolik mladých učitelů tápá a hledá Boha. Hledají ho v buddhismu, ve filosofii skladebné i v bezkonfesnosti a články jejich, ukrývané za nejrozmanitějšími pseudonymy a rozseté do nejrozmanitějších časopisů a revuí jsou výkřikem touhy po opoře, bez které nelze žít.

Staří, zpohodlnělí v liberalismu, je žárlivě a závistivě okřikují. Střeží každý jejich krok, aby snad nevedl mezi katolické učitele nebo docela do chrámu. Veliké nesnáze způsobili sv. Janu de la Salle jansenisté. Hleděli nejprve ze všech sil získati tak učeného a svatého muže pro své záměry a když nepochodili, pronásledovali ho pomluvou, nactiutrháním, hanlivými letáky a pamflety.

S nimi ruku v ruce pracovali proti dílu Janovu literární a krasopisní učitelé. Žalovali na něho, že ruší jejich monopol, vnikli do jeho škol, vypudili jeho učitele a ztýrali je. Zařízení roztloukli a nebylo nikoho, kdo by tomuto řádění dovedl zabrániti...

Těžký byl boj o nové metody, s nimiž se nikdo nemohl spřáteliti. Způsobovaly pravou revoluci proti dosavadním způsobům vyučovacím a z lenošky pohodlnosti se těžko vstává těm, kdož si na ni příliš navykli a nedovedou používat vlastní nohou. Revoluce francouzská rozmetala řád potvrzený bulou Benedikta XIII., ale po jejich hrůzách nastala jitřenka lepších časů. Když nepřátelé usilovali získati Napoleona I. pro myšlenku zrušení řádu, odpověděl jim:

„Nemohu porozuměti příčinám fanatismu, kterým někteří jsou proti Školským bratrům naplnění. Není to nic jiného než předsudek. Všude mne žádají o jejich potvrzení.“ Tento všeobecný hlas je nejlepším svědectvím pro jejich užitečnost.

Jan de la Salle dokázal, že je hrdinou ctností. Vzdal se kanonikátu a všech důhodů s ním spojených a rozdal všechno zděděné jmění. Jeho život byl řetězem utrpení. Vysílen nadlidskými námahami a stálým sebezapíráním zemřel na Veliký pátek dne 7. dubna 1719 v Rouenu.

Dílo světcovo nezahynulo, ale rozrostlo se jako mohutný strom ve všech kulturních národech. R. 1900 prohlásil papež Lev XIII. Jana de la Salle za svatého a moderní pedagogika tak často sahá k myšlenkám Janovým, aby se jimi chlubila.

Svatí chtějí, abychom šli za nimi. V době, kdy se tolik očekává od lepší výchovy zdokonalené školy, máme mnoho důvodů k cestě za svatým Janem de la Salle.

Je nám vzorem plánovitě prováděné práce k

uskutečnění ideálů při neustálé kontinuitě s Bohem. Je nám příkladem obětavosti, bez které se nezrodí žádná velká věc. Ukazuje nám svou trpělivost a sebezápor, abychom se nespolehali jen na svou aktivitu. Velké věci se vykupují utrpením. Tomu jsme se již snad dobře naučili ze života sv. Terezie od Ježíška.

Naše doba není nepodobná poměrům, ve kterých začal působiti šlechtic z la Salle. Proto můžeme tak dobře pracovati stejnými metodami k témuž cíli, aby obrozené naše školství bylo noviciátem křesťanského života a seminářem všech seminářů. Konkretním úkolem odvozeným ze života hrdiny ctností a dobrodince lidstva jest povinnost každého katolíka:

1. Sledovati školské otázky;
2. dávat se o nich pravidelně informovati katolickým tiskem a
3. podporovati morálně i finančně katolické školy.

Katoličtí učitelé jsou pak povoláni více než kdo jiný, aby se důkladně seznamovali s ideami sv. Jana de la Salle, srovnávali je s moderními proudy pedagogickými a poukazovali nebojácně, odkud jsou mnohé myšlenky vzaty. Vždyť bez nadsázky více než polovina dobrých reform není původu amerického, ale bratrského. Uvádím jen namátkou: hromadné vyučování, diferenciacie, skriptologická metoda, žáci-pomocníci učitelovi, volné kreslení, ruční práce, pedopsychologické pozorování, samočinnost, projekty, situace, individualisace učiva, zjednodušené písmo, vyšší vzdělání učitelské atd.

Amerika brzy ocenila působení Školských bratrů. U příležitosti výstavy v Chicagu napsal John Eaton, komisař školství v Unii: Výstava katolického školství je div, jehož nepředčily dosud nižádné úspěchy jiné strany.

Nebude proto nikdo míti katolíkům za zlé, když nepadnou do prachu před zdánlivým pozlátkem novot a nebudou se klaněti amerikanismu, nýbrž sáhnou raději po vzoru sv. Jana de la Salle.

co život dal

Zase s kulturním bojem.

Čas od času se v českém tisku objeví dvě slova: kulturní boj. Pronášejí je katolíci i jejich odpůrci a někdy jako by se jim špatně rozumělo. Vždyť vlastně kulturní boj ve smyslu boj protináboženský, nebo ještě přesněji, protikatolický, trvá u nás od r. 1918 dodnes a byl

ostatně již bojován několik desetiletí před světovou válkou. Ale my potřebujeme vždy silnějšího nárazu, abychom si uvědomili ten fakt, který nám ukládá určité povinnosti i jistou ostrážitost. Tentokrátě dal ten náraz Dérerův návrh, ale což se odkřesťanování školy neděje ustavičně a soustavně od války? A bylo by zajímavé zjistiti, co jsme proti němu podnikali po celou tu dobu. Náš tisk, třeba to uznati, nechápe kulturního boje jako zavírání biskupů, nýbrž postřehuje správně nebezpečí latentního potlačování náboženského pruku a vlivu. Toho si mnozí neuvědomují dosti jasně, ač v tom tkví největší nebezpečí. Když katolíci němečtí bojovali svůj kulturní boj za Bismarcka a vybojovali jej vítězně, nedosáhli ještě celého a úplného vítězství. To teprve prováděla a dosud provádí organizace, či řada organizací, které mají několikýrý cíl: bdí, jsou na stráž. Tvoří program. A konečně se starají, aby ten program se dostal do lidu, aby jej pronikl a byl realizován. A na tyto věci se u nás buď zapomíná, nebo se jim nepřikládá dosti váhy.

Vezměme si třeba problém školský. Máme nějakou centrálu, stálý sekretariát jak pro zpracovávání různých otázek, tak pro organizaci rodičů? Nemáme. Kdyby lidová strana neuspořádala vždy ke konci prázdnin řadu přednášek, mohlo by se zdáti, že stav jest u nás ideální. Katecheti si sice někdy postěžují, ale to stačí. Když pak se dostaví náraz, musí věc proboujovat novináři a zase jen oni, a běda jim, pochybí-li v něčem. A přece by bylo třeba, aby zde byla jednotná organizace, která by v takových případech splnila svoji povinnost, měla dosti sebraného materiálu a měla i za sebou dosti početný a silný sbor odborníků i kádr bojovníků. Zdálo by se to přirozeným, když běží o otázku tak významnou pro celý katolický život a pro celý národ.

Kulturní boj v nynější podobě jest něco jiného u nás ovšem než okamžité vzplanutí vášně. Je to dobře promyšlený a usilovně vedený zápas, jenž má cílem jednak přivoditi náboženské zvroutnění a odvrátiti pozornost lidí od nadpřirozena v životě. V tom jest rozdíl mezi nynější taktikou a poválečnou let 1918—1921. V určitých chvílích nepřítel vyrazí, jako by zkoušel, jak daleko se pokročilo, a na který úsek by bylo třeba vrhnouti posily. Disponuje dobře organizovanou tiskovou službou, má dozor nad všemi stranami a stejně všude postupuje. Laicismus, který již odsoudil Pius XI. ve své první encyklice „*Ubi arcanum*“, nejedná zbrkle a násilně, kde se více pořídí pozvolným otravováním duší, nebo, mírněji řečeno, uspáváním.

Je třeba bdíti. Bdíti a modliti se, neboť druhého jest velice třeba, abychom dobře viděli. Čeští katolíci měli v minulosti často chybu, že neviděli jasně, a poněvadž dobře nerozeznávali, neuměli ani voliti vhodných zbraní. Když na to ukázal nesmrtelný biskup Brynych, na něhož se brzy zapomnělo, vyslechli to, ale neuvědomili si té pravdy na tolik, aby ji vtělili v život. Hybneme polovičatostí, při níž se ztrácí a mizejí síly. Čeká se mnoho od Katolické akce, která se však pořád nemůže rozvinouti v celé své síle. Jsouce zvyklí na mnohost spolků, nemáme dosti pochopení pro jednoduchost práce, akce.

Když se mluví o kulturním boji, bylo by docela pochopitelné, kdybychom vyvinuli co nejintenzivnější činnost pro rozšíření svého tisku. A zatím je slyšeti, že lidé, znechuceni poměry, srážkami platů, vracejí, odřikávají odebrání deníků i jiných listů. Někdy se zdá, že rafinovanost nepřítel jest přímo hrozná: zvyšují co nejvíce rozklad, zesilují nespokojenost a mají zatím úmysly nekalé, jichž naši lidé nepronikají a není ani třeba velikého úsilí, aby byli zaskočení.

V celém světě se stupňuje boj a nenávist proti osobnímu Bohu a Církvi jeho a jest řízen jedním velitelstvím. Církev, jejíž charakteristickou známkou jest jednota, jest rovněž řízena jednou hlavou: římským papežem. A jest povinností, kategorickým příkazem poslouchati jeho hlasu, jinak nás smete nepřítel.

O unii pravoslavných s anglikány.

Nedávno jsem zde uveřejnil důležitý list, podepsaný četnými duchovními i laiky Vysoké církve — High Church — anglické, v němž se tito hlásili ku programu téměř bezvýhradné jednoty s katolickou církví. Letošního roku připadá jubileum oxfordského hnutí, které mělo nesmírný, dodnes nedoceněný význam pro náboženský vývoj v Anglii a nebude tudíž zbytečné, když si všimneme blíže některých složek činnosti anglikánské církve, jež, jak jest známo, se rozpadá ve tři větve, z nichž Vysoká církev nábožensky jest nejhlubší. Dnes se zmíním o snažení anglikánů o jednotu s církví pravoslavnou, snažení, které jest již staršího data, ale po světové válce bylo zesíleno. Netřeba ani podotýkati, že jednání jest velice obtížné.

Začalo vlastně na konferenci Lambethské r. 1920. O dvě léta později Msgre Meletios, patriarcha cařihradský, usnadnil jednání, když svým listem arcibiskupu canterburskému uznal jmé-

nem své synody platnost anglikánských svěcení, což učiniti se až dosud pravoslavní zdráhali. Jest známo, že hlavně o tento bod ztroskotalo v minulém století vyjednávání Parkerovo a jistě působilo na rozhodnutí pravoslavné hierarchie, že Lev XIII. platnosti svěcení anglikánských neuznal. Msgre Meletios odvalil jeden balvan, zdržující uskutečnění unie. Oznámil usnesení toto všem pravoslavným církvím s nadějí, že budou následovati jeho příkladu. A skutečně r. 1923 učinili tak Msgre Damianos, patriarcha jerusalemský, a Msgre Cyril, arcibiskup kyperský. Zatím se ustavičně vyjednávalo a nálada v některých pravoslavných církvích byla ve prospěch unie. Přispívalo k tomu nemálo i to, že hojně bohoslovců jejich studovalo na anglických universitách. A tak r. 1930 se dostavila na konferenci Lambethskou početná pravoslavná delegace za předsednictví patriarchy Meletia. Jednání řídil biskup Gore a zúčastnili se ho někteří anglikánští biskupové a delegace pravoslavných hodnostářů. (Viz Les Documents de la Vie Intellectuelle, 20. sept. 1932, str. 194 — 294.)

Látka byla rozvržena na tři části: o dogmatu a svátostech, o principu ekonomie a praktickém současném stavu. Celé jednání ovládala myšlenka: Co myslí pravoslavná církev o anglikánském kněžství? Historické potíže byly odstraněny a platnost svěcení závisí ještě od nauky anglikánů o svátostech, a hlavně o svátosti svěcení kněžstva. Po čtyřdenním projednávání (od 15. do 18. července) byly vydány zprávy. Prvního sezení se zúčastnili 2 patriarchové, 4 metropolitové a 5 biskupů pravoslavných a 14 biskupů anglikánských. Předsedal biskup gloucesterský. Hned na počátku se shodli všichni, aby byla utvořena smíšená komise, která by dále jednala o sporných věcech. V prvním sezení byly vyřešeny tři otázky: o spoluobcování, o autoritě ve věcech víry u anglikánů a o autoritě ve věcech trestních. Podle biskupa gloucesterského „nejvyšší autorita ve věcech víry náleží biskupům, shromážděným na synodě a usnesení nabývá platnosti, když jest přijato synodami všech provincií a církvemi anglikánskými“ (ibid. 199).

Ve druhém sezení se mluvilo nejdříve o učení pravoslavné církve a církvi, kněžství a svátostech, dále připouští-li anglikánská církev, že svěcení kněžstva jest svátostí, která nás spojuje s apoštoly nepřerušenou posloupností? „Jest zřejmo,“ pravil biskup gloucester., „že slova „svátost“ užívají anglikáni ve zvláštním smyslu, když jde o veliké svátosti křtu a Eucharistie. Chápe-li se svátostí znamení sensibilní udělené milosti, může býti svěcení považováno za svátost.“

(Ibid. 201.) V debatě projeвили pravoslavní uspokojení s modlitbami při svěcení v „Prayer Book“, ale 39. artikulům vytýkali kalvinismus. Usneseno bráti za normu text „Prayer Book“ Anglikánská církev prý uznává apoštolskou posloupnost a její biskup musí býti svěcen třemi biskupy a kněz skládáním biskupových rukou.

Velice důležité bylo třetí zasedání, ve kterém byla na programu otázka: Uznává anglikánská církev, že chléb a víno se stávají tělem a krví Kristovou? Na základě četných citátů z anglikánské liturgie docházejí pravoslavní k závěru, že anglikáni skutečně věří, že přijímají v Eucharistii tělo a krev Kristovu.“ (Ibid. 207.) Uznávají, že oběť byla přinesena za všechny hříchy. Pravoslavní prohlásili dále, že uznávají platnost anglikánského křtu. Celý rozhovor shrnul patriarcha takto: „Pro všechny obřady a svátosti, vyjma svatou Eucharistii, možno tvrditi, že pravoslavná církev uznává, aby křest nebo jiný obřad byl vykonáván anglikánským knězem. (Jde o případy, kde není pravoslavných kněží.) Žádá však, aby děti, pokřtěné anglikánskými duchovními, byly zapsány jako pravoslavné, a aby příslušné pravoslavné úřady byly o tom zpraveny. I manželství před anglikánskými kněžími uzavřená, musí býti zapsána jako pravoslavná a oznámena příslušným úřadům.“ (Ibid. 211 — 212.)

Celé jednání bylo pak shrnuto v 17 bodech, které znepokojily část evangelickou v anglikánské církvi, ale rozradostnily anglokatolíky.

Smíšená komise se sešla 15. října 1931 a potrvála 5 dnů. Byla zahájena arcibiskupem canterburským, který projevil naději, že výsledky práce budou opravdu kladné. Za anglikány bylo přítomno 9 biskupů, za pravoslavné 8. Jejím cílem bylo zkoumati učení obou církví, všimnouti si shodných bodů i rozdílů. Zkoumala problémy křesťanského zjevení, Písma a tradice, vyznání a církve, dogma o Duchu svatém, různé obyčeje církevní a některé otázky, týkající se svátostí. „Přijímáme božské Zjevení, učiněné jednou provždy Ježíšem Kristem; přijímáme je takové, jaké jest nám dáno v Písmě svatém, a jak nám bylo předáváno od apoštolů tradicí církevní během staletí pod vedením Ducha svatého.“ (Ibid. 226.) Písmem rozumějí knihy, které byly určeny sv. Athanasiem a přijaty za slovo Boží celou Církví katolickou. „Vše, co jest potřebné ke spáse, má svůj základ v Písmě svatém, doplněném, vykládaném, tlumočeném a chápaném tradicí pod řízením Ducha svatého, který sídlí v Církvi.“ (Ibid. 227.) Za kredo jest souhlasně přijímáno Symbolum nicejské. O Duchu svatém platí učení sv. Jana

Damascenského a Otců řeckých. Názor na svátosti jest u obou církví různý, neboť anglikáni tvrdí: „Počet svátostí nebyl nikdy oficiálně stanoven ani Tradicí, vyšedší od apoštolů, ani oekumenickým koncilem. Uznáváme, že křest a Eucharistie jsou větší svátosti než ostatní... Kniha modliteb anglikánské církve užívá slova: svátost jen o křtu a Eucharistii, poněvadž jedině ony mají vnější a viditelné znamení stanovené Kristem Pánem, a poněvadž jsou všeobecně uznávány jako nezbytné ke spasení.“ (Ib. 229, 230.)

Třeba říci, že debaty byly vedeny v duchu opravdu přátelském a upřímném. Ovšem jednotlivé body, k nimž se dospělo, musí být schváleny jednotlivými církvemi. V Anglii byla konvokace církve v lednu r. 1932, ale o této otázce se nejednalo. Prosynod pravoslavné církve, který se měl konati v červnu 1932, byl odložen. Celkem lze říci, že pravoslavní jsou ochotní k jednotě, ovšem v předpokladu úplné shody ve víře, což však jest zatím málo pravděpodobné, neboť dogmatické rozdíly jsou veliké.

Světový svaz nevěrců.

Biskup dr. Michael Buchberger vydává „Lexikon für Theologie und Kirche“ a ve čtvrtém svazku, který právě vyšel, čteme věcné pojednání o svobodných myslitelích. V dnešní době je to téma jistě časové a proto zde podávám obsah oné stati.

Z deismu vyrostla dvě hnutí: zednářství a hnutí svobodných myslitelů. První bylo v r. 1717 organisovaným mezinárodním hnutím a až dodnes podržuje základ přirozeného náboženství, i když silně pantheisticky zabarveného. Naproti tomu svobodní myslitelé zavrhují každé náboženství. V XVIII. stol. mělo toto hnutí jen málo přívrženců, ale od polovice st. XIX. se rozšířilo i mezi široké masy a ve XX. st. se přetvořilo v nevěrecké hnutí proletářské, které jest radikálně protináboženské. Slovo: svobodný myslitel — anglicky freethinkers — čteme prvně v dopisu, který zaslal Molineux anglickému filosofu Lockeovi r. 1697 a byli jím označováni deisté, kteří neuznávali nadpřirozeného zjevení a učili autonomii lidského rozumu. V letech padesátých minulého století mělo již nynější výklad a platilo o bezbožnících, nevěřících, zavrhujících náboženství vůbec. Dnes jest svobodný myslitel totéž co nevěrec, či bezbožník, jak říkají v Rusku i u nás.

Extrémní hlasatelé anglického a irského deismu, Chubb a Shaftesbury, připravovali bezbož-

nictví, popírajíce zjevení, ale teprve myslitelé francouzští, Hel a Holbach jsou vlastními zakladateli. Za nimi kráčeli němečtí materialisté, Feuerbach, Büchner, Vogt a Moleschott. „Svobodné náboženské obce, monismus, který se stával brzy světovým názorem veliké části inteligence, a přecenění přírodních věd a experimentální metody ve druhé polovici minulého století, pronikaly i mezi střední vrstvy a dnes zachvátily, možno říci většinu lidstva.

Období od r. 1880 do r. 1914 může být nazváno periodou měšťáckého svobodomyšlného hnutí. R. 1880 založili v Bruselu myslitelé různých zemí: Fédération Internationale de la Libre Pensée — Mezinárodní federaci volné myšlenky a rok nato založil Büchner ve Frankfurtu Svaz německých volných myslitelů, aby „roztržité síly německého svobodomyšlného hnutí, které hledí osvoboditi lidstvo od náboženských a vědeckých bludů, byly shromážděny a vykonávaly větší vliv jako jednotná organisace“. Dalším důležitým krokem pro vývoj hnutí bylo r. 1892 založení zvláštní Společnosti pro etickou kulturu, „Deutsche Gesellschaft für ethische Kultur“. Vycházejíce z předpokladů, že náboženské představy se nehodí k základu mravouky pro všechno lidstvo, žádali zlaicisování školy a veškerého veřejného života. Tato Společnost se spojila r. 1896 s americkou „American Ethical Union — Americkou etickou unií“ a s anglickou „Union of Ethical Societies“, dále s různými stejnosměrnými svazy rakouskými, švýcarskými, s francouzskou „L'Union pour l'action morale“, italskou „Circolo per la coltura etico-sociale“ a vytvořil se tak „Mezinárodní etický svaz“. Prvým jeho činem bylo r. 1906 založení německého „Deutsches Bund für weltliche Schule und Moralunterricht“ „Mezinárodní etický svaz“ má zásluhu o protikatolickou politiku francouzskou, dále o založení monistické organisace německé Haecklem r. 1906 a konečně o „Mezinárodní výbor monistický“, který byl ustaven r. 1911. Dne 9. června 1909 sloučily se v Německu „Svaz německých volných myslitelů“, „Německá společnost pro etickou kulturu“, „Německý svaz pro laickou školu a vyučování mravouky laické“ a „Klub německých monistů“ se „Svazem pro osobní náboženství“ s „Německým svazem pro ochranu matek“ a tak vznikl známý „Weimarer Kartell“. Později k němu přistoupily ještě jiné společnosti a vydáno heslo k masovému vystupování z církve. R. 1914 čítal tento celek 100 samostatných organisací a 50.000 členů. Je třeba ještě zmíniti o „Göthebund“, který byl založen r. 1900 ve Weimaru H. Sudermannem,

L. Fuldou, O. Ernstem a M. Halbem, aby „chránil před útoky na svobodný vývoj duševního života“ a r. 1906 vznikl „Freimaurerbund zur aufgehender Sonne“ v Norimberku se 60 německými, švýcarskými a rakouskými lóžemi.

Současně se vyvíjelo toto měšťácké svobodomyšlné hnutí v Rakousku, kde vznikl r. 1897 „Verein der Konfessionslosen“, později „Verein der Freidenker Niederösterreichs“. K zlaicisování veřejného i soukromého života měly sloužiti „Ethische Gessellschaft“, utvořené roku 1894 ve Vídni, dále „Salzburger Hochschulverein“ (r. 1901), jež měla brániti školství před církevním vlivem, roku 1905 založený „Verein Freie Schule“, jenž si vzal na starost odnáboženštění školy, kdežto „Eherechtsreformenverein“ (1907) měl rozkládati křesťanské manželství. Jako v Německu, tak i v Rakousku byl založen „Salzburger antiklerikales Kartell“ r. 1909, „Svaz monistů“ r. 1912 a „Komité pro nevěroce“. V Čechách vznikl pro Němce „Freidenkerbund Freier Gedanke“ r. 1906 se sídlem v Jablonci, pro Němce moravské „Mährische Freidenkerbund“ r. 1912 a v Praze působil „Svaz českých volných myslitelů“. Všechny tyto síly soustředěny v „Zentralsekretariat der österreichischen Freidenker in Wien“.

Ve Švýcarech působilo rovněž několik svazů v Curychu, Lucernu, dále sekce pro etickou kulturu, a r. 1913 byl utvořen „Kartel svobodomyšlných svazů švýcarských“. K Bruselské Internacionále se ještě přihlásily: „Fédération Romande de la Libre Pensée“, „Federazione dei liberi pensatoriticesi“, „Norvergischer Freidenkerbund“, „Srbsko-chorvatský svaz volné myšlenky“ a j. a j. Hnutí představovalo nesporně velikou moc, bylo si jí vědomo a vyvíjelo obdivuhodnou činnost.

Po válce se udály určité změny a dr. Buchberger označuje je slovy: Die Proletarisierung der Freidenkerbewegung — zproletarisování hnutí volných myslitelů. Waimarský kartel se rozpadl, „Svaz monistů“ měl r. 1931 jen 10 tisíc členů. R. 1920 vznikl „Svaz atheistů“, r. 1931 „Volksbund für Geistesfreiheit“, který čítal po 10 letech 60.000 členů. Šířilo se bezbožecké hnutí proletářské. Jeho začátek spadá vlastně ještě do předválečných časů, kdy založilo r. 1905 v Berlíně 12 socialistů „Verein der Freidenker für Feuerbestattung“ a r. 1908 jest zakládán „Zentralverband der proletarischen Freidenker Deutschlands“, který r. 1921 přijal i jiné podobné organizace a dal si nové jméno: „Gemeinschaft (obec) proletarischen Freidenker“. R. 1927 splynula se spolkem z r. 1905 ve „Verband für Freidenkertum und

Feuerbestattung“ a tento svaz čítal již 500.000 členů. Od 26. dubna 1930 má oficiální název „Deutscher Freidenkerverband“.

V říjnu 1922 zřídilo několik svazů v Magdeburku „Die Reichsarbeitsgemeinschaft der freigeistigen Verbände der deutschen Republik“, kde udávají tón proletářští bezvěrci. R. 1925 v Teplícih-Šanově vznikla „Internacionála proletářských volnomyšlenkářů se sídlem ve Vídni“, k níž náleží od r. 1927 16 samostatných komunistických a socialistických organizací z 9 evropských zemí a jedna ze Spojených států. Dne 15. listopadu 1930 utvořila se na kongresu této Internacionály v Bodenbachu „Komunistická Internacionála proletářských volnomyšlenkářů“ se sídlem v Berlíně vedle „Socialistické Internacionály“ se sídlem ve Vídni. Dne 1. března 1931 odštěpila se od „Německého volnomyšlenkářského svazu“ skupina komunistická a založila vlastní „Verband proletarischer Freidenker Deutschlands“. Dne 7. září téhož roku spojila se bruselská volnomyšlenkářská internacionála se socialistickou v „Internationale Freidenkerunion“ se sídlem v Praze. Znamená to zradikalizování celého hnutí.

Jaký mají katolíci úkol? Nynější volnomyšlenkářské hnutí představuje rostoucí odklon od Boha. Mezi dělnictvem nespokojeným se současným stavem nalézá vřelé přijetí. A musí proto tento problém býti jednou z nejvážnějších starostí moderní pastorace a činnosti katolíků vůbec. Je třeba, aby se již v seminářích studovaly náboženské a protináboženské proudy v dělnictvu. Na kongresech by měly tvořiti ústřední bod jednání. Jsou nezbytné velké akce, pokud možno v týž den ve všech farnostech celé diecese. Kázání v kostele a řeči na lidových shromážděních musí býti dobře připraveny a vzájemně se doplňovat. Nestačí ovšem práce negativní, je třeba i pozitivního prohlubování víry. Vlastní diecéšní referenti, nejlépe duchovní z ordinariátu, musí sledovati podstatně volnomyšlenkářské hnutí a nic se nesmí zanedbávat v hájení práv Boha a jeho Církve. Je třeba kázání i katechese, misií a duchovních cvičení, i smírných pobožností. Ve smyslu Katolické akce budtež všude utvořeny zvláštní skupiny laiků, budtež řádně a pravidelně školeny, aby mohly slovem i písmem účinně a slibně působiti.

Tyto rady, které dává biskup německý, mají jistě širší platnost, a i u nás, kde mezi dělnictvem se bezvěrectví hrozně šíří, je třeba zvláštních opatření se strany Církve a ordinariátů. Je třeba začít hned, aby pak již nebylo pozdě. Všimneme-li si našeho socialistického tisku, jak různých vydání „Českého Slova“, tak „Práva li-

du“, nemluvě ani o komunistickém „Rudém právu“, jsme přímo zaraženi rostoucí nenávistí k Církvi. Vše jde z jednoho pramene, stejným způsobem se bojuje v německých sociálně demokratických listech: šíří se neúcta ke kněžím tím, že se zveličuje sebe menší chyba, již se některý z nich dopustil, uveřejňují se povídky s tendencí protináboženskou, podrývá se důvěra autorita hierarchie. Mlčením by se zde nic nespravilo.

Otevřený list bývalého pravoslavného duchovního pravosl. metropolitovi Dionysovi v Polsku.

„Wiadomości Ukrainskie“ čís. 280 přináší otevřený list duchovního Theodora Pasičnyka metropolitovi pravoslavné církve v Polsku. Citujeme jej doslova: „V těžkých chvílích svého pobytu v zákopech, kdy lidská krev se lila v proudech, vznikla ve mně myšlenka: Pro koho vlastně jsou kladeny tyto oběti? Jak možno jim uniknouti, jak možno užítí života, ježž mi dal Bůh ne proto, abych ničil, ale abych konal dobro a šířil pravdu? Po vyjití ze zákopů přemýšlel jsem o tom dlouho, jak užítí zbytku svých sil a své energie ku práci na přeměně lidského zvířete na člověka a došel jsem k náhledu, že toho cíle nejlépe dosáhnu, když se stanu knězem. Neděsil jsem se pohledem na smrt hladem, již jsem zíral ve tvář v roce 1920 ve své krvi prosáklé rodné zemi, neboť mi zářila před očima jediná myšlenka: jít ve šlépějích Kristových. Obával jsem se toliko, že lid mi neporozumí, že nedovedu lidu objasnit touhu svého srdce, ale doufal jsem, že u vůdců pravoslavné církve najdu potřebné poučení a pokyny, že najdu duchovní vůdce v osobách těch, kteří se již dávno zasvětili svatému poslání. A cože jsem našel? Hrůza pomyslit. S jedné strany potkal jsem se skutečně s porozuměním a s důvěrou neosvětleného a utlačovaného „chlopa“, s druhé však — ve stycích s konsistoří, s církevní vrchností a s duchovními vůdci setkal jsem se s pohoršením, zklamáním (rozvody, přemrštěné poplatky vyžadované duchovenstvím), nenávistí, denunciacemi a mstivostí. Jinými slovy, přesvědčil jsem se, že duchovní vůdce polské autokefální pravoslavné církve všech svých vědomostí a znalostí užívají ne ke vzbuzení křesťanského přesvědčení v lidu, ale k účelům, které nejen nejsou důstojny kněze a křesťana, nýbrž ani kteréhokoli člověka s trochu humánními názory. V těchto hroz-

ných okolnostech jsem konečně prohlédl a přesvědčil jsem se, že v takových poměrech nemůže duchovní plnit hodně svých povinností, neboť polská autokefální pravoslavná církev nekráčí jako taková ve šlépějích Kristových a nechová v sobě Kristovy pravdy. Abych našel pravdu, počal jsem číst nejen pravoslavné synodální tisky: „Woskriesnoje Čtění“ a „Slovo“, či „Ukraiňskou Nivu“, ale také přísně pro nás duchovní zakázané tisky, věnované záležitostem sjednocení církví, ze kterých jsem poznal, že církev řeckokatolická žije docela jiným životem než synodální církev pravoslavná. Seznámení s církví řecko-katolickou netoliko na cestě četby, nýbrž také sblížením se řecko-katolickou misí Otců Redemptoristů v kostele sv. Jiří v Kovelu uvedlo mne na cestu, kterou šel kněz, protojerej Petr Tabinskij a přesvědčilo mne, že pravdu, cestu a život Kristův možno nalézt ne v jakési autokefální církvi, nýbrž jedině ve svaté, obecné katolické církvi apoštolské, pod nejvyšším vůdcovstvím nástupce svatého Petra, svatého patriarchy celého světa, papeže římského. Vzhledem k tomu, v odpovědi na rozhodnutí Vaší Excellence, mám čest sdělit s Vámi, že farnost ve Wierbičné odevzdám nově jmenovanému faráři otci Bakovičovi ihned po jeho příchodu. Co se pak týče farnosti bajejské, jejímž farářem jsem na základě zmíněného rozhodnutí jmenován, děkuji za ni nejupřímněji a zříkám se jí, neboť dnem 25. září poddal jsem se jurisdikci Apoštolské Stolice.

pa.

Veliké jubilejní oslavy v Lurdech.

Letošního roku připadá pětasedmdesáté výročí zjevení Panny Marie u jeskyně Massabielské v Lurdech. Těch 75 let jest vpravdě zlatým řetězem zázraků a projevů lásky té, která jest pannou Neposkvrněnou. Je dobou bohatou netoliko pro Lurdy nebo Francii, nýbrž pro celý svět, hlavně pro nemocné a trpící. Pius IX. několik let před zjevením lurdskými prohlásil dogma o Neposkvrněném Početí Panny Marie a celé křesťanstvo zaplesalo radostí. A co se stalo zanedlouho po tomto prohlášení? Prostinké dívo, pasačce, neznámé a neucené, se zjevuje Panna a oznamuje jí: Já jsem Neposkvrněné Početí. Svět se topí v materialismu, škola a veřejný i soukromý život mají býti rozvráceny, vysmívají se zázrakům, a v Lurdech se jich děje stále více a více. Milosrdenství Boží prší přímo na zemi, která nechce ve své zlobě a ve své pýše onoho deště. Slova Evangelia se znovu potvrzu-

ji: Slepí vidí, hluchí slyší, kulhaví chodí a nemocní zachvácení těžkými chorobami vstávají snosítek, odkládají své berly, aby děkovali Matce Boží, na jejíž přimluvu byli uzdraveni.

A bylo by možné vypočítati zázračné případy uzdravení duševního a duchovního, které se udály v lurdských svatyních? Jistě že nebylo. Lurdy vpravdě dávají duším světlo, lásku, zesilují víru, ničí nedůvěru, pochybnosti, vnitřní vyprahlost. Tot květy mariánského místa Lurd. Ta, které byla učiněna zjevení, Bernadetta Soubirousová, byla prohlášena za blahoslavenou a bude přihlížeti k letošním slavnostem s výšin nebeských, do nichž ji dovedl Ten, který jest pramenem vši milosti a pravdy, vši naděje a ctnosti.

Sotva Řím měl naprostou jistotu o pravdivosti zjevení lurdských, zahrnoval poutníky v četném množství putující do Lurd k zázračné Matce Boží nescetnými dary, odpustky. Svátek naší Panny Lurdské byl rozšířen pro celou církev r. 1908 o padesátém výročí zjevení, kdy byl při slavnostech zastoupen papež kardinálem-legátem Lecotem, arcibiskupem z Bordeaux. — Zvláštním privilegiem, kterého se od té doby nikomu nedostalo, bylo sloužení mše sv. 16. července 1908 ve výročí posledního zjevení právě v době, kdy se zjevení událo. R. 1918 dovolil Benedikt XV., aby do preface vlastní mše sv. ke cti Panny Marie Lurdské byla přidána slova: „Et Te in Apparitione Beatae Mariae Virginis Immaculatae benedicere et praedicare.“

Budou letošní slavnosti jubilejní slabší ostatních? Pius XI. jest znám svou láskou k mariánským svatyním a hlavně ke svatyni lurdské. Jako kněz několikrát vykonal do Lurd pout, a posledně je navštívil jako kardinál roku 1921. Letos bude zastupovati Pia XI. při slavnostním triduu, které vyvrcholí 11. února, kardinál-legát.

Svět se potřebuje vrátiti ke Spasiteli, ale „ad Jesum per Mariam — k Ježíši skrze Marii“ Proto budou míti letošní slavnosti zvlášť význačnou důležitost.

Katolicism ve Spojených státech.

O katolické církvi ve Spojených státech severoamerických se v poslední době mnoho píše. „Hochland“ uveřejnila několik znamenitých studií o poslání katolicismu v Severní Americe. „Catholic Press Directory“ pro r. 1932 se rozpovídala o vědecké a literární činnosti katolíků a jinde a jinde se ustavičně setkáváme s člán-

ky, obírajícími se některou stránkou katolické činnosti.

Podle „Official Catholic Directory“ jest ve Spojených státech 20,236.391 katolíků, což znamená přírůstek 21.293 proti r. 1931. Konvertitů bylo 40.269, o 741 více než v roce předcházejícím. Kněží bylo 28.297, o 433 více, kostelů a misijních stanic 18.152. Seminářů jest 172, více o 27. Poslední statistika, vydaná sekci „National Catholic Welfare Conference“, uvádí, že r. 1930 bylo na katolických školách 2,598.669 žáků. Ježto si věřící musí vydržovati sami své školy, ušetřil tím stát asi 250 milionů dolarů. Za rok bylo založeno několik nových spolků a ústavů: „Spolek přátel katolické university v Americe“, universita sv. Františka X. v Novém Orleanu, první katolická kolej pro jinochy černošské. Od 7. do 13. listopadu se konal zvláštní sjezd, pojednávající o problémech školských.

Katolických časopisů vycházelo v minulém roce 319 a měly 7,308.456 odběratelů. „Sdružení pro šíření víry“ vybralo 1,059.651 dolarů, méně než dříve. Z těchto peněz jsou podporovány hlavně misie, působící v zemi, menší část jest věnována na misie zahraniční.

Poslání katolicismu v Severní Americe jest důležitější, než by se zdálo na první pohled. Lze-li říci, že protestantismus jest dnes všude sterilní, platí to ještě více o Americe. Nespočetné množství sekt jest silným nepřitelem veškerého náboženského podnikání a růstu. Katolíci dlouho se neuplatňovali na kulturním poli, a hlavně svým tiskem ustavičně pokulhávali za ostatními. Tím si i vysvětlíme, že nemají tak mocného vlivu, a že počet konversí jest poměrně malý. Stálá fluktuace obyvatelstva jest rovněž škodlivou šíření pravé víry. V poslední době začínají katolíci intenzivněji pracovati mezi dělnictvem a na poli sociálním vůbec, což jest jistě zdravé a pro budoucnost nadějně. Uprostřed všemocného materialismu jest jediný katolicismus zastáncem duchovních hodnot, tím těžší a odpovědnější jest i jeho poslání.

Bůh neumírá v Rusku.

Londýnský katolický časopis „The Universe“ přináší rozhovor se ženou, která se právě vrátila s rodinou z Ruska, do něhož spěchali všichni jako do ráje, a dosud se nezotavila z bolestných zážitků, jichž bylo více než dosti. Ty věci jsou ostatně známy a jsou opět a opět potvrzovány těmi, kteří se dali zlákat jednou slihy bolševickými, prodali doma vše, co měli, ale brzy litovali trpce svých nepromyšlených roz-

hodnutí. Život v bolševickém Rusku jest pravy m peklem. Ale něco jiného nás zajímá z vypravování oné zklamané ženy, její slova o náboženství v Rusku a o katolicích.

Bolševici mají papeže ještě ve větší nenávisti než kapitalism, neboť dobře tuší sílu ideje katolické, která jediná jest vážným nepřitelem bolševických teorií. V Moskvě jsou otevřeny dva katolické chrámy, a jistě by byly i ony již dávno proměněny v kluby, kdyby se tomu nevzepřeli zástupci cizích mocností. Na každý kostel byla uvalena daň 10.000 rublů, a když je věřící nesehnali, byl farář uvržen do vězení a držěn v něm do té doby, dokud nebyl zaplacen poslední haléř. Jednou vešla ta žena do katolického chrámu, který byl naplněn věřícími, právě když sloužil mši sv. kněz, nedávno propuštěný z vězení. Vroucnost přítomných byla obdivuhodná.

Ostatně ani vysocí hodnostáři státní, tedy vložení komunisté, nepamněli na Boha a nejednou ho jeden z nich volá, když se mu přihodí něco zlého a hlavně v poslední hodině smrti. A přibývá pohřbů, při nichž jest nesena v čele ikona a za rakví se ubírá pop. Ostatně není nikomu tajno, že mnohé děti ze školy rovnou utíkají do kostela, ne aby dělaly vyzvědače, jak jim radí jejich vychovatelé, nýbrž aby se modlily.

Inu, Bůh neumírá a člověk se bez Boha dlouho neobejde. To jest svatá pravda, která jest opět a opět potvrzována.

Čeho je třeba ke zmírnění krise.

Papež Pius XI. uvažuje ustavičně o způsobu, jímž by bylo možno zmírniti bídu, která, jak se zdá, stále se zvyšuje, místo aby se zmenšovala, ukazuje ve svých Encyklikách i ve svých proslovech na lék, jehož je třeba užití, nespokojuje se ovšem řešením polovičatým, nýbrž sestupuje k samým kořenům věci. V řeči, kterou nedávno pronesl (viz L'Osservatore Romano, 11. ledna 1933), naznačil výstižně, co čeká po této stránce od Milostivého léta, které bude slav-

mostně zahájeno 2. dubna tohoto roku a potrvá do 2. dubna 1934.

„Jistě,“ pravil, „bude Milostivé léto velikým dobrodiním pro zlepšení všeobecného stavu lidstva. Není možno, aby, budou-li usměrněny duše a zlepšeny všeobecné podmínky vnitřního života, toho nepocítilo vše ostatní. Božský Spasitel nás o tom sám ujišťuje, když praví: Hledejte nejprve království Boží a ostatní vám bude přidáno.“ V tom smyslu pohlíží i na příští Milostivé léto. Jest přesvědčen, že srdce, která se povznesou k nebi, duše, které budou rozjímati o vznešených pravdách, budou spíše správně řešit těžké problémy, budou více nakloněny spravedlnosti a lásce, bez nichž nemůže býti zaveden lepší stav ve světě. Hojnost vroucích modliteb, smírných pobožností, obětí obměkčí srdce lidská, vyprosí odpuštění a zmírní bolesti.

Nynější krise má dvojí vzhled: hospodářský a mravní. Bylo by omylem, kdybychom popírali prvý, nebo si neuvědomovali jeho dosahu. Všichni máme povinnost zkoumati jeho příčiny a pátrati, jak nejlépe přivoditi zlepšení. Ale bylo by též nesprávné, kdybychom opomíjeli druhý, to je mravní. Ostatně, tvrdí se všeobecně, že krise hospodářská vychází i z hluboké a bolestné krise mravní. A tu musí napadnouti, zda posloužilo lidstvu, když ze soukromého i veřejného života byly a jsou ustavičně vypuzovány zákony mravní a církevní, když zkrátka není Bohu ve společnosti dopřáváno místa.

Stala se určitá chyba: člověk zpyšněl rozvojem techniky a vědy a odvrhl zákony mravní, dědictví devatenácti křesťanských století, nádherné plody sil božských a lidské spolupráce. Místo aby si uvědomil, že rozvoj techniky vyžaduje zvýšení víry a mravnosti, považoval je za neslučitelné s ním. Skutečnost nás trpce přesvědčuje, jak se mýlil. Ovšem křesťanství neslibuje ráje pozemského, nýbrž věčného, ani bohatství fysického. Ale působíc na duši, na její zdokonalování a přesvědčujíc ji, učí člověka vážně chápati jeho poslání a určuje i jeho poměr k bližnímu jinak než nevěra. A toho je dnes třeba.

ŽIVOT

*revue pro veřejné otázky současnosti,
náboženství, kulturu,
politiku.*

ROČNÍK XIV. 1932.

Redaktor Dr. Josef Doležal.

Předplatné na rok Kč 30.—.

ŽIVOT vychází 1. a 15. v každém měsíci. Redakce a administrace Praha II., Spálená ulice číslo 15 (III. posch.).

Tiskne Československá akciová tiskárna, Praha II., Karlovo nám. 5.

Obsah XIV ročníku Života.

(Číslice v závorce udávají stranu.)

Encykliky.

- „Světlo pravdy“, encyklika o efezském koncilu (3, 35)
„Milosrdenství Kristovo nás přimělo“, encyklika proti atheismu (97)
Prohlášení Milostivého léta (237)

O katolickém životě.

- J. Krlín: Potřeba katolického sjezdu (1)
P. J. Urban: Katolická akce v civilním povolání (7)
Dr. A. Fuchs: Desáté výročí pontifikátu Pia XI. (32)
Indičtí katolíci (60)
J. Brožka: K uskutečnění katolického sjezdu (61)
O spolku katolických profesorů (64)
Dnešní katolické studentské (89)
Květnová akce katolického studentského (113)
Akční program a požadavky české katolické mládeže (114)
Dr. Fuchs: Pravoslavný Rus katolickému Slovensku (116)
Dva eucharistické kongresy (138)
O pronásledování katolíků v Mexiku (180, 210)
Sjezd katolické mládeže Československé republiky (181, 203)
Činnost jesuitského řádu na sjednocení církve (185)
Dr. Skalský se vrací ze zajetí (186)
Cizina o českém katolicismu (187)
Kongres slovanských katolických akademiků v Záhřebě (188)
Františkáni ve Svaté zemi (188)
Katolická církev ve Skotsku (188)
Konference pro jinověrce v Holandsku (188)
Kde jsme po 30 letech? (202)
Brynychova slavnost v Emauzích (206)
Agencia Fides (210)
Španělsko a katolicismus (211)
Konverze mas v Anglii (212)
A. Novák: Otázka sjednocení katolíků v republice (215)
J. Krlín: Nový způsob pronásledování v Rusku (219)
Schází nám mládež (225)
Terezie z Konnersreuthu (226)
Misionářský ústav ve Würzburgu (227)
Katolické misie (228)
Perrier benediktínem (234)
Kdy se narodil Kristus Pán (234)
Čtení k vánocům (235)
Jubilejní slavnosti v Lurdech (235)
Katolicismus ve Spojených státech (255)

Studie literární a filosofické.

- J. Krlín: Život a dílo biskupa dra Podlahy (39)
G. Papini: U Ghandiho (47)

- Dr. F. X. Novák a A. Kolek: Spor o Březinu (51)
V. Bitnar: Tradice kultu svatojanského (67)
J. Krlín: Dr. Kratochvíl (72)
V. Bitnar: Nejstarší redakční program katolické žurnalistiky české (83)
Dr. Fuchs: Padesát let od smrti Darwinovy (94)
Veterán českých deníků katolických (107)
L. Zamykal: 20 let katolické organizace novinářské (121)
V. Bitnar: Vývoj olomouckého Našince (126)
O. Pedrazziho Praha od Dra Antoně (161)
Melantrich vydává J. Durycha (164)
J. Krlín: Velký biskup J. M. Ed. Brynych (171, 195)
J. Krlín: Mezinárodní thomistické konference v Praze (175)
Šedesát let Hlasu (205)
Církevní umění v moderním stylu (224)
Církevní umění na Rusi (227)
Fenomenologie (229)
Statistika novin (229)
Věda žurnalismu (231)
Zeitrufe Gottes (232)
„Jitro“ (232)
Pius XI. o katol. tisku (233)
Katolické časopisectvo na Slovensku (242)
Genius loci (146)
Sigma: Sv. Albert Veliký, přírodopisec (213)

Otázky politické a sociální.

Veřejný život.

- Jiří Stříbrný (9)
Budoucnost fašismu (11)
Rus se dívá na ČSR. (12)
Dr. J. Doležal: Žaloba a odpověď (17)
Mezinárodní sekretariát demokr. stran křesť. v Paříži (25)
Konflikt na Východě (26)
Politika ad hoc (27)
Důsledky krise pětiletky ve třetím roce (28)
Miljukov v Praze (32)
Gajda v žaláři (32)
J. Doležal: Změnila se od staletí tvář československých měst, krajů a vesnic (33)
Doba a lidé (34)
Maham: Baisse panenství (43)
Sebevraždy (44)
Soumrak individuálního kapitalismu (45)
Vox (46, 187, 193)
U Dunaje stála (49)
Udržalův sentinel zas točí koly na místě (50)
Maham: Odpovědnost (54)
Církevní pohřeb A. Brianda (56)
Dr. A. Fuchs: Goethe a katol. mládež (57)
Bankovní zákon (58)
Jak se žije v SSSR. (59)
Lutryn: Změněný vzhled českého venkova (63)

Boj o třetí říši v Německu (64, 81)
 Populační směry v ČSR. (65)
 Náboženské změny na Ostravsku (69)
 Katol. mládež a YMka (70)
 Uprostřed diplomatické bitvy (73)
 Hindenburg zvolen (75)
 Socialismus a fašismus v Německu (76)
 Krise (77)
 Odpolitizování stavovských zájmů (79)
 Průstí biskupové o volbách (79)
 Dr. Vilinskij: Boj uvnitř Ruska (86)
 Pohostinství proletářů (91)
 Dr. A. Korošec (91)
 Volby ve Francii, Německu a Rakousku (94)
 Stresemann, Brüning, Hitler (111)
 Ostrý postup proti fašistům (117)
 Kapitalistický ráj (118)
 Boj proti přírodě a mravnosti (133)
 Mladé Slovensko (140)
 K 6. červenci (143)
 Sl. M.: Svoboda křesťanská a moderní (148)
 Mussolini o fašismu (115)
 Kardinál Hlond o veřejném životě v Polsku (155)
 J. Pelikán: Sociální otázka v činnosti sv. Vojtěcha (162)
 Dr. Fr. Nosek: Psychologie radikalismu (165)
 Sigma: Vytvořte si svůj systém (174)
 A. Mores: Osvětové sbory (178)
 Po Švehlovi Dr. Kramář (182)
 Stíny republiky (183)
 Před zavedením 40hod. pracovního týdne (184)

J. Krlín: Dvousté výročí redemptoristů (189)
 A. Salajka: Velehradský kongres (191)
 Prostý dělník o současných problémech (199)
 A. Fuchs: Nesnáze demokracie (200)
 J. K.: Kde jsme po třiceti letech (202)
 Ri: Sbírky pro nezaměstnané (204)
 Mládež nár. dem. proti nynějšímu vedení (209)
 Anglikanism na rozcestí (221)
 Euthanasie (222)
 Sokol o úpadku moderní společnosti (230)
 Jubileum basiliánů (234)
 J. Krlín: Povánoční myšlenky o rozvratu společnosti (239)
 Demokracie a socialism (245)
 O unii pravoslavných s anglikány (250)
 Světový svaz nevěrců (252)
 Bůh v Rusku neumírá (256)

Škola a rodina.

Pohyb studentstva na vysokých školách (21)
 K novým osnovám pro střední školy (23)
 Kontingent pivní (80)
 Obtíže moderní výchovy katolické (103)
 Al. Krejčí: Normální učebné osnovy (145)
 V. Š.: Katolické školy a náboženský život záchranou československé větve v Americe (149)
 Kurs katol. učitelů na Sv. Kopečku (163)
 Nedostatečný prospěch žactva (208)
 Kd.: Škola a krise (223)
 Poměry v našem katolickém školství (244)
 Hrdina ctnosti a dobrodinec lidstva (247)

OBJEDNEJTE SI!

Dr. Josef Krlín:

BRYNYCH

Dr. Bedřich Vašek:

Křesťanská sociologie díl II.

Spravedlnost v životě hospodářském.

O B S A H

I. Důležitost etiky v životě hospodářském. — Nebezpečnost hospodářských problémů současných. — Kdo má povinnost spolupracovati o lepší hospodářský řád. — Etika v hospodářském životě. II. Obecné etické otázky života hospodářského. — Vlastnictví soukromé či společné. — Obtíže a důležitost otázky vlastnictví. — Boj proti soukromému vlastnictví. — Odůvodnění zásady soukromého vlastnictví. — Sociální zatížení soukromého vlastnictví. — Nerovnost v rozdělení majetku. — Veřejné vlastnictví. — Etika některých zdrojů a forem majetku. — Dědictví. — Práce. — Důchody bez práce vůbec. — Úrok. — Pozemkové vlastnictví a pozemková renta. — Majetek akciový, atd. Stran 460. Cena Kč 44.—.

Křesťanská sociologie díl III.

Sociální práce.

O B S A H

I. Zásadní stanovisko katolicismu k veřejnému životu. — Církev a veřejný život. — Kněz a veřejný život. — Laici a veřejný katolický život. — Katolická akce. — II. Význačné prostředky, jimiž lze prováděti sociální práci. — Ústředny pro sociální studium a sociální práci — Činnost spolková. — Tisk. — III. Některé význačné obory sociální práce. — Práce pro školu. — Lidová výchova. — Činnost charitativní. — IV. Zákonná ustanovení k veřejné činnosti. Stran 371. Cena Kč 40.—.

V Y D A L O :

Nakladatelství „UNIVERSUM“ v Praze II., Karlovo náměstí č. 5

Ústřední záložna lidová v Praze soustřeďuje tyto naše ústavy:

Benešov: Lidová záložna.
Březnice: Lidová záložna.
Čáslav: Lidová záložna.
Červený Kostelec: Lidová záložna.
České Budějovice: Lidová záložna.
Česká Skalice: Lidová záložna.
Domažlice: Lidová záložna.
Dvůr Králové n. L.: Okresní lidová záložna.
Hlinsko: Lidová záložna.
Holice: Lidová záložna.
Horažďovice: Okresní lidová záložna.
Horní Jelení: Lidová záložna.
Hořice: Okresní lidová záložna.
Hořovice: Podbrdská lidová záložna.
Hradec Králové: Spořitelní družstvo katolického duchovenstva.
Hradec Králové: Lidová záložna »Eliška«.
Hronov n. Met.: Lidová záložna.
Chlumec n. Cidl.: Okresní lidová záložna.
Chotěboř: Lidová záložna.
Chrudim: Chrudimská lidová záložna.
Jablonec n. Jiz.: Lidová záložna.
Jablonné n. Orl.: Lidová záložna.
Jaroměř: Lidová záložna.
Jičín: Okresní lidová záložna.
Kamenice n. L.: Lidová záložna.
Kdyně: Lidová záložna.
Klatovy: Lidová záložna.
Kolín: Lidová záložna.
Kostelec n. Orl.: Lidová záložna.
Krásná Hora u Sedlčan: Lidová záložna.
Křeč u Tábora: Lidová záložna.
Kyšperk: Občanská záložna.
Lišov: Okresní lidová záložna.
Melník: Lidová záložna.
Milevsko: Zemědělská lidová záložna.
Náchod: Vzájemná (lidová) záložna.
Německý Brod: Lidová záložna.
Nové Město n. Met.: Hospodářská záložna lidová.
Nymburk: Lidová záložna.
Opava: Lidová a zemědělská záložna.
Opočno: Hospodářská lidová záložna.
Pardubice: Lidová záložna.
Parník: Lidová záložna.
Pelhřimov: Lidová záložna.
Písek: Okresní lidová záložna.
Plánice: Lidová záložna.
Plzeň: Lidová záložna.
Polička: Záložna »Unitas«.
Polná: Lidová záložna.
Praha: Záložna »Velehrad«.
Praha: Živnostenské úvěrní družstvo.
Prachatice: Lidová záložna.
Přelouč: Lidová záložna.
Příbram: Příbramská lidová záložna.
Přeštice: Lidová záložna.
Rychnov n. Kněž.: Okresní lidová záložna.
Slatina n. Úpou: Lidová záložna.
Skuteč: Skutečská lidová záložna.
Sobotka: Lidová záložna.
Spálené Poříčí: Lidová záložna.
Stachy: Lidová záložna.
Sušice: Lidová záložna.
Tábor: Lidová záložna.
Turnov: Lidová záložna.
Týn n. Vlt.: Okresní lidová záložna.
Úpice: Hospodářská záložna.
Ústí n. Orl.: Ústecká záložna »Svépomoc«.
Vimperk: Lidová záložna.
Vlašim: Zemědělská lidová záložna.
Vodňany: Lidová záložna.
Volyně: Lidová záložna.
Vysoké Mýto: Lidová záložna.
Žamberk: Lidová záložna.
Železný Brod: Lidová záložna.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i ve společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do 74 Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu:

Ústřední záložna lidová,

Praha II., Spálená 15.

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují dne 31. prosince 1931 již

130 milionů Kč vkladů.